

ALGEMENE INLEIDING

Voor u ligt het Jaarrapport 1999 over het Vlaamse beleid naar etnisch-culturele minderheden. Hiermee komt ICEM - de interdepartementale commissie etnisch-culturele minderheden - tegemoet aan haar opdracht om jaarlijks bij de Vlaamse regering verslag uit te brengen over de realisatie en de voortgang van het gevoerde minderhedenbeleid.

Het strategisch plan voor het Vlaamse minderhedenbeleid van juli 1996 en het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden vormen het beleidskader waarbinnen het minderhedenbeleid het voorbije jaar verder vorm heeft gekregen. Voorliggend jaarrapport brengt verslag uit van de inspanningen die in 1999 werden geleverd om uitvoering te geven aan de vier kerndoelstellingen van het minderhedenbeleid. Per doelstelling wordt een stand van zaken opgemaakt. Tot slot wordt stilgestaan bij de inspanningen om de samenspraak met het doelpubliek te organiseren.

De verslaggeving beperkt zich in hoofdzaak tot de nieuwe ontwikkelingen en nieuwe gegevens t.o.v. het voorbije jaar. Voor meer achtergrondinformatie of voor bijkomende gegevens over lopend, constant beleid verwijzen we naar de vorige jaarrapporten van ICEM.

Deel 1 - Emancipatiebeleid

Het emancipatiebeleid, het eerste en belangrijkste spoor van het minderhedenbeleid, richt zich naar de gevestigde minderheidsgroepen, met name allochtonen, erkende vluchtelingen en woonwagenbewoners. Achterstand maar ook achterstelling, discriminatie en racisme maken dat sociale uitsluiting voor deze groepen nooit ver af is. Het emancipatiebeleid moet de uitkomstmogelijkheden voor deze groepen verbeteren en moet hen de kans bieden om als volwaardige burger aan onze samenleving deel te nemen.

Met het strategisch plan en het decreet is er voor geopteerd om het emancipatiebeleid niet enkel te focussen op allochtonen maar evenzeer op erkende vluchtelingen en woonwagenbewoners. In de praktijk moeten we echter vaststellen dat de kennisopbouw over en de beleidsaandacht voor deze nieuwe doelgroepen nog steeds beperkt is. Het emancipatiebeleid anno 2000 beperkt zich nog teveel tot een allochtonenbeleid. Dit blijkt ook uit de informatie die voor dit rapport verzameld werd.

Hoofdstuk 1 - Emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen

Het emancipatiebeleid bouwt verder op het migrantenbeleid van de voorbije jaren. Terugblikkend op tien jaar migrantenbeleid kunnen we stellen dat de aandacht van de sectoren voor de ongelijke uitkomstmogelijkheden voor allochtonen ongetwijfeld toegenomen is. Ook voor dit rapport konden we ter zake heel wat interessante gegevens verzamelen. Per sector wordt aangegeven welke (nieuwe) inspanningen zij in 1999 geleverd hebben om de positie van allochtonen en erkende vluchtelingen te verbeteren. Waar mogelijk hebben we ook geprobeerd het geheel te onderbouwen met verhelderend cijfermateriaal.

Ook dit jaar moeten we evenwel vaststellen dat erkende vluchtelingen nog steeds een vergeten en verdoken groep zijn. We weten dat ze veelal overleven aan de marge van de samenleving, maar waar het precies fout loopt en welke sectoren hier specifieke inspanningen moeten leveren, is minder duidelijk. In een samenspel tussen overheid, categoriale sector en de erkende vluchtelingen zelf moet er dringend gezocht naar een antwoord op deze vraag.

Hoofdstuk 2 - Emancipatiebeleid naar voyageurs en zigeuners

Woonwagenebewoners geven een eigen culturele invulling aan wonen. Het volwaardig erkennen van deze woonvorm vormt het vertrekpunt van een emancipatiebeleid voor deze doelgroep. In dit hoofdstuk geven we dan ook aan welke inspanningen de Vlaamse overheid in 1999 heeft geleverd om de woonzekerheid voor woonwagenebewoners een stap dichterbij te brengen.

De ongelijke uitkomstmogelijkheden van woonwagenebewoners beperken zich echter niet tot een gebrek aan woonzekerheid. Woonwagenebewoners leven vaak van een vervangingsinkomen, hun levensverwachting ligt lager dan bij Vlaamse bevolking, hun kinderen gaan nauwelijks naar school. Ook hier stellen we echter vast dat deze doelgroep helemaal niet de beleidsaandacht krijgt die ze nodig heeft. Naast de categoriale sector konden we enkel bij Kind en Gezin en bij Onderwijs enkele bescheiden en beperkte initiatieven naar deze doelgroep terugvinden.

De geringe aandacht heeft onder meer te maken met het feit dat veel woonwagenebewoners weinig redenen zien om aan te knopen bij het gewone maatschappelijk leven en daar ook weinig heil van verwachten. Woonwagenebewoners naar maatschappelijke voorzieningen toeleiden, zal van de sectoren specifieke inspanningen vergen. Ook voor de categoriale sector stellen zich hier specifieke uitdagingen. Het is immers niet meteen duidelijk hoe mensen die uit zichzelf minder vragende partij zijn voor een emancipatiebeweging toch kunnen gemotiveerd - al was het maar voor hun kinderen - om mee te werken aan een emancipatieproces. Er is dringend nood aan visievorming over het ontwikkelen van een emancipatiebeleid naar voyageurs en zigeuners. De categoriale sector kan hier ongetwijfeld een belangrijke bijdrage leveren.

Hoofdstuk 3 - Emancipatiebeleid naar de trekkende beroepsbevolking

Het emancipatiebeleid richt zich tenslotte ook naar binnenschippers, foorreizigers en circuslui, drie bevolkingsgroepen die omwille van hun trekkend beroep met specifieke problemen geconfronteerd worden die een bijzondere aandacht vanwege het beleid vergen. Hoewel het minderheden decreet de trekkende beroepsbevolking niet expliciet als doelgroep van het emancipatiebeleid vermeldt, voorziet het decreet wel de mogelijkheid om de doelgroepen uit te breiden tot die groepen van personen die wegens hun beroepssituatie tot de trekkende beroepsbevolking gerekend worden.

In dit derde en laatste hoofdstuk van deel 1 gaan we dan ook na welke specifieke initiatieven er in 1999 naar deze doelgroep toe ontwikkeld werden.

Deel 2 - Onthaalbeleid voor nieuwkomers

In het strategisch plan voor het minderhedenbeleid zijn de nieuwkomers voor het eerst als specifieke doelgroep van het minderhedenbeleid naar voren geschoven. Het uitbouwen en implementeren van een onthaalbeleid voor deze nieuwkomers werd als tweede strategische doelstelling geformuleerd. Het plan wijst er ook op dat het voeren van een onthaalbeleid samenwerking veronderstelt met de federale en de lokale overheden.

Om dit nieuwe beleidsspoor nader te concretiseren werd in de schoot van ICEM een werkgroep Nieuwkomers opgericht. In een eerste periode heeft deze werkgroep een algemeen concept voor het onthaal van meerderjarige nieuwkomers uitgetekend. In juli 1998 heeft de voormalige Vlaamse regering dit concept goedgekeurd.

Sindsdien heeft de werkgroep allerlei initiatieven genomen om dit algemeen model verder te verfijnen. In een eerste hoofdstuk geven we dan ook aan welke stappen er in 1999 zijn gezet om het onthaalmodel meer concreet vorm te geven.

Eind 1999 kreeg het onthaal van nieuwkomers een ruimere politieke belangstelling. De werkgroep Nieuwkomers kreeg van de Vlaamse regering de opdracht om een overzicht te maken van alle bestaande onthaalinitiatieven in Vlaanderen en Brussel. Deze inventaris, die een vrij volledig overzicht biedt van de onthaalvoorzieningen begin 2000, komt in een volgend luik aan bod.

Voor minderjarige anderstalige nieuwkomers wordt - uitgaande van de rechten van het kind - al sinds 1991 binnen het onderwijs een specifieke invulling gegeven aan het onthaalbeleid. In een laatste hoofdstuk geven we dan ook aan hoe het onthaal van anderstalige leerplichtige nieuwkomers in het basis en secundair onderwijs in 1999 verlopen is.

Het onthaalbeleid is ongetwijfeld het onderdeel van het minderhedenbeleid dat met het aantreden van de nieuwe regeringsploeg het sterkst op de voorgrond is gekomen. Op de begroting 1999 van de Vlaamse Gemeenschap was voor de eerste keer een specifiek budget voorzien om het onthaalbeleid mogelijk te maken. Hoewel beperkt in omvang - 15 miljoen BEF (371840,29 EUR) - was het een eerste belangrijk signaal van de (vorige) regering dat men - naast de reguliere middelen voor het aanbod Nederlands als tweede taal en naast de middelen uit het sociaal impulsfonds - ook specifieke middelen wou inzetten voor het onthaal van nieuwkomers.

Op de begroting 2000 zijn deze middelen opgetrokken van 15 miljoen BEF naar 60 miljoen BEF (1487361,15 EUR), dit onder meer om de onthaalbureaus toe te laten om mensen zonder papieren die door regularisatie recht op verblijf verwerven een aangepast onthaal te kunnen aanbieden. Naar aanleiding van de begrotingscontrole in maart 2000 heeft de regering beslist om daarnaast nog 235 miljoen BEF (5825497,83 EUR) voor inburgering in te schrijven in de begroting 2000. De uitdaging bestaat er nu in om in samenspel tussen de Vlaamse overheid, de categoriale sector en de lokale en provinciale overheden zoveel mogelijk nieuwkomers zo vlug mogelijk na hun aankomst naar een kwalitatief onthaalprogramma toe te leiden.

Deel 3 - Opvangbeleid voor mensen zonder wettig verblijf

Het opvangbeleid - eveneens een nieuw spoor binnen het minderhedenbeleid - richt zich tot hulpbehoevende vreemdelingen zonder wettig verblijf. Er voor zorgen dat deze mensen op een menswaardige manier opgevangen en begeleid worden, werd in het strategisch plan als derde kerndoelstelling van het minderhedenbeleid naar voren geschoven. Gegeven de verantwoordelijkheid van de federale overheid in deze materie, stelt het plan ook dat het opvangbeleid slechts in complementariteit met het federale niveau gerealiseerd kan worden.

De laatste jaren krijgt de problematiek van de mensen zonder papieren geleidelijk aan meer aandacht. Hierbij stelt zich wel de vraag hoe deze problematiek in een coherent Vlaams beleid kan vertaald worden. Met het minderhedendecreet zijn er alvast enkele lijnen getrokken. Het decreet stelt duidelijk dat de Vlaamse overheid een verantwoordelijkheid heeft t.a.v. hulpbehoevende mensen zonder papieren. Het decreet stelt ook dat welzijn, gezondheid en onderwijs de prioritaire beleidsdomeinen zijn waar er een opvangbeleid moet gevoerd worden.

In dit derde deel brengen we verslag uit van de inspanningen die er in 1999 zijn geleverd om de toegang van mensen zonder papieren tot het recht op welzijn waaronder het recht op onderdak, het recht op onderwijs en het recht op gezondheidszorg te verbeteren.

Begin 2000 rondde het Medisch Steunpunt Mensen zonder Papieren Brussel een actieonderzoek af naar chronisch zieke minderjarigen zonder papieren. We hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om de voornaamste bevindingen uit dit project eveneens in ons jaarrapport op te nemen.

Deel 4 - Draagvlak voor het voeren van het minderhedenbeleid

Het behalen van de vooropgestelde resultaten binnen het emancipatiebeleid, het onthaalbeleid en het opvangbeleid wordt mede bepaald door het draagvlak waarover dit beleid beschikt. Omdat dit draagvlak niet zonder meer voorhanden is, heeft het strategisch plan het versterken van het bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak voor het voeren van een minderhedenbeleid als afzonderlijke, vierde kern-doelstelling voor de komende jaren naar voren geschoven.

Het minderhedendecreet bepaalt het institutioneel kader voor het realiseren van de doelstellingen van het minderhedenbeleid. Het bepaalt dat het minderhedenbeleid een inclusief en gecoördineerd beleid is dat in een samenspel tussen drie partners - de Vlaamse overheid en de betrokken beleidssectoren, de categoriale sector en de doelgroepen - tot stand moet komen. Het bepaalt ook de verantwoordelijkheden van de lokale besturen inzake lokaal minderhedenbeleid. Elk van deze partners speelt een belangrijke rol bij het realiseren van de kerndoelstellingen van het minderhedenbeleid.

In dit vierde deel geven we eerst aan hoe de rol van de Vlaamse overheid enerzijds en van de categoriale sector anderzijds in 1999 verder geconcretiseerd werd. In een volgend hoofdstuk staan we stil bij het lokaal minderhedenbeleid en de rol van lokale integratiediensten en het sociaal impulsfonds hierbij.

De slagkracht van het minderhedenbeleid wordt daarnaast ook sterk bepaald door de publieke opinie. Spijtig genoeg moeten we vaststellen dat het maatschappelijk draagvlak in 1999 opnieuw bijzonder weinig aandacht heeft gekregen. Gebrek aan tijd, middelen en mensen zijn een - terecht - excuus. De vraag stelt zich echter of we dit voor ons uit kunnen blijven schuiven.

Het minderhedenbeleid is niet het enige inclusieve beleidsdomein. Gelijkekansenbeleid, armoedebeleid, kinderrechtenbeleid en stedelijk beleid zijn andere voorbeelden van inclusieve beleidsvoering. Stuk voor stuk hebben ze ook raakvlakken met het minderhedenbeleid. Het meest duidelijk is dit bij het gelijkkansenbeleid dat zich onder meer naar allochtonen als minderheidsgroep richt. We ronden dit vierde deel dan ook af met een overzicht van de projecten naar allochtonen die de Cel Gelijke Kansen in 1999 ondersteunde.

Deel 5 - Samenspraak met de doelgroepen

Minderheden als volwaardige gesprekspartners bij het beleid betrokken, werd in het strategisch plan als een kritische succesfactor omschreven. De vraag naar samenspraak stelt zich vooral voor de doelgroepen van het emancipatiebeleid.

In dit vijfde en laatste deel geven we aan hoe deze betrokkenheid in de loop van 1999 verder gestalte heeft gekregen. Algemeen kunnen we stellen dat meerdere sectoren in toenemende mate inspanningen doen om de landelijke verenigingen van allochtonen bij hun beleid te betrekken. Uit de verzamelde gegevens blijkt echter dat de nood aan strategieën om sectoren en doelgroepen te bekwamen in samenspraak - een nood waar we in ons vorig jaarrapport reeds op wezen - nog steeds onverminderd bestaat.

In uitvoering van het minderhedendecreet werd in 1999 ook concreet werk gemaakt van het oprichten van een forum van organisaties van etnisch-culturele minderheden. In het voorjaar 2000 zal dit forum effectief van start gaan. Het forum moet uitgroeien tot het instrument bij uitstek voor belangenbehartiging van de doelgroepen en voor overleg met de Vlaamse overheid en de sectoren. Met deze positieve noot sluiten we dan ook het jaarrapport 1999 af.

Een regeringswissel halverwege 1999

Zoals reeds gesteld trad in juli 1999 een nieuwe Vlaamse regering aan. De bevoegdheid inzake het Vlaamse beleid naar etnisch-culturele minderheden binnen de Vlaamse regering ging over van minister Luc MARTENS naar minister Mieke VOGELS.

De voorbije legislatuur 1995-1999 was ongemeen belangrijk voor de ontwikkeling van het Vlaamse minderhedenbeleid. Onder impuls van minister Luc Martens kwam in 1996 het strategisch plan voor het Vlaamse beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden en in 1998 het decreet ter zake tot stand. Het belang van deze ontwikkelingen kan ook uit dit jaarrapport afgelezen worden. Namens ICEM willen we minister Luc Martens oprecht danken voor de goede samenwerking.

Van bij haar aantreden heeft minister Mieke Vogels duidelijk gemaakt dat zij van de verdere ontwikkeling en uitbouw van het Vlaamse beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden een zeer belangrijk onderdeel van haar beleid wil maken. Zij heeft dit meteen ook geconcretiseerd in budgettaire middelen. Minister Vogels zorgde voor een belangrijke begrotingsinspanning voor de categoriale sector, dit in uitvoering van het minderhedendecreet. Er kwamen ook specifieke middelen voor een impulsprogramma naar allochtone jongeren en vooral een substantieel budget voor het onthaalbeleid voor nieuwkomers. Aan ICEM nu om binnen dit kader in 2000 de nodige initiatieven in de beleidsuitvoering te ontwikkelen.

Marc Morris
voorzitter ICEM
Brussel, 3 april 2000

Het emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen. Beleidsdomein Onderwijs

Het algemene kader voor het onderwijsbeleid naar allochtonen en nieuwkomers is in 1999 niet fundamenteel gewijzigd. De beleidsuitvoering is voor sommige onderdelen wel versterkt (onthaalonderwijs) of bijgestuurd (onderwijsvoorrangsbeleid secundair onderwijs). Daarnaast heeft de overheid nog enkele bijkomende specifieke klemtonen gelegd door middel van specifieke projecten.

Vooraleer een actualisering te geven van de cijfergegevens betreffende de extra omkadering op het niveau van het basisonderwijs en secundair onderwijs, belichten we de accenten die in 1999 vorm kregen en blikken we vooruit op wat in 2000 (schooljaar 2000-2001) op stapel staat.

ACCENTEN IN 1999

Aangepaste regelgeving voor het onderwijsvoorrangsbeleid in het gewoon secundair onderwijs

De doelstellingen van het beleid in 1991 waren tweeledig: het bestrijden van achterstand en het bevorderen van de integratie. Voor het secundair onderwijs lag de klemtoon op de eerste graad, aangevuld met het project doorstroming in de tweede graad.

In het jaarrapport 1998 verwezen we naar de voorbereidingen van een nieuwe regelgeving in het gewoon secundair onderwijs die een sterkere klemtoon zou leggen op de doorstroming van allochtone leerlingen binnen dit onderwijsniveau. In het nieuwe project blijft de nadruk liggen op de integratiegedachte, terwijl het accent op de doorstroming van de doelgroep meer nadrukkelijk aanwezig is. De extra uren-leraar onderwijsvoorrang zullen dan ook aangewend worden om de doorstroming van doelgroepleerlingen¹ in het secundair onderwijs te bevorderen en de wijze van leren, het omgaan met leerlingen en de werking van de school af te stemmen op de leerlingenpopulatie van de betrokken school (cfr. project 24 van het strategisch plan minderhedenbeleid).

Al te vaak stelt men vast dat doelgroepleerlingen oververtegenwoordigd zijn in bepaalde beroepsstudierichtingen en ondervertegenwoordigd zijn in bepaalde technische studierichtingen en in de algemene studierichtingen (zie ook verder – Werkgelegenheid). Het huidig project wil deze trend doorbreken via het opzetten van initiatieven met de bedoeling de doelgroepleerlingen te oriënteren naar de studierichting die het nauwst aansluit bij het potentieel van deze leerlingen.

Doorstroming heeft betrekking op de bevordering van de instroom van het aantal allochtone leerlingen in de A-stroom van de eerste graad, de verhoging van de gekwalificeerde uitstroom van deze leerlingen in het ASO, TSO of KSO en meer algemeen op de verhoging van het aantal studiebewijzen in alle onderwijsvormen.

Deze doorstromingsgedachte komt ook sterk tot uiting in de voorwaarde over voldoende doorstromingsrichtingen te beschikken. Scholen die niet behoren tot een scholengemeenschap moeten minstens een eerste graad en één van de onderwijsvormen Algemeen Secundair Onderwijs, Technisch Secundair Onderwijs of Kunstsecundair Onderwijs met drie of meer studierichtingen aanbieden.

¹ Een *doelgroepleerling* is een leerling waarvan de grootmoeder van moederszijde niet in België is geboren, en evenmin door geboorte de Belgische of de Nederlandse nationaliteit bezit, en de moeder ten hoogste tot het einde van het schooljaar waarin zij 18 werd, onderwijs heeft genoten.

Een school die geen van de onderwijsvormen Algemeen Secundair Onderwijs, Technisch Secundair Onderwijs of Kunstsecundair Onderwijs aanbiedt of deze wel aanbiedt doch met minder dan drie studierichtingen kan slechts een aanvraag indienen op voorwaarde dat ze een samenwerkingsakkoord afsluit met één of meer scholen die minstens één van de onderwijsvormen ASO, TSO of KSO met drie of meer studierichtingen aanbieden.

Het besluit van 17 december 1999 betreffende het tijdelijk project onderwijsvoorrang in het secundair onderwijs bepaalt de krijtlijnen van de nieuwe regeling, die evenwel reeds vanaf 1 september 1999 van kracht werd (rondzendbrief na principiële goedkeuring van de Vlaamse regering en onderhandelingen met de representatieve vakverenigingen en de onderwijsnetten).

Belangrijke andere wijzigingen betreffen :

- Het verlaten van de opsplitsing van het onderwijsvoorrangsbeleid in gescheiden projecten voor de eerste en tweede graad.
- Het afstappen van de contingentering van het aantal scholen dat kan deelnemen (maximaal 65 scholen voor het project eerste graad en 20 scholen voor het project tweede graad). Elke school die aan de voorwaarden voldoet, m.n. het beschikken over een voldoende aantal doelgroepleerlingen en over een voldoende gedifferentieerd onderwijsaanbod (al of niet in samenwerking met andere scholen) kan een aanwendingsplan indienen. Op basis van een kwaliteitsbeoordeling van dit plan en de budgettaire mogelijkheden wordt de school toegelaten. Bovendien is er geen voordracht meer van de kandidaat-scholen door de onderwijsnetten of de koepelorganisaties.
- Klemtonen op leerlingbegeleiding en leerlingenbetrokkenheid als actieterreinen. De leerlingbegeleiding bestaat erin dat de school initiatieven neemt inzake de sociaal-emotionele begeleiding, de studiekeuzebegeleiding en de studiebegeleiding van de leerlingen, met het oog op het nauw opvolgen van de schoolloopbaan van de leerling met behulp van een leerlingvolgsysteem. De leerlingenbetrokkenheid bestaat uit initiatieven die de betrokkenheid tussen school, leerlingen en ouders versterken en onderbouwen. De school moet in dat opzicht actief stappen zetten om de kloof tussen school en ouders te verkleinen.
- Het recht op extra uren-leraar onderwijsvoorrang wordt voortaan gegarandeerd voor een periode van twee opeenvolgende schooljaren.

Evaluatieonderzoek over het onderwijsvoorrangsbeleid in het basisonderwijs

Het onderwijsvoorrangsbeleid (OVV) in het basisonderwijs werd in 1999 ongewijzigd verder gezet en zal ook in de schooljaren 2000-2001 en 2001-2002, mits een aantal administratieve vereenvoudigingen gecontinueerd worden.

In het regeerakkoord van de nieuwe Vlaamse regering en in de beleidsnota van de Vlaamse minister bevoegd voor onderwijs, werd een evaluatieonderzoek van het tot hiertoe gevoerde onderwijsvoorrangsbeleid in het basisonderwijs aangekondigd. Dit evaluatieonderzoek is intussen opgestart. Het heeft tot doel een bijdrage te leveren tot de parlementaire discussie die in de loop van 2001 gevoerd zal worden over het verder zetten, bijsturen en verbreden van het project. De overheid wil dit debat met een wetenschappelijke evaluatie onderbouwen.

Een eerste evaluatieonderzoek werd in 1994 uitgevoerd door het Hoger Instituut voor de Arbeid (K.U. Leuven). Na een periode van 10 jaar OVV-beleid stelt zich opnieuw de vraag naar de implementatie door de scholen en de effecten bij de leerlingen. Het onderzoek zal nagaan in welke mate de verschillende actieterreinen (taalvaardigheidsonderwijs, intercultureel onderwijs, preventie- en remediëring van leerproblemen en betrokkenheid van ouders) geïmplementeerd zijn in de scholen en welke factoren aan de basis liggen van verschillen in implementatiegraad tussen de scholen.

Op leerlingniveau onderzoekt men in welke mate de doelgroepleerlingen geïntegreerd zijn in het klasleven en of hun onderwijsachterstand afneemt en in welke mate de gevonden effecten samenhan-

gen met de activiteiten die de school ontwikkelde in het kader van het onderwijsvoorrankingsbeleid. Een gelijkaardig evaluatieonderzoek loopt in verband met het zorgverbredingsbeleid.

Bijsturing van het onderwijs aan anderstalige nieuwkomers

Binnen het onderwijsbeleid ten aanzien van migranten neemt het onderwijs aan anderstalige nieuwkomers een specifieke plaats in. Het kadert binnen het ruimere onthaalbeleid dat samen met het emancipatie- en het opvangbeleid de drie sporen vormt van het Vlaamse minderhedenbeleid, en daarom meer uitvoerig wordt behandeld in deel 2 van dit jaarrapport. Toch willen we ook hier kort aangeven welke de problemen en uitdagingen waren in 1999.

In het Jaarrapport 1998 hebben we gewezen op de gewijzigde reglementering van het onthaalonderwijs op basis van evaluaties uitgevoerd in 1997 door de onderwijsinspectie van het basisonderwijs en het secundair onderwijs, door de Vlaamse Onderwijsraad en door de Steunpunten Nederlands Tweede Taal en Intercultureel Onderwijs. De nieuwe regelgeving ging in vanaf het schooljaar 1998-1999, zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs.

Voor beide onderwijsniveaus deed zich vanaf eind 1998 een sterke stijging voor van het aantal anderstalige nieuwkomers. Deze aangroei had voor gevolg dat bijkomende budgettaire inspanningen nodig waren. Voor het basisonderwijs werd 12,5 miljoen BEF (309866,91 EUR) extra op de begroting 1999 ingeschreven; voor het secundair onderwijs 32,2 miljoen BEF (798217,15 EUR). Met deze verhoging werd het aantal onthaalscholen verhoogd van 14 naar 18 en werd in sommige onthaalscholen het maximum aantal financierbare/subsidieerbare anderstalige nieuwkomers verhoogd. Daarnaast werd een deel van de middelen in het kader van het veiligheidsbeleid aangewend om de noden te lenigen. De aangroei van het aantal anderstalige nieuwkomers zet zich ook in het lopende schooljaar door wat opnieuw aanleiding heeft gegeven tot vragen naar extra middelen bij de budgetcontrole 2000. Met de goedkeuring hangen de mogelijkheden samen om de opvangcapaciteit nog verder te optimaliseren.

Evaluatieonderzoek inzake het non-discriminatiebeleid in het Vlaamse onderwijs

Het onderzoek, dat eind 1997 werd opgestart, wil de processen en effecten van het non-discriminatiebeleid evalueren. Dit beleid beoogde twee doelstellingen : het bevorderen van een vrije toegang en het bewuster optreden tegen discriminatie door het bevorderen van intercultureel onderwijs in de school.

Centraal staat de vraag welke de impact is van de non-discriminatieverklaring op de spreiding van autochtonen en allochtone leerlingen, m.a.w. in welke mate er een duurzame gemengde leerlingenpopulatie is opgetreden en in welke mate er sprake is van een proces van interculturalisering in de scholen. Deze aspecten worden onderzocht binnen een steekproef van een 20-tal scholen in een aantal gemeenten (Antwerpen, Mechelen, Heusden-Zolder, Lokeren, Vilvoorde). De gegevensverzameling werd in 1998 gestart en in 1999 verder gezet. Het onderzoeksrapport zal binnenkort beschikbaar zijn.

Ondertussen werd op het niveau van het kabinet en het departement onderwijs een task-force geïnstalleerd die onder meer op basis van de onderzoeksconclusies voorstellen zal uitwerken voor een bijsturing van het non-discriminatiebeleid. De intentie is om tegen 1 september 2000 een aantal concrete maatregelen te nemen.

Optimalisering van het onderwijs in eigen taal en cultuur (OETC)

Een EU-richtlijn van 1977 verplicht de lidstaten initiatieven te nemen om tot het einde van de leerplicht een kosteloos aanbod van onderwijs in eigen taal en cultuur te bevorderen. De lidstaten krijgen een grote beleidsruimte om aan deze richtlijn uitvoering te geven.

De laatste jaren merken we een stelselmatige achteruitgang in het aantal scholen dat nog onderwijs in eigen taal en cultuur aanbiedt. Deze tendens heeft onder meer te maken met inhoudelijke en organisatorische aspecten. OETC wordt in de meeste gevallen aangeboden door leerkrachten die door de ambassades ter beschikking worden gesteld.

Eind oktober 1997 werd door de Vlaamse Onderwijsraad een tussentijds advies uitgebracht over de juridische aspecten van de organisatie van het onderwijs in eigen taal en cultuur. In dit advies werden een aantal pistes ontwikkeld. De optimalisering van het huidige model van samenwerking met de ambassades werd als het meest haalbaar geacht.

In de loop van 1998 werden de besprekingen verder gezet in de Vlaamse Onderwijsraad om te komen tot een gezamenlijk concept OETC en een ophijsting van de voorwaarden voor een goede organisatie in de scholen. De werkzaamheden van de werkgroep zijn intussen beëindigd en hebben op 15 juni 1999 geleid tot het advies over de optimalisering van het onderwijs in eigen taal en cultuur. Dit advies kan aanknopingspunten leveren voor de verdere gesprekken met de ambassades. De nodige stappen hiertoe moeten nog worden gezet.

Voor de verdere implementatie op het terrein van het raamcurriculum OETC dat binnen de Vlaamse Onderwijsraad werd ontwikkeld, wordt aan de VLOR een voltijdse betrekking ter beschikking gesteld.

Aandacht voor de doorstroming naar en in de lerarenopleiding

Naast de problematiek van de doorstroming in het secundair onderwijs stellen zich tevens problemen met betrekking tot het hoger onderwijs. Enerzijds is er de vaststelling dat de vernieuwingen die via het onderwijsvoorrangsbeleid geïntroduceerd zijn (taalvaardigheidsonderwijs, intercultureel onderwijs, preventie en remediëring van leerproblemen, samenwerking met ouders) slechts moeizaam doordringen in de lerarenopleiding. Anderzijds blijven etnisch-culturele minderheden ondervertegenwoordigd in het hoger onderwijs en in het bijzonder in het pedagogisch hoger onderwijs.

Om hieraan een impuls te geven zette de overheid een project "Aansluiting en maatschappelijke differentiatie" op met een dubbele doelstelling :

- de interne professionalisering van het pedagogisch hoger onderwijs ten aanzien van het gevoerde doelgroepenbeleid in de initiële lerarenopleiding;
- de bevordering van de instroom en doorstroom van sommige doelgroepen naar het (pedagogisch) hoger onderwijs.

Op de begroting 1999 werd 20 miljoen BEF (495787,05 EUR) ingeschreven om het project te realiseren. Vanaf het academiejaar 1999-2000 gingen 8 hogescholen met een lerarenopleiding van start met het project.

Een specifiek initiatief ten aanzien van Brussel

Vanaf het schooljaar 1999-2000 werd een aanvang gemaakt met de uitbouw van een netoverschrijdende ondersteuningsstructuur voor de Nederlandstalige basisscholen in Brussel naar analogie van het onderwijsvoorrangsgebiedenbeleid te Limburg. Deze ondersteuning komt op kruissnelheid vanaf het schooljaar 2000-2001 en zal 6 jaar lopen.

Het opzetten ervan sluit aan op de prioriteiten opgenomen in het Beleidsplan Brussel dat door de Vlaamse regering werd goedgekeurd op 11 maart 1997. De Vlaamse regering en de Vlaamse Gemeenschapscommissie beheren en financieren samen de netoverschrijdende begeleidingsstructuur. Een beleidsgroep samengesteld uit het departement onderwijs, de administratie van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Onderwijsraad en externe deskundigen volgen het project op. Als basis geldt een protocol afgesloten op 4 juni 1999 tussen de Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken en de voorzitter van de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Aan het project kunnen deelnemen :

- Nederlandstalige basisscholen in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad met een goedgekeurd aanwendingsplan voor onderwijsvoorrang of zorgverbreding;
- Andere scholen in dit gebied die wegens hun schoolbevolking niet in aanmerking kunnen komen voor de projecten onderwijsvoorrang en zorgverbreding, maar die een concreet en actief engagement inzake het non-discriminatiebeleid nemen.

Tijdens het eerste werkjaar (1999-2000) staan de voorbereiding van de ondersteuningsstructuur op organisatorisch en inhoudelijk vlak en de ontwikkeling van een analyse- en verwerkingssysteem als instrument voor de begeleiding van de scholen, centraal.

In het schooljaar 2000-2001 zal in 35 basisscholen gestart worden met de uitvoering van de begeleiding op basis van de probleemanalyse in elke school en via de invoering van aangepaste middelen en methodieken ten behoeve van directie, leerkrachten en het team. Dit houdt in :

- het afsluiten van een bereidheidverklaring met de scholen;
- het maken van een probleemanalyse;
- het opstellen van een schoolspecifiek stappenplan;
- het omzetten van het stappenplan in een actieplan;
- het afsluiten van engagementsverklaringen met de scholen inzake de uitvoering van het actieplan.

De ondersteuning heeft tot doel de professionaliteit van de leerkrachten en de schoolwerking op het vlak van preventie en remediëring van leermoeilijkheden, taalvaardigheidsonderwijs, intercultureel onderwijs en communicatie met ouders te verbeteren.

Basisniveau Nederlands als Tweede Taal

Een samenwerking tussen de Vlaamse Onderwijsraad en de Dienst voor Onderwijsontwikkeling van het Departement Onderwijs heeft geleid tot een publicatie "Visietekst en einddoelen. Basisniveau Nederlands Tweede Taal".

In juni 1993 had een Rondetafelconferentie plaats over het educatieve aanbod NT2 voor volwassen migranten en anderstaligen in Vlaanderen. Het werkveld en de overheid ervoeren de nood aan coördinatie tussen de diverse aanbieders (Onderwijs Sociale Promotie, basiseducatie, VDAB, VIZO en de integratiecentra). Een belangrijk aandachtspunt betrof het basisniveau NT2 in functie van de toegang tot de diverse NT2-vervolgopleidingen.

Eind '97 gaf de Raad voor Volwassenenonderwijs de opdracht aan een technische werkgroep NT2 om het basisniveau NT2 uit te werken. Eind 1999 resulteerden de werkzaamheden van de werkgroep in de olijsting van de einddoelen inzake luisteren, spreken en gespreksvaardigheid, lezen en schrijven van het basisniveau NT2. Verdere informatie kan bekomen worden bij de Vlaamse Onderwijsraad of de Dienst voor Onderwijsontwikkeling.

Na deze beknopte beschrijving van de belangrijkste aandachtspunten in 1999 betreffende het onderwijsbeleid voor allochtonen geven we hierna een actualisering van de cijfergegevens voor het basisonderwijs en het secundair onderwijs (doelgroepleerlingen, toegekende lestijden).

ONDERWIJSVOORRANGSBELEID IN HET BASISONDERWIJS

Beleidsprincipes voor het bekomen van extra omkadering (schooljaar 1999-2000)

Om in aanmerking te komen voor extra lestijden moet voldaan worden aan een aantal voorwaarden. Het gaat hierbij om een positieve beoordeling door de onderwijsinspectie van de werking tijdens het voorbije schooljaar, het aantonen dat men in voldoende mate de beoogde doelgroep opvangt in de

school en het indienen van een aanwendingsplan waarin het plan van aanpak wordt omschreven met betrekking tot de vier actieterreinen.

Deze actieterreinen zijn: taalvaardigheidsonderwijs, intercultureel onderwijs, preventie en remediëring van leer- en ontwikkelingsproblemen en betrokkenheid van de ouders.. Voor het actieterrein 'betrokkenheid van de ouders' dient de school een contract af te sluiten met een erkende welzijns- of socio-culturele vereniging of met een erkend regionaal of lokaal integratiecentrum. Er dient tevens samengewerkt te worden met het PMS-centrum en de pedagogische begeleiding. Een gericht nascholingsbeleid moet worden uitgewerkt.

De toekenning van de middelen is voorwaardelijk en gelimiteerd tot het beschikbare budget. In mei 1998 werden de extra lestijden voor twee schooljaren toegekend (1998-1999 en 1999-2000). Scholen die geen negatieve beoordeling kregen van de onderwijsinspectie over de uitvoering van hun aanwendingsplan, konden verder participeren in 1999-2000. Er vond wel een herberekening plaats van het aantal toe te kennen lestijden op basis van de leerlingenaantallen op 1 februari 1999, maar de scholen moesten geen nieuw aanwendingsplan indienen.

Aantal doelgroepleerlingen en toegekende lestijden (schooljaar 1999-2000)

In de onderstaande tabellen wordt per provincie een overzicht gegeven van het aantal doelgroepleerlingen en het aantal toegekende lestijden in het gewoon en het buitengewoon basisonderwijs.

Gewoon basisonderwijs

Provincie	Doelgroepleerlingen	Lestijden
Antwerpen	11.522	4.143
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	3.614	2.224
Vlaams Brabant	797	295
Limburg	8.148	3.085
Oost-Vlaanderen	4.366	1.566
West-Vlaanderen	211	77
Totaal	28.658	11.390

De toegekende lestijden vertegenwoordigen 475 voltijdse ambten.

Buitengewoon basisonderwijs

Provincie	Doelgroepleerlingen	Lestijden
Antwerpen	733	312
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	26	12
Vlaams Brabant	28	12
Limburg	636	279
Oost-Vlaanderen	226	92
West-Vlaanderen	73	32
Totaal	1.722	739

Het totale lestijdenpakket vertegenwoordigt 31 voltijdse ambten.

In het kader van de non-discriminatie werden bijkomend 574 lestijden toegekend voor gewaarborgde lestijden (= extra lestijden die binnen de gemeenten waar een non-discriminatieovereenkomst is afgesloten herverdeeld worden om het totale aantal lestijden binnen die gemeente op het peil te houden van het schooljaar waarin de overeenkomst werd afgesloten).

In het kader van de bewarende maatregelen (= extra lestijden voor scholen om de eventuele negatieve effecten op te vangen van de acties om zich te herprofilieren van concentratieschool naar gemengde school) werden 300 lestijden toegekend.

ONDERWIJSVOORRANGSBELEID IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Beleidsprincipes voor het bekomen van extra omkadering (schooljaar 1999-2000)

Zoals reeds hoger vermeld werd de regelgeving voor het secundair onderwijs aangepast. De beleidsprincipes voor de toekenning van extra lestijden in het secundair onderwijs sluiten aan bij deze die gelden voor het basisonderwijs. Er is een klein verschil met betrekking tot de actieterreinen : Nederlands als Tweede Taal, Nederlands als instructietaal, intercultureel onderwijs, leerlingbegeleiding en leerlingenbetrokkenheid. OETC vormt hier ook een optie. De actieterreinen voor het buitengewoon secundair onderwijs zijn dezelfde als deze van het basisonderwijs.

Aantal doelgroepoerlingen en toegekende lestijden (schooljaar 1999-2000)

Gewoon secundair onderwijs			
	Doelgroepoerlingen	Uren-leraar	Ambten
Totaal	5.891	2.667	118
Buitengewoon secundair onderwijs			
	1.429	668	30

ONDERSTEUNING

Het luik ondersteuning omvat een reeks activiteiten die erop gericht zijn de scholen te ondersteunen en te begeleiden in het werken aan de kwaliteitsverbetering van hun aanbod naar allochtone leerlingen. De ondersteuning omvat extra pedagogische begeleiding die via netoverschrijdende detacheringen wordt toegekend aan de koepelorganisaties (in totaal gaat het over 20,5 ambten). Binnen de Vlaamse Onderwijsraad is de coördinatie voorzien van deze extra begeleiding.

Met de hervorming van de PMS-centra naar Centra voor Leerlingenbegeleiding wordt het extra begeleidingskader (32,5 betrekkingen) opgenomen in het organieke kader.

Ter ondersteuning van de scholen, PMS-centra en de pedagogische begeleiding inzake de implementatie van de actieterreinen Nederlands Tweede Taal en Intercultureel Onderwijs worden reeds een aantal jaren twee steunpunten gesubsidieerd. Beide steunpunten doen aan onderzoek, vorming en materiaalontwikkeling zowel ten behoeve van de overheid als het onderwijsveld. Met het besluit van de Vlaamse regering van 22 december 1999 kregen de beide steunpunten een erkenning voor een periode van 5 jaar.

Voor de ondersteuning van het biculturele model van Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur in de Brusselse situatie wordt jaarlijks een overeenkomst afgesloten met de VZW Werkgroep Immigratie te Brussel.

Het emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen. Beleidsdomein Onderwijs

Het algemene kader voor het onderwijsbeleid naar allochtonen en nieuwkomers is in 1999 niet fundamenteel gewijzigd. De beleidsuitvoering is voor sommige onderdelen wel versterkt (onthaalonderwijs) of bijgestuurd (onderwijsvoorrangsbeleid secundair onderwijs). Daarnaast heeft de overheid nog enkele bijkomende specifieke klemtonen gelegd door middel van specifieke projecten.

Vooraleer een actualisering te geven van de cijfergegevens betreffende de extra omkadering op het niveau van het basisonderwijs en secundair onderwijs, belichten we de accenten die in 1999 vorm kregen en blikken we vooruit op wat in 2000 (schooljaar 2000-2001) op stapel staat.

ACCENTEN IN 1999

Aangepaste regelgeving voor het onderwijsvoorrangsbeleid in het gewoon secundair onderwijs

De doelstellingen van het beleid in 1991 waren tweeledig: het bestrijden van achterstand en het bevorderen van de integratie. Voor het secundair onderwijs lag de klemtoon op de eerste graad, aangevuld met het project doorstroming in de tweede graad.

In het jaarrapport 1998 verwezen we naar de voorbereidingen van een nieuwe regelgeving in het gewoon secundair onderwijs die een sterkere klemtoon zou leggen op de doorstroming van allochtone leerlingen binnen dit onderwijsniveau. In het nieuwe project blijft de nadruk liggen op de integratiegedachte, terwijl het accent op de doorstroming van de doelgroep meer nadrukkelijk aanwezig is. De extra uren-leraar onderwijsvoorrang zullen dan ook aangewend worden om de doorstroming van doelgroepleerlingen¹ in het secundair onderwijs te bevorderen en de wijze van leren, het omgaan met leerlingen en de werking van de school af te stemmen op de leerlingenpopulatie van de betrokken school (cfr. project 24 van het strategisch plan minderhedenbeleid).

Al te vaak stelt men vast dat doelgroepleerlingen oververtegenwoordigd zijn in bepaalde beroepsstudierichtingen en ondervertegenwoordigd zijn in bepaalde technische studierichtingen en in de algemene studierichtingen (zie ook verder – Werkgelegenheid). Het huidig project wil deze trend doorbreken via het opzetten van initiatieven met de bedoeling de doelgroepleerlingen te oriënteren naar de studierichting die het nauwst aansluit bij het potentieel van deze leerlingen.

Doorstroming heeft betrekking op de bevordering van de instroom van het aantal allochtone leerlingen in de A-stroom van de eerste graad, de verhoging van de gekwalificeerde uitstroom van deze leerlingen in het ASO, TSO of KSO en meer algemeen op de verhoging van het aantal studiebewijzen in alle onderwijsvormen.

Deze doorstromingsgedachte komt ook sterk tot uiting in de voorwaarde over voldoende doorstromingsrichtingen te beschikken. Scholen die niet behoren tot een scholengemeenschap moeten minstens een eerste graad en één van de onderwijsvormen Algemeen Secundair Onderwijs, Technisch Secundair Onderwijs of Kunstsecundair Onderwijs met drie of meer studierichtingen aanbieden.

¹ Een *doelgroepleerling* is een leerling waarvan de grootmoeder van moederszijde niet in België is geboren, en evenmin door geboorte de Belgische of de Nederlandse nationaliteit bezit, en de moeder ten hoogste tot het einde van het schooljaar waarin zij 18 werd, onderwijs heeft genoten.

Een school die geen van de onderwijsvormen Algemeen Secundair Onderwijs, Technisch Secundair Onderwijs of Kunstsecundair Onderwijs aanbiedt of deze wel aanbiedt doch met minder dan drie studierichtingen kan slechts een aanvraag indienen op voorwaarde dat ze een samenwerkingsakkoord afsluit met één of meer scholen die minstens één van de onderwijsvormen ASO, TSO of KSO met drie of meer studierichtingen aanbieden.

Het besluit van 17 december 1999 betreffende het tijdelijk project onderwijsvoorrang in het secundair onderwijs bepaalt de krijtlijnen van de nieuwe regeling, die evenwel reeds vanaf 1 september 1999 van kracht werd (rondzendbrief na principiële goedkeuring van de Vlaamse regering en onderhandelingen met de representatieve vakverenigingen en de onderwijsnetten).

Belangrijke andere wijzigingen betreffen :

- Het verlaten van de opsplitsing van het onderwijsvoorrangsbeleid in gescheiden projecten voor de eerste en tweede graad.
- Het afstappen van de contingentering van het aantal scholen dat kan deelnemen (maximaal 65 scholen voor het project eerste graad en 20 scholen voor het project tweede graad). Elke school die aan de voorwaarden voldoet, m.n. het beschikken over een voldoende aantal doelgroepleerlingen en over een voldoende gedifferentieerd onderwijsaanbod (al of niet in samenwerking met andere scholen) kan een aanwendingsplan indienen. Op basis van een kwaliteitsbeoordeling van dit plan en de budgettaire mogelijkheden wordt de school toegelaten. Bovendien is er geen voordracht meer van de kandidaat-scholen door de onderwijsnetten of de koepelorganisaties.
- Klemtonen op leerlingbegeleiding en leerlingenbetrokkenheid als actieterreinen. De leerlingbegeleiding bestaat erin dat de school initiatieven neemt inzake de sociaal-emotionele begeleiding, de studiekeuzebegeleiding en de studiebegeleiding van de leerlingen, met het oog op het nauw opvolgen van de schoolloopbaan van de leerling met behulp van een leerlingvolgsysteem. De leerlingenbetrokkenheid bestaat uit initiatieven die de betrokkenheid tussen school, leerlingen en ouders versterken en onderbouwen. De school moet in dat opzicht actief stappen zetten om de kloof tussen school en ouders te verkleinen.
- Het recht op extra uren-leraar onderwijsvoorrang wordt voortaan gegarandeerd voor een periode van twee opeenvolgende schooljaren.

Evaluatieonderzoek over het onderwijsvoorrangsbeleid in het basisonderwijs

Het onderwijsvoorrangsbeleid (OVV) in het basisonderwijs werd in 1999 ongewijzigd verder gezet en zal ook in de schooljaren 2000-2001 en 2001-2002, mits een aantal administratieve vereenvoudigingen gecontinueerd worden.

In het regeerakkoord van de nieuwe Vlaamse regering en in de beleidsnota van de Vlaamse minister bevoegd voor onderwijs, werd een evaluatieonderzoek van het tot hiertoe gevoerde onderwijsvoorrangsbeleid in het basisonderwijs aangekondigd. Dit evaluatieonderzoek is intussen opgestart. Het heeft tot doel een bijdrage te leveren tot de parlementaire discussie die in de loop van 2001 gevoerd zal worden over het verder zetten, bijsturen en verbreden van het project. De overheid wil dit debat met een wetenschappelijke evaluatie onderbouwen.

Een eerste evaluatieonderzoek werd in 1994 uitgevoerd door het Hoger Instituut voor de Arbeid (K.U. Leuven). Na een periode van 10 jaar OVV-beleid stelt zich opnieuw de vraag naar de implementatie door de scholen en de effecten bij de leerlingen. Het onderzoek zal nagaan in welke mate de verschillende actieterreinen (taalvaardigheidsonderwijs, intercultureel onderwijs, preventie- en remediëring van leerproblemen en betrokkenheid van ouders) geïmplementeerd zijn in de scholen en welke factoren aan de basis liggen van verschillen in implementatiegraad tussen de scholen.

Op leerlingniveau onderzoekt men in welke mate de doelgroepleerlingen geïntegreerd zijn in het klasleven en of hun onderwijsachterstand afneemt en in welke mate de gevonden effecten samenhan-

gen met de activiteiten die de school ontwikkelde in het kader van het onderwijsvoorrankingsbeleid. Een gelijkaardig evaluatieonderzoek loopt in verband met het zorgverbredingsbeleid.

Bijsturing van het onderwijs aan anderstalige nieuwkomers

Binnen het onderwijsbeleid ten aanzien van migranten neemt het onderwijs aan anderstalige nieuwkomers een specifieke plaats in. Het kadert binnen het ruimere onthaalbeleid dat samen met het emancipatie- en het opvangbeleid de drie sporen vormt van het Vlaamse minderhedenbeleid, en daarom meer uitvoerig wordt behandeld in deel 2 van dit jaarrapport. Toch willen we ook hier kort aangeven welke de problemen en uitdagingen waren in 1999.

In het Jaarrapport 1998 hebben we gewezen op de gewijzigde reglementering van het onthaalonderwijs op basis van evaluaties uitgevoerd in 1997 door de onderwijsinspectie van het basisonderwijs en het secundair onderwijs, door de Vlaamse Onderwijsraad en door de Steunpunten Nederlands Tweede Taal en Intercultureel Onderwijs. De nieuwe regelgeving ging in vanaf het schooljaar 1998-1999, zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs.

Voor beide onderwijsniveaus deed zich vanaf eind 1998 een sterke stijging voor van het aantal anderstalige nieuwkomers. Deze aangroei had voor gevolg dat bijkomende budgettaire inspanningen nodig waren. Voor het basisonderwijs werd 12,5 miljoen BEF (309866,91 EUR) extra op de begroting 1999 ingeschreven; voor het secundair onderwijs 32,2 miljoen BEF (798217,15 EUR). Met deze verhoging werd het aantal onthaalscholen verhoogd van 14 naar 18 en werd in sommige onthaalscholen het maximum aantal financierbare/subsidieerbare anderstalige nieuwkomers verhoogd. Daarnaast werd een deel van de middelen in het kader van het veiligheidsbeleid aangewend om de noden te lenigen. De aangroei van het aantal anderstalige nieuwkomers zet zich ook in het lopende schooljaar door wat opnieuw aanleiding heeft gegeven tot vragen naar extra middelen bij de budgetcontrole 2000. Met de goedkeuring hangen de mogelijkheden samen om de opvangcapaciteit nog verder te optimaliseren.

Evaluatieonderzoek inzake het non-discriminatiebeleid in het Vlaamse onderwijs

Het onderzoek, dat eind 1997 werd opgestart, wil de processen en effecten van het non-discriminatiebeleid evalueren. Dit beleid beoogde twee doelstellingen : het bevorderen van een vrije toegang en het bewuster optreden tegen discriminatie door het bevorderen van intercultureel onderwijs in de school.

Centraal staat de vraag welke de impact is van de non-discriminatieverklaring op de spreiding van autochtonen en allochtone leerlingen, m.a.w. in welke mate er een duurzame gemengde leerlingenpopulatie is opgetreden en in welke mate er sprake is van een proces van interculturalisering in de scholen. Deze aspecten worden onderzocht binnen een steekproef van een 20-tal scholen in een aantal gemeenten (Antwerpen, Mechelen, Heusden-Zolder, Lokeren, Vilvoorde). De gegevensverzameling werd in 1998 gestart en in 1999 verder gezet. Het onderzoeksrapport zal binnenkort beschikbaar zijn.

Ondertussen werd op het niveau van het kabinet en het departement onderwijs een task-force geïnstalleerd die onder meer op basis van de onderzoeksconclusies voorstellen zal uitwerken voor een bijsturing van het non-discriminatiebeleid. De intentie is om tegen 1 september 2000 een aantal concrete maatregelen te nemen.

Optimalisering van het onderwijs in eigen taal en cultuur (OETC)

Een EU-richtlijn van 1977 verplicht de lidstaten initiatieven te nemen om tot het einde van de leerplicht een kosteloos aanbod van onderwijs in eigen taal en cultuur te bevorderen. De lidstaten krijgen een grote beleidsruimte om aan deze richtlijn uitvoering te geven.

De laatste jaren merken we een stelselmatige achteruitgang in het aantal scholen dat nog onderwijs in eigen taal en cultuur aanbiedt. Deze tendens heeft onder meer te maken met inhoudelijke en organisatorische aspecten. OETC wordt in de meeste gevallen aangeboden door leerkrachten die door de ambassades ter beschikking worden gesteld.

Eind oktober 1997 werd door de Vlaamse Onderwijsraad een tussentijds advies uitgebracht over de juridische aspecten van de organisatie van het onderwijs in eigen taal en cultuur. In dit advies werden een aantal pistes ontwikkeld. De optimalisering van het huidige model van samenwerking met de ambassades werd als het meest haalbaar geacht.

In de loop van 1998 werden de besprekingen verder gezet in de Vlaamse Onderwijsraad om te komen tot een gezamenlijk concept OETC en een ophijsting van de voorwaarden voor een goede organisatie in de scholen. De werkzaamheden van de werkgroep zijn intussen beëindigd en hebben op 15 juni 1999 geleid tot het advies over de optimalisering van het onderwijs in eigen taal en cultuur. Dit advies kan aanknopingspunten leveren voor de verdere gesprekken met de ambassades. De nodige stappen hiertoe moeten nog worden gezet.

Voor de verdere implementatie op het terrein van het raamcurriculum OETC dat binnen de Vlaamse Onderwijsraad werd ontwikkeld, wordt aan de VLOR een voltijdse betrekking ter beschikking gesteld.

Aandacht voor de doorstroming naar en in de lerarenopleiding

Naast de problematiek van de doorstroming in het secundair onderwijs stellen zich tevens problemen met betrekking tot het hoger onderwijs. Enerzijds is er de vaststelling dat de vernieuwingen die via het onderwijsvoorrangsbeleid geïntroduceerd zijn (taalvaardigheidsonderwijs, intercultureel onderwijs, preventie en remediëring van leerproblemen, samenwerking met ouders) slechts moeizaam doordringen in de lerarenopleiding. Anderzijds blijven etnisch-culturele minderheden ondervertegenwoordigd in het hoger onderwijs en in het bijzonder in het pedagogisch hoger onderwijs.

Om hieraan een impuls te geven zette de overheid een project "Aansluiting en maatschappelijke differentiatie" op met een dubbele doelstelling :

- de interne professionalisering van het pedagogisch hoger onderwijs ten aanzien van het gevoerde doelgroepenbeleid in de initiële lerarenopleiding;
- de bevordering van de instroom en doorstroom van sommige doelgroepen naar het (pedagogisch) hoger onderwijs.

Op de begroting 1999 werd 20 miljoen BEF (495787,05 EUR) ingeschreven om het project te realiseren. Vanaf het academiejaar 1999-2000 gingen 8 hogescholen met een lerarenopleiding van start met het project.

Een specifiek initiatief ten aanzien van Brussel

Vanaf het schooljaar 1999-2000 werd een aanvang gemaakt met de uitbouw van een netoverschrijdende ondersteuningsstructuur voor de Nederlandstalige basisscholen in Brussel naar analogie van het onderwijsvoorrangsgebiedenbeleid te Limburg. Deze ondersteuning komt op kruissnelheid vanaf het schooljaar 2000-2001 en zal 6 jaar lopen.

Het opzetten ervan sluit aan op de prioriteiten opgenomen in het Beleidsplan Brussel dat door de Vlaamse regering werd goedgekeurd op 11 maart 1997. De Vlaamse regering en de Vlaamse Gemeenschapscommissie beheren en financieren samen de netoverschrijdende begeleidingsstructuur. Een beleidsgroep samengesteld uit het departement onderwijs, de administratie van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Onderwijsraad en externe deskundigen volgen het project op. Als basis geldt een protocol afgesloten op 4 juni 1999 tussen de Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken en de voorzitter van de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Aan het project kunnen deelnemen :

- Nederlandstalige basisscholen in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad met een goedgekeurd aanwendingsplan voor onderwijsvoorrang of zorgverbreding;
- Andere scholen in dit gebied die wegens hun schoolbevolking niet in aanmerking kunnen komen voor de projecten onderwijsvoorrang en zorgverbreding, maar die een concreet en actief engagement inzake het non-discriminatiebeleid nemen.

Tijdens het eerste werkjaar (1999-2000) staan de voorbereiding van de ondersteuningsstructuur op organisatorisch en inhoudelijk vlak en de ontwikkeling van een analyse- en verwerkingssysteem als instrument voor de begeleiding van de scholen, centraal.

In het schooljaar 2000-2001 zal in 35 basisscholen gestart worden met de uitvoering van de begeleiding op basis van de probleemanalyse in elke school en via de invoering van aangepaste middelen en methodieken ten behoeve van directie, leerkrachten en het team. Dit houdt in :

- het afsluiten van een bereidheidverklaring met de scholen;
- het maken van een probleemanalyse;
- het opstellen van een schoolspecifiek stappenplan;
- het omzetten van het stappenplan in een actieplan;
- het afsluiten van engagementsverklaringen met de scholen inzake de uitvoering van het actieplan.

De ondersteuning heeft tot doel de professionaliteit van de leerkrachten en de schoolwerking op het vlak van preventie en remediëring van leermoeilijkheden, taalvaardigheidsonderwijs, intercultureel onderwijs en communicatie met ouders te verbeteren.

Basisniveau Nederlands als Tweede Taal

Een samenwerking tussen de Vlaamse Onderwijsraad en de Dienst voor Onderwijsontwikkeling van het Departement Onderwijs heeft geleid tot een publicatie "Visietekst en einddoelen. Basisniveau Nederlands Tweede Taal".

In juni 1993 had een Rondetafelconferentie plaats over het educatieve aanbod NT2 voor volwassen migranten en anderstaligen in Vlaanderen. Het werkveld en de overheid ervoeren de nood aan coördinatie tussen de diverse aanbieders (Onderwijs Sociale Promotie, basiseducatie, VDAB, VIZO en de integratiecentra). Een belangrijk aandachtspunt betrof het basisniveau NT2 in functie van de toegang tot de diverse NT2-vervolgopleidingen.

Eind '97 gaf de Raad voor Volwassenenonderwijs de opdracht aan een technische werkgroep NT2 om het basisniveau NT2 uit te werken. Eind 1999 resulteerden de werkzaamheden van de werkgroep in de olijsting van de einddoelen inzake luisteren, spreken en gespreksvaardigheid, lezen en schrijven van het basisniveau NT2. Verdere informatie kan bekomen worden bij de Vlaamse Onderwijsraad of de Dienst voor Onderwijsontwikkeling.

Na deze beknopte beschrijving van de belangrijkste aandachtspunten in 1999 betreffende het onderwijsbeleid voor allochtonen geven we hierna een actualisering van de cijfergegevens voor het basisonderwijs en het secundair onderwijs (doelgroepleerlingen, toegekende lestijden).

ONDERWIJSVOORRANGSBELEID IN HET BASISONDERWIJS

Beleidsprincipes voor het bekomen van extra omkadering (schooljaar 1999-2000)

Om in aanmerking te komen voor extra lestijden moet voldaan worden aan een aantal voorwaarden. Het gaat hierbij om een positieve beoordeling door de onderwijsinspectie van de werking tijdens het voorbije schooljaar, het aantonen dat men in voldoende mate de beoogde doelgroep opvangt in de

school en het indienen van een aanwendingsplan waarin het plan van aanpak wordt omschreven met betrekking tot de vier actieterreinen.

Deze actieterreinen zijn: taalvaardigheidsonderwijs, intercultureel onderwijs, preventie en remediëring van leer- en ontwikkelingsproblemen en betrokkenheid van de ouders.. Voor het actieterrein 'betrokkenheid van de ouders' dient de school een contract af te sluiten met een erkende welzijns- of socio-culturele vereniging of met een erkend regionaal of lokaal integratiecentrum. Er dient tevens samengewerkt te worden met het PMS-centrum en de pedagogische begeleiding. Een gericht nascholingsbeleid moet worden uitgewerkt.

De toekenning van de middelen is voorwaardelijk en gelimiteerd tot het beschikbare budget. In mei 1998 werden de extra lestijden voor twee schooljaren toegekend (1998-1999 en 1999-2000). Scholen die geen negatieve beoordeling kregen van de onderwijsinspectie over de uitvoering van hun aanwendingsplan, konden verder participeren in 1999-2000. Er vond wel een herberekening plaats van het aantal toe te kennen lestijden op basis van de leerlingenaantallen op 1 februari 1999, maar de scholen moesten geen nieuw aanwendingsplan indienen.

Aantal doelgroepleerlingen en toegekende lestijden (schooljaar 1999-2000)

In de onderstaande tabellen wordt per provincie een overzicht gegeven van het aantal doelgroepleerlingen en het aantal toegekende lestijden in het gewoon en het buitengewoon basisonderwijs.

Gewoon basisonderwijs

Provincie	Doelgroepleerlingen	Lestijden
Antwerpen	11.522	4.143
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	3.614	2.224
Vlaams Brabant	797	295
Limburg	8.148	3.085
Oost-Vlaanderen	4.366	1.566
West-Vlaanderen	211	77
Totaal	28.658	11.390

De toegekende lestijden vertegenwoordigen 475 voltijdse ambten.

Buitengewoon basisonderwijs

Provincie	Doelgroepleerlingen	Lestijden
Antwerpen	733	312
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	26	12
Vlaams Brabant	28	12
Limburg	636	279
Oost-Vlaanderen	226	92
West-Vlaanderen	73	32
Totaal	1.722	739

Het totale lestijdenpakket vertegenwoordigt 31 voltijdse ambten.

In het kader van de non-discriminatie werden bijkomend 574 lestijden toegekend voor gewaarborgde lestijden (= extra lestijden die binnen de gemeenten waar een non-discriminatieovereenkomst is afgesloten herverdeeld worden om het totale aantal lestijden binnen die gemeente op het peil te houden van het schooljaar waarin de overeenkomst werd afgesloten).

In het kader van de bewarende maatregelen (= extra lestijden voor scholen om de eventuele negatieve effecten op te vangen van de acties om zich te herprofilieren van concentratieschool naar gemengde school) werden 300 lestijden toegekend.

ONDERWIJSVOORRANGSBELEID IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Beleidsprincipes voor het bekomen van extra omkadering (schooljaar 1999-2000)

Zoals reeds hoger vermeld werd de regelgeving voor het secundair onderwijs aangepast. De beleidsprincipes voor de toekenning van extra lestijden in het secundair onderwijs sluiten aan bij deze die gelden voor het basisonderwijs. Er is een klein verschil met betrekking tot de actieterreinen : Nederlands als Tweede Taal, Nederlands als instructietaal, intercultureel onderwijs, leerlingbegeleiding en leerlingenbetrokkenheid. OETC vormt hier ook een optie. De actieterreinen voor het buitengewoon secundair onderwijs zijn dezelfde als deze van het basisonderwijs.

Aantal doelgroepoerlingen en toegekende lestijden (schooljaar 1999-2000)

Gewoon secundair onderwijs			
	Doelgroepoerlingen	Uren-leraar	Ambten
Totaal	5.891	2.667	118
Buitengewoon secundair onderwijs			
	1.429	668	30

ONDERSTEUNING

Het luik ondersteuning omvat een reeks activiteiten die erop gericht zijn de scholen te ondersteunen en te begeleiden in het werken aan de kwaliteitsverbetering van hun aanbod naar allochtone leerlingen. De ondersteuning omvat extra pedagogische begeleiding die via netoverschrijdende detacheringen wordt toegekend aan de koepelorganisaties (in totaal gaat het over 20,5 ambten). Binnen de Vlaamse Onderwijsraad is de coördinatie voorzien van deze extra begeleiding.

Met de hervorming van de PMS-centra naar Centra voor Leerlingenbegeleiding wordt het extra begeleidingskader (32,5 betrekkingen) opgenomen in het organieke kader.

Ter ondersteuning van de scholen, PMS-centra en de pedagogische begeleiding inzake de implementatie van de actieterreinen Nederlands Tweede Taal en Intercultureel Onderwijs worden reeds een aantal jaren twee steunpunten gesubsidieerd. Beide steunpunten doen aan onderzoek, vorming en materiaalontwikkeling zowel ten behoeve van de overheid als het onderwijsveld. Met het besluit van de Vlaamse regering van 22 december 1999 kregen de beide steunpunten een erkenning voor een periode van 5 jaar.

Voor de ondersteuning van het biculturele model van Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur in de Brusselse situatie wordt jaarlijks een overeenkomst afgesloten met de VZW Werkgroep Immigratie te Brussel.

Het emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen. Beleidsdomein Werkgelegenheid

Met het VESOC-akkoord 'Tewerkstelling Migranten' van 8 juni 1998 werd door de Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners een stevige basis gelegd voor een integrale en planmatige aanpak om de arbeidsmarktsituatie van allochtonen te verbeteren. Losstaande initiatieven en acties worden erdoor in een samenhangend kader geplaatst en op elkaar afgestemd, dit alles met het oog op een georganiseerde disseminatie van 'good practises' en een voortdurende bijsturing van methodieken en ervaringen. Althans: dit was één van de doelstellingen bij de ondertekenende partijen. De proef in de praktijk diende te worden geleverd in 1999, met de uitvoering van het eerste VESOC-jaarprogramma, dat eind 1998 werd goedgekeurd.

De randvoorwaarden kondigden zich begin 1999 gunstig aan. De vroegere Begeleidingscel Werkgelegenheid Migranten (BWM) werd structureel geïntegreerd in het Vlaamse (subregionale) werkgelegenheidsbeleid. Voor het versneld scheppen van draagvlak en het verwerven van de nodige knowhow werden additionele middelen ten bedrage van 80 miljoen BEF (1983148,20 EUR) voorzien. De Vlaamse sociale partners, een aantal STC's (subregionale tewerkstellingscomités) en enkele belangrijke partners zoals de VDAB, hadden tegen maart '99 reeds een eigen actieplan opgesteld, dat een verdere concretisering inhield van het VESOC-jaarprogramma. En niet te vergeten, de economische conjunctuur zag er gunstig uit, hetgeen zich begon te vertalen in een krappere arbeidsmarkt, waardoor de kansen voor o.a. allochtonen alleen maar konden toenemen.

Voor we gaan bekijken welke resultaten werden behaald en welke knelpunten of uitdagingen zich voordeden, nog dit. We hebben bij herhaling vastgesteld dat over het VESOC-akkoord nog heel wat misverstanden de ronde doen, die vooral hun oorsprong vinden in het feit dat al te weinig mensen het akkoord daadwerkelijk gelezen hebben. Vaak heeft men slechts een zeer fragmentarisch beeld van het akkoord. Zulks is uiteraard een obstakel om op een positieve maar kritische wijze mee te werken aan de realisatie en verdieping van de actieprogramma's. Vandaar dat het akkoord als bijlage wordt opgenomen, evenals het jaarprogramma 1999, zodat de behaalde resultaten kunnen afgezet worden tegen de ambitieuze doelstellingen die voorop gesteld werden.

Traditiegetrouw wordt eerst het beleid wat betreft het zelfstandig ondernemerschap onder de loep genomen. Nadien komt het beleid inzake tewerkstelling en beroepsopleiding aan bod. We concentreren ons daarbij op de belangrijkste acties en maken een onderscheid tussen de actieplannen in de ondernemingen, de regionale (jaar)programma's, de ondersteuning en productontwikkeling op Vlaams niveau en de ondersteuning van kwalificerende trajecten. Daarmee houden we de indeling aan die de Vlaamse regering, in haar beslissing van 21/4/99 betreffende de subsidiëring van acties binnen het VESOC-akkoord, heeft gevolgd. We blijven ook iets langer stilstaan bij de dubbele rol van de VDAB (enerzijds positieve actiebedrijf, anderzijds actor op de arbeidsmarkt en dienstverlener), om de mogelijke rol en opdracht van openbare besturen en Vlaamse openbare instellingen (VOI's) toe te lichten.

Het geheel wordt afgerond met een aantal verhelderende tabellen en grafieken over de actuele positie van werkzoekende allochtonen op de arbeidsmarkt.

HET ZELFSTANDIG ONDERNEMERSCHAP

Het zelfstandig ondernemerschap heeft de laatste jaren een grote vlucht genomen. Allochtonen volgen deze trend en zijn als ondernemers zichtbaar aanwezig in onze steden. Uit een artikel gepubliceerd in de Nieuwsbrief van het Steunpunt WAV¹ blijkt dat België in 1996 in totaal 784.166 zelfstandigen telde. Hiervan hadden er 53.231 (6,7%) een vreemde nationaliteit. In 1990 waren er 37.263 allochtone ondernemers (5,2% van het totaal aantal zelfstandigen).

In de categorie van de buitenlandse zelfstandigen vormen EU-migranten de meest talrijke groep. Met name Italianen (2,9% van het totaal aantal zelfstandigen), Fransen (2,3%) en Nederlanders (2%) zijn sterk vertegenwoordigd. Onder de niet-EU-migranten zijn vooral Marokkanen (3,3%), Turken (1,7%) en in mindere mate Algerijnen (0,5%), Chinezen (0,5%) en Tunesiërs (0,6%) aanwezig onder de zelfstandigen.

De meeste allochtone ondernemers zijn gevestigd in de provincie Henegouwen (11,1%), Luik (8,7%), Antwerpen (8%), Waals-Brabant (7,2%), Limburg (5,5%), Namen (4,5%) en Vlaams-Brabant (4,2%). De provincies Luxemburg (3,5%), Oost-Vlaanderen (2,1%) en West-Vlaanderen (1,2%) tellen beduidend minder allochtone ondernemers. Allochtone ondernemers geven er de voorkeur aan om zich in de grote steden te vestigen.

In Vlaanderen is de zorg voor opleiding, vorming en begeleiding van zelfstandigen, ondernemers en hun naaste medewerkers toevertrouwd aan het VIZO, het Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen. Wie voor eigen rekening wil beginnen, kan een opleiding volgen die leert hoe je een zaak opzet, leidt en uitbouwt. De opleidingen van het VIZO vertrekken van het systeem van alternerend leren. De meeste cursisten werken overdag en volgen 's avonds cursus over datgene wat ze overdag meemaken.

De vorming is georganiseerd volgens het life-long-principe:

- Leertijd voor jongeren: vanuit de praktijk wordt het vak geleerd bij het ondernemingshoofd - opleider, die daarvoor met de leerjongere een leerovereenkomst sluit.
- Ondernemersopleiding voor starters en groeiers: naast de beroepstechnische vorming leert men hoe een zaak te starten, te leiden en uit te bouwen. De opleiding leidt naar een officieel diploma dat voor de uitoefening van de gereguleerde beroepen beantwoordt aan de eisen van de vestigingwet.
- Voortgezette vorming voor zelfstandigen, bedrijfsleiders en hun naaste medewerkers: dit omvat vervolmaking of bijscholing op het vlak van management, vaktechnieken,...

Het scheppen van tewerkstellingskansen voor allochtone ondernemers door het toegankelijk maken van het VIZO-aanbod aan opleidingen en vorming voor de doelgroep is een doelstelling in het strategisch plan van VIZO.

DE LEERTIJD

Naast de praktijkopleiding bij het ondernemingshoofd (4 dagen/week) zijn er twee aanvullende cursuspakketten (1dag/week): maatschappijgerichte vorming en beroepstechnische vorming. Jongeren met een leerachterstand, met een minder taalvaardigheidniveau, ... kunnen remedieering volgen binnen de normale lessen met een minimum van 2 uren en een maximum van 40 uren per leerling.

¹Ching Lin Pang, Zelfstandig allochtoon ondernemerschap, Nieuwsbrief 4/99 van het Steunpunt WAV (werkgelegenheid, arbeid, vorming), ACCO Leuven, 1999, p. 146-149.

Allochtone jongeren die de leertijd volgen, vinden we vooral in de sectoren voeding, personenverzorging en kleinhandelaar.

In 1998 werd een kleinschalig kwantitatief onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid en de noden van allochtonen in de vorming van zelfstandigen en KMO in de leertijd en ondernemersopleidingen in de VIZO-centra. Dit onderzoek kaderde binnen het ESF -project T & Topics, Taal en Techniekopleiding voor sectoren, met een sterk accent op interactie en communicatie.

De enquête had betrekking op het cursusjaar 1997-1998. Van de 23 verstuurdde enquêteformulieren werden er 19 ingevuld terugbezorgd. De cijfers kunnen enkel als indicatief beschouwd worden, aangezien het begrip allochtonen niet duidelijk gedefinieerd werd. Voor de Leertijd werden door de VIZO-centra 417 leerlingen als allochtonen doorgegeven.

DE ONDERNEMERSOPLEIDING

De ondernemersopleiding bereidt de kandidaat-zelfstandige voor op het beheer van een zaak. Met de nieuwe wet op het zelfstandig ondernemerschap moet iedereen die een zaak wil beginnen de basis-kennis van bedrijfsbeheer kunnen bewijzen. Deze wet is van toepassing sinds 1 januari 1999. Een degelijke opleiding is essentieel voor het slagen van de onderneming. Gemiddeld overleeft slechts 50% van de ondernemingen de eerste 5 jaar. Voor ondernemers die een VIZO-opleiding bedrijfsbeheer volgden, is dit ongeveer 90%. Een degelijke opleiding verlaagt dus aanzienlijk het gevaar van falen en stopzettingen en voorkomt dat men in de werkloosheid terechtkomt. Voor de ondernemers die niet in orde zijn met de wet voorkomt de opleiding de sluiting van de zaak.

In een eerste cursuspakket van de ondernemersopleiding - de beroepsgerichte vorming - komt de specifieke vakkennis voor elk beroep aan bod. Vanuit de praktijk krijgt de kandidaat-zelfstandige of -ondernemer aanvullende informatie over o.a. bedrijfsuitrusting, technologie, veiligheid. Het tweede pakket - bedrijfseconomische vorming (bedrijfsbeheer) - gaat o.a. in op de administratie en boekhouding, het algemeen en financieel beleid, het commercieel beleid, wetgeving en personeelsbeleid, telkens toegespitst op de KMO.

In principe duren de cursussen bedrijfsbeheer twee jaar, volgens de formule van 128 lessen per opleidingsjaar en van één lesavond per week. De doelstellingen handelen over de belangrijkste aspecten van beleidsvoering in een KMO. Daarnaast omvat het programma ook nog een aantal algemene doelstellingen die vooral gericht zijn op het verwerven van een aantal attitudes die kenmerkend geacht worden voor de succesrijke ondernemer. De twee jaren van de opleiding van bedrijfsbeheer kunnen ook versneld in één jaar georganiseerd worden waarbij de leerinhouden van de tweejarige opleiding in één pakket samengevoegd worden. De opleiding wordt afgerond met het (eind)getuigschrift bedrijfsbeheer.

BEDRIJFSADVIES

Niet alleen vorming maar ook bedrijfsadvies verhoogt de kans op slagen voor starters en stimuleert de groei van bestaande bedrijven.

Inzake bedrijfsadvies lopen er diverse projecten waarbij het VIZO partner is door een voortdurende begeleiding als extern procesadviseur en als individueel adviseur. De VIZO-bedrijfsadviseur is er zowel voor de kandidaat-zelfstandige die een weloverwogen advies wenst over de haalbaarheid van zijn project als voor de gevestigde ondernemer die zijn KMO wil optimaliseren.

Zo vermelden we exemplarisch in Limburg de betrokkenheid van het VIZO in het project 'trajectbegeleiding van migranten naar ondernemerschap in de Limburgse mijnstreek' en het Rechar (economische stimuleringsacties) en ESF- Doelstelling 2 programma door contracten inzake bedrijfsadvies, van

autochtonen en allochtonen met enkele gemeenten. Deze begeleidingsactiviteiten kaderen in een herstructurering of revitalisering van de mijn-winkelcentra.

STARTPOSITIE VAN ALLOCHTONE ONDERNEMERS VERSTERKEN

Vastgesteld wordt dat allochtone ondernemers vooral actief zijn in de sectoren handel, horeca en reparatie. Zij leggen zich vooral toe op laagdrempelige activiteiten die relatief weinig financiering, voorkennis of formele opleiding vereisen en weinig institutionele inmenging impliceren. De competitie in deze sector noopt vele allochtone ondernemers tot informele activiteiten.²

Vastgesteld wordt ook dat de meeste allochtone ondernemers wel in orde zijn met de wetgeving (bedrijfskennis wordt wettelijk bewezen via de echtgenoot of echtgenote, de inwonende partner, of in vennootschap) maar dat degene die de dagelijkse leiding over de zaak heeft veelal geen voldoende kennis heeft van bedrijfsbeheer. Sommige allochtone ondernemers zijn zelfs niet in orde met de wetgeving en dreigen bij controle te moeten sluiten.

Anderzijds stelt men ook vast dat de bereidheid onder allochtone zaakvoerders om een opleiding bedrijfsbeheer te volgen groot is en dat de instroom van anderstalige kandidaten in de VIZO-centra – onder meer ingevolge de nieuwe vestigingswet - toeneemt. Allochtone ondernemers schrijven zich ook meer en meer in voor cursussen bedrijfsbeheer of beroepskennis vooraleer een eigen zaak te starten of uit te baten, voor het verstevigen van hun positie binnen het bedrijf of voor het aanleren van technieken en vaardigheden. Toch blijft de instroom van allochtone ondernemers nog te laag.

Bovendien dient er rekening mee gehouden dat allochtone ondernemers gemiddeld een lagere opleiding hebben dan autochtone ondernemers en dat zij veelal een taalachterstand hebben. Ook het gebrek aan ervaring met het zelfstandig ondernemerschap vormt voor velen een obstakel. Dit maakt dat de startpositie van de allochtone ondernemer vaak niet goed is. De afstand tussen de ideeën van de allochtone starter en de feitelijke mogelijkheden voor ondernemerschap is vaak vrij groot.

Het versterken van deze startpositie is dan ook een belangrijk aandachtspunt. Op het veld zet het integratiecentrum Foyer zich reeds sinds 1988 in voor de ondersteuning van allochtone ondernemers via adviesbureaus. Meer recent zijn er ook andere initiatieven gestart gegaan.

Experimenteel project 'allochtoon ondernemen'

Om allochtone ondernemers die niet zo vertrouwd zijn met de bedrijfseconomische aspecten te helpen om de overgang naar de gewone cursus bedrijfsbeheer vlotter te laten verlopen, liep er in 1998 in het CMW Antwerpen een specifiek opleidingsproject waarbij 20 Turkse en 17 Arabischsprekende cursisten via adaptatiecursussen met een tolk en een meer geïndividualiseerde vorm van begeleiding werden bijgewerkt.

Deze manier van werken kende een groot succes. Het had tot gevolg dat nog meer allochtonen zich voor een VIZO-opleiding gingen inschrijven. Hierop inspeland is het project in het cursusjaar 1999-2000 in uitgebreide vorm opgenomen in het actieprogramma in uitvoering van het VESOC-akkoord 'Tewerkstelling migranten' van juni 1998. Het project wordt gefinancierd met VESOC-middelen.

Dit project startte officieel op in december '99 en zal eindigen in juli 2000. Het is een gezamenlijk initiatief van het VIZO en het Overleg "Allochtoon Ondernemerschap Vlaanderen en Brussel". In dit overleg zijn volgende partners betrokken: Allochtoon Ondernemen Antwerpen (vroeger LIA), STEBO (Limburgse mijnstreek), Dienst Economie & Tewerkstelling van de stad Gent, de vzw Wijkpartenari-
aat te Schaarbeek (Brussel) en het NCMV. De opleidingen worden georganiseerd in de VIZO-centra : drie lesgroepen te CMO-Antwerpen en telkens één lesgroep in de centra: LVZ-Genk, IMOV-Gent en Infobo-Brussel.

² Ching Lin Pang, idem, p. 146.

Het project heeft tot doel een efficiënt instrument tot stand te brengen ter ondersteuning van het allochtoon ondernemerschap. De pijlers van dit instrument zijn toeleiding, begeleiding in de eigen taal, vooropleiding, de opleiding bedrijfsbeheer en nazorg. Het project voorziet in extra begeleiding in het eerste jaar van de cursus bedrijfsbeheer door een gerichte recruitering en doorverwijzing, de aanmaak van extra lesmateriaal (een woordenlijst in vertaling), extra bijlessen (16u) naast het standaard-urenpakket (128u), bijstand van de VIZO-lesgever door een tolk tijdens de lessen en begeleiding van de cursisten buiten het strikte lesgebeuren (a rato van 70u per lesgroep).

Op dit moment volgen 114 cursisten de opleiding in zes lesgroepen.

- In het CMO-Antwerpen (55 cursisten) gaat het over 3 groepen: 2 groepen van cursisten van Marokkaanse nationaliteit of afkomst en 1 Turkse groep. Van de 39 Marokkanen zijn 21 personen reeds gevestigd als zelfstandige (vooral kleinhandel voeding), van de overigen is de meerderheid werknemer, sommige cursisten zijn werkzoekend. Van de 16 Turken zijn er 8 personen reeds gevestigd als zelfstandige (ook hier is voeding een belangrijke sector). Daarnaast zijn de cursisten overwegend werkenden, met ook enkele werkzoekenden.
- Infobo-Brussel telt 17 cursisten.
- IMOV-Gent telt 26 cursisten van Turkse afkomst of nationaliteit. Hiervan zijn er 10 actief als zelfstandige (vooral voeding).
- In het Limburgs Vormingscentrum Genk gaat het over 16 cursisten van Turkse nationaliteit of afkomst: 7 werkzoekenden, 6 werknemers en twee personen die reeds een activiteit als zelfstandige uitoefenen. Zij zijn actief of wensen actief te zijn in de kleinhandel (7) en in een ambacht (5).

Aangezien de middelen voor deze reeks cursussen slechts eenmalig zijn, zal dit experimenteel project eindigen in juni 2000. Het project toont nu al aan dat de gevolgde werkwijze, specifiek gericht naar de doelgroep van de allochtone ondernemer, positieve effecten zal hebben. Daarom moeten - naar de toekomst toe - de nodige middelen voorzien worden om dergelijke vormingsinitiatieven als structureel element in het opleidingsaanbod in te bouwen. De vooropleiding van een aantal groepen van allochtone ondernemers dwingt immers tot het nemen van omkaderende pedagogische maatregelen die op dit moment budgettair onmogelijk zijn.

Kennis van het Nederlands verbeteren

Niet alleen de vooropleiding maar ook de gebrekkige kennis van het Nederlands maakt dat het ondernemerschap meer risico's inhoudt voor allochtonen. Voldoende kennis van het Nederlands is immers niet alleen nodig om de ondernemersopleiding tot een goed einde te brengen, maar ook om het bedrijf draaiende te houden. In specifieke commerciële situaties moet men immers in staat zijn om het Nederlands te hanteren. En zonder een goede kennis van (commercieel) Nederlands blijven allochtone ondernemers gericht op klanten die dezelfde taal spreken. Het verbreden van de klantenkring naar de autochtone doelgroep betekent voor de ondernemer een veel breder draagvlak en dus een hogere kans op slagen.

Uit het onderzoek in het kader van het ESF-project T&Topics bleek dat, zowel in de leertijd als de ondernemersopleiding, de taalvaardigheid van allochtonen een probleem vormt. Voornamelijk het begrijpen en het schrijven van het Nederlands stellen problemen. Het spreken wordt in het algemeen als minder problematisch ervaren. De problemen situeren zich vooral bij de opleidingen in de sectoren voeding, kleinhandel en personenverzorging. Desondanks gaan er in het algemeen weinig leerlingen naar de remediëringsklassen voor taal. De leerlingen zijn weinig gemotiveerd en er is ook een gebrek aan tijd in de klas.

Het gebrek aan kennis van het Nederlands is echter een reden voor het weigeren van een leerovereenkomst. Als er voldoende begeleiding is of als de cursisten buiten het VIZO-Centrum een opleiding Nederlands volgen, wordt dit als voldoende beschouwd om toch een leerovereenkomst te sluiten.

Een minimum aan kennis van het Nederlands wordt als onontbeerlijk beschouwd voor bijvoorbeeld het contact met de klanten.

In opvolging van de afspraken van de Rondetafelconferentie NT2 van juni 1993 organiseren de VIZO-centra zelf geen opleidingen Nederlands als tweede taal meer, maar verwijzen ze door naar de basiseducatie en het onderwijs voor sociale promotie. De talige ondersteuning in functie van de opleiding bedrijfsbeheer kan op twee manieren gebeuren: ofwel een taal cursus die als voorbereiding op het standaard opleidingsprogramma wordt aangeboden ofwel een verwerking van bestaande cursussen waarbij de taal en het vak op een geïntegreerde manier wordt aangeboden. Een geïntegreerd pakket bedrijfsbeheer-NT2 draagt de voorkeur weg.

Tot slot kan nog opgemerkt dat allochtone cursisten in de ondernemersopleiding in eerste instantie niet zozeer behoefte hebben aan taalkennis op zich (grammatica, pragmatiek, semantiek) maar de taal moeten kunnen gebruiken in commerciële situaties. Die taalgebruikssituaties en de bijhorende talige taken (een gesprek voeren met een klant, informatie verstrekken over een product, gepast reageren op klachten) moeten dan ook het uitgangspunt vormen voor een ondersteunende cursus.

STARTPOSITIE VAN DE ALLOCHTONE ONDERNEMING VERBETEREN

De startpositie van de onderneming vormt vaak een ander belangrijk knelpunt. De hier opgesomde knelpunten hebben betrekking op de situatie in Nederland³ maar het vermoeden is groot dat deze knelpunten ook bij ons van toepassing zijn.

De voorbereiding op het ondernemerschap is veelal onvoldoende. Naast onbekendheid met de mogelijkheden aan ondersteuning en advies speelt hier ook dat de 'ondernemerscultuur' veelal anders is. Het gaat veelal meer om de creatieve invulling van de voorgenomen activiteit en minder om de formele regels en vereisten. Meer nog dan een autochtone ondernemer heeft een allochtone starter behoefte aan informatie en begeleiding bij het toepassen van regels en vereisten. Bovendien is de opzet veelal te kleinschalig voor banken en zijn allochtone starters aangewezen op familie en op het eigen etnisch netwerk. Daarnaast ervaren allochtone ondernemers problemen met huisvesting. Het tekort aan kleinschalige bedrijfshuisvesting is in zijn algemeenheid een groot knelpunt. Voor allochtonen speelt dit nog meer, aangezien zij voor een belangrijk deel opereren op buurt- en lokaal niveau in de grote steden. Het gebrek aan huisvestingsaanbod is daar nog groter dan elders.

Positief hierbij is alvast dat op initiatief van de Universiteit Amsterdam en de Technische Universiteit Delft momenteel een Europees netwerk wordt uitgebouwd dat het onderzoeksprogramma 'Werken in de marge: allochtoon ondernemerschap, economische integratie en informele praktijken' zal uitwerken. Het onderzoek heeft vooral oog voor de inbedding van allochtone ondernemers in de economische, institutionele en sociale omgeving.

De onderzoekers die tot dit netwerk behoren, komen uit België, Nederland, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië Israël, Italië en Oostenrijk. Dit onderzoeksprogramma wordt gefinancierd door de Europese Commissie onder het TSER programma en de European Science Foundation. Het netwerk is in 1999 van start gegaan en wordt afgerond in 2001.

Tussentijdse bevindingen zullen onder meer via de website van dit netwerk ter beschikking worden gesteld. (<http://home.pscw.uva.nl/rath/ImmEnt.htm>)

³ Kruidenink, E., Allochtoon ondernemen, Monitor Minderheden, ESB 18-2-2000, p. 144-146.

TEWERKSTELLING EN BEROEPSOPLEIDING

In het eerste jaarprogramma ter uitvoering van het VESOC-akkoord 'Tewerkstelling van migranten' werden op vier terreinen acties ondernomen: in ondernemingen en (openbare) instellingen op een planmatige manier werk maken van een kleurrijk personeelsbeleid; het publiek en de ondernemingen in de regio's sensibiliseren en een draagvlak scheppen voor dit beleid; vernieuwende trajecten ondersteunen die tot een betere kwalificatie van allochtonen leiden. Om dit alles mogelijk te maken, werden op Vlaams niveau een aantal ondersteunende producten zoals brochures en vormingspakketten ontwikkeld.

Om dit programma in snel tempo te realiseren werden bijkomende middelen ingezet en beschikken 7 Subregionale Tewerkstellingscomités (STC's) over een projectontwikkelaar migranten die als 'trekker' optreedt voor de realisatie van de regionale doelstellingen. Wat werd er waargemaakt van de ambitieuze doelstellingen van dit eerste jaarprogramma?

DE REGIONALE ACTIEPLANNEN

De actieplannen in de regio's hebben tot doel te sensibiliseren rond het jaarprogramma en concrete ondersteuning en begeleiding te bieden aan ondernemingen. Voor het snel scheppen van draagvlak bij de uitvoering en het verwerven van de nodige knowhow konden de STC's een subsidie van maximum 1.000.000 BEF (24789,35 EUR) verkrijgen, mits zij instonden voor een substantiële cofinanciering. De subsidie was dus uitdrukkelijk bedoeld als hefboom om in de regio andere partners te mobiliseren en op een creatieve wijze antwoorden te bieden op de regiospecifieke problemen.

Een brede waaier aan acties werd daartoe opgezet, waaronder:

- Workshops, trainingen en colloquia rond 'Interculturele Communicatie' en 'Kleurrijk Personeelsbeleid', studiedagen rond diversiteit en positieve actie.
- Opleidingen 'Hoe omgaan met (in)direct discriminerende vacatures' voor arbeidsbemiddelaars, uitzendconsulenten, trajectbegeleiders en andere intermediairs.
- Taalopleidingen op de werkvloer en technische opleidingen om te zorgen voor een betere doorstroom van allochtonen (naar andere functies) en om voortijdige uitstroom te voorkomen.
- Inzetten van multi-media apparatuur voor scholen, jeugdclubs e.d. om jongeren vertrouwd te maken met het WIS-systeem van de VDAB, om vormingen te promoten enz.
- Onderzoek naar de situatie van allochtone ondernemers, netwerkvorming bevorderen en aangepaste cursussen bedrijfsbeheer promoten.
- Ondersteunen van trajectbegeleiding via trainingen, het aanstellen van een jobcoach e.d.
- Ondersteunen en opzetten van sollicitatietraining en -begeleiding.
- Opzetten van regionale overleg- en werkgroepen tussen sociale partners, projectontwikkelaars, VDAB, derden, lokale besturen.

Een gedetailleerd beeld per regio ziet er als volgt uit:

STC Aalst - Oudenaarde

Actie 1: Het opstarten van een nieuwkomersbeleid naar migranten en allochtonen in Ronse.

Dit beleid omvat een maatschappelijke oriëntatie rond o.a. huisvesting, onderwijs/opleiding en arbeidsmarkt. Er wordt gezorgd voor intensieve trajectbegeleiding naar tewerkstelling.

Actie 2: Het opstarten van een jobclub voor migranten en allochtonen in Ronse door de VDAB.

Een specifieke, aangepaste sollicitatiebegeleiding geven in ruimere zin is hier de hoofddoelstelling.

STC Antwerpen

Actie 1: Positief actieplan van de stad Antwerpen. Er wordt gewerkt rond drie aandachtspunten.

- Allochtonen solliciteren niet of nauwelijks bij de stad: de stad zal in samenwerking met actoren informatiesessies organiseren over tewerkstellingsmogelijkheden bij overheidsdiensten. VDAB-consult werd gevraagd een systeem uit te werken om bij een vacature van de stad Belgen van allochtone origine aan te schrijven en nodige informatie over job inhoud te bezorgen.
- Allochtonen vallen vaak af in de eerste fase van de selectieprocedure: er kan worden gewerkt met voorbereidende opleidingen (voortrajecten). Deze geven de nodige basisvaardigheden mee noodzakelijk om de selectieproeven op voldoende wijze te kunnen doorlopen. Een training 'indirecte discriminatie bij werving en selectie' opzetten voor secretarissen van jury's. Zo kunnen mechanismen van directe en indirecte discriminatie positief gekeerd worden.
- Er is te weinig informatie en vorming voorhanden over het werken met (of voor) allochtonen: vormingen 'Kleurrijk personeelsbeleid'. Voor een beperkte groep ploegbazen is een vorming gegeven rond discriminatie op de werkvloer. Eind 1999 zal een nieuwe opleiding voorzien worden. Vormingen 'interculturele communicatie' waarbij de nadruk wordt gelegd op de allochtonen als klant.

Actie 2: Studienamiddagen rond diversiteit en interculturele communicatie.

- Studienamiddag rond diversiteit en positieve actie: het opzetten van een studie- en informatienamiddag over het belang en de meerwaarde van diversiteit en daaraan gekoppeld positieve actie in een onderneming.
- Studienamiddag interculturele communicatie: het opzetten van een studie- en infonamiddag over het belang en de meerwaarde van interculturele communicatie en daaraan gekoppeld positieve actie in een onderneming.

Actie 3: Wis-mobiel. Aankoop van een draagbare computer en multimediaprojector. Dit werd opgezet in opleidings- en tewerkstellingsprojecten, bureaus voor kosteloze arbeidsbemiddeling en migrantenorganisaties die allochtonen, vluchtelingen en nieuwkomers hiermee vlotter leerden omgaan met het Werk Informatie Systeem (WIS) van de VDAB.

Actie 4: Ondersteuning, deskundigheidsbevordering en specifieke opleidingen. De bedoeling is middelen voorzien om op korte termijn in te spelen op concrete vragen. Zo kunnen er opleidingen opgezet worden, deskundigheid ingehuurd, relevant cijfermateriaal bekomen worden, ...

STC Brugge

Actie 1 Folder met overzicht van alle taalopleidingen voor anderstaligen. Folder (brochure) met een overzicht van alle administratieve procedures die dienen gevolgd te worden om o.a. een vluchteling aan te werven.

Actie 2: Aan consultants van de VDAB zal op vrijwillige basis een korte opleiding worden gegeven teneinde de eerste contacten met de klant te verbeteren.

Actie 3: Engagement om een consultant van de VDAB tijd te geven om vergaderingen bij te wonen, materiaal te helpen ontwikkelen e.d.

Actie 4: Intensieve taalopleiding Nederlands.

Actie 5: Organiseren van een 'vangnet' taalopleiding'.

Actie 6: Opleiding 'expeditiebediende'. In deze opleiding wordt naast aandacht voor een bruikbare tweede taal vooral de nadruk gelegd op bureautica.

Actie 7: Het organiseren van een studienamiddag.

Brussels Nederlandstalig Comité voor Tewerkstelling en Opleiding (BNCTO)

Actie 1: Opleiding polyvalent verzorgende en poets hulp in de thuiszorg, specifiek gericht naar anderstalige allochtone vrouwen. De opleiding wordt gekoppeld aan werkervaring. De werkervaring wordt mogelijk gemaakt via een doorstromingsprogramma dat er in bestaat dat de geïnteresseerde allochtone vrouwen een vooropleiding Nederlands volgen. Daarbovenop kunnen zij gedurende twee jaar werkervaring opdoen bij Familiehulp.

Actie 2: De bedoeling is om de instructeurs polyvalent verzorgenden en poets hulp in de thuiszorg die voor de eerste keer met de allochtone vrouwen als cursisten geconfronteerd worden informatie en methodieken aan te bieden om hen in staat te stellen tot een aan de doelgroep aangepaste manier van werken te komen.

Actie 3: 10 uitzendingen van 2 à 3 minuten van TV- Brussel die gewijd zijn aan allochtonen die via een opleidings- en/of werkervaringstraject een positief verhaal brengen over het verhogen van hun kansen op de arbeidsmarkt.

STC Gent - Eeklo

Actie 1: Het ontwikkelen en uittesten van een coachingsmodel om allochtone vrouwen in de categorie bestaansminimumtrekkers meer kansen te bieden op de arbeidsmarkt. Het hoofddoel bestaat uit het realiseren van een reguliere tewerkstelling of verdere doorstroming naar een kwalificerende opleiding.

Actie 2: Een brugproject voor het realiseren van de doorstroming van een gemengde groep jongeren uit het laatste jaar deeltijds onderwijs naar het normaal economisch circuit, al dan niet na een bijkomende opleiding.

Actie 3: Een project om de werkgevers te informeren en te sensibiliseren over het VESOC-akkoord, in samenwerking met de werkgeversorganisaties. Eén van de onderdelen omvat de organisatie van een studiedag.

Actie 4: Provinciale samenwerking om door aanschaf en gebruik van een draagbare computer en multimediacomputer de informatie van de VDAB-WIS databank toegankelijker te maken voor allochtonen door hen te trainen in de omgang ermee.

Actie 5: Door inhuren van externe deskundigen op een adequate manier een antwoord bieden op alle mogelijke vragen van alle betrokken partijen rond ondersteuning, deskundigheidsbevordering en specifieke opleiding.

STC Halle - Vilvoorde

Actie 1: Sensibiliseren van alle betrokkenen in de bedrijven omtrent het belang van diversiteit en interculturele communicatie in het arbeidsproces, dit zowel voor bedrijven met 'positieve actieplan' als voor bedrijven zonder een dergelijke plan.

Actie 2: 'Actie samen werkt' bestaat uit verschillende pistes om allochtonen aan het werk te helpen door bijvoorbeeld bij- of omscholen, extra aandacht voor Nederlandse taallessen, gelijkstelling buitenlandse diploma's, vorming anti-discriminatie op de werkvloer, ...

Actie 3: Het oprichten van een 'Jobontwikkelingsmaatschappij' met als doelstelling de creatie van jobs voor werkzoekenden uit risicogroepen, en dat op drie sporen:

- het ontwikkelen van jobs in de sector van de sociale economie
- het ontwikkelen van reguliere jobs in het normaal economisch circuit
- het ontwikkelen van buurtdiensten.

Actie 4: 'Leonardo -project': trajectbegeleiders. Er wordt een programma opgezet om de methodiek van trajectbegeleiding te implementeren bij de OCMW's uit de regio. Het doel van het stageprogramma is:

- ervaringen uitwisselen met Nederlandse trajectbegeleiders
- leren uit de Nederlandse knowhow
- verspreiden van resultaten van het stuurprogramma bij alle partners van het consortium
- op termijn, nastreven van een zekere homogeniteit in de aanpak.

Actie 5: Organiseren van cursussen op maat voor de begeleiders van opleidings- en tewerkstellingsprojecten rond toeleiding van allochtone deelnemers, i.s.m. de Karel de Grote Hogeschool en CEVORA.

Actie 6: Er wordt een onderzoek gevoerd naar etnisch ondernemerschap in Halle-Vilvoorde.

Actie 7: De training 'Hoe omgaan met (indirect) discriminerende vacatures?' werd georganiseerd voor de uitzendconsulenten in samenwerking met het Vlaams Interim Brugproject en CEVORA. Extra trainingen worden georganiseerd voor de arbeidstrajectbegeleiders van de OCMW's en de kosteloze arbeidsbemiddelaars van Halle-Vilvoorde.

Actie 8: Er worden bedrijfsinterne vormingen georganiseerd rond interculturele communicatie.

Actie 9: Naar aanleiding van het onderzoek van het Territoriaal Werkgelegenheidspact rond de overgang school - arbeidsmarkt, werden acties gevoerd voor de doelgroep allochtonen. In dat kader zal het integratiecentrum Mikst de mogelijkheden onderzoeken om een Jobclub op te richten. Het integratiecentrum PIN Halle start schakelopleidingen 'effectief functioneren op de werkvloer', gericht naar langdurig werkzoekende, laaggeschoolde allochtonen.

STC Kortrijk - Roeselare

Actie 1: Multiserver- Positieve actie naar werk. Het doel van het project is de integratie bevorderen door middel van een bedrijfsgerichte benadering van de werkgevers. Hierbij wordt vertrokken vanuit een werkgeversorganisatie (NCMV) met aandacht voor de specifieke noden van de doelgroep.

Actie 2: Centrum voor Levensvorming - De Satelliet. Het gaat hier om de ontwikkeling van specifieke methodieken voor de aansluiting onderwijs/opleiding - arbeidsmarkt, in een samenwerkingsverband met jongerenorganisaties van de subregio, de Centra Deeltijds Onderwijs en de VDAB.

Actie 3: Stedelijke Integratiewerking Kortrijk. In het kader van het stedelijk minderhedenbeleidsplan zijn enkele objectieven geformuleerd: bestaande tewerkstellingsprojecten en vormingsmogelijkheden verder uitbouwen en bekendmaken aan de doelgroep, tijdelijke contracten waar mogelijk laten doorgroeien naar vaste jobs, aanzet voor een strategie om allochtonen kansen te bieden op werk in 'hogere' functies. Bedoeling is de toekomstige en reeds gezette stappen te vertalen in een draaiboek voor stedelijke/ gemeentelijke tewerkstelling.

Actie 4: Migrantencentrum Kortrijk vzw: voorbereiding rijbewijs B. De theoretische cursus rijbewijs moet de hogergeschoolde anderstalige grondig voorbereiden op het theoretisch examen voor het behalen van een rijbewijs B.

Actie 5: VDAB-intensief taalbad op de werkvloer. De bedoeling is het bijwerken van leemten op gebied van de Nederlandse taal voor allochtonen die een opleiding (willen) volgen, een stage- of werkervaringsplaats hebben, en degelijke nazorg op de werkvloer nodig hebben.

STC Leuven

Actie 1: Organisatie van vorming voor opleidingsinstructeurs van privé-initiatieven. De bedoeling is om de instructeurs methodieken aan te reiken en hen te begeleiden in hun omgaan met diverse culturen, discriminatie en achtergrondmechanismen.

Actie 2: Sensibiliseren van personeelsdirecteurs of -verantwoordelijken door een seminarie over management van diversiteit. Aanreiken van operationele strategieën om tot een hogere tewerkstelling van allochtonen in de onderneming te komen. Via deze sensibilisering worden werkgevers gezocht die willen starten met concrete positieve acties in hun bedrijf.

STC Limburg

Actie 1: Bevorderen tewerkstelling allochtonen door middel van positieve actie via Diva-Audit. Diva is een softwarepakket en meet, analyseert en geeft aanbevelingen inzake diversiteit in een onderneming. Op basis van een vragenlijst worden de sterke en zwakke punten van een organisatie met betrekking tot de diversiteitsgedachte in kaart gebracht. Na meting volgt een analyse van de resultaten en worden aanbevelingen gedaan over een mogelijke aanpak voor de optimalisering van het diversiteitbeleid. Als de organisatie niet zo goed scoort op vlak van diversiteit dan is positieve actie het belangrijkste instrument om de situatie in positieve zin om te buigen.

Actie 2: Colloquia rond diversiteit en interculturele communicatie.

- Colloquium diversiteit: het opzetten van een studie- en informatienamiddag over het belang en de meerwaarde van management van diversiteit en daaraan gekoppeld positieve actie in een onderneming.
- Colloquium interculturele communicatie: een studie-en infonamiddag over het belang en de meerwaarde van interculturele communicatie en daaraan gekoppeld positieve actie in een onderneming. Door middel van praktische oefeningen worden technieken aangeleerd die bruikbaar zijn op de werkvloer voor het snel en correct kunnen inschatten van communicatieproblemen, het detecteren en elimineren van (in)direct discriminerende drempels.

Actie 3: Ondersteuning en deskundigheidsbevordering voor actoren zonder VESOC-budget.

- Ondersteuning en deskundigheidsbevordering werkgroep sociale partners en migranten, werkgroep LIR en projectontwikkelaars.
- Ondersteunen van openbare besturen met een positief actieplan voor de uitvoering van het jaarprogramma. Bedoeling is financiële en deskundige ondersteuning bieden aan openbare besturen met een positief actieplan voor migranten die niet kunnen beschikken over VESOC-middelen.
- Tweejaarlijkse prijs voor bedrijven die zich engageren om een bijdrage te leveren aan het realiseren van de doelstellingen gesteld in het VESOC-akkoord.

Actie 4: Training interculturele communicatie intermediairs.

- Vorming op maat voor intermediairs en derden. Door middel van praktische oefeningen en methodieken technieken aanleren die bruikbaar zijn in contacten op de werkvloer met cliënten van vreemde origine, collega's en bedrijfsleiders die liever geen allochtonen doorverwezen krijgen. Snel en correct leren inschatten van communicatieproblemen en probleemoplossend leren werken. Detecteren en elimineren van (in)direct discriminerende drempels door werkgevers en cliënten te sensibiliseren. Leren omgaan met allochtonen die je beschuldigen van racisme.
- Studiedag diversiteit en positieve actie. Derden wegwijs maken in deze thematiek en in het jaarprogramma van het STC.

Actie 5: Interculturele communicatie als bijkomende module in het opleidingsaanbod van sectorfondsen.

STC Mechelen

Actie 1: Netwerk tot stand brengen tussen bedrijven met een positief actieplan. Zo kunnen bedrijven ervaringen uitwisselen.

Actie 2: Het project 'Orientatiecycli voor allochtonen' heeft als doel in te spelen op de eerste fase in het traject naar effectieve tewerkstelling en behelst o.a. het bieden van extra begeleiding aan allochtone werkzoekenden die zich op de arbeidsmarkt willen aanbieden.

Actie 3: Jobcoach. Concrete begeleiding van allochtonen bij het solliciteren en tijdens de eerste weken in het bedrijf.

Actie 4: Etnisch ondernemerschap. Een zicht krijgen op de allochtonen die een zelfstandig beroep uitoefenen en inspelen op hun zeer specifieke vragen en noden.

STC Oostende - Ieper

Actie 1: Onderzoek van de doelgroep. Zo wordt een basis gelegd van waaruit toekomstige, meer gerichte acties kunnen vertrekken.

Actie 2: Sensibiliseringslunch. De bedoeling is een aantal bedrijven uit de regio grondige informatie te geven over de positieve actieplannen naar allochtonen.

Actie 3: Doorverwijzersbrochure. De voornaamste opleidingsverstrekkers in de regio die een aanbod Nederlands voor anderstaligen hebben, zijn in 1999 begonnen met hun opleidingsaanbod Nederlands voor anderstaligen te coördineren. Deze coördinatie-inspanningen dienen vervolg te krijgen in de vorm van een doorverwijzersbrochure zodat doorverwijzers allochtonen snel en efficiënt kunnen helpen.

Actie 4: Een rijbewijs verhoogt de mobiliteit van allochtonen wat een invloed heeft op hun arbeidsmarktpositie. In samenwerking met de VDAB wordt een theoretische en praktische cursus opgezet.

STC Sint-Niklaas – Dendermonde

Actie 1: Het inzetten van multimediale apparatuur ter verbetering van de arbeidsmarktpositie van allochtonen. In samenwerking met strategische partners uit de allochtonensector zal het STC een draagbare computer en multimediaprojector ter beschikking stellen van enkele organisaties. Zo wil men de doelgroep o.a. met WIS vertrouwd maken.

Actie 2: Een actieve workshop over het belang en de meerwaarde van een 'Kleurrijk Personeelsbeleid' met daaraan gekoppeld positieve actie naar allochtonen. De doelgroep zijn mensen uit de bedrijfswereid. De bedoeling is gelijke kansen creëren, good practices naar voor brengen, sensibiliseren, aanreiken van een methodiek en prospectie.

Actie 3: Een vorming voor intermediairs van de uitzendsector en bureaus voor kosteloze arbeidsbemiddeling rond omgang met (in)direct discriminerende vacatures.

Actie 4: Ondersteunen en deskundigheidsbevordering werkgroep Allochtonen en Tewerkstelling. De bedoeling is dat de permanente werkgroep risicogroepen (PWR) - werkgroep "Allochtonen en Tewerkstelling" evolueert tot een sterk en technisch onderlegd team dat de VESOC krachtlijnen integreert en implementeert.

Actie 5: Een regio-onderzoek over etnisch ondernemerschap. Hierin worden de behoeften van de allochtonen en de aard van hun economische activiteiten onderzocht.

STC Turnhout

Actie 1: Colloquium 'Profiting from diversity' - 'Diversiteit en positieve actie'. Het opzetten van een studie- en informatienamiddag voor bedrijfsleiders over het belang en de meerwaarde van diversiteit en positieve actie in een onderneming.

Actie 2: Workshop 'Interculturele Communicatie'. Het opzetten van een studie-en informatienamiddag voor direct leidinggevendenden op de werkvloer over het belang en de meerwaarde van interculturele communicatie en positieve actie in een onderneming.

Actie 3: Vorming voor intermediairs rond antiracisme en interculturele communicatie.

Actie 4: Positieve actieplannen in twee openbare besturen. In de subregio Turnhout wordt bij twee openbare besturen een positieve actieplan geïmplementeerd, gekoppeld aan een sensibiliseringsactie naar alle openbare besturen met betrekking tot een multicultureel personeelsbeleid.

Actie 5: Foto van de aanbodzijde. Op basis van een kleinschalig onderzoek, annex bevraging, een foto ontwikkelen die een kwalitatief correct beeld geeft van de aanbodzijde.

Actie 6: Toegankelijker maken documenten. Het Centrum voor Basiseducatie zal aangesproken worden om samen met VDAB en STC een selectie van de meest courante documenten te herschrijven in een voor de doelgroep verstaanbare versie.

Actie 7: Stageplaatsen. Sensibiliseren van bedrijven tot het openstellen van stageplaatsen voor alle, ook allochtone, leerlingen.

Actie 8: Opzetten van een gebalde lessenreeks voor allochtone werkzoekenden met betrekking tot componenten van de arbeidsmarkt en kansen en opportuniteiten van het VESOC-akkoord.

Actie 9: Deskundigheidsbevordering en opleiding voor de leden van de regionale werkgroep migranten.

DE POSITIEVE ACTIEPLANNEN IN DE ONDERNEMINGEN

Bij een 60-tal bedrijven, openbare instellingen en enkele lokale besturen is er in 1999 een positief actieplan migranten opgemaakt in het kader van het VESOC-akkoord. Daarnaast lopen er in een tiental ondernemingen specifieke, maar meer geïsoleerde acties gericht op de instroom of doorstroom van allochtonen, waarbij gebruik gemaakt wordt van onze instrumenten. Van de subsidiemogelijkheid in het jaarprogramma hebben 43 ondernemingen of instellingen gebruik gemaakt. Zij konden maximaal 500.000 BEF (12394,68 EUR) subsidie krijgen voor de implementatie van hun actieplan, mits er een mede-inbreng werd voorzien van minstens de helft van het gevraagde bedrag. In de praktijk bedroeg de totale cofinanciering echter meer dan 100 % van het subsidiebedrag.

Het gaat hier zowel om grote als kleine ondernemingen, uit een waaier van sectoren. Hieronder volgt een lijst met de meest voorkomende acties in de ondernemingen:

- Het doorlichten en het optimaliseren van het onthaalbeleid, en het organiseren van peter- of meesterschapsformules bij de instroom van pas aangeworven (allochtone) werknemers. (bij 33 bedrijven)
- Trainingen en opleidingen rond interculturele communicatie en diversiteit voor het personeel van de ondernemingen. (bij 29 bedrijven)
- Het optimaliseren van het selectie- en wervingsbeleid, o.a. door screening op (indirect) discriminerende mechanismen. (bij 27 bedrijven)
- Nederlandse taalopleidingen en taalstages. (bij 24 bedrijven)
- Uitwerken van nieuwe rekruteringskanalen en het gericht bekendmaken van vacatures. (bij 20 bedrijven)
- Opleidingen organiseren zodat allochtonen binnen de onderneming kunnen doorstromen. (bij 12 bedrijven)
- Scheppen van (bijkomende) stageplaatsen. (bij 12 bedrijven)
- Allochtonen aanzetten tot solliciteren, o.a. door bedrijfsbezoeken te organiseren. (bij 9 bedrijven)
- Een werkgroep oprichten die de acties opvolgt en zich bezighoudt met het optimaliseren van het kleurrijk personeelsbeleid. (bij 9 bedrijven)
- Optreden als een voorbeeldonderneming: de eigen ervaringen bekend maken, sensibiliseren binnen de regio en de sector, andere ondernemingen ondersteunen bij de opstart van een actieplan, enz. (bij 9 bedrijven)
- Allochtonen motiveren en ondersteunen bij het behalen van een diploma en het belang van een opleiding duidelijk maken. (bij 5 bedrijven)
- Actieve wervingsinspanningen. (bij 4 bedrijven)

Gegevens m.b.t. de gesubsidieerde ondernemingen met een positief actieplan

Aantal ondernemingen per sector

Metaal	9	Gezondheidssector	4	Uitzendsector	5	Zelfst. kleinhandel	1
Voeding	4	Welzijn	3	Schoonmaak	3	Grote handelszaken	1
Bouw	2	Bejaardensector	1	Horeca	1	VOI (VDAB, VRT, K&G)	3
Gespec. houthandel	1	Gehandicaptensector	1	Transport	1		
Textiel	1	Beschutte werkplaats	1	Distributie	1		

Aantal werknemers

minder dan 50 werknemers	9 bedrijven
50 - 100 werknemers	0 bedrijven
100 – 500 werknemers	16 bedrijven
500-1000 werknemers	6 bedrijven
1000 – 5000 werknemers	9 bedrijven
meer dan 5000 werknemers	3 bedrijven

Aantal allochtonen in de onderneming of instelling

geen allochtonen	6 bedrijven
minder dan 10 allochtonen	12 bedrijven
10 – 50 allochtonen	14 bedrijven
50 - 100 allochtonen	0 bedrijven
100 – 500 allochtonen	3 bedrijven
500-1000 allochtonen	0 bedrijven
meer dan 1000 allochtonen	1 bedrijf
geen gegevens gekend	7 bedrijven

DE DUBBELE ROL VAN VDAB

De VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsvoorziening) speelt een tweeledige rol in kader van het VESOC-akkoord. Enerzijds is VDAB positief actiebedrijf, anderzijds is VDAB actor op de arbeidsmarkt en dienstverlener

VDAB als positief actiebedrijf

De evaluatie van de VDAB als positief actiebedrijf heeft vooral betrekking op de opleiding anti-discriminatie voor het gehele VDAB-personeel en op de aanwerving van allochtonen binnen de VDAB.

Opleiding anti-discriminatie voor het gehele VDAB-personeel

Er worden drie soorten van opleidingen gegeven. Deze opleidingen werden voorbereid in overleg met de Begeleiding Werkgelegenheid Migranten (BWM). Hierbij werd gebruik gemaakt van de gezamenlijk gerealiseerde brochures “Hoe omgaan met (indirect) discriminerende vacatures?”.

Opleidingen anti-discriminatie voor consulenten

Deze opleiding was bestemd voor de medewerkers die directe klantenrelaties hebben met werkgevers en werkzoekenden. Deze medewerkers worden geconfronteerd met rechtstreekse en onrechtstreekse discriminatie bij personeelsaanwervingen. De opleiding duurt minimaal een halve dag per medewerker met de mogelijkheid het opleidingsthema verder uit te diepen.

Voor de opleidingen van consulenten werden zowel interne als externe opleiders ingeschakeld. Een groot aantal consulenten (568) heeft deze opleiding al gevolgd. De doelgroep bedraagt ongeveer 800 consulenten.

Opleiding voor de VDAB kader- en stafmedewerkers

Het welslagen van de opleiding voor deze groep van het personeel is uitermate belangrijk gezien hun rol in de bemiddelings- en opleidingsactiviteiten en voor sommigen onder hen in het personeels- en aanwervingsbeleid van de lokale klantencentra (LKC). Daarom werd in elke provincie een themadag ingericht rond anti-discriminatie. Gespecialiseerde externe sprekers hebben in de voormiddag de algemene situatie van allochtonen belicht, het VESOC-akkoord en de positieve en negatieve ervaringen bij de aanwerving van allochtonen door het Nederlands Arbeidsbureau. In de namiddag waren er discussiegroepen rond hun taak als leidinggevende bij de supervisie en de ondersteuning van de andere VDAB-medewerkers in verband met anti-discriminatie.

Deze opleiding werd door 385 kader- en stafmedewerkers bijgewoond.

Opleiding voor de modulebegeleiders

Van de modulebegeleiders (vooral instructeurs) wordt meer dan voorheen een inspanning t.a.v. allochtonen verwacht. Gezien de allochtonen langere tijd in de centra van opleiding verblijven is hun situatie te vergelijken met die van een bedrijf dat allochtonen in dienst neemt. De opleiding voor deze groep van medewerkers wordt momenteel uitgewerkt. Hiertoe wordt er o.a. een enquête uitgevoerd bij een aantal modulebegeleiders en bij een aantal allochtone cursisten om de opleiding optimaal te kunnen laten aansluiten bij hun noden en behoeften. Het wordt een opleiding van een halve dag, die zal georganiseerd worden in de eerste helft van het jaar 2000.

Actieplan voor opleidingen anti-discriminatie in het jaar 2000

Naast de hierboven vermelde opleidingen voor consulenten en voor de modulebegeleiders is in het opleidingsaanbod voor het jaar 2000 de mogelijkheid voorzien om zich op vrijwillige basis in te schrijven voor de modules “vreemdelingenwetgeving”. De trajectbegeleiders kunnen zich inschrijven voor de opleiding “omgaan met moeilijk plaatsbare doelgroepen”.

Aanwerving van allochtonen binnen VDAB

Medio 1999 werd vastgesteld dat er in de VDAB in totaal 31 allochtonen - waarvan 13 van Turkse of Maghrebijnse oorsprong - werkzaam waren.

Met het oog op het verhogen van het aantal allochtone medewerkers in de VDAB werd in juni 1999 een nota ten behoeve van de gehele VDAB opgemaakt met als directief ernaar te streven dat in de rekruteringsfase voor het aanwerven van VDAB-medewerkers (inclusief tijdelijke vervangingen) 25 % van de kandidaten van allochtone oorsprong zou zijn en dat er tegen het einde van het jaar 1999 een toename van 50 % van het aantal allochtonen binnen het VDAB-personeelsbestand zou zijn.

Deze nota had een drievoudig doel: het sensibiliseren voor de problematiek van de ondertewerkstelling van de allochtonen, het pogen om een scheefgetrokken situatie recht te trekken en het aantal allochtone VDAB-personeelsleden verhogen.

In 5 LKC's (lokale klantencentra) werden er in het jaar 1999 allochtonen aangeworven. Het is duidelijk dat vele LKC's inspanningen hebben verricht om allochtonen in de selectie te betrekken, maar dat uiteindelijk 5 LKC's er effectief ook hebben aangeworven.

Wat betreft de functies die de VDAB aanbiedt, merken we een vrij goede spreiding. Toch wordt er door de LKC's verklaard dat er geen of weinig allochtonen deelnamen aan selecties voor vacatures van consulenten. Verschillende functies die ingevuld worden, zijn voor de VDAB-klanten zichtbare functies, wat van belang is voor de uitstraling naar de buitenwereld als positief actiebedrijf.

- De voornaamste redenen waarom er toch te weinig allochtonen in de rekruteringsfase deelnemen, zijn
- voor een aantal functies blijkt het onmogelijk om allochtone kandidaten te vinden vooral waar het om hogere functies gaat zoals bijvoorbeeld instructeursfuncties voor talen, electronic prepress, MS-Office, enz.;
 - soms vormt het vinden van kandidaten met het vereiste diploma een hinderpaal;
 - lagere functies zoals poetspersoneel en kantinepersoneel worden minder of niet meer aangeworven;
 - in sommige regio's zijn er weinig allochtonen;
 - grotere afwezigheid van de opgeroepen allochtonen en soms minder interesse.

Eind 1999 waren er 19 allochtone medewerkers van Noord-Afrikaanse en Turkse oorsprong werkzaam in de VDAB. Dit is een verhoging van 13 naar 19 of van 46 %.

Hierbij aansluitend kan vermeld dat uit een studie van het Centrum van Gelijke Kansen en Racismebestrijding reeds bleek dat allochtonen slechts in beperkte mate toegang vinden tot het openbaar ambt. Hierop werd een *Impulsfondsproject "Allochtonen in het Openbaar Ambt"* opgestart. Dit project bestond uit de organisatie van een aangepaste opleiding om Nederlandstalige allochtonen voor te bereiden op de examens van het Vast Wervingssecretariaat (VWS). Deze projectmatige opleiding werd gegeven door VDAB-Anderlecht. Aan de regio's werd bekend gemaakt dat het cursusmateriaal voorradig was om mensen voor te bereiden op examens van het VWS-niveau 2. Jammer genoeg zijn er in het laatste jaar geen examens geweest. Om de allochtonen aan te sporen deel te nemen aan examens van het VWS werden als vervolg op het project 2 sensibiliserende brochures gemaakt, een brochure voor allochtonen en een brochure voor administraties, ministeries, steden en gemeenten.⁴

Rol van VDAB als actor op de arbeidsmarkt

De VDAB speelt niet alleen een rol als positief actiebedrijf maar uiteraard ook als bemiddelaar en toeleider van allochtonen naar open vacatures en als opleider en begeleider om de doelgroep de nodige competenties aan te reiken.

Stimuleren van bedrijven

Bij de werkgevers moeten nog heel wat stappen gezet worden in een gelijke behandeling van allochtonen en autochtonen bij de aanwerving van nieuwe werknemers. Er werd bestudeerd in welke mate de werkgevers discrimineren bij het bekijken van de beschikbare c.v.'s op KISS. De c.v.'s van personen die een vreemde naam dragen worden effectief minder geconsulteerd door de werkgevers. Hoe hoger echter het studieniveau, hoe kleiner de kans op discriminatie. Werkgevers zijn ook duidelijk minder vooringenomen over allochtone vrouwen dan over allochtone mannen. (zie ook verder - Werkzoekende allochtonen in het Vlaamse Gewest 1999).

Analyse van de registraties van allochtone werkzoekenden

Om er voor te zorgen dat allochtonen selecteerbaar zijn voor de algemene dienstverlening van de VDAB en voor positieve acties wordt er een actie gevoerd om allochtone werkzoekenden op vrijwillige basis te registreren. Allochtonen van Aziatische en Afrikaanse origine mét een EU-nationaliteit (niet Oost-Europeaan of Zuid-Amerikanen) worden door de VDAB geregistreerd als allochtoon in AMI.

Zij kunnen op 2 manieren in AMI ingevoerd worden: ofwel via het persoonlijk contact, ofwel na aanschrijving (enkel voor "genaturaliseerde" Maghrebijnse en Turkse klanten die herkend zijn door het namenprogramma dat de VDAB-studiedienst ontwikkeld heeft).

⁴ Toegang van vreemdelingen tot het openbaar ambt, CGKR, Brussel, 1999 en folder 'Je hoeft niet altijd de Belgische nationaliteit te hebben om bij de overheid te kunnen werken', CGKR, Brussel, 1999

Om selecteerbaar te zijn in AMI moet de klant met Ja (vrijwillig of via naamherkenning) genoteerd staan. Op een eenvoudige wijze kunnen de betrokkenen hun voorkeur laten blijken. Het succes van de omvang van de registratie hangt van 2 factoren af:

- Het aantal weigeringen dient zo laag mogelijk gehouden (motiveren van klant en personeel belast met inschrijving is belangrijk).
- Er dienen zoveel mogelijk “genaturaliseerden” bevestigd te worden bij het onthaal. Dit is meer bepaald van belang voor dié Aziatische en Afrikaanse genaturaliseerden die niet van Maghrebijnse of Turkse oorsprong zijn (bv. Kongolezen, Pakistani) omdat daar géén automatische briefacties voor gebeuren. Zij worden immers niet “herkend” door de computer. Voor Maghrebijnen en Turken is persoonlijke bevestiging statistisch niet zo belangrijk, wat niet wegneemt dat de persoonlijke bevestiging belangrijk blijft, omdat zij na inschrijving in de regel toch door het namenprogramma van DBDA herkend worden en aangeschreven worden door de LKC’s, zij het dat hierdoor een maand verloren gaat.

Drie tendensen tekenen zich af:

- Er wordt véél meer geweigerd door vrouwen dan door mannen. Van de –25 jarigen die hoger secundair onderwijs gevolgd hebben bijvoorbeeld weigert 10% van de mannen tegenover 21% van de vrouwen. Het is niet duidelijk in welke mate dit te wijten is aan lagere beschikbaarheid van vrouwen dan wel aan het correct aanvoelen van allochtone meisjes dat ze minder gediscrimineerd worden dan mannen.
- Ouderen weigeren méér dan jongeren: bv. mannen: -25 jaar: 10% weigeringen; mannen 30-39 jaar: 16% weigeringen en mannen +50 jaar: 25% weigeringen.
- Beter geschoolden weigeren méér dan lager geschoolden. Bv. mannen –25 jaar: 6% weigeringen bij mannen zonder Belgisch diploma tegenover 10% bij afgestudeerden hoger secundair onderwijs en 18% bij afgestudeerden hoger onderwijs.

Enkele conclusies:

- Er gebeurt te weinig bevestiging via persoonlijk contact waardoor de kans gemist wordt een persoonlijk gesprek met de consulent te voeren.
- Vrouwen, beter geschoolden en ouderen weigeren meer dan anderen en moeten daarom beter ingelicht worden. In de toekomst moeten acties waarschijnlijk extra mogelijkheden geven voor tewerkstelling van allochtonen, ook voor beter geschoolden. Steeds meer allochtonen zijn intussen Belg geworden en riskeren bijgevolg niet uit specifieke selecties te komen voor deze doelgroep.
- Al bij al is de timing van de registratie een succes. Zo goed als alle registreerbare Maghrebijnen en Turken zijn binnen de maand na inschrijving geregistreerd (85%). Slechts 15% deelt mee géén interesse te hebben.

Positieve acties lokale klantencentra

Via een rondvraag bij de LKC’s blijkt dat elk LKC actief deelneemt aan de initiatieven die kaderen in de STC-migrantenactieplannen. Verschillende LKC’s worden wel geconfronteerd met het feit dat er geen STC-projectontwikkelaar aan hun regio werd toegewezen, ondanks de toch wel duidelijke aanwezigheid van allochtonen in de regio (o.a. LKC Aalst). De LKC’s geven duidelijk aan dat het al of niet aanwezig zijn van een projectontwikkelaar gevolgen heeft in de frequentie van de positieve acties gesteld naar de doelgroep en naar het bedrijfsleven.

Doordat de projectontwikkelaar in zijn/haar LKC de initiatieven naar allochtonen ondersteunt en coördineert, moet de samenwerking tussen LKC’s en de projectontwikkelaar nog verder uitgediept worden. Toch worden er in elk LKC duidelijk initiatieven ondernomen naar de doelgroep allochtonen, met een relevant hogere frequentie en volume in LKC’s met grootsteden.

Initiatieven verschillen maar telkens wordt er grote aandacht besteed aan taalopleidingen 'Nederlands voor Anderstaligen'.

Om in de toekomst nog meer interactie tussen LKC's en informatiedoorstroming over interessante projecten te creëren, wordt dit actief mee opgevolgd vanuit de werkzoekendenlijn.

Binnen de LKC's is er ook telkens een aanspreekpunt, meestal trajectbegeleiders, voor wat betreft acties naar allochtone werkzoekenden. In meerdere LKC's zijn er ook allochtone consultants werkzaam in het LKC. Hun aanwezigheid bevordert een laagdrempelige dienstverlening naar allochtone werkzoekenden.

Alle LKC's hebben ook contacten met migrantenorganisaties, meestal rechtstreeks, soms (o.a. LKC Leuven) onrechtstreeks via adviesraden, zoals een Integratieraad. Samenwerking met migrantenorganisaties is essentieel en gebeurt in sommige regio's al heel sterk. Qua toeleiding van allochtone kandidaten naar de arbeidsmarkt is er nog heel wat werk en vanuit hun sterke banden met de doelgroep zijn zij de ideale partner. De contacten moeten dan ook in die richting gaan.

Er is ook samenwerking met intermediairs om projecten te initiëren die de tewerkstellingskansen van allochtonen ten goede moeten komen. Dit gebeurt met verschillende partners, zoals daar zijn: stadsbesturen, OCMW's, PWA's, derden, opleidingscentra, Jobhuis, Familiehulp, Kamer van koophandel,... Ook met uitzendkantoren wordt er samengewerkt, meestal geïntegreerd in de werking van de Vlaamse Interim Brug.

VDAB en dienstverlening

VDAB –consult heeft o.m. in samenwerking met de Begeleidingscel Migranten Werkgelegenheid de nodige knowhow uitgewerkt om aan positieve actiebedrijven die daaraan behoefte hebben anti-discriminatieopleidingen aan te bieden. Dit kan bv. de vorm aannemen van opleidingen voor ploegbazen of advies bij een kleurrijk personeelsbeleid.

Ook T-Interim werkt over gans Vlaanderen samen met OCMW, derden, ...enz. om risicogroepen te plaatsen. Project Instant A bijvoorbeeld was i.s.m. Jeugd en Stad Antwerpen en Vedor in 1999 goed voor 3000 uitzendingen voor laaggeschoolde werkzoekenden.. In 1999 stelde T-Interim 8215 laaggeschoolden, 827 allochtonen, 171 mindervaliden en 222 bestaansminimumtrekkers te werk.

Acties productontwikkeling in het kader van het VESOC-akkoord

In de directie Productontwikkeling van VDAB lopen er vier projecten die specifiek gericht zijn op een betere integratie van de werkzoekende allochtonen en werknemers in het arbeidscircuit. Het gaat om de projecten: Workable Languages / T&Topics / DIVA en MCT-M. Hieronder volgt een korte beschrijving van de doelstellingen van deze projecten.

Workable Languages

Workable Languages is een project waarbij instrumenten ontwikkeld worden voor allochtonen die participeren aan technische beroepsopleidingen. Zij hebben vaak taalachterstand waardoor de opleiding moeilijk begrepen wordt. Door inpassing van een aantal elementen van de taalopleiding binnen de technische beroepsopleiding wil men aan dit probleem verhelpen.

T&Topics

T & Topics is een Europees verankerd project en staat voor Taal- en techniekopleidingen voor sectoren met een sterk accent op interactie en communicatie. Een dergelijk sectorgericht pakket moet toelaten dat bedrijven die te weinig anderstalige werknemers hebben om een cursusgroep te vormen binnen het bedrijf, hun werknemers naar een sectoriële opleiding 'Nederlands voor anderstaligen' kunnen sturen. Voor de collega's van migrantenwerknemers is een communicatietraining voorzien, zodat deze beter in staat zijn om in te spelen op het reële niveau van taalvaardigheden van de anderstalige werknemers.

DIVA, Procesbegeleiding van bedrijven naar diversiteit

DIVA is een project van STC Limburg in samenwerking met de VDAB. Bedrijven worden benaderd en doorgelicht op basis van hun diversiteitsbeleid. Culturele verschillen worden hierbij niet als een handicap, maar integendeel als een rijkdom voor het bedrijf gemeten.

MCT-M

MCT-M is een instrument dat past in het screenings- en testinstrumentarium van de VDAB. Het is een psychologische test die minder cultuurafhankelijk en discriminerend is dan de klassieke testen. Een volledig cultuurvrije test is op dit moment nog steeds een onhaalbaar initiatief.

VDAB - plaatsingen allochtonen

In de periode januari 1998 - december 1999 is het percentage van allochtonen in het aantal plaatsingen verdubbeld van 3.1 tot 6.2%, met een voorlopig hoogtepunt in december 1999. Het is evenwel te vroeg om dit een positieve evolutie te noemen. Vooral dit te besluiten moet men weten in welke mate het aandeel van werkzoekende allochtonen gestegen is. Anderzijds ziet men meer en meer in dat allochtonen een belangrijk arbeidspotentieel vormen in de huidige arbeidsmarktsituatie.

Of deze evolutie zich de komende maanden zal doorzetten, zal later blijken, maar dit moet de doelstelling worden. Vooral als we in ogenschouw nemen dat de gesubsidieerde projecten vanuit het VESOC-plan, door de STC's ingediend, pas in 2000 aanvangen. Optimale resultaten kunnen slechts geboekt worden als de werkloosheid van allochtonen een prioriteit blijft van het overleg tussen de sociale partners.

Actieplan

Ondanks de vele initiatieven en acties die binnen de VDAB genomen worden in kader van het vervullen van de krachtlijnen van het VESOC-akkoord, is de balans niet op alle terreinen positief. Vooral op het vlak van de tewerkstelling van allochtonen binnen de eigen organisatie zijn de gestelde objectieven nog niet behaald. De eerste 5 actiepunten moeten dan ook in dit licht gezien worden. Binnen de dienst HRM moet de implementatie van deze acties nog verder besproken worden.

Ter correctie van de VDAB-invulling van het VESOC-akkoord worden volgende actiepunten voorgesteld:

1. In 2000 werk maken van het opstellen van realistische en duidelijke streefcijfers, rekening houdend met de specifieke situatie van elke regio. Dit alles om de allochtonen gelijke kansen te geven om in aanmerking te komen voor een betrekking bij de VDAB (afhankelijk van de algemene mogelijkheden tot aanwerving).
2. De LKC's intensifiëren de contacten met de migrantenorganisaties om op die manier de kansen tot toeleiding, begeleiding, opleiding en aanwervingen te vergroten.
3. Specifieke acties naar recrutering: systematisch de in AMI geregistreerde allochtonen in de selectie betrekken, extra oproepen richten naar allochtonen, informatieverspreiding binnen de allochtonen gemeenschappen, kennen en werken met aanspreekpunten, voorbereiden van kandidaten op de examens, enz.
4. Peter en meterschap om de nieuwe allochtonen te begeleiden: een nieuw personeelslid krijgt een peter of meter toegewezen, die zorgt voor hulp en supervisie. Voor de allochtonen is deze functie zeker nodig om de inschakeling vlot te laten verlopen en om te voorkomen dat de allochtoon vroegtijdig uit dienst zou gaan. Door evaluatie van de ervaringen van peters/meters zal de begeleiding van toekomstige peters/meters verbeterd worden.

5. Specifieke acties in de LKC. De LKC's moeten systematisch hun beleid naar allochtonen taxeren, niet alleen op het vlak van recruitering, selectie en het verhogen van het aantal allochtonen in de VDAB. Andere punten die naar voor kunnen komen zijn bijvoorbeeld de opvang van nieuwe migranten in de VDAB, het sensibiliseren van de medewerkers voor de problematiek, het aanduiden van een contactpersoon, het uitbouwen van relaties met migrantenorganisaties en met scholen met hoge migrantenpopulaties, het zoeken naar schoolstagiairs, enz.
6. Optimaliseren van de registratie. De LKC's dienen de nodige aandacht te besteden aan de registratie via het persoonlijk contact, niet alleen omdat men een deel van de doelgroep niet kan bereiken via het naamherkenningsstelsel, maar vooral omdat het gesprek met de consulent meer mogelijkheden biedt op een zinvolle inschakeling in de trajectwerking. Het verleent tevens meerwaarde aan de registratie.
7. Continueren van bestaande anti-discriminatieopleidingen. De anti-discriminatie opleidingen die dit jaar plaatsvonden dienen hernomen te worden bij nieuwe personeelsleden die vacatures opvullen binnen de drie doelgroepen waarvoor er opleiding werd georganiseerd.
8. Uitvoeren STC-actieplannen. Wat betreft de geplande acties van de LKC's ter uitvoering van de regionale STC-akkoorden ter bevordering van de werkgelegenheid bij allochtonen, vindt er een ondersteuning en feedback plaats vanuit de werkzoekendenlijn.
9. Regularisering mensen zonder papieren. Er werden reeds opleidingsinitiatieven genomen om de personeelsleden voor te bereiden op het werken met deze nieuwe doelgroep.
10. Bij de opmaak van het ondernemingsplan 2000 dient rekening gehouden met het advies van de migrantensector.

CENTRALE PRODUCTONTWIKKELING EN ONDERSTEUNING

We geven een overzicht van de doelstellingen die binnen de administratie Werkgelegenheid werden geformuleerd, en geven aan welke acties werden ondernomen.

Werkgevers en intermediairs op de arbeidsmarkt activeren in het tegengaan van (indirecte) discriminatie bij werving en selectie.

Acties

- De brochures 'Hoe omgaan met (indirect) discriminerende vacatures?' werden afgewerkt.
- Afspraken voor de verspreiding ervan met de partners VDAB en UPEDI.
- Er werd een vormings- en trainingspakket voor trainers en consultants uitgewerkt en een training op maat voor de VDAB ontwikkeld onder de vorm van een train-the-trainer programma, dat in het najaar werd omgebouwd tot een pakket op maat voor de uitzendsector, waar het inmiddels werd uitgetest bij Vedior.

De krachtlijnen vastleggen van een beleid van positieve actie op het niveau van ondernemingen en instellingen.

Acties

- Er werd een beknopte 'handleiding' opgesteld voor het opstarten van een positief actiebeleid in ondernemingen en instellingen. De handleiding omvat een werkmapje over de vierstappenaanpak en een inventarisatie van bestaande instrumenten.
- Een sensibiliserende folder met een voorstelling van het VESOC-akkoord, de werking van de projectontwikkelaars migranten en een samenvatting van de subsidieregeling voor ondernemingen werd vanaf september via de STC op vrij grote schaal verspreid.

De uitvoering van het VESOC-akkoord op kruissnelheid brengen.

Acties

- Op 4 maart werd de studiedag 'Tewerkstelling van allochtonen' georganiseerd door de administratie Werkgelegenheid, in samenwerking met de ICEM en de SERV.
- Voor de sociale partners werden een aantal vormingen gegeven, werd deelgenomen aan studiedagen en debatten waarin de VESOC-aanpak werd toegelicht en gepropageerd

Coördineren van de adequate inzet van de additionele VESOC-middelen voor 1999

Acties

- De administratie Werkgelegenheid stelde een ontwerpakte op omtrent de inhoudelijke oriëntering van de middelen, waarover met alle betrokkenen in maart '99 consensus werd bereikt. Op 21 april werd het besluit van de Vlaamse regering over de verdeling van de 80 miljoen BEF goedgekeurd en konden de ondernemingen en de STC's beginnen aan het opstellen van hun dossier.
- De administratie bood ondersteuning aan de regio's en via de STC's aan de ondernemingen en instellingen bij de samenstelling van hun actieplannen.

Inhoudelijk en administratief afronden van de werking van de vroegere Begeleidingscel Werkgelegenheid Migranten.

Acties

- Het afsluitend inhoudelijk en financieel jaarrapport 1998 over de werking van BWM werd tegen eind maart afgerond, en de overdracht van alle BWM-producten aan de administratie Werkgelegenheid volgde in april '99.

Voorzien in een basisvorming voor de (nieuwe) projectontwikkelaars migranten in de STC-vzw's

Acties

- Er werd een conceptnota voor een vormings- en trainingspakket uitgewerkt en het gefaseerde uitschrijven en organiseren van de diverse onderdelen (een tiental modules) is deels afgewerkt.
- Op basis van de knelpunten die in de dagelijkse praktijk werden ervaren, werden de vormingsbehoeften van het team projectontwikkelaars beter in kaart gebracht, wat geleid heeft tot een aanpassing en uitbreiding van het programma en waarvoor externe expertise werd aangevraagd. De training rond personeelsbeleid en HRM werd aangevat in februari 2000.

Het draaideureffect helpen voorkomen door een betere integratie van migranten op de werkvloer.

Acties

- De brochures 'Van "andere" nieuwkomer tot toffe collega. Een handleiding voor pas aangeworven migranten en hun mentoren' waren in december – na enkele rondes van discussie en overleg met pas aangeworven allochtonen, coaches, intermediairs op de arbeidsmarkt en sociale partners – klaar voor publicatie.
- Met de sociale partners werd ondertussen overlegd over de verspreiding en het gegarandeerde gebruik van de set. Momenteel wordt rond de brochure een vormingspakket ontwikkeld, waarvan de tekst in proefversie klaar is tegen medio april 2000, waarna het pakket onmiddellijk gaat 'proefdraaien' in enkele ondernemingen.

Innoverende trajecten werden ondersteund op de terreinen etnisch ondernemen en toegang tot de arbeidsmarkt voor nieuwkomers (zie ook verder bij 'Ondersteuning kwalificerende trajecten')

Acties

- We hebben overlegmomenten georganiseerd met de noodzakelijke partners, hebben (externe) deskundigen uitgenodigd en kwamen tot twee adequate projectvoorstellen die werden omgezet in concrete en gebudgetteerde subsidieaanvragen.
Het project rond de begeleiding en opleiding van allochtone ondernemers ging, na een intensieve voorbereiding, van start in december. Het project 'Werk voor nieuwkomers' staat helemaal in de steigers en kan opstarten in het voorjaar 2000.
- Vanuit de administratie wordt de opstart van het projecten opgevolgd, (o.a.) door deelname aan de stuurgroep ervan.

Begeleiding van de positieve actieplannen van regio-overschrijdende ondernemingen en Vlaamse openbare instellingen vanuit de administratie Werkgelegenheid.

Acties

- Er werden overlegmomenten georganiseerd, bij De Lijn, Kind en Gezin en VDAB. In de twee laatste gevallen hebben die geleid tot een substantieel en inhoudelijk sterk actieplan voor de betrokken instelling. Bij De Lijn is het plan nog in ontwikkeling. Vanuit de administratie wordt ondersteuning en begeleiding geboden bij de uitwerking en uitvoering.
- Ook de ondernemingen die opteren voor een jaarprogramma in meerdere vestigingen of op het niveau van de hoofdzetel worden vanuit de administratie begeleid.

Opstarten van experimenten positieve actie voor allochtonen binnen de Vlaamse administratie.

Acties

- Binnen de administratie Werkgelegenheid werd een concept uitgewerkt voor een positief actiebeleid, dat ondertussen wel werd goedgekeurd maar nog grotendeels wacht op praktische implementatie. Overleg is ondertussen opgestart om het concept te verbreden naar andere kansengroepen.

De voorbeeldfunctie van de social profitsector versterken.

Acties

- We hebben overlegmomenten georganiseerd met de sociale partners van de sector en met de sectorfondsen om voldoende draagvlak te scheppen voor de installatie van een 'Steunpunt social profit' dat instellingen zal begeleiden bij het opstarten van een kleurrijk zorg- en personeelsbeleid. Daarnaast zal dit steunpunt de allochtone gemeenschappen sensibiliseren voor werk en opleidingen binnen de sector. Het voorbereidende werk is achter de rug, de sectorale partners hebben beslist het steunpunt te operationaliseren en de opstart mag verwacht worden in het voorjaar 2000.

Verbreden en verdiepen van de centrale productontwikkeling en ondersteuning.

Acties

- Om een significante verbetering van de centrale ondersteuning, vooral t.a.v. de sociale partners, mogelijk te maken werden twee 'deskundigen migrantenwerking' aangetrokken binnen de administratie. Hierdoor kunnen het aantal en het kwalitatieve maatwerk van de vormingen en trainingen verbeterd worden en wordt een goede opvolging en begeleiding van de subsidiedossiers van de ondernemingen en instellingen gegarandeerd.

Verdiepen en verder zetten van de dynamiek die door het VESOC-akkoord in gang is gezet.

Acties

- De dialoog met de georganiseerde migrantengemeenschappen werd verder gezet en heeft in een aantal regio's een vertaling gevonden in concrete samenwerking rond vorming, toeleiding e.d.
- Het ontwerp van het VESOC-jaarprogramma 2000 werd aan de Werkgroep Migranten van september voorgelegd en na amendering en bespreking goedgekeurd door VESOC in december '99.

ONDERSTEUNEN VAN KWALIFICERENDE TRAJECTEN

Wat de ondersteuning van vernieuwende, kwalificerende trajecten betreft moeten twee initiatieven vermeld worden:

- In een partnership met het VIZO, het NCMV en lokale projecten werden enkele proeftrajecten opgezet waarin op een aangepaste manier cursussen bedrijfsbeheer voor allochtone starters en ondernemers worden aangeboden. Het maatwerk bestaat o.a. uit woordenlijsten commercieel Nederlands, ondersteuning en begeleiding door een allochtone coach die waar nodig ook als tolk kan optreden. Naast de professionalisering van allochtone starters, wordt ook gemikt op verdere netwerkvorming en het verbreden van het diensten- en klantenbestand. Het grote aantal inschrijvingen, de minimale uitval tot op heden en de sterke motivatie van de cursisten tonen aan dat hier een reële nood aan bestaat. In het hoofdstuk over zelfstandig ondernemen (zie hierboven) wordt wat dieper op de aanpak ingegaan.
- In 1999 werd tevens een project in de steigers geplaatst dat de aansluiting van nieuwkomers (vluchtelingen, gezinsvormers) op de arbeidsmarkt moet vergemakkelijken. Door de samenwerking en de afstemming tussen VDAB en derden, lokale onthaalbureaus en ondernemingen, wordt een brede waaier van acties ontplooid zoals (taal)stages, Nederlands op de opleidingsvloer, (individuele) beroepsopleidingen e.d. waarmee een zo kort mogelijk individueel traject naar een job wordt uitgetekend. De aanpak wordt uitgetoetst in twee proefprojecten. De neerslag van deze experimenten (die in het voorjaar 2000 van start gaan) moet een handleiding worden waarmee nieuwkomers in de toekomst effectiever kunnen begeleid worden.

EUROPEES SOCIAAL FONDS EN URBAN

Doelstelling 3 van het Europees Sociaal Fonds

Doelstelling 3 van het Europees Sociaal Fonds besteedt aandacht aan de langdurige werkloosheidsproblematiek. De beroepsopleidings- en tewerkstellingsacties die in dit kader ondernomen worden zijn gericht op het bestrijden van de langdurige werkloosheid en het vergemakkelijken van de inschakeling in het arbeidsproces van jongeren en met uitsluiting van de arbeidsmarkt bedreigde personen.

De acties die ondernomen worden binnen doelstelling 3 richten zich naar verschillende doelgroepen. Binnen doelstelling 3 spreekt men van verschillende zwaartepunten:

- Zwaartepunt 1: laaggeschoolde personen bedreigd met langdurige werkloosheid
- Zwaartepunt 2: laaggeschoolde jonge werkzoekenden (personen die jonger zijn dan 25 jaar en minder dan 9 maanden werkloos zijn)
- Zwaartepunt 3: personen bedreigd met uitsluiting van de arbeidsmarkt. Hier kan men onderscheid maken tussen zwaartepunt 3a (personen met een handicap) en zwaartepunt 3c (migranten, bestaansminimumtrekkers, niet-gedomicilieerden, zeer langdurig werklozen, ex-gedetineerden, vluchtelingen en kandidaat-vluchtelingen wiens aanvraag tot erkenning ontvankelijk werd verklaard en die beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt). Als definitie van migrant wordt de definitie zoals geformuleerd door ICEM gehanteerd.
- Zwaartepunt 4: vrouwen in het kader van het gelijkheidsbeleid (herintredende vrouwen, langdurig en laaggeschoolde werkloze vrouwen met prioriteit voor roldoorbrekende acties).

De belangrijkste acties in het kader van het minderhedenbeleid situeren zich duidelijk binnen zwaartepunt 3c. Enkele projecten werken vooral rond allochtonen en/of vluchtelingen. De meeste projecten richten zich tot een ruimere doelgroep. In het kader van doelstelling 3 werden er in 1999 slechts 2 projecten goedgekeurd die zich enkel tot allochtonen en vluchtelingen richten en 1 project waarvan 80 procent van de deelnemers uit allochtonen bestaat.

- *De Poort-Beraber*: deze promotor organiseert een *opleiding schoonmaak* voor allochtonen. Dit project richt zich naar allochtonen (28 deelnemers). Naast een opleiding die zowel theorie, praktijk als stage omvat, wordt ook begeleiding naar de arbeidsmarkt en begeleiding naar de werkplek verschaft. Dit project gaat door in Gent.
- *Project Beroepsgerichte Vorming vzw*: deze promotor organiseert een *opleiding in bezetten en metselen*. Dit project is specifiek op allochtonen (35 deelnemers) en vluchtelingen (9 deelnemers) gericht. In deze opleiding wordt ook de nodige aandacht besteed aan het verwerven van de Nederlandse taal (zowel algemeen als vaktechnisch). Dit project gaat door in Borgerhout.
- *Vzw Argos*: bij deze promotor loopt een project '*kantoorwerken voor migranten*'. Acht van de 10 deelnemers zijn allochtoon. Dit project heeft reeds ervaring in het werken met allochtonen. Binnen West-Vlaanderen verwijst de VDAB vaak allochtonen door naar deze opleiding omdat in deze opleiding specifieke aandacht besteed wordt aan de problemen waarmee zij geconfronteerd worden. Deze problemen kunnen zich situeren in de taal en cultuur, tempo van het leerproces en arbeidsattitudes. In het technische gedeelte van deze opleiding ligt de nadruk op het verfijnen van het Nederlands (gecombineerd met dactylo) en het aanleren van informaticatoepassingen. Deze opleiding gaat door in Ieper.

Globaal gezien vormen de allochtonen en vluchtelingen een kleine groep binnen het Europees Sociaal Fonds Doelstelling 3. Zelfs binnen zwaartepunt 3c is hun aandeel beperkt. De exacte cijfers zijn in onderstaande tabel terug te vinden. Dit zijn de cijfers zoals ze goedgekeurd zijn voor 1999.

Tabel 1: Verdeling van het aantal allochtonen en vluchtelingen binnen doelstelling 3 (goedgekeurde projecten 1999)

	Aantal deelnemers	Aantal allochtonen	Percentage allochtonen	Aantal vluchtelingen	Percentage vluchtelingen
Zwaartepunt 3c	10.662	1.481	13,89 %	41	0,38 %
Doelstelling 3	24.472	1.481	6,05 %	41	0,17 %

Voor projecten in 1999 werd binnen ESF-doelstelling 3 in totaal 1.593.827.913 BEF ESF-steun goedgekeurd. Binnen zwaartepunt 3c gaat het om 671.628.078 BF ESF-steun.

De onderstaande tabel laat zien dat de verdeling in ESF-steun overeenstemt met de verdeling in aantal cursisten voor wat de doelgroep allochtonen betreft. Voor wat de doelgroep vluchtelingen betreft, merken we dat het aandeel in de ESF-steun hoger ligt dan het aandeel in het aantal cursisten. Wat hiervan de oorzaak is, is niet duidelijk. Een mogelijke verklaring zou de aard van het project kunnen zijn (nadruk op opleiding of nadruk op begeleiding). Dit moet evenwel verder onderzocht worden.

Tabel 2: ESF-steun binnen doelstelling 3 naar allochtonen en vluchtelingen (extrapolatie)

	ESF (in BEF)	allochtonen (in BEF)	Percentage ESF allochtonen	vluchtelingen (in BEF)	Percentage vluchtelingen
Zwaartepunt 3c	671.628.078	99.958.372	14,88 %	4.630.137	0,69 %
Doelstelling 3	1.593.827.913	99.958.372	6,27 %	4.630.137	0,29 %

Wanneer we deze cijfers vergelijken met de cijfers uit het jaarrapport 1998 zien we een opmerkelijke achteruitgang in het aantal allochtonen en vluchtelingen die een opleiding volgen in het kader van doelstelling 3. Vorig jaar waren binnen doelstelling 3 nog meer dan 8 op 100 cursisten allochtoon en ongeveer 0,37 procent vluchteling. Nu is dit respectievelijk 6 op 100 en ongeveer 0,29 procent. Binnen zwaartepunt 3c valt dit nog meer op aangezien het aandeel van allochtonen is teruggelopen van 21,78 naar 13,89 procent en het aandeel van vluchtelingen is gedaald van 3,35 naar 0,38 procent.

Met betrekking tot de categorie van de vluchtelingen moet nog met volgende bemerking rekening gehouden worden. Voor 1998 werd er nog een project van OCIV goedgekeurd, dat in de loop van dat jaar werd ingetrokken. Indien dit project buiten beschouwing gelaten wordt, zien we een kleine stijging van het absolute aantal vluchtelingen, met name van 33 (cijfergegevens 1998 zonder OCIV) naar 41 personen (cijfergegevens 1998 met OCIV).

Het communautaire initiatief Urban

Dit programma wil, via een globale strategie, impulsen geven tot de sociaal-economische en ruimtelijke revitalisatie van een gedeelte van het noordoostelijke deel van de 19de eeuwse gordel van de stad Antwerpen (stationsomgeving en de nabije buurten in Antwerpen).

Concreet wil URBAN via een integrale en globale strategie ingrijpen op vier belangrijke domeinen:

- de economische situatie
- de infrastructuur
- het sociaal weefsel
- de vorming en de opleiding

Het EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling) participeert in de eerste drie domeinen, het ESF verleent zijn steun aan de maatregel vorming en opleiding.

Voorname maatregel omvat de globale ondersteuning van de werkzoekende met een zwakke positie op de arbeidsmarkt, waaronder allochtonen. In de opleidingen wordt de nodige aandacht gegeven aan het aanleren van vakinhouden, de toepassingen ervan, de arbeidsdiscipline en andere attitudes.

De projecten worden gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap, de stad Antwerpen en andere overheidsinstanties enerzijds en de Europese Commissie anderzijds. De Europese Commissie betaalt maximum 17% van de subsidiabele kosten.

Er kunnen geen aanvragen meer worden ingediend daar de voorziene middelen (21 miljoen BEF 520576,40 EUR) reeds principieel werden goedgekeurd voor een aantal projecten (besteding van '96 tot '99).

Opzet en doelgroep van de lopende projecten in de maatregel training en opleiding.

De meeste deelnemers in deze projecten zijn zeer langdurig werklozen. In de meeste projecten zijn ook enkele allochtonen aanwezig, maar nergens vertegenwoordigen zij de helft van het aantal deelnemers. In het beste geval is 1 op de 3 deelnemers allochtoon.

Toch verdient één project bijzondere aandacht, namelijk het *Project Telemarketing*. Het opzet van het project is dubbel. Enerzijds mensen uit de buurt omscholen en omvormen tot teleconsulenten en anderzijds tegemoet komen aan de behoefte van het Antwerps Regionaal Call Center (gelegen in het URBAN-gebied) aan voldoende opgeleide telemarketeers. In totaal hebben een twintigtal personen deelgenomen aan de opleiding waarvan een vijftal allochtonen. De deelnemers blijken vooral alleenstaande moeders te zijn. Dit project is trouwens één van de weinige projecten die zich richten tot allochtone vrouwen. De eerste opleiding teleconsulent was een groot succes: 8 van de 10 cursisten vonden werk.

De definitieve cijfergegevens over 1998 (definitieve cijfergegevens van 1999 zijn nog niet beschikbaar) laten zien dat in het URBAN-programma 97 cursisten werden bereikt. Hiervan behoren 76 cursisten tot de groep 'kansarmen'. Deze groep stemt overeen met zwaartepunt 3c binnen doelstelling 3 van het Europees Sociaal Fonds. Bij de groep van 76 kansarmen bevinden zich 21 allochtonen en 1 vluchteling.

EVALUATIE VAN HET JAARPROGRAMMA 1999

We zetten even op een rij welke de kansen en uitdagingen waren waarmee we geconfronteerd werden bij de uitvoering van het jaarprogramma 1999.

Om met de **kansen** te beginnen, de grootste sterkte is ongetwijfeld de geïntegreerde aanpak welke door het VESOC-akkoord voorzien wordt: acties op drie complementaire terreinen, concrete jaarprogramma's, inbedding in het werkgelegenheidsbeleid en een duidelijke ondersteuningsstructuur. Het is dankzij deze geïntegreerde aanpak dat volgende sterke punten konden worden gerealiseerd.

- De thematiek van allochtonen en werkgelegenheid staat in Vlaanderen prominent op de agenda. Dit betekent niet dat de sensibiliseringsfase nu is afgerond, maar in elk geval ondernemen alle beleidsactoren de nodige actie opdat er op een permanente en structurele wijze aandacht aan wordt besteed.
- Er werden belangrijke ervaringen opgedaan met (nieuwe) methodieken en instrumenten, in verschillende sectoren en soorten van ondernemingen / instellingen. Daaruit resulteerden weer nieuwe vormings- en trainingspakketten, bijsturing van bestaand materiaal e.d. We kunnen stellen dat we nu over een stevig basispakket beschikken, waarmee maatwerk kan geleverd worden en dat (deels) kan worden ingezet voor een positieve actiebeleid naar andere doelgroepen.
- De inzet van extra middelen heeft een aantal innoverende acties mogelijk gemaakt, waarmee trajecten op nieuwe terreinen worden ondersteund en die tegelijk duurzame begeleidings- en opleidingsinstrumenten opleveren.
- De begeleidingsstructuren staan, hoewel nog fragiel, ondertussen op punt – althans in de STC's die over een projectontwikkelaar migranten beschikken.
- Op het lokale niveau ontstaat een vernieuwde dynamiek, met name ook bij de lokale besturen. Zeer verheugend, maar nog onvoldoende, gelet op de zeer sterke ondervertegenwoordiging van allochtonen in de quartaire sector.

Daarnaast werden we uiteraard ook met een aantal **knelpunten** geconfronteerd, zoals blijkt uit de vertraging die we bij de uitvoering van sommige acties opgelopen hebben. De belangrijkste uitdagingen waar we nog voor staan even op een rij.

- Er was de strakke timing. Het eerste jaarprogramma was ambitieus, en moest dat ook zijn: we wilden in het eerste werkjaar een significante en zichtbare vooruitgang realiseren. Maar de sensibilisering van zoveel actoren, voor een engagement dat op vrijwilligheid berust, heeft meer tijd gekost dan eerst gedacht.
- De aanpak is nieuw. We hebben in Vlaanderen geen lange traditie in het voeren van een beleid van positieve actie, al bouwen we deels voort op de ervaringen met de positieve actieplannen voor vrouwen. De nieuwe aanpak, basishouding, producten en methodieken riepen (en roepen) vragen op die een creatieve oplossing vereisen via veel pas- en meetwerk. En inderdaad, daar kruipt tijd in.
- Het verschil tussen het interprofessionele niveau en de bedrijven / sectoren zorgde voor vertraging. De intensieve voorbereiding van het VESOC-akkoord met tal van overlegvergaderingen, wetenschappelijke ondersteuning, bestudering van teksten e.d. had er (mede) voor gezorgd dat de partners op Vlaams niveau 'voor' waren op de sectoren en bedrijven. Deze laatsten zagen een kleurrijk personeelsbeleid nog vaak als een risicovolle investering op lange termijn, waarvan de kosten duidelijk zijn en zich op de korte termijn situeren, terwijl de baten zich in het beste geval pas na verloop van tijd manifesteren. Vandaar dat zoveel tijd moest besteed worden aan het scheppen van draagvlak.

- We hadden weinig voorbeelden van ‘goede praktijken’. Waar in het verleden een beleid met aandacht voor alloctonen werd gevoerd, bleef dit vaak beperkt tot geïsoleerde acties of projecten. Andere ondernemingen met interessante ervaringen voelden zich, anders dan in een aantal buurlanden, niet geroepen om als rolmodel te fungeren. We hadden, kortom, weinig of geen peterbedrijven die de aanpak op andere plaatsen konden faciliteren.
- Organisatieverandering verloopt altijd traag. Instellingen en ondernemingen zijn er zich van bewust dat het invoeren van een positieve actiebeleid, ook al pak je zoals in onze vierstappenaanpak slechts één actie tegelijk aan, implicaties zal hebben op tal van regels, structuren en de cultuur binnen de organisatie. Daar begin je niet licht aan; vandaar vaak enige aarzeling of bedenktijd.
- STC’s zonder projectontwikkelaar migranten hadden nood aan een extra lange voorbereidingsperiode. Waar die extra kracht ontbrak – en dat was precies in die regio’s waar er, gelet op de beperkte aanwezigheid van alloctonen, voorheen weinig rond gewerkt werd – verliep de opstelling van een regionaal jaarprogramma uiteraard trager of moeizamer.
- De keuze voor complexe projecten op nieuwe terreinen. Dankzij de extra middelen die voorhanden waren, konden we projecten opzetten waarin tegelijk over te dragen methodieken moesten worden ontwikkeld en uitgetest, alsmede pilots worden opgezet en uitgevoerd. Zoiets vergt veel (voorbereidend) overleg, vooral omdat er zoveel verschillende partners voor nodig zijn.

VOORUITZICHTEN VOOR HET JAARPROGRAMMA 2000

Het jaarprogramma 2000 moet uiteraard vertrekken van de sterktes die we intussen hebben opgebouwd, en moet een antwoord bieden op de knelpunten waarmee nog geworsteld wordt. Uit bovenstaande inventaris, die we beperkt hebben tot de grote lijnen, werden een aantal krachtlijnen gedistilleerd, die vervolgens in concrete actiepunten werden omgezet. Hier beperken we ons tot de krachtlijnen; de vertaalslag naar acties kunt u zien in het jaarprogramma dat is opgenomen in bijlage.

Eerst en vooral hebben we besloten dat we, globaal gezien, verder blijven werken met dezelfde aanpak: concrete jaarprogramma’s met meetbare objectieven, het verder ontwikkelen en integreren van ondersteunings- en begeleidingsmateriaal, de stap voor stap aanpak van positieve actieplannen in ondernemingen e.d. De vooruitgang die we tot op heden gerealiseerd hebben, wettigt deze keuze. Maar we zullen een aantal andere of meer uitgesproken accenten moeten leggen, om de knelpunten waarmee we geconfronteerd worden op te ruimen.

- Gezien de trage of moeizame opstart van tal van acties, moet er in het actieplan ruimte voorzien worden voor consolidatie (verdere begeleiding van de onderneming).
- Omdat de aanpak nieuw is, er nog weinig peterbedrijven zijn, en vele (onderdelen van) opgestarte acties nog broos blijken, kunnen we niet stellen dat we nu de ‘opstartfase’ definitief achter de rug hebben: volgehouden brede sensibilisering blijft nodig. Nog meer dan in het eerste jaarprogramma moeten we ons concentreren op het overtuigen, ondersteunen en begeleiden van ondernemingen en instellingen.
- Ondanks ons degelijk basisaanbod blijft er een nood bestaan aan heel concrete maar flexibel inzetbare materialen, waaronder zeker een handleiding voor het opzetten van een positieve actieplan in ondernemingen, waarin de ervaringen en problemen van de lopende actieplannen worden verwerkt, alsmede de resultaten van het VIONA-onderzoek.

- De structurele verankering van de nieuwe aanpak moet een blijvende zorg zijn. Wanneer we zien hoe moeizaam het VESOC-akkoord geconcretiseerd en gedissemineerd raakt binnen bedrijven en instellingen, dan moeten we op zoek naar meer hefboomen om de nodige deuren te openen. Het trainings- en vormingsaanbod voor de sociale partners moet worden verhoogd, er moet in alle regio's een veel breder ondersteuningsaanbod voor de ondernemingen beschikbaar komen, we moeten meer samenwerkingsverbanden terzake kunnen opzetten.
- Er mag geen kloof ontstaan tussen het interprofessionele niveau en de sectoren. Die moeten sterker dan voorheen betrokken worden bij de uitvoering van het VESOC-akkoord en bij het zoeken van ondernemingen
- We kunnen het belang van de signaalfunctie van de overheid (ook de lokale) niet genoeg benadrukken, vooral met het oog op de ronduit schrikbarende ondervertegenwoordiging van allochtonen in de quartaire sector. Disseminatie van gelukke ervaringen is hard nodig, evenals aangepast concreet materiaal en – op het niveau van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – centrale coördinatie en aansturing van een duidelijk geformuleerd beleid van evenredige arbeidsdeelname van de verschillende kansengroepen.
- We moeten stap voor stap werken aan de randvoorwaarden voor een veralgemeende toepassing van de VESOC-aanpak. Dat betekent niet alleen volgehouden sensibilisering, maar ook overleggen en onderzoeken hoe de voor allochtonen ontwikkelde instrumenten kunnen ingezet worden voor andere kansengroepen.
- Blijvende versterking van de ploeg projectontwikkelaars migranten, niet alleen door verdere vorming en training, maar ook door verdere uitbreiding.

BIJLAGE

VESOC-AKKOORD: DE TEWERKSTELLING VAN MIGRANTEN. ENGAGEMENTEN VAN DE VLAAMSE REGERING EN DE VLAAMSE SOCIALE PARTNERS

JAARPROGRAMMA 1999

VESOC-AKKOORD

Recente analyses tonen aan dat de arbeidsmarktpositie van migranten in Vlaanderen - ook met betrekking tot de tweede generatie - nog steeds gekenmerkt wordt door achterstand en achterstelling, zelfs bij hen die hoger onderwijs volgden.

Onderzoek toont aan dat:

- de werkloosheid bij migranten nog steeds onaanvaardbaar hoog is;
- migranten nog steeds ondervertegenwoordigd zijn in bepaalde opleidings- en werkervaringsprogramma's;
- hun participatiegraad op de arbeidsmarkt relatief laag is;
- er bij aanwervingen sprake is van ernstige vormen van discriminatie;
- er nog altijd een reële loonkloof bestaat tussen autochtonen en migranten.

Het is duidelijk dat de problematiek ook sterke regionale verschillen kent: in sommige regio's doen zich concentraties voor van problemen, in andere regio's blijft de problematiek kwantitatief eerder beperkt, maar stelt zij zich ook individueel.

Om een vollediger beeld te krijgen van de arbeidsmarktsituatie van migranten is het belangrijk te kunnen beschikken over gegevens op basis van etnische afkomst. Hiervoor is een VIONA-onderzoek opgestart waarvoor beroep gedaan wordt op de gegevens uit de Kruispuntdatabank.

Voor de Vlaamse regering wordt het minderhedenbeleid gecoördineerd door de Interdepartementale Commissie Etnisch-Culturele Minderheden (ICEM). In het luik emancipatie van het Vlaamse minderhedenbeleid worden allochtonen omschreven als "die burgers met een socio-culturele herkomst, teruggaand op een ander land van herkomst". Zij kunnen al dan niet Belg geworden zijn. Het kunnen zowel erkende vluchtelingen zijn als migranten. Migranten zijn allochtonen die meestal in het kader van gastarbeid naar ons land gekomen zijn. Beide groepen beschikken over een definitief verblijfsrecht.

Voorliggende engagementen richten zich specifiek op migranten. Uitvoering van de concrete acties, meer bepaald het opstellen van positieve actieplannen en het wegwerken van discriminatie, zal echter ook de groep erkende vluchtelingen ten goede komen.

Het VESOC sluit zich aan bij het standpunt van de ICEM dat de arbeidsmarktpositie van migranten de toetssteen is van het al dan niet welslagen van het migrantenbeleid. Gelet op de precare situatie dienen er daarom onverwijld maatregelen getroffen te worden, in overleg tussen de overheid en de sociale partners.

Het doel is het realiseren van een evenredige en volwaardige deelname van de migranten aan de arbeidsmarkt, op alle niveaus en functies van zowel de private als publieke arbeidsmarkt. Dit akkoord wenst hiertoe een substantiële bijdrage te leveren. De Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners wensen inspanningen te leveren, om in het kader van het werkgelegenheids- en tewerkstellingsbeleid, de werkloosheidsgraad bij migranten terug te brengen tot de werkloosheidsgraad bij vergelijkbare doelgroepen van autochtone afkomst. Hiertoe zullen de Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners jaarlijks een concreet actieprogramma opstellen met meetbare objectieven.

Voor de acties, vooropgesteld in dit akkoord, wordt vertrokken van het positieve actie-concept. In concreto gaat het om acties en maatregelen die de toegang tot en de zogenaamde verticale mobiliteit op de arbeidsmarkt voor bepaalde doelgroepen vergroten, zonder evenwel de kwalificatiestandaarden te verlagen (bv. cursussen Nederlands op de werkvloer, doorlichting van de selectie- en wervingsprocedures op indirecte discriminatie,...). In het bestek van de hier voorgestelde acties wordt bijgevolg niet uitgegaan van het positieve discriminatieconcept, waarbij een bepaalde groep op de arbeidsmarkt bevoordeligd wordt of positief gediscrimineerd (bv. verplichte quotasystemen).

Met deze engagementen wordt voortgebouwd op de standpunten, die sociale partners en de Vlaamse regering in het kader van de VESOC-akkoorden van 1993 en 1995 ingenomen hebben en die door de sociale partners in hun akkoord van november 1997 nogmaals benadrukt werden. Ook in het VESOC-akkoord van 16 maart 1998 inzake de Europese werkgelegenheidsrichtsnoeren is de tewerkstelling van migranten uitdrukkelijk opgenomen als prioritaire actie.

De acties die daarom opgenomen zijn in deze tekst, passen dan ook uitdrukkelijk in een langetermijnperspectief. Dit voorstel tot afsprakenkader heeft dus niet als doelstelling te fungeren als een eenmalige actie, maar is integendeel bedoeld in een perspectief van continue opvolging en evaluatie, zowel op centraal als op subregionaal niveau.

Met de voorstellen tot actie die hier geformuleerd worden, wordt ook verder gebouwd op ervaringen die opgedaan zijn in diverse projecten, meestal op kleinschalig niveau. De ervaringen op het terrein hebben aangegeven dat de arbeidsmarktpositie van migranten géén 'hopeloze' zaak is, zoals sommigen stellen. Integendeel, via de juiste aanpak, met gebruik van efficiënte toeleidingskanalen en instrumenten en met de nodige sensibilisering leren deze initiatieven dat er op het terrein heel wat mogelijk is. Maar om structurele veranderingen te realiseren, is er behoefte aan een structurele benadering en niet aan een eenmalige korte-termijn-aanpak.

De in deze nota voorgestelde actie gaat daarom ook uitdrukkelijk in op alle terreinen die bestreken dienen te worden om de arbeidsmarktpositie van migranten fundamenteel te wijzigen: toeleiding en begeleiding, onderwijs en opleiding, bemiddeling, werkervaring en tewerkstelling. In die zin is de hierna volgende tekst, voor wat de acties betreft, opgebouwd rond drie domeinen: de verruiming van werkgelegenheidsmogelijkheden van allochtonen, zowel binnen de private als de publieke sector, vervolgens het wegwerken van discriminatie en tenslotte het versterken van de aanbodzijde via scholing, verbeterde toeleiding, opleiding en werkervaring.

De voorstellen in deze nota doen een appèl op zowel de Vlaamse overheid als de sociale partners. Maar ook samenwerking tussen diverse actoren, binnen de overheid, de bedrijven, de migrantengemeenschappen zelf en op diverse niveaus (het centrale, het subregionale en het lokale) is onontbeerlijk om aan de tewerkstellingspositie van migranten iets fundamenteel te veranderen. Een beschuldigende aanpak naar een of meerdere actoren is, met het oog op een succesvolle actie, dan ook niet aangewezen. Het betreft hier een gedeelde verantwoordelijkheid.

Tenslotte kan het belang niet voldoende onderkend worden van een positieve communicatie en van een positieve benadering inzake de tewerkstelling van allochtonen. Intercultureel management of "management of diversity" behoren inmiddels tot de standaardbegrippen inzake management. Een heteroog personeelsbestand kan in ieder geval verrijkend werken en een positieve bijdrage vormen in het bedrijf of de organisatie. De integratie van dit gegeven in de diverse maatschappelijke sectoren en in het bijzonder in het domein van de tewerkstelling en werkgelegenheid, is dan ook een opdracht die een volgehouden actie vereist.

Concrete acties

De Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners willen inspanningen leveren om in het kader van het werkgelegenheids- en tewerkstellingsbeleid, de werkloosheidsgraad bij migranten terug te brengen tot op het niveau van de gemiddelde werkloosheidsgraad bij vergelijkbare doelgroepen van autochtone afkomst. Hiertoe zullen de Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners jaarlijks een concreet actieprogramma opstellen met meetbare objectieven.

1. Daartoe dienen de werkgelegenheidsmogelijkheden op de reguliere arbeidsmarkt, zowel in de private als de publieke sectoren, voor migranten verruimd en gestimuleerd te worden

De Vlaamse sociale partners engageren zich daarom ertoe:

- bij hun leden en hun aangesloten organisaties het in overleg uitwerken van positieve actie-plannen te promoten, met daarin concrete en meetbare objectieven, aangepast aan de specifieke situatie en omstandigheden van het bedrijf en de sector;
- actief mee te helpen aan de uitbouw van positieve actie projecten op bedrijfsniveau; hierin kunnen de specifieke overlegorganen op bedrijfsniveau zoals de ondernemingsraad ingeschakeld worden;
- de SERV, inzonderheid de sectorcommissies, en de Subregionale Tewerkstellingscomités, mee te betrekken in de promotie, sensibilisering, voorbereiding en uitvoering van deze positieve actieplannen.

De Vlaamse regering engageert zich om:

- voor de Vlaamse administratie en haar VOI's, in samenwerking met de vakbonden van het overheidspersoneel, positieve actieplannen op te maken, met streefcijfers en een opvolgingssysteem;
- daar waar de overheid in het kader van haar aanbestedingen sociale clausules oplegt aan bedrijven, aandacht te hebben voor de doelgroep van migranten;
- actief mee te helpen aan de uitbouw van positieve actieprojecten op bedrijfsniveau;
- actief mee te helpen aan de promotie en uitbouw van positieve actieprojecten bij de lokale besturen.

2. Daartoe dient de discriminatie op de arbeidsmarkt t.a.v. migranten weggewerkt te worden.

De Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners engageren zich:

- om bemiddelaars, zowel van de publieke als van de private sector, te vormen en te trainen op het vlak van indirecte en directe discriminatie;
- tot het stimuleren op sector- en/of bedrijfsniveau - in uitvoering van de wet tot bestraffing van door racisme en xenofobie ingegeven daden - van het afsluiten van afdwingbare nondiscriminatiecodes of -clausules;
- het aanbod aan Nederlands op de werkvloer te vergroten, actief te promoten en bij de sectorfondsen aan te dringen hieraan actief deel te nemen;
- tot het verder zetten en verbreden van intercultureel onderwijs, waarbij verdraagzaamheid en intercultureel samenleven vooropstaan;
- bedrijven en overheidssectoren (bv. onderwijs), die een intercultureel personeelsbeleid voeren actief te begeleiden (via bv. brochures, informatiecampagne, vorming en training, ...).

3. Om de werkloosheidssituatie van allochtonen te verbeteren, dient ook hun achterstand in opleiding en werkervaring weggewerkt te worden. Dit impliceert dat allochtonen de kans dienen te krijgen hun scholing en werkervaring te optimaliseren, om met succes in te kunnen spelen op het verruimde werkgelegenheidsaanbod.

De Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners engageren zich om

- de deelname van migranten aan arbeidsmarktgerichte trajecten te stimuleren, vooral aan het beroepsopleidings- en werkervaringsaanbod; hiertoe zullen op centraal en subregionaal niveau streefcijfers uitgewerkt worden, evenals een opvolgingssysteem;
- ook de sectorfondsen aan te zetten, acties te ondernemen voor evenredige deelname van allochtonen aan hun opleidingen;
- de toeleiding van migranten naar diverse programma's (opleidings- en werkervaringsprogramma's, OSP, ..) te stimuleren; hiertoe zullen bijkomende activerings- en toeleidingacties uitgewerkt worden op subregionaal niveau (bv. via wijkantennes);
- de werking van de VDAB-migrantenactieplannen te actualiseren, continueren en versterken;
- het etnisch ondernemerschap te bevorderen;
- het aanbod aan Nederlands op de werkvloer in het kader van de opleidingen te vergroten, in het bijzonder voor recent geïmmigreerden;
- een concreet systeem van vrijwillige registratie op basis van etnische afkomst uit te werken, daarbij rekening houdend met de subjectieve definitie van de werkzoekenden zelf en met de wet op de privacy;
- het aanbod aan stages in het kader van het deeltijds onderwijs te vergroten en hiertoe de sectoren en bedrijven in het kader van CAO's te stimuleren;
- een evaluatie door te voeren van de uitvoering van de Ronde Tafel Conferentie inzake het Nederlands als tweede taal en daaruit de passende conclusies te trekken;
- in het kader van een verbeterde overgang van school naar werk, een werkervaringsplan voor deeltijds leerplichtigen op te stellen, in afstemming met het stelsel van de leertijd en complementair met het industrieel leerlingwezen; de Vlaamse sociale partners engageren zich in dit verband tot een substantiële verhoging van het aantal stageplaatsen;
- in het kader van het alternerend leren, het onderwijs sociale promotie en het hoger onderwijs, kwalificatieverhogende leer-werk-trajecten uit te bouwen. De ervaringen met de opleiding Jeugd- en Gehandicaptenzorg (OSP) en met de alternerende opleiding tot kleuterleidster (pedagogisch hoger onderwijs) kunnen daarbij richtinggevend zijn; zo dienen ook acties ondernomen om het systeem van de leertijd te promoten bij allochtonen.

Op het vlak van het wegwerken van de achterstand is vooral een preventieve benadering essentieel : dit impliceert dat de inspanningen inzake kwaliteitsverhoging in het onderwijs dienen te worden verder gezet, evenals de opgestarte projecten in het kader van het onderwijsvoorrangsbeleid. Daarenboven moeten bestaande drempels voor de toegang tot hoger onderwijs (zowel binnen dagonderwijs als binnen het onderwijs voor sociale promotie) worden afgebouwd door een flexibilisering van de onderwijsorganisatie en een interculturalisering van het onderwijsaanbod zodanig dat meer allochtonen deelnemen aan het ASO en TSO en doorstromen naar het hoger onderwijs.

Opvolging en evaluatie

De Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners wensen over de verbetering van de arbeidsmarktpositie van de migranten, een dialoog aan te gaan met de vertegenwoordigers van de migrantengemeenschappen in Vlaanderen. Een succesvolle uitvoering van dit akkoord zal immers groter zijn met de nodige constructieve inzet en betrokkenheid van de migrantengemeenschap zelf.

Voor de uitvoering van deze engagementen worden concrete jaarprogramma's vastgelegd. Deze programma's bevatten zowel de jaarlijks vast te leggen meetbare objectieven als de concrete acties, waartoe de overheid en/of de sociale partners zich verbinden. Jaarlijks zal een evaluatie van de resultaten plaatsvinden in het kader van het overleg tussen de Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners. De uitvoering en de opvolging ervan vindt plaats in de Werkgroep Migranten van de STC-Stuurgroep.

De Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners engageren zich tenslotte, via de Subregionale Tewerkstellingscomités een actieve rol op subregionaal niveau op te nemen voor de realisatie en uitvoering van de hoger vermelde voorstellen.

JAARPROGRAMMA 1999

Werkgelegenheidsmogelijkheden verruimen en stimuleren

Het centrale objectief van het jaarprogramma 1998 - 1999: er wordt naar gestreefd om op Vlaams niveau tegen eind 1999 **75 ondernemingen en (openbare) instellingen** te hebben die een positieve actieplan voor migranten hebben opgestart. De verdeling per STC moet het voorwerp uitmaken van subregionaal overleg, bekrachtigd op de stuurgroep STC.

Dit vereist een actieve sensibiliserende aanpak, waarin de regionale BWM-medewerkers de spil zijn. Ze moeten daarbij kunnen rekenen op de inspanningen van de sociale partners voor het aanbrengen van de bedrijven, en op een (boven)lokaal ondersteuningsnetwerk van alle noodzakelijke actoren (waaronder de integratiesector en de georganiseerde migrantengemeenschappen), waarbinnen de VDAB een prominente rol te vervullen heeft.

De samenwerking, taakverdeling en afstemming wordt vastgelegd in het STC-beleidsplan en waar nodig in protocols. Om dit objectief te bereiken worden een aantal sensibiliserende en ondersteunende of faciliterende activiteiten voorzien.

1. Naast een brede, sensibiliserende brochure voor ondernemingen/instellingen en voor de werknemersafgevaardigden, wordt een werkmap samengesteld en verspreid met concrete tips voor de opstart van een kleurrijk personeelsbeleid op ondernemings- of instellingsniveau. BWM levert de ontwerptekst van beide publicaties tegen eind 1998.
2. Het Steunpunt WAV krijgt de opdracht om (in overleg met o.a. de VDAB en BWM) een degelijk registratiesysteem op te zetten, waardoor meer relevant cijfermateriaal ter beschikking komt.
3. De SERV sensibiliseert, via de sectorcommissies en/of projecten, de sectoren om positieve actieplannen te promoten.
4. Voor de openbare instellingen (administraties, bedrijven, VOI's) wordt een aangepaste handleiding voor het opzetten van positieve actieplannen ontworpen, door een technische werkgroep waarin o.a. BWM en de Dienst Emancipatiezaken van de Vlaamse Administratie zetelen; hier wordt ook in overleg bepaald welke diensten of instellingen prioritair worden aangesproken voor het opstarten van een positieve actieplan, en hoe de ondersteuning wordt georganiseerd. Vanuit projectervaringen (zoals voorbereiding van migranten op de examens van het Vast Wervingssecretariaat) wordt nagegaan hoe een disseminatie kan opgezet worden zodat meer migranten kunnen instromen in lokale overheidsdiensten.
5. Op basis van bestaand onderzoek m.b.t. lokaal migrantenbeleid, en op basis van de ervaringen met de SIF-beleidsplannen en de Antwerpse Werkgelegenheidsconferentie, wordt onderzocht hoe in een lokaal werkgelegenheidsbeleid positieve actieplannen voor migranten kunnen geïntegreerd worden. Tegen midden 1999 resulteert dit in een aanvullend hoofdstuk bij de bestaande handleiding van de Vlaamse Gemeenschap, getiteld 'Het gemeentelijk migrantenbeleid'; BWM levert de ontwerptekst in overleg met de migrantensector.
6. Elk van de sociale partners onderneemt binnen de eigen werking acties ter verbetering van de arbeidsmarktpositie van migranten, o.a. door ondersteuning vanuit hun studie- of vormingsdiensten. Zo kunnen deze bijvoorbeeld vormingen organiseren rond onthaal in de onderneming van allochtonen, de rol van de Ondernemingsraad bij het opzetten van een positieve actieplan e.d. Al het BWM-materiaal wordt daartoe aan de sociale partners ter beschikking gesteld.
7. Op een open forum met de georganiseerde migrantengemeenschappen wordt de verdere dialoog over de uitvoering van het VESOC-akkoord en het jaarprogramma geconcretiseerd.

8. VESOC stimuleert de creatieve aanpak van de ondernemingen en instellingen door het uitreiken van een tweejaarlijkse prijs, uitgereikt in overleg met onder meer het Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg, die de geïntegreerde aanpak van het positieve actiebeleid op bedrijfsniveau beloont. Eerste uitreiking: eind 1999.
9. Binnen de migrantengemeenschappen kunnen een aantal zeer kwetsbare groepen worden onderscheiden; laaggeschoolde jongeren hebben het bijvoorbeeld uitermate moeilijk op de arbeidsmarkt. In ieder STC waar deze problematiek zich stelt wordt daarom minstens één bijzondere actie, gericht op deze subdoelgroep, opgezet

Discriminatie wegwerken

1. Uitgave en verspreiding van de BWM-brochure 'Hoe omgaan met (indirect) discriminerende vacatures?', Hierover wordt een overeenkomst afgesloten tussen BWM, UPEDI en VDAB. Er wordt een trainingsprogramma voor uitzendconsulenten ontworpen, en met de VDAB worden afspraken gemaakt over het ontwikkelen van trainingsmodules voor arbeidsbemiddelaars - en de integratie daarvan in de VDAB-opleidingsprogramma's. De brochure en de trainingsmodule richten zich tevens tot selectiekantoren en onbetaalde arbeidsbemiddeling; zij worden dan ook van bij de aanvang bij de actie betrokken, BWM neemt hiertoe in 1998 de nodige initiatieven.
2. Om het concept 'Nederlands op de werkvloer', (NODW) een extra impuls te geven wordt vanuit het lopende project een promotiebrochure samengesteld en verspreid (eindverantwoordelijkheid: VDAB). Aan de verschillende sectorfondsen wordt een informatiepakket bezorgd, en op basis daarvan een concrete vraag geformuleerd voor projectmatige of structurele (financiële) betrokkenheid bij NODW. Doelstelling tegen eind 1999: op Vlaams niveau minstens 5 nieuwe projecten die in ondernemingen of instellingen worden voorbereid of uitgevoerd, en een duidelijk standpunt omtrent eventuele bijsturing van het concept gelet op het recente geletterdheidsonderzoek.
3. Om (overheids)sectoren en bedrijven die een veelkleurig personeelsbeleid voeren actief te begeleiden wordt het concept voor en de aanzet tot een 'productenkoffer' uitgewerkt. In deze 'productenkoffer' wordt op fiches het bestaande materiaal geïnventariseerd (brochures, publicaties, handleidingen, vormings- en trainingsmodules e.d.) dat de implementatie van een veelkleurig personeelsbeleid kan ondersteunen. De fiches worden zo samengesteld dat ze kunnen fungeren als stapelbare bouwstenen waarmee op maat een ondersteuningsaanbod kan geleverd worden. Bij een helpdesk kan men terecht met inhoudelijke vragen over het gehele pakket, kan er een eerste ondersteunings- of begeleidingssuggestie worden gegeven en kunnen de regionale BWM-medewerkers aankloppen voor inhoudelijke inhoudelijk of logistieke steun. In de loop van 1998 wordt deze aanpak voorbereid en uitgeprobeerd in (delen van) de social profit-sector, in het kader van het NOW-disseminatieproject 'Colourful Care'; dit project moet uitmonden in minstens twee vervolprojecten in deze sector, in samenwerking met de sociale partners en/of de sociale fondsen.

Achterstand wegwerken

1. Om de instroom van migranten in arbeidsmarktgerichte trajecten te verhogen, is het STC-beleidsplan het centrale instrument. Dit jaaractieplan zal streefcijfers moeten bepalen, rekening houdende met de specifieke situatie in de regio. BWM werkt daartoe een ontwerp van model uit, in nauwe samenwerking met de PWR's,
2. BWM inventariseert de specifieke toeleidingsproblemen van migranten, en ontwerpt hier rond een training voor toeleiders en trajectbegeleiders, in samenwerking met de VDAB. In de oplossingsstrategie voor de specifieke toeleidingsproblemen worden de ervaringen van BLM, VDAB, BWM en bepaalde 'derden' gebruikt.
3. Een van de aandachtspunten bij de actualisering van de VDAB-migrantenactieplannen is de heroriëntatie van de opdrachten van de migrantenbegeleiders, zodat ze kunnen functioneren als 'maatwerkbemiddelaar' voor migranten, waarbij de BLM-aanpak (aangevuld met ervaringen van Interface en BWM) model staat. Ook hun betrokkenheid bij de werking van sectoren en sectorfondsen is hierbij een belangrijk aandachtspunt.
4. M.b.t. etnisch ondernemerschap bundelt BWM, in samenwerking met NCMV, VEV-Comité Brussel, VIZO en de Kamers van Koophandel, de bestaande ervaringen en projectevaluaties. BWM werkt mee aan een of meerdere projecten, opgezet door de vermelde organisaties.

5. (Deels) in het kader van het NOW-disseminatieproject 'Colourful Care' bundelen de Dienst Europese projecten (DEP) van het Departement Onderwijs en BWM hun ondersteunings- en begeleidingsmodellen voor leerkrachten, mentoren en cursisten in alternerende trajecten en binnen deeltijds onderwijs. Dit moet niet alleen de slaagkansen van de cursisten verhogen, maar vergemakkelijkt ook de integratie van deze jongeren op de werkplaats, door o.a. een betere ondersteuning van mentoren (of peters/meters).
6. Kwalificatieverhogende en / of diplomerende leer-werk-trajecten worden in het schooljaar 1998-1999 opgestart in minstens twee regio's. Voor de begeleiding van deze cursisten worden de handleidingen van BWM en DEP verder op elkaar afgestemd in het NOW-disseminatieproject.
7. BWM formuleert in overleg met het toezichtscomité een aantal voorstellen om in het ESF-beleid, zoals dat vanaf 2000 vorm krijgt, voldoende aandacht voor migranten te garanderen.

Opvolging en evaluatie

De opvolging van het jaarprogramma vindt plaats in de Werkgroep Migranten die aan de VESOC-Stuurgroep rapporteert.. De Werkgroep Migranten werkt een eenvormig opvolgingssysteem en rapportagemodel voor de regio's uit.

Jaarlijks wordt de evaluatie en rapportage overgemaakt aan en besproken op het VESOC.

Het emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen. Werkzoekende allochtonen. VDAB-studiedienst

Door het snel toenemende aantal allochtonen die Belg worden, dreigt de omvang van hun tewerkstellingsprobleem versluierd te worden achter de nationaliteit: de basisgegevens kloppen niet meer. Daarom hanteert de VDAB sinds enige tijd **een methode om genaturaliseerde allochtonen te “herkennen” op basis van hun naam en voornaam.** Van de Maghrebijnse en Turkse werkzoekenden blijkt immers 40% EU-onderdaan (meestal Belg) te zijn; in Limburg loopt dat voor de jeugdigen op tot ±80%. In deze tekst wordt bij de omschrijving van de begrippen “allochtoon” en “EU-er” in principe uitgegaan van de origine en niet van de nationaliteit.

Volgende definities zijn belangrijk:

- *genaturaliseerden*: Belgen en andere EU-onderdanen van Afrikaanse of Aziatische origine (het gaat vooral om Maghrebijnen en Turken), onafhankelijk van de wijze van nationaliteitsverwerving
- *allochtonen*: personen die géén EU-nationaliteit bezitten + genaturaliseerde Afrikanen en Aziaten
- *EU'ers*: de niet-allochtonen, d.w.z. alle personen met een EU-nationaliteit, maar *exclusief* genaturaliseerde Afrikanen en Aziaten
- *Maghrebijnen en Turken*: allochtonen afkomstig uit de Maghreb (Algerije, Marokko, Tunesië) en Turkije, inclusief de genaturaliseerden

Niet-werkende werkzoekenden worden afgekort als **nwwz**.

KWANTITATIEVE OMSCHRIJVING VAN DE ALLOCHTONE NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN EN EVOLUTIE

Toestand op 31.12.1999

In het Vlaamse Gewest zijn de meeste allochtone werkzoekenden Maghrebijnen¹ en Turken². Einde december 1999 maakten ze 76.1% uit van alle nwwz allochtonen (87.6 % bij de –25 jarigen). Op hun beurt hebben 39.9% van deze Maghrebijnen en Turkse werkzoekenden een of andere (meestal Belgische) EU-nationaliteit³. Vooral voor jonge allochtonen hebben werkloosheidscijfers volgens nationaliteit nog weinig relevantie. De meerderheid van hen (56.4% van de –25-jarigen) heeft intussen immers de Belgische nationaliteit.

¹ Van de Maghrebijnse nwwz die géén Europese nationaliteit verwierven zijn 4.931 Marokkaan, 141 Algerijn en 209 Tunesiër.

² Op 31.12.1999 bedroeg het aantal Turkse nwwz die géén Europese nationaliteit verwierven 4.800 eenheden.

³ Behalve de 6.445 Maghrebijnse en Turkse nwwz met de Belgische nationaliteit zijn er nog 130 met de Franse, 44 met de Nederlandse en 15 met de Spaanse nationaliteit.

Tabel 1 - Vlaamse Gewest: niet-werkende werkzoekenden op 31.12.1999

leeftijd	totaal nwwz	waarvan allochtonen		waarvan Maghreb.- Turken		waarvan Maghreb.- Turken met EU- nationaliteit	
		aantal	% van nwwz	aantal	% van allocht.	aantal	% van Maghreb.-
-25	42.645	6.901	16,2%	6.047	87,6%	3.411	56,4%
25-29	25.566	4.646	18,2%	3.541	76,2%	1.370	38,7%
30-39	49.147	6.701	13,6%	4.540	67,8%	1.238	27,3%
40-49	49.208	3.330	6,8%	2.405	72,2%	585	24,3%
50+	13.883	407	2,9%	195	47,9%	66	33,8%
Totaal	180.449	21.985	12,2%	16.728	76,1%	6.670	39,9%

Zoals eerder hebben we dus ook in dit rapport rekening gehouden met de nieuwe EU-burgers.

Evolutie

Het aantal allochtone werkzoekenden *steeg* tussen december 1998 en december 1999 met 1.1% tot 21.985 eenheden. Daardoor is het gewicht van de allochtone nwwz in het totaal opgelopen van 10.6% in 1998 tot 12.2% einde 1999.

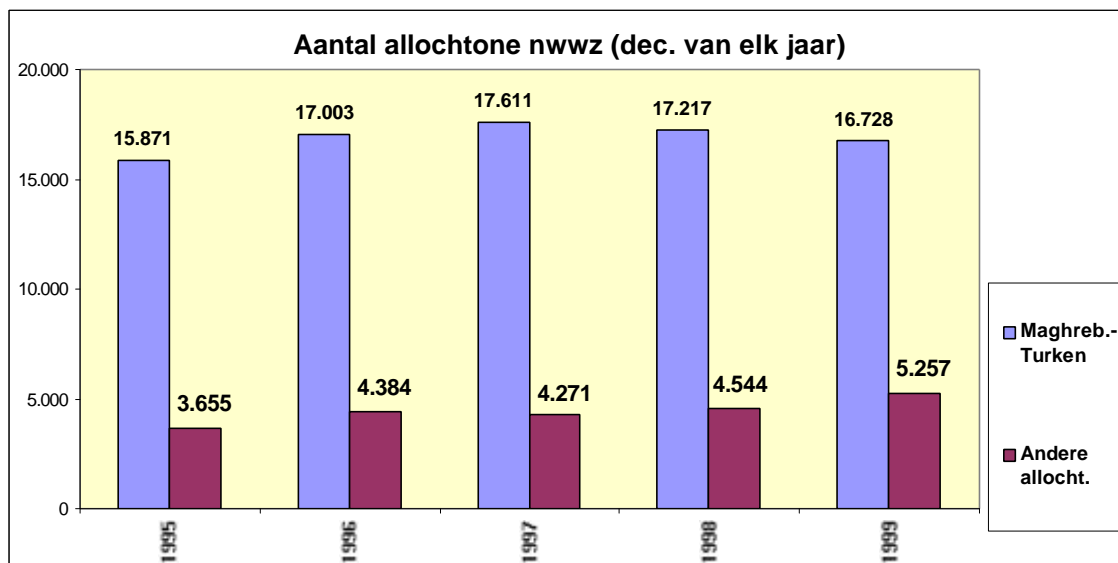
In dezelfde periode *daalde* het aantal werkzoekenden van Europese (EU)-origine met 11.9%.

Binnen de allochtone groep viel er wél een verschuiving te noteren: het aantal nwwz van Maghrebijnse en Turkse origine daalde licht met 3.4% tot 16.728 eenheden. Het zijn dus de allochtone werkzoekenden van andere origines waarvan de aantallen nwwz stegen.

Meer bepaald steeg het aantal werkzoekenden uit Albanië, (ex-) Joegoslavië en de ex-Sovjetunie sterk (samen +53%, 1.308 nwwz einde 1999).

Het aantal nwwz uit Azië (vooral Pakistani) steeg met 16% (nu 552 eenheden), dat uit Zwart Afrika met 17% (nu 1.351 eenheden). Het aantal Oost-Europese nwwz (uit het vroegere Oostblok zonder de ex-DDR) steeg slechts met 7% (nu 399 eenheden).

Grafiek 1

Tabel 2 - Evolutie van het aantal laaggeschoolde niet-werkende werkzoekenden 1998-1999

Aantal laaggeschoolde nwwz december 1998-1999							
Geslacht-leeftijd	autochone Belgen			Maghreb.-Turken			
MANNEN	1998	1999	1999 t.av. 1998	1998	1999	1999 t.av. 1998	relatieve evolutie allocht./ Belgen
-18	890	879	99%	205	226	110%	112%
18-24	9.256	7.344	79%	2.155	1.881	87%	110%
25-29	4.703	3.865	82%	1.483	1.487	100%	122%
30-39	10.356	8.859	86%	2.642	2.579	98%	114%
40-49	12.815	11.178	87%	1.818	1.779	98%	112%
50 +	5.186	4.539	88%	175	159	91%	104%
TOTAAL	43.206	36.664	85%	8.478	8.111	96%	113%

VROUWEN	1998	1999	1999 t.av. 1998	1998	1999	1999 t.av. 1998	relatieve evolutie allocht./ Belgen
-18	476	509	107%	128	117	91%	85%
18-24	7.643	6.414	84%	2.171	1.954	90%	107%
25-29	5.713	4.700	82%	1.253	1.253	100%	122%
30-39	16.759	14.318	85%	1.307	1.447	111%	130%
40-49	22.768	20.256	89%	508	577	114%	128%
50 +	4.539	4.237	93%	31	31	100%	107%
TOTAAL	57.898	50.434	87%	5.398	5.379	100%	114%

TOTAAL M + V	1998	1999	1999 t.av. 1998	1998	1999	1999 t.av. 1998	relatieve evolutie allocht./ Belgen
-18	1.366	1.388	102%	333	343	103%	101%
18-24	16.899	13.758	81%	4.326	3.835	89%	109%
25-29	10.416	8.565	82%	2.736	2.740	100%	122%
30-39	27.115	23.177	85%	3.949	4.026	102%	119%
40-49	35.583	31.434	88%	2.326	2.356	101%	115%
50 +	9.725	8.776	90%	206	190	92%	102%
TOTAAL	101.104	87.098	86%	13.876	13.490	97%	113%

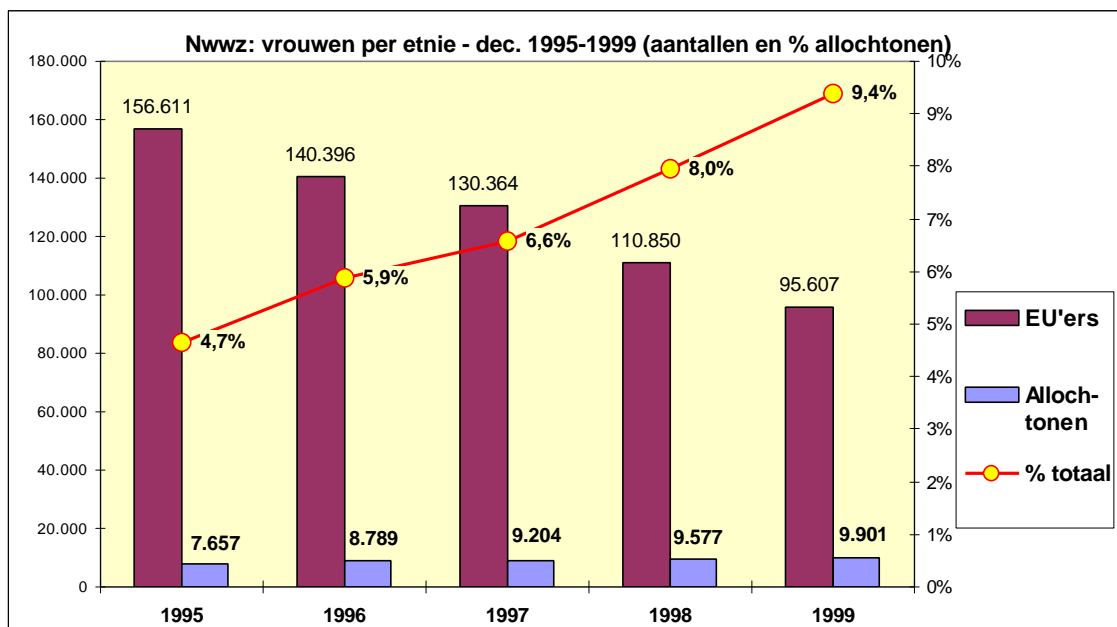
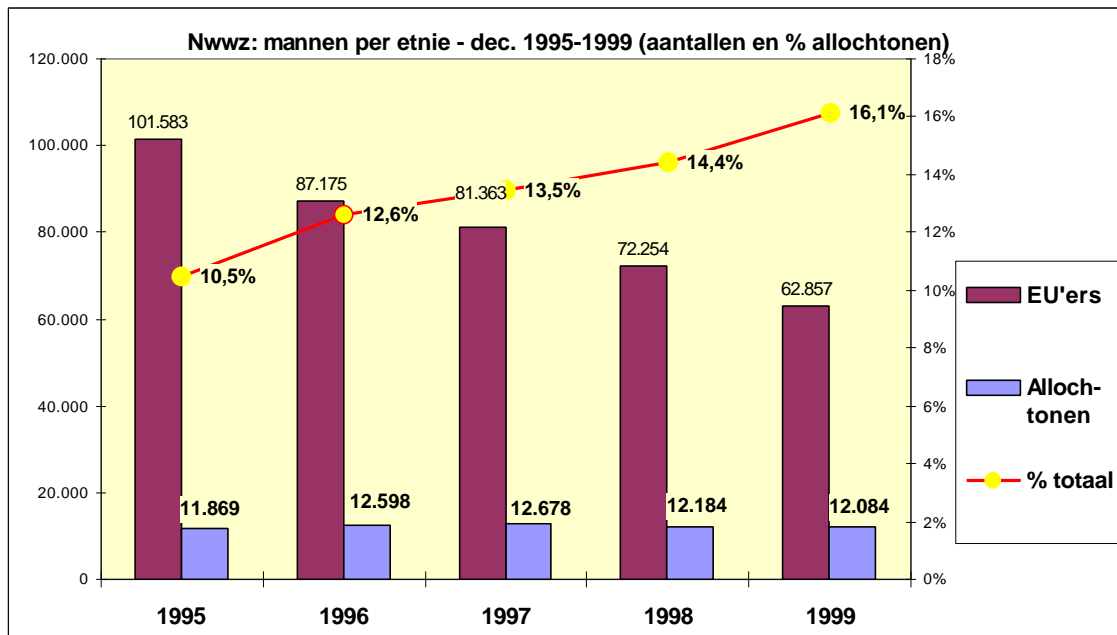
De hoge werkloosheid van allochtonen wordt vaak te eenzijdig aan hun lage scholing toegeschreven. Dat er wel degelijk nog andere factoren een rol spelen blijkt uit de sterk verschillende evolutie van de groep van laaggeschoolde nwwz die hoogstens lager secundair onderwijs volgden.

Bovenstaande tabel toont aan dat in de periode december '98-'99 de werkloosheid onder de laaggeschoolde autochtone Belgische mannen terugviel op 85% van het jaar ervoor (daling van -15%). Bij de mannen van Maghrebijnse en Turkse origine kwam men maar op 96% van het peil van 1998 (daling van 4%). De relatieve evolutie voor de allochtonen mannen (vergeleken met de Belgische) brengt ons op een stijging van 13% ($113\% = 96\% \text{ gedeeld door } 85\%$). Om gelijke tred te houden met de daling van de werkloosheid bij autochtone Belgen zou een index 100% moeten behaald worden. Van inhalen van de achterstand is pas sprake als deze index lager ligt dan 100%. Voor de vrouwen bedraagt de relatieve variatie 114%, waarbij kan opgemerkt dat deze stijging slechts voor een beperkt deel kan verklaard worden door de stijgende participatiegraad.

Deze verslechterde relatieve situatie geldt voor alle leeftijdsklassen en voor beide geslachten (met uitzondering voor de kleine groep –18-jarige vrouwen). Ook de vrij sterke absolute daling van het aantal jeugdige laaggeschoolde nwwz Maghrebijnen en Turken (18-24 jaar) komt dus in feite neer op een relatieve achteruitgang.

Volgende 2 grafieken tonen aan dat het gewicht van de allochtone werkloosheid in het totaal nog steeds toeneemt.

Grafiek 2 en 3 - Evolutie van het aantal niet-werkende werkzoekende allochtonen 1995-1999

Het percentage allochtonen in het totaal aantal nwwz steeg de afgelopen 5 jaar sterk en onafgebroken, vooral dan bij de vrouwen. Bij de vrouwen liep het percentage op van 4,7% tot 9,4%. Deze sterke stijging heeft echter voor een stuk te maken met de stijgende vrouwelijke participatie op de arbeidsmarkt.

Zo blijkt dat in het segment van de –25-jarigen het aandeel van de allochtone vrouwen in het totaal aantal vrouwelijke nwwz (16.9%) dat van de allochtone mannen reeds overtreft (15.4%). Bij de 25-29-jarigen is dit nog niet het geval: het vrouwelijk allochtonen-aandeel bedraagt er nog maar 15.9%, tegen 21.3% bij de allochtone mannen. Door de doorschuifoperatie mag derhalve verwacht worden dat het aantal vrouwelijke allochtone nwwz de komende jaren hoe dan ook nog verder zal stijgen.

MAGHREBIJNEN EN TURKEN : BEVOLKING EN INWIJKING

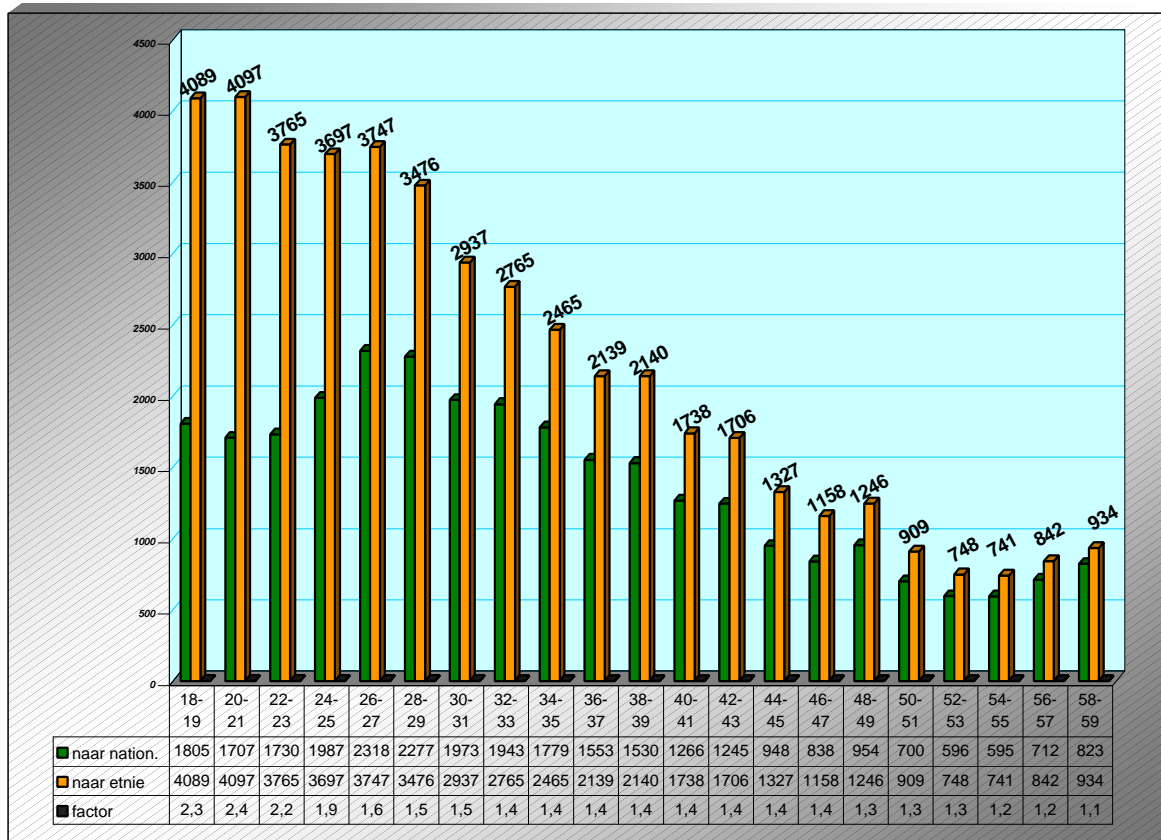
Op basis van een door VDAB ontwikkeld programma van naamherkenning voor Maghrebijnen en Turken kunnen we Belgische of andere EU-onderdanen van Maghrebijnse of Turkse origine detecteren. Deze methode kunnen we toepassen voor alle bestanden die een naam en voornaam bevatten, dus niet enkel op de eigen VDAB-bestanden, maar ook op bv. bevolkingsbestanden. Dit laat ons in principe toe om in een volgend hoofdstuk werkloosheidspercentages naar origine te berekenen, waarbij we deze definiëren als het aantal werkzoekenden gedeeld door het aantal inwoners van de betrokken origine.

Bij wijze van proef konden we voor 12 gemeenten⁴ deze werkloosheidspercentages voor de Maghrebijns-Turkse groep en voor de autochtone Belgische groep berekenen, en dit per geslacht en leeftijdsklasse.

Vooraleer dieper in te gaan op deze werkloosheidspercentages, lijkt het ons interessant het totnogtoe nooit eerder gepubliceerd materiaal over de Maghrebijnse en Turkse bevolking in Vlaanderen (genaturaliseerden + niet-genaturaliseerden) te belichten. De 12 gemeenten waarvoor we over de gegevens beschikken, zijn goed over Vlaanderen gespreid. We kunnen er daarom van uitgaan dat de hierna beschreven verhoudingen geldig zijn voor gans Vlaanderen.

⁴ Het gaat om gegevens van het Rijksregister, ons ter beschikking gesteld door volgende 12 gemeenten: Oostende, Kortrijk, Gent, Zele, Leuven, Diest, Antwerpen, Boom, Mechelen, Mol, Houthalen-Helchteren en Genk

Grafiek 4: Maghrebijnse-Turkse inwoners volgens leeftijd, mét en zonder genaturaliseerden voor 12 gemeenten (dec. 1998)

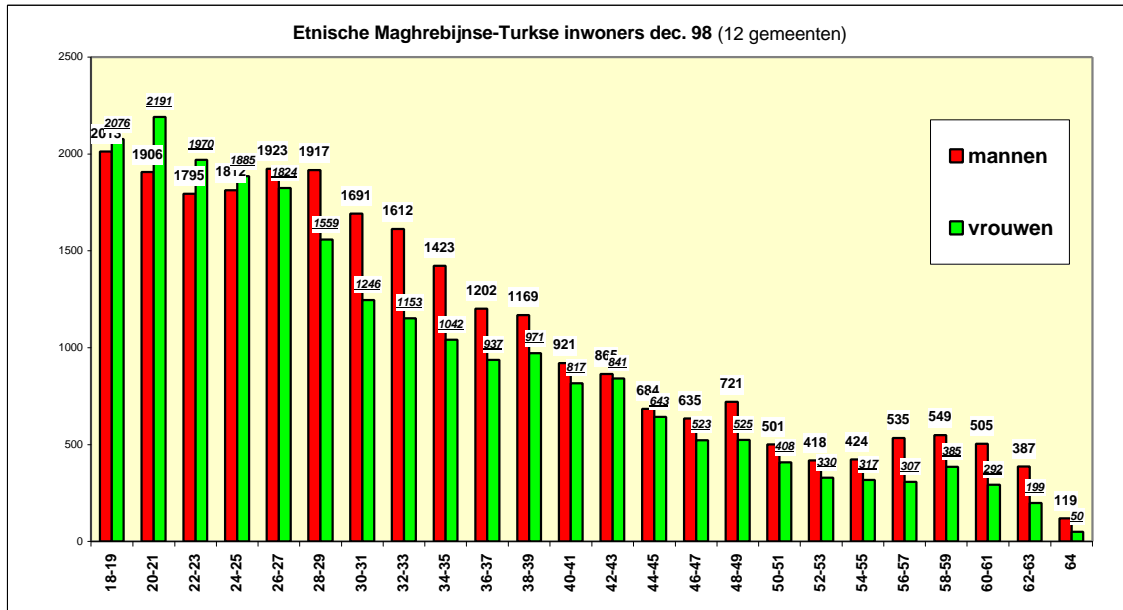

Bron: eigen VDAB-berekeningen op de gegevens verstrekt door de bevolkingsdiensten van de 12 gemeenten

De “factor” geeft aan hoeveel keer de totale etnische allochtone bevolking van een leeftijdsklasse die naar nationaliteit overtreft.

Het totaal aantal etnische Maghrebijnse en Turkse inwoners (18-64 jaar) in de 12 gemeenten lag einde 1998 57% boven het “officiële” aantal volgens de nationaliteit. Voor bv. de 20-21-jarigen moet men de “officiële” cijfers zelfs vermenigvuldigen met 2.4 om tot het etnische totaal te komen. Gezien het aantal naturalisaties maand per maand sterk toeneemt, zijn deze verhoudingen intussen al overtroffen.

Grafiek 5 - Leeftijdsstructuur van Maghrebijnse -Turkse bevolking (18-64 jaar) – 31.12.1998

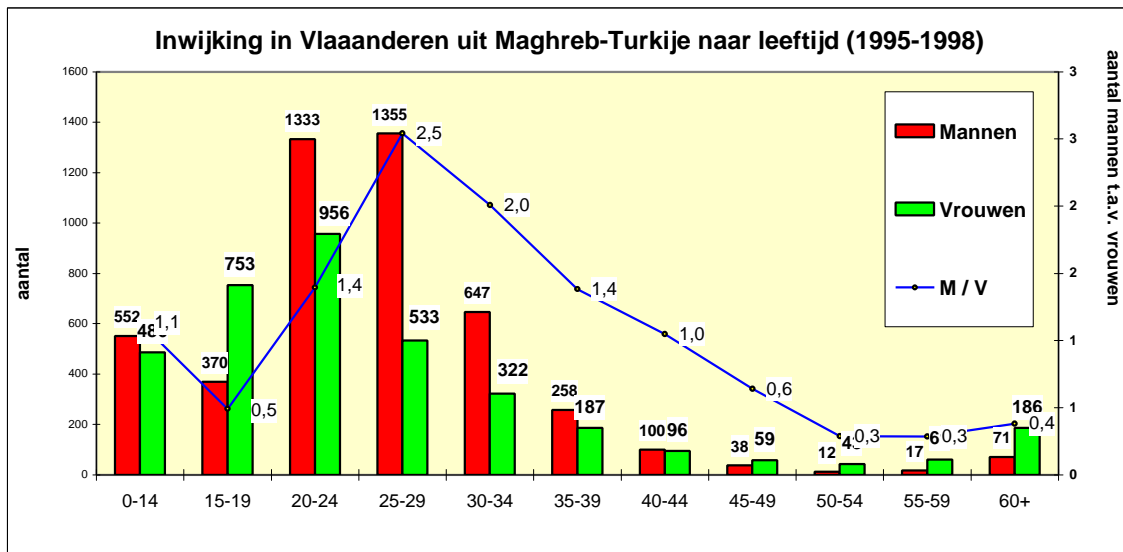
Bron: eigen VDAB-berekeningen op de gegevens verstrekt door de bevolkingsdiensten van de 12 gemeenten

Wat opvalt in bovenstaande grafiek is het overschot aan jonge vrouwen (51.9% van de Maghrebijns-Turkse bevolking van 18 t/m 25 jaar is vrouw), en het zéér grote overwicht aan volwassen en oudere mannen (55% van de inwoners van 26 tot 49 jaar, en 60% van de inwoners tussen 50 en 64 jaar zijn mannen). Overigens kan men vermoeden dat ook de meeste allochtonen zonder papieren mannen zijn. Gegevens over de aanvragen tot regularisering per geslacht zijn nog niet beschikbaar, maar het feit dat 68% van de aanvragers zonder partner is, kan al een aanduiding in die zin zijn.

Men kan dus besluiten dat de Maghrebijnse/Turkse bevolking een zéér substantieel overwicht kent aan mannen.

Het mannelijke overwicht hoeft ook niet te verwonderen. Wanneer men de immigratiecijfers voor Vlaanderen over de laatste 4 jaren bekijkt (± 4.100 mannen en ± 2.900 vrouwen tussen 15 en 49 jaar), dan merkt men dat deze bijzonder ongelijk gespreid zijn over de geslachten en leeftijdsklassen. Er is een instroom van vooral jonge meisjes, en een veel grotere instroom van volwassen en oudere mannen.

Grafiek 6: inwijking van Maghrebijnse en Turkse inwoners 1995-1998 (Vlaamse Gewest)

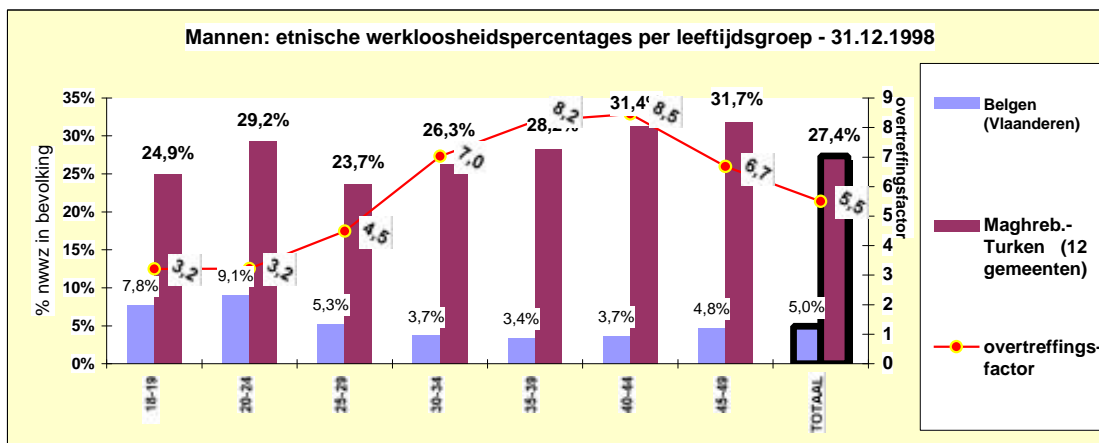

Bron: NIS en eigen berekeningen (de cijfers voor 1998 dienden geëxtrapoleerd te worden op basis van de cijfers voor gans België)

WERKLOOSHEIDSPERCENTAGES BIJ TURKEN EN MAGHREBIJNEN

Door niet-werkende werkzoekenden van de actieve leeftijden te delen door de dito inwoners, konden we voor het eerst werkloosheidspercentages berekenen naar origine, geslacht en leeftijd, en dit bij wijze van proef voor de 12 betrokken gemeenten⁵:

Grafiek 7: mannelijke werkloosheidspercentages 18-49 jaar, naar origine en leeftijd (12 gemeenten – december 1998)

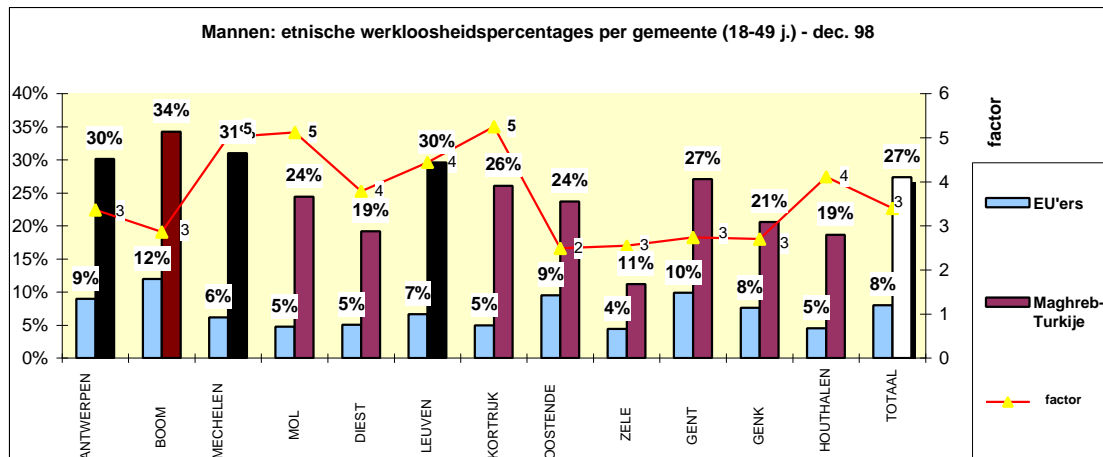
In Vlaanderen (12 gemeenten) was einde 1998 27,4 % van de Maghrebijns/Turkse mannelijke bevolking tussen 18 en 50 jaar werkloos (nwwz); dit percentage ligt 5,5 keer hoger dan bij de autochtone Belgen (5,0 %).

⁵ De alloctonen in Vlaanderen leven geconcentreerd in een aantal grotere gemeenten, daar waar autochtone Belgen ook buiten de grotere kernen wonen, waar hun werkloosheidsgraad merklijk lager ligt. In feite zouden we de vergelijking moeten maken tussen enerzijds de Maghrebijns-Turkse werkloosheidspercentages, en anderzijds de autochtone, en dit voor heel **Vlaanderen**. Voor de Maghrebijnen-Turken beschikken we totnogtoe echter enkel over die van 12 gemeenten, die wél representatief zijn voor gans Vlaanderen.

Voor Maghrebijns-Turkse vrouwen liggen de werkloosheidspercentages onder de 30 jaar wat hoger, daarboven liggen ze een stuk lager; dit laatste is te wijten aan hun lage participatiegraad. Zo is 35% van deze vrouwen tussen 20 en 22 jaar werkloos, 21% tussen 30 en 34 jaar, en “slechts” 10% tussen 40 en 44 jaar.

Voor mannelijke Maghrebijnen-Turken (18-49 jaar) variëren de werkloosheidsgraden per gemeente tussen 30% en méér (Boom, Mechelen, Antwerpen, Leuven), tot minder dan 22% (Diest, Zele, Houthalen-Helchteren). In de gemeenten Mechelen, Mol, Kortrijk liggen ze meer dan 5 keer hoger dan die van de plaatselijke autochtonen.

Grafiek 8: mannelijke werkloosheidspercentages naar origine en gemeente (18-49 jaar)

WERKLOOSHEID BIJ ALLOCHTONE SCHOOLVERLATERS

Dit hoofdstuk geeft een zicht op de werkloosheid onder schoolverlaters, per etnie en studieniveau, en dit voor de maand juni van het jaar volgend op hun inschrijving als schoolverlaters. De situatie wordt geanalyseerd voor het schooljaar 1996-1997, 1997-1998 en 1998-1999.

Minder kans op werk bij gelijk studieniveau

Voor elk jaar wordt het aantal inschrijvingen gemeten van schoolverlaters tussen juni en oktober, en het aantal onder hen dat einde juni van het jaar daarop nog steeds (of opnieuw) niet werkende werkzoekende is. De percentages van personen die nog nwwz zijn worden dan vergeleken volgens origine. In bijlage 3 vindt men een overzicht van instroom en werkloosheid van de schoolverlaters naar origine voor de laatste 3 jaren.

Instroom van allochtone schoolverlaters qua studieniveau en studierichting

De demografische evolutie verklaart voor een stuk het feit dat het aandeel van de allochtonen in het totaal aantal ingeschreven schoolverlaters steeg van 4.2% in 1996-1997 tot 4.8% in 1998 (van 2.108 eenheden naar 2.397).

Tabel 3: ingeschreven allochtone schoolverlaters in 1996, 1997 en 1998

ingeschreven allochtone schoolverlaters juni-oktober 1998							
	TOTAAL	Lager onderwijs	Lager secundair	Hoger sec. beroeps	Hoger sec. techn.	Hoger sec. algem.	Hoger onderwijs
Mannen	1.188	260	356	327	159	18	68
Vrouwen	1.209	150	328	476	135	40	80
ingeschreven schoolverlaters juni-oktober 1997							
Mannen	1.099	247	315	299	154	24	60
Vrouwen	1.145	160	279	462	136	36	72
ingeschreven schoolverlaters juni-oktober 1996							
Mannen	1.022	268	312	259	114	26	43
Vrouwen	1.086	161	306	410	117	39	53

Analyseren we de samenstelling van de groep van ingeschreven allochtonen qua studieniveau, dan blijkt duidelijk dat hun studieniveau de laatste jaren stijgt, vooral bij de mannen. De gemiddelde “diplomawaarde”⁶ per ingeschreven allochtone schoolverlater steeg sinds vorig jaar bij de mannen met 7%, bij de vrouwen met 4%. Zo steeg het aantal inschrijvingen van allochtone mannelijke schoolverlaters met een hoger secundair diploma de laatste 3 jaren met 26%, bij de allochtone vrouwen met slechts 15%.

De gemiddelde diplomawaarde voor allochtone vrouwen ligt echter nog steeds 10% hoger dan bij de mannen, omdat verhoudingsgewijs nog steeds méér allochtone vrouwen secundaire of hogere studies beëindigen. Dit neemt niet weg dat er nog een schrijvend verschil bestaat tussen het studieniveau van autochtone en allochtone schoolverlaters. Ook binnen het secundair onderwijs zijn er nog grote verschillen. In 1998 waren er nog steeds 3.5 keer meer inschrijvingen van allochtone vrouwen met een hoger secundair beroepsdiploma dan met een hoger secundair technisch diploma (bij de EU-vrouwen bedroeg deze verhouding slechts 1.5).

Bij de allochtone mannen lag de verhouding tussen hoger secundair beroeps en technisch gunstiger: 2.1 keer hoger (maar deze factor bedroeg slechts 0.95 bij de autochtone mannen).

Bovendien zijn er binnen het beroeps- en het technisch onderwijs op zijn beurt nog sterke verschillen tussen autochtonen en allochtonen. Vooral vrouwen volgden daar nog erg weinig toekomstgerichte richtingen. Binnen het lager/hoger beroeps- en het technisch onderwijs zien we wel een duidelijke evolutie ten goede, vooral dan bij de vrouwen. De “productief vrouwelijke richtingen” (overwegend kleding) worden door allochtone vrouwen steeds minder gevolgd (338 inschrijvingen uit het lager/hoger beroeps- en technisch secundair onderwijs in 1996-97, nog maar 289 in 98-99); de veel beter presterende administratief-tertiaire richtingen (handel, kantoor...) van het lager/hoger secundair beroeps –en technisch onderwijs kennen daarentegen steeds meer succes bij de allochtone vrouwen (van 280 naar 350 inschrijvingen). Ook de richtingen “persoonsverzorging” zitten bij de allochtone vrouwen in de lift: van 118 naar 173 inschrijvingen. De weinig toekomstgerichte richtingen haartooi e.d. hielden echter meer dan stand (van 58 naar 83 inschrijvingen).

⁶ We berekenen hier een gemiddelde “diplomawaarde” op volgende basis: we kennen de waarden 1 toe aan het diploma lager onderwijs, 2 aan het diploma lager secundair, 3.5 aan het hoger secundair beroeps, 5 aan het hoger secundair technisch en het hoger secundair algemeen vormend, en 7 aan het hoger onderwijs.

Ook bij de allochtone mannen die lager/hoger beroeps – of het technisch onderwijs volgden, noteren we een positieve evolutie. In tegenstelling tot de “vrouwelijke” productieve richtingen zijn de “mannelijke” productieve richtingen vrij toekomstgericht. Welnu, deze richtingen leverden de jongste jaren ook steeds meer inschrijvingen van allochtone mannen op (van 538 naar 650).

Het algemeen vormend hoger secundair onderwijs leverde in 98-99 nog steeds uiterst weinig allochtone schoolverlaters: 40 vrouwen en 18 mannen. Dit verklaart voor een groot deel de minieme doorstroming naar het hoger onderwijs van de 2de cyclus en naar het universitair onderwijs.

Werkloosheid van allochtone schoolverlaters na 1 jaar

Bijlage 3 geeft een overzicht van de werkloosheidspercentages van de schoolverlaters voor de laatste drie jaren (96-97, 97-98 en 98-99), dit per geslacht, origine en studieniveau. Enkele markante cijfer.

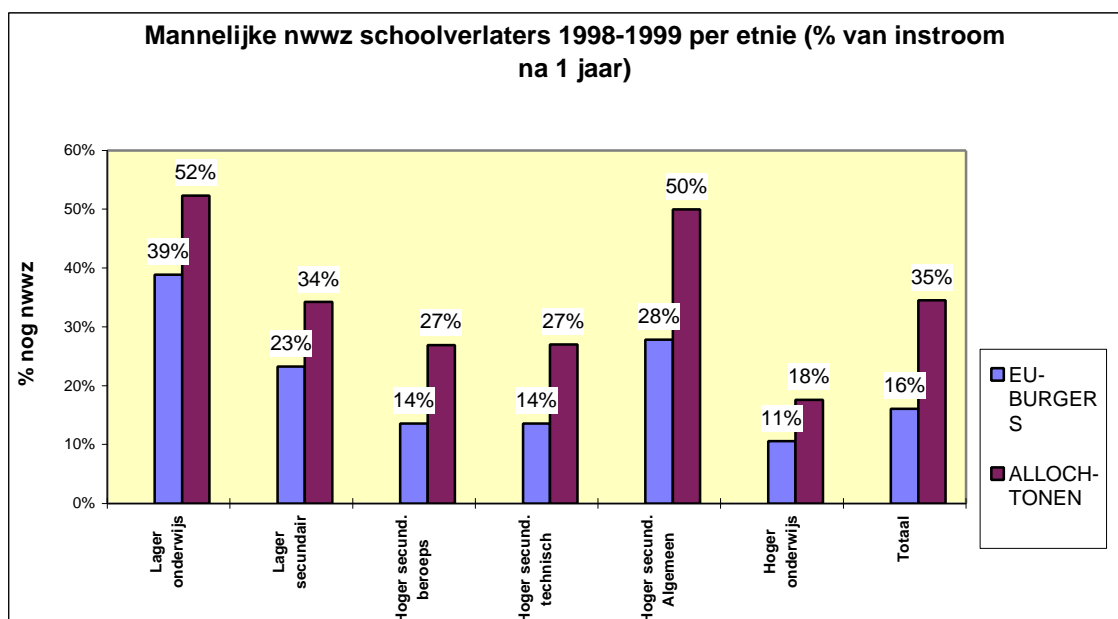
Van de mannelijke autochtone schoolverlaters die hoger secundair beroepsonderwijs afsloten in 1998 waren er in juni 1999 nog 13.6% werkloos (nwwz). Bij de allochtone mannen was dit dubbel zoveel: 26.9%. Bij de meisjes uit het hoger secundair beroepsonderwijs waren deze cijfers nog alarmerender: 16.6% tegen 46.8% (maal 2.8).

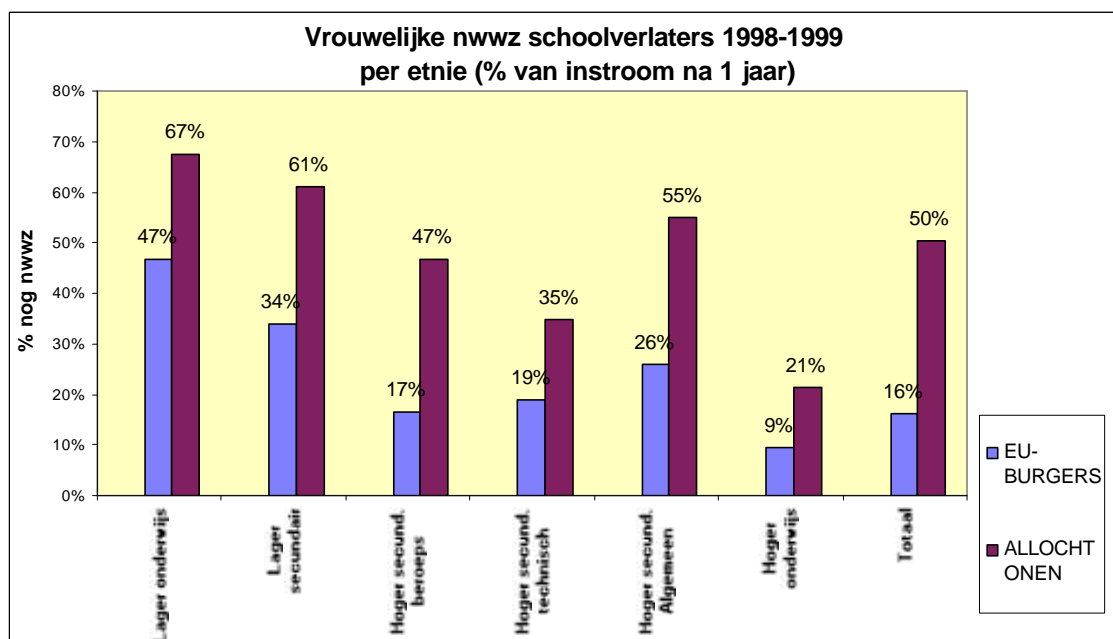
Vergelijken we de werkloosheidspercentages na 1 jaar inschrijving voor de jaren 96-97 en 98-99, dan stellen we weliswaar vast dat steeds minder allochtone schoolverlaters na 1 jaar werkloos zijn. In 96-97 was nog 28.1% van de allochtonen na 1 jaar werkloos, in 98-99 nog slechts 19.6%. Deze vooruitgang houdt echter slechts gelijke tred met de vooruitgang die ook bij de autochtonen plaatsgreep (waar er een daling van 16.1% naar 9.9% plaats greep). Anders gezegd: de allochtonen profiteren van de gunstige conjunctuur, maar blijven sterk achterop lopen t.a.v. de autochtonen, en dit ondanks het feit dat hun gemiddeld studieniveau steeg.

Past men de hogere “werkloosheidspercentages” van 1996-97 toe op de aantallen van de inschrijvingen van allochtone schoolverlaters voor 1998-99, dan zou dit ons op 400 extra werkloze allochtonen gebracht hebben. Dit geeft een idee van de positieve weerslag van de goede conjunctuur op de tewerkstelling van allochtone schoolverlaters.

Al bij al blijft het verschil tussen allochtone en autochtone schoolverlaters, ook bij gelijk studieniveau, zéér groot. Volgend grafieken spreken voor zich.

Grafiek 9 en 10: werkloosheid van de schoolverlaters 1 jaar na “afzwaaien” 1998-1999

Opvallend blijft dat veel meer allochtone vrouwelijke schoolverlaters na 1 jaar nog werkloos zijn dan mannelijke allochtonen (50.5%, tegenover 34.5%). Het feit dat allochtone vrouwen vaker hoger secundair onderwijs afsluiten dan mannen, zou nochtans een positieve invloed moeten hebben. Te vaak gaat het echter om studies in het beroepsonderwijs die slecht in de markt liggen. Bovendien blijkt uit de praktijk dat de beschikbaarheid van vele allochtone vrouwen voor de arbeidsmarkt gering is.

De achterstand tussen allochtonen vrouwen en allochtone mannen verkleint echter bij hoger studieniveau (hoger secundair technisch en algemeen vormend, hoger onderwijs). Verder studeren heeft bij allochtone meisjes een duidelijk emancipatorische uitwerking.

Opvallend is verder dat "genaturaliseerde" Maghrebijnen en Turken het beter doen dan "niet-genaturaliseerden". Vooral bij meisjes schijnt dit het geval te zijn, waarbij echter niet onmiddellijk kan uitgemaakt worden in welke mate dit te maken heeft met een voorkeur van de werkgever of de intermediaren, dan wel met de factoren als motivatie en talenkennis van de genaturaliseerden zelf.

Tabel 4 : Genaturaliseerde en niet-genaturaliseerde Maghrebijnse en Turkse schoolverlaters

Maghrebijnse en Turkse schoolverlaters 1998-1999 ("genaturaliseerden" en "niet-genaturaliseerden")

	TOTAAL			Lager onderwijs			Lager secundair			Hoger secundair			Hoger onderwijs		
	ingeschr. 1998	nww 1999	% nog nww	ingeschr. 1998	nww 1999	% nog nww	ingeschr. 1998	nww 1999	% nog nww	ingeschr. 1998	nww 1999	% nog nww	ingeschr. 1998	nww 1999	% nog nww
Mannen															
Niet-genatur.	403	165	40,9%	128	67	52,3%	136	47	34,6%	132	51	38,6%	7	0	0,0%
Genatur.	734	226	30,8%	116	60	51,7%	203	72	35,5%	361	86	23,8%	54	8	14,8%
Vrouwen															
Niet-genatur.	395	244	61,8%	75	54	72,0%	136	98	72,1%	175	90	51,4%	9	2	22,2%
Genatur.	764	344	45,0%	59	38	64,4%	181	98	54,1%	460	197	42,8%	64	11	17,2%

KENMERKEN VAN DE ALLOCHTONE WERKZOEKENDENPOPULATIE

Allochtone werkzoekenden naar studieniveau en studierichting

Tabel 5: werkzoekenden jonger dan 30 jaar - naar studieniveau en studierichting

Werkzoekenden (nwwz+deeltijds werkend) jonger dan 30 jaar - einde 1999										
studieniveau	studierichting	mannen			vrouwen			mannen + vrouwen		
		werkz.	waarvan allocht.		werkz.	waarvan allocht.		werkz.	waarvan allocht.	
			aantal	%		aantal	%		aantal	%
géén diploma	Belgisch	2.416	2.089	86,5%	2.020	1.427	70,6%	4.436	3.516	79,3%
lager onderwijs	lager onderwijs	6.945	1.619	23,3%	5.923	1.323	22,3%	12.868	2.942	22,9%
lager secundair	algemeen	697	68	9,8%	750	64	8,5%	1.447	132	9,1%
lager secundair (techn.+beroeps)	admin.-tertiair	1.314	192	14,6%	3.932	356	9,1%	5.246	548	10,4%
	productief-mann.	6.801	1.019	15,0%	389	14	3,6%	7.190	1.033	14,4%
	productief-vrouw.	226	26	11,5%	3335	1.028	30,8%	3.561	1.054	29,6%
	productief-gemengd	1.172	78	6,7%	1.224	90	7,4%	2.396	168	7,0%
	personenverzorging	89	3	3,4%	2320	333	14,4%	2.409	336	13,9%
	haartooi...	85	20	23,5%	1570	163	10,4%	1.655	183	11,1%
subtotaal laaggeschoold	géén Belg. Diploma + lager ond.+ lager sec.	17.329	3.025	17,5%	19.443	3.371	17,3%	36.772	6.396	17,4%
hoger algemeen vormend	secundair	2.381	73	3,1%	3.009	140	4,7%	5.390	213	4,0%
hoger secund. techn.	admin.-tertiair	2.127	89	4,2%	5.494	280	5,1%	7.621	369	4,8%
	productief-mann.	1.921	165	8,6%	180	2	1,1%	2.101	167	7,9%
	productief-vrouw.	16	1	6,3%	374	47	12,6%	390	48	12,3%
	productief-gemengd	466	17	3,6%	483	26	5,4%	949	43	4,5%
	personenverzorging	35	1	2,9%	323	18	5,6%	358	19	5,3%
	haartooi...	7	.		550	13	2,4%	557		
subtotaal hoger secundair technisch	hoger secundair technisch	4.572	273	6,0%	7.404	386	5,2%	11.976	646	5,4%
hoger beroeps	secund.	751	67	8,9%	4008	409	10,2%	4.759	476	10,0%
	admin.-tertiair	3.459	417	12,1%	406	5	1,2%	3.865	422	10,9%
	productief-mann.	78	3	3,8%	3203	849	26,5%	3.281	852	26,0%
	productief-vrouw.	569	33	5,8%	487	14	2,9%	1.056	47	4,5%
	productief-gemengd	101	2	2,0%	3859	255	6,6%	3.960	257	6,5%
	personenverzorging	69	11	15,9%	1516	161	10,6%	1.585	172	10,9%
	haartooi...									
subtotaal hoger secundair beroeps	hoger secundair beroeps	5.027	533	10,6%	13.479	1.693	12,6%	18.506	2.226	12,0%
hoger onderwijs	alle richtingen	4.971	80	1,6%	10.245	143	1,4%	15.216	223	1,5%
algemeen totaal		36.696	6.073	16,5%	55.600	7.160	12,9%	92.296	13.220	14,3%

In bovenstaande tabel werden de middelbare studierichtingen onderverdeeld in 4 grote groepen: 1° studies gericht op productie, 2° studies gericht op administratieve of tertiaire beroepen (handel, talen, verkoop, artistieke opleidingen...), 3° studies gericht op personenverzorging (gezinshulp, verpleging, kinderverzorging...) en 4° studies gericht op haartooi-gezichtverzorging...

De productieve richtingen worden nog eens onderverdeeld in traditioneel mannelijke, traditioneel vrouwelijke en “gemengde” productieve richtingen⁷.

De tabel illustreert nog maar eens dat jonge allochtone werkzoekenden (- 30 jaar) in verhouding tot de autochtone werkzoekenden zeer laag geschoold zijn. Voor een stuk heeft dit te maken met het grote aantal nieuwkomers zonder Belgisch diploma, die vooral onder de allochtone mannen zeer talrijk blijven (zie volgend hoofdstuk). Het gaat hier in de regel om nieuwkomers in het raam van de gezinsvorming en gezinsvereniging. Daarbij dient echter opgemerkt dat ze bij de laaggeschoolden gerekend worden. Het coderingssysteem van de VDAB voorziet géén aangepast studieniveau voor deze nieuwkomers, hoewel sommigen wel degelijk beter geschoold zijn. O.m. door hun gebrekkige kennis van het Nederlands hebben ze echter weinig kans om een betrekking te vinden die overeenkomt met hun studieniveau.

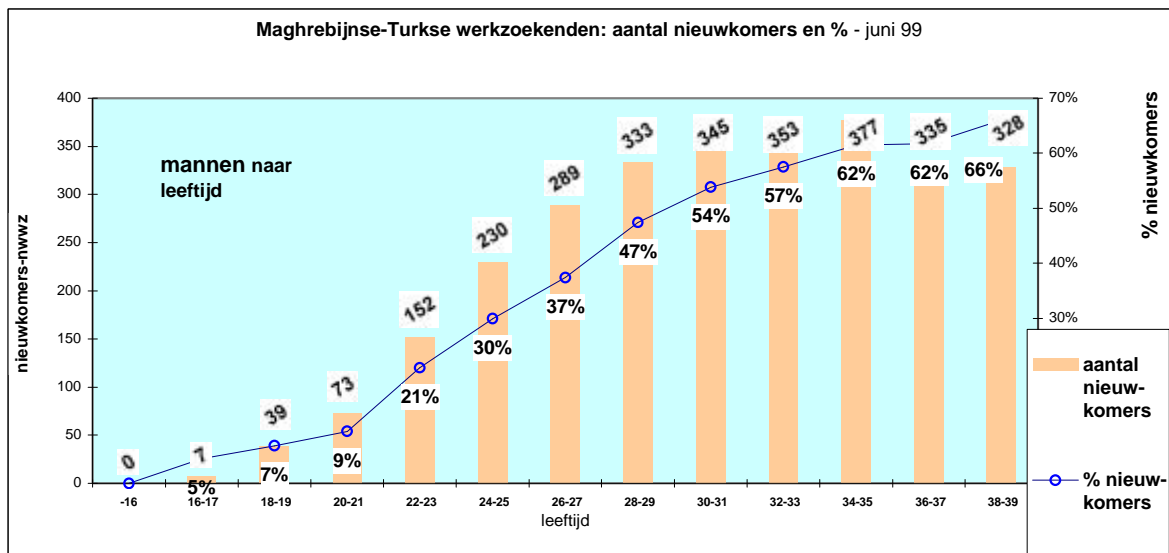
Dezelfde tendensen als vorig jaar blijven gelden: oververtegenwoordiging van allochtonen uit de studierichtingen gericht op beroepen uit de productie, zwakke vertegenwoordigd in de quartaire richtingen, een grotere proportie middelbaar geschoolde allochtone vrouwen dan mannen (maar overwegend uit het beroepsonderwijs - richtingen als kleding), minimale vertegenwoordiging in de doorstroomrichtingen en het hoger onderwijs.

Nieuwkomers onder de Maghrebijnse en Turkse werkzoekenden

De inwijking van mensen in de actieve leeftijd weerspiegelt zich op de arbeidsmarkt. De nieuwkomers⁸ belanden vaak in de werkloosheid. Onder de mannelijke Maghrebijnse en Turkse werkzoekenden van 26 en 27 jaar is 37% nieuwkomer; onder de 28- en 29-jarigen is dat reeds 47% (juni 1999).

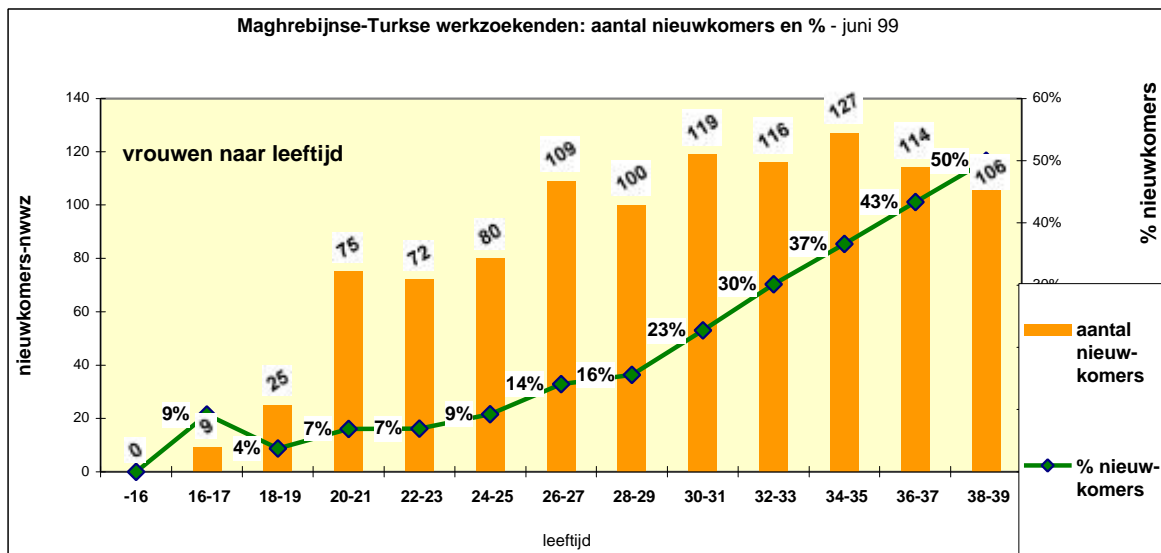
Bij de vrouwen krijgt men een gans ander beeld. De “jonge bruidjes” die inwijken in het kader van de gezinsvereniging komen nauwelijks op de arbeidsmarkt terecht.

Grafiek 11 en 12: nieuwkomers onder de Maghrebijnse en Turkse nwwz (juni 1999)

⁷ De opsplitsing van de “productieve” studierichtingen gebeurde op basis van de feitelijke verdeling van de inschrijvingen tussen mannelijke en vrouwelijke werkzoekenden. Richtingen meestal door mannen gevolgd zijn bv. mechanica, bouw, traditioneel vrouwelijke richtingen zijn hoofdzakelijk kleding en confectie. Een aantal productieve richtingen werden gecatalogiseerd als “gemengd” omdat er zowel mannen als vrouwen ingeschreven zijn (diamant, scheikunde, tuinbouw, groepskoken, tandtechniek...).

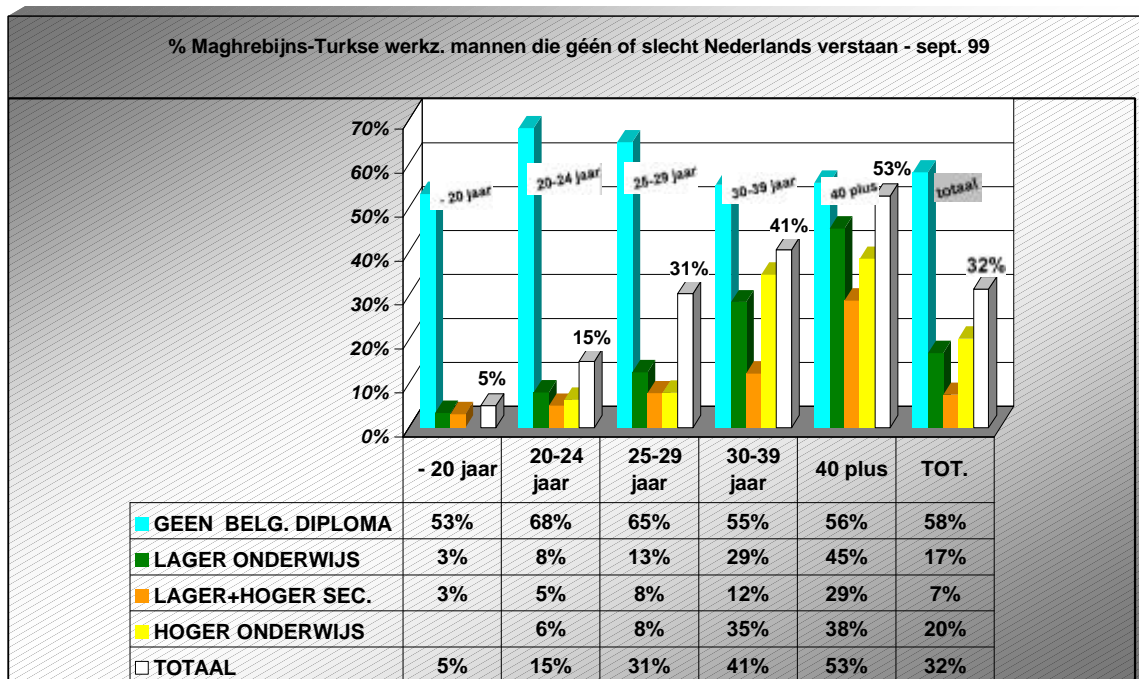
⁸ Personen die volgens de VDAB-gegevens niet beschikken over een Belgisch diploma. Ze zijn meestal pas na hun 12de levensjaar in België toegekomen.

Talenkennis onder de Maghrebijnse en Turkse werkzoekenden

Het grote aantal nieuwkomers onder de allochtone nwwz maakt dat velen gebrekkig Nederlands kennen. Van de mannelijke Maghrebijnse en Turkse werkzoekenden van 25-29 jaar bv. verstaat 31% géén of gebrekkig Nederlands.

Grafiek 13 – mannen: kennis Nederlands onder Maghrebijnse en Turkse werkzoekenden

Bij de allochtone vrouwelijke nwwz is de talenkennis even beperkt als bij de mannen, althans bij gelijke leeftijd en gelijke scholing. Doordat er onder de nwwz allochtone vrouwen relatief minder nieuwkomers en ouderen zijn, is de kennis van het Nederlands bij de gemiddelde werkzoekende Maghrebijnse en Turkse vrouw beter dan bij de gemiddelde allochtone werkzoekende man.

KISS-ONDERZOEK: VREEMDE NAMEN VAAK IN DE PRULLENMAND

Het KISS-systeem van de VDAB laat werkgevers toe om, via internet, selecties te maken in het aanbod van kandidaten die via de VDAB hun curriculum vitae daartoe ter beschikking stellen. Onderzoek van deze selecties levert onthutsend materiaal op omtrent de discriminatie bij aanwerving⁹. Het gaat hier niet om een of andere beperkte enquête, maar om tienduizenden geselecteerden in heel Vlaanderen, netjes uitsplitsbaar volgens meerdere kenmerken.

Elke zoekopdracht van de werkgever in KISS levert een aantal “geselecteerde” werkzoekenden op die aan de jobsvereisten voldoen¹⁰. Daarbij verschijnt in eerste instantie enkel naam en voornaam op het scherm van de werkgever. De c.v.’s die achter deze namen steken, kunnen dan al dan niet “bekeken” of aangeklikt worden. Het “percentage bekeken” geeft dus weer welke kans op een eerste contact met de werkgever deze a priori gelijkwaardige kandidaten hebben (ze beantwoorden immers allen aan de ingevoerde vereisten). In principe zouden de bekijk-kansen voor elke groep dus gelijk moeten zijn.

Volgende 2 grafieken bevatten voor 3 etnische groepen (Maghrebijnen-Turken, Zuid-Europeanen, etnische Belgen)¹¹ het percentage bekeken c.v.’s per studieniveau¹².

Resultaten van het KISS-onderzoek voor Vlaanderen

De resultaten liegen er niet om. De kansen op een eerste contact met een werkgever worden scherp beïnvloed door de naam die de kandidaat draagt. Ook Zuid-Europeanen hebben blijkbaar af te rekenen met discriminatie, zij het veel mindere mate.

Eigenlijk geven de grafieken nog een geflatteerd beeld van de kansen van allochtonen op een eerste contact met de werkgever. Sommige werkgevers kruisen immers blind alle namen aan, drukken dan alle c.v.’s af, om ze pas daarna door te nemen. Het selecteren van de kandidaat biedt overigens nog geen garantie op uitnodiging, laat staan op uiteindelijke aanwerving. De kans om uiteindelijk aangeworven te worden ligt voor allochtonen waarschijnlijk in verhouding nog lager.

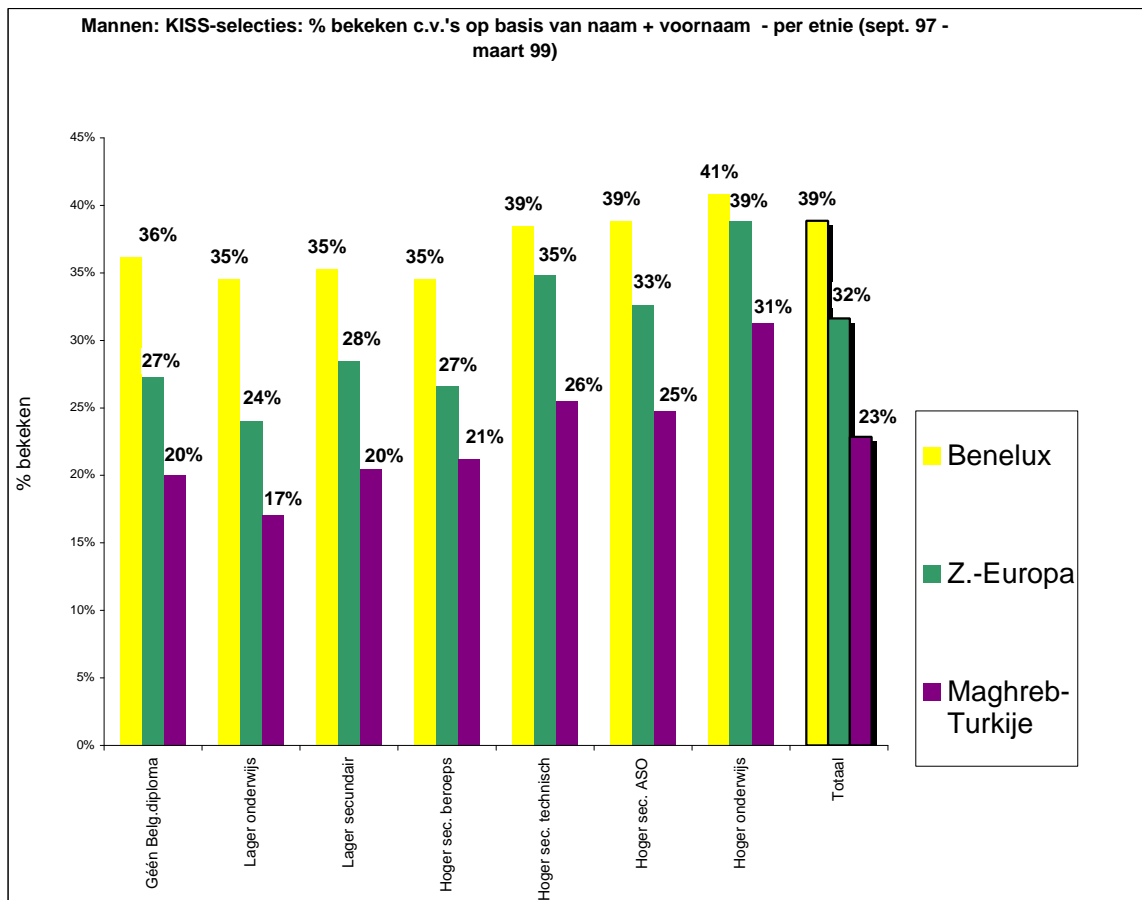
9 Ons onderzoek van de KISS-databank liep over de periode september 1997-maart 1999. In die periode werden circa 1.7 miljoen werkzoekenden geselecteerd door de werkgevers. Onder hen circa 1.6 miljoen autochtonen, 51.000 Maghrebijnen en Turken, en 18.000 etnische Zuid-Europeanen. Om en bij de 4.000 verschillende bedrijven voerden een selectie in. Het onderzoek werd uiteraard niét geïndividualiseerd tot op het niveau van de werkgever of de werkzoekende.

¹⁰ In de meeste gevallen voeren de werkgevers een combinatie in van jobvereisten, zoals beroep, studieniveau, leeftijd, beschikbaar vervoersmiddel, talenkennis, regio etc. Uiteraard kunnen noch het geslacht, noch de nationaliteit of etniciteit als selectiecriteria ingevoerd worden.

¹¹ Anders dan in een vorig onderzoek onderscheiden we hier een derde groep: de “etnische Zuid-Europeanen” (Portugezen, Spanjaarden, Italianen, al dan niet “genaturaliseerd”). Bedoeling was ook voor hen zicht te krijgen op mogelijke discriminatie. Het opsporen van “genaturaliseerde” Zuid-Europeanen gebeurde volgens dezelfde namenherkenningsmethode als voor de Maghrebijnen en Turken, maar het was niet mogelijk deze detectie even waterdicht te houden, dit vanwege het grote aantal “gewone” voornamen. Wij probeerden zoveel mogelijk de Bart Castelletti’s en de Mieke Rodriguez’sen te elimineren uit deze groep.

¹² Een kenmerk zoals het studieniveau wordt niet noodzakelijk ingevoerd door de werkgever; geslacht en etniciteit kunnen helemaal niet ingevuld worden. Meestal wordt het beroep het voornaamste criterium. De tabel geeft dus een *a posteriori*-indeling.

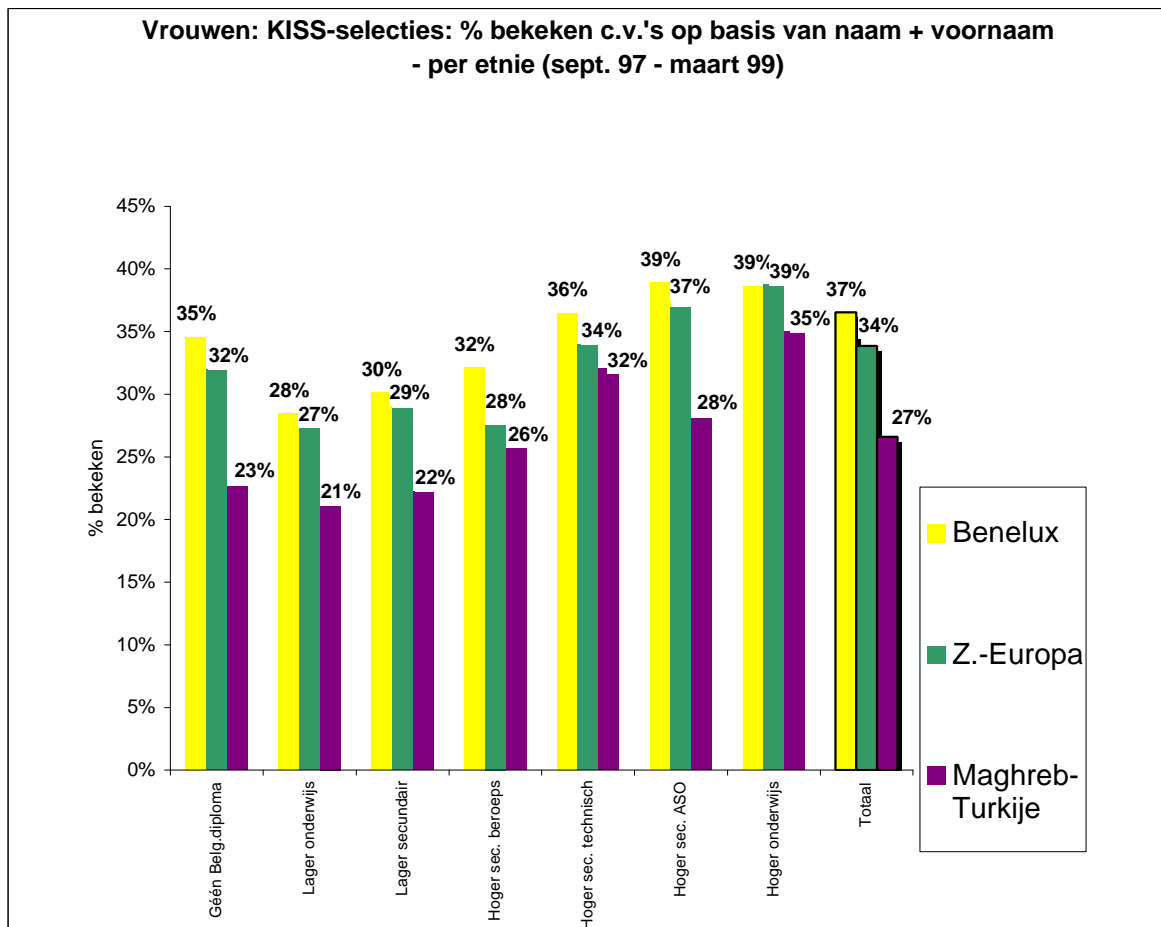
Grafiek 14 - mannelijke KISS-dossiers naar origine, bekeken door de werkgever

Verrassend is misschien wel dat ook Zuid-Europeanen af te rekenen hebben met discriminatie, zij het veel mindere mate.

Hoe hoger echter het studieniveau, hoe kleiner de kans op discriminatie. Belangrijk is dat de discriminatie ook sterk afhankelijk is van het geslacht. Werkgevers zijn duidelijk minder vooringenomen t.a.v. allochtone vrouwen dan t.a.v. allochtone mannen. Nemen we als voorbeeld de c.v.'s van kandidaten die hoger secundair beroepsonderwijs volgden. De spanning tussen de bekeekpercentages voor autochtone en allochtone mannelijke kandidaten bedraagt 1.63 (35% tegen 21%); bij de vrouwen bedraagt de spanning “slechts” 1.25 (32%, resp. 26%).

Grafiek 15 - vrouwelijke KISS-dossiers naar origine, bekeken door de werkgever

De tewerkstellingsituatie van allochtone vrouwen is paradoxaal. Enerzijds blijkt uit de werkloosheidscijfers voor allochtone schoolverlaters dat hun surplus-werkloosheidspercentage t.a.v. de autochtonen véél groter is dan bij de allochtone mannen. Maar anderzijds worden ze bij gelijke scholing veel minder gediscrimineerd te worden dan allochtone mannen.

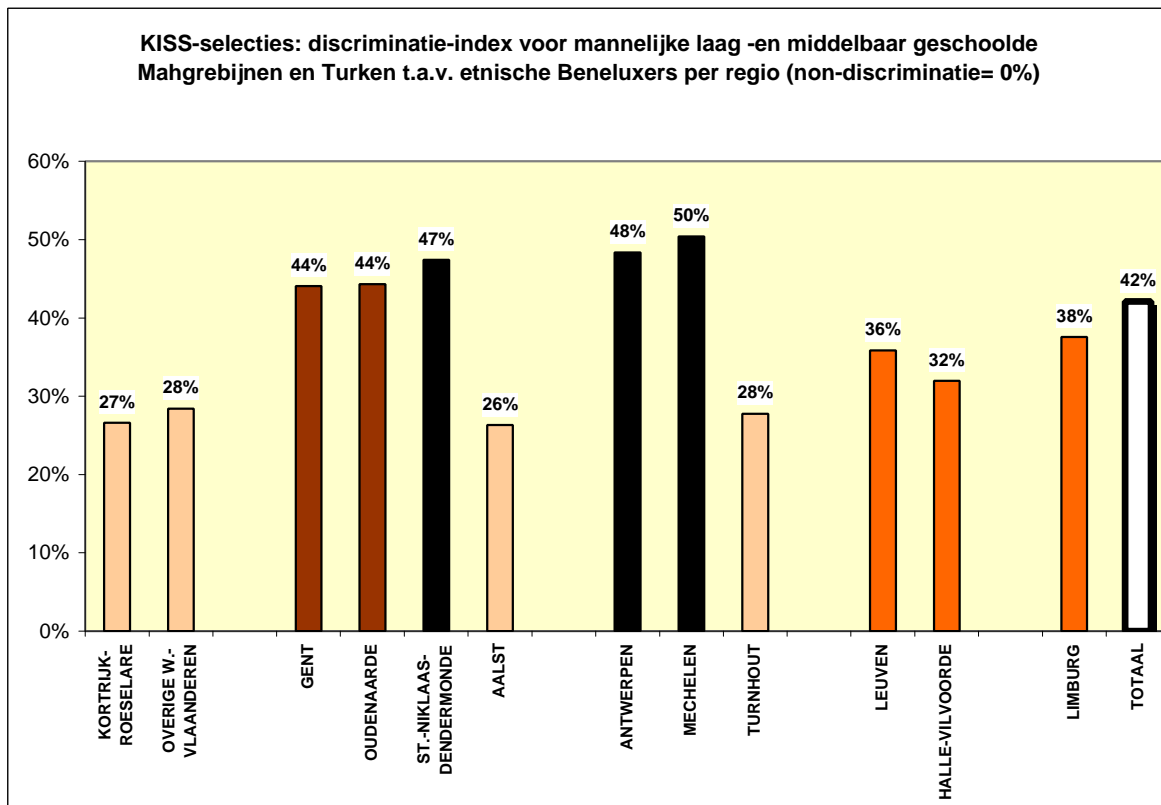
Deze paradox heeft te maken met de zeer eenzijdige scholing van de Maghrebijnse en Turkse vrouwen (richting kleding e.d.) en met hun lagere beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt.

Regionale KISS-discriminatie-indexen¹³

Discriminatie van allochtonen bij aanwerving blijkt ook afhankelijk van de regio. De selectieverantwoordelijken in de bedrijven leven niet in het luchtledige, en zijn dus onderworpen aan de heersende opvattingen. Werkzoekende Maghrebijnen en Turken in de regio's Antwerpen, Mechelen en Sint-Niklaas worden méér gediscrimineerd dan deze in West-Vlaanderen, Vlaams-Brabant of Limburg.

¹³ Het percentage bekeken kiss-dossiers van autochtone Belgen (voor een bepaald studieniveau en geslacht) wordt gelijk gesteld aan 100%. De discriminatie-index geeft aan in welke mate allochtonen onder deze 100% blijven. Een discriminatie-index van 0 zou betekenen dat er in dat segment géén discriminatie is.

Grafiek 16: Regionale discriminatie-indexen

TERUGVAL IN DE WERKLOOSHEID

Allochtonen die werk vinden hebben een grotere kans op terugval in de werkloosheid dan autochtonen. In de eerste 4 maanden van 1999 werden 25.442 autochtone Belgische mannen afgeschreven wegens werk¹⁴; einde december 1999 waren 11.9% onder hen opnieuw werkloos (nwwz). Bij de Maghrebijnen en Turken werden er 1.472 afgeschreven wegens werk, waarvan einde 1999 21.1% opnieuw zonder werk zat.

Tabel 5

Afgeschreven wegens werk januari-april van elk jaar en nog ingeschreven einde van elk jaar in %			
	1997	1998	1999
Mannen			
Belgen	16,5%	14,7%	11,9%
Maghr.-Turken	33,6%	29,7%	21,1%
Vrouwen			
Belgen	15,4%	12,7%	10,4%
Maghr.-Turken	28,1%	25,3%	18,8%

¹⁴ In feite vonden veel meer mensen een job, maar we telden enkel diegenen waarvan de VDAB zeker weet dat ze afgeschreven werden wegens werk.

Wél merken we dat het aantal allochtonen dat terugvalt in de werkloosheid van jaar tot jaar daalt en dat deze daling bij de allochtone mannen méér uitgesproken is dan bij de autochtone mannen. In 1997 was 33.6% van de allochtonen mannen op het einde van het jaar “hervallen”, in 1999 was dat nog slechts 21.1% (autochtone Belgische mannen: van 16.5% naar 11.9%).

Ook indien we gelijke studieniveaus beschouwen, blijft de achterstand van de allochtonen echter groot. Van alle laaggeschoolde allochtone mannen die begin 1999 werk vonden, was 22.2% eind 1999 opnieuw werkloos, tegen slechts 15.2% bij de laaggeschoolde autochtonen.

CONCLUSIES

- De allochtone werkloosheidspercentages t.a.v. de bevolking liggen vele malen hoger dan die van de Belgische werkzoekenden. De werkloosheid onder laaggeschoolde Maghrebijnen en Turken is het afgelopen jaar lichtjes gedaald, maar houdt absoluut géén gelijke tred met de veel sterkere daling bij de laaggeschoolde Belgische autochtonen.
- De werkloosheid van andere allochtone groepen (uit zwart Afrika, Pakistan, Albanië, (ex)-Joegoslavië en de ex-Sovjetunie) steeg zéér sterk.
- Ook bij gelijke leeftijd en scholing ligt de werkloosheid van allochtonen veel hoger dan die van autochtonen. Behalve de vooroordelen waarvan allochtonen slachtoffer zijn bij aanwerving, spelen wellicht ook andere factoren een rol: gebrekkige kennis van het Nederlands bij oudere allochtonen en nieuwkomers, het gebrek aan contacten met Belgische netwerken, de lage scholing, de onaangepaste studiekeuze (beperkte aanwezigheid in de doorstroomrichtingen, oververtegenwoordiging in het beroepsonderwijs).
- Ook werkzoekenden met een Italiaanse, Spaanse of Portugese naam blijken gediscrimineerd te worden bij hun poging tot een eerste contact met een werkgever via KISS, zij het in veel mindere mate dan allochtonen met een niet-Europese naam
- Allochtone vrouwen zijn gemiddeld beter geschoold dan de mannen en blijken ook bij gelijke scholing duidelijk minder gediscrimineerd te worden dan allochtonen mannen, maar ze volgen bv. nog massaal de richting kleding in het beroepsonderwijs. Sommige allochtone vrouwen zijn waarschijnlijk ook minder beschikbaar voor de arbeidsmarkt.
- In het raam van de gezinsvorming en gezinsvereniging immigreren nog heel wat jonge, vooral mannelijke allochtone werkzoekenden. Deze nieuwkomers maken bv. 28 % uit van de mannelijke Maghrebijns/Turkse niet-werkende werkzoekenden van 24-25 jaar. Er is een sterke nood aan specifieke begeleiding én opleiding voor deze mensen.
- Vooroordelen bij aanwerving van allochtone werknemers nemen sterk af wanneer het om beter opgeleide allochtonen of om vrouwelijke allochtonen gaat. Dit is een positief gegeven dat beleidsperspectieven opent.

Bijlage 1 - Allochtone nwwz per gemeente (absolute cijfers)

Niet-werkende werkzoekende allochtonen per gemeente 31.12.1999 (gemeenten met min. 60 allochtonen)										
Gemeente - leeftijd	TOTAAL ALLE STUDIENIVEAUS				LAAGGESCHOOLD			BETER GESCHOOLD		
	totaal	waarvan	Maghreb.-	waarvan "ge	allochto.	Maghreb.-	waarvan "ge	allochto.	Maghreb.-	waarvan "ge
	allochto.	vrouwen	Turken	naturalis."	Turken	Turken	naturalis."	Turken	Turken	naturalis."
ANTWERPEN										
18-29	3.539	1.796	3.058	1.244	2.756	2.313	816	783	745	428
30+	3.247	988	2.243	413	3.080	2.110	359	167	133	54
Totaal Antwerpen	6.786	2.784	5.301	1.657	5.836	4.423	1.175	950	878	482
BOOM										
18-29	63	28	55	29	48	40	20	15	15	9
30+	38	13	32	10	36	30	9	2	2	1
Totaal Boom	101	41	87	39	84	70	29	17	17	10
LIER										
18-29	64	36	59	31	38	33	15	26	26	16
30+	50	9	38	6	46	34	4	4	4	2
Totaal Lier	114	45	97	37	84	67	19	30	30	18
MECHELEN										
18-29	401	200	355	122	328	283	96	73	72	26
30+	389	79	328	63	367	311	56	22	17	7
Totaal Mechelen	790	279	683	185	695	594	152	95	89	33
WILLEBROEK										
18-29	88	53	84	38	60	57	22	28	27	16
30+	66	27	55	13	57	47	10	9	8	3
Totaal Willebroek	154	80	139	51	117	104	32	37	35	19
MOL										
18-29	56	28	49	32	37	30	16	19	19	16
30+	51	21	39	15	42	30	9	9	9	6
Totaal Mol	107	49	88	47	79	60	25	28	28	22
TURNHOUT										
18-29	74	33	35	11	63	24	10	11	11	1
30+	74	20	30	8	70	29	8	4	1	0
Totaal Turnhout	148	53	65	19	133	53	18	15	12	1
VILVOORDE										
18-29	117	51	94	51	78	59	24	39	35	27
30+	167	85	125	43	145	104	35	22	21	8
Totaal Vilvoorde	284	136	219	94	223	163	59	61	56	35
ZAVENTEM										
18-29	30	21	24	13	19	15	9	11	9	4
30+	53	24	29	12	38	25	10	15	4	2
Totaal Zaventem	83	45	53	25	57	40	19	26	13	6
DIEST										
18-29	89	48	82	40	65	58	20	24	24	20
30+	48	20	38	5	44	34	4	4	4	1
Totaal Diest	137	68	120	45	109	92	24	28	28	21
LEUVEN										
18-29	225	83	103	53	196	83	37	29	20	16
30+	281	82	93	39	260	83	31	21	10	8
Totaal Leuven	506	165	196	92	456	166	68	50	30	24
BRUGGE										
18-29	131	65	32	23	117	27	17	14	5	6
30+	169	61	40	24	166	39	22	3	1	2
Totaal Brugge	300	126	72	47	283	66	39	17	6	8
KORTRIJK										
18-29	110	50	76	43	85	53	30	25	23	13
30+	178	53	101	45	171	96	41	7	5	4
Totaal Kortrijk	288	103	177	88	256	149	71	32	28	17
OOSTENDE										
18-29	109	41	37	30	94	24	17	15	13	13
30+	139	48	41	26	133	39	24	6	2	2
Totaal Oostende	248	89	78	56	227	63	41	21	15	15
AALST										
18-29	102	56	74	39	86	60	30	16	14	9
30+	101	54	66	22	96	62	20	5	4	2
Totaal Aalst	203	110	140	61	182	122	50	21	18	11
DENDERMONDE										
18-29	63	29	48	33	46	34	21	17	14	12
30+	56	17	33	13	54	32	12	2	1	1
Totaal Dendermonde	119	46	81	46	100	66	33	19	15	13
HAMME										
18-29	47	28	46	20	34	33	13	13	13	7
30+	29	6	27	9	29	27	9		0	0
Totaal Hamme	76	34	73	29	63	60	22	13	13	7

Vervolg bijlage 1 - Allochtone nwwz per gemeente (absolute cijfers)

Niet-werkende werkzoekende allochtonen per gemeente 31.12.1999 (gemeenten met min. 60 allochtonen)										
Gemeente - leeftijd	TOTAAL ALLE STUDIENIVEAUS				LAAGGESCHOOLD			BETER GESCHOOLD		
	totaal allochto.	waarvan vrouwen	Maghreb.- Turken	waarvan "ge- naturalis."	allochto.	Maghreb.- Turken	waarvan "ge- naturalis."	allochto.	Maghreb.- Turken	waarvan "ge- naturalis."
ZELE										
18-29	81	61	79	42	60	59	25	21	20	17
30+	47	25	46	5	44	43	4	3	3	1
Totaal Zele	128	86	125	47	104	102	29	24	23	18
GENT										
18-29	1.511	785	1.294	520	1.231	1.029	346	280	265	174
30+	1.425	559	1.071	178	1.330	1.007	149	95	64	29
Totaal Gent	2.936	1.344	2.365	698	2.561	2.036	495	375	329	203
RONSE										
18-29	115	57	107	78	78	71	50	37	36	28
30+	120	42	103	35	106	89	30	14	14	5
Totaal Ronse	235	99	210	113	184	160	80	51	50	33
LOKEREN										
18-29	218	130	207	82	146	136	53	72	71	29
30+	139	39	130	24	132	125	22	7	5	2
Totaal Lokeren	357	169	337	106	278	261	75	79	76	31
ST.-NIKLAAS										
18-29	263	121	199	87	218	156	60	45	43	27
30+	229	64	155	24	216	143	20	13	12	4
Totaal St.-Niklaas	492	185	354	111	434	299	80	58	55	31
TEMSE										
18-29	116	61	109	74	76	69	42	40	40	32
30+	77	25	61	14	72	57	14	5	4	0
Totaal Temse	193	86	170	88	148	126	56	45	44	32
BERINGEN										
18-29	398	260	394	231	246	242	118	152	152	113
30+	172	83	165	45	144	139	29	28	26	16
Totaal Beringen	570	343	559	276	390	381	147	180	178	129
GENK										
18-29	657	376	655	474	423	422	271	234	233	203
30+	441	158	415	132	391	367	102	50	48	30
Totaal Genk	1.098	534	1.070	606	814	789	373	284	281	233
HASSELT										
18-29	145	82	108	53	107	73	27	38	35	26
30+	117	29	76	35	105	66	28	12	10	7
Totaal Hasselt	262	111	184	88	212	139	55	50	45	33
LEOPOLDSBURG										
18-29	66	40	59	29	50	43	17	16	16	12
30+	50	27	40	5	42	32	2	8	8	3
Totaal Leopoldsborg	116	67	99	34	92	75	19	24	24	15
HEUSDEN-ZOLDER										
18-29	364	217	357	235	230	225	129	134	132	106
30+	196	89	179	72	173	158	57	23	21	15
Totaal Heusden-Zolder	560	306	536	307	403	383	186	157	153	121
LOMMEL										
18-29	42	21	40	21	33	31	15	9	9	6
30+	21	5	16	3	21	16	3	3	0	0
Totaal Lommel	63	26	56	24	54	47	18	9	9	6
HOUTHALEN-HELCHTEREN										
18-29	203	117	193	107	139	129	58	64	64	49
30+	129	48	122	38	122	115	35	7	7	3
Totaal Houthalen-H.	332	165	315	145	261	244	93	71	71	52
DILSEN-STOKKEM										
18-29	37	24	34	21	29	26	16	8	8	5
30+	37	16	35	11	32	30	8	5	5	3
Totaal Dilsen-Stokkem	74	40	69	32	61	56	24	13	13	8
BILZEN										
18-29	67	43	52	23	56	42	18	11	10	5
30+	48	17	34	14	42	28	12	6	6	2
Totaal Bilzen	115	60	86	37	98	70	30	17	16	7
MAASMECHELEN										
18-29	317	181	309	202	234	226	133	83	83	69
30+	216	76	207	64	205	196	55	11	11	9
Totaal Maasmechelen	533	257	516	266	439	422	188	94	94	78
Totaal (alle gemeenten)										
18-29	11.547	6.146	9.588	4.781	8.721	6.918	2.979	2.826	2.670	1.802
30+	10.438	3.755	7.140	1.889	9.667	6.572	1.591	771	568	298

Bijlage 2 - Allochtone nwwz per gemeente (relatieve cijfers)

Niet-werkende werkzoekende allochtonen 31.12.1999 (gemeenten met min. 60 allochtonen)				
Gemeente - leeftijd	totaal allochtonen	waarvan vrouwen in %	Maghreb.-Turken	waarvan "genaturaliseerd" in %
ANTWERPEN				
18-29	3.539	51%	3.058	41%
30+	3.247	30%	2.243	18%
Totaal Antwerpen	6.786	41%	5.301	31%
BOOM				
18-29	63	44%	55	53%
30+	38	34%	32	31%
Totaal Boom	101	41%	87	45%
LIER				
18-29	64	56%	59	53%
30+	50	18%	38	16%
Totaal Lier	114	39%	97	38%
MECHELEN				
18-29	401	50%	355	34%
30+	389	20%	328	19%
Totaal Mechelen	790	35%	683	27%
WILLEBROEK				
18-29	88	60%	84	45%
30+	66	41%	55	24%
Totaal Willebroek	154	52%	139	37%
MOL				
18-29	56	50%	49	65%
30+	51	41%	39	38%
Totaal Mol	107	46%	88	53%
TURNHOUT				
18-29	74	45%	35	31%
30+	74	27%	30	27%
Totaal Turnhout	148	36%	65	29%
VILVOORDE				
18-29	117	44%	94	54%
30+	167	51%	125	34%
Totaal Vilvoorde	284	48%	219	43%
ZAVENTEM				
18-29	30		24	54%
30+	53	0.7	29	41%
Totaal Zaventem	83	54%	53	47%
DIEST				
18-29	89	54%	82	49%
30+	48	42%	38	13%
Totaal Diest	137	50%	120	38%
LEUVEN				
18-29	225	37%	103	51%
30+	281	29%	93	42%
Totaal Leuven	506	33%	196	47%
BRUGGE				
18-29	131	50%	32	72%
30+	169	36%	40	60%
Totaal Brugge	300	42%	72	65%
KORTRIJK				
18-29	110	45%	76	57%
30+	178	30%	101	45%
Totaal Kortrijk	288	36%	177	50%
OOSTENDE				
18-29	109	38%	37	81%
30+	139	35%	41	63%
Totaal Oostende	248	36%	78	72%
AALST				
18-29	102	55%	74	53%
30+	101	53%	66	33%
Totaal Aalst	203	54%	140	44%
DENDERMONDE				
18-29	63	46%	48	69%
30+	56	30%	33	39%
Totaal Dendermonde	119	39%	81	57%
HAMME				
18-29	47	60%	46	43%
30+	29	21%	27	33%
Totaal Hamme	76	45%	73	40%

° Beter geschoold: minstens hoger secundair onderwijs voltooid; laaggeschoold: hoogstens lager secundair onderwijs voltooid

Vervolg bijlage 2 - Allochtone nwwz per gemeente (relatieve cijfers)

Niet-werkende werkzoekende allochtonen 31.12.1999 (gemeenten met min. 60 allochtonen)				
Gemeente - leeftijd	totaal allochtonen	waarvan vrouwen in %	Maghreb.-Turken	waarvan "genaturaliseerd" in %
ZELE				
18-29	81	75%	79	53%
30+	47	53%	46	11%
Totaal Zele	128	67%	125	38%
GENT				
18-29	1.511	52%	1.294	40%
30+	1.425	39%	1.071	17%
Totaal Gent	2.936	46%	2.365	30%
RONSE				
18-29	115	50%	107	73%
30+	120	35%	103	34%
Totaal Ronse	235	42%	210	54%
LOKEREN				
18-29	218	60%	207	40%
30+	139	28%	130	18%
Totaal Lokeren	357	47%	337	31%
ST.-NIKLAAS				
18-29	263	46%	199	44%
30+	229	28%	155	15%
Totaal St.-Niklaas	492	38%	354	31%
TEMSE				
18-29	116	53%	109	68%
30+	77	32%	61	23%
Totaal Temse	193	45%	170	52%
BERINGEN				
18-29	398	65%	394	59%
30+	172	48%	165	27%
Totaal Beringen	570	60%	559	49%
GENK				
18-29	657	57%	655	72%
30+	441	36%	415	32%
Totaal Genk	1.098	49%	1.070	57%
HASSELT				
18-29	145	57%	108	49%
30+	117	25%	76	46%
Totaal Hasselt	262	42%	184	48%
LEOPOLDSBURG				
18-29	66	61%	59	49%
30+	50	54%	40	13%
Totaal Leopoldsburg	116	58%	99	34%
HEUSDEN-ZOLDER				
18-29	364	60%	357	66%
30+	196	45%	179	40%
Totaal Heusden-Zolder	560	55%	536	57%
LOMMEL				
18-29	42	50%	40	53%
30+	21	24%	16	19%
Totaal Lommel	63	41%	56	43%
HOUTHALEN-HELCHTEREN				
18-29	203	58%	193	55%
30+	129	37%	122	31%
Totaal Houthalen-H.	332	50%	315	46%
DILSEN-STOKKEM				
18-29	37	65%	34	62%
30+	37	43%	35	31%
Totaal Dilsen-Stokkem	74	54%	69	46%
BILZEN				
18-29	67	64%	52	44%
30+	48	35%	34	41%
Totaal Bilzen	115	52%	86	43%
MAASMECHELEN				
18-29	317	57%	309	65%
30+	216	35%	207	31%
Totaal Maasmechelen	533	48%	516	52%
Totaal (alle gemeenten)				
18-29	11.547	53%	9.588	50%
30+	10.438	36%	7.140	26%
Totaal	21.985	45%	16.728	40%

° Beter geschoold: minstens hoger secundair onderwijs voltooid; laaggeschoold: hoogstens lager secundair onderwijs voltooid

Bijlage 3 – schoolverlaters 1996-1997, 1997-1998, 1998-1999: instroom en % nog werkloos in juni van het jaar nadien

Schoolverlaters 1998-1999 volgens origine

	TOTAAL			Lager onderwijs			Lager secundair			Hoger sec. beroeps			Hoger sec. techn.			Hoger sec. algem.			Hoger onderwijs		
	in-geschr. 1998	nwwz 1999	% nog nwwz	in-geschr. 1998	nwwz 1999	% nog nwwz	in-geschr. 1998	nwwz 1999	% nog nwwz	in-geschr. 1998	nwwz 1999	% nog nwwz	in-geschr. 1998	nwwz 1999	% nog nwwz	in-geschr. 1998	nwwz 1999	% nog nwwz	in-geschr. 1998	nwwz 1999	% nog nwwz
Mannen																					
EU-BURGERS	24.070	3.869	16,1%	1.124	437	38,9%	3.568	830	23,3%	4.978	676	13,6%	5.188	705	13,6%	1.417	395	27,9%	7795	826	10,6%
ALLOCHT.	1.188	410	34,5%	260	136	52,3%	356	122	34,3%	327	88	26,9%	159	43	27,0%	18	9	50,0%	68	12	17,6%
Vrouwen																					
EU-BURGERS	23.857	3.848	16,1%	569	266	46,7%	2.038	691	33,9%	5.077	843	16,6%	3.442	651	18,9%	1.211	314	25,9%	11520	1083	9,4%
ALLOCHT.	1.209	610	50,5%	150	101	67,3%	328	200	61,0%	476	223	46,8%	135	47	34,8%	40	22	55,0%	80	17	21,3%

Schoolverlaters 1997-1998 volgens origine

	TOTAAL			Lager onderwijs			Lager secundair			Hoger sec. beroeps			Hoger sec. techn.			Hoger sec. algem.			Hoger onderwijs		
	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz
Mannen																					
EU-BURGERS	24.227	4.405	18,2%	1.069	462	43,2%	3.517	928	26,4%	5.078	717	14,1%	5.023	682	13,6%	1.408	328	23,3%	8.132	1288	15,8%
ALLOCHT.	1.099	425	38,7%	247	151	61,1%	315	139	44,1%	299	84	28,1%	154	30	19,5%	24	10	41,7%	60	11	18,3%
Vrouwen																					
EU-BURGERS	24.563	5.253	21,4%	565	288	51,0%	2.186	858	39,2%	5.383	1075	20,0%	3.450	694	20,1%	1.241	323	26,0%	11.738	2015	17,2%
ALLOCHT.	1.145	632	55,2%	160	115	71,9%	279	169	60,6%	462	245	53,0%	136	65	47,8%	36	22	61,1%	72	16	22,2%

Bijlage 3 – schoolverlaters (vervolg)

Schoolverlaters 1996-1997 volgens origine

	TOTAAL			Lager onderwijs			Lager secundair			Hoger sec. beroeps			Hoger sec. techn.			Hoger sec. algem.			Hoger onderwijs		
	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz	in-geschr.	nwwz	% nog nwwz
Mannen																					
EU-BURGERS	23768	5259	0,221263884	963	476	49,4%	3.549	1239	34,9%	4.348	828	19,0%	4.838	917	19,0%	1.427	511	35,8%	8.643	1288	14,9%
ALLOCHT.	1.022	510	49,9%	268	182	67,9%	312	161	51,6%	259	100	38,6%	114	42	36,8%	26	14	53,8%	43	11	25,6%
Vrouwen																					
EU-BURGERS	24.646	6.127	0	531	312	58,8%	2.246	1021	45,5%	5.229	1429	27,3%	3.469	895	25,8%	1.262	455	36,1%	11.909	2015	16,9%
ALLOCHT.	1.086	742	68,3%	161	121	75,2%	306	242	79,1%	410	266	64,9%	117	74	63,2%	39	23	59,0%	53	16	30,2%

Het emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen. Beleidsdomein Huisvesting

Het decreet houdende de Vlaamse Wooncode van 15 juli 1997 (BS 19/8/1997) vormt het juridische kader voor het Vlaams woonbeleid. Het fundamentele uitgangspunt van de Vlaamse Wooncode is het recht op menswaardig wonen voor iedereen (artikel 3 VWC). Het recht op behoorlijke huisvesting is eveneens ingeschreven in artikel 23 van de Grondwet als een sociaal grondrecht. Het Vlaams woonbeleid wil de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid bevorderen.

Het gevoerde woonbeleid heeft prioritair betrekking op de woonbehoeftigen in Vlaanderen. De allochtonen vallen, in zoverre zij woonbehoeftig zijn, onder het algemeen, inclusief woonbeleid. Er wordt niet geopteerd voor een specifiek beleid naar allochtonen, maar men streeft door het voeren van een algemeen, inclusief beleid, naar het realiseren van het recht op menswaardig wonen voor iedereen.

AANDACHT VOOR KWALITEITSVERBETERING EN -BEWAKING

In 1999 werd verder uitvoering gegeven aan de Vlaamse Wooncode. Bijzondere aandacht ging hierbij naar de implementatie van de instrumenten tot kwaliteitsverbetering en -bewaking. Recent zijn diverse instrumenten ontwikkeld ter ondersteuning van de kwaliteitsverbetering en -bewaking van het woningpatrimonium, o.a. ongeschikt- en onbewoonbaarverklaring, conformiteitattest recht van voorkoop, sociaal beheersrecht. Deze instrumenten vervullen een belangrijke functie in het tot stand brengen van een samenhangend lokaal woonbeleid, bestaande uit enerzijds stimulerende maatregelen (o.a. tegemoetkomingen en ondersteuning van particulieren) en anderzijds, indien nodig, meer sanctionerende maatregelen. De lokale huisvestingsactoren kunnen d.m.v. het inschakelen van de instrumenten uit de Vlaamse Wooncode zeer gericht inspelen op de gemeentelijke woonbehoeften en stimulansen geven tot verbetering van de woningkwaliteit.

Uit het onderzoek naar de woonsituatie van etnische minderheden¹ is gebleken dat allochtonen relatief vaak gehuisvest zijn in slechte en te dure private huurwoningen. Daarnaast stelde men ook vast dat er grote regionale en gemeentelijke verschillen zijn in de woonomstandigheden van allochtonen. Een degelijk uitgewerkt gemeentelijk woonbeleid, dat een adequaat gebruik maakt van de bestaande instrumenten, kan inspelen op deze verschillen en tegemoet komen aan de lokale huisvestingsnoden en -huisvestingswensen van de woonbehoeftigen, waaronder een deel van de allochtone bevolking.

NIEUWE BELEIDSACCENTEN

Het aantreden in 1999 van een nieuwe minister bevoegd voor huisvesting heeft een aantal beleidsverschuivingen tot gevolg gehad. Enerzijds wordt het bestaande beleid, met name de uitvoering van de Vlaamse Wooncode, met specifieke aandacht voor de kwaliteitsverbetering en -bewaking verder gezet en indien nodig bijgestuurd. Anderzijds worden een aantal nieuwe klemtonen gelegd m.b.t. het te voeren woonbeleid.

¹ Kesteloot C., Martens A. e.a., Integratie met vallen en opstaan: over de woonsituatie van etnische minderheden in Vlaanderen; K.U.Leuven, juli 1998, in opdracht van de Vlaamse gemeenschap.

In de beleidsnota Vlaams woonbeleid 2000-2004 wordt sterk de nadruk gelegd op het aantrekkelijker maken van het wonen in de steden, het inschakelen van de private huurwoningmarkt in het sociale woonbeleid en het uitbreiden van het aanbod van kwalitatieve sociale huisvesting in een leefbare omgeving. Het recht op wonen voor iedereen (cfr. VWC artikel 3) blijft het fundamentele uitgangspunt van het beleid. Om dit doel te realiseren zijn een zestal hefbomen geformuleerd:

- Het globaal verbeteren van de kwaliteit van het aanbod van woningen en hun directe omgeving, inzonderheid in de steden met het oog op het tegengaan van de stadsvlucht;
- Het verhogen van het openbaar aanbod van goede, aangepaste sociale woningen, zowel kwalitatief als kwantitatief. Naast een belangrijke toename van het aanbod van sociale huur- en koopwoningen, dient ook de kwaliteit van de bestaande sociale huurwoningen en van de woonomgeving, door wijk- en woningrenovatieprogramma's, te worden verhoogd;
- Het stimuleren van personen en gezinnen om een eigen woning te verwerven en /of te renoveren. De overheid heeft er alle belang bij de particulieren, die dat op eigen kracht niet of moeilijk kunnen, te stimuleren om hun woonsituatie te verbeteren;
- Het inschakelen van de private huurmarkt in het sociale woonbeleid door een geheroriënteerd stelsel van huursubsidies, met garanties naar kwaliteit van de huurwoning en naar de prijszetting door de invoering van righthuurprijzen;
- Selectieve maatregelen voor bijzondere doelgroepen;
- Een actieplan voor de Vlaamse rand.

Voor de allochtonen die veelal gehuisvest zijn in slechte en te dure private huurwoningen in de achtergestelde wijken van de steden zal de realisatie van de vermelde beleidsopties zeker kunnen bijdragen tot een verbetering van hun woonomstandigheden.

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK EN DATAVERZAMELING

In het voorjaar van 1999 is een studiedag 'Wonen onderzocht' georganiseerd. Tijdens deze studiedag zijn de resultaten van diverse recente onderzoeken i.v.m. huisvesting voorgesteld en toegelicht. Ook het onderzoek naar de woonsituatie van allochtonen is aan bod gekomen. Dit was een goede gelegenheid om de resultaten van dit onderzoek aan een ruimer publiek bekend te maken. De studiedag ging gepaard met de publicatie van een brochure 'Wonen onderzocht 1995-1999'².

In 1999 werden eveneens een aantal onderzoeken (o.a. over het profiel van de sociale huurder, de verstedelijking en stadsvlucht en de lage inkomensbuurten) uitgevoerd in het kader van het Programma Beleidsgericht Onderzoek.

In december werd het eindrapport van het onderzoek 'Lage inkomensbuurten: onderzoek naar de ruimtelijke kwaliteiten en mogelijkheden tot sociaal-economische integratie van de bewoners'³ ingediend. Twee buurten, met name Rabot (Gent) en Nieuw-Sledderlo (Genk), zijn door de onderzoekers diepgaand en via diverse methoden geanalyseerd. Uit het onderzoek is o.a. gebleken dat het ruimtegebruik en de integratiemogelijkheden die een woonomgeving de bewoners kan bieden, afhankelijk is van tal van moeilijk te kwantificeren factoren, waaronder de sociaal-economische en de cultuur-demografische achtergrond van de bewoners. In het algemeen is de wijze waarop de volgende vijf kenmerken van de ruimte worden ingevuld bepalend voor de integratiemogelijkheden: zichtbaarheid, openheid of toegankelijkheid, flexibiliteit, nabijheid en imago.

² De Decker P. (samenstelling en eindredactie), e.a., Wonen onderzocht 1995-1999. Een overzicht van de resultaten van de recente onderzoeken, afdeling Woonbeleid, maart 1999.

³ De Meulder B., Kesteloot C., Loeckx A., Meert H., Lage inkomensbuurten: onderzoek naar de ruimtelijke kwaliteiten en mogelijkheden tot sociaal-economische integratie van bewoners; K.U.Leuven, november 1999, in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap.

Door bij het uitdenken en ontwerpen van de woonomgeving voldoende rekening te houden met de resultaten en aanbevelingen van het onderzoek kunnen integratiebevorderende ruimten worden gecreëerd, waardoor zowel de leefbaarheid van de buurt als de situatie van de bewoners verbeteren.

Tenslotte is verder gewerkt aan de ontwikkeling en de uitbouw van de huisvestingsdatabank, waardoor op termijn relevante data over omvang, kwaliteit, spreiding en behoeften i.v.m. wonen tot op gemeentelijk niveau toegankelijk en beschikbaar zullen zijn. Deze databank zou eveneens moeten toelaten om de woonomstandigheden van bepaalde groepen, waaronder allochtonen, op te volgen.

SOCIALE VERHUURKANTOREN EN HUURDERSBONDEN

De sociale verhuurkantoren en de huurdersbonden zijn organisaties die zich richten naar de huurders op de woningmarkt, en in eerste instantie op de woonbehoeftigen. Zij spelen een belangrijke rol binnen het sociale woonbeleid.

De sociale verhuurkantoren (SVK's) vervullen een belangrijke brugfunctie tussen enerzijds de particuliere eigenaar-verhuurder en de woonbehoeftige kandidaat-huurder. De SVK's huren woningen op de private huurwoningmarkt en verhuren deze, eventueel na verbeteringswerkzaamheden of renovatie, onder aan woonbehoeftigen. Hierdoor wordt enerzijds een deel van de particuliere huurwoningmarkt 'gesocialiseerd', anderzijds wordt de kwaliteit van het woningpatrimonium verbeterd.

Een aantal sociale verhuurkantoren zijn specifiek vanuit een migrantenwerking gegroeid en bovendien maken de allochtonen voor de meeste SVK's een belangrijk aandeel uit van het (kandidaat) huurdersbestand. In 1999 zijn 3 bijkomende sociale verhuurkantoren erkend, wat het totaal aantal erkende SVK's in Vlaanderen op 26 brengt. Van deze erkende SVK's ontvangen er 14 van het Vlaamse gewest personeelssubsidies (maximum 1,850 miljoen BEF - 45860,30 EUR) en werkingssubsidies (500.000 BEF - 12394,68 EUR). Daarnaast zijn nog ongeveer 27 niet-erkende SVK's actief. De sociaal verhuurkantoren beheren ongeveer 2000 woningen.

De bestaande huurdersbonden (7 erkende en gesubsidieerde organisaties in Vlaanderen) bieden huurders informatie en advies omtrent hun rechten en plichten en verdedigen de belangen van huurders. Zij verzorgen permanenties in 26 Vlaamse steden en gemeenten. Er kunnen drie types huurdersbonden worden onderscheiden: provinciale huurdersbonden (3), provinciale huurdersbonden geconfronteerd met grootstedelijke problematiek (2) en regionale huurdersbonden (2).

Het Vlaams Overleg Bewonersbelangen (VOB) wordt door de Vlaamse overheid erkend en gesubsidieerd als representatief samenwerkings- en overlegstructuur van de sociale verhuurkantoren en de huurdersbonden. Het VOB zorgt o.a. voor informatie- en ervaringsuitwisseling en voor ondersteuning en begeleiding van de erkende huurdersdiensten.

EEN BEWOGEN JAAR VOOR HET SOCIAAL HUURBESLUIT

Wat de wetgeving voor de verhuur van woningen in de sociale sector betreft, is 1999 een bewogen jaar geweest. In de pers verschenen verscheidene berichten over de publicatie en het terug intrekken van een nieuw sociaal huurbesluit evenals over de opmaak van een nieuwe ontwerptekst.

In uitvoering van titel VII van het decreet van 9 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode ondertekende Leo Peeters, voormalig Vlaams minister bevoegd voor huisvesting op 11 mei 1999 een nieuw sociaal-huurbesluit tot reglementering van het sociale huurstelsel voor de woningen die door de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij of door sociale huisvestingsmaatschappijen, erkend door de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij, worden verhuurd in toepassing van titel VII van de Vlaamse Wooncode.

Dit besluit verscheen op 31 augustus 1999 in het Belgisch Staatsblad. Op 18 september 1999 verscheen echter een besluit tot intrekking van dit sociale-huurbesluit waardoor het besluit van 29 september 1994 opnieuw van toepassing werd.

Op 15 oktober 1999 stelde de nieuwe Vlaamse minister bevoegd huisvesting, Bert Anciaux, een sneuveltekst voor die diende als discussienota om tot een nieuw sociaal huurbesluit te komen. Omdat het Vlaams Woningfonds, de gemeenten, de OCMW's en de sociale verhuurkantoren onder titel VII van de Vlaamse Wooncode vallen in zoverre zij woningen oprichten die gesubsidieerd zijn krachtens artikel 60 tot 75 van datzelfde decreet, werden zij samen rond de tafel gebracht en konden hun grieven en verzuchtingen bekendmaken..

Momenteel wordt er volop gewerkt aan een nieuwe tekst van het sociaal huurbesluit, die in de loop van het jaar 2000 zijn weg moet vinden doorheen de verschillende kanalen om te resulteren in een publicatie in het Belgisch Staatsblad en uiteindelijk de toepassing ervan. Ook dit nieuw te nemen besluit zal geen bepalingen bevatten die specifiek van toepassing zijn voor allochtonen. De idee van een inclusief woonbeleid blijft dan ook van toepassing. Menswaardig wonen is en blijft immers een recht voor iedereen.

In afwachting van het nieuwe sociaal huurbesluit blijft het besluit van de Vlaamse Regering van 29 september 1994, in uitvoering van artikel 80ter van de Huisvestingscode nog steeds van toepassing was.

TOT BESLUIT

Ook in 1999 stond de fundamentele doelstelling van het Vlaams woonbeleid, met name het bevorderen van het recht op wonen voor iedereen, met prioritaire aandacht voor de woonbehoeftigen, centraal. Een deel van de allochtonen in Vlaanderen maakt, zoals o.a. is gebleken uit het onderzoek naar de woonsituatie van etnische minderheden, deel uit van deze prioritaire doelgroep.

De huisvestingsproblemen waarmee een deel van de allochtonen wordt geconfronteerd zijn vergelijkbaar met deze van de overige sociaal-economisch kwetsbaren in Vlaanderen. Belangrijke aandachtspunten blijven: de toegankelijkheid en de transparantie van de woningmarkt; de betaalbaarheid van kwaliteitsvolle woningen, met name op de private (huur)woningmarkt; de beschikbaarheid van goedkope, aangepaste en kwaliteitsvolle woningen (o.a. uitbreiding van de sociale woningmarkt); de algemene kwaliteit en de leefbaarheid van de beschikbare woningen en hun omgeving.

In de beleidsopties, zoals geformuleerd in de beleidsnota Vlaams woonbeleid 2000-2004, gaat veel aandacht naar de kwaliteit van de woning en de woonomgeving, met name in de steden en naar de uitbreiding van het aanbod van de sociale huurwoningen. Daarnaast vormt ook de private huurmarkt een belangrijk aandachtspunt en werkerrein voor het toekomstig woonbeleid. Er mag dan ook verwacht worden dat de uitvoering van de beleidsnota tijdens de komende jaren een gunstige invloed zal hebben op de woonomstandigheden van diegenen die zich momenteel in een preciaire woonsituatie bevinden, waaronder een deel van de allochtone bevolking in Vlaanderen.

Bij de uitvoering van het Vlaams woonbeleid is een belangrijke rol weggelegd voor de lokale actoren, met op de eerste plaats de gemeente. Een gefundeerd en goed uitgewerkt gemeentelijk woonbeleid, met voldoende overleg en afstemming met alle betrokken partners, kan gericht inspelen op de vastgestelde lokale huisvestingsnoden en -behoeften. Het Vlaamse gewest zal de gemeenten hierbij ondersteunen door het aanleveren van relevante data en het verstrekken van de nodige informatie en vorming.

Het emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen. Beleidsdomein Welzijn

In haar beleidsnota Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen 2000-2004 benadrukt Vlaams minister Mieke Vogels het belang van de effectieve toegang van allochtonen tot de welzijnsvoorzieningen. Effectieve toegang en interculturaliseren van welzijnsinstellingen gaan hierbij hand in hand. Interculturaliseren heeft in de eerste plaats te maken met het bereiken van allochtone hulpvragers en met het beter afstemmen van het hulpverleningsaanbod op hun noden en behoeften. De hulpvraag is nog steeds te veel een onbekende voor de voorzieningen en hun personeel. Dat vloeit voort uit de cultuurverschillen die er zijn. Vaak is het ook gekoppeld aan taalproblemen en aan het feit dat de 'vreemde' klant onbekend is met onze ruimer waaier aan voorzieningen. Interculturalisering heeft daarnaast echter ook te maken met de mate waarin de voorzieningen banen creëren voor deze doelgroepen.

Welke inspanningen in 1999 werden geleverd om de welzijnsvoorzieningen toegankelijker te maken voor allochtonen wordt hieronder uiteengezet

Naast het sectorale welzijnsbeleid is er ook het gegeven dat de uitvoering van het minderhedendecreet eveneens een welzijnsbevoegdheid is. Naast de erkenning en subsidiëring van de centra en diensten voor het Vlaamse minderhedenbeleid (zie verder deel 4), biedt het minderhedendecreet ruimte voor projecten met een experimenteel, aanvullend en /of vernieuwend karakter. Welke categoriale initiatieven in 1999 werden gefinancierd wordt eerst beknopt toegelicht.

CATEGORIALE INITIATIEVEN NAAR ALLOCHTONEN

Artikel 43 van het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden (het minderhedendecreet) voorziet de mogelijkheid om ten minste 5% en ten hoogste 10% van het totale budget (335.700.000 BEF – 8321785,63 EUR) jaarlijks vast te leggen om projecten met een experimenteel, aanvullend en /of vernieuwend karakter te ondersteunen. Deze projecten kunnen zowel door de categoriale sector als door andere sectoren worden uitgevoerd.

Artikel 68 van het uitvoeringsbesluit van 14 juli 1998 bepaalt de verdere voorwaarden voor de toekenning van de projectsubsidie. Hierbij wordt er rekening gehouden met:

- de doelstellingen van het strategisch plan
- de resultaten zoals vastgelegd in het jaarrapport van de ICEM
- de resultaten zoals vastgelegd in het verslag van het Vlaams Minderhedencentrum

De verdere aanvraagprocedure en criteria werden respectievelijk geregeld door het ministerieel besluit van 9 maart 1999 houdende de nadere regels betreffende de subsidieverlening voor projecten in het kader van het Vlaamse minderhedenbeleid en het ministerieel besluit van 9 maart 1999 houdende de toekenningsvoorwaarden voor een projectsubsidie in het kader van het minderhedenbeleid voor 1999.

De voornaamste bepalingen uit dit ministerieel besluit kunnen als volgt samengevat:

- De projecten moeten betrekking hebben op één of meerdere sporen van het minderhedenbeleid.
- Projecten in het kader van het emancipatiebeleid richten zich bij voorkeur op volgende thema's:
 - 1° stimuleren van de eigen organisaties van etnisch-culturele minderheden, met specifieke aandacht voor de weinig georganiseerde groepen, zoals bijvoorbeeld woonwagengedwongen;
 - 2° versterken van de maatschappelijke positie van allochtone jongeren die met achterstelling en uitsluiting geconfronteerd worden, waarbij bijzondere aandacht besteed wordt aan woonwagengedwongen en allochtone meisjes;
 - 3° bevorderen van de inschakeling van erkende vluchtelingen en ontheemden op de arbeidsmarkt.
- Projecten in het kader van het onthaalbeleid richten zich bij voorkeur op het stimuleren van de intergemeentelijke samenwerking

- Projecten in het kader van het opvangbeleid richten zich bij voorkeur op het ontwikkelen van methodieken en modellen om mensen zonder papieren te begeleiden met het oog op het activeren van hun dossiers, hetzij door de regularisatie van hun verblijf na te streven, hetzij door hen gericht te oriënteren naar een terugkeer.

Naast deze prioritaire thema's kunnen volgende projecten ook in aanmerking komen voor subsidies:

- acties met een ruimer opzet, gericht op het sensibiliseren van de publieke opinie inzake multicultureel samenleven en het minderhedenbeleid;
- acties die op systematische en overdraagbare wijze de toegang voor etnisch-culturele minderheden tot algemene voorzieningen bevorderen

Overzicht van de goedgekeurde projecten

In het totaal werden er 31 projecten goedgekeurd voor een bedrag van 26.812.365 BEF (664661,17 EUR) of een 8% van het totaalbudget categoriale sector minderheden op pr 41.7 ba 34.01. Van deze projecten situeren er zich 17 projecten binnen het emancipatiebeleid, 9 binnen het onthaalbeleid en 5 binnen het opvangbeleid.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de goedgekeurde projecten in het kader van het emancipatiebeleid. Voor meer informatie over de projecten in het kader van het onthaalbeleid verwijzen we naar deel 2 van dit rapport. Voor nadere informatie over de projecten in het kader van het opvangbeleid verwijzen naar deel 3.

<i>Projectuitvoerder</i>	<i>Project</i>	<i>Bedrag (BEF)</i>	<i>Bedrag (EUR)</i>
Samafale	Jongerenkamp	70.000	1735,25
PIN Partners en integratie	Interculturele happening: een aanzet tot zelforganisatie	190.000	4709,98
Opbouwwerk Noord-Limburg	Knowers en not-knowers: een onoverbrugbare kloof	192.000	4759,56
Elikia Hoop vzw	Sociale en economische inlassing van vluchtelingen vrouwen	1.400.000	34705,09
Lokale integratiedienst –Dilsen-Stokkem	Allochtone zelforganisaties in Dilsen-Stokkem	640.000	15865,19
Woonfonds vzw	Informeren, bemiddelen en begeleiden van minderheden in hun zoektocht op de huisvestingsmarkt	1.355.000	33589,57
Stad Lier	Sensibiliseringsactie: de wereld in Lier	350.000	8676,27
Federatie van zelforganisaties in Vlaanderen	Steun aan de multiculturele federatie	169.000	4189,40
Kerkwerk Multicultureel Samenleven vzw	Gemengd verbonden	770.000	19087,80
Jakoeboe	Uitbouw multiculturele voetbalclub	145.000	3594,46
VIBOSO	Vormingsmodules voor schoolopbouwwerk	696.000	17253,39
Gemeentebestuur Mechelen	Onderzoek allochtone meisjes	1.250.000	30986,69
CBW	Informatieopleiding voor toeleiders	137.000	3396,14
Turks Cultureel Centrum	Creëren van een ontmoetings- en ontspanningsruimte met educatie activiteiten voor allochtone meisjes en jongens	248.000	6147,76
Protestants Sociaal Centrum Antwerpen vzw	Padare: een interculturele werktafel	625.000	15493,35
Federatie van Vooruitstrevende Turkse verenigingen	Ondersteuning migrantenvrouwenorganisaties	602.000	14923,19

<i>Projectuitvoerder</i>	<i>Project</i>	<i>Bedrag (BEF)</i>	<i>Bedrag (EUR)</i>
Vereniging voor Ontwikkeling en emancipatie van Moslims	Uitbouw van een interculturele infotheek reizende bibliotheek (audiovisueel en boeken)	1.000.000	24789,35
Totaal		3.838.000	243902,44

Project 'allochtone zelforganisaties'

Projectuitvoerder: lokale integratiedienst –gemeentebestuur Dilsen-Stokkem

Via dit project wenst men de allochtone gemeenschap te sensibiliseren tot zelforganisatie. De participatie van de doelgroep via een integratieraad wordt voorbereid door het stimuleren van de vorming van zelforganisaties. Op dit ogenblik ontbreken er organisaties van allochtonen in de gemeente. Men wenst te komen tot 5 zelforganisaties: 3 Marokkaanse, 2 Turkse en 1 Italiaanse waarvan er minstens 2 zullen participeren aan de lokale integratieraad.

Project allochtone meisjeswerkingen

Projectuitvoerder: gemeentebestuur Mechelen

Via het project wenst men de reële potenties te bepalen én de mogelijkheden van de meisjeswerkingen om als zelforganisatie te functioneren. Hiertoe zullen de lokale meisjeswerkingen bevestigd worden over doelen, methodes, middelen en noden. Er is reeds een analyse van het meisjeswerk gebeurd door deskundigen. Men wenst de betrokkenen zelf te bevragen over de toegankelijkheid van instellingen, diensten, organisaties en verenigingen.

IMPULSFONDS VOOR HET MIGRANTENBELEID

Het impulsfonds valt onder de bevoegdheid van de federale regering en de verantwoordelijkheid ligt bij de Interministeriële Commissie voor het Migrantenbeleid. Het secretariaat berust bij het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding.

De Ministerraad van 30 april 1998 besliste om een bedrag van 313 miljoen BEF (7759067,33 EUR) toe te kennen voor 1999. De aankondiging voor het indienen van projecten verscheen in het Belgisch Staatsblad van 26 juni 1998. Tot uiterlijk 31 oktober 1998 konden projecten ingediend worden bij het Secretariaat van het fonds. Het Comité van het Impulsfonds kreeg tussen eind 1998 en begin 1999 in het totaal 663 ingediende projecten te beoordelen.

De Vlaamse Gemeenschap was gedurende deze periode betrokken bij de beoordeling van de Vlaamse aanvragen. De vraag om inlichtingen is tweeledig. Enerzijds wil men dubbele subsidiëring vermijden en anderzijds zoekt men algemene informatie over de aanvragers (past het project in het beleid van de Vlaamse Gemeenschap, kadert het in de totale werking van de organisatie, enz...).

Eind 1998 werd aan volgende diensten gevraagd informatie in te winnen over de concrete projecten: de administratie Werkgelegenheid, de afdeling Jeugdwerk en de afdeling Volksontwikkeling en Bibliotheken van de administratie Cultuur, het secretariaat-generaal van het departement Onderwijs, de administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, de afdeling Gesubsidieerde Infrastructuur en de administratie Binnenlandse Aangelegenheden (Sociaal Impulsfonds). De coördinatie van deze informatieverzameling van de Vlaamse Gemeenschap lag ook voor het Impulsfonds 1999 bij de administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn.

De prioritaire acties waren:

- De sociale en/of professionele inschakeling van jongeren van vreemde nationaliteit of herkomst van 16 tot 25 jaar. Hier worden projecten gericht naar meisjes en jonge vrouwen aangemoedigd.
- Investeringsuitgaven voor infrastructuur en aanleg van ruimten die toegankelijk zijn voor het publiek, met een sportieve en socio-culturele bestemming ten behoeve van jongeren van vreemde nationaliteit of herkomst van 6 tot 25 jaar.
- Bestrijding van het schoolverzuim en het spijbelen bij jongeren van vreemde nationaliteit of herkomst van 6 tot 18 jaar. Aan Vlaamse zijde werd bijkomend bepaald dat deze projecten in overleg met het departement Onderwijs dienden te worden opgesteld.

De prioritaire zones bleven behouden. Deze zijn sinds 1991 niet meer gewijzigd. Het gaat om wijken in volgende gemeenten: Antwerpen, Brussel, Gent, Beringen, Boom, Diest, Dilsen-Stokkem, Genk, Hasselt, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Leopoldsburg, Leuven, Lier, Lokeren, Maasmechelen, Mechelen, Mol, Ronse, Sint-Niklaas, Temse, Vilvoorde, Willebroek en Zele.

In het totaal werd er voor de Vlaamse Gemeenschap 189 projecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van 111.443.154 BEF (2762603,63 EUR). 47 projecten situeren zich in Antwerpen, 31 te Brussel (Nederlandstalige projecten), 19 te Gent en 92 in de rest van Vlaanderen.

Deze projecten werden voornamelijk toegekend aan zelforganisaties, jeugdorganisaties, buurtorganisaties, openbare besturen, tewerkstellingsorganisaties, onderwijsinstanties en andere. Zoals de voorbije jaren deden meerdere eigen organisaties van allochtonen ook dit jaar beroep op het Impulsfonds.

NEDERLANDSE TAALLESSEN

De definitie en taakomschrijving van integratiecentra zoals bepaald in het decreet van 28 april 1998 en het besluit van 14 juli 1998, laten niet meer toe dat integratiecentra zelf taallessen organiseren. De taallessen die gedurende de voorgaande jaren door integratiecentra georganiseerd werden, mochten gedurende het schooljaar 1998-1999 nog verder lopen tot juni 1999. Aangezien er gekozen wordt voor een inclusief beleid, is het de bedoeling dat reguliere aanbieders van taallessen, zoals de centra voor volwassenenonderwijs of basiseducatie zelf een groter pakket aan taallessen aanbieden.

De taak van de integratiecentra bestaat er in allochtonen toe te leiden naar deze reguliere aanbodverstrekkers NT2 (Nederlands als tweede taal) en via overleg er voor te zorgen dat er een groter aanbod gerealiseerd wordt door deze instanties. In een aantal gevallen stellen integratiecentra ook hun lokalen ter beschikking aan centra voor basiseducatie voor het geven van taallessen.

Alleen in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad kan de minister, in overleg met de Vlaamse Gemeenschapscommissie, een toelage toekennen voor de organisatie en ondersteuning van Nederlandse taallessen. In de loop van het jaar 2000 zullen hiervoor de modaliteiten worden vastgelegd.

TOEGANG TOT ALGEMENE WELZIJNSVOORZIENINGEN

Tijdens de voorbije jaren heeft het vraagstuk van de toegankelijkheid van welzijnsinstellingen voor allochtonen op een toenemende belangstelling kunnen rekenen. Hierbij kan o.m. verwezen naar het in 1991 gestarte project “ Interculturele bemiddeling in de Gezondheidszorg” dat leidde tot de opleiding van een vijftigtal laaggeschoolde allochtone vrouwen tot intercultureel bemiddelaar. Ondertussen heeft het inschakelen van interculturele bemiddelaars in allerlei vormen ingang gevonden.

Naar aanleiding van het aflopen van het project ‘interculturele bemiddeling in de gezondheidszorg’ heeft ICEM in maart 1998 een advies uitgebracht over de nood aan een verder ondersteuningsaanbod inzake intercultureel werk.

In zijn advies stelt ICEM dat het niet alleen zinvol maar ook wenselijk is om te voorzien in een ondersteuningsaanbod voor het intercultureel werk en wordt voorgesteld om het ontwikkelen van dit ondersteuningsaanbod aan een onderzoeksinstelling toe te vertrouwen.

Een bijna analoge ontwikkeling heeft zich de voorbije jaren ook voorgedaan op het terrein van de toegankelijkheid van voorzieningen voor (kans) armen. De inschakeling van ervaringsdeskundigen in de armoede werd als methodiek geïntroduceerd door de vzw De Cirkel, een vereniging 'waar armen het woord nemen'. Er werden een aantal projecten opgestart waarbij, evenals bij de interculturele medewerkers, Kind en Gezin een belangrijke plaats inneemt door de inschakeling van ervaringsdeskundigen in de preventiecentra.

Op methodisch en organisatorisch vlak stellen zich nog heel wat problemen. Zo stelt zich ondermeer de vraag of ervaringsdeskundigen en interculturele bemiddelaars professionele medewerkers zijn dan wel bevoorrechte vrijwilligers die in tandem met de professionele kracht tot een meerwaarde in de hulpverlening leiden.

De voormalige Vlaamse minister van Cultuur, Gezin en Welzijn besliste daarom tot de oprichting en subsidiëring van een **samenwerkingsverband** voor de bevordering van de toegang van etnisch-culturele minderheden en armen tot algemene voorzieningen in de welzijnssector. De keuze werd daarbij gemaakt om – in uitbreiding van het ICEM-advies – de doelgroep allochtonen te verbreden naar kansarmen en dit op basis van gelijklopende situaties (afstand tussen voorziening en doelgroep), gelijklopende instrumenten (intercultureel werkers en ervaringsdeskundigen) en gelijklopende strategieën die invloed (moeten) hebben op het gehele functioneren van de instelling (intercultureel management/ management van diversiteit).

Het samenwerkingsverband kreeg als opdracht onderzoek te verrichten, methodieken te ontwikkelen en vorming te verstrekken inzake de toegankelijkheid van welzijn voor (kans)armen en allochtonen. Een eerste fase, waarvoor een bedrag van 5 miljoen BEF (123946,76 EUR) ter beschikking werd gesteld, liep van juni '99 tot februari 2000. Het is de bedoeling, mits positieve evaluatie, het project meerdere jaren te verlengen. Daarvoor is een jaarbudget van 9 miljoen BEF (223104,17 EUR) voorzien op de begroting.

De eerste fase omvatte twee luiken: een vooronderzoek waarbij een stand van zaken werd opgemaakt van de binnenlandse initiatieven (inventaris en gesprekken met bevoorrechte getuigen) en een beperkt actieonderzoek waarbij enkele concrete settings werden geobserveerd en geanalyseerd zowel op het niveau van de hulpverleningsrelatie als op het niveau van de organisatie. In deze fase participeerden alleen het HIVA (Hoger Instituut voor de Arbeid - K.U. Leuven) en het CICI (Centrum voor Interculturele Communicatie en Interactie - universiteit Gent) actief aan het onderzoek, maar er werden parallel eerste stappen gezet tot het uitbouwen van een breder samenwerkingsverband tussen alle universitaire onderzoeksgroepen en partners die op dit terrein betrokken zijn. Het eindverslag over de eerste fase werd in maart 2000 voorgelegd.

TOEGANKELIJKHEID VAN HET ALGEMEEN WELZIJNSWERK

In het strategisch plan voor het Vlaamse minderhedenbeleid werd een project geformuleerd om het algemeen welzijnswerk toegankelijker te maken voor allochtonen (P16).

Op basis van de beleidsplannen 2000-2002 van de nieuwe centra voor algemeen welzijnswerk (caw) krijgen we enig zicht op de mate waarin de caw's allochtone burgers bereiken. Uit deze analyse blijkt dat de aanwezigheid van allochtonen zeer sterk verschilt naargelang de werkvorm of werksoort.

Globaal genomen maken de allochtonen meer gebruik van het residentiële aanbod (= ‘directe opvang’) dan van het ambulante. Bovendien blijken er ook regionale verschillen te spelen. In Brussel wordt men veel meer met deze doelgroep geconfronteerd waardoor de druk op de opvangcentra verhoogt dan pakweg Gent, Antwerpen of Limburg. Opvallend is ook dat Limburg zeer weinig allochtonen bereikt. Allochtone gemeenschappen hebben hier eigen dienstverlenende netwerken en opvangstructuren uitgebouwd.

In het kader van de nieuwe regelgeving is elk caw verplicht een geïntegreerd doelgroepenbeleid te voeren. De uitdaging bestaat erin om, in functie van deze doelgroepen, de kracht van de verschillende werkvormen optimaal te benutten. De uitdaging bestaat er ook in om de bestaande werkvormen te herdenken en nieuwe werkvormen te ontwikkelen wanneer blijkt dat de bestaande werkwijzen niet of niet meer aangepast zijn aan de noden en de kenmerken van de doelgroep.

Aanwezigheid van allochtonen in de residentiële voorzieningen

Binnen het residentiële aanbod springt één werksoort duidelijk in het oog, met name de opvangcentra voor vrouwen en kinderen (waaronder de vluchthuizen). In regio's met een grotere aanwezigheid van allochtonen vertegenwoordigen de allochtone vrouwen (met kinderen) tot 25 à 40% van het cliënteel.

In de crisisopvangcentra en de algemene residentiële opvangcentra is er een lagere, maar toch nog betekenisvolle aanwezigheid van allochtonen. Een deel van deze groep zijn vluchtelingen. In dit kader moet evenwel vastgesteld dat het algemeen welzijnswerk geen echte plaats inneemt in de globale opvangstructuur voor vluchtelingen. Het actuele vluchtelingenvraagstuk dwingt dan ook stilaan tot het actualiseren van de definitie 'thuisloosheid'

De algemene opvangcentra bereiken vooral mannelijke allochtonen omdat deze meestal geen gemengde werking hebben. Het betreft cliënten tussen 18 en 30 jaar met verslavingsproblemen en met confrontaties met politie en justitie.

In Brussel is vooral de groep van allochtone jongeren ('identiteits- en cultuurcrisis') sterk vertegenwoordigd. Merkwaardig is dat men deze jongeren niet zo vaak terugvindt in de opvangcentra voor jongvolwassenen.

Aanwezigheid van allochtonen in de ambulante voorzieningen

In het ambulante luik krijgen we een heel ander beeld. Hier kunnen we stellen dat allochtone burgers zeer moeilijk de weg vinden naar de ambulante hulp- en dienstverlening (bv. gezins- en relationele werking, jeugdhulpverlening).

Deze globale tendens verhindert niet dat enkele caw's wel een specifiek aanbod hebben ontwikkeld voor ambulante begeleiding van vluchtelingen (bv. De Mare en De Terp te Antwerpen). Bovendien zijn sommige werkingen die oorspronkelijk buiten het algemeen welzijnswerk (o.a. integratiesector) ontwikkeld werden intussen ingebed binnen een caw :

- Archipel : categoriaal aanbod voor migranten te Brussel (De Foyer ⇒ Welkom) ;
- De Stroming te Antwerpen : werking voor Latijns-Amerikanen (Centro Latino) ;
- Markant en De Mare : het verbeteren van het zorgaanbod t.a.v. migranten door middel van methodiekontwikkeling en deskundigheidsbevordering binnen het reguliere algemeen welzijnswerkaanbod (het project 'Thema') ;
- JWW : relatief veel contact met allochtonen omdat zij talrijk vertegenwoordigd zijn in de gevangenispopulatie.

Als voorzichtige hypothesen zou men kunnen stellen dat het feit dat de ambulante caw relatief weinig allochtonen bereiken, wellicht te maken heeft met de dominantie van het klassieke 'winkelmodel' en het werken met 'consultatiegesprekken op afspraak'. Deze werkwijze is overigens niet alleen drempelverhogend voor de allochtonen, maar ook voor kansarmen.

Dit parallellisme lijkt ook een belangrijk aspect in de discussie over de toegankelijkheid van het algemeen welzijnswerk voor specifieke doelgroepen. Anderzijds kan men stellen dat het ambulante welzijnswerk wél enige aansluiting lijkt te vinden bij de allochtone bevolkingsgroep wanneer men een categoriaal centrum uitbouwt.

De kijk van de caw's op 'interculturalisering'

Om beter aan te sluiten bij de vragen en problemen van allochtonen, is een meer omvattende aanpak nodig op alle niveaus van een caw. Deze globale aanpak vatten we onder de noemer 'interculturalisering'. Dit betekent in feite dat een centrum in zijn geheel voortdurend moet leren omgaan met de diversiteit die in onze samenleving aanwezig is.

Uit de beleidsplannen komen enkele denkpistes naar voren die de caw's momenteel verkennen op weg naar een meer interculturele aanpak. We drukken deze denkpistes uit in enkele stellingen :

- interculturaliseren = meer nadruk op mobiel werken, vindplaatsgericht werken en reconversie van het bestaande aanbod ;
- interculturaliseren = allochtone bemiddelaars en hulpverleners opnemen in de équipe ;
- interculturaliseren = werken aan deskundigheidsbevordering ;
- interculturaliseren = ook een kwestie van kleine, maar belangrijke aanpassingen (op het vlak van taalgebruik) ;
- interculturaliseren = meer samenwerken met de integratiecentra en –diensten.

Vermeld kan ook dat het algemeen welzijnswerk via de CAW's Artevelde en de Visserij te Gent en de CAW's De Stroming en Markant-Thema te Antwerpen betrokken is bij het onderzoek van het samenwerkingsverband voor de bevordering van de toegang voor allochtonen en armen tot welzijnsvoorzieningen (zie hierboven).

SCHOOLOPBOUWWERK

In het strategisch plan voor het Vlaamse minderhedenbeleid werd een project geformuleerd om het schoolopbouwwerk te structureren (P22)

In 1999 heeft de sector van het schoolopbouwwerk (SOW) zich georganiseerd in een Interregionale Werkgroep Schoolopbouwwerk. De werkgroep heeft in de eerste plaats een overzicht gemaakt van het SOW in Vlaanderen en Brussel. Hierbij valt de verscheidenheid van het SOW op. De projecten zijn ingebed in de integratiesector, het maatschappelijk opbouwwerk, het onderwijs, het jeugdwerk, het OCMW, vierdewereldwerkingen, gemeentelijke diensten,... De financiering gebeurt meestal met middelen uit het sociaal impulsfonds (SIF). Er werden 101,75 VTE-personeelsleden geteld met als hoofdplicht schoolopbouwwerk en 10,75 VTE-personeelsleden voor tweedelijnsondersteuning.

Door de SOW-initiatieven wordt een sterke nood gevoeld aan ondersteuning op Vlaams-Brussels niveau en dit op de volgende vlakken:

- Coördinatie: overleg en afstemming tussen de lokale en regionale werkingen.
- Methodiek- en materiaalontwikkeling: verzamelen, bundelen en verspreiden van nieuwe werkvormen en mee ontwikkelen van nieuwe methodieken en materialen.
- Vormingsaanbod voor de werkers: deskundigheidsbevordering bij de schoolopbouwwerkers en vorming voor tweedelijnswerkers m.b.t. werkbegeleiding en coaching.
- Gesprekspartner op beleidsniveau: signaleren van structurele problemen en knelpunten in functie van beleidsbeïnvloeding en het bewaken van de complementariteit onderwijs - welzijn.

Of dit vorm moet krijgen in een overlegplatform of een ondersteuningscentrum is niet uitgemaakt. De initiatiefnemers stellen de vraag aan het Vlaams Minderhedencentrum, VIBOSO en Uit De Marge om mee na te denken over een mogelijke vormgeving van deze ondersteuning.

De werkgroep wijst op volgende actuele knelpunten en uitdagingen voor het SOW:

- De ruime doelgroep en de verscheidenheid aan initiatiefnemers vraagt om een onafhankelijk platform / ondersteuningsorgaan met garanties voor de betrokkenheid van alle werkingen en een goede doorstroming naar de verschillende sectoren, regio's en werkingen.
- De complementariteit van het SOW met de scholen en PMS-centra enerzijds en een netwerkontwikkeling op wijkniveau anderzijds is essentieel. Nu is niet duidelijk wat onderwijs, de lokale besturen en de welzijnskoepels hiervoor ondernemen.
- Er worden steeds hogere eisen gesteld aan het SOW (resultaten en indicatoren), zonder dat hier meer middelen tegenover staan wat ondersteuning betreft.
- De financiering met SIF-middelen waarborgt geen continuïteit, maakt dat gemeenten de accenten bepalen en betekent dat in de meeste gevallen bijna al het geld naar loonkosten gaat en weinig naar werkingsmiddelen.

BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND

Ondersteuningsteams Allochtonen Bijzondere Jeugdzorg

In het strategisch plan voor het Vlaamse minderhedenbeleid werd een project (P 21) geformuleerd om de ondersteuningsteams Migranten Bijzondere Jeugdzorg als reguliere werkvorm te erkennen en te ondersteunen.

De Vlaamse overheid heeft 4 overeenkomsten afgesloten met ondersteuningsteams allochtonen (OTA) om de diensten (comités voor bijzondere jeugdzorg, bemiddelingscommissies en sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken) en voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand (inclusief de Gemeenschapsinstellingen) te ondersteunen.

De reglementaire basis 'Uitgaven op het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand, rubriek Uitgaven aan derden voor het opzetten van preventiecampagnes' blijft behouden in de begroting 2000.

De 4 ondersteuningsteams zijn:

1. Het ondersteuningsteam allochtonen bijzondere jeugdbijstand Antwerpen. Dit OTA is werkzaam voor diensten en voorzieningen bijzondere jeugdbijstand van de provincie Antwerpen. De contractant is een vzw
2. Het ondersteuningsteam allochtonen bijzondere jeugdbijstand Limburg, voor diensten BJB en voorzieningen BJB van de provincie Limburg. Dit OTA is werkzaam voor diensten en voorzieningen bijzondere jeugdbijstand van de provincie Limburg. De contractant is een vzw.
3. Het ondersteuningsteam allochtonen bijzondere jeugdbijstand Oost-Vlaanderen. Dit OTA is werkzaam voor diensten en voorzieningen bijzondere jeugdbijstand van de provincies Oost - en West-Vlaanderen. Het provinciebestuur Oost-Vlaanderen is contractant.
4. Het ondersteuningsteam allochtonen Vlaams-Brabant voor diensten en voorzieningen bijzondere jeugdbijstand van de provincie Vlaams-Brabant en van Brussel-Hoofdstad. Het provinciebestuur van Vlaams-Brabant is contractant.

De looptijd van de overeenkomsten met de OTA's is 1 jaar, slechts verlengbaar na schriftelijk akkoord van de minister/ bevoegde ambtenaar. De contractanten van de OTA's, de coördinatoren en medewerkers blijven zorgen hebben met de éénjarigheid van de contracten, niettegenstaande de inschakeling van de diensten als constant beleid gezien wordt door de administratie. In 2000 zullen de mogelijkheden worden onderzocht om de OTA's als reguliere voorzieningen te laten erkennen en subsidiëren.

Meerwaarde van de OTA

Diensten en voorzieningen binnen de bijzondere jeugdbijstand beklemtonen de meerwaarde van het kunnen beroep doen op de deskundigheid van de medewerkers van de OTA's tot optimalisering van de hulpverlening in dossiers van allochtone jongeren en gezinnen en ondersteuning / vorming tot deskundigheidsbevordering van de hulpverleners.

Het OTA treedt niet op in de plaats van de bestaande hulpverlening, maar voegt door betekenisbemiddeling / conflictbemiddeling een meerwaarde toe om oplossingsgericht te kunnen werken in gezinnen van allochtone jongeren.

De tussenkomsten van het ondersteuningsteam legt de nadruk op de dialoog tussen ouders, jongeren en de hulpverlener en focust op de thuissituatie. Zij ondersteunen, adviseren of herstellen de ouders in hun rol van opvoeder en maken de jongeren bewust van hun achtergrond en de rol die deze speelt bij hun concrete vragen en problemen. Zij expliciteren culturele evidenties, uiteenlopende waarden en normen. Zo maken zij ouders en jongeren sterker om het hoofd te bieden aan de gezinsoverstijgende factoren die de opvoedingsproblemen mee in de hand werken: de invloeden van de vrienden-groep, een moeilijk lopende schoolcarrière, een weinig kwalitatieve vrijetijdsbesteding, een discriminerende samenleving.

Via de jaarverslagen van de OTA's, deelname van de afdeling bijzondere jeugdbijstand aan stuurgroepen/overleggroepen en verslagen van deze fora, blijkt de meerwaarde van het inzetten van de OTA's bij betekenisbemiddeling, / conflictbemiddeling in dossiers door de specifieke culturele en migratiecontext die ze hanteren.

Een verantwoording van de verdere inschakeling van de OTA's wordt eveneens gehaald uit aanbevelingen van de Commissie ad hoc Bijzondere Jeugdbijstand in het Vlaams Parlement van 31/3/1999. In de tekst is opgenomen dat "de Vlaamse Gemeenschap methodieken ondersteunt die beter aansluiting vinden bij het cliënteel, waardoor de maatschappelijk noodzakelijk bevonden hulpverlening in de bijzondere jeugdbijstand ook beter onderhandeld en aanvaard kan worden door het cliënteel. De inschakeling van vertrouwenspersonen, ervaringsdeskundigen en bemiddelaars dient hierbij te worden gestimuleerd".

Nieuwe ontwikkelingen in de hulpvragen

De maatschappelijke behoefte die aan de basis lag van de oprichting van de teams was en is dat de diensten (comités voor bijzondere jeugdzorg, bemiddelingscommissies, sociale diensten JRB) en alle voorzieningen erkend binnen de bijzondere jeugdbijstand, geconfronteerd werden en worden met een steeds groeiende moeilijkheidsgraad van de problematieken waarmee allochtone jongeren van de derde generatie en hun gezinnen te maken hebben.

Daarnaast komen er ook steeds meer hulpvragen van minderjarige vluchtelingen, waarvoor bemiddeling van diensten die specifieke ondersteuningsmethodieken hebben ontwikkeld, nodig zijn. Bovendien is er een toenemende vraag naar allochtone therapeuten. Zoals hun opdracht en concept er nu uitziet mag een OTA evenwel geen rechtstreekse hulpverlening bieden, maar zijn zij ondersteunend naar de hulpverlening binnen de bijzondere jeugdbijstand.

Opvallend is ook dat de verscheidenheid in etniciteit bij het doelpubliek toeneemt. Oorspronkelijk bedoeld als ondersteuning voor Turkse en Marokkaanse allochtonen, plaatst deze evolutie de ondersteuningsteams voor nieuwe uitdagingen.

Daar waar er bij het OTA Limburg voordien vooral verzoeken tot ondersteuning kwamen voor Turkse en Marokkaanse allochtonen, had men in 1999 te maken met een uitbreiding naar andere groepen (Russen, Tsjechen, Kosovaren, Albanen, Indiërs, Chilenen, Portugezen, Afrikanen, ...). Dit betekende dat het OTA op zoek diende te gaan naar vrijwilligers. Dit zorgde voor problemen in verband met kwaliteit, beschikbaarheid, mobiliteit en vergoedingen.

Het OTA Antwerpen kende een aanzienlijke stijging van het aantal Turkse dossiers, vermoedelijk te wijten aan het feit dat dit het eerste volledige jaar was dat het OTA een Turkse bemiddelaar in dienst had. Anderzijds had ook hier de toenemende diversiteit in de samenleving een weerslag op de populatie binnen de bijzondere jeugdbijstand.

Het ondersteuningsteam stelde zich de vraag welke rol te spelen in de begeleiding van allochtone cliënten van niet-Maghrebijnse en niet-Turkse afkomst. Er werd beslist ten experimentele titel in te gaan op vragen van ondersteuning van cliënten met een andere etniciteit. Vastgesteld werd ook dat de niet-begeleide minderjarigen een stijgende groep zijn binnen de bijzondere jeugdbijstand.

Vorming

Het OTA Limburg werd geconfronteerd met een vraag naar het aanbieden van kwalitatieve vorming. Ze deden een vormingsaanbod in 1999 (drie themadagen en één trainingstweedaagse) voor consultants en intermediairen. Door het grote aantal inschrijvingen dienden ze de vorming te herhalen. Ook in 2000 is de vorming lopende.

OTA Antwerpen organiseerde op vraag van de sector 3 maal een vormingscyclus 'hulpverlening aan allochtone jongeren' o.m. voor nieuwe consultants bij de comités voor bijzondere jeugdzorg en de sociale diensten van de jeugdrechtsbanken. Deze cycli worden opnieuw georganiseerd in 2000.

Aanbod categoriale hulpverlening

Voor het eerst werden vanuit de bijzondere jeugdbijstand ook initiatieven erkend gericht naar specifieke doelgroepen, o.m. naar allochtonen.

- VZW 'T HUIS', begeleidingstehuis voor niet-begeleide minderjarigen, jongens-meisjes : 0-18 jaar; capaciteit:15
- Dagcentrum "Taïtoem", deel uitmakend van dagcentrum "De Touter": Capaciteitsuitbreiding en afzonderlijke locatie voor 6 Marokkaanse jongeren van 6-18 jaar.
- Thuisbegeleidingsdienst voor gezinnen van Marokkaanse origine, deel uitmakend van het Regionaal Centrum voor Thuisbegeleiding van VZW De Touter. Globale capaciteitsuitbreiding van 24 naar 32 waardoor er voor de specifieke werking met 8 Marokkaanse gezinnen gekwalificeerd personeel werd aangeworven. Er wordt gezocht naar een afzonderlijke geschikte locatie.
- Binnen de pleeggezinnendienst 'Opvang' is een project gestart 'Pleegzorg Dunya' specifiek voor allochtonen.

OTA's werkten mee aan de totstandkoming van een concept voor deze voorzieningen. De teams van de werkingen van de Touter en het OTA Antwerpen hebben regelmatig overleg. Ze opperen het idee om tot systematische samenwerkingsverbanden te komen met de diverse werkingen. Tot op heden heeft dit geen concrete invulling gekregen.

Gemeenschapsinstellingen

In de gemeenschapsinstellingen voor bijzondere jeugdbijstand is een oververtegenwoordiging van minderheidsgroepen (allochtonen, jongeren zonder papieren, niet-begeleide minderjarigen). De meest recente officiële cijfers over het aandeel van deze jongeren in de instellingen dateren van 1997:

- 19% in de Zande Ruiselede, half open instelling voor jongens
- 13,8% in de Zande Beernem, gesloten instelling voor meisjes
- 48,5% in De Kempen Mol Markt, half open instelling voor jongens
- 45% in De Kempen Mol Hutten, gesloten instelling voor jongens

De meer algemene veranderingen die het leefklimaat, de communicatie en de onderlinge relaties verbeteren komen ook de allochtone jongeren ten goede. Daarnaast zijn er ook een aantal specifieke maatregelen die aan deze doelgroep ten goede komt.

Algemene initiatieven om de kwaliteit van de plaatsing te verhogen

In een evolutie naar moderne, volwaardige residenties met een comfortabel aanbod aan de verblijvers en een open visier naar het maatschappelijk gebeuren wordt de infrastructuur verder uitgebouwd. Enkele van deze projecten zijn:

- Masterplan De Kempen, projectfase II : 2 nieuwe leefgroep in De Hutten en een nieuwe administratieve vleugel in De Markt.
- Een nieuwe leefgroep in De Zande Ruiselede.
- Vernieuwing van bestaande ruimtes en lokalen voor +/- 20.000.000 BEF (495787,05 EUR) in De Zande te Beernem en aankoop van terreinen voor een toekomstig masterplan voor modernisering en uitbreiding.

Andere voorbeelden van kwaliteitsverbeterende initiatieven zijn:

- Een zorgzamer en meer overwogen toepassen van de afzonderingsmaatregel.
- Verdere verfraaiing van woonruimtes van de leefgroepen, klassen en werkplaatsen.
- Verhoging van zakgeld en mogelijkheid om kledij zelf te kiezen.
- Voor familiaal alleenstaanden wordt in de vakantieperiode gezocht naar zinvolle alternatieven: sportkampen, avonturentochten, ...
- Door de aanwerving van een onderwijspedagoog zal het recht op onderwijs beter worden onderbouwd en gerealiseerd.
- Er wordt gewerkt aan het destigmatiseren van de jongeren door diverse initiatieven ten aanzien van het grote publiek en in afspraak met de media (o.a. jubileumviering, sporthappening voor scholen).
- Door allerlei samenwerkingsverbanden was er een drempelverlagend effect t.a.v. instanties zoals de VDAB, jongeren infopunten en culturele centra ter bevordering van de reïntegratie van de jongeren in de samenleving.

Specifieke initiatieven in de gemeenschapsinstelling De Zande

- Voor de minderjarigen van allochtone oorsprong werd de onthaalvideo vertaald in het Turks, Arabisch en het Frans.
- De aanwezigheid van de allochtone opvoeder is voor vele allochtonen, vnl. Turken en Marokkanen een pluspunt. Deze allochtone opvoeder spreekt met hun ouders, zowel na de video als bij incidenten en misverstanden. Naar het opvoedersteam toe is hij de go-between, maar ook de vertegenwoordiger en spreekbuis van de moslimcultuur. Dit aspect is zeer vormend voor het personeel en het klimaat van de instelling i.v.m. non-discriminatie.
- Dankzij de vrij goede samenwerking met de dienst Vreemdelingenzaken, het Centrum voor Gelijkheid van Kansen, de instelling 't Huis in Aalst en diverse ambassades en consulaten kan de soms uitzichtloze situatie van de niet-begeleide minderjarigen veel beter opgevolgd en zelfs opgelost worden. Verdere coördinatie dringt zich op.
- In afwachting van nieuwe initiatieven door de overheid i.v.m. niet-begeleide minderjarigen hebben beide campussen (Beernem en Ruiselede) voor deze jongeren, die veelal onterecht en bij gebrek aan alternatieven geplaatst worden, een extra inspanning geleverd. Zowel voor de sociale diensten van de gemeenschapsinstellingen als voor het personeel bezorgt deze groep een verhoogde werkbelasting. De gemeenschapsinstelling voor bijzondere jeugdbijstand blijkt geen geschikte plaatsingsmaatregel voor deze groep.

Specifieke initiatieven in de gemeenschapsinstelling 'De Kempen' in Mol

- Er is slechts één Marokkaanse opvoeder op contractuele basis. Het blijkt moeilijk te zijn andere allochtone opvoeders aan te trekken. Het zou een verbetering zijn als ook niet-Belgen statutair

zouden kunnen aangeworven worden en indien in alle gemeenschapsinstellingen meer allochtone opvoeders zouden kunnen worden aangeworven.

- Er is een allochtoon leraar Arabisch ter beschikking gesteld door de Marokkaanse ambassade.
- Er is een specifieke spijskaart voor moslims en er zijn ook faciliteiten voor jongeren die de Ramadan wensen te volgen.
- Nieuw is de toestroom van Kosovaarse of vermeend Kosovaarse jongeren, waarvoor een plaatselijk Kosovaar werd geëngageerd als vrijwilliger-tolk.

CGBS

Het CBGS (Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudiën) publiceerde internationaal resultaten van afgerond onderzoek omtrent gezinsvorming en vruchtbaarheid. uit voorbije jaren.

Schoenmaeckers R., Lodewijckx E., Gadyene S. (1998), Vruchtbaarheid bij Turkse en Marokkaanse vrouwen in België: resultaten van de volkstellingen. *Bevolking en Gezin*, boekaflevering, 27, 3 : 127-154.

Schoenmaeckers R., Lodewijckx E. (1999), Demographic Behaviour in Europe: Some Results from FFS Country Reports and Suggestions for Further Research. *European Journal of Population*, 15, 3: 207-240.

Schoenmaeckers R., Lodewijckx E., Gadyene S. (1999), Marriages and Fertility among Turkish and Moroccan Women in Belgium: Results from Census Data. *International Migration Review*, 33,4: 901-928.

Tevens kwamen de resultaten beschikbaar van de focusgroep interviews omtrent partnerkeuze en seksualiteit bij ongehuwde tweede generatie jongeren.

Lodewijckx E. & K. Hendrickx (1998), Visies van ongehuwde tweede-generatie Marokkaanse jongeren op huwelijk, partnerkeuze en seksualiteit. *Bevolking en Gezin*, boekaflevering, 27, 3 : 87-125.

Liever met die van ons. *Opvattingen Marokkaanse jongeren over huwelijk, relaties en seks*. Weliswaar, 1999, 23: 23-23.

Hendrickx K. & E. Lodewijckx (1999), Seksueel gedrag van Marokkaanse jongeren van de tweede generatie zoekt een evenwicht tussen behoud van de maagdelijkheid bij de meisjes en premaritale seks met hoog condoomgebruik bij de jongens. *Abstractboek Referatendag Vlaams Huisartsenresearch*, 25 september 1999, Antwerpen.

Tot slot werden eveneens gegevens van de focusgroep interviews inzake problemen met anticonceptie door Marokkaanse gehuwde vrouwen gepubliceerd.

Hendrickx K. & E. Lodewijckx (1999), Het anticonceptieconsult bij Marokkaanse vrouwen. in: "Seksualiteit en anticonceptie in de eerste lijn: ideeën voor de 21e eeuw. *Prima Linea*, W.V.V.H. juni 1999, pp 37-44.

INTERNATIONALE ACTIVITEITEN

De Vitale Stad

De bedoeling van het project 'De Vitale Stad' is een duurzaam kader te creëren in Nederland en Vlaanderen voor beleidsmensen en professionelen, actief in de wereld van de stedelijke revitalisering. Hiertoe werd een 'lerend netwerk' gevormd, waar politici, ambtenaren en burgers informatie uitwisselen en de onderlinge contacten versterken.

De verschillende partners in de regiegroep, die het project stuurden waren de Nederlandse ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden (BZK), het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur) en de administratie Binnenlandse Aangelegenheden, de Koning Boudewijnstichting te Brussel, het Verwey-Jonker Instituut te Utrecht en de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten.

Als aanzet werden er in 1999 vier workshops georganiseerd die uitmondde in een lerend netwerk van lokale besturen. Speciale aandacht werd besteed aan "Good practices" op lokaal niveau, de rol van de burger, de verschillende typen netwerken en niveaus en de relatie tussen het lokale, centrale en Europese niveau.

Als ondersteunend instrument van het project werd een website voor buurt- en wijkontwikkeling gecreëerd. Geïnteresseerden en deelnemers aan het project kunnen er basisinformatie consulteren, maar ook met elkaar communiceren. Surf naar <http://www.buurt.net>.

Internationale vertegenwoordiging

De administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn vertegenwoordigde in 1999 de Vlaamse Gemeenschap in het Europees Comité voor Sociale Cohesie (CDSC), in het Europees Comité voor Migratie (CDMG) en in de AER (Assembly of European Regions).

In kader van het toezicht van de Raad van Europa op de toepassing van de sociale rechten van burgers werden er volgende rapporten opgesteld:

- een rapport als onderdeel van het 'Vijfde Belgisch rapport aan de Raad van Europa betreffende de toepassing van het "Europees Sociaal Handvest";
- een rapport i.v.m. artikel 17 van het 'Europees Sociaal Handvest' over het recht van moeders en kinderen op sociale en economische bescherming;
- een rapport over preventie (Policies and services for social prevention and action);
- een rapport n.a.v. de 14de controlecyclus van Europees Sociaal Handvest. Dit laatste bestond vooral in het samenbrengen van de verschillende initiatieven die de Vlaamse Gemeenschap neemt voor beroepsvorming.

Voor het CDMG werd voor het Europees vooruitgangsrapport 1998 van de Raad van Europa verslag uitgebracht over de Vlaamse realisaties in 1998 op gebied van het minderhedenbeleid.

Voor de AER werd meegewerkt aan een rapport 'From Social Exclusion to Social Inclusion'.

Samenwerking met Wallonië

Op 19 november 1999 organiseerde de administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn een seminarie waarin Vlaanderen aan Wallonië en Wallonië aan Vlaanderen hun minderhedenbeleid voorstelden. Daaruit bleek duidelijk dat beide gemeenschappen dezelfde doelstellingen hebben, doch andere methoden en andere strategieën gebruiken. De deelnemers waren zeer positief t.o.v. dit initiatief en vroegen een meer gestructureerd overleg tussen de Vlaamse Gemeenschap en 'la Région Wallonne'.

Emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen.

Beleidsdomein Gezondheidszorg

De Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke kansen hecht in haar beleidsnota groot belang aan de gelijke toegang tot de gezondheidszorg. Zo zal onderzocht worden op welke wijze de functie van interculturele medewerkers en van ervaringsdeskundigen optimaal kan ingezet worden om de zorg aan specifieke doelgroepen te verbeteren en om het welslagen van preventiecampagnes in deze groepen te ondersteunen. Hierbij zullen specifieke methoden worden gebruikt, zonder daarom over te gaan tot een parallelle dienstverlening die veeleer stigmatiserend kan overkomen.

Ook inzake geestelijke gezondheidszorg zullen de centra voor geestelijke gezondheidszorg een voor-rangsbeleid voeren ten aanzien van achtergestelde groepen.

INTERCULTURELE BEMIDDELING IN DE GEZONDHEIDSZORG

Om de gezondheidsvoorzieningen beter toegankelijk te maken voor allochtonen is er begin van jaren negentig binnen de Vlaamse Gemeenschap het project 'interculturele bemiddelaars in de gezondheidszorg' opgestart. In 1998 werd dit project beëindigd en vanaf 1999 werd de reguliere tewerkstelling van de interculturele bemiddelaars in de equipes voor MST gerealiseerd. Ook op federaal vlak was er aandacht voor de interculturele bemiddeling.

Integratie van de interculturele bemiddelaars in de equipes voor het MST

Sedert begin 1999 zijn 20 bemiddelaars (18,3 VTE) opgenomen in een equipe voor Medisch Schooltoezicht. Hierdoor werd het werkveld ingeperkt want vroeger waren ze actief in de ganse eerstelijnsgezondheidszorg (vb huisartsenpraktijken) en ook in centra voor geestelijke gezondheidszorg en ziekenhuizen.

Wanneer de equipes medisch schooltoezicht eertlang zullen opgenomen worden in de nieuw opgerichte centra voor leerlingenbegeleiding (departement Onderwijs) bestaat bovendien het gevaar dat de interculturele bemiddelaars gaandeweg andere opdrachten zullen krijgen.

Federaal initiatief inzake interculturele bemiddeling in de gezondheidszorg

Het federale experiment 'interculturele bemiddeling in de ziekenhuizen' is eveneens beëindigd. Dit project liep gedurende de periode 1997-1998 in een 20-tal Belgische ziekenhuizen. Het experiment bestond uit het zoeken naar een structureel draagvlak voor de interculturele bemiddeling in de ziekenhuizen. Aanvankelijk werd dit project gefinancierd door het Impulsfonds voor het Migrantenbeleid. Thans bestaat de mogelijkheid voor de ziekenhuizen om de tewerkstelling van de bemiddelaars te financieren via de mogelijkheden in het kader van de bevordering van de tewerkstelling in de non-profitsector én de verpleegdagprijs. Voor alle ziekenhuizen samen is in totaal een bedrag van 20 miljoen BF voorzien voor de tewerkstelling van interculturele bemiddelaars.

Project 'interculturele assistent in de social-profitsector'

Het project 'interculturele assistent in de social profitsector' is een initiatief van de Vereniging voor Sociale Fondsen in de Social Profitsector (VESOFO). Dit project heeft tot doel laaggeschoolde Turkse en Marokkaanse vrouwen op te leiden tot professionele interculturele assistenten en het ontwikkelen van een interculturele dynamiek die de kwaliteit van de zorgbedeling verhoogt. Het project voorziet in 1 opleidingsmodule per gewest. Per opleidingsmodule kunnen er 12 deelnemers aan het project participeren. Het project is gestart in 1999 met een duurtijd van 1 jaar.

PREVENTIEVE GEZONDHEIDSZORG

Vroeger werden binnen de preventieve gezondheidszorg via projectsubsiëring projecten opgezet die soms specifiek op etnisch-culturele minderheden waren gericht. De oprichting van LOGO's (netwerken voor lokaal gezondheidsoverleg) hebben de budgettaire middelen herschikt.

De projectmatige benadering o.a. van de problematiek van de etnisch-culturele minderheden werd verlaten en via de LOGO's werd een structurele aanpak in de preventieve gezondheidszorg geïntroduceerd.

De LOGO's zullen in 2000 operationeel worden en het bereiken van kansarme doelgroepen zal een evaluatiecriterium zijn voor het beoordelen van hun initiatieven in de gezondheidssector. Bij het opstellen van de beleidsplannen en de realisatie van de gezondheidsdoelstellingen dienen de LOGO's aandacht te besteden aan de etnisch-culturele minderheden.

Emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen. Beleidsdomein Kind en Gezin

Naar aanleiding van het aantreden van de nieuwe Vlaamse regering zijn de allochtone jongeren als prioritaire doelgroep naar voor geschoven (zie verder - Jeugdbeleid). In nauw overleg met ICEM wenst minister Mieke Vogels een globaal, ingrijpend en effectief plan uit te werken dat aan allochtone jongeren meer kansen garandeert om hen daadwerkelijk te laten participeren aan de Vlaamse samenleving. Om deze beleidsintentie te realiseren, zijn specifieke kredieten (nieuw initiatief) voorzien. In de vastlegging en omschrijving van dit krediet en de sectoren waarvoor een actieplan dient te worden ontwikkeld, wordt Kind en Gezin nadrukkelijk genoemd.

Dit actieplan moet tot stand komen vanuit een aantal sleutelconcepten, met name inclusief, gecoördineerd en in overleg met de doelgroep. Vanuit ICEM werd ook de basisoptie genomen om de werkzaamheden in eerste instantie te richten op Turkse en Marokkaanse jongeren.

Om tot het actieplan te komen, worden een zestal stappen voorzien. Deze stappen zijn:

- het in kaart brengen van de doelgroep;
- de probleemanalyse, met aandacht voor ieders rol;
- een analyse van de huidige voorzieningen en instrumenten en de mate waarin zij allochtone kinderen en jongeren bereiken;
- een evaluatie van de bestaande voorzieningen en instrumenten en voorstellen van bijsturing;
- voorstellen van acties om de uitkomstmogelijkheden van allochtone kinderen te bevorderen;
- het uitwerken van een voorstel van actieplan voor de sector.

In een eerste stap binnen Kind en Gezin naar de uitwerking van een actieplan werd aan de beleids- en provinciale afdelingen van Kind en Gezin gevraagd om de nodige informatie door te geven met betrekking tot de vijf eerste stappen van het actieplan. Waar mogelijk werd geografisch gesitueerd waar de beoogde doelgroepen voorkomen. Volgende afdelingen hebben informatie verzameld: de afdeling kinderopvang; de afdeling maatschappelijke positie van het kind; de afdeling preventieve zorg; de provinciale afdeling.

Deze informatie zal toelaten om in een volgende wijze en in afstemming op de voortgang binnen ICEM een voor de instelling geëigend actieplan te ontwikkelen. Op basis van de verzamelde gegevens en aandachtspunten zal met de verschillende afdelingen op een gecoördineerde wijze een actieplan worden ontwikkeld. Concreet houdt dit in dat aan de verschillende afdelingen, met name de provinciale en beleidsafdelingen en de afdeling algemene diensten, gevraagd zal worden om voor het eigen domein en de eigen verantwoordelijkheid één of meerdere objectieven te formuleren.

Voor de concrete uitwerking van deze fase wordt gewacht op de concrete aanwijzingen vanuit ICEM. Desalniettemin kan reeds worden gesteld dat de verschillende betrokken afdelingen binnen de jaarplanning ruimte dienen te voorzien voor het uitwerken en realiseren van deze objectieven. Van zodra de voornoemde aanwijzingen duidelijk zijn zullen de verschillende afdelingen worden uitgenodigd om in gezamenlijk overleg voorstellen voor een actieplan uit te werken en de krachten te bundelen.

Deze bijdrage bevat de informatie die door de verschillende afdelingen van Kind en Gezin werd verzameld met het oog op het uitwerken van een positief actieplan voor allochtone kinderen. Bij wijze van inleiding wordt eerst stilgestaan bij de cijfergegevens over het aantal geboren kinderen in 1999 dat bij Kind en Gezin gekend is, opgesplitst naar nationaliteit van de moeder bij haar geboorte.

ALLOCHTONE KINDEREN IN DE KIJKER

Om de allochtone kinderen in kaart te krijgen, werd vertrokken van het aantal kinderen geboren in 1999 dat gekend is bij Kind en Gezin. Het betreft hier niet de officiële geboortecijfers maar het aantal kinderen die door Kind en Gezin bereikt werden.

Op 15 maart 2000 waren bij Kind en Gezin 63.010 kinderen gekend die geboren werden in 1999. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waren er dit 2.325.

Vervolgens werd nagegaan voor welke kinderen de moeder bij haar geboorte de Marokkaans of Turkse nationaliteit had. Voor deze respectievelijke groepen werd het procentueel aandeel berekend in de totaliteit van het aantal bij Kind en Gezin gekende kinderen dat geboren werd in 1999.

In een eerste tabel wordt een overzicht gegeven per provincie en voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Een tweede tabel geeft een overzicht per gemeente voor het Vlaams Gewest. Een derde tabel geeft een overzicht voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Een overzicht per provincie.

In het Vlaams Gewest bedraagt het aandeel kinderen waarvan de moeder bij geboorte niet de Belgische nationaliteit had ruim 20 % van de totaliteit van het aantal kinderen geboren in 1999.

Ongeveer 2,6 % van de kinderen geboren in 1999 in het Vlaams Gewest heeft een moeder waarvan de nationaliteit bij geboorte Marokkaans was. Ongeveer 2,4 % van de kinderen heeft een moeder waarvan de nationaliteit bij geboorte Turks was. Uit de cijfers komt naar voor dat beide groepen op het niveau van het Vlaams Gewest ongeveer even groot zijn. Toch blijkt dat hun spreiding overheen de verschillende provincies sterk verschilt.

Tabel 1: Kinderen geboren in 1999 en gekend bij Kind en Gezin. Overzicht Vlaams Gewest – Provincies en Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Provincie	Kinderen geboren in 1999	Nationaliteit van moeder bij geboorte is Marokkaans	%	Nationaliteit van moeder bij geboorte is Turks	%
Antwerpen	18.062	961	5,32	314	1,74
Vlaams-Br.	10.862	139	1,28	48	0,44
West-Vl.	11.355	81	0,71	12	0,11
Oost-Vl.	14.536	246	1,69	518	3,56
Limburg	8.195	183	2,23	642	7,83
Tot Vl.Gew.	63.010	1.610	2,56	1.534	2,43
Brussels Gewest	2.325	200	8,60	37	1,59
Alg. totaal	65.335	1.810	2,77	1.571	2,40

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft ruim 8 % van de gekende groep kinderen een moeder met een Marokkaanse nationaliteit bij haar geboorte, ongeveer 1,5 % heeft een moeder met Turkse nationaliteit bij geboorte.

In de provincie Antwerpen woont de grootste groep kinderen, wiens moeder bij geboorte de Marokkaanse nationaliteit had. Het gaat om 961 kinderen. Zij vormen ruim 5 % van de kinderen geboren in 1999 in deze provincie. Op een tweede plaats volgt de provincie Oost-Vlaanderen met 246 kinderen. Zij vormen 1,7 % van de kinderen geboren in 1999 in deze provincie. Daarna volgen Limburg met 183 kinderen en Vlaams-Brabant met 139 kinderen. Zij vormen respectievelijk 2,2 % en 1,3 % van de kinderen geboren in 1999 in deze provincies.

In de provincie Limburg woont de grootste groep kinderen, wiens moeder bij geboorte de Turkse nationaliteit had. Het gaat om 642 kinderen. Zij vormen ongeveer 8 % van de kinderen geboren in 1999 in deze provincie.

Op een tweede plaats volgt de provincie Oost-Vlaanderen met 518 kinderen. Zij vormen 3,5 % van de kinderen geboren in 1999 in deze provincie. Daarna volgt Antwerpen met 343 kinderen. Zij vormen 1,7 % van de kinderen geboren in 1999 in deze provincies.

Overzicht per gemeente

In de onderstaande tabellen wordt een overzicht gegeven per gemeente van het aantal kinderen waarvan de moeder bij geboorte een Marokkaanse of een Turkse nationaliteit had.

In de *provincie Antwerpen* wonen in de stad Antwerpen en in de stad Mechelen zowel een beduidende groep kinderen wiens moeder de Marokkaanse nationaliteit had bij haar geboorte als een beduidende groep kinderen wiens moeder de Turkse nationaliteit had bij haar geboorte. Het gaat respectievelijk om 665 en 238 kinderen voor Antwerpen en 193 en 30 kinderen voor Mechelen.

In Boom en Turnhout woont telkens een zekere groep kinderen wiens moeder bij geboorte de Marokkaanse nationaliteit had. In Willebroek en Lier woont een zekere groep kinderen wiens moeder bij geboorte de Turkse nationaliteit had.

In de *provincie Vlaams Brabant* woont in Leuven zowel een beduidende groep kinderen wiens moeder Marokkaanse nationaliteit had bij haar geboorte als een zekere groep kinderen wiens moeder de Turkse nationaliteit had bij haar geboorte. Het gaat om 31 en 9 kinderen.

In Vilvoorde wonen 39 kinderen wiens moeder bij geboorte de Marokkaanse nationaliteit had. In Diest wonen 22 kinderen wiens moeder bij geboorte de Turkse nationaliteit had.

In de *provincie Oost-Vlaanderen* wonen er in Gent 73 kinderen wiens moeder de Marokkaanse nationaliteit had bij haar geboorte en 358 kinderen wiens moeder de Turkse nationaliteit had bij haar geboorte. Ook in Aalst, Temse, Lokeren en Sint Niklaas wonen zowel een beduidende groep kinderen wiens moeder Marokkaanse nationaliteit had bij haar geboorte als een beduidende groep kinderen wiens moeder de Turkse nationaliteit had bij haar geboorte. Het gaat om 10 en 16 kinderen voor Aalst, 15 en 12 kinderen voor Temse, 54 en 22 kinderen voor Lokeren en 34 en 28 kinderen voor St. Niklaas.

In Ronse woont een zekere groep kinderen wiens moeder bij geboorte de Marokkaanse nationaliteit had. In Hamme en Zele woont telkens een zekere groep kinderen wiens moeder bij geboorte de Turkse nationaliteit had.

In de *provincie West-Vlaanderen* woont zowel in Kortrijk als in Waregem een zekere groep kinderen wiens moeder bij geboorte de Marokkaanse nationaliteit had.

In de *provincie Limburg* wonen in Dilsen, Maasmechelen, Genk, Hasselt en Houthalen-Helchteren zowel een beduidende groep kinderen wiens moeder Marokkaanse nationaliteit had bij haar geboorte als een beduidende groep kinderen wiens moeder de Turkse nationaliteit had bij haar geboorte. Het gaat om 13 en 11 kinderen voor Dilsen, 13 en 72 kinderen voor Maasmechelen, 47 en 192 kinderen voor Genk, 31 en 17 kinderen voor Hasselt en 23 en 56 kinderen voor Houthalen-Helchteren.

In Beringen wonen 126 kinderen wiens moeder bij geboorte de Turkse nationaliteit had. In Heusden Zolder bedraagt dit aantal 96 en in Leopoldsburg 16.

Tabel 2: Kinderen geboren in 1999 en gekend bij Kind en Gezin. Overzicht per gemeente

Regio	Nis	Gemeente	Kinderen geboren in 1999	Nationaliteit moeder bij geboorte is Marokkaans	%	Nationaliteit moeder bij geboorte is Turks	%
ANNO	11002	Antwerpen	879	65	7,39	9	1,02
ANTC	11002	Antwerpen	1.260	81	6,43	99	7,86
ANTN	11002	Antwerpen	1.129	267	23,65	78	6,91
ANTS	11002	Antwerpen	567	40	7,05	5	0,88

Regio	Nis	Gemeente	Kinderen geboren in 1999	Nationaliteit moeder bij geboorte is Marokkaans	%	Nationaliteit moeder bij geboorte is Turks	%
ANTS	11056	Zwijndrecht	185	3	1,62	0	0,00
ANZO	11002	Antwerpen	942	46	4,88	4	0,42
ANZW	11002	Antwerpen	852	163	19,13	43	5,05
Totaal Antwerpen-stad			5.814	665	11,44	238	4,09
BERL	12002	Berlaar	103	0	0,00	0	0,00
BERL	12014	Heist-o/d-berg	345	0	0,00	0	0,00
BERL	12021	Lier	316	5	1,58	14	4,43
BERL	12026	Nijlen	206	0	0,00	0	0,00
BERL	12029	Putte	168	0	0,00	0	0,00
BRAS	11008	Brasschaat	366	0	0,00	0	0,00
BRAS	11023	Kapellen	234	0	0,00	0	0,00
BRAS	11040	Schoten	336	1	0,30	0	0,00
BRAS	11044	Stabroek	175	2	1,14	0	0,00
BREC	11009	Brecht	280	0	0,00	0	0,00
BREC	11016	Essen	189	1	0,53	0	0,00
BREC	11022	Kalmthout	170	0	0,00	0	0,00
BREC	11053	Wuustwezel	207	0	0,00	0	0,00
GEEL	13003	Balen	161	1	0,62	1	0,62
GEEL	13008	Geel	334	4	1,20	0	0,00
GEEL	13021	Meerhout	80	1	1,25	0	0,00
GEEL	13025	Mol	317	0	0,00	8	2,52
GEEL	13053	Laakdal	146	0	0,00	0	0,00
HERE	13010	Grobbendonk	109	0	0,00	0	0,00
HERE	13011	Herentals	279	1	0,36	0	0,00
HERE	13012	Herenthout	79	0	0,00	0	0,00
HERE	13013	Herselt	126	0	0,00	0	0,00
HERE	13016	Hulshout	73	0	0,00	0	0,00
HERE	13029	Olen	117	0	0,00	0	0,00
HERE	13049	Westerlo	223	1	0,45	0	0,00
KAST	13001	Arendonk	141	1	0,71	0	0,00
KAST	13006	Dessel	98	1	1,02	1	1,02
KAST	13017	Kasterlee	157	0	0,00	0	0,00
KAST	13019	Lille	170	0	0,00	0	0,00
KAST	13031	Oud-Turnhout	115	1	0,87	0	0,00
KAST	13035	Ravels	146	0	0,00	0	0,00
KAST	13036	Retie	110	0	0,00	0	0,00
KAST	13044	Vorselaar	75	0	0,00	0	0,00
MECH	12005	Bonheiden	121	0	0,00	0	0,00
MECH	12009	Duffel	182	1	0,55	0	0,00
MECH	12025	Mechelen	976	193	19,77	30	3,07
MECH	12035	St-Kat-Waver	195	1	0,51	0	0,00
MORT	11004	Boechout	126	0	0,00	0	0,00
MORT	11007	Borsbeek	122	4	3,28	0	0,00
MORT	11013	Edegem	200	3	1,50	0	0,00
MORT	11021	Hove	76	0	0,00	0	0,00
MORT	11024	Kontich	211	7	3,32	0	0,00
MORT	11025	Lint	86	1	1,16	0	0,00
MORT	11029	Mortsel	287	3	1,05	1	0,35
PUUR	11001	Aartselaar	152	1	0,66	0	0,00
PUUR	11005	Boom	169	21	12,43	0	0,00
PUUR	11018	Hemiksem	100	1	1,00	0	0,00
PUUR	11030	Niel	117	1	0,85	0	0,00

Regio	Nis	Gemeente	Kinderen geboren in 1999	Nationaliteit moeder bij geboorte is Marokkaans	%	Nationaliteit moeder bij geboorte is Turks	%
PUUR	11037	Rumst	152	4	2,63	0	0,00
PUUR	11038	Schelle	90	0	0,00	0	0,00
PUUR	12007	Bornem	201	1	0,50	5	2,49
PUUR	12030	Puurs	162	2	1,23	0	0,00
PUUR	12034	St-Amands	83	2	2,41	3	3,61
PUUR	12040	Willebroek	228	9	3,95	10	4,39
TURN	13002	Baarle-H.	20	0	0,00	0	0,00
TURN	13004	Beerse	189	0	0,00	0	0,00
TURN	13014	Hoogstraten	186	0	0,00	0	0,00
TURN	13023	Merksplas	99	1	1,01	0	0,00
TURN	13037	Rijkevorsel	128	0	0,00	0	0,00
TURN	13040	Turnhout	415	15	3,61	0	0,00
TURN	13046	Vosselaar	96	0	0,00	0	0,00
ZAND	11035	Ranst	142	1	0,70	0	0,00
ZAND	11039	Schilde	151	0	0,00	0	0,00
ZAND	11050	Wijnegem	80	1	1,25	0	0,00
ZAND	11052	Wommelgem	107	3	2,80	0	0,00
ZAND	11054	Zandhoven	93	0	0,00	1	1,08
ZAND	11055	Zoersel	190	0	0,00	1	0,53
ZAND	11057	Malle	165	0	0,00	1	0,61
Totaal Antwerpen			18.062	961	5,32	314	1,74
GOOI	23009	Bever	13	0	0,00	0	0,00
GOOI	23016	Dilbeek	335	1	0,30	0	0,00
GOOI	23023	Galmaarden	78	0	0,00	0	0,00
GOOI	23024	Gooik	110	1	0,91	0	0,00
GOOI	23032	Herne	63	0	0,00	0	0,00
GOOI	23044	Liedekerke	110	0	0,00	0	0,00
GOOI	23064	Pepingen	48	0	0,00	0	0,00
GOOI	23086	Ternat	144	0	0,00	0	0,00
GOOI	23097	Roosdaal	103	0	0,00	0	0,00
GOOI	23104	Lennik	68	1	1,47	0	0,00
HAAC	23038	Kampenhout	108	0	0,00	0	0,00
HAAC	24007	Begijnendijk	94	0	0,00	0	0,00
HAAC	24014	Boortmeerbeek	110	0	0,00	0	0,00
HAAC	24033	Haacht	154	0	0,00	0	0,00
HAAC	24038	Herent	224	1	0,45	1	0,45
HAAC	24048	Keerbergen	118	0	0,00	0	0,00
HAAC	24055	Kortenberg	194	0	0,00	0	0,00
HAAC	24094	Rotselaar	140	0	0,00	1	0,71
HAAC	24109	Tremelo	149	0	0,00	1	0,67
HALL	23003	Beersel	242	1	0,41	0	0,00
HALL	23027	Halle	412	5	1,21	1	0,24
HALL	23077	St-P.- Leeuw	305	4	1,31	1	0,33
HALL	23098	Drogenbos	56	0	0,00	0	0,00
HALL	23100	Linkebeek	57	0	0,00	0	0,00
HALL	23101	St-Gen.-Rode	223	0	0,00	0	0,00
KRAA	23033	Hoeilaart	107	1	0,93	0	0,00
KRAA	23062	Overijse	281	0	0,00	0	0,00
KRAA	23099	Kraainem	129	0	0,00	0	0,00
KRAA	23103	Wezemb.-Oppem	136	2	1,47	0	0,00
KRAA	24009	Bertem	104	1	0,96	0	0,00
KRAA	24045	Huldenberg	109	0	0,00	0	0,00

Regio	Nis	Gemeente	Kinderen geboren in 1999	Nationaliteit moeder bij geboorte is Marokkaans	%	Nationaliteit moeder bij geboorte is Turks	%
KRAA	24086	Oud-Heverlee	105	0	0,00	0	0,00
KRAA	24104	Tervuren	220	1	0,45	0	0,00
LEUV	24062	Leuven	1.163	31	2,67	9	0,77
MERC	23002	Asse	299	11	3,68	3	1,00
MERC	23039	Kapelle-od-Bos	82	0	0,00	0	0,00
MERC	23045	Londerzeel	165	1	0,61	0	0,00
MERC	23050	Meise	173	0	0,00	0	0,00
MERC	23052	Merchtem	166	0	0,00	0	0,00
MERC	23060	Opwijk	119	0	0,00	0	0,00
MERC	23102	Wemmel	150	0	0,00	0	0,00
MERC	23105	Affligem	95	1	1,05	0	0,00
TIEN	24011	Bierbeek	107	0	0,00	0	0,00
TIEN	24016	Boutersem	89	0	0,00	0	0,00
TIEN	24028	Geetbets	52	1	1,92	0	0,00
TIEN	24041	Hoegaarden	65	0	0,00	0	0,00
TIEN	24054	Kortenaken	68	0	0,00	0	0,00
TIEN	24059	Landen	135	0	0,00	0	0,00
TIEN	24107	Tienen	308	10	3,25	3	0,97
TIEN	24130	Zoutleeuw	83	0	0,00	0	0,00
TIEN	24133	Linter	69	0	0,00	0	0,00
TIEN	24137	Glabbeek	44	0	0,00	0	0,00
TIWI	24001	Aarschot	272	0	0,00	1	0,37
TIWI	24008	Bekkevoort	61	0	0,00	0	0,00
TIWI	24020	Diest	219	0	0,00	22	10,05
TIWI	24043	Holsbeek	113	0	0,00	0	0,00
TIWI	24066	Lubbeek	120	0	0,00	0	0,00
TIWI	24134	Scherp.-Zichem	205	0	0,00	0	0,00
TIWI	24135	Tielt-Winge	82	0	0,00	0	0,00
VILV	23025	Grimbergen	345	9	2,61	1	0,29
VILV	23047	Machelen	149	8	5,37	0	0,00
VILV	23081	Steenokkerzeel	116	0	0,00	0	0,00
VILV	23088	Vilvoorde	401	39	9,73	4	1,00
VILV	23094	Zaventem	282	7	2,48	0	0,00
VILV	23096	Zemst	216	2	0,93	0	0,00
Totaal Vlaams-Brabant			10.862	139	1,28	48	0,44
BRG1	31005	Brugge	729	4	0,55	1	0,14
BRG2	31004	Blankenberge	118	0	0,00	0	0,00
BRG2	31005	Brugge	410	1	0,24	0	0,00
BRG2	31042	Zuienkerke	24	0	0,00	0	0,00
BRG2	31043	Knokke-Heist	289	3	1,04	0	0,00
DIKS	32003	Diksmuide	158	0	0,00	0	0,00
DIKS	32006	Houthulst	104	0	0,00	0	0,00
DIKS	32010	Koekelare	69	0	0,00	0	0,00
DIKS	32011	Kortemark	128	0	0,00	0	0,00
DIKS	32030	Lo-Reninge	37	0	0,00	0	0,00
DIKS	38002	Alveringem	65	0	0,00	0	0,00
DIKS	38008	De Panne	91	0	0,00	0	0,00
DIKS	38014	Koksijde	140	0	0,00	0	0,00
DIKS	38016	Nieuwpoort	75	1	1,33	0	0,00
DIKS	38025	Veurne	137	0	0,00	0	0,00
IEPE	33011	Ieper	311	0	0,00	0	0,00
IEPE	33016	Mesen	12	0	0,00	0	0,00

Regio	Nis	Gemeente	Kinderen geboren in 1999	Nationaliteit moeder bij geboorte is Marokkaans	%	Nationaliteit moeder bij geboorte is Turks	%
IEPE	33021	Poperinge	196	0	0,00	0	0,00
IEPE	33029	Wervik	219	0	0,00	0	0,00
IEPE	33037	Zonnebeke	146	0	0,00	0	0,00
IEPE	33039	Heuvelland	83	0	0,00	0	0,00
IEPE	33040	Langem-Poelkap	94	0	0,00	0	0,00
IEPE	33041	Vleteren	33	0	0,00	0	0,00
KORR	34013	Harelbeke	254	5	1,97	1	0,39
KORR	34023	Kuurne	121	1	0,83	0	0,00
KORR	34025	Lendelede	61	0	0,00	0	0,00
KORR	34027	Menen	319	4	1,25	0	0,00
KORR	34041	Wevelgem	334	2	0,60	0	0,00
KORT	34022	Kortrijk	722	29	4,02	1	0,14
OOST	35002	Bredene	142	1	0,70	0	0,00
OOST	35005	Gistel	142	0	0,00	0	0,00
OOST	35006	Ichtegem	128	0	0,00	0	0,00
OOST	35011	Middelkerke	147	1	0,68	1	0,68
OOST	35013	Oostende	592	1	0,17	3	0,51
OOST	35014	Oudenburg	87	0	0,00	0	0,00
OOST	35029	De Haan	103	1	0,97	0	0,00
OSKA	31003	Beernem	138	0	0,00	0	0,00
OSKA	31006	Damme	104	0	0,00	0	0,00
OSKA	31012	Jabbeke	150	0	0,00	0	0,00
OSKA	31022	Oostkamp	230	0	0,00	0	0,00
OSKA	31033	Torhout	165	1	0,61	0	0,00
OSKA	31040	Zedelgem	262	0	0,00	0	0,00
ROES	36006	Hoogdele	102	0	0,00	0	0,00
ROES	36007	Ingelmunster	112	0	0,00	0	0,00
ROES	36008	Izegem	277	3	1,08	0	0,00
ROES	36010	Ledegem	80	1	1,25	0	0,00
ROES	36011	Lichtervelde	84	0	0,00	0	0,00
ROES	36012	Moorslede	111	0	0,00	0	0,00
ROES	36015	Roeselare	561	1	0,18	1	0,18
ROES	36019	Staden	119	0	0,00	0	0,00
TIEL	37002	Dentergem	106	2	1,89	0	0,00
TIEL	37007	Meulebeke	121	1	0,83	2	1,65
TIEL	37010	Oostrozebek	86	0	0,00	0	0,00
TIEL	37011	Pittem	81	0	0,00	0	0,00
TIEL	37012	Ruiselede	54	0	0,00	0	0,00
TIEL	37015	Tielt	189	0	0,00	1	0,53
TIEL	37017	Wielsbeke	108	4	3,70	0	0,00
TIEL	37018	Wingene	156	0	0,00	0	0,00
TIEL	37020	Ardooie	94	0	0,00	0	0,00
WARE	34002	Anzegem	178	1	0,56	0	0,00
WARE	34003	Avelgem	98	0	0,00	1	1,02
WARE	34009	Deerlijk	142	0	0,00	0	0,00
WARE	34040	Waregem	365	13	3,56	0	0,00
WARE	34042	Zwevegem	234	0	0,00	0	0,00
WARE	34043	Spiere-Helkijn	28	0	0,00	0	0,00
Totaal West-Vlaanderen			11.355	81	0,71	12	0,11
AALS	41002	Aalst	787	10	1,27	16	2,03
AALS	41034	Lede	170	0	0,00	0	0,00
AALS	41082	Erpe-Mere	188	0	0,00	0	0,00

Regio	Nis	Gemeente	Kinderen geboren in 1999	Nationaliteit moeder bij geboorte is Marokkaans	%	Nationaliteit moeder bij geboorte is Turks	%
BEVE	46003	Beveren	497	1	0,20	0	0,00
BEVE	46013	Kruibeke	149	0	0,00	1	0,67
BEVE	46020	St-Gillis-Waas	202	1	0,50	1	0,50
BEVE	46025	Temse	285	15	5,26	12	4,21
DEIN	44001	Aalter	209	0	0,00	0	0,00
DEIN	44011	Deinze	294	1	0,34	1	0,34
DEIN	44012	De Pinte	100	0	0,00	0	0,00
DEIN	44036	Lovendegem	99	0	0,00	0	0,00
DEIN	44048	Nazareth	124	0	0,00	0	0,00
DEIN	44049	Nevele	126	0	0,00	0	0,00
DEIN	44064	St-Martens-Latem	68	0	0,00	0	0,00
DEIN	44081	Zulte	158	1	0,63	1	0,63
DEND	42004	Buggenhout	148	2	1,35	0	0,00
DEND	42006	Dendermonde	421	18	4,28	0	0,00
DEND	42008	Hamme	261	0	0,00	23	8,81
DEND	42011	Lebbeke	150	1	0,67	2	1,33
DEND	42026	Wichelen	114	0	0,00	0	0,00
EEKL	43002	Assenede	133	0	0,00	0	0,00
EEKL	43005	Eeklo	193	0	0,00	0	0,00
EEKL	43007	Kaprijke	67	0	0,00	0	0,00
EEKL	43010	Maldegem	249	1	0,40	0	0,00
EEKL	43014	St-Laureins	59	0	0,00	0	0,00
EEKL	44019	Evergem	346	0	0,00	0	0,00
EEKL	44029	Knesselare	79	0	0,00	1	1,27
EEKL	44072	Waarschoot	83	0	0,00	0	0,00
EEKL	44080	Zomergem	81	0	0,00	0	0,00
GEN1	44021	Gent	812	18	2,22	50	6,16
GEN2	44021	Gent	865	33	3,82	114	13,18
GEN3	44021	Gent	1.045	22	2,11	194	18,56
Totaal Gent			2.722	73	2,68	358	13,15
LOKE	42028	Zeke	245	2	0,82	39	15,92
LOKE	43018	Zelzate	114	0	0,00	1	0,88
LOKE	44034	Lochristi	214	0	0,00	0	0,00
LOKE	44045	Moerbeke	55	0	0,00	0	0,00
LOKE	44073	Wachtebeke	75	0	0,00	0	0,00
LOKE	46014	Lokeren	408	54	13,24	22	5,39
NINO	41011	Denderleeuw	161	0	0,00	0	0,00
NINO	41018	Geraardsbergen	304	2	0,66	0	0,00
NINO	41024	Haaltert	148	0	0,00	0	0,00
NINO	41048	Ninove	340	4	1,18	1	0,29
OUDE	45017	Kruishoutem	96	0	0,00	0	0,00
OUDE	45035	Oudenaarde	274	0	0,00	4	1,46
OUDE	45041	Ronse	281	21	7,47	1	0,36
OUDE	45057	Zingem	63	1	1,59	0	0,00
OUDE	45060	Kluisbergen	57	0	0,00	0	0,00
OUDE	45061	Worteg-Petegem	59	0	0,00	0	0,00
OUDE	45062	Horebeke	24	0	0,00	0	0,00
OUDE	45064	Maarkedal	80	0	0,00	0	0,00
STNI	42023	Waasmunster	94	3	3,19	0	0,00
STNI	46021	St-Niklaas	720	34	4,72	28	3,89

Regio	Nis	Gemeente	Kinderen geboren in 1999	Nationaliteit moeder bij geboorte is Marokkaans	%	Nationaliteit moeder bij geboorte is Turks	%
STNI	46024	Stekene	175	0	0,00	3	1,71
WETT	42003	Berlare	152	0	0,00	0	0,00
WETT	42010	Laarne	112	0	0,00	0	0,00
WETT	42025	Wetteren	211	0	0,00	1	0,47
WETT	44013	Destelbergen	143	1	0,70	1	0,70
WETT	44040	Melle	95	0	0,00	0	0,00
WETT	44043	Merelbeke	244	0	0,00	1	0,41
WETT	44052	Oosterzele	149	0	0,00	0	0,00
ZOTT	41027	Herzele	158	0	0,00	0	0,00
ZOTT	41063	St-L-Houtem	87	0	0,00	0	0,00
ZOTT	41081	Zottegem	240	0	0,00	0	0,00
ZOTT	44020	Gavere	136	0	0,00	0	0,00
ZOTT	45059	Brakel	121	0	0,00	0	0,00
ZOTT	45063	Lierde	55	0	0,00	0	0,00
ZOTT	45065	Zwalm	84	0	0,00	0	0,00
Totaal Oost-Vlaanderen			14.536	246	1,69	518	3,56
BORG	71017	Gingelom	80	0	0,00	0	0,00
BORG	71045	Nieuwerkerke	69	0	0,00	0	0,00
BORG	71053	St-Truiden	354	8	2,26	2	0,56
BORG	73009	Borgloon	89	0	0,00	0	0,00
BORG	73022	Heers	56	0	0,00	0	0,00
BORG	73040	Kortesseem	83	0	0,00	0	0,00
BORG	73098	Wellen	72	0	0,00	0	0,00
DIST	72005	Dilsen	219	13	5,94	11	5,02
DIST	72018	Kinrooi	140	0	0,00	1	0,71
DIST	72021	Maaseik	196	6	3,06	0	0,00
DIST	73042	Lanaken	193	0	0,00	0	0,00
DIST	73107	Maasmechelen	362	13	3,59	72	19,89
GENK	71002	As	99	1	1,01	1	1,01
GENK	71011	Diepenbeek	182	2	1,10	0	0,00
GENK	71016	Genk	727	47	6,46	192	26,41
GENK	71047	Opglabbeek	115	2	1,74	0	0,00
GENK	71067	Zutendaal	64	0	0,00	2	3,13
HASS	71022	Hasselt	690	31	4,49	17	2,46
HASS	71066	Zonhoven	195	3	1,54	8	4,10
HASS	72039	Houth-Helchteren	334	23	6,89	56	16,77
HASS	73001	Alken	122	0	0,00	1	0,82
LUMM	71004	Beringen	457	5	1,09	126	27,57
LUMM	71020	Halen	74	0	0,00	2	2,70
LUMM	71024	Herk-de-Stad	90	0	0,00	1	1,11
LUMM	71034	Leopoldsburg	134	1	0,75	16	11,94
LUMM	71037	Lummen	145	3	2,07	1	0,69
LUMM	71057	Tessenderlo	185	8	4,32	7	3,78
LUMM	71069	Ham	93	1	1,08	2	2,15
LUMM	71070	Heusden-Zolder	339	1	0,29	96	28,32
OVER	72020	Lommel	325	1	0,31	9	2,77
OVER	72025	Neerpelt	142	1	0,70	1	0,70
OVER	72029	Overpelt	116	1	0,86	0	0,00
OVER	72037	Hamont-Achel	130	0	0,00	1	0,77
PEER	72003	Bocholt	141	1	0,71	0	0,00
PEER	72004	Bree	143	0	0,00	3	2,10
PEER	72030	Peer	182	0	0,00	3	1,65

Regio	Nis	Gemeente	Kinderen geboren in 1999	Nationaliteit moeder bij geboorte is Marokkaans	%	Nationaliteit moeder bij geboorte is Turks	%
PEER	72038	Hechtel-Eksel.	106	0	0,00	2	1,89
PEER	72040	Meeuw-Gruitrode	124	2	1,61	0	0,00
TONG	73006	Bilzen	320	5	1,56	7	2,19
TONG	73032	Hoeselt	89	0	0,00	0	0,00
TONG	73066	Riemst	134	1	0,75	0	0,00
TONG	73083	Tongeren	249	3	1,20	2	0,80
TONG	73109	Voeren	36	0	0,00	0	0,00
Totaal Limburg			8.195	183	2,23	642	7,83
Totaal Vlaams-Gewest			63.010	1.610	2,56	1.534	2,43

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven per gemeente die deel uitmaakt van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van het aantal kinderen waarvan de moeder bij geboorte een Marokkaanse of een Turkse nationaliteit had. De in deze telling opgenomen kinderen zijn alle kinderen geboren in 1999 waarmee Kind en Gezin in contact kwam.

Tabel 3 Kinderen geboren in 1999 en gekend bij Kind en Gezin. Overzicht voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Regio	Nis	Gemeente	Kinderen geboren in 1999	Nat. moeder bij geboorte is Marokkaans	%	Nat. moeder bij geboorte is Turks	%
BRU1	21003	St-Ag.-Berchem	38	4	10,53	0	0,00
BRU1	21004	Brussel	677	64	9,45	6	0,89
BRU1	21008	Ganshoren	60	2	3,33	0	0,00
BRU1	21010	Jette	130	2	1,54	0	0,00
BRU1	21011	Koekelberg	41	2	4,88	0	0,00
BRU1	21012	St-Jans-Molenb	286	40	13,99	11	3,85
BRU2	21001	Anderlecht	262	30	11,45	2	0,76
BRU2	21002	Oudergem	28	0	0,00	0	0,00
BRU2	21005	Etterbeek	60	2	3,33	0	0,00
BRU2	21006	Evere	79	7	8,86	3	3,80
BRU2	21007	Vorst	59	5	8,47	0	0,00
BRU2	21009	Elsene	93	3	3,23	1	1,08
BRU2	21013	St.-Gillis	73	16	21,92	2	2,74
BRU2	21014	St-Joost-ten-Node	31	0	0,00	3	9,68
BRU2	21015	Schaarbeek	237	20	8,44	8	3,38
BRU2	21016	Ukkel	59	2	3,39	1	1,69
BRU2	21017	Waterm-Bosvoor	17	0	0,00	0	0,00
BRU2	21018	St-Lamb-Woluwe	48	1	2,08	0	0,00
BRU2	21019	St-Piet-Woluwe	47	0	0,00	0	0,00
Totaal Brussels Hoofdsted. Gewest			2.325	200	8,60	37	1,59

Uit bovenstaande blijkt dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het aantal kinderen met een moeder met Marokkaanse nationaliteit bij geboorte de grootste groep. Het gaat om 200 kinderen t.o.v. 37 kinderen met een moeder met Turkse nationaliteit bij geboorte. Uit deze cijfers komt verder naar voor dat de groep kinderen met een moeder met Marokkaanse nationaliteit voornamelijk wonen in de ge-

meenten Brussel (64), Sint-Jans-Molenbeek (40), Anderlecht (30), Schaarbeek (20) en Sint-Gillis (16).

De gekende kinderen met een moeder met Turkse nationaliteit bij geboorte wonen voornamelijk in de gemeenten Sint-Jans-Molenbeek (11) en Schaarbeek (8).

Besluit

In een eerste analyse van de cijfergegevens rond allochtone kinderen werd uitgegaan van de nationaliteit van de moeder bij geboorte. Voor deze analyse werden de kinderen geboren in 1999 en gekend bij Kind en Gezin in aanmerking genomen

Kinderen wiens moeder bij geboorte de Marokkaanse of Turkse nationaliteit had, vormen samen in het Vlaams Gewest ruim 5 % van de doelgroep van Kind en Gezin. Hoewel de verhouding tussen deze twee groepen op Vlaams niveau ongeveer gelijk is, ligt de spreiding over de provincies ongelijk. De grootste groep kinderen, wiens moeder bij geboorte de Marokkaanse nationaliteit had, woont in de provincie Antwerpen (Antwerpen en Mechelen). De grootste groep kinderen, wiens moeder bij geboorte de Turkse nationaliteit had, woont in de provincie Limburg. Op een tweede plaats volgt de provincie Oost-Vlaanderen.

Nader onderzoek van de cijfergegevens zal verder inzicht moeten geven in de samenstelling van de doelgroep en richting moeten kunnen geven voor eventuele specifieke acties.

POSITIEF ACTIEPLAN ALLOCHTONE KINDEREN

Zonder een omvattende synthese van de ingezamelde informatie en knelpunten te willen geven, kunnen op basis van de beschikbare informatie en knelpunten toch een aantal in het oog springende krachtlijnen worden opgemerkt.

Met betrekking tot **de beschikbare gegevens** kan worden vastgesteld dat er voor de afdeling Kinderopvang geen specifieke gegevens beschikbaar zijn. Uit de gegevens aangegeven door de afdeling Maatschappelijke Positie van het Kind kan worden afgeleid dat in de centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning de Turkse en Marokkaanse kinderen samen 11 % uitmaken van de aldaar opgevangen kinderen. Ruim 21 % van de opgevangen kinderen is van vreemde origine (moeder bij geboorte niet de Belgische nationaliteit). Uit de cijfers verzameld door de provinciale afdelingen komt naar voor dat zich een aantal concentratiegebieden aftekenen. Het gaat hierbij om Antwerpen, Mechelen, Puurs, Gent, Lokeren, Lummen, Hasselt, Genk en Dilsen.

Met betrekking tot **de benadering van de doelgroep** kan worden vastgesteld dat door alle afdelingen bijkomende inspanningen worden voorgesteld om de bestaande voorzieningen en instrumenten meer gepast en toegankelijk te maken voor de beoogde doelgroep. Zo wordt bijvoorbeeld vanuit de provinciale afdelingen gewezen op een optimaliseren van de inzet van intercultureel medewerkers en het gepaster maken van de folders van Kind en Gezin t.b.v. de doelgroep.

Kinderopvang

Wat de afdeling kinderopvang betreft, kan de doelgroep opgesplitst worden in 2 categorieën, zijnde de 0 tot 3-jarigen (dagopvang) en de 3 tot 12-jarigen (buitenschoolse opvang).

In het Vlaams Gewest zijn er 14.363 niet-Belgen tussen 0 en 3 jaar en 32.470 niet-Belgen tussen 3 en 12 jaar (toestand op 1 januari 1998, NIS). Zowel wat de particuliere als de gesubsidieerde sector betreft, is geen cijfermateriaal beschikbaar, noch over het aantal opgevangen allochtone kinderen, noch over de tewerkstelling van allochtonen in de opvangvoorzieningen.

Mate van toegankelijkheid van de kinderopvang voor allochtone kinderen

Er is slechts een beperkte instap van allochtone kinderen in de reguliere kinderopvang. Dit heeft voornamelijk te maken met het ervaren van een drempel omwille van de taal, een ander verwachtingspatroon (b.v. waarom betalen voor buitenschoolse opvang), de beperkte herkenbaarheid (b.v. weinig allochtone opvanggezinnen, weinig allochtone kinderverzorgsters in de kinderdagverblijven,...), de hoogte van de ouderbijdragen,... Bovendien onderneemt het merendeel van de opvangvoorzieningen geen concrete drempelverlagende acties. Dit heeft voornamelijk te maken met het gebrek aan knowhow en specifieke methodieken om de allochtone bevolking te bereiken. Anderzijds moet men er rekening mee houden dat allochtonen veelal geconcentreerd in bepaalde regio's leven en wonen. Dit betekent dat als deze allochtone kinderen opgevangen worden in een opvangvoorziening, ze veelal in een groep terecht komen waarvan het merendeel allochtone kinderen zijn.

Er werden wel enkele specifieke acties ondernomen naar de voorzieningen toe. Deze initiatieven worden financieel ondersteund door Kind en Gezin.

- Vooreerst was er het MEQ (Milestones through Equality towards Quality)-project rond interculturele kinderopvang' (1995), een tewerkstellings- en opleidingsproject voor laaggeschoolde allochtone vrouwen. 24 kinderdagverblijven namen deel aan het project en uiteindelijk behaalden 24 allochtone vrouwen het diploma. Naast de opleiding van de vrouwen werd ook vorming, training en begeleiding van het personeel van de kribben voorzien. Deze intervisie loopt nog tot 2000. Het project resulteerde eveneens in een interculturele bustoer, waarbij een video en een CD-rom rond diversiteit in de kinderopvang werden voorgesteld en een studiedag.
- Het MEQ-project vloeide over in een nieuw initiatief, nl. DECET (Diversity in early Childhood Education and Training) (1998), waarbij voornamelijk werk gemaakt wordt van het creëren van een Europees netwerk rond opvoeden zonder vooroordelen. Andere belangrijke realisaties zijn het opstarten van een website en de uitgave van een boek 'De blik van de yeti' voor iedereen die met kinderen werkt..

Beide projecten hebben weliswaar heel wat in gang gebracht en hebben hun waarde bewezen, maar ze bleven kleinschalig en beperkt tot 1 type voorziening, zijnde de kinderdagverblijven. Vandaar de nood aan verderzetting en blijvende ondersteuning.

Toetst men de opvangvoorzieningen op hun toegankelijkheid voor allochtone kinderen, dan blijkt de lage herkenbaarheid van de dagopvangvoorzieningen voor allochtonen centraal te staan: geen allochtone personeelsleden, speelgoed dat op autochtone kinderen is afgestemd,... Daarnaast zijn er nog een aantal barrières: de taal, de cultuur, ...

Allochtonen kennen de bestaande dienstverlening niet of onvoldoende en er is niemand die hen er wegwijs in maakt. Er bestaan bijvoorbeeld een aantal misvattingen waartoe kinderopvangvoorzieningen eigenlijk dienen.

Voorstellen om de toegankelijkheid te bevorderen

Het aanwerven van allochtone personeelsleden en gerichte drempelverlagende buurtgerichte acties zou al heel wat oplossen. Maar hier doen zich volgende problemen voor: de kinderopvangvoorzieningen beschikken meestal over onvoldoende know-how en methodieken om deze specifieke doelgroep te bereiken. Bovendien melden kinderdagverblijven dat ze meer en meer problemen hebben om kinderverzorgsters te vinden. Allochtone kinderverzorgsters zijn mogelijks nog moeilijker te vinden. Er is dus ook nood aan gerichte acties vanuit onderwijs.

Concreet worden door de afdeling volgende acties voorgesteld:

- Verdere ondersteuning van het DECET-project. De initiatiefnemers van dit project plannen volgende concrete acties: een boek en video over de praktijk van opvoeden zonder vooroordelen, de

uitbreiding van opgedane ervaring en kennis naar andere types voorzieningen, verder uitwerken van het Europese platform, ...

- Opstarten van een werkgroep 'Multifunctionele kinderopvang' die een concept moet uitwerken voor de integratie van specifieke doelgroepen binnen de kinderopvangvoorzieningen.

Centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning

De centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning (CKG) ressorteren onder de afdeling Maatschappelijke positie van het kind. De CKG's richten zich naar gezinnen met kinderen van 0 tot 6 jaar. Oudere broers of zussen komen ook in aanmerking voor zover ze basisonderwijs genieten. In uitzonderlijke omstandigheden kunnen ook oudere kinderen begeleid worden voor zover ze basisonderwijs genieten. De centra bieden 3 werkvormen aan : residentiële opvang (dag en nacht), semi-residentiële opvang (dag of nacht) of ambulante begeleiding (aan huis).

Kind en Gezin subsidieert 22 CKG's. Sommige centra hebben ook een afdeling opgericht in grootstedelijke centra. In 1998 bereikten deze centra in totaal 4.114 kinderen. Hiervan hadden 859 kinderen een moeder die niet de Belgische nationaliteit had bij haar geboorte. Voor meer concrete gegevens verwijzen we naar het Jaarrapport 1998 van ICEM, p. 100. Op basis van de bestaande cijfergegevens is het niet mogelijk om aan te geven in welke mate de voorzieningen allochtone kinderen in een regio daadwerkelijk bereiken.

Mate van toegankelijkheid van de CGK voor allochtone kinderen

In het CGK zijn zowel de rol van het beleid van een voorziening ter zake (bijvoorbeeld opnamebeleid, klimaat in de voorziening inzake openheid ten aanzien van vreemde culturen) als ook de attitude van het personeel (wat uiteraard beïnvloed wordt door het beleid) van cruciaal belang voor de mate waarin het centrum al dan niet toegankelijk is voor allochtone gezinnen met kinderen.. Op basis van gegevens uit recente inspectieverslagen (naar aanleiding van de erkenningsronde in 1999) kan gesteld worden dat er ter zake een grote diversiteit bestaat.

In een aantal CKG's is er binnen het opnamebeleid uitdrukkelijk aandacht voor de doelgroep allochtonen. Wanneer een allochtoon gezin zich aanmeldt, staat men open voor begeleiding van dit gezin. In hoeverre er ook specifieke bekendmakingscampagnes naar de allochtone doelgroep worden opgezet, is niet duidelijk. Vermoedelijk gebeurt dit niet.

Bij enkele CKG's (eerder een minderheid) bestaat er uitdrukkelijk een afwijzende houding inzake de opname van allochtonen. Men verklaart dit door de moeilijkheden inzake het werken met andere culturen omwille van een tekort aan kennis en vaardigheden. Uiteraard bestaan er ook verschillen inzake persoonlijke visies omtrent het multiculturele.

Daar waar men zich uitdrukkelijk openstelt voor allochtonen komt dit tot uiting in het gebruik van volgende instrumenten:

- CKG's nemen het initiatief tot het organiseren van vorming inzake multiculturele begeleiding. Een aantal CKG's namen hiertoe initiatief (werd nog niet gerealiseerd).
- Personeelsleden nemen deel aan externe vorming inzake multiculturele begeleiding. In een aantal CKG's gebeurt dit.
- Binnen diverse aspecten van de begeleiding wordt er rekening gehouden met de multiculturele diversiteit:
 - * Tijdens het opnameproces wordt afstand genomen van bepaalde Westerse normen. Er wordt bijvoorbeeld niet verwacht dat de vader bij de intake steeds aanwezig is omdat zijn opvoedersrol in sommige culturen niet zo dominant aanwezig is.
 - * De hulpverlener stelt zich tijdens het begeleidingsproces in een aantal situaties directiever op tegenover ouders aangezien dit in sommige culturen uitdrukkelijk verwacht wordt.
 - * Bij de begeleiding, bijvoorbeeld in de leefgroepen, wordt specifiek rekening gehouden met culturele verschillen (b.v. voeding, religie).
 - * Er wordt gebruik gemaakt van specifieke methodieken, bijvoorbeeld het introduceren van poppen afgestemd op diverse culturen.

Kwantitatieve gegevens over het gebruik van de diverse instrumenten zijn niet beschikbaar.

Voorstellen om de toegankelijkheid te bevorderen

Aangezien nog niet alle centra positief staan inzake de begeleiding van allochtonen worden vermoedelijk in sommige regio's nog te weinig allochtonen, die een zorgvraag hebben die kadert binnen de profilering van een CKG, bereikt. Ook een positieve houding tegenover de begeleiding van allochtonen is binnen de CKG's zeker nog niet algemeen. In een aantal gevallen bestaat er nog geen open klimaat in dit verband. Dit heeft vaak te maken met een gebrek aan instrumenten om dit te realiseren. De rol van het beleid van een voorziening en de attitude van de individuele personeelsleden is hierbij van cruciaal belang

Inzake bijsturing bestaat de opdracht van de administratie hoofdzakelijk in het bewustmaken van voorzieningen van de noodzaak om open te staan voor zorgvragen bij allochtone kinderen en gezinnen en het multicultureel werken. Er kunnen in dit verband suggesties gedaan worden inzake vorming en literatuur ter zake. Voorzieningen kunnen bovendien gestimuleerd worden tot het systematisch registreren van het aantal allochtone cliënten en hun specifieke zorgvragen opdat meer beleidsrelevante informatie kan worden verkregen per regio. Ook kan de inspectie in individuele gevallen wijzen op leemten inzake openheid naar allochtone gezinnen.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat het uiteindelijk de voorzieningen zijn die verantwoordelijk zijn voor de acties op het terrein. Vanuit de administratie kan enkel naar bewustmaking toe worden gewerkt. Uiteraard is er ook de bewakingsfunctie vanuit de overheid.

Preventieve kinderzorg

De beleidsopties op het vlak van preventieve kinderzorg zijn: programmatische preventie, preventie-vezorgcentra, groepswerking, het inschakelen van ervaringsdeskundigen en interculturele medewerkers, prenatale en perinatale zorg. De gezondheidszorg die aan allochtonen aangeboden wordt, sluit aan bij deze algemene beleidsopties.

Mate van toegankelijkheid van de preventieve kinderzorg voor allochtonen

Preventieve kinderzorg aanbieden aan allochtonen stelt enkele specifieke problemen. Culturele verschillen die tot uiting komen via andere opvoedingsgewoonten, andere gezondheidsopvattingen, het

gebruik van andere voedingsmiddelen, taalproblemen, enz..., vormen een eerste belemmering voor een vlotte toegang van allochtonen tot de preventieve kinderverzorging.

Een tweede knelpunt is de kansarmoede bij een gedeelte van deze doelgroep. Dit uit zich in ontoereikende huisvesting, een gebrek aan toegang tot de voornaamste diensten en voorzieningen, ontwikkelingsproblemen enz.

Een derde knelpunt is van meer specifiek medische-preventieve aard. Deze problematiek kan aangeboren zijn (vb bepaalde vorm van anemie) of kan vanuit een meer bedreigende omgeving komen (vb tuberculosebesmetting na verblijf in het land van herkomst).

Voor mensen zonder papieren en asielzoekers al dan niet verblijvend in een opvangcentrum is er bijkomend nog een vierde knelpunt te vermelden, namelijk de moeilijkheden om deze mensen, op te volgen en medisch-preventief te begeleiden. Zo is er eerst en vooral het probleem van het verzamelen van degelijke achtergrondinformatie vb over de vaccinatietoestand, de voedingsgewoonten, BCG of niet... Verder is er gebrek aan een integrale aanpak en coördinatie tussen de verschillende beleidsvoorzieningen en verschillende hulpverlenende diensten. Zo is er geen aangepaste regelgeving voor "verplicht" rudimentair medisch-preventief toezicht op asielzoekers, is er geen gestructureerde samenwerking tussen gespecialiseerde diensten i.f.v. de hulpverlening voor de asielzoekers, geen coördinatie m.b.t. oplossen van taalproblematiek. Bovendien zijn de voorzieningen in de asielcentra soms niet goed afgestemd op de aanwezigheid van jonge kinderen. Zo is de voeding van een cateringbedrijf niet afgestemd op zuigelingen en is het onmogelijk om in het asielcentrum zelf fruitpap of groentebrij te bereiden.

De preventiecentra beschikken over een aantal instrumenten om risicogroepen, waaronder allochtonen, beter te bereiken.

- Naast een algemeen basiszorgaanbod wordt er voorzien in een bijkomend specifiek zorgaanbod voor risicogroepen. Dit houdt in dat de zorgverleners de mogelijkheid hebben om een meeraanbod aan huisbezoeken en consulten te voorzien om een bepaalde problematiek te detecteren en de oplossing ervan te begeleiden. Bovendien kan de begeleiding verder gezet worden na de leeftijd van drie jaar tot de kinderen naar school gaan.
- Voor bepaalde risicogroepen kan groepswerking aangeboden worden vanuit de centra.
- Voor zorgverleners werden diverse overlegmogelijkheden structureel voorzien.
- Oprichting van 9 preventiecentra met een werking gericht naar kansarmen en met inschakeling van interculturele medewerkers en (migranten) ervaringsdeskundigen in de kansarmoede. In elk preventiecentrum is een coördinator voorzien die ook tot taak heeft de samenwerking met externe partners verder uit te bouwen.
- Verhoogde inzet van personeel voor de medisch-preventieve actie in sommige opvangcentra/asielcentra.
- De mogelijkheid is voorzien om zorgverleners toe te laten een tolk in te schakelen.
- Er worden vertaalde folders en brochures ter beschikking gesteld.
- Er loopt een project omtrent het opzetten van kennisnetwerk m.b.t. de allochtonethematiek.
- Een projectvoorstel omtrent de uitwerking van een algemeen voedingsbeleid voor zuigelingen en peuters voorziet de uitwerking van een specifiek aanbod voor bijzondere doelgroepen zoals allochtonen en kansarmen.

Voorstellen om de toegankelijkheid te bevorderen

Naast de permanente aandacht voor het uitbouwen van een doeltreffend preventief kinderverzorgaanbod, zal K & G bij het ontwikkelen van een algemeen voedingsbeleid voor zuigelingen en peuters een specifiek aanbod ontwikkelen voor allochtonen welke rekening houdt met de koopkracht en de voedings- en opvoedingsgewoonten van de allochtonen en met aangepast didactisch materiaal en zo nodig aangepaste werkmethodeken.

Het ontwikkelen van een integrale en gecoördineerde aanpak van de medisch-preventieve begeleiding van jonge kinderen in asielcentra/opvangcentra is noodzakelijk. Er is nood aan regelgeving voor verplichte onderzoeken en aan richtlijnen omtrent opsporing van TBC in de asielcentra. Er moet ook een opvolgingssysteem ontwikkeld worden evenals netwerken van specialisten en tolken. Er is ook behoefte aan internationale samenwerking

Prenatale en perinatale zorg

In opvolging van het strategisch plan 'pre- en perinatale zorg' oriënteert Kind en Gezin zich naar bijzondere doelgroepen, namelijk kansarme autochtone en allochtone gezinnen en gezinnen die zich in een situatie met individuele risico-indicatoren bevinden. Het aanbod omvat huisbezoeken en een verpleegkundig spreekuur. In de preventiecentra of in het kader van een samenwerkingsverband gaan medisch-preventieve consulten door.

Perinatale gezondheid bij allochtone kinderen

Studies hebben aangetoond dat de perinatale mortaliteit bij Marokkaanse en Turkse vrouwen verschilt van deze bij de Belgische vrouwen. Volgens Buekens en collega's¹ bedraagt de prevalentie van perinatale mortaliteit 10,7 ‰ bij de Belgen, 14,8 ‰ bij de Marokkanen en 17,7 ‰ bij de Turken. Op basis van de gegevens van Aelvoet, Capet en Vanoverloop² blijkt dat in België de foeto-infantiele sterfte (dit betreft zowel de doodgeboren baby's als de baby's die overlijden binnen het eerste levensjaar) bij Marokkanen en Turken hoger is dan bij de Belgen.

Uit studies van perinatale gezondheid bij Turken in België kwam naar voor dat voornamelijk de socio-economische positie van de man (opleidingsniveau, tewerkstelling en talenkennis) een bijzonder sterke invloed heeft op de perinatale gezondheid van het kind. Kinderen van wie de vader laaggeschoold is, werkloos en onvoldoende één van beide landstalen kent, hebben een verhoogd risico op perinatale problemen. Ook de familiale achtergrond van de vrouw blijkt een invloed te hebben op de perinatale problematiek. Vrouwen met een meer rurale en zwakkere sociaal-culturele achtergrond hebben eveneens meer kans op perinatale problemen. Enkele verrassende vaststellingen: vrouwen die reeds langer in België woonden, bleken meer te worden geconfronteerd met perinatale problemen. Hetzelfde geldt voor vrouwen met een streng religieuze levenshouding. De verklaringen voor deze vaststellingen moet worden gezocht in de socio-culturele context van de Turkse migrantengemeenschap in België³. De meeste van deze factoren dragen ertoe bij dat de communicatie met de gezondheidszorg moeizaam verloopt.

De onderzoekers stelden vast dat de communicatie tussen de Turkse vrouwen en de gezondheidszorg vaak inadequaet verloopt, met alle nefaste gevolgen vandien⁴. Opmerkelijk was ook de vraag naar meer informatie omtrent zwangerschap en bevalling. Toch bleek ook de specifieke socio-culturele context een invloed te hebben op de wijze waarop Turkse vrouwen met zwangerschapsbegeleiding omgaan. Schaamte speelt een voorname rol. Communicatie werd als het centrale probleem tussen de

¹ BUEKENS, P., CLERIES ESCAYOLA, M. & DEROM, R. Perinatal outcomes of immigrants in Belgium. Arch Pub. H., 1990, 48, 33-44.

² AELVOET, W., CAPET, F. & VANOVERLOOP, J., Gezondheidsindicatoren 1996. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

³ TIMMERMAN, C., STRAETEMANS, H. & DE MUYNCK, A. "De familiale niche in de perinatale gezondheid. Complementariteit van kwantitatieve en kwalitatieve benaderingen". In: FOLETS, M.C., HUBEAU, B. & DE MUYNCK, A. (eds). Migrantenonderzoek voor de toekomst. Huldeboek Ruud F. Peeters. Leuven, 1997, Acco.

⁴ TIMMERMAN C., STRAETEMANS, H. & LIEFOOGHE, R. Turkse vrouwen en zwangerschapsbegeleiding: enkele bedenkingen. in: DE MUYNCK, A. TIMMERMAN, C. & STRAETEMANS, H. (eds). Interculturele communicatie in de gezondheidszorg. Leuven, 1998, Acco, 53-66.

Turkse vrouw en de westers hulpverlener naar voor geschoven: niet enkel het taalprobleem maar ook de verschillende socio-culturele achtergrond tussen patiënt en hulpverlener.

Uit onderzoek van 1999⁵(1) komt duidelijk naar voor dat het in de hulpverlening aan laaggeschoolde Marokkaanse vrouwen noodzakelijk is ook rekening te houden met andere betekenisvolle actoren in haar omgeving.

Mate van toegankelijkheid van de pre- en perinatale zorg voor allochtone moeders

De pre- en perinatale zorg beschikt over een aantal basiszorginstrumenten en een bijkomend zorgaanbod.

Het basiszorgaanbod omvat informatiecampagnes, informatie-avonden Kind op Komst, permanentie/spreekuur en bezoek aan bed.

Het bijkomend zorgaanbod omvat huisbezoeken bij aanstaande ouders met risico-indicatoren, kansarme aanstaande ouders en ouders met een overleden kind. Het omvat verder ook groepswerking, medisch consult in een prenataal consultatiebureau en samenwerking met NIC-diensten.

Een aantal activiteiten zoals permanentie, spreekuur, huisbezoeken, samenwerking met NIC-diensten moet verder worden uitgebouwd. Een bezoek aan bed wordt bij 87% van de bevallen vrouwen gebracht (1998).

Er is geen specifieke registratie van allochtonen. Op basis van de beschikbare gegevens kan men wel stellen dat via de preventievezorgcentra en prenatale consultatiebureaus de allochtone aanstaande moeders uit de omgeving bereikt worden. Bij een bezoek aan bed wordt - indien nodig - een interculturele medewerker ingeschakeld. Via de informatieavonden worden de allochtone vrouwen met gebrekkige kennis van het Nederlands echter niet bereikt. Groepswerking voor aanstaande allochtone vrouwen wordt occasioneel georganiseerd al dan niet vanuit een preventiefzorgcentrum.

Voorstellen om de toegankelijkheid te verbeteren

Rekening houdende met onderzoeksgegevens dient er verder nagegaan te worden op welke wijze de prenatale ondersteuning en begeleiding van aanstaande allochtone ouders binnen Kind en Gezin verder uitgebouwd kan worden. Het betreft hier o.m. de groepswerking voor allochtone vrouwen rond zwangerschap, bevalling en behoeften van de pasgeborenen buiten de preventievezorgcentra. Vragen zoals wat, voor/met wie, hoe (personele en financiële middelen), didactische materialen dienen te worden beantwoord. Ook de prenatale huisbezoeken bij allochtone ouders dienen verder te worden uitgebouwd.

Provinciale afdeling Antwerpen

Regio Antwerpen Noord, Antwerpen ZW, Antwerpen Centrum en regio Mechelen tellen het hoogst aantal allochtone geboorten (van Marokkaanse en Turkse origine).

De Marokkaanse populatie situeert zich vooral in Antwerpen Noord, ZW en Mechelen. De Berbersprekende Marokkaanse groep is terug te vinden in Antwerpen Noord, Centrum en Mechelen (78% Berbersprekend). De Arabisch sprekkenden wonen in Antwerpen ZW en Mechelen (22%).

De Turkse populatie is terug te vinden in Antwerpen Centrum, Noord en Zuidwest. In Antwerpen Noord en in Mechelen woont een groep Assirischsprekende Turken. Het gaat hier om een groep afkomstig uit hetzelfde dorp in Oost Turkije.

Allochtonen zijn, als gevolg van de huisvestingsproblematiek, aangewezen op concentratiebuurten. In de stad Antwerpen zijn in deze wijken de specifieke sociale voorzieningen voor allochtonen gehuisvest: lokaal integratiecentrum en lokale steunpunten. Er zijn preventievezorgcentra gevestigd in

⁵ BALI, S., NDIHOKUBWAYO, B., STRAETEMANS, H.& TIMMERMAN, C. Perinatale gezondheid van Marokkanen in Vlaanderen. UFSIA, april 1999.

Antwerpen Noord en Antwerpen Zuidwest en in Antwerpen Centrum. In deze regio werd de draad weer opgenomen met de school voor deeltijds onderwijs.

Het Centrum voor deeltijds onderwijs Bredastraat doet sinds enkele jaren beroep op K&G om voorlichting te geven over zwangerschap, bevalling, anticonceptie, relatievorming en seksualiteit.

In Mechelen zijn de specifieke voorzieningen voor allochtonen bijna onbestaand. Er is evenmin een preventiefzorgcentrum aanwezig.

Allochtone ouders brengen volgende knelpunten aan die een vlot en doeltreffend bereik door K & G van allochtone gezinnen in de weg staan.

- Problemen in de opvoeding van hun kinderen: door het migratieproces zijn de rollen van de vader en de moeder niet meer duidelijk.
- Problemen in de man/vrouw relatie als gevolg van de migratie in een land met een andere waarden en normensysteem, als gevolg van de gemengde huwelijken (huwelijk 1ste met 2de generatie), ...
- Isolement, vooral van de vrouwen
- Gebrek aan sociale contacten ook binnen de eigen gemeenschap met de autochtone gemeenschap
- Problemen met het onderwijs: ouders worden slecht geïnformeerd over de onderwijsrichtingen, dienen hun kinderen vaak ver weg naar school te sturen omwille van het fenomeen van de concentratiescholen. Meisjes kunnen soms het algemeenvormend secundair onderwijs niet meer volgen omwille van fusies (voorbeeld: de Katholieke en Stedelijke ASO scholen van Borgerhout zijn gefusioneerd met scholen in Deurne, de ouders laten meisjes niet met het openbaar vervoer naar Deurne gaan. Deze meisjes lopen thans school in het technische en beroepsonderwijs)
- Huisvestingsproblemen: goede huizen worden wegens vooroordelen zelden verhuurd aan allochtonen
- Gebrek aan kennis en informatie over sociale maatregelen zoals huisvestingspremies, huursubsidies.
- budgetproblemen naar aanleiding van het aangaan van leningen.

Mate van toegankelijkheid van het zorgaanbod voor allochtonen

De dienstverlening sluit vaak te weinig aan op de noden van de allochtonen:

- De groep kansarme allochtonen is gestegen.
- Ouders stellen bezoeken aan artsen uit omwille van schaamte of financiële problemen.
- Artsen van de consultatiebureaus besteden te weinig tijd, nemen problemen niet ernstig, treden strenger op t.a.v. allochtonen, spreken "over" de allochtonen; andere zorgverleners houden te weinig rekening met de culturele verschillen.
- De zorgverleners hebben nood aan bijscholing en ondersteuning.
- De interculturele medewerkers worden overbevraagd, worden geconfronteerd met zware problematiek van kansarmoede in allochtone gezinnen. Hun basisopleiding is daar niet op afgestemd. Ook zij hebben permanent nood aan ondersteuning en permanente bijscholing.

Kind en Gezin deed en doet inspanningen om de toegankelijkheid te bevorderen:

- De regioverpleegkundigen en de interculturele medewerker van regio Mechelen namen in 1999 het initiatief groepswerking op te starten in de betrokken regio. Er werden 4 bijeenkomsten georganiseerd met als onderwerp: ons lichaam; opvoeden; zindelijkheidstraining en anticonceptie.
- In de regio Mechelen werden campagnes opgezet over koorts en werd meegewerkt aan een actie kankeropsporing bij vrouwen via het nemen van uitstrijkjes.
- Jaarlijks wordt als voorbereiding op de vakantie in het thuisland speciale aandacht besteed aan het reizen met jonge kinderen.
- In het najaar besteden de interculturele medewerkers speciale aandacht aan C.O.-intoxicatie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van aangepaste folders.

- Jaarlijks wordt in samenwerking met het VRGT in de regio's van de steden Antwerpen en Mechelen een TB-opsporingscampagne opgezet voor alle kinderen die op vakantie gingen naar een endemisch gebied en de risicokinderen. Ook de volwassenen worden daarbij gemotiveerd zich te laten onderzoeken.
- Als ondersteunend materiaal maken de medewerkers van Kind en Gezin gebruik van folders van het bureau Voorlichting Gezondheidszorg Buitenlanders, in Nederland en van het VIG (CO intoxicatie)

Aandachtspunten bij het bevorderen van de toegankelijkheid

- Werken in duoverband (intercultureel medewerker en regioverpleegkundige) vergt een permanente ondersteuning en bijscholing.
- Werving van interculturele medewerkers wordt problematisch omdat de opleiding slechts in twee instellingen wordt aangeboden.
- Er dient ook nagedacht te worden over de vorming van de toekomstige interculturele medewerkers. Het gaat hier immers om een stressvol beroep.
- Het didactisch materiaal voor de doelgroep van het deeltijds onderwijs dient te worden uitgewerkt
- Meer aandacht voor de eigen taal van de allochtonen in de folders is aangewezen.

Provinciale afdeling Limburg

Vanuit de provinciale afdeling Limburg werden een aantal punten gesignaleerd die een vlot en doeltreffend bereik door K & G van allochtone gezinnen in de weg staan.

- Allochtone vrouwen wonen zelden infoavonden voor zwangeren bij.
- Het aantal huisbezoeken voor allochtone kinderen is soms onvoldoende.
- Het uitnodigen van aanstaande ouders via folders bereikt de doelgroep onvoldoende.
- Taalproblemen beletten de ouders vaak om telefonisch contact op te nemen.
- Lage scholingsgraad van een aantal allochtonen en taalproblemen bemoeilijken het contact
- De inplanting van de consultatiebureaus is soms te ver van de wijken waar allochtonen wonen.
- Ontbreken van allochtone verpleegkundigen in het werkveld.
- Regio's zonder interculturele medewerker hebben soms praktische problemen om een interculturele medewerker uit een andere regio in te schakelen.
- In regio's met weinig allochtonen ontbreekt het de verpleegkundigen aan vaardigheden om met deze mensen om te gaan.
- Allochtonen hebben het moeilijk met het nakomen van gemaakte afspraken: vaak komen ze niet opdagen, en op andere momenten brengen ze een ander gezin mee. Soms melden ze zich met zieke kinderen op de afspraak.
- Analyse van de groeicurven van Turkse en Marokkaanse kinderen is nodig, gezien de groei ook deels de spiegel is van algemeen welzijn.
- Afname van de gehoortest binnen de eerste veertig dagen na de bevalling wordt bemoeilijkt daar sommigen in die periode de woning niet verlaten.
- De drempel naar het ziekenhuis is vaak te groot.
- Allochtonen maken weinig gebruik van de kinderopvang, maar er is ook een gebrek aan flexibele, nabijgelegen en betaalbare kinderopvang.
- Allochtonen zien opvoeding als gezamenlijke opdracht van de omgeving en niet specifiek van de ouders. Laag stimulatie-niveau bij sommige allochtone ouders. Culturele verschillen zorgen voor problemen in de opvoeding.
- De woningen van de sociale woonwijken met concentraties aan migranten zijn vaak in slechte staat.

- Soms willen de mannen niet dat hun vrouw Nederlandse taallessen volgt. Het inwonen bij de schoonouders is vaak een probleem.
- Het onderwijssysteem is onvoldoende toegankelijk voor allochtonen.

Mate van toegankelijkheid van het zorgaanbod voor allochtonen

De provinciale afdeling Limburg doet inspanningen om het zorgaanbod toegankelijker te maken voor allochtonen:

- Enkele folders van Kind & Gezin zijn verkrijgbaar in verschillende talen.
- Kind en Gezin heeft interculturele medewerkers in dienst die taal- en cultuurverschillen kunnen overbruggen. Ze gaan mee op huisbezoek en zijn aanwezig op die consultaties waar allochtone gezinnen een afspraak hebben.
- Bij huisbezoeken of consultaties kan de regioverpleegkundige voor vertaling eventueel beroep doen op de familieleden van de cliënt.
- Op enkele plaatsen in Limburg organiseert Kind & Gezin infoavonden voor zwangere allochtone vrouwen.
- Allochtone gezinnen krijgen hetzelfde zorgaanbod als autochtone, vaak aangevuld door bijkomende huisbezoeken met interculturele medewerkers. Bij het niet nakomen van gemaakte afspraken neemt de medewerker contact op met het gezin.
- In 1999 werd een pilootproject opgezet waardoor intercultureel medewerkers toegang kregen tot het informaticanetwerk en uitgerust werden met een draagbare PC. Dit verbeterde hun positie binnen het team en hun dienstverlening op het vlak van organisatie en opvolging. De positieve evaluatie van dit project gaf aanleiding tot een veralgemening van de informatica-ondersteuning voor intercultureel medewerkers in de instelling.

Inzake bereik en toegankelijkheid worden volgende plus- en minpunten gesignaleerd:

- Allochtonen hebben een grotere behoefte aan avondconsultaties.
- De ouders moeten gestimuleerd kunnen worden tot meer persoonlijke ontwikkeling. Een adequate kinderopvang is hier wenselijk.
- Vertaalde folders worden soms te weinig gebruikt.
- De manier waarop info-overdracht gebeurt is relatief onbekend voor allochtone gezinnen. Infoavonden zouden anders gestructureerd moeten worden voor een betere aansluiting bij de behoefte en een groter bereik van allochtone toekomstige ouders. Bestaande diensten en kanalen zouden meer benut kunnen worden als toeleider. Netwerkvorming is zeer belangrijk.
- Allochtonen ervaren groepswerking vaak positief.
- Tandemwerking tussen regioverpleegkundige en interculturele medewerker is zinvol.
- Voor deeltijds werkende verpleegkundigen is het moeilijk om afspraken te maken met deeltijds werkende interculturele medewerkers.
- Interculturele medewerkers gaan vaak met het gezin mee naar andere sociale diensten omdat niet alle diensten over een medewerker beschikken.
- Inschakelen van allochtonen in het regulier team is wenselijk
- Kind en Gezin Limburg is lid van de Limburgse migrantenraad en kan langs die weg knelpunten signaleren.
- Basiseducatie bereikt nog onvoldoende de allochtone ouders.

Voorstellen om de toegankelijkheid te bevorderen

- Meer gebruik maken van vertaalde folders.
- Vertalingen van alle folders zouden ter beschikking moeten zijn.
- Interculturele medewerkers meer inschakelen en de interactie tussen cliënt, interculturele medewerker en regioverpleegkundige verbeteren.

- Steunen op ervaringen van collega's.
- Herstructurering van de infoavonden voor aanstaande ouders (meer wijkgebonden).
- Taallessen voor nieuwkomers aanmoedigen.
- Groepswerking uitbouwen.
- Ontwikkelingsstimulering vanaf zeer jonge leeftijd door de ouders.
- Responsabiliseren van de ouders bij het opvoedingsproces.
- Stimuleren van gebruik mogelijkheden kinderopvang.

Provinciale afdeling Oost-Vlaanderen

Vanuit de provinciale afdeling Oost-Vlaanderen werden eveneens een aantal punten gesignaleerd die een vlot en doeltreffend bereik door K & G van allochtone gezinnen in de weg staan.

- De ouders kennen onvoldoende zowel de eigen taal als het Nederlands, waardoor de taal die overgedragen wordt naar de kinderen een onvoldoende basis vormt voor integratie.
- Probleem van de nieuwkomers via huwelijk. Dit geldt vooral voor de Turkse gemeenschap. Schoondochters komen hier in een traditioneel gezin, willen hun kinderen modern opvoeden, wat botst met de traditionele methoden van de schoonouders, waardoor de kinderen geen eenduidige opvoeding krijgen.
- Ouders hebben onvoldoende inzicht in ons onderwijssysteem, verwachten alles van school, laten alles over aan de school, geven alles af en nemen weinig medeverantwoordelijkheid op in het doorgeven van waarden, normen, structuur.
- Vanuit een angst op ontsparing van hun kinderen is er een grote vraag hoe ze hun kinderen moeten opvoeden om dit te voorkomen.
- Allochtonen maken zeer weinig gebruik van de kinderopvang. Verklaringen hiervoor zijn onder meer de financiële drempels, het gegeven dat het huidige concept toegespitst is op werkende ouders, dat ouders die dan toch beroep doen op kinderopvang soms ervaren dat autochtonen voorrang hebben waardoor ze wegblijven, de voorkeur voor familiale opvang (de schoonmoeder) en de onbekendheid met de kinderopvang.
- De doelgroep woont geografisch zeer gespreid over de provincie.

Mate van toegankelijkheid van het zorgaanbod voor allochtonen

De inschakeling van de interculturele medewerker als zorgbemiddelaar tussen de cliënt en arts, regioverpleegkundige, vrijwilliger, preventiezorgcentrum-coördinator en andere externe hulpverleners is een belangrijk instrument om het zorgaanbod toegankelijk te maken voor allochtonen.. Interculturele medewerkers worden nog niet ingezet bij de bezoeken aan bed.

De interculturele medewerkers bereiken echter niet alle Turkse en Marokkaanse gezinnen omwille van:

- De geografische spreiding van de doelgroep. Dit brengt ook veel tijdverlies met zich door de verplaatsing naar de verschillende regio's (soms 4 of 5).
- De regioverpleegkundige is vaak genoodzaakt de afspraken van consultaties en huisbezoeken te groeperen wat een belemmering is voor de zorg op maat.

In de regio's waar een intercultureel medewerker werkzaam is, is de visie op het werken met deze medewerker onvoldoende geïmplementeerd. Mogelijke redenen zijn:

- Door het huidige systeem kan de intercultureel medewerker onvoldoende ingezet worden op vraag.
- De regioverpleegkundige heeft onvoldoende ruimte voor overleg en organisatie.
- Er is een gebrek aan openheid voor deze werkmethode bij sommige regioverpleegkundigen.
- De grote complexiteit van het werk van de regioverpleegkundige: én voor allochtonen én voor kansarmen én voor de gezinnen met thuisbegeleidingsdienst werken én de voorrang aan de consultatiezittingen., regioteamoverleg, teamoverleg in het preventievezorgcentrum,....

Andere knelpunten m.b.t. het inzetten van intercultureel medewerkers zijn:

- De werkbegeleiding van de intercultureel medewerker en de tandem is rudimentair, zelfs de hoogst noodzakelijke ondersteuning en supervisie kan niet gebeuren.
- Niet alle interculturele medewerkers zijn momenteel een taalmodel voor de doelgroep.
- Er is een gebrek aan groepswerking, deze is niet uitgebouwd als instrument, maar bij de medewerkers ontbreekt ook de knowhow hieromtrent.
- Er is te beperkte ondersteuning van de netwerkontwikkeling.
- De samenstelling van de vrijwilligersgroep is geen afspiegeling van de doelgroep. De huidige vrijwilligers staan meestal niet open voor multicultureel cliënteel.

Vermeld kan ook dat er een samenwerkingsovereenkomst werd aangegaan met de provinciale en stedelijke integratiedienst met het oog op het inschakelen van tolken die via deze centra ter beschikking zijn. Deze overeenkomst moet het mogelijk maken de eigen dienstverlening van K&G toegankelijker te maken.

Voorstellen om de toegankelijkheid te bevorderen

- Bezoeken aan bed in de kraamkliniek gebeuren best samen met de intercultureel medewerker, vooral in de kraamklinieken waar de meeste Turkse en Marokkaanse cliënten bevallen.
- Registratie van de activiteiten door de intercultureel medewerker zelf, dit zal een correcter beeld geven t.a.v. het gewenst beleid naar de doelgroep toe en het doelgroepbereik.
- Groepswerk voor allochtone ouders m.b.t. zwangerschapverlof, taalontwikkeling, ...
- Opvoedingsondersteuning van de ouders. Er is behoefte aan een specifiek actieplan m.b.t. taalaanbod en taalstimulering. Dit veronderstelt bijscholing van de regioverpleegkundige en de intercultureel medewerker.
- Telefonische consultatie, dit impliceert een permanentie door de intercultureel medewerker.
- Videoconferentie organiseren.
- Meer personen met kleinere dienstfracties als intercultureel medewerker aanwerven, zodat ze dichter bij de woonplaats kunnen werken.
- Mobiliteit van de intercultureel medewerker verhogen: dienstwagen.
- Vorming van de intercultureel medewerker m.b.t. taalontwikkeling.
- Tandemcoaching duo's : regioverpleegkundige en intercultureel medewerker naar analogie van de ervaringsdeskundigen in de kansarmoede én individuele werkbegeleiding.
- RTOS voor de intercultureel medewerker alleen : 2x/m. samen ervaringsgericht werken aan de taakinhoud.

Provinciale afdeling West-Vlaanderen

Uit de cijfers blijkt dat de doelgroep in West-Vlaanderen heel beperkt is nl. 81 geboorten in 1999 (0,82 % van de geboorten). Bovendien is de doelgroep geografisch verspreid over verschillende regio's. De meeste kinderen geboren in 1999 en van wie de moeder bij haar geboorte de Marokkaanse nationaliteit had, wonen in Kortrijk (29 kinderen) en Waregem (13 kinderen). Het is dan ook heel moeilijk om groepsgerichte acties op touw te zetten.

Mate van toegankelijkheid van het zorgaanbod voor allochtonen

Steekproeven uit Ikaros bewijzen dat de allochtone kinderen het basiszorgaanbod krijgen en daar waar nodig ook het specifiek zorgaanbod aangeboden krijgen.

Vanuit de regio's waar allochtone gezinnen aanwezig zijn, ervaart men wel de nood aan tolken. In eerste instantie zijn die nodig voor de Oost-Europese vluchtelingen en niet zozeer voor Turkse en Marokkaanse gezinnen. Die zijn reeds langer in ons land en hebben hun eigen netwerken voor ondersteuning.

Voorstellen om de toegankelijkheid te bevorderen

- Contactname en afsluiten van samenwerkingsovereenkomsten met het Migrantencentrum in Kortrijk en de Sociale Dienst voor Vreemdelingen in Oostende rond mensen die de tolkfunctie kunnen opnemen. De eerste contacten zijn reeds gelegd.
- Er is een samenwerking met het migrantencentrum Kortrijk rond één namiddag GVO per jaar. De thema's worden door de allochtone ouders zelf bepaald.
- Met het opvangcentrum voor vluchtelingen in Menen zullen afspraken gemaakt worden voor een vlottere toeleiding naar de dienstverlening van Kind en Gezin.

Provinciale afdeling Vlaams-Brabant en Brussel

De regioteamleden wijzen op de globale achterstelling van allochtonen in Brussel. Als belangrijk probleemgebied wordt de penibele huisvestingssituatie genoemd. De (dikwijls grote) gezinnen leven in krotwoningen, verwaarloosde sociale woningen en appartementsblokken. Vanuit de invalshoek van bedreigingen voor de ontwikkeling van het jonge kind worden o.a. de gebrekkige hygiëne (slecht onderhouden of ontbrekend sanitair, rondslingerend huisvuil...), de manke veiligheid (vb. gevaarlijke traphallen, ...), de beperkte leefruimte binnen en het ontbreken van groen in de omgeving geduid. Onvoldoende onderhoud door de eigenaars, beperkte sociale controle ... worden als oorzaken aangegeven. In de buurt wordt gewezen op de lamenteuze infrastructuur (vb. ontbrekende voetpaden,...) en in het algemeen wordt het ontbreken van buurtvoorzieningen aangestipt. Voor jongeren zijn er te weinig aangepaste activiteiten.

Als politiek-maatschappelijke reden wordt het ontbreken van stemrecht vermeld wat impliceert dat de overheid niet of weinig investeert in de 'stemloze' buurten. Men ervaart ook dat het sociale netwerk veelal ontbreekt. Tijdens de zittingen en in de groepswerking komt geregeld het schrijnend isolement bij vb. jonge Marokkaanse vrouwen tot uitdrukking. Relevante activiteiten in een gemeenschapscentrum zijn soms beperkt toegankelijk doordat het Nederlands de exclusieve voertaal is, zij het dat dit niet te veralgemenen is.

Bij de Turkse jonge moeders is de gemeenschap dikwijls nog sterker aanwezig waarbij echter wel op de sterke invloed van de grootouders (-moeder) gewezen wordt. Allochtone ouders doen minder snel beroep op kinderopvang in crèches. Culturele achtergronden van het allochtone cliënteel vormen een hinderpaal om onze westerse opvattingen over te brengen. (spel en speelgoed, opvoeding, veiligheid,...). Bij de gezinnen wordt een grote nood aan opvoedingsondersteuning ervaren. De tijd om hieraan tegemoet te komen wordt dikwijls als te beperkt ervaren. Geconstateerd wordt dat allochtone ouders soms te hoge verwachtingen hebben ten aanzien van hun kinderen en dat de opvoedingssituatie daarom soms een 'drukkend' karakter krijgt.

Allochtone ouders hebben het gevoel zichzelf constant te moeten bewijzen in deze maatschappij, ook hun kinderen krijgen in dit perspectief een bijzondere rol. De regioteamleden hebben het anderzijds moeilijk om adviezen te geven op vlak van gedrags- en opvoedingsproblemen.

Er zijn te weinig interculturele medewerkers om het intercultureel bemiddelen in te vullen. Interculturele medewerkers signaleren vaak communicatieproblemen. Tolken blijft vaak de hoofdopdracht. De andere deeltaken van de interculturele medewerkers blijven te veel op de achtergrond. Voor andere groepen allochtonen moeten tolken ingeschakeld kunnen worden. De algemeen vooropgestelde inschakeling van intercultureel medewerkers in de regio is niet overal geïmplementeerd. De regioverpleegkundigen hebben niet allemaal de competenties om andere doelgroepen te bereiken.

In Brussel stellen zich specifieke taalproblemen in de zin van een zware belasting voor de kinderen die opgroeien met drie talen (Marokkaans thuis, Frans op straat, Nederlands in scholen).

De regioteamleden merken tenslotte ook op dat de werkloosheid hoog blijft. Vele Marokkaanse en Turkse mensen volgen vb. Nederlandse taallessen om aan werk te raken maar dat lukt hen dan nog niet, vooral niet bij de mannen.

Mate van toegankelijkheid van het zorgaanbod voor allochtonen

- De houding en visie van de regioteamleden t.o.v. allochtonen zijn dubbelzinnig. De visie op integratie wordt in de regio's niet uniform gedeeld. Hetzelfde verschil in visie op multicultureel samenleven doet zich ook voor bij de intercultureel medewerkers.
- Op bepaalde consultatiebureaus blijft het Nederlandstalig cliënteel weg. Redenen hiervoor worden nog verder onderzocht.
- Een gelijkmatige verdeling van autochtoon en allochtoon cliënteel is omwille van praktische redenen moeilijk.
- Het taalaspect speelt een grote rol in de Vlaamse Rand rond Brussel. Het is geen evidentie om Frans te praten met Franstalig cliënteel. De kennis en het gebruik van het Frans stuiten op meningsverschillen bij de regioteamleden. Er is niet echt een link tussen taalproblematiek en Marokkanen en Turken. Ook andere taalgroepen hebben een wezenlijke impact op de begeleiding van K&G.
- De logopediste van de Vlaamse Gemeenschapscommissie meldt mogelijke conflicten tussen kinderen onderling, wanneer oudere en jongere kinderen een andere taal spreken in hetzelfde gezin.
- De Koerdische bevolkingsgroep en uiteraard al de anderen met een precair statuut in België, tonen groot wantrouwen t.a.v. officiële instanties. Vaak is dit het gevolg van negatieve ervaringen met dergelijke instantie in het land van herkomst.
- Op structureel vlak zijn er nog veel hiaten bij mogelijke netwerkvorming en/of doorverwijzingen.
- Onduidelijkheid rond wetgeving op vlak van nationaliteit en onvoldoende aandacht voor de registratie zorgde in het verleden voor veel verwarring in de registraties van de nationaliteit van de verschillende gezinsleden.
- Opvang van allochtone kinderen duikt her en der op. Vooral in het kader van het volgen van taallessen lijkt dergelijke opvang zich te ontwikkelen.
- Contacten en samenwerking met buurthuizen in wijken met een grote concentraties van allochtone gezinnen zijn lopende.
- Wijkgezondheidscentra hebben een toenemend aantal inschrijvingen van allochtonen
- Samenwerking met lokale integratiecentra komt uit de startblokken.

POSITIEF ACTIEPLAN TEWERKSTELLING ALLOCHTONEN

In 1999 werd op het niveau van de instelling vorm gegeven aan een positief actieplan rond de tewerkstelling van allochtonen. Dit actieplan kadert in de uitvoering van het VESOC-akkoord (zie hierboven - Werkgelegenheid).

Het maakt dat Kind en Gezin één van de openbare instellingen is die een dergelijk plan ontwikkelde. Aan de realisatie hiervan wordt gewerkt door de verschillende afdelingen (11) van de instelling. De uitvoering van dit plan moet zijn beslag krijgen in de loop van het jaar 2000. Een volledige versie van het plan is verkrijgbaar bij K&G.

Uitgangspunten van het positief actieplan

Bij de uitwerking van het actieplan werd voor een aantal belangrijke uitgangspunten geopteerd:

⇒ Centrale plaats voor interne sensibilisering en bewustmaking

In het actieplan neemt de sensibilisering en bewustmaking een centrale plaats in. Naast de uitwerking van een aantal concrete acties en projecten, wordt een belangrijk accent gelegd op de interne communicatie rond het actieplan en de problematiek van de tewerkstelling van allochtonen.

Reeds van bij de opmaak van het actieplan werd een duidelijke keuze gemaakt voor interne communicatie door de afdelingen er actief bij te betrekken. De interne structuren van K&G zijn immers van groot belang in het welslagen van de positieve acties. De aanwervingen zijn immers in grote mate een gedecentraliseerde bevoegdheid en een open en ontvankelijke houding op de werkvloer is belangrijk voor de continuïteit in de tewerkstelling en de doorstroom van allochtonen.

⇒ Actieve betrokkenheid van alle afdelingen in de organisatie

Elk van de 11 afdelingen van Kind en Gezin neemt een deel op van het actieplan en engageert zich duidelijk voor de realisatie van een concrete actie. Bij de keuze van de methodiek voor de opmaak van het plan werd uitdrukkelijk geopteerd voor een centrale rol van de diverse afdelingen.

⇒ Keuze voor projectaanpak

Alle voorgestelde acties worden uitgewerkt in een projectfiche. Naast een beknopte beschrijving geven deze fiches een overzicht van het proces van aanpak, de investering in mandagen en middelen, de kritische factoren en de betrokken actoren. Deze aanpak laat toe om planmatig en gericht te werken, een reële voortgangscontrole in te bouwen en de resultaten te evalueren. Bovendien sluit deze aanpak aan bij de bestaande managementpraktijken van de organisatie (o.a. formuleren van afdelingsobjectieven, ...).

⇒ Keuze voor structurele maatregelen of voor expertisegenererende specifieke acties

Bij de keuze van actiepunten opteert K&G duidelijk voor maatregelen die een structurele impact hebben of voor meer specifieke acties die de nodige ervaring en kennis moeten opleveren voor beleidsontwikkeling of een latere veralgemeende implementatie.

Actiepunten in het kader van het positief actieplan

Bij de keuze van de actiepunten opteert K&G zowel voor structurele maatregelen als voor specifieke acties die de nodige ervaring en kennis moeten opleveren voor verdere beleidsontwikkeling of een veralgemeende implementatie.

Structurele maatregelen om de tewerkstelling van allochtonen te bevorderen

- Multicultureel organisatieprofiel inbrengen in de communicatie met arbeidsmarkt en partners (objectief van de afdeling Ondersteunende Diensten)
- Actieve wervingsinspanningen naar de allochtone doelgroep (objectief van de afdelingen Maatschappelijke Positie van het Kind, Kinderopvang en Informatie- en CommunicatieTechnologie - ICT).

Structurele maatregelen om de discriminatie weg te werken

- Kleurrijke zorg (objectief van de afdeling Preventieve Zorg)
- Onderzoeken in welke mate K&G 'interculturele openheid' als selectie criterium kan opnemen (objectief van de afdeling Ondersteunende Diensten)
- Interculturele medewerkers maximaal betrekken in het informatiseringsgebeuren en hen de noodzakelijke ICT-training geven (objectief van de afdeling ICT)
- Een kennisnetwerk creëren met binnen-en buitenland dat een forum wil zijn voor de uitwisseling van kennis over de cultuur van allochtonen en van de eigen cultuur (objectief van de afdeling Algemene Diensten)

Structurele maatregelen om de doorstroom te bevorderen en de achterstand weg te werken

- Betere omkadering en ondersteuning van de tandems regioverpleegkundige - intercultureel medewerker (objectief van de provinciale afdeling Oost-Vlaanderen).
- Aanbieden van intervisie aan het platform van intercultureel medewerkers (objectief van de provinciale afdeling Vlaams-Brabant en Brussel).

Specifieke acties om de tewerkstelling te bevorderen

- Meer stageplaatsen creëren voor interculturele medewerkers (objectief van de provinciale afdeling Antwerpen)
- Meewerken aan het project ‘oriëntering onthaalmoeders’ van de VDAB in Genk (objectief van de provinciale afdeling Limburg).

Specifieke acties om de discriminatie weg te werken

- Promotie van de tewerkstelling bij Kind & Gezin via de scholen (objectief van de provinciale afdeling West-Vlaanderen).

Emancipatiebeleid naar alloctonen en erkende vluchtelingen. Beleidsdomein Jeugdbeleid

De kinderen en jongeren van vandaag zijn de toekomst van morgen. Uit tal van gegevens blijkt echter dat allochtone kinderen en jongeren niet dezelfde kansen en mogelijkheden hebben als autochtone jongeren. Specifieke aandacht is dan ook nodig wil men vermijden dat deze kinderen en jongeren in hun verdere levensloop met ongelijke uitkomstmogelijkheden te kampen blijven hebben. Investeren in deze kinderen en jongeren betekent trouwens investeren in onze samenleving van morgen.

De interesse van de nieuwe regeringsploeg voor kinderen en jongeren blijkt in de eerste plaats uit het feit dat Vlaanderen nu ook een minister van Jeugd heeft. Welke plannen hij heeft, wordt hieronder beknopt toegelicht. Daarnaast heeft ook de Vlaamse minister bevoegd voor Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen aandacht voor kinderen en jongeren. Welke plannen zij heeft, wordt eveneens beknopt toegelicht. De uitdaging zal er in bestaan om in al deze plannen de juiste kapstokken te vinden om de uitkomstmogelijkheden voor allochtone kinderen en jongeren te versterken.

Beleidsnota Jeugd

In zijn beleidsnota Jeugd vermeldt minister Bert Anciaux dat hij streeft naar een geïntegreerd jeugd-beleid met volwaardige participatie van de jeugd. De initiatieven in dit jeugdbeleid moeten genomen worden rekening houdend met alle categorieën van jeugdigen: studerende, werkende en werkzoekende, kinderen uit maatschappelijk achtergestelde gezinnen, gehandicapten, alloctonen en autoctonen, heteroseksuelen en holebi's. Daarom zal bij de uitbouw van de instrumenten bijzondere aandacht worden besteed aan de mate waarin wordt beantwoord aan de specifieke behoefte van voornoemde categorieën van jeugdigen.

In 2000 zal voor de eerste keer een Vlaams *jeugdwerkbeleidsplan* opgemaakt worden. Het jeugdwerkbeleidsplan concretiseert de beleidsnota jeugd voor wat betreft het jeugdwerk en de jeugdcultuur en werkt, indien nodig, bijkomende prioriteiten uit. Voor voornoemde thema's zal aan een verregaande complementariteit tussen de Vlaamse Gemeenschap, de VGC, de gemeenten en de provincies gewerkt worden.

In 2001 wordt de opmaak van een geïntegreerd *jeugdbeleidsplan* gepland. Dit plan zal de Vlaamse jeugdthematiek in kaart brengen. Het zal een overzicht geven van de verschillende noden en verlangens die bij kinderen, jongeren en niet-gouvernementele organisaties in Vlaanderen leven. Vanuit die noden en verlangens en rekening houdend met deze beleidsnota, zullen de verdere beleidsdoelstellingen en bijhorende gecoördineerde beleidsacties voor de rest van de legislatuur vastgelegd worden.

Het voorbereiden van deze plannen gebeurt in een stuurgroep samengesteld uit vertegenwoordigers van kabinetten en administratie, vertegenwoordigers van de verschillende beleidsniveaus en vertegenwoordigers van het werkveld. Een reflectiegroep, samengesteld uit externe deskundigen bewaakt het hele proces en geeft inhoudelijke feedback naar de stuurgroep. ICEM is vertegenwoordigd in de reflectiegroep.

Beleidsnota Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen

In haar beleidsnota "Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen" kondigt minister Mieke Vogels een *strategisch plan voor een geïntegreerde jeugdhulpverlening* aan. Dit initiatief is het vervolg op de maatschappelijke beleidsnota Bijzondere Jeugdzorg die het vorig Vlaams Parlement in maart 1999 heeft neergelegd. In dit plan zal ook aandacht worden besteed aan de toegankelijkheid van de jeugdzorg voor allochtone kinderen en jongeren. Het plan moet in mei 2000 klaar zijn. De uitwerking van dit plan is toevertrouwd aan de secretaris-generaal van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC). ICEM is betrokken bij de totstandkoming van dit plan.

In haar beleidsnota kondigt minister Mieke Vogels, binnen de Vlaamse regering belast met de coördinatie van het minderhedenbeleid, ook een *emancipatorisch impulsprogramma voor allochtone jongeren* aan. Dit programma zal ruim aandacht hebben voor de samenspraak met de jongeren en hun volwassen omgeving. Zij zijn immers niet alleen voorwerp van actie maar hebben ook een specifieke eigen verantwoordelijkheid bij het verwerven van betere uitkomstmogelijkheden

In dit plan moeten onderwijs en arbeid een centrale plaats innemen. In samenspraak met onderwijs, VDAB en sociale partners moeten voorstellen uitgewerkt om de aansluiting / overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt voor deze jongeren te verbeteren. Het deeltijds onderwijs moet hierbij bijzonder aandacht krijgen. Daarnaast moet een concreet tewerkstellingsplan voor allochtone jongeren worden uitgewerkt. ICEM is belast met de uitvoering van dit programma.

Krijtlijnen van het actieplan allochtone jongeren

Binnen ICEM is reeds van gedachten gewisseld over de concrete uitwerking van het plan. Deze besprekingen resulteerden in een aantal krachtlijnen. Ze worden hieronder beknopt weergegeven.

Het actieplan dient ontwikkeld. in samenspraak tussen de betrokken beleidssectoren, de bestaande voorzieningen, de jongeren en de volwassen omgeving van de jongeren

Bij het uittekenen van het actieplan moeten elk van de onderscheiden benaderingen van het gelijkheidsbeginsel de nodige aandacht krijgen, met name:

- De gelijkheid van rechten: anti-discriminatiewetten en wettelijke bepalingen inzake gelijke behandeling moeten de juridische gelijkheid garanderen. Formele gelijkheid is een noodzakelijke, zij het veel onvoldoende, voorwaarde voor het terugdringen van achterstand en achterstelling
- De gelijkheid van kansen: om van een juridische tot een feitelijke gelijkheid te komen moeten er inspanningen geleverd om de ongelijke startpositie waarin leden van de doelgroep verkeren te corrigeren en te compenseren, dit via het bestrijden van achterstelling en achterstand (= gelijkekansenbeleid). Bij consequent toepassen van dit procedurele gelijkheidsbeginsel wordt –idealiter- een gelijke startpositie voor het individu gecreëerd.
- De gelijkheid van uitkomsten: om de discriminatie van groepen tegen te gaan moet er ook aandacht besteed aan de gevolgen van het gelijkekansenbeleid voor de groep. Waar nodig moeten er maatregelen genomen om de groepsdiscriminatie ongedaan te maken en zo – idealiter – gelijke uitkomsten te creëren.

Het actieplan moet tot stand komen vanuit een aantal sleutelconcepten, met name inclusief, gecoördineerd en in overleg met de doelgroep (jongeren en hun volwassen omgeving). Om tot het actieplan te komen worden een zestal stappen voorzien, met name:

- in kaart brengen van de doelgroep (aantallen, geslacht, nationaliteit, levensloop, ...)
- probleemanalyse met bijzondere aandacht voor ieders rol (overheid, voorzieningen, jongeren zelf, volwassen omgeving van de jongeren, categoriale sector,....) hierbij.
- analyse van de huidige voorzieningen en instrumenten en de mate waarin zij allochtone kinderen en jongeren – meisjes zowel als jongens - bereiken
- evaluatie van de bestaande voorzieningen en instrumenten en voorstellen voor bijsturing / heroriëntering waar nodig.
- voorstellen van specifieke acties om de uitkomstmogelijkheden van allochtone kinderen / jongeren te bevorderen.
- het geheel moet resulteren in een voorstel van actieplan voor een specifiek sectoraal beleid naar allochtone kinderen /jongeren.

Het uitwerken van het sectoraal actieplan dient te gebeuren in nauwe samenspraak tussen de sectorale beleidsverantwoordelijken, de betrokken voorzieningen, de allochtone jongeren zelf, de volwassen omgeving van de allochtone jongeren, welzijnswerkers en jeugdwerkers die dagdagelijks met allochtone jongeren omgaan. Zij beschikken immers over heel wat nuttige terreinkennis.

Teneinde tot een globaal actieplan te komen, moeten de sectorale actieplannen waar nodig op elkaar afgestemd. Waar nuttig en zinvol zullen en intersectorale actievoorstellen geformuleerd. Het geheel zal van nabij opgevolgd worden door ICEM.

Omdat extra-impulsen meer kans op slagen hebben naarmate ze zo gericht mogelijk worden ingezet en omdat het aangewezen is om zich hierbij tot de meest kwetsbare groepen te richten, werd vanuit ICEM de basisoptie genomen om de werkzaamheden in eerste instantie te richten op Turkse en Marokkaanse jongeren. Daar deze extra-impulsen niet in de plaats treden van het reguliere beleid worden allochtone jongeren – andere dan Turken Marokkanen – niet uitgesloten. Zij blijven immers gevat door het constant beleid.

Voor het uitwerken en implementeren van dit actieplan zijn de lokale overheden cruciale partners. Niet alle 308 Vlaamse gemeenten zijn evenwel betrokken partij. Turkse en Marokkaanse jongeren wonen immers niet gelijkmatig verspreid over Vlaanderen. Bij het uitwerken en implementeren van het actieplan zal hiermee rekening gehouden worden.

Om dit plan te realiseren is op programma 41.7 een nieuwe ba 12.01 gecreëerd. Voor het begrotingsjaar 2000 was hiervoor oorspronkelijk 45,5 miljoen BEF (1127915,54 EUR) voorzien. De behoefte aan extra financiële middelen voor de categoriale sector en de dringende vraag om – inspelend op politieke ontwikkelingen – de beleidsvoorbereidende activiteiten met betrekking tot het onthaalbeleid te versterken (zie verder – deel 3) gekoppeld aan de beperkte personeelsondersteuning voor ICEM maken dat de uitvoering van dit impulsprogramma enigszins ingekrompen en vooruitgeschoven moest worden. Na herschikking rest er voor dit actieprogramma in 2000 nog 15,5 miljoen BEF (38423496.EUR).

Gegeven de inkrimping van de middelen voor het impulsprogramma in 2000 en gegeven het feit dat er op korte termijn een jeugdzorgbeleidsplan en een jeugdwerkbeleidsplan worden uitgetekend, zullen de middelen voor 2000 maximaal geënt worden op het jeugd(werk)beleidsplan en het strategisch plan 'integrale jeugdzorg'.

JEUGDWERKBELEID

Voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren is het belangrijk dat zij de kans krijgen om aan vrijetijdsvoorzieningen te participeren. Het jeugdwerk is hierbij een belangrijke troefkaart. Jeugdwerk biedt jongeren meer zelfvertrouwen, helpt hen om hun eigen identiteit te ontwikkelen en is van belang om contacten te leggen, vrienden te maken, Internationaal vergeleken beschikt Vlaanderen over het meest intense netwerk van jeugdwerkinitiatieven.

Op basis van de gegevens van 297 gemeenten telde men in 1998 ongeveer 5.500 particuliere initiatieven. Opmerkelijk hierbij is het succes van de traditionele jeugd- en jongerenbewegingen die in vrijwel elke gemeente over één en meestal meerdere afdelingen beschikken. In 1998 waren er in totaal 207.627 kinderen en jongeren (14,7 % van de 5-24 jarigen) lid van een jeugdbeweging: (bron: VRIND 1999, p. 108)

Het decreet op het lokaal jeugdwerkbeleid van juni 1993 heeft lokaal een sterke dynamiek op gang gebracht. Gemeenten steunen het particulier jeugdwerk en zetten zelf meer en meer eigen initiatieven op.

De belangrijkste gemeentelijke initiatieven zijn : (bron: VRIND 1999, p. 109)

- Speelpleinwerking	208 gemeenten	(70 %)
- Grabbelpas	160 gemeenten	(54 %)
- Spelanimatie –initiatieven	98 gemeenten	(33 %)
- Tienerwerking	92 gemeenten	(31 %)
- Cultureel kinderprogramma (-12j)	89 gemeenten	(30 %)
- Cultureel jongerenprogramma (+12j)	76 gemeenten	(26 %)
- Kleuterwerking	74 gemeenten	(26 %)
- Ateliers	58 gemeenten	(20 %)
- Kindergemeenteraad	45 gemeenten	(15 %)
- Andere initiatieven	48 gemeenten	(16 %)

De deelname van allochtone kinderen en jongeren aan al deze jeugdwerkinitiatieven is evenwel beperkt. Vooral in de steden en grotere gemeenten verloopt de integratie van allochtonen in het bestaande jeugdwerk eerder moeizaam. In kleinere gemeenten wonen doorgaans minder allochtonen en verloopt de integratie meer spontaan. De kinderen gaan gewoon samen met hun Belgische vriendjes uit de klas naar de jeugdbeweging. Dit blijkt ook uit de analyse van de lokale problematiek van maatschappelijke achterstelling in alle jeugdwerkbeleidsplannen .

Jeugdwerkbeleid voor maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren

De beperkte deelname aan het klassieke jeugdwerk geldt niet alleen voor allochtonen maar voor alle maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren. Om hieraan te verhelpen kent de Vlaamse overheid via een afzonderlijk besluit een extra subsidie toe aan gemeentebesturen voor het voeren van een jeugdwerkbeleid met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren.

Dit besluit kadert in het decreet van 9 juni 1993 houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid. Sinds 21 april 1998 is er een nieuw besluit in voege. Het vervangt het BVR van 22 december 1993 betreffende de subsidiëring van gemeentebesturen en van de VGC die een jeugdwerkbeleid voeren voor maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren. In 1999 werden de lokale werkingen voor allochtonen voor het eerst gesubsidieerd op basis van dit nieuwe besluit.

In het besluit van 21 april 1998 wordt onder jeugdwerkinitiatieven waarin gewerkt wordt met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren verstaan : alle jeugdwerkinitiatieven die gericht zijn op het werken met kinderen en jongeren die zich in een sociaal-culturele of sociaal-economisch zwakke positie bevinden, met uitzondering van initiatieven die in hoge mate gericht zijn op het werken met gehandicapte kinderen en jongeren.

Voor de financiering van deze initiatieven wordt 20% van het totale budget voor het jeugdwerkbeleid voor de Vlaamse gemeenten apart gehouden. De verdeling van de middelen is als volgt bepaald:

- a) 90 % van dit bedrag wordt verdeeld over een aantal gemeenten geselecteerd op basis van een aantal indicatoren.
- b) 10% van het budget is voorbehouden voor gemeenten die wel scoren op de indicatoren maar onder het minimumbedrag van 500.000 BF vallen. Deze gemeenten kunnen voor een maximumbedrag van 500.000 BF per jaar aan de Vlaamse gemeenschap een driejaarlijks project voor subsidiëring voorleggen tot stimulering van het beleid gericht op maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren.

De gemeenten worden geselecteerd op basis van volgende criteria:

- 1° het gemiddeld aantal Turken en Maghrebijnen jonger dan 25 jaar op 1 januari 1995, 1 januari 1996 en 1 januari 1997;

- 2° het aantal kinderen geboren in kansarme gezinnen , volgens de typologie van Kind en Gezin in de jaren 1994 tot 1996;
- 3° het gemiddeld aantal jongeren van wie op 1 oktober 1995 en 1 oktober 1996 een dossier aanhangig was bij de jeugdrechtbanken, wat inhoudt dat de begeleiding werd verzorgd door een consulent van een jeugdrechtbank of dat er voor de jongere een maatregel met kosten loopt, uitgezonderd de navorsingen aangevraagd door een magistraat waarvoor geen maatregel werd genomen;
- 4° het aantal kinderen bij een alleenstaande ouder, zoals geteld bij de volkstelling van 1991;
- 5° het gemiddeld aantal niet-werkende werkzoekenden, jonger dan 25 jaar en langer dan één jaar werkzoekend over de jaren 1995 tot 1997;
- 6° het gemiddeld aantal leerlingen in het deeltijds onderwijs op 1 februari 1996 en 1 februari 1997, opgeteld bij het aantal leerlingen in het beroepssecundair en het buitengewoon kleuter-, lager- en secundair onderwijs op 1 februari 1997;

Een indicator van 50 % werd voorbehouden voor de in 1997 onder de prioriteitenregeling gesubsidieerde initiatieven. In de eerste periode van 3 jaar wordt de subsidie van de reeds in 1997 gesubsidieerde initiatieven werkend met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren voor 80% gegarandeerd.

Bij de groep van geselecteerde gemeenten die onder punt a) vallen zijn er 10 gemeenten die het grootste deel van het aan hen toegekende budget dienen te besteden aan het verder ondersteunen van de reeds tevoren gesubsidieerde werkingen met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren. Deze initiatieven die voorheen werden gesubsidieerd onder het besluit van de Vlaamse regering van 22 december 1993 ontvangen immers in 1999, 2000 en 2001 minstens 80% van het subsidiebedrag dat zij in 1997 ontvingen op voorwaarde dat hun werking op hetzelfde peil blijft. Aangezien de gemeentebesturen de werking van deze initiatieven nu zelf dienen te evalueren, hebben de meeste gemeenten convenanten met deze initiatieven afgesloten. In enkele gemeenten vielen deze initiatieven echter wel terug op het garantiebedrag van 80 % van hun vroegere subsidie. Uit de werkingsverslagen van de gemeenten over 1999 zal blijken hoe deze werkingen het opgaan in de jeugdwerkbeleidsplannen hebben beleefd en wat de nieuwe ontwikkelingen zijn.

Tien andere gemeenten die onder punt a) vallen, werden tot begin 1999 niet ondersteund binnen de prioriteitenregeling van hoger genoemd besluit. Uit de jeugdwerkbeleidsplannen 1999-2001 die in 1998 bij de afdeling Jeugdwerk werden ingediend, blijkt dat deze gemeenten er meestal voor kiezen het hen toegezegde budget te verdelen over in hoofdzaak gemeentelijke initiatieven, vooral gericht op integratie door middel van het verhogen van de kansen van de kinderen tot deelname aan het “regulier” jeugdwerk. Anderen zetten zelf initiatieven op of ondersteunen kleine reeds bestaande initiatieven. In tegenstelling tot de vorige regeling waarin een initiatief werkend met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren reeds een grote werking diende te hebben vooraleer het voor subsidiëring in aanmerking kon komen, kunnen nu immers ook kleinere initiatieven worden ondersteund

Onder punt b) werden 21 gemeentebesturen geselecteerd die voor 1 juli 1998 een projectvoorstel tot stimulering van het beleid gericht op maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren mochten indienen. Negentien gemeentebesturen dienden een project in en vijftien van deze projecten kwamen in aanmerking voor subsidiëring. De projecten van Boom, Lier, Willebroek, Dilsen-Stokkem, Leopoldsburg, Temse, Zele en Diest zijn gericht op de ondersteuning van reeds bestaande werkingen met allochtonen of zijn gericht op de integratie van allochtone jongeren in het “regulier” jeugdwerk (zie verder - gemeentelijk jeugdwerkbeleid). .

Al de jeugdwerkinitiatieven met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren dienen in het jeugdwerkbeleid en het jeugdwerkbeleidsplan van de gemeente te worden opgenomen. Voor elk van de in het kader van dit besluit voorgestelde initiatieven dient de gemeente in het jeugdwerkbeleidsplan aan te tonen in welke mate de jeugdwerkinitiatieven voorzien in de behoeften van kinderen en jonge-

ren die leven in situaties sterk bepaald door: a) het behoren tot een etnisch-culturele minderheid; b) armoede en c) lage scholing.

Jeugdwerkinitiatieven werkend met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren vervullen hoofdzakelijk een of meer van de volgende functies: spel, ontmoeting, vorming, creatieve activiteiten / amateuristische kunstbeoefening.

In zijn beleidsnota 'Jeugd' wordt het plan aangekondigd om de werkingen met kansarme jeugd en gelijksoortigen opnieuw uit de 20 % regeling van het decreet op het lokaal jeugdwerkbeleid te lichten en een structurele oplossing voor hen te zoeken, met behoud van de lokale dimensie. Om dit mogelijk te maken wil de minister bevoegd voor Jeugd de middelen voor het gemeentelijk jeugdbeleid nog verder opdrijven. In samenspraak met de (zelf)organisaties voor kansarmen zal onderzocht worden in welke mate integrerende initiatieven genomen kunnen worden.

Jeugdwerkbeleidsplannen

Het besluit van de Vlaamse regering van 22 december 1993 tot uitvoering van het decreet van 9 juni 1993 houdende subsidiëring van gemeentebesturen en van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid heeft betrekking op de driejaarlijks in te dienen jeugdwerkbeleidsplannen en de daarbij horende jaarlijkse werkingsverslagen en jaarplannen.

Dit besluit werd op 10 februari 1998 gewijzigd. In het kader van een jeugdwerkbeleid naar allochtonen is vooral artikel 3, § 4 van belang. Dit artikel stelt immers dat uit het jeugdwerkbeleidsplan moet blijken dat onderzocht werd hoe in het gemeentelijk jeugdwerkbeleid kan worden ingespeeld op de behoeften van maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren.

Elk ontwerp van jeugdwerkbeleidsplan voor 1999-2001 werd op deze verplichting gescreend. Hieruit bleek dat de gemeentebesturen, al dan niet voor de eerste keer, een hele reeks van kleine maatregelen ten gunste van kansarme kinderen en jongeren inrichten. Deze maatregelen omvatten acties om de jeugdverenigingen te sensibiliseren, vorming, maatregelen ter bevordering van de participatie, extra toelagen aan jeugdverenigingen (vb. een tussenkomst in kampgeld of uniform voor wie financiële problemen heeft), kortingen vanwege het gemeentebestuur, regelgevingen, infrastructuur (vb: inrichting van speelpleintjes), het opzetten van doelgroepspecifieke jeugdwerkinitiatieven (vb. een intergemeentelijk kamp voor kansarme kinderen, begeleid door leiders van plaatselijke jeugdverenigingen, wat de kinderen makkelijker doet integreren in de jeugdverenigingen) enz...(zie ook verder – gemeentelijk jeugdwerkbeleid).

Deze vereiste in het besluit, die eveneens kadert in project 8 van het strategisch plan voor het Vlaamse minderhedenbeleid: de deelname van kinderen en jongeren uit minderheidsgroepen aan het jeugdwerk verhogen, heeft de gemeentebesturen aan het denken gezet over waar zich in hun gemeente kansarme kinderen en jongeren bevinden, wat hun behoeften zijn en hoe hier kan worden op ingespeeld. Uit de werkingsverslagen over 1999 zal blijken of deze maatregelen succes hadden en hoe efficiënt ze zijn.

Landelijk georganiseerd jeugdwerk

Sinds 1993 werd binnen de subsidiëring voor het landelijk georganiseerd jeugdwerk een ondersteuning voorzien voor projecten die gericht waren “ op het verhogen van de deelname van kinderen en jongeren van anders-etnische herkomst “. Ingevolge het in voege treden van een nieuw decreet landelijk jeugdwerk op 1 januari 1998 werd deze projectmatige manier van werken, na een afrondings- en implementatiejaar in 1998, vanaf 1999 beëindigd.

In het nieuwe decreet worden immers nieuwe instrumenten aangereikt om de integratie van allochtone jongeren te bevorderen: structurele inbedding van personeel, bijzondere (minder strenge) erkenningsvoorwaarden, extrasubsidiëring van werkingskosten en de mogelijkheid voor de Vlaamse overheid om eigen prioriteiten te bepalen.

In de eerste plaats hebben de meeste landelijke jeugdverenigingen die voorheen extra gesubsidieerd werden voor een multicultureel project met gunstig gevolg een aanvraag ingediend voor een *structurele inbedding van de multiculturele werker* binnen het door de overheid gesubsidieerd personeelsbestand van de vereniging. De overheid beoogde zo de aanwezige knowhow bij dit personeelslid langer binnen deze verenigingen te behouden. Eind 1999 moeten we evenwel vaststellen dat de meeste van deze personeelsleden de vereniging intussen verlaten hebben of met een ander takenpakket werden geconfronteerd.

Daarnaast krijgen - overeenkomstig artikel 23,§2 van het decreet - die landelijke jeugdverenigingen die vormingsprogramma's voor bijzondere doelgroepen organiseren op basis van het aantal gerealiseerde deelnemersuren *extra personeelsleden* gesubsidieerd. In 1999 bleken vooral bij het Vlaams Centrum voor Levensvorming een aantal vormingsprogramma's te specifiek gericht op allochtone jongeren te bestaan.

Ten derde omschrijft artikel 2,6° van het decreet de bijzondere doelgroepen. Artikel 6, §3 bepaalt de *bijzondere (minder strenge) erkenningsvoorwaarden* voor landelijke jeugdverenigingen waarvan de kerntaak bestaat uit de begeleiding van jeugdwerkinitiatieven uit de bijzondere doelgroepen. Deze minder strenge voorwaarden kunnen mogelijks in de toekomst een opening bieden naar het uitbouwen van een landelijke federatie. Dit is een aanzet tot realisatie van project 11 uit het strategisch plan voor het minderhedenbeleid, de ondersteuning van federaties van eigen organisaties van minderheidsgroepen van volwassenen en jongeren.

De behoefte aan eigen organisatievorming hangt o.m. samen met het feit dat jeugdwerkinitiatieven met maatschappelijke achtergestelde kinderen en jongeren doorgaans opgericht en begeleid zijn door Belgen en vooral kinderen blijken te bereiken. Vanaf de tienerleeftijd wordt het moeilijker om de jongeren gemengd (allochtonen en Belgen) te bereiken. De jongeren haken sneller af. Het stimuleren van de eigen organisatievorming bij allochtone jongeren kan hierop een antwoord bieden. In eigen organisaties, door henzelf opgericht, kunnen de jongeren meer op zoek gaan naar hun eigen identiteit en worden zij gestimuleerd tot het opnemen van verantwoordelijkheden. Ook kunnen ouders gemakkelijker betrokken worden.

Vermeld kan ook dat de minister bevoegd voor Jeugd in zijn beleidsnota dat hij binnen de zelforganisaties voor allochtone kinderen en jongeren extra aandacht wil besteden aan de meisjeswerkingen

Ten vierde voorziet artikel 25, 7° van het decreet in een *extrasubsidiëring van werkingskosten* gemaakt in functie van activiteiten met bijzondere doelgroepen. De decreetgever stelde hierbij dat landelijke jeugdverenigingen die werken aan integratie door bij hun gewone werking ook bijzondere doelgroepen te betrekken geen beroep kunnen doen op deze vorm van subsidiëring.

Aan de landelijke jeugdverenigingen kunnen eventueel via een *prioriteitenbeleid* extra stimulansen gegeven worden. Artikel 27 van het decreet biedt de minister immers de mogelijkheid om op basis van een door de Vlaamse Jeugdraad geadviseerd beleidsplan maximaal 5% van de kredieten voor eigen prioriteiten aan te wenden. Een werking gericht op allochtone jongeren zou een dergelijke beleidsprioriteit kunnen zijn. Het is de intentie van de huidige minister van Cultuur om in juni 2000 een eerste Vlaams jeugdwerkbeleidsplan aan het Vlaams parlement voor te leggen. Na goedkeuring van dit plan zouden dan eventuele prioriteiten in de praktijk kunnen uitgewerkt worden.

Experimenteel of vernieuwend jeugdwerk

Vanaf 2000 zal er jaarlijks een budget worden vrijgemaakt ter ondersteuning van experimenteel jeugdwerk met als doel vernieuwende jeugdwerkinitiatieven tijdelijk een kans te geven (zich in de bestaande decreten in te passen) of tijdelijke projecten, die werken aan de ontwikkeling van nieuwe methodieken met een duurzaam effect, mogelijk te maken.

Deze vernieuwende of experimentele initiatieven moeten inspelen op nieuwe ontwikkelingen en signalen die zowel binnen het jeugdwerk als meer algemeen bij kinderen en jongeren ontstaan. Impliciet wordt ook de internationale werking beklemtoond. De initiatieven moeten hoofdzakelijk gericht zijn op 6 tot 25 jarigen. De maximale toelage per initiatief bedraagt 1.750.000 BEF. De beoordelingscriteria zijn:

- een regionale leemte invullen (minstens op provinciaal vlak)
- vernieuwend werken (werken met nieuwe methodieken of bereiken van een voor Vlaanderen heel speciale doelgroep)
- inspelen op nieuwe trends, signalen of subculturen

Voor 2000 is hiervoor op basisallocatie 33.03 binnen pr. 45.1 een bedrag van 20 miljoen BEF (495787,05 EUR) voorzien.

Deeltijdse vorming

De deeltijdse vorming omvat een 30-tal vormingsprogramma's, ingericht door een 20-tal vormingscentra. Meerdere centra richten verschillende programma's in.

De jongere krijgt na afloop een geïndividualiseerd getuigschrift waarin ook informatie over de arbeidsattitude is opgenomen. Hoewel dit getuigschrift geen wettelijke waarde heeft, blijkt dit door werkgevers wel geapprecieerd te worden.

Sinds '97 is het bevoegdheid en het budget voor deeltijdse vorming overgeheveld van Onderwijs naar Cultuur. Voor 1999 is 124,6 miljoen BEF (3088753,32 EUR) ingeschreven op basisallocatie 31.02 van programma 45.1 (Jeugdwerk) voor de subsidiëring van de 'vormingsprogramma's die voor de vervulling van de deeltijdse leerplicht in aanmerking komen'.

Het vormingsaanbod

In eerste instantie wordt een onderscheid gemaakt naargelang de centra zelf het volledig programma (het luik persoonlijke en maatschappelijke vorming én het luik beroepsgerichte vorming) uitvoeren of enkel het luik persoonlijke en maatschappelijke vorming inrichten en de samenwerkende partner (het centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs) de uitvoering van het luik beroepsgerichte vorming op zich neemt. 7 programma's worden volledig uitgevoerd door 6 centra en 12 programma's uitgevoerd door 12 centra omvatten enkel het luik persoonlijke en maatschappelijke vorming

Binnen de programma's die volledig door de vormingscentra worden uitgevoerd, wordt in een aantal gevallen een onderscheid gemaakt tussen programma's voor werkenden en niet-werkenden (4 programma's). In de programma's voor niet-werkenden wordt extra aandacht besteed aan de ontwikkeling van arbeidsattitudes. Tewerkstelling wordt immers pas mogelijk mits een aantal arbeidsattitudes zoals op tijd komen, zich aan afspraken houden, ... worden nageleefd.

Een bijzondere plaats wordt ingenomen door de programma's die de vormingscentra organiseren in de observatie- en oriëntatiecentra voor jongeren die in een dergelijk centrum worden opgenomen (4 programma's uitgevoerd door 2 centra). Ook binnen deze programma's verschillen de programma's naargelang ze worden uitgevoerd in een observatie dan wel een oriëntatiecentrum, dit tengevolge van een verschil in duur van de opnameperiode (langere opnameperiode in een observatiecentrum).

Een bijzonder programma wordt tevens ingericht voor allochtone jongeren (1 centrum). Het betreft een programma voor vluchtelingen die nederlands onkundig zijn en dat zich vooral richt op taalontwikkeling. Dit programma loopt reeds enkele schooljaren en richt zich uitsluitend tot allochtonen van verschillende nationaliteiten. Hun nationaliteit wisselt sterk van schooljaar tot schooljaar.

Programma's die zich specifiek tot migranten richten, worden ingericht door Vormingscentrum Foyer (St-Jans-Molenbeek) . Dit vormingscentrum heeft als enige een opsplitsing in een meisjes- en een jongensgroep. De overige vormingscentra hebben een gemengde werking.

Aanvankelijk namen enkel Marokkaanse jongeren aan deze programma's deel, maar geleidelijk aan worden - vooral in de programma's voor jongens - ook Belgische en Turkse jongeren aangetrokken

Het vormingsprogramma is niet opgevat als een vast leerplan. Wel moet elk programma een luik persoonlijke en maatschappelijke vorming en een luik beroepsgericht vorming omvatten, waarbij rekenen en taal een geïntegreerd onderdeel van het programma uitmaken. De programma's vertrekken vanuit de ervaringen van de jongeren en worden opgesteld rekening houdend met hun noden en behoeften. Hierbij wordt veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van arbeidsattitudes.

De tewerkstellingskansen en de aard van tewerkstelling zijn zeer wisselend. Voor alle jongeren in de deeltijdse vorming is het een ernstig probleem om werk te vinden. Dit probleem stelt zich nog scherper bij allochtone jongeren. Bij allochtone meisjes is er het bijkomend probleem dat ouders met moeite toelaten dat de meisjes gaan werken. Bovendien trouwen veel van deze meisjes vrij vroeg waardoor zij zelf ook weinig geïnteresseerd zijn om te gaan werken.

De doelgroep

De deeltijdse vorming begeleidt die jongeren die in het voltijds of zelfs het deeltijds onderwijs uitvallen of een leercontract niet aankunnen. Bovendien is de doelgroep doorgaans te zwak om het luik beroepsgerichte vorming naar de VDAB over te dragen. Het vormingswerk blijkt m.a.w. de laatste opvang te zijn van jongeren die uit het reguliere onderwijs vallen.

De deeltijdse vorming telde in het schooljaar 1999-1999 in totaal 806 deelnemers, waarvan:

- 71 Marokkanen (9%)
- 83 Turken (10%)
- 53 jongeren uit een ander niet-EU land (7%)

Lesgevers deeltijdse vorming wijzen op een grote taalachterstand bij deze jongeren, vooral bij die jongeren die nog niet zo lang in ons land verblijven. Deze gebrekkige kennis van het Nederlands draagt er ten dele toe bij dat zij in de onderwijsspiraal afzakken tot aan de deeltijdse vorming.

Voornamelijk de programma's die volledig door de vormingscentra worden uitgevoerd en de programma's ingericht in de observatie- en oriëntatiecentra tellen heel wat autochtone jongeren uit achtergestelde, kansarme buurten. De gezinsachtergrond is vaak problematisch.

De instroom naar deeltijdse vorming gebeurt zowel spontaan (via vrienden, familie) als op basis van doorverwijzing door scholen (BSO, TSO, BUSO), PMS-centra, jeugdrechtbanken, comités voor bijzondere jeugdzorg en instellingen voor bijzondere jeugdzorg, Centra voor Middenstandsopleiding en leersecretariaten. Enkele vormingscentra (in Gent en Kortrijk) vangen enkel probleemjongeren op doorverwezen door de jeugdrechter of het jeugdbeschermingscomité. Eén vormingscentrum (in Leuven) werkt vooral met jongeren die worden doorverwezen door instellingen voor bijzondere jeugdzorg.

De uitval is zeer wisselend per centrum. Wel wordt geconstateerd dat een aantal jongeren afhaken eenmaal ze 18 jaar zijn geworden (hoewel in Vlaanderen wettelijk is bepaald dat men het schooljaar in het kalenderjaar tijdens hetwelk men 18 wordt moet uitdoen). Wel blijkt de uitval laag te zijn bij de centra met een eigen programma. Ook het feit of men al dan niet deeltijds werkt, kan de uitval beïnvloeden.

GEMEENTELIJK JEUGDWERKBELEID MET ALLOCHTONE KINDEREN EN JONGEREN

Zoals hierboven reeds werd gesteld, heeft het decreet op het lokaal jeugdwerkbeleid van juni 1993 lokaal een sterke dynamiek op gang gebracht. Gemeenten steunen het particulier jeugdwerk en zetten zelf meer en meer eigen initiatieven op.

Met het besluit van 21 april 1998 en met de verplichting voor de gemeenten om hun jeugdwerkbeleidsplan aan te geven hoe men wil inspelen op de noden en behoeften van maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren, worden gemeenten gestimuleerd om in hun jeugdwerkbeleid ook oog te hebben voor de allochtone kinderen en jongeren.

Gemeenten kunnen ook middelen uit het sociaal impulsfonds (SIF) aanwenden om initiatieven naar jongeren toe te nemen. Welke acties gemeenten zoal nemen kon op basis van SIF-beleidsplannen '97-'99 achterhaald worden.

Onderstaand overzicht illustreert voor een aantal gemeenten welke initiatieven zij in het kader van hun jeugdwerkbeleid ¹(beleidsplannen 1999-2001) en/of hun SIF-beleid (beleidsplannen 1997-1999) nemen of plannen naar allochtone kinderen en jongeren toe. Voor de vermelde gemeenten wordt telkens ook het aantal Turken en Noord-Afrikanen en hun aandeel in de lokale bevolking aangegeven (cijfers op 1.1.98). Deze cijfers hebben enkel betrekking op de inwoners met een vreemde nationaliteit. Het werkelijk aantal inwoners van Turkse of Noord-Afrikaanse origine is beduidend hoger.

Provincie Oost-Vlaanderen

Uit de beleidsplannen van de categoriale sector in Oost-Vlaanderen konden een aantal meer algemene gegevens, bedenkingen en opmerkingen gehaald omtrent de deelname van allochtone kinderen en jongeren aan het lokale jeugdwerk.

Een eerste vaststelling is dat de allochtone bevolking een jonge bevolking is. Op een aantal plaatsen (vb. Sint-Niklaas, Hamme) is 70% van de allochtone bevolking jonger dan 25 jaar. En in Gent is 10% van alle jongeren tot 20 jaar allochtoon.

Vastgesteld wordt ook dat allochtone jongeren niet vertegenwoordigd zijn in de provinciale/lokale jeugdleden, dat er geen eigen organisaties zijn van allochtone meisjes en dat allochtone meisjes moeilijk te bereiken zijn. Verder blijkt ook dat zeer weinig allochtonen lid zijn van een reguliere jeugdvereniging en dat de drempel voor meisjes nog veel groter is dan voor jongens. Wat de sport betreft, blijkt er een relatief hoge deelname te zijn van allochtone jongens aan de voetbal, maar weinig tot niet aan andere sporten. Allochtone meisjes zijn afwezig in sportclubs.

Vanuit de lokale integratiecentra worden een aantal jongerenwerkingen georganiseerd

LOKEREN

SIF-plusgemeente vanaf 2000 met 36.354 inwoners waarvan 1557 Noord-Afrikanen (4,3 %) en 818 Turken 2,3 %)
Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en SIF

- * Financiële ondersteuning van een kinderwerking (deelwerking van het stedelijk jeugdwerkwijnsinitiatief). De kinderwerking bereikt 50 % autochtone en 50 % allochtone kinderen. Hiervoor wordt 322.475 BEF (7993,95 EUR) uit de 20 % regeling jeugdwerkbeleidsplan (JWBP 20%) aangewend, aangevuld met SIF-middelen voor de tewerkstelling van een halftijdse kinderanimator.

¹ Besluit van de Vlaamse regering van 22 december 1993 tot uitvoering van het decreet van 9 juni 1993 houdende subsidiëring van gemeentebesturen en van de VGC inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid (JWBP).

Besluit van de Vlaamse regering van 21 april 1998 betreffende de toekenning van een extra subsidie aan gemeentebesturen voor het voeren van een jeugdwerkbeleid voor maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren (JWBP 20 %)

- * Met SIF-middelen wil de gemeente via schoolopbouwwerk het pedagogisch draagvlak van kansarme en allochtone ouders versterken. Voor de periode '97-'99 werd hiervoor 4,9 miljoen BEF (121467,82 EUR) in het beleidsplan ingeschreven.

ZELE

SIF-plusgemeente vanaf 2000 met 20.442 inwoners waarvan 38 Noord-Afrikanen (0,2%) en 963 Turken (4,7%)
Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en SIF-

- * In het kader van het jeugdwerkbeleid voor maatschappelijk achtergestelden ondersteunt de gemeente de activiteiten van een werking met jonge allochtonen o.a. door de aankoop van een internet-o-maat, waarop men kan surfen mits invoeren van jetons, die aan de doelgroep goedkoper worden verstrekt. De gemeente ondersteunt ook allerlei activiteiten van het 'regulier jeugdwerk' om de doelgroep beter te kunnen bereiken, o.a. een jeugdspordag en een uitstap georganiseerd in functie van het bereiken van de doelgroep. Beide activiteiten worden georganiseerd door de gemeentelijke jeugdraad o.a. in samenwerking met Plint, het lokaal integratiecentrum. De gemeente komt ook tussen in de werkingskosten van Plint. In totaal besteedt de gemeente 255.000 BEF (6321,29 EUR) (JWBP 20%).
- * In het kader van het SIF wordt het minivoetbalplein op het gemeentelijk sportplein en het speel-en petanqueplein in een bepaalde wijk heraangelegd.

HAMME

Gemeente met 22.695 inwoners waarvan 25 Marokkanen (0,1%) en 328 Turken (1,5%).

- * De specifieke tienerwerking voor allochtone meisjes, georganiseerd door het lokaal integratiecentrum, heeft een groot bereik onder de 12-14 jarige meisjes. Vastgesteld wordt dat jonge vrouwen die voorheen bereikt werden via de tienerwerking in geval van problemen vlugger de stap zetten naar het regulier hulpverleningsaanbod.

GENT

SIF-plusgemeente met 224.545 inwoners waarvan 2.252 Noord-Afrikanen (1,0 %) en 7.976 Turken (3,6 %) Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en SIF

Volgende initiatieven werkend met kansarme kinderen en jongeren worden financieel ondersteund:

Organisatie	Doelpubliek	20% JWBP (BEF)	SIF	Gemeente (BEF)	Totaal (BEF)	Totaal (EUR)
The Rif-boys	vnl. Marokkanen	1.029.054	108.544	-	1.137.598	28200,32
Meisjeshuis	Turken, Mar; e.a.	1.220.653	128.754	-	1.349.407	33450,93
El Paso	vnl. Turken	2.774.994	292.705	110.137	3.177.836	78776,50
Kadanz	vnl. Turken	3.259.380	343.798	1.300.604	4.903.782	121561,58
De Werf	allocht. & autocht.	572.652	60.403	54.279	687.334	17038,56
Habbekrats	alloch & autocht.	3.661.959	386.262	1.370.520	5.418.741	134327,08

RONSE

SIF-plusgemeente met 24.040 inwoners waarvan 936 Noord-Afrikanen (3,9%) en 29 Turken (0,1%). Er leven mensen van 40 verschillende nationaliteiten.

Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en SIF

- * De infrastructuur van het jeugdcentrum wordt ter beschikking gesteld van Habbekrats. Kostprijs: 3 miljoen BF gefinancierd met SIF-middelen.
- * Maatschappelijk achtergestelde jongeren van verschillende leeftijden en origine samenbrengen rond een dans- muziek- en theaterproject. Voor het project wordt 700.000 BEF (1735,26 EUR) voorzien waarvan de helft aangevraagd is bij de Koning Boudewijnstichting.

TEMSE

Vanaf 2000 een SIF-plusgemeente met 25.278 inwoners waarvan 520 Noord-Afrikanen (2,1%) en 361 Turken ((1,4%). Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid

- * In de sociale woonwijk Sompershoek worden op woensdagnamiddag activiteiten aangeboden voor Marokkaanse kinderen en tieners met het oog op hun integratie in het “regulier” jeugdwerk, tweewekelijks voor de 6- tot 10-jarigen en wekelijks voor de 11- tot 14-jarigen. Op vrijdagavond wordt een aanbod voor de jongerenwerking gerealiseerd. Uitsluitend jongens nemen deel aan de tienerwerking. De groep van de jongsten is gemengd. Tijdens de vakantiemaanden was er merkkelijk minder interesse voor de werking: heel wat gezinnen zijn dan op bezoek in Marokko. De werking loopt wel door tijdens de kerstvakantie. Voor deze activiteiten is 525.000 BEF (13014,41 EUR) voorzien (JWBP 20%).

De begeleiding wijst er herhaaldelijk op dat het leven in de sociale woonwijk zeer besloten is: iedereen kent iedereen. De deelnemende jongens gaan omzeggens allen naar dezelfde school. Dat betekent niet dat het gemakkelijker is om een zinnige vrijetijdsbesteding aan te bieden, maar het is wel gemakkelijker voor de begeleiding om een goed contact met de deelnemers en hun gezinnen te onderhouden. Voor jongeren die zich niet houden aan de regels, wordt er onmiddellijk in opvolging voorzien, desnoods worden ze terug naar huis gebracht en wordt hun gedrag besproken met de ouders.

Het gemeentebestuur bevestigt dat het bereikte publiek nagenoeg volledig afwezig blijft in andere jeugdwerkinitiatieven, bv. ook in de Grabbelpasactiviteiten. Nochtans is de financiële drempel niet de meest onoverkomelijke, stelt het gemeentebestuur:

SINT-NIKLAAS

SIF-plusgemeente met 68.034 inwoners waarvan 1.222 Noord-Afrikanen (1,8%) en 755 Turken (1,1%) Acties in het kader van het jeugdwerk en het SIF

Vooraf in de stadswijken die te maken hebben met maatschappelijke achterstelling zijn er extra inspanningen nodig om het jeugdwerk (stadsgroepen) voor alle kinderen en jongeren open te stellen. De acties worden voornamelijk gefinancierd met SIF-middelen. Daar de allochtone jongeren maar een klein percentage van de totale jeugdbevolking uitmaken wordt met de middelen uit de 20%-regeling voor het jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde jongeren een algemeen kansarmoedebeleid gevoerd.

- * Vanuit een plaatselijke Chirogroep en buurtanimatie werden een 10-tal jongeren uit de eigen wijk aangesproken om gedurende één vakantieweek een programma te verzorgen voor de 6- tot 12-jarigen van de wijk. Het weekprogramma werd samen met de moni's uitgewerkt. De bekendmaking richtte zich tot alle kinderen tussen 6 en 12 jaar uit de wijk, allen uit minder gegoede gezinnen, voornamelijk allochtone kinderen. Een 60-tal kinderen namen deel aan de activiteiten. Een 50-tal onder hen was nog nooit met enige vorm van jeugdwerk in aanraking gekomen.
- * In een verder van het centrum af gelegen buurt werd vastgesteld dat een aanzienlijke groep kinderen rondhing op straat zonder enige vorm van georganiseerd aanbod. De VKSJ-groep, als enig overgebleven particulier jeugdwerk in de betrokken wijk, kampte met een leden- en leidingtekort en kon het tij op eigen kracht niet keren. Vanuit de scoutswerking kon wel ondersteuning aan dat initiatief worden geboden. Ook daar zou gedurende één week een vakantiewerking worden opgezet. Via een actieve informatiecampagne, o.a. met huisbezoeken, namen een 35-tal autochtone en allochtone kinderen deel aan het aanbod, kinderen die buiten elk sociaal netwerk vielen.
- * De buurtwerkster van een wijk organiseerde samen met de jeugddienst met SIF-geld een uitstap naar de Zoo voor een groep van een 30-tal kinderen uit deze wijk. Voor de begeleiding leverde een VVKSM-groep ondersteuning. De gezinnen die in deze typische transitwijk wonen, hebben

weinig benul van het bestaande aanbod aan jeugdwerkinitiatieven. Huisbezoeken zijn dan ook noodzakelijk bij het werven voor jeugdwerkinitiatieven.

- * Het jeugdhuis Kompas startte een “muziek bij jongeren” -project, waarin gewerkt werd rond de discobar, de vorming van dj's, het inrichten van fuiven,...

De leiding van het jeugdhuis poogt voortdurend rekening te houden met de verschillende subculturen van de jongeren die het jeugdhuis bezoeken, wat zich vertaalt in een bewuste afwisseling in het aanbod bv. op één avond. De begeleiding bevestigt dat voor een groot aantal bezoekers het jeugdhuis een tweede thuis is, onder meer omdat de begeleiding tussen de jongeren staat. De intergratie verloopt optimaal, de drempel kan niet lager. De vrijgestelde opteert voor een nauw contact met de doelgroep. Wekelijks komt de wijkagent in het jeugdhuis. Een driemaandelijks buurtoverleg staat er borg voor dat de buurtoverlast tot een minimum kan worden beperkt. Ook met de scholen wordt een goed contact nagestreefd.

- * In twee wijken, waaronder een sociale woonwijk, waar vooral een groot en verscheiden aantal allochtone gezinnen met minimum drie kinderen wonen, werd tegelijkertijd een speelstraat ingericht. Het wijkcomité, dat voordien een kinderwerking inrichtte, die echter niet genoeg monitoren had om in de behoefte te voldoen, deed hiervoor vooraf een bevraging van deur tot deur. Terwijl de speelpleinwerkingen zich richten tot de 6- tot 12-jarigen, richten de speelstraten zich tot de – 6 jarigen. Het initiatief van de speelstraten zet door naar andere wijken en andere actoren.
- * In het kader van het SIF wenst men complementair aan of aanvullend bij de maatregelen vanuit Onderwijs inspanningen leveren om de deelname van allochtone kinderen aan het kleuteronderwijs en de doorstroming in het onderwijs te bevorderen en om de allochtone ouders meer inzicht in en kennis van het schoolgebeuren bij te brengen. In het beleidsplan '97-'99 is hiervoor 4,1 miljoen BF ingeschreven.
- * In het kader van het SIF worden in de stad veilige open ontmoetingsplaatsen en -mogelijkheden voorzien voor allochtone jongeren waar een zinvolle vrijetijdsbesteding wordt ontwikkeld, naast andere activiteiten gericht op het versterken van hun maatschappelijke positie en integratie. In het beleidsplan '97-'99 is hiervoor 7,9 miljoen BEF (195835,88 EUR) ingeschreven.

Provincie Limburg

Uit de beleidsplannen van de categoriale sector in Limburg konden een aantal meer algemene gegevens, bedenkingen en opmerkingen gehaald omtrent de deelname van allochtone kinderen en jongeren aan het lokale jeugdwerk.

Gesignaleerd wordt dat de situatie van Italianen nog steeds niet altijd rooskleurig is. Zij zijn nog steeds oververtegenwoordigd in het beroepsonderwijs, kennen een hogere werkloosheid dan autochtonen en er zijn nog steeds klachten van jongeren over weigering van de toegang tot dancings.

De meeste klachten van jongeren gaan over de weigering van de toegang tot private instellingen en dan vooral dancings. De systematische discriminatie blijft hier voortduren ondanks specifieke acties die hierover in Limburg gevoerd zijn.

Onderzoek toont aan dat allochtone jongeren in het secundair onderwijs relatief minder drugs gebruiken en alcohol drinken dan autochtone jongeren. Dit geldt voor jongens en nog meer voor meisjes. Het aantal probleemgebruikers op oudere leeftijd (20-24 jaar) is dan weer veel hoger. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat jongeren, zolang ze naar school gaan, zich relatief veilig en ondersteund voelen. Eenmaal van school af is er meer onzekerheid en meer risico's (werkloosheid, eenzaamheid, ..). Net zoals andere ouders zijn allochtone ouders zeer bezorgd voor hun kinderen als het om drugs gaat. Een aantal eigen verenigingen van allochtonen stellen zich tot doel jongeren uit hun gemeenschap met drugsproblemen te helpen en te ondersteunen.

Heel wat allochtone meisjes en vrouwen blijken een negatief zelfbeeld te hebben en over zichzelf te denken in termen van achterstand. Goedbedoelde campagnes binnen onderwijs en welzijn zouden dit zelfbeeld nog versterken.

Bevoorrechte getuigen stellen dat jongeren die met godsdienst of culturele verenigingen bezig zijn, niet in aanvaring komen met de politie, maar jongeren die in groepjes op straat verzamelen wel, terwijl ze eigenlijk weinig of niets misdoen. Deze jongeren spreken alleen de taal van de cité. Hun moedertaal spreken ze slecht. Slechts een klein deel - geschat op 2% - loopt echt mis. Die groep heeft alle contacten verbroken en scoort nergens meer ,alleen in kleine of grote criminaliteit. Voor sommige jongeren is dit hun enige vorm van succes.

Vastgesteld wordt dat de eigen organisaties voor jongeren in de lift zitten. In de vroegere mijncitiés blijkt het jeugdwerk sterk aanwezig te zijn. Anderzijds worden allochtone jongeren nog steeds (zeer) weinig bereikt door het reguliere jeugdwerk. Vooral de groep 12-18 jarigen heeft dringend aandacht nodig.

HASSELT

SIF-plusgemeente met 67.772 inwoners waarvan 521 Noord-Afrikanen (0,8%) en 288 Turken (0,4%)

Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid

- * In een aantal wijken werden problemen gesignaleerd met oudere jeugd. Tijdens de vakantiemaanden verzamelde de dienst Welzijn wijkgegevens en maakte een sociale kaart op voor de betrokken wijken. Het stadsbestuur had de ambitie in de betrokken wijken mogelijk aanspreekbare verantwoordelijken of brugfiguren op het spoor te komen.

Vanuit de Grabbelpaswerking stelde het stadsbestuur echter vast dat in een achttal 'wijken met aandacht' jongeren omzeggens niet door dat initiatief werden bereikt. Daarom werd tijdens de zomervakantie gewerkt met een aanbod van "tienerinstuif" van telkens twee weken achtereenvolgens in elk van deze wijken. De tienerinstuif ging in elk van deze wijken door in een stedelijk lokaal, telkens van 13 tot 18 u. Het materiaal werd aangekocht of geleend. Vooraf inschrijven voor de geplande activiteit was niet nodig. De bekendmaking gebeurde via strooifolders en via de preventiewerker die werkzaam was binnen het toeleidingsproject naar sport.

De jeugddienst evalueert het initiatief als volgt:

- De rechtstreekse toeleiding bleek het meest doeltreffend qua wervend karakter.
- De werkingsuren bleken meer succesvol naarmate ze opschoven naar de avond.
- Een afstand van 100 m tussen woonplaats en instuif was voor de doelgroep al een drempel. Al waren de locaties goed gelegen, ze bleken soms te beperkt. De wijken bieden weinig echte speelruimte. Daarom overweegt het stadsbestuur de aankoop van een seniortent die door de stedelijke diensten (preventie- en jeugddienst) kan worden gebruikt.

HEUSDEN - ZOLDER

29.699 inwoners waarvan 106 Noord-Afrikanen (0,4%) en 2.511 Turken (8,5%).

Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid

- * Bij de speelpleinwerking ervaart de leiding problemen met de gebrekkige kennis van het Nederlands van de ouders. Via kadervorming wil men een betere communicatie stimuleren.
- * Bij de jeugdorganisaties is er een verstoorde relatie met allochtone kinderen en jongeren. Door doelgerichte informatieverbreiding, het stimuleren van uitwisselingen, het opnieuw introduceren van de "Zebra-formule" wil men deze relatie verbeteren.
- * Bij de jeugthuizen is er eveneens een verstoorde relatie met de allochtone jongeren. Ook hier streeft men er naar dat elke jongere ongeacht zijn ras, zich thuis kan voelen in elk jeugdhuis

GENK

SIF-plusgemeente met 62.524 inwoners waarvan 1.198 Noord-Afrikanen (1,9%) en 3.502 Turken (5,6%)

Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid

Alle jeugdwerkinitiatieven dienen te werken vanuit een democratische ingesteldheid die bijdraagt tot een verantwoorde samenleving. Voor jeugdwerkingen bestaat er een non-discriminatieverdrag.

- * Via een behoeftepeiling wil men zicht krijgen op de eventuele noden van jongerenwerkingen, de diverse werkingen en de jongerenwerkingen van de eigen organisaties van allochtonen.
- * Met deze verenigingen zal men een communicatie opstarten en wil men inzicht krijgen in hun werkingvolume en hun betekenis voor het jeugdwerk
- * Via de uitwerking van een gemeentelijk jaarthema, het zebraspel, enz. wil men samenwerkingsinitiatieven inhoudelijk ondersteunen.
- * Integratie door sport: 450.000 BEF (11155,21 EUR).

Hiervoor wordt 6.588.215 BEF (163317,58 EUR) aangewend (JWBP 20%), bijgesteld door de gemeente tot 8.235.269 BEF (204146,98 EUR). Daarnaast worden ook SIF-middelen aangewend.

BERINGEN

38.666 inwoners waarvan 140 Noord-Afrikanen (0,4%) en 2.631 Turken (6,8 %)

Acties in het kader van het jeugdwerk- en SIF-beleid

Uit een behoeftenpeiling door het gemeentebestuur blijkt dat 14 van de 16 jeugdverenigingen willen samenwerken met allochtonen. Er is vraag naar meer uitwisselingen met allochtonenorganisaties, inforestrekking aan ouders en naar buurtwerking om jongeren wat meer structuur aan te bieden.

- * Bestaande initiatieven vanuit het stadsbestuur worden behouden en zo mogelijk uitgebreid en andere, particuliere initiatieven worden ondersteund. De bestaande werkingen binnen integratiecentrum en buurtactivering worden gecontinueerd, evenals de inschakeling van de preventiewerker jongeren binnen deze werkingen. SIF- en preventiecontractmiddelen blijven behouden.
- * De her en der opflakkerende jongerenwerkingen binnen de allochtone gemeenschappen wil men ondersteunen.
- * Met middelen uit de 20% pot van het JWBP wordt een halftijdse beroepskracht aangesteld voor het toeleiden van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren naar het jeugdverenigingswerk, het opzetten van projecten en uitwisselingen.
- * Er worden inspanningen geleverd om het onderwijs- en opvoedingsklimaat in gezinnen te versterken. Ouders worden gestimuleerd om deel te nemen aan vormingssessies over onderwijs en opvoeding en om speelgoed te ontlenen uit de speel-o-theek. Voor deze actie werd in het SIF-beleidsplan in totaal 14,7 miljoen BEF (364403,48 EUR) voorzien.

LEOPOLODSBURG

13.710 inwoners waarvan 18 (0,1%) Marokkanen en 580 Turken (4,2%)

Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid

Met het bedrag van 500.000 BF uit de 20% regeling van het JWBP wil men het volgende bereiken :

- * een jeugdhuiswerking voor jongeren van Turkse herkomst opzetten
- * de toegang tot de particuliere speelpleinwerking vergemakkelijken voor maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren en de monitoren van de speelpleinwerkingen die met deze groep in aanraking komen begeleiden o.a. door vorming.
- * Voor jeugdhuisactiviteiten in een jeugdhuis in een buurt met sociale achterstelling werkingssubsidies geven.

In 1999 werden reeds de volgende activiteiten in dit kader verwezenlijkt :

- * In het jeugdhuis Woeling liep in 1999 een werking met laagdrempelige activiteiten voor 12- tot 16-jarigen - voor nagenoeg 25% uit de bijzondere doelgroep, begeleid door vrijwilligers. De prijs voor deelname werd bewust laag gehouden.
- * In het internetlokaal bij de jeugddienst kunnen kinderen en jongeren gratis surfen op het net.
- * Een groep jongens van Turkse herkomst werkte aan een initiatief waarbij ontmoeting centraal stond. Ze wilden hun activiteiten uitbreiden met sport en vorming. Omdat ze te kampen kregen met een huisvestingsprobleem stopte hun werking abrupt. In 2000 zou deze werking terug moeten opstarten. Deze werking wordt ondersteund met het oog op verzelfstandiging als allochtonen-jeugdorganisatie na de projectperiode.
- * Een vereniging van meisjes van Turkse herkomst vroeg de erkenning aan als jeugdwerkinitiatief op basis van de bestaande gemeentelijke reglementering. Zij kregen een lokaaltje ter beschikking op de wijk Zandberg aan de Agoraspace. Zij komen regelmatig samen rond een aantal gesprekstema's en activiteiten.
- * De jeugdconsulent maakt een ronde bij alle jeugdbewegingen om de werking van het OCMW en de eigenheden van de bijzondere doelgroepen toe te lichten.

In het kader van SIF neemt de gemeentelijke jeugddienst deel aan de werkgroep allochtonenbeleid en wordt een allochtonenraad opgericht.

HOUTHALEN-HELCHTEREN

28.916 inwoners waarvan 747 Noord-Afrikanen (2,6%) en 1.184 Turken (4,1%)
 Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en het SIF

Het veelvoud aan negatieve leefomstandigheden en het ontbreken van maatschappelijke kansen verstrekt het marginaliteitsgevoel en het negatief identiteitsgevoel. Er is nood aan een vast, sociaal gemotiveerd, deskundig kader (ook voor volwassenen) om hier mee om te gaan. Er is ook nood aan laagdrempelige instaprojecten en kleinschalige initiatieven op wijk- en gemeentelijk vlak. Er is een tekort aan aangepaste opleidings- en tewerkstellingsinitiatieven voor laaggeschoolden, niet-geschoolden of langdurig werklozen. In een drietal wijken bestaan er spanningen tussen de verschillende gemeenschappen, de generaties onderling en diverse subgroepen. Deze spanningen hebben hun weerslag op het gedrag van de jongeren.

Specifiek naar het jeugdwerk toe is er onduidelijkheid over wat er komen gaat na de vermindering van de subsidies tot 80% van de vorige werkingen kansarme jongeren.(huidig 3-jarenplan)

- * Via blijvende ondersteuning van werkingen kansarmen, een zo groot mogelijk samenwerkingsverband over de verschillende diensten heen, het rekruteren van personeel uit de wijken waar ze zullen tewerkgesteld worden en door te investeren in personeelsbegeleiding en opleiding wil men de nodige aandacht besteden aan kansarme jongeren.
- * Via het stimuleren en organiseren van uitwisselingsprojecten tussen verenigingen met verschillende culturen en via het opzetten van een communicatienetwerk van wijkoverschrijdende activiteiten (vooral doe-activiteiten / jeugdraad - jeugdwerker) wil men jongeren uit verschillende wijken met elkaar in contact brengen.
- * Via het organiseren van gemeenschapsoverstijgende initiatieven binnen concentratiewijken, via het betrekken van ouders en via brugfiguren (straathoekwerkers) in wijken wil men de interne spanningen binnen de wijken verminderen.
- * Via tv, radio, infoblad rubriek jeugdwerk sensibiliseren tegen misverstanden en vooroordelen.
- * Via SIF is er aandacht voor ouderstimulering, kindstimulering, onderwijsvoorrangsbeleid, ...

- * Via SIF, OCMW, preventiecontract, lokaal integratiecentrum en gemeente worden inspanningen geleverd om de zelfstandigheid en de weerbaarheid te verhogen, de participatie te bevorderen, de omgeving te verfraaien en de leefomstandigheden te verbeteren.
- * Via SIF, OCMW, ESF, EFRO, Vlaams Fonds Reïntegratie en gemeentelijke middelen worden maatregelen genomen om de jeugdwerkloosheid te bestrijden.

Jeugdwerkmiddelen

– vergoeding begeleiders speelpleinwerking voor kinderen in kansarme wijken	130.000 BEF	3222.62 EUR
– opleiding begeleiders jeugdwerk voor kinderen in volksbuurten	50.000 BEF	1239.47 EUR
– subsidies jeugdwelzijnswerk Meulenberg (JWBP 20 %)	241.000 BEF	5974,23 EUR
– toelage speelplein kinderwerking Meulenberg	30.000 BEF	743,68 EUR
– subsidies aan jeugdwelzijnswerk Meulenberg in kader van de kinderwerking	137.000 BEF	3396,14 EUR

DILSEN -STOKKEM

17.957 inwoners waarvan 163 Marokkanen (0,9%) en 176 Turken (0,9%)

Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid

- * Via trajectbegeleiding wil men kinderen en jongeren uit een aantal wijken naar het jeugdwerk gericht op allochtone kinderen en jongeren toeleiden . Via een straathoekwerker wil men daarnaast ook sensibiliseren voor het “regulier” jeugdwerk. De aanwerving van de straathoekwerker is in 1999 niet rond geraakt. Om toch al te starten in 1999 werd er in de betrokken wijken een spelwerking aangeboden: ‘Straat op kindermaat’. Twee vakantiewerkers van de integratiedienst stonden in voor het contact met de ouders om de werking bekend te maken en stonden mee in voor de spelwerking in de wijken. Zij motiveerden de buurten ook om de overstap te maken naar een deelname aan de centrale vakantiespeelpleinwerking. Voor de eigenlijke vakantiespeelpleinwerking in de eerste week van de vakantie van start ging , zetten zij een kennismakingsactiviteit op voor de kinderen uit die buurten. Het stadsbestuur stelde echter vast, dat de vrijwillige begeleiding van de stedelijke vakantiespeelpleinwerking er niet toe kwam een werking in de betrokken wijken op te zetten, zodat een buspendeldienst van de wijk naar de centrale speelpleinwerking werd ingericht. Toen deze na een maand werd verlegd naar een andere wijk organiseerden de buurtbewoners zelf het vervoer van de kinderen.
- * De jeugddienst en de jeugdtraad organiseerden ongeveer éénmaal per maand een atelierwerking, waaraan de kinderen uit de betrokken wijken ook deelnemen.

MAASMECHELEN

SIF-plusgemeente met 35.493 inwoners waarvan 257 Noord-Afrikanen (0,7%) en 1.823 Turken (5,1%)

Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en het SIF

Ondanks de vermindering van de middelen wil men de huidige werkingen kansarme jeugd continueren. Mits beschikking van de financiële middelen binnen de brede jeugdsector wil men de drie beroepskrachten behouden. In totaal is er vanuit het jeugdwerk 6,5 miljoen BF beschikbaar. Daarnaast zijn er nog verschillende SIF-toelagen.

- * Animatorenopleiding voor allochtone jongeren in het jeugdwerk
- * Participatie aan allerhande platformen en stuurgroepen van initiatieven
- * Opname van verschillende prioriteiten en acties naar kinderen en jongeren binnen het meerjarenplan van het SIF. Integratie van initiatieven werkend met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren binnen de beleidsplannen voor het SIF

Provincie Antwerpen

Uit de beleidsplannen van de categoriale sector in de provincie Antwerpen konden een aantal meer algemene gegevens, bedenkingen en opmerkingen gehaald omtrent de deelname van allochtone kinderen en jongeren aan het lokale jeugdwerk.

Een eerste vaststelling is dat de allochtone bevolking een jonge bevolking is. In de stad Antwerpen vb. is 20% van het totaal aantal jongeren (tot 20 jaar) allochtoon. Van deze jongeren hebben 65% de Marokkaanse of Turkse nationaliteit.

Marokkaanse jongeren kampen met een ernstig gebrek aan ontspanningsmogelijkheden. Zij worden nauwelijks bereikt door de traditionele jeugdbewegingen en het aanbod van het jeugdwelzijnswerk is onvoldoende gediversifieerd. Om hieraan te verhelpen proberen de eigen organisaties van allochtonen een alternatief te ontwikkelen.

Bij allochtone jongeren merkt men vaak een zeer negatief zelfbeeld en toekomstbeeld. Jongeren voelen zich vaak wantrouwig bekeken, niet begrepen en berusten zeer vaak in deze positie. Vooral jongens vullen hun 'lege' tijd op door elkaar buiten op te zoeken. Zij hebben gewoon nood aan sociale contacten maar voor vele buurtbewoners komt dit 'rondhangen' bedreigend over. Er zijn dan ook regelmatig klachten van lawaaioverlast en onveiligheidsgevoelens. Er is dan ook behoefte aan mogelijkheden voor spontane, niet georganiseerde vrijetijdsbesteding (ontmoetingsruimte, open ruimte, sportterreinen). Er is ook nood aan afzonderlijke ontmoetingsplaatsen voor meisjes en jongens.

ANTWERPEN

SIF-plusgemeente met 449.745 inwoners waarvan 21.889 Noord-Afrikanen (4,9%) en 6.830 Turken (1,5%).
Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en het SIF.

Er is nood aan een degelijke beleidsvisie en een ondersteuning van het verzelfstandigingsproces van het jeugdwerk binnen de organisatie van allochtonen, gekoppeld aan een degelijke begeleiding om hun weg te vinden in het bestaande jeugdwerklandschap. Een afzonderlijke erkenningsregeling voor allochtone zelforganisaties vindt men niet wenselijk.

- * Er wordt een beleidstekst opgemaakt met de specifieke verwachtingen van allochtone meisjes t.a.v. de inrichting van speelpleintjes.
- * Een halftijds medewerker moet allochtone zelforganisaties stimuleren tot integratie, participatie en interculturele samenwerking met het oog op het versterken van het buurtweefsel enerzijds en integratie in het stedelijk jeugdwerkbeleid anderzijds. De subsidie voor deze actie bedraagt 1 miljoen BEF (24789,35 EUR) via het integratieprojectenfonds.
- * De werkingen kansarme jeugd worden structureel ondersteund d.m.v. convenanten en een netwerkactieplan via een convenant met vzw Anja. Voor de convenanten is 35 miljoen BEF (867627,33 EUR) voorzien, voor het netwerk-actieplan (vzw Anja) 2 miljoen BEF (49578,70 EUR) en voor de projectenpot 1 miljoen BEF (24789,35 EUR)..
- * In een aantal wijken heeft een lagere school zich geprofileerd als pilotschool. De schoolpopulatie benadert de bevolkingssamenstelling van de wijk waarin de school gelegen is. Daarnaast worden inspanningen geleverd om meer ouders te laten deelnemen aan contactmomenten met de school. Hiervoor is in het SIF-beleidsplan 79 miljoen BEF (1958358,8 EUR) ingeschreven.

BOOM

SIF-plusgemeente vanaf 2000 met 14.822 inwoners waarvan 560 Noord-Afrikanen (3,8%) en 4 Turken (0,02%).
Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid

Er is behoefte aan een kinderwerking die zowel allochtone als autochtone kinderen bereikt. Dit is evenwel niet zo evident. De groepen hebben heel wat gemeen maar voelen zich niet met elkaar ver-

bonden en vereisen ieder een eigen aanpak. Daarnaast stelde het lokaal integratiecentrum Mozaïek vast dat er een sterke nood is aan een laagdrempelige werking binnen het gemeentelijk aanbod.

- * Men wil sportverenigingen en sportinitiatieven toegankelijk maken voor allochtone kinderen tussen 6 en 12 jaar en voor allochtone jongens ouder dan 12 jaar en dit via opbouw van het organisatiekader, bevraging en inventarisatie, aandacht voor toeleiding, optimaliseren van de werking agora-space, organisatie van specifieke sportieve initiatieven (buurtbal, sportdag), ondersteunen van de sportieve initiatieven die de allochtone gemeenschap zelf organiseert en een bezoldigde toezichter. Hiervoor wordt 30.000 fr voorzien uit de middelen van het JWBP. De loonkost wordt gedragen door het lokaal integratiecentrum.
- * In twee wijken wil men tweemaal per maand laagdrempelige werkingen oprichten die aansluiten bij de leefwereld en de leefwereld van maatschappelijk kwetsbare kinderen (vnl. Marokkanen van 8-12 jaar). De activiteiten hebben betrekking op het aanbieden van verschillende spelvormen, het werken aan een vertrouwensrelatie met de kinderen, de kinderen leren op een zinvolle manier om te gaan met hun vrije tijd, het toegankelijk maken van verschillende speelterreinen, drempelverlaging bewerkstelligen m.b.t. het huidige aanbod en het informeren van de ouders. Via het project Witte Zwanen, Zwarte Zwanen wil men voorzien in een aanbod van zinvolle en educatieve vrijetijdsbesteding. Dit project raakt echter moeilijk van de grond. De gemeente heeft veel problemen met het vinden van geschikte begeleiders en is nog niet van start gegaan met de activiteiten. Voor het financieren van dit project is 500.000 BEF (12394,68 EUR) beschikbaar (uit 20% van JWBP).

MECHELEN

Sif-plusgemeente met 75.429 inwoners waarvan 4.270 Noord-Afrikanen (5,7%) en 111 Turken (0,1%).
Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en het SIF-beleid.

- * Het SIF-beleidsplan geeft aan extra inspanningen te willen leveren om de onderwijskansen van allochtone en autochtone kansarme kinderen te verhogen. Hiervoor is in totaal 26,2 miljoen BF ingeschreven in het beleidsplan.
- * Zowel de werkingen kansarme jeugd (WKJ's) als acties om allochtone kinderen en tieners naar het traditionele jeugdwerk toe te leiden, krijgen aandacht. Voor de WKJ's is 10 miljoen BF voorzien (JWBP 20 %) en (247893,52 EUR) vanuit het SIF is 10,6 miljoen voorzien.

WILLEBROEK

SIF-plusgemeente met 22.423 inwoners waarvan 280 Noord-Afrikanen (1,2%) en 561 Turken (2,5%)
Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en het SIF-beleid

De groep van maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren situeert zich vooral in twee wijken die ook binnen de aandacht van het SIF-beleidsplan vallen.

- * Het project Open Jeugdhuiswerking wil door middel van specifieke begeleiding en een doelgroepspecifiek activiteitsaanbod allochtone jongeren en kansarme Belgische jongeren toeleiden naar de bestaande "gewone" jeugdhuiswerking. De via het project bereikte jongeren van andere etnische herkomst krijgen de mogelijkheid om in het jeugdhuis eigen activiteiten, ook fuiven, te programmeren. Ze maken niet echt deel uit van de kern van het jeugdhuis, maar vergaderen wel op regelmatige basis in functie van de programmering.
- * De begeleiding bevestigde dat het niet evident was om vrijwilligers in te schakelen bij de begeleiding van activiteiten. Overigens was het project er de concrete aanleiding toe dat een aantal leden van het jeugdhuis zich aanboden om in de kern van het jeugdhuis te komen. Het project straalt dus ook af op de gewone werking van het jeugdhuis. Per jaar wordt hiervoor 500.000 BEF (12394,68 EUR) voorzien (JWBP 20%).
- * Subsidiëring van jeugdorganisaties die integratiebevorderende activiteiten ontwikkelen. Op jaarbasis wordt hiervoor 75.000 BEF (1859,20 EUR) voorzien.

- * Met SIF-middelen worden inspanningen geleverd om de leerachterstand van allochtone kinderen en kinderen uit kansarme gezinnen te verminderen, het spijbelgedrag terug te dringen en de betrokkenheid van de ouders bij het schoolgebeuren te verhogen. Voor deze actie werd 5,2 miljoen BEF (128904,63 EUR) ingeschreven.
- * Met SIF-middelen worden inspanningen geleverd enerzijds om bij werkgevers een mentaliteitswijziging t.a.v. allochtonen en langdurig werklozen te bewerkstelligen en anderzijds om de werkgevers te informeren over tewerkstellingsmaatregelen voor jongeren. Voor deze actie werd 50.000 BEF (1239,47 EUR) ingeschreven.
- * Met SIF-middelen voorziet men in begeleiding van vooral jongeren in hun zoektocht naar werk of een geschikte beroepsopleiding. Voor deze actie werd 1,6 miljoen BEF (39662,96 EUR) ingeschreven.

LIER

Vanaf 2000 is Lier geen SIF-plusgemeente meer. Lier telt 31.815 inwoners waarvan 303 Noord-Afrikanen (1,0%) en 562 Turken (1,8%).

Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en het SIF-beleid

Er is behoefte aan vorming voor kansarmen en allochtonen, o.a. inzake taal. Geen enkele organisatie of dienst blijkt dit in zijn takenpakket opgenomen te hebben. Er is ook vraag naar meer voorzieningen voor allochtone jongeren. Gevraagd wordt ook om allerlei voorzieningen kosteloos of goedkoper te maken.

- * Men wil werken aan de verdere uitbouw van het vrijetijdsaanbod met extra aandacht voor de organisatie (prijzen, deelnemingsvoorwaarden).
- * Men wil de relatie met de bestaande jeugdwerken verbeteren o.a. door het uitwisselen van ervaringen en door het doen van gezamenlijke activiteiten.
- * Men wil een video-/ fotoatelier en muziekatelier starten en uitbouwen voor Marokkaanse en Turkse jongeren. Op termijn moeten deze activiteiten de deelnemers toeleiden naar het nog op te richten jeugdhuis.

Het foto- en het videoatelier startten pas op in 1999 n.a.v. een internationale uitwisselingsactiviteit. Het muziekatelier startte wel eerder op met jongens van Turkse herkomst, begeleid door de v.z.w. Arktos. Opzet van de uitwisseling was naar een eindproduct werken. Het uitwisselingsproject verliep echter zeer moeizaam.

- * Via het SIF wil men via gerichte acties de participatie van allochtone jongeren, inzonderheid meisjes, aan het bestaande vrijetijdsaanbod verhogen. Twee ateliers (fiets/bromfiets) op maat van de doelgroep gaan van start als tussenstap naar het reguliere vrijetijdsaanbod en er wordt een meisjeswerking opgestart. In het jeugdwerkbeleidsplan wordt expliciet aandacht besteed aan de participatie van allochtonen aan het regulier vrijetijdsaanbod. Hiervoor is in het beleidsplan '97-'99 in totaal 4,8 miljoen BEF (118988,89 EUR) ingeschreven.
- * In het kader van het SIF-beleid wenst men de werking van het schoolopbouwwerk te heroriënteren en duidelijke afspraken te maken. Voor deze actie is in het SIF-beleidsplan 3 miljoen BEF (74368,06 EUR) ingeschreven.

Provincie Vlaams-Brabant

VILVOORDE

SIF-plusgemeente met 34.130 inwoners waarvan 1.290 Noord-Afrikanen (3,8%) en 105 Turken (0,3%).

Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en SIF-beleid

- * Via drempelverlagende activiteiten, nl. de samenwerking tussen het jeugdverenigingsleven en de organisaties die zich specifiek richten naar maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren sti-

muleren en via kadervormingsubsidies en specifieke vorming aangeboden door de stad. Voor deze acties wordt 250.000 BEF (6197,34 EUR) voorzien.

- * Onderzoeken in hoeverre straatwerk binnen de stedelijke initiatieven aanleiding kan geven tot betere integratie en de betrokkenheid van de maatschappelijk kwetsbare jongeren verhogen door hen te laten participeren bij het opzetten van bepaalde initiatieven.
- * Financiële ondersteuning van vzw de Bel en vwz Casa Blanca (826.536 BEF –20489,29 EUR - JWBP 20%).

- * Verhogen van de slaagkansen voor risicogroepen in het onderwijs door het pedagogisch draagvlak in kansarme gezinnen te ondersteunen en jongeren te ondersteunen in hun zelfontwikkeling. Meer ouders van kinderen uit de pilootscholen nemen deel aan contactmomenten met de school en de ondersteuning van hun kinderen bij het schoolgebeuren evolueert in positieve richting. Hiervoor is in het SIF-beleidsplan '97-'99 in totaal 9,6 miljoen BEF (237977,78 EUR) ingeschreven.
- * In kaart brengen - in het kader van het SIF - van de noden en behoeften van kansarme jongeren m.b.t. extra taalstimulering (NT1 en NT2) en op basis hiervan een actieplan opstellen en uitvoeren. In het beleidsplan '97-'99 is hiervoor 3,1 miljoen BEF (76846,99 EUR) ingeschreven.
- * Aandacht besteden aan het jeugdwelzijnswerk bij het opstellen van het jeugdwerkbeleidsplan. Bijzondere aandacht dient te gaan naar kansarme niet-georganiseerde jeugd in de impuls wijken; In het SIF-beleidsplan '97-'99 is hiervoor 1,8 miljoen BEF (44620,83 EUR) ingeschreven.

DIEST

SIF-plusgemeente met 21.938 inwoners waarvan 84 Noord-Afrikanen (0,4%) en 550 Turken (2,5%).
Acties in het kader van het jeugdwerkbeleid en het SIF-beleid.

- * Het opzetten van een buurtgerichte speelpleinwerking samen met huistaakbegeleiding voor Turkse kinderen in verschillende wijken van Diest .
Per locatie - Diest-Centrum en Schaffen - werden een 15 à 20 kinderen bereikt via de buurtspeelpleinwerking. De werking ging van start in juni '97 met een voltijdse inzet van een beroepskracht. O.a. de rekrutering van vrijwilligers-monitoren bleek een knelpunt. Ook de invulling van de opdracht aangaande de inrichting van de speelpleininfrastructuur verliep moeizaam. Via de huiswerkbegeleiding werden in de locatie aan de Engelandstraat - vanuit twee basisscholen - een 15-tal kinderen bereikt, in het Sint-Jan Berchmanscollege een 10-tal.. Opzet van deze activiteit was ervoor te zorgen, dat het huiswerk effectief werd gemaakt. De begeleiding motiveert de aanpak van de kinderen - via huiswerkbegeleiding - door te verwijzen naar de vertrouwensrelatie die hij op die manier kan opbouwen. Dezelfde kinderen duiken immers terug op in de buurtspeelpleinwerking. Voor deze actie is 500.000 BF voorzien uit de 20%-pot (JWBP) en 525.000 BEF (13014,41 EUR) van het SIF.
- * De buurtspeelpleinwerker werkt samen met het particulier en het gemeentelijk jeugdwerk om de doorstroming van maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren naar het reguliere particuliere en gemeentelijke jeugdwerk te bevorderen.
- * Via het SIF wordt het Cleynaertscentrum ingericht als apart toegankelijke ontmoetingsruimte voor allochtone jongeren. In een samenwerkingsprotocol met het lokaal integratiecentrum wordt afgesproken dat de allochtone jongeren in dit centrum dusdanig georganiseerd zijn dat zij zelf verantwoordelijkheid dragen. Er worden ook ontmoetingen tussen allochtone jongeren en lokale jeugdverenigingen georganiseerd. Samen met het lokaal integratiecentrum, de buurtspeelpleinwerker en de sportraad onderzoekt de stad hoe de actieve sportdeelname van allochtone kinderen en jongeren aan de reguliere sportstructuren kan worden bevorderd en hoe zij kunnen worden gemotiveerd om een sporttechnische opleiding te volgen. Voor deze acties is in het SIF-beleidsplan 920.000 BEF (22806,20 EUR) ingeschreven.

Provincie West-Vlaanderen

MENEN

SIF-plusgemeente met 32.281 inwoners waarvan 95 Noord-Afrikanen (0,3 %)
Acties in kader van jeugdwerkbeleid (JWBP)

- * Tijdens de vakantieperiode trekken de jeugdwerkers naar de (probleem)wijken zelf en trachten de jongeren te bereiken door vlot in te spelen op wat hen aanspreekt als zinvolle en ontspannende vrijetijdsbesteding.

De jeugdwerkers van het buurtcentrum en van de stedelijke jeugddienst leveren in de mate van het mogelijke materiaal en andere ondersteuning. Zij trekken naar de deelnemers op de momenten dat die samen zijn. Het aanbod kan van buurt tot buurt verschillen, het wordt nooit voorgekauwd, afspraken worden gemaakt op initiatief van de betrokken jongeren. De begeleiding fungeert in de eerste plaats als identificatiefiguur voor de deelnemers. Deze jeugdwerkers, de zgn. 'veepegees', zijn ouder dan 18 jaar, moeten ervaring hebben in het werken met jongeren en moeten gemakkelijk contact kunnen leggen op straat. Ze worden o.m. gerekruteerd uit de het grote contingent van speelpleinmonitoren en jeugdbewegingleiding. Naast de twee buurtwerkers werden in '99 zo nog een tweetal jeugdwerkers ingezet per vakantiemaand, op een zestal verschillende locaties.

- * Voor de kinderen is er in de vakantiemaanden de mobiele spelanimatie: "mobspel" is een variatie op het vindplaatsgericht werken. Dit aanbod kent een hoge frequentie en gaat door in vaste buurten, op vaste terreinen, binnen een meer afgebakend geheel. Het aanbod wordt gepromoot via het bussen van strooibriefjes en via een rondgang met de megafoon in de betrokken wijken. In 1999 werden een honderdtal kinderen bereikt, waarvan volgens het stadsbestuur naar schatting 75 % van een bijzondere doelgroep. Het stadsbestuur wijst erop, dat de overige 25 % deelnemers niet uit te sluiten zijn. Zij zijn gewoon in dezelfde wijken aanwezig, leven samen met die kinderen die helaas wel leven in een situatie van maatschappelijke achterstelling.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Het Brussels Gewest telde in 1997 in totaal nagenoeg 951.000 inwoners verspreid over 19 gemeenten. Hiervan hebben er 284.000 (30%) een vreemde nationaliteit: 138.000 EU-burgers, 78.000 vreemdelingen uit mediterrane Afrika (vooral Marokko) en 22.000 inwoners uit mediterrane Azië (vooral Turkije). In totaal woont 31% van de vreemde bevolking van België in Brussel. Vermeld kan ook dat 26 % van de vreemde bevolking in Brussel jonger is dan 20 jaar..

- * Door subsidies aan werkingen kansarme jongeren (WKJ's) wil de VGC de participatie en emancipatie van allochtone jongeren ondersteunen. De WKJ's hebben een eigen plaats gekregen binnen het jeugdwerkbeleidsplan, naast andere jeugdwerkverenigingen. Binnen sommige van deze werkingen wordt naschoolse begeleiding georganiseerd. In de schoot van enkele WKJ's werd een sociale dienst opgericht die als doel heeft jongeren te begeleiden.
- * Via ondersteuning van sportactiviteiten wil de VGC de integratie en participatie van allochtone jongeren stimuleren en de sport promoten.
- * In antwoord op de multiculturaliteit van de schoolbevolking in veel Brusselse scholen zet de VGC zich reeds jaren in voor de opvang van anderstaligen in het Nederlands onderwijs (cfr. supra - onderwijs). Het schoolopbouwwerk dat wordt gesubsidieerd met SIF-middelen moet de kloof tussen ouders, buurt en school dichten. Centraal hierin staat het scheppen van kansen opdat ouders zouden kunnen participeren aan het school- en buurtleven. Dit gebeurt o.a. via oudergroepen, leesbevordering en taalactivering, huistaakbegeleiding, Nederlandse taallessen voor ouders, interculturele bemiddeling.
- * VGC subsidieert verschillende opleidingsprojecten voor risico-werkzoekenden, dit zijn personen die omwille van een geringe scholingsgraad en/of beroepsbekwaamheid of vanuit een sociale nood, werkloos zijn en zich tengevolge hiervan in een achterstellingssituatie bevinden of er dreigen in terecht te komen. Een belangrijk deel van deze doelgroep bestaat uit allochtone jongeren.

Tot besluit van dit overzicht kunnen we stellen dat heel wat gemeentebesturen goede plannen en intenties hebben om allochtone kinderen en jongeren via het lokale jeugdwerk te bereiken. Uit de praktijk blijkt echter ook dat het niet steeds gemakkelijk is om deze plannen en intenties ook te realiseren.

Zo zijn er problemen om geschikte begeleiders te vinden, is er het gegeven dat een te ondersteunen werking plots stopt, zijn er tegenstanders in de gemeenteraad, enz. De werkingsverslagen over 1999, die in de loop van 2000 zullen worden ingediend door de gemeentebesturen zullen hierover een beter beeld geven.

Daarnaast moeten er blijvend inspanningen geleverd om allochtone ouders te overtuigen van het nut en het belang van het jeugdwerk voor de emancipatie van hun kinderen, zonen én dochters. Eigen organisaties van allochtone jongeren kunnen hierbij mogelijk een belangrijke opstapfunctie vervullen.

JEUGDRAAD VOOR DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

De werkgroep multicultureel samenleven van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap schonk in 1999 bijzondere aandacht aan de problematiek van de vluchtelingen en het asielbeleid, met name vanuit het standpunt van kinderen en jongeren.

In een speciale editie van zijn Nieuwsbrief publiceerde de Jeugdraad de tekst "Wat kan het Vlaamse jeugdwerk aanbieden aan jonge vluchtelingen".

Naar aanleiding van die tekst ging de werkgroep Multicultureel Samenleven na hoe het jeugdwerk in de opvangcentra voor asielzoekers er uitzag.

Een jeugdverantwoordelijke ... of niet?

In de meeste asielzoekerscentra zijn er beroepskrachten of vrijwilligers die activiteiten organiseren voor kinderen en jongeren. Het gaat om een eerder fluctuerende taak, die wordt uitgevoerd door verschillende personen, vooral vanwege de shiftwerking in de centra. Iedereen vindt het organiseren van activiteiten voor kinderen en jongeren belangrijk, alleen wordt de taak vaak ondergesneeuwd door het vele andere werk.

Wat doen ze al allemaal?

Veel centra zijn vooral bezig met het onderwijs, waardoor er veel tijd kruipt in het zoeken naar scholen voor de nieuwkomers en er een aantal initiatieven ontstaan voor huiswerkbegeleiding. De tijd die nog overblijft wordt dan gebruikt voor het organiseren van knutselactiviteiten, sportmiddagen (die trouwens ook openstaan voor volwassenen) en het integreren van de kinderen in reeds bestaande initiatieven. Maar vaak lijkt het niet meer dan bezigheids therapie.

En het lokale jeugdwerk ... kijkt toe?

Veel centra hebben in het verleden contact gezocht met het lokale jeugdwerk, maar meestal zonder succes. De 'instroom' in het reguliere lokale jeugdwerk loopt meestal stuk op het verloop van kinderen en jongeren in het centrum, communicatiestoornissen tussen centra en het jeugdwerk, de te gestructureerde opbouw van de aangezochte initiatieven en het gebrek aan specifieke scholing voor de lokale vrijwilligers inzake het werken met vluchtelingenkinderen en -jongeren.

Toch is er op sommige plaatsen een samenwerking tussen de centra en de speelpleinwerkingen, de Grabbelpasactiviteiten en sommige jeugdbeweginggroepen. Deze samenwerking verloopt echter stroef en zou beter en grondiger aangepakt kunnen worden.

En nu?

De Jeugdraad stelt voor om de opvangcentra meer ondersteuning aan te bieden, met name een extra personeelslid, met als hoofdtaak het coördineren van het jeugdwerk in het centrum. De centra moeten worden gestimuleerd om een duidelijk beleid te voeren ten aanzien van de aanwezige kinderen en jongeren.

Het lokale jeugdwerk moet er op zijn beurt toe aangespoord worden om samen te werken met de jeugdverantwoordelijken van de centra en om samen activiteiten op te zetten voor de jeugd in de centra. Er moet dan wel gezorgd worden voor een degelijke vorming voor de lokale vrijwilligers en er moet een goed communicatiepatroon opgesteld worden.

De Jeugdraad ziet dit als een eerste stap in het openstellen van het reguliere jeugdwerk voor jonge vluchtelingen. Dit wil niet zeggen dat er geen lovenswaardige organisaties zijn die deze jeugdcategory degelijke en pedagogisch activiteiten aanbieden. Maar er kan nog veel meer gebeuren. Het is van belang dat de instroom van jonge vluchtelingen en de hoge drempels van het reguliere jeugdwerk gelijktijdig worden aangepakt.

Het voorgaande kwam - meer uitgebreid - aan bod in een advies dat de Jeugdraad uitbracht op 23 juni 1999.

De Jeugdraad streeft naar bewustmaking en participatie. De overheid moet van al haar middelen gebruik maken om racisme en onverdraagzaamheid te bestrijden en om de bestaande multiculturele samenleving zoveel mogelijk kansen te geven.

Emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen. Beleidsdomein Sociaal-Cultureel Werk

De rol van het sociaal-cultureel werk in de samenleving is belangrijk. Werken aan zingeving en emancipatie in functie van persoonlijke en maatschappelijke ontplooiing staan daarbij voorop. Bij dit alles speelt het sociaal-cultureel verenigingsleven een belangrijke rol. Dit geldt voor iedereen die in Vlaanderen woont, dus ook voor allochtonen.

Sinds zij in 1980 bevoegd is geworden voor het integratiebeleid heeft de Vlaamse overheid het eigen organisatieleven binnen de verschillende nationaliteitsgroepen ondersteund om zo de migranten zelf te betrekken of verantwoordelijkheid te geven bij hun integratieproces. Eigen sociaal-culturele verenigingen, zo werd gesteld, spelen een belangrijke rol in het definiëren van de eigen culturele behoeften enerzijds, maar moeten ook een rol spelen in het tot stand komen van culturele programma's. Dit moet bereikt worden door een grotere aanwezigheid in de culturele sector. Daarenboven spelen zij een fundamentele rol in het kunstzinnig gebeuren zowel wanneer het gaat over educatieve aspecten als i.v.m. cultuurspreiding.

Met de komst van buitenlandse werkkrachten kwam het ontstaan van verenigingen in de schoot van de gemeenschappen spontaan op gang. In een eerste fase (vóór de jaren '80) ontwikkelden deze verenigingen zich op basis van structuren uit het moederland. In een tweede fase ziet men de groei van autonome verenigingen, gedragen door jongeren en jongvolwassenen, veelal geïnspireerd door de integratiegedachte en de participatiegedachte.

Ook binnen de zogenaamde 'oude' verenigingen evolueren de doelstellingen van de verdediging van de traditionele culturele en religieuze waarden naar belangenverdediging binnen de gegevenheid van de interculturele samenleving¹.

Mettertijd gingen er steeds meer stemmen op met de eis om tot een structurele ondersteuning van het allochtoon sociaal-culturele leven te komen. Begin 1992 werd binnen Welzijn een experimentele en tijdelijke regelgeving voor eigen verenigingen van kracht. In 1993 werd het Intercultureel Centrum voor Migranten (ICCM) opgericht en met het decreet van 19 april 1995 op de vereniging heeft de regelgeving voor allochtone verenigingen een structurele basis gekregen. Momenteel is een evaluatie van dit decreet gestart. De resultaten moeten in de tweede helft van 2000 klaar zijn.

De beleidsnota Cultuur 2000-2004 wil het verenigingsleven herwaarderen en beter inbedden in het lokale weefsel. " Bij de ondersteuning van het verenigingsleven zal gestreefd worden naar een evenwicht tussen landelijke (verenigingsgebonden) en lokale (gemeentelijke) ondersteuning. Een aparte positie wordt ingenomen door het sociaal-cultureel werk voor bijzondere doelgroepen. Daarin verdient het werk met migranten bijzondere aandacht. Het verenigingswerk is een werkvorm die in belangrijke mate bijdraagt tot sociale integratie en zelfrealisatie. Omwille van het parcours dat sommige groepen in de samenleving moeten afleggen moet de erkenning en subsidiëring van hun verenigingen en federaties met aangepaste criteria omkaderd worden."

¹ bron: Het allochtoon verenigingsleven. Tussen maatschappelijke integratie en culturele diversiteit, ICCM, Brussel 1999, p. 4.

LANDELIJKE VERENIGINGEN VAN ALLOCHTONEN

Een degelijke ondersteuning van het lokale verenigingsleven veronderstelt het voorhanden zijn van goed uitgebouwde tweedelijnsstructuren.

Door het decreet op de verenigingen konden lokale verenigingen of kernen die zich in een landelijke vereniging wensten te organiseren een erkenning met de daarbij horende subsidies verkrijgen mits zij voldeden aan de in het decreet opgelegde voorwaarden. In eerste instantie waren de federaties bijna uitsluitend een mannenaangelegenheid. Geleidelijk aan kwam ook bij jonge allochtone vrouwen de behoefte om zich te verenigen, los van de welzijnswerkingen.

Sinds 1995 werden met toepassing van het decreet Verenigingen 14 landelijke migrantenverenigingen erkend. 8 in 1995, telkens 1 in '96, '98, en '99 en 3 vanaf 2000. Het gaat om 3 Turkse, 2 Marokkaanse 2 Italiaanse, 2 interculturele en 2 Afrikaanse landelijke verenigingen en telkens 1 moslim-, vrouwen- en Latijns-Amerikaanse landelijke vereniging.

Begin 2000 hebben ze samen 454 aangesloten afdelingen of kernen, waarvan er volgens de jaarverslagen '98 in totaal 291 actief waren in termen van het decreet.

Voor deze landelijke verenigingen werden in '99 in totaal 11,5 voltijdse eenheden educatief personeel en 5 voltijdse eenheden administratief personeel gesubsidieerd. In die functies waren er 14 vrouwen en 11 mannen tewerkgesteld.

In '99 moesten de educatieve personeelsleden 5.750 (educatieve) uren presteren voor begeleiding en stimulering en kaderopleiding voor hun afdelingen of kernen en hun verantwoordelijken. In '98 realiseerden ze 6.010 educatieve uren terwijl de norm toen 5500 was. Na afrekening medio 2000 zal er ongeveer 25 miljoen BEF (619733,81 EUR) besteed zijn.

LOKALE MIGRANTENVERENIGINGEN

Sinds 1996 kunnen lokale migrantenverenigingen een beroep doen op activiteitsubsidies tot 100.000 BEF (2478,94 EUR) per organisatie per jaar.

Bij de in 1996 van Welzijn aan Cultuur overgedragen dossiers van 277 organisaties zijn er sindsdien 501 bijgekomen. Samen met 78 initiatieven die wel gekend zijn bij de administratie maar die nog nooit subsidies aanvroegen, zijn er aanvang 2000 in Vlaanderen 856 lokale migrantenorganisaties gekend. Daarvan zijn er 454 bij een erkende federatie aangesloten. 275 zijn niet aangesloten bij een erkende federatie maar hebben toch een of meer subsidieaanvragen ingediend.

In 1998 waren er uiteindelijk 2.483 aanvragen van 411 aanvragers (291 gefedereerden en 120 niet-gefedereerden). De uiteindelijk 2.190 ingediende verslagen leverden 21,1 miljoen BEF (523055,33 EUR) subsidies op. In 1999 waren er 2.605 aanvragen (+5%) die naar raming +/- 25 miljoen BEF subsidies (619733,81 EUR) zullen opleveren. Ook dit systeem is voorwerp van evaluatie.

INTERCULTUREEL CENTRUM VOOR MIGRANTEN (ICCM)

Het ICCM werd op 31 maart 1993 opgericht. Het had in de eerste plaats de opdracht om een antwoord te bieden op de bestaande nood aan ondersteuning, samenwerking en coördinatie binnen het lokaal, allochtoon verenigingsleven. De oprichting van landelijke verenigingen van migranten bracht een verschuiving in de opdracht van het ICCM mee waarbij het zwaartepunt verschoof naar de ondersteuning van de landelijke verenigingen en hun afdelingen en kernen.

Het jaar 1999 stond bij het ICCM in het teken van een intense ondersteuning van de landelijke verenigingen, het verder zetten van het project in Brussel en de uitbouw van een steunpunt voor allochtone vrouwen en meisjes. De introductie van een project Integrale Kwaliteitszorg en het opmaken van een meerjarenplan stonden garant voor de verdere uitbouw van het centrum.

De werking van het ICCM in 1999 werd, in samenwerking met een extern bureau, doorgelicht aan de hand van het project integrale kwaliteitszorg. Aan de hand van dit onderzoek werden enkele aanbevelingen en concrete realisaties opgesteld om te komen tot een professionele planning en efficiënte werking van het centrum.

Voor de realisatie van de doelen ontving het ICCM in 1999 van de administratie Cultuur een subsidie van 10,8 miljoen BEF (267725,01 EUR).

Gerichtheid naar de landelijke verenigingen

De intense gerichtheid naar de landelijke verenigingen bleek zowel uit de vertegenwoordiging van de landelijke verenigingen in de bestuursorganen van het ICCM, als uit de aandachtsbesteding van de medewerkers. M.b.t. de vertegenwoordiging werd de samenstelling van de algemene vergadering en raad van beheer van het ICCM in die zin aangepast dat elke landelijke vereniging zitting kreeg in deze organen. Zodoende hebben de landelijke verenigingen een bewakingsfunctie over de werking van het ICCM op hun noden en behoeften.

Wat betreft de aandachtsbesteding van de medewerkers, ging deze in 1999 verder uit naar de begeleiding en ondersteuning van de landelijke verenigingen. Het ICCM bood aan de medewerkers van de landelijke verenigingen zowel individuele dossierbegeleiding als vormingsmomenten aan. De vorming werd zowel centraal als regionaal georganiseerd. Daarnaast ontwikkelde het ICCM vier educatieve pakketten ten behoeve van de landelijke en lokale verenigingen, en anderen die met deze doelgroepen in contact komen. De cursussen geven inzicht over de activiteitsubsidie van de Vlaamse Gemeenschap (inhoudelijke en financiële planning), boekhouding voor lokale verenigingen, de regelgeving omtrent vzw's en het decreet voor landelijke verenigingen van migranten. Op verzoek van lokale integratiecentra werd ook vorming geboden en specifieke vragen beantwoord i.v.m. de ondersteuning van het allochtoon verenigingsleven.

Een individuele dossierbegeleiding was meer van toepassing voor drie nieuwe landelijke verenigingen die in 1999 hun aanvraag tot erkenning door de Vlaamse Gemeenschap voorbereidden. Het ICCM ondersteunde deze landelijke verenigingen bij het samenstellen van de dossiers en het vervullen van de vereisten tot erkenning. De laatst erkende landelijke verenigingen van migranten zijn: Ghanaba (Association of Ghanaians resident in Belgium), A.I.F. (Associazioni Internazionali Federate) en F.Z.O.-VL. (Federatie van Zelforganisaties in Vlaanderen). Andere landelijke verenigingen deden eveneens een beroep op de medewerkers van het ICCM.

Het ICCM participeerde tenslotte ook aan de samenstelling van het erkenningsdossier van het forum van organisaties voor etnisch-culturele minderheden, waarin voorzien door het besluit van de Vlaamse regering van 29 juni 1999 (zie verder - deel 5). Teneinde de oprichting mogelijk te maken in 2000, nam het ICCM deel aan de besprekingen en stimuleerde de voorbereiding van de oprichting, in samenwerking met de landelijke verenigingen van migranten.

Oprichting van een Steunpunt voor Allochtone Vrouwen en Meisjes²

1999 was ook het jaar van de oprichting van een Steunpunt voor Allochtone Vrouwen en Meisjes. In navolging van het migrantenvrouwenforum van oktober 1998, werd, met de ondersteuning van de Vlaamse minister bevoegd voor het Gelijkekansenbeleid, een project uitgewerkt om een steunpunt voor allochtone vrouwenverenigingen op te richten.

Het project werd uitgevoerd door het ICCM en bestond uit een actieonderzoek en opstellen van een voorstel tot oprichting van het steunpunt. De Cel Gelijke Kansen in Vlaanderen subsidieert dit initiatief. Voor 1999 was hiervoor 2,9 miljoen BEF (71889,12 EUR) voorzien.

Actieonderzoek

Het actieonderzoek concentreerde zich rond een aantal items, geselecteerd op basis van de discussies op het migrantenvrouwenforum, met name ondersteuning, vorming, netwerkvorming, beleid, inspraak en participatie. De bestaande vrouwenwerkingen / verenigingen werden in kaart gebracht, de rol van de allochtone vrouw in het emancipatie- en integratieproces van de allochtone gemeenschap werd belicht en de verdere uitbouw en ondersteuning van deze rol door het verenigingsleven werd onderzocht. Daarnaast werd ook gepeild naar de eventuele contacten en vormen van samenwerking tussen allochtone en autochtone vrouwenverenigingen.

Het onderzoek heeft de bestaande verenigingen in beeld gebracht vanuit hun dynamiek en hun kracht. Daarnaast werden ook de hindernissen waarmee deze verenigingen geconfronteerd worden belicht. Enkele conclusies ter illustratie.

- In totaal hebben 29 meisjeswerkingen en 63 vrouwenverenigingen aan het onderzoek meegewerkt.
- De eigenheid van de allochtone vrouwenverenigingen wordt gevormd door hun specifiek doelgroep. Door hun allochtoon én vrouw zijn, ondervinden deze vrouwen als het ware een dubbele discriminatie. Zij beogen dan ook een dubbele doelstelling: integratie en emancipatie.
- Grofweg kunnen de allochtone vrouwenverenigingen in twee verschillende types onderscheiden: zij die zich voornamelijk tot 1e generatie vrouwen richten en daarbij ontmoeting en recreatie als hoofddoelen hebben enerzijds en zij die zich op de 2^e en 3^e generatie vrouwen richten en daarbij integratie en participatie als hoofddoelen hebben. Vrouwenwerkingen die zich voornamelijk tot 1^e generatie vrouwen richten willen vrouwen uit hun isolement halen en zo hun individueel welzijn verbeteren. De 'jonge' verenigingen vervullen een maatschappelijke functie. Hun essentie ligt in het zelf besturen van een organisatie om via deze weg een stem te verkrijgen binnen de maatschappij.
- Meisjeswerkingen trachten in de eerste plaats een ontmoetingsruimte te creëren waar de meisjes zich veilig weten. Er wordt ook individueel gewerkt om de identiteitsontplooiing van de meisjes te ondersteunen. Een opmerkelijk verschil met het landschap van vrouwenverenigingen is de onduidelijke positionering van het meisjeswerk. Zij worden onder de noemer jeugdwerk geplaatst terwijl zij zich in eerste instantie richten op een emancipatorische ontwikkeling van de meisjes, een aspect dat meer aanleunt bij de vrouwenverenigingen dan bij het jeugdwerk.
- Een aandachtspunt bij de meisjeswerkingen is de kloof tussen de allochtone meisjes en jongens. Het openen van een dialoog tussen deze beide is evenwel van groot belang voor het verdere verloop van het emancipatieproces van de meisjes.
- Het gebrek aan personeel vormt een bedreiging voor de werkingen. De verenigingen steunen bijna uitsluitend op een aantal vrijwilligers die ook vaak eigen middelen ter beschikking stellen aan de werking.

² Perneel, Judith, Actieonderzoek m.b.t. de oprichting van een steunpunt voor het allochtone vrouwenverenigingsleven in Vlaanderen en Brussel, ICCM, Brussel, 1999.

- Er is een duidelijk gebrek aan inhoudelijke ondersteuning. De meeste verenigingen hebben wel en duidelijk beeld van hun emancipatorische doelstellingen maar ondervinden problemen bij de concrete invulling ervan.
- Het gebrek aan middelen vormt een bedreiging voor de werkingen. Vrouwenverenigingen blijken de bestaande kanalen ofwel niet te kennen ofwel, en dit vooral op lokaal vlak, niet aan bod te komen. Voor de 'oudere' verenigingen stelt dit probleem zich nog scherper omdat deze verenigingen nood hebben aan een intensieve ondersteuning om hun voortbestaan te verzekeren.
- De overlegstructuren binnen de integratiesector bereiken nauwelijks de allochtone vrouwenverenigingen. Binnen het allochtoon sociaal-cultureel verenigingsleven werden totnogtoe weinig accenten gelegd op de (vormings)behoeften van allochtone vrouwen.
- Tijdens dit onderzoek kwam – naast de allochtone meisjes en vrouwen – nog twee andere groepen naar voor, namelijk de oudere allochtone vrouwen enerzijds en de jonge vrouwen tussen 18 en 25 jaar anderzijds. De oudere vrouwen treft men vooral aan binnen een aantal vrouwenwerkingen die nauw verbonden zijn met de integratiecentra. Door hun geïsoleerde positie en de taalproblemen is de stap naar de Vlaamse samenleving voor deze vrouwen erg groot. De jonge vrouwen vormen als het ware een onzichtbare groep binnen het onderzochte verenigingsleven. Er werd slechts één vereniging opgespoord die zich tot deze groep richtte.

Steunpunt allochtone vrouwen en meisjes

Op basis van de resultaten van het voorbereidende actieonderzoek is het Steunpunt van start gegaan. Het Steunpunt heeft als taak: 'het onderbouwen van het emancipatie- en participatieproces van allochtone meisjes en vrouwen, door het ondersteunen en begeleiden van het allochtone vrouwenverenigingsleven en het zichtbaar maken van deze groep binnen de samenleving.'

Deze algemene opdracht werd vertaald in volgende doelstellingen:

- √ profilering van het Steunpunt naar buiten toe.
- √ aandacht creëren voor en zelf inspelen op noden en behoeften door allochtone meisjes en vrouwen aangehaald.
- √ de allochtone meisjeswerkingen / vrouwenverenigingen op de hoogte brengen van voor hen relevante informatie
- √ de allochtone meisjes en vrouwen (verenigingen) stimuleren en ondersteunen in het uitbreiden van hun netwerk
- √ een positief beeld van de allochtone meisjes en vrouwen naar buiten brengen
- √ meisjeswerkingen/allochtone vrouwenverenigingen begeleiden in hun zoekproces naar ondersteuning
- √ beleidssuggesties formuleren naar de overheid toe.

Het Steunpunt situeert zich binnen het ICCM en wordt gedragen door een stuurgroep samengesteld uit leden die het terrein kennen. Omwille van de eigenheid van de doelgroep is daarnaast ook een afzonderlijke werkgroep allochtone meisjes(werkingen) van start gegaan.

Het Steunpunt heeft een geactualiseerde adressengids van allochtone meisjeswerkingen en vrouwenverenigingen in Vlaanderen en Brussel uitgebracht.

Specifieke accenten voor het allochtoon verenigingsleven in Brussel

Ook in Brussel werd de ondersteuning van de allochtone verenigingen verder gezet met het project 'het stimuleren van Nederlandstalige allochtone sociaal-culturele verenigingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest' in opdracht van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Het ICCM trad op als bemiddelaar tussen het Vlaamse verenigingsleven te Brussel en de allochtone verenigingen. Door deze bemiddeling werd getracht de wisselwerking en de communicatie met o.a. de gemeenschapscentra te

bevorderen. Daarnaast is werk gemaakt van de begeleiding en ondersteuning van verenigingen bij het voorbereiden van subsidiedossiers. Vanaf 1999 is dit project ad nominatim gesubsidieerd.

MINDERHEDEN IN DE CULTURELE CENTRA

In de culturele centra worden plaatselijk initiatieven genomen om kansarmen te bereiken. Zo is er bijvoorbeeld een specifiek cursusaanbod voor werklozen, laaggeschoolden en allochtonen of worden er verminderingen toegestaan op de toegangsprijzen voor bepaalde doelgroepen. Deze gegevens worden niet jaarlijks opgevraagd zodat er geen nauwkeurige gegevens beschikbaar zijn.

De beleidsnota Cultuur 2000-2004 stelt echter dat zowel in een nieuwe regelgeving voor culturele centra, als in een nieuw decreet voor het lokaal cultuurbeleid er projectsubsidies zullen worden voorzien voor vernieuwende initiatieven. In het kader hiervan behoren acties naar bijzondere doelgroepen ongetwijfeld tot de mogelijkheden.

MIGRANTENBIBLIOTHEEKWERK

Het migrantenbibliotheekwerk is ontstaan vanuit de vaststelling dat de aanwezigheid van allochtonen in bibliotheken eerder gering is. In 1990 werd daarom door de Hoge Raad voor Openbare Bibliotheken de werkgroep "Migrantenbibliotheekwerk" opgericht met als doel te komen tot een bibliotheek die voor eenieder openstaat en waarvan de collecties boeken, audiovisuele materialen en uitbreidingsactiviteiten in een geest van objectiviteit aangepast zijn aan al de behoeften van ontwikkeling, opvoeding, informatie en ontspanning van de gehele door haar te bedienen bevolking.

Om het aantal allochtone bibliotheekgebruikers te verhogen, werd o.m. een stuurgroep opgericht bestaande uit een aantal bibliotheekmedewerkers, vertegenwoordigers van de bevoegde administratie, een vertegenwoordiger van de migrantengemeenschappen en het ICCM. In 1998 werden in de schoot van deze stuurgroep twee werkgroepen opgericht, een werkgroep rond collectievorming en een werkgroep rond lokale initiatieven om het bibliotheekgebruik van allochtonen te stimuleren.

In de loop van 1999 kwam deze stuurgroep 4 keer samen om de werkzaamheden van bovenvermelde werkgroepen te superviseren. De werkgroep Collectievorming kwam vijf keer samen en werkte aan de literatuurlijst voor Turkse materialen. De werkgroep Lokale Activiteiten vergaderde in 1999 drie maal en realiseerde eind mei een summier lijst van activiteiten die door een migrantenorganisatie in een bibliotheek kunnen georganiseerd worden met als doel drempelverlagend te werken en zodoende het bibliotheekgebruik van deze doelgroep te stimuleren.

Vanaf juni 1999 vonden er geen vergaderingen meer plaats noch van de stuurgroep noch van één van bovenvermelde werkgroepen. Het ligt in de bedoeling de werkzaamheden van de stuurgroep / werkgroepen opnieuw op te nemen in de loop van het jaar 2000.

Bovenstaand project sluit aan bij project nr.9 van het strategisch plan voor het minderhedenbeleid: nl. de toegankelijkheid bevorderen van de sociaal-culturele infrastructuur.

In de beleidsnota Cultuur 2000-2004 staat eveneens vermeld dat de "bibliotheken grote aandacht moeten besteden aan bevolkingsgroepen die nu niet of spaarzaam worden bereikt en intense inspanningen moeten doen om die groepen wel te bereiken. Zo kan de bibliotheek een plek zijn waar een migrant komt *chatten* met zijn familieleden uit Turkije, de muziekliefhebber zijn portie barokmuziek of hiphop komt halen... Kortom: dicht bij de mensen, op plaatsen waar ze vaak komen"

Emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen. Beleidsdomein Sportbeleid

Wat het sportbeleid betreft, bepaalt het decreet dat het Commissariaat-generaal voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openluchtrecreatie (BLOSO) in het algemeen belast is met de organisatie, coördinatie en de bevordering van de sportbeoefening, de sportieve vrijetijdsbesteding en de openluchtrecreatie. Meer in het bijzonder wordt het Bloso belast met de sportpromotie via de organisatie van landelijke promotiecampagnes, deelacties, hulpverlenende initiatieven en ondersteuning van activiteiten.

De doelgroep allochtonen wordt opgenomen in het sportpromotiebeleid. Deze doelgroep wordt ook expliciet vermeld in het jaarverslag van Bloso.

Om de participatie van allochtonen aan het sportbeleid te bevorderen, neemt Bloso jaarlijks directe en indirecte initiatieven. De doelgroep die hierbij beoogd wordt, zijn allochtone jongeren (9-18 jaar) met bijzondere aandacht voor allochtone meisjes en allochtone vrouwen.

Landelijke meisjessportdag

Op 2 november 1999 had voor de zesde maal een landelijke Meisjessportdag plaats. Deze editie ging door in het Sportcomplex van de Universiteit van Gent (GUSB). De dag werd georganiseerd door het Bloso, de Oost-Vlaamse Sportraad vzw, in samenwerking met de Meisjeswerkingen.

De sportinstuif richtte zich vooral tot allochtone meisjes van 12 tot 18 jaar. Om de integratie te bevorderen waren alle Oost-Vlaamse meisjes welkom. Zo'n 303 meisjes, waarvan 90% allochtonen, namen deel aan deze sportdag. Er werden 20 verschillende sporttakken aangeboden. Voor de zwemsporten werd gebruik gemaakt van het stedelijk zwembad "Het Strop". Tussen het sportcomplex en het zwembad was busvervoer voorzien.

Hiermee wordt uitvoering gegeven aan project 10 van het strategisch plan voor het minderhedenbeleid: de toegankelijkheid verhogen van de sportieve voorzieningen voor allochtone meisjes via de jaarlijkse organisatie van een meisjessportdag. Opzet van dit project was een eenmalige organisatie per provincie door Bloso van een meisjessportdag. In uitvoering van dit project is - met uitzondering van de provincie West-Vlaanderen waar geen specifieke meisjeswerkingen zijn die met allochtonen werken - sinds 1993 jaarlijks in een andere provincie een meisjessportdag georganiseerd.

In 1998 werd het project opnieuw gestart op landelijk niveau, voor alle meisjeswerkingen in Vlaanderen i.s.m. de Meisjeswerkingen. Het beoogde effect is de opheffing van maatschappelijke achterstelling en het bevorderen van de participatie en emancipatie.

Sportdag voor allochtone vrouwen

Op 30 mei 1999 ging de sportdag voor allochtone vrouwen door in het provinciaal Puyenbroeck te Wachtebeke. Deze sportdag werd georganiseerd door Bloso, de provinciale sportdienst en de provinciale- en regionale integratiecentra.

De deelnemers konden een keuze maken tussen 17 verschillende sporttakken, zowel outdoor als indoor als in het zwembad. De fietsproef was zeer in trek bij een grote groep van allochtone vrouwen die voor het eerst op een fiets zaten en die wensten te "leren" fietsen.

In totaal namen 143 vrouwen, zowel allochtone vrouwen als autochtone vrouwen, deel aan deze zesde editie. Gezien het probleem van kinderopvang bij allochtone vrouwen waren tijdens deze sportdag een aantal randactiviteiten voorzien voor kinderen van 3 tot 10 jaar. Een 200-tal kinderen kwamen mee.

Sportdag voor allochtone- en autochtone vrouwen

Op 18 november 1999 organiseerde Bloso samen met het Provinciaal Integratiecentrum Limburg en de provinciale sportdienst de zevende editie van de sportdag voor allochtone vrouwen.

Ongeveer 350 vrouwen kwamen naar het Bloso-centrum Kattevenia te Genk om een 15-tal sporten te beoefenen. Er was keuze tussen aerobics, muurklimmen, zelfverdediging, circustechnieken, volksdansen en -spelen, paardrijden, petanque en minigolf. Ook dutch-tennis, rolschaatsen, skiën, zelfverdediging en natuurwandelen stonden op het sportprogramma.

Jeugdhappenings

Naast de specifieke projecten voor allochtonen stonden alle initiatieven in het kader van sportpromotie naar jongeren ook open voor allochtone jongeren. Via allochtone- en buurtwerkingsacties werd aan heel wat provinciale evenementen deelgenomen zoals:

- Sportkriebelfestival Herentals op 8/4/99 (20 % allochtone jongeren),
- Sportkriebels te Herentals op 20/11/99 (5 % allochtone jongeren),
- Jeugdsportthapping op 8/5/99 te Lommel (10 % allochtone jongeren),
- “Jeugdsportdag” op 26/9/99 te Sint-Truiden (15 % allochtone jongeren),
- Adventure Trophy te Diest op 16/5/99 (3,1 % allochtone jongeren),
- Jeugdsportival te Hofstade op 3/10/99 (6,1 % allochtone jongeren),
- Stadskriebels te Brussel op 9/5/99 (13 % allochtone jongeren),
- IJskriebels te Brussel op 4/12/99 (18 % allochtone jongeren).

Kaderopleiding

In het kader van de campagne “Sportclubs bekennen kleur” binnen het programma “Jeugd en Sport” van de Koning Boudewijnstichting werd door Bloso mede de idee ondersteund en uitgewerkt om beurzen te geven aan talentvolle allochtone jongeren om trainer te worden. In 1999 werd een tweede oproep gelanceerd. Er werden 29 aanvragen voor allochtone trainers ingediend, waarvan 13 kandidaten werden geselecteerd (10 mannen en 3 vrouwen).

De Vlaamse Trainersschool--programmabrochure 1998-1999 werd aan alle regionale en lokale integratiecentra bezorgd.. Of en in welke mate deze gerichte verspreiding effect ressorteert is evenwel niet geweten.

Sportkampen

De programmabrochure 1999 van de Bloso sportkampen werd aan alle regionale en lokale integratiecentra bezorgd. Bij gebrek aan feedback vanuit de integratiecentra is evenwel niet geweten of en in welke mate deze gerichte verspreiding bijdraagt tot een verhoogde deelname van allochtone jongeren aan sportkampen.

Lesgevers

Op verzoek van allochtone werkingen werden door het Bloso een 12-tal gekwalificeerde lesgevers ter beschikking gesteld voor initiatiereeksen, goed voor samen een 80-tal uren in de provincie Limburg. In de provincie Antwerpen beschikken de allochtone organisaties zelf over budgetten om lesgeversinitiatiereeksen te vergoeden. In de provincie Oost-Vlaanderen werden samen met de stuurgroep “Werkgroep integratie via Sport” gratis lessenreeksen aangeboden. En in de provincies Vlaams-Brabant en Brussel en West-Vlaanderen tenslotte werden geen aanvragen ingediend voor lessenreeksen door allochtone organisaties.

Samenwerkingsverbanden

- Bloso participeert in de provinciale werkgroep “Integratie via Sport”, een initiatief van het provinciebestuur Oost-Vlaanderen. In deze stuurgroep zetelen de provinciale sportdienst, Bloso, de regionale en lokale integratiecentra en de meisjeswerkingen. De stuurgroep komt circa 4 keer per jaar samen.

Er werden financiële impulsen gegeven voor de organisatie van de landelijke meisjessportdag (cfr. supra). In de werkgroep is vanuit de regionale integratiecentra de vraag gekomen voor het inrichten van een vrouwensportdag. In totaal werden 9 lessenreeksen met gratis lesgever toegestaan. Volgende sporttakken kwamen aan bod: Streetbal, zweminitiatie, unihoc, badminton, atletiek, aerobics, curve bowls, zeilen. De vraag naar lesgevershulp was dit jaar klein tegenover de vraag naar werkingssubsidies. De werkingssubsidies werden toegekend door de werkgroep sport en integratie en werden uitbetaald door de provinciale sportdienst.

- Bloso gaf advies en volgt mede de campagne “Sportclubs bekennen kleur” van de Koning Boudewijnstichting (programma Jeugd en Sport) op. Er werd in 1997 een tweede oproep gedaan naar de sportclubs in Vlaanderen. Een juryzitting over de kandidaten vond plaats in 1998. Er werden 41 projecten ingediend, waarvan 34 projecten werden geselecteerd. De projectondersteuning liep van januari 1998 tot juni 1999.
- Het Provinciaal Integratiecentrum Limburg coördineert de werking van allochtone vrouwen in Limburg via het platform “Roml” (Regionaal overleg migrantenvrouwen Limburg) en de werking van de allochtone meisjes via “Mol” (Meisjesoverleg Limburg). Voor het geven van initiatieereeksen en de organisatie van de sportdag voor allochtone vrouwen werd een beroep gedaan op Bloso en de Provinciale Sportdienst. In 1999 werden door 15 groepen 122 uur sportinitiaties georganiseerd voor zowel vrouwen (i.s.m. Roml) als meisjes (i.s.m. Mol). Van het deelnamegeld werden in het najaar nieuwe initiatieereeksen georganiseerd.

Sport als motor tot integratie

In totaal voorziet Bloso jaarlijks binnen haar sportpromotionele werking op de begroting een budget van 500.000 BEF (12394,68 EUR) voor drempelverlagende initiatieven naar allochtone jongeren (meisjes) en allochtone vrouwen (en naar gedetineerden en kansarmen). De resultaten van deze recurrente inspanningen beginnen stilaan hun vruchten af te werpen.

Project 10 heeft ongetwijfeld als resultaat dat het een dankbare aanvulling is op de wekelijkse werking van de meisjeswerkingen. Daarenboven krijgen de meisjes de kans om andere meisjes op een andere plaats te ontmoeten. De Meisjessportdag biedt ook de gelegenheid om sport te beoefenen in het kader van een professioneel opgevat sportinitiatief.

De andere initiatieven die het Bloso neemt om de participatie van allochtonen aan het sportgebeuren te bevorderen, leiden er alvast ook toe dat er spontaner wordt ingespeeld op de dienstverlening van Bloso. Vooral het aanvragen van een lesgever door de allochtone organisaties blijkt in sommige provincies (Oost-Vlaanderen en Limburg) reeds enigszins ingeburgerd te zijn. Ook de drempel om deel te nemen aan een aantal provinciale jeugd-evenementen ligt lager dan vroeger. Er is ook een meer gedecentraliseerde werking naar allochtonen op gang gekomen (provinciale samenwerkingsverbanden).

In het hele sportbeleid dient er wel blijvende aandacht besteed te worden aan het betrekken van allochtone jongeren en allochtone meisjes en vrouwen in het bijzonder. De lokale overheden en inzonderheid gemeentelijke sportdiensten van hun kant dienen de nodige toeleidingsinitiatieven te nemen om de allochtonen naar de sporthal te krijgen.

In 2000 zal er opnieuw bijzondere aandacht gaan naar de allochtone meisjes via de Meisjeswerkingen. Het opzet zal enigszins gewijzigd worden. Er zullen bijzondere inspanningen geleverd worden om zoveel mogelijk allochtone meisjes naar een nieuw initiatief van Bloso toe te leiden, met name een aerobics en fitnesshappening (waarschijnlijk te plannen in het najaar). Voor de toeleiding zal in overleg met het Nationaal Overleg Meisjeswerkingen een optimale communicatiestrategie worden ontwikkeld.

Emancipatiebeleid naar allochtonen en erkende vluchtelingen. Beleidsdomein Mediabeleid

Op de weg naar emancipatie en participatie hebben media een specifieke rol te vervullen. Volwaardige deelname van allochtonen aan de samenleving houdt immers ook dat de Vlaamse media in het algemeen en de VRT als openbare omroep in het bijzonder toegankelijk zijn voor deze groepen. Het houdt ook in dat de media deze groepen op een correcte, evenwichtige manier in beeld brengen. Om dit te realiseren voert de VRT een positief actiebeleid naar allochtonen.

Positief actieplan voor allochtonen bij de VRT

In 1999 heeft de VRT zich geconcentreerd op de opmaak van een positief actieplan voor allochtonen. Hierbij werd vertrokken van het voor de VRT kenmerkende tweesporenbeleid. In zijn gelijkekansenbeleid bewandelt de openbare omroep immers enerzijds het spoor van de tewerkstelling en anderzijds het spoor van de beeldvorming. In de loop van 2000 zal dit positief actieplan uitgevoerd worden. De uitwerking van het positief actieplan wordt door de Commissie Gelijke Kansen opgevolgd.

Bevorderen van de instroom van allochtonen

Met het positief actieplan wil de VRT in de eerste plaats de instroom van allochtonen bevorderen. Hiertoe zal de openbare omroep o.a. zijn wervings- en selectieprocedure doorlichten om eventueel indirecte discriminerende drempels t.a.v. allochtonen weg te werken. Daarnaast zal een netwerk van contactadressen met migrantenorganisaties worden uitgebouwd om vacatures bij migranten kenbaarder te maken. Ook wordt gedacht aan het verspreiden van informatie bij scholen over de tewerkstellingsmogelijkheden bij de VRT.

Daar er geen registratiesysteem bestaat, kan het exacte aantal allochtone medewerkers niet bepaald worden. Op basis van een vreemdklinkende familienaam en voor zover men het van bepaalde personen weet, kan hun aantal wel min of meer geraamd worden. Het aantal medewerkers van allochtone origine dat momenteel op vrij regelmatige basis bij de VRT te werk gesteld is, wordt momenteel op een 30-tal geraamd. Deze medewerkers zijn hoofdzakelijk terug te vinden bij de journalisten, programmamakers, redacteurs, researchers en enkele promotiejongens / -meisjes en dus minder in de lagere functies.

Aandacht voor evenwichtige beeldvorming

Aangezien de media een belangrijke rol spelen in de beeldvorming over de maatschappij zal de VRT trachten bij te dragen tot een evenwichtige beeldvorming door het opstellen en uitbouwen van een database met namen van allochtonen gespecialiseerd in de verschillende maatschappelijke domeinen. Op die manier hoopt de omroep aan zijn journalisten en programmamakers een handig instrument aan te bieden waardoor allochtone mannen en vrouwen gemakkelijker kunnen worden gecontacteerd voor medewerking aan programma's.

Sensibilisering voor het positief actieplan

De uitvoering van het actieplan werd opgestart met de organisatie van een open atelier, "Meer kleur in de media" waarop alle VRT- medewerkers werden uitgenodigd. Bedoeling van dit atelier was na te gaan wat de mogelijke oorzaken kunnen zijn van de geringe instroom van allochtonen. Op dit atelier stonden twee vragen centraal: is het bedrijfsimago van de VRT onaantrekkelijk voor allochtonen en bestaat er bij allochtonen interesse voor opleidingen die hen op een job in de media voorbereiden.

Aan het atelier werd meegewerkt door een aantal VRT- medewerkers van allochtone origine, door een vertegenwoordigster van het departement onderwijs en door de directeur van het RITS.

Tijdens het atelier werd vastgesteld dat maar weinig allochtone jongeren een opleiding volgen die voorbereidt op een job in de media en dat allochtone medewerkers eigenlijk eerder toevallig bij de VRT terecht zijn gekomen. Deze getuigenissen bewezen andermaal dat het bij vacatures expliciet vermelden van een zin als “de VRT spoort allochtonen aan om te solliciteren” niet werkt. Allochtone jongeren kiezen namelijk nog steeds hoofdzakelijk studierichtingen in de beroeps- of technische sector, daar waar de VRT toch eerder op zoek is naar kwalitatief hoog geschoold personeel.

Aan het atelier namen een 60-tal VRT-medewerkers deel. Concrete afspraken voor een verdere opvolging werden er op het atelier niet gemaakt.

Behoeftte aan nader onderzoek naar het mediagebruik bij allochtonen

In het vorig jaarrapport werd er op gewezen dat het toegankelijkheidsvraagstuk nauw samenhangt met een gedegen inzicht in het mediagebruik bij allochtonen en in hun interesses, behoeften en wensen ter zake. Omdat dit inzicht ontbreekt, heeft ICEM in 1998 het voorstel geformuleerd om bij prioriteit nader onderzoek te verrichten naar het mediagebruik bij allochtonen. Bij gebrek aan middelen is dit onderzoek tot op heden niet uitgevoerd. Begin 2000 heeft ICEM dit voorstel opnieuw onder de aandacht gebracht van de beleidsverantwoordelijken voor mediabeleid.

Emancipatiebeleid naar alloctonen en erkende vluchtelingen. Het beleid van de Vlaamse Gemeenschapscommissie

De Vlaamse Gemeenschapscommissie wil de band met Vlaanderen en met het Vlaamse minderhedenbeleid maximaal behouden. Brussel is, vanwege haar tweetalige beleidsstructuur, grootstedelijk en multicultureel karakter echter uniek, waardoor een vertaling noodzakelijk is.

Onderwijs

In antwoord op de multiculturaliteit van de schoolbevolking in vele Brusselse scholen zet de VGC zich reeds jaren in voor de opvang van anderstaligen in het Nederlandstalig onderwijs. Anderstalige kinderen kunnen rekenen op deskundige begeleiding in het leerproces en in het taalverwervingsproces in het bijzonder. Het begeleiden gebeurt door het uitwerken van eigen *projecten* en door het steunen van andere initiatieven. Elke Brusselse Nederlandstalige school kan een subsidieaanvraag indienen voor een project. Teneinde tegemoet te komen aan de financiële behoeften van de scholen, kunnen scholen in SIF-gebieden meerdere projectsubsidies aanvragen.

Het project voor taalstimulatie "*Taalvaart*" richt zich tot Nederlandstalige basisscholen met zeer veel anderstalige kinderen. De tweede en derde kleuterklas alsook het eerste en tweede leerjaar worden systematisch getest. De testresultaten bepalen welke kinderen in aanmerking komen voor extra taalstimulering. Kinderen uit het derde tot en met het zesde leerjaar kunnen door het schoolteam worden voorgedragen voor taalstimulering bij de logopedist. De doelstellingen zijn het stimuleren van de Nederlandse taal bij de kinderen en het zo ruim mogelijk stimuleren van het Nederlands in een schoolse context. Voor dit project was een subsidiebedrag van 42.636.977 BEF (1057017,42 EUR) toegekend.

Het *onderwijsvoorrangsbeleid* is een initiatief van de Vlaamse Gemeenschap dat gericht is op scholen met een bepaald aantal kinderen van allochtone afkomst. Vanuit de VGC worden de scholen bijgestaan bij het uitvoeren van hun plan. In 1999 werd 49.000 BEF (1214,68 EUR) toegekend aan één school. In totaal zijn er een 30-tal OVB scholen. Deze scholen hebben hun materiaal en krijgen bijgevolg geen extra middelen vanuit de VGC.

Op 4 juni 1999 werd een bijzondere opdrachthouder aangesteld met de opdracht een ondersteuning uit te bouwen voor de Nederlandstalige basisscholen in Brussel, wat resulteerde in een *Beleidsplan Voorrangsbepaling Brussel (VBB)*. Het beleidsplan behelst een intensieve begeleiding op maat van de lokale school. Inhoudelijk spitst de intensieve VBB-begeleiding zich vooral toe op vier belangrijke terreinen: taalvaardigheidsonderwijs, het efficiënt omgaan met diversiteit en differentiatie, samenwerking met ouders en samenwerking en coördinatie met de andere onderwijsparticipanten.

Het *schoolopbouwwerk* dat wordt gerealiseerd met SIF-middelen moet de kloof tussen ouders, buurt en school dichten. Centraal hierin staat het scheppen van kansen opdat ouders zouden kunnen participeren aan het school- en buurtleven. Enkele voorbeelden van projecten:

- oudergroepen
- leesbevordering en taalactivering
- huistaakbegeleiding
- Nederlandse taallessen voor ouders
- interculturele bemiddeling

De vzw *Triptiek* wordt vanuit de directie Onderwijs betoelaagd voor 2 specifieke projecten:

- het aanleren aan kinderen van vaardigheden om problemen op te lossen
- ondersteuning van leerkrachten - gericht op bepaalde vaardigheden

Deze projecten zijn niet specifiek gericht op allochtone leerlingen, maar worden voornamelijk in de scholen met een hoog aantal kinderen van allochtone afkomst georganiseerd.

Het *nascholingscentrum* van de Vlaamse Gemeenschapscommissie biedt ondersteuning aan leerkrachten om beter te kunnen omgaan met de Brusselse situatie van het onderwijs. De twee belangrijkste accenten hierbij zijn taal en intercultureel onderwijs.

Taal

De Vlaamse Gemeenschapscommissie steunt een breed spectrum van initiatieven die de verwerving van de Nederlandse taal bevorderen. Deze initiatieven ressorteren onder verschillende bevoegdheden. Vanuit het allochtonenbeleid wordt veel belang gehecht aan het taalonderwijs. Dezelfde taal spreken vormt immers één van de belangrijkste voorwaarden tot harmonieus samenleven. Bovendien is de zichtbaarheidsfactor - en dus de impact op het samenleven - van de resultaten van initiatieven inzake taalverwerving zeer hoog.

Vanuit het allochtonenbeleid wordt de werking van de twee vrijwilligersorganisaties (die professioneel worden ondersteund) gesubsidieerd: Taallessen Nederlands voor Jonge Migranten (TNJM) en het Centrum Nederlands voor Migranten (CNM). De subsidie voor TNJM bedroeg 2.450.000 BEF (60733,91 EUR) en voor CNM 3.450.000 BEF (.85523,27 EUR). Vanuit het beleidsdomein Onderwijs ontvangt het centrum voor basiseducatie Brusselleer 9,3 miljoen BEF (230540,98 EUR) aan subsidies voor het organiseren van lessen voor anderstalige laaggeschoolde ouders met kinderen in het Nederlandstalig onderwijs.

Beroepsopleiding

Arbeid vormt in onze samenleving een belangrijke hefboom voor integratie in onze maatschappij. Binnen het beleidsdomein 'Beroepsopleiding' worden verschillende opleidingsprojecten voor risico-werkzoekenden gesubsidieerd. Risico-werkzoekenden zijn personen die omwille van een geringe scholingsgraad en/of beroepsbekwaamheid of vanuit een sociale nood, werkloos zijn en zich tengevolge hiervan in een achterstellings situatie bevinden of er dreigen in terecht te komen. Een belangrijk deel van deze doelgroep bestaat uit allochtone jongeren.

Binnen het SIF werd het Doorstromingsprogramma-project op touw gezet. De bedoeling hiervan is om via een opleidingsprogramma de mensen in te zetten met het oog op latere tewerkstelling. Allochtonen vormen hierbij een belangrijke doelgroep. Daarnaast worden binnen het SIF nog andere opleidingsinitiatieven betoelaagd, bijvoorbeeld: Atelier Groot Eiland, het Energieteam en Nivo.

Tracé is een informatie- en promotiepunt dat werkzoekenden helpt bij het zoeken naar een geschikt opleidings- en tewerkstellingsinitiatief. Het werkt nauw samen met de BGDA en de VDAB en verwijst de werkzoekenden indien nodig door naar gespecialiseerde diensten. Allochtonen maken een belangrijk deel uit van het bereikte publiek van Tracé.

Welzijn

OTA (Ondersteuningsteam Allochtonen bijzondere jeugdzorg) is een initiatief van de VGC i.s.m. de provincie Vlaams Brabant dat aan het comité of instellingen binnen de Bijzondere Jeugdzorg begeleiding biedt bij bemiddeling. Voor het realiseren van het ondersteuningsteam in de regio Vlaams-Brabant en Brussel verleent de Vlaamse Gemeenschap subsidies aan de provincie Vlaams-Brabant. Voor het Brussels luik van het project heeft Vlaams-Brabant een overeenkomst afgesloten met de VGC.

Gezondheid

In dit beleidsdomein wordt emancipatie van allochtonen gestimuleerd via o.a. tewerkstelling in de gezondheidszorg. De VGC subsidieert immers het project 'Interculturele bemiddelaars in de gezondheidszorg' van de vzw Foyer. Ook ondersteunt de Vlaamse Gemeenschapscommissie het platform voor cultuur en geestelijke gezondheid en andere initiatieven.

Jeugd

Participatie en emancipatie van allochtone jongeren wordt ondersteund door subsidies aan Werkingen voor Kansarme Jongeren. Deze initiatieven hebben een eigen plaats gekregen binnen het jeugdwerkbeleidsplan naast andere jeugdwerkverenigingen. Binnen sommige van deze werkingen wordt naschoolse begeleiding georganiseerd. Ook via de ondersteuning van sportactiviteiten wil men de integratie en participatie van allochtone jongeren stimuleren en de sport promoten. Binnen het jeugdwerkbeleidsplan worden daarnaast ook de jeugdbewegingen gestimuleerd om allochtonen te bereiken.

In de schoot van enkele werkingen voor kansarme jongeren werd een sociale dienst opgericht die als doel heeft jongeren te begeleiden. De diensten moeten trachten de jongeren hulp te bieden in hun zoektocht door de Brusselse instellingen.

Cultuur

Een aantal Brusselse gemeenschapscentra organiseren specifieke initiatieven voor allochtonen en worden hiervoor gesubsidieerd. Deze initiatieven hebben als doel de allochtonen de weg te laten vinden naar de centra en hen op die manier in contact te brengen met het algemene aanbod van de centra.

Het gezelschap Dito Dito dat door de VGC wordt gesubsidieerd vanuit het SIF en het beleidsdomein Cultuur, heeft bij de creatie van haar programma's specifieke aandacht voor de deelname van allochtonen, als uitvoerder en als toeschouwer.

Integratiecentra

Het Regionaal Integratiecentrum Foyer Brussel en de lokale integratiecentra Dar Al Amal (Sint-Jans-Molenbeek), Güvercin (Schaarbeek), LISA (Brussel) en Buurtwerk Noordwijk werden op basis van hun erkenning als integratiecentrum door de Vlaamse Gemeenschap aanvullend gesubsidieerd door de VGC. In het kader van de implementatie van het minderhedendecreet in Brussel werd een nieuwe structuur ontwikkeld die in 2000 functioneel zal zijn.

Zelforganisaties

De zelforganisaties van migranten worden reeds geruime tijd ondersteund door de Vlaamse Gemeenschap. De ondersteuning gebeurde in eerste instantie vanuit de welzijnssector. In 1995 werd er door de Vlaamse Gemeenschap een nieuw decreet goedgekeurd voor verenigingen voor volkswontwikkelingswerk. In dit decreet werden een aantal aangepaste maatregelen opgenomen, waardoor ook landelijke verenigingen van migranten erkend en gesubsidieerd konden worden.

In 1994 werd door de Vlaamse Gemeenschapscommissie een regeling goedgekeurd voor de ondersteuning van zelforganisaties met een lokale en/of hoofdstedelijke werking in het Brusselse hoofdstedelijk gewest. Ook hier gebeurde de ondersteuning in eerste instantie vanuit de welzijnssector. Naar analogie met de Vlaamse Gemeenschap werden de middelen die voorzien waren voor de zelforganisaties van migranten in 1997 overgeheveld naar Cultuur.

In een overgangsfase werd het bestaande besluit overgenomen en geëvalueerd. Er werd vastgesteld dat de regelgeving geactualiseerd moest worden met erkenningsvoorwaarden die de realiteit van de allochtone gemeenschappen in een Brusselse context beter benaderen. Tevens bleek een professionele begeleiding van de lokale verenigingen in Brussel onontbeerlijk.

Op 4 juni 1999 keurde het College van de VGC een nieuw besluit goed voor de ondersteuning van zowel lokale en hoofdstedelijke verenigingen van migranten als hoofdstedelijke verbonden van migranten. Bij de opmaak van dit nieuwe besluit werd rekening gehouden met de eigenheid van de verenigingen naar werking en taalgebruik. Naast de eigenlijke doelstelling van het volksontwikkelingswerk m.n. het zich wapenen tegen ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen, hebben de verenigingen van migranten een bijkomende belangrijke functie die erop gericht is om de eigen cultuur beter kenbaar te maken bij de Vlaamse gemeenschap te Brussel maar ook om ingeschakeld te worden in een globaal maatschappelijk netwerk. Het accent ligt niet bij integratie maar wel bij participatie. Met dit voor ogen wordt van de verenigingen verwacht dat zij een samenwerking ontwikkelen met een door de Vlaamse Gemeenschapscommissie erkende vereniging, instelling of organisatie.

In totaal worden er een 13-tal lokale en hoofdstedelijk verenigingen erkend. Het globale subsidiebedrag voor '99 bedroeg 600.000 BEF (14873,61 EUR).

Naast de erkenning en subsidiëring van lokale en hoofdstedelijke verenigingen is ook een regeling voorzien voor de hoofdstedelijke verbonden van migranten. Deze vier hoofdstedelijke verbonden staan in voor de begeleiding en ondersteuning van de aangesloten lokale en hoofdstedelijke verenigingen in Brussel. Aangezien er in het Brusselse hoofdstedelijke gewest tal van kleinere gemeenschappen leven die niet kunnen rekenen op een ondersteuning door een verbond werd met het Intercultureel Centrum voor Migrantten (ICCM) onder meer overeengekomen om bijzondere aandacht te schenken aan deze verenigingen.

Samenlevingsinitiatieven

Het samenlevingsbeleid dat in Brussel wordt gevoerd, beoogt in eerste instantie het harmonieus samenleven in stad, buurt, wijk, straat van autochtone en allochtone stadsbewoners. In het kader hiervan subsidieert de VGC op basis van een omzendbrief en de verordening voor initiatieven die de integratie in de Vlaamse gemeenschap te Brussel bevorderen 'samenlevingsinitiatieven'. Deze initiatieven hebben tot doel een resultaatgerichte bijdrage te leveren aan het harmonieus samenleven in het Brusselse hoofdstedelijk gewest.

In 1999 werd aan 33 initiatieven een subsidie toegekend. De thema's die in deze projecten aan bod komen gaan van integratie, emancipatie en participatie over racismebestrijding en intergenerationeel werken tot interculturele communicatie. De initiatiefnemers zijn gemeenschapscentra, zelforganisaties, culturele organisaties en andere organisaties. Het globale budget dat in '99 werd toegekend bedroeg 35.400.000 BEF. (877543,08 EUR).

Emancipatiebeleid naar voyageurs en zigeuners

Voor woonwagenbewoners heeft de woonwagen een belangrijke emotionele waarde. Het is een uiting van de levensstijl van woonwagenbewoners. Op een woonwagenterrein zoeken zij vooral de familiale band op. De ondersteuning van de familie is noodzakelijk om te overleven. Woonwagenterreinen zijn gebouwd rond families in plaats van omgekeerd.

Deze eigen, culturele invulling van wonen botst echter op de grenzen van onze samenleving waar enkel het wonen in een (bakstenen) huis als woonvorm erkend en getolereerd wordt. De specifieke wooncultuur van de woonwagenbevolking wordt nochtans internationaal erkend. Het minderhedenbeleid wil dan ook de nodige inspanningen leveren om deze mobiele woonvorm ook in Vlaanderen te erkennen en te ondersteunen.

Een volwaardige erkenning van deze woonvorm vormt het vertrekpunt van het emancipatiebeleid voor deze doelgroep. Zonder deze erkenning blijven woonwagenbewoners in grote woononzekerheid leven. Deze onzekerheid maakt het op zijn beurt zeer moeilijk om de problemen van achterstand en achterstelling op de andere terreinen adequaat aan te pakken.

Welke inspanningen er in 1999 zijn geleverd om de woonzekerheid voor woonwagenbewoners een stap dichterbij te brengen wordt hieronder uiteengezet. Tot slot wordt aangegeven welke andere initiatieven er in 1999 werden genomen om de emancipatie van deze bevolkingsgroep te bevorderen.

WOONWAGENBEWONERS: WIE ZIJN ZE ? WAAR WONEN ZE ?¹

Woonwagenbewoners zijn personen met een nomadische cultuur die zich legaal in België bevinden en die traditioneel in een woonwagen wonen of gewoond hebben, in het bijzonder de autochtone voyageurs en de zigeuners en degenen die met deze personen samenleven of er in de eerste graad van afstammen (minderhedendecreet, artikel 2,3°). In deze definitie staat de nomadische herkomst centraal, maar de groep die nog werkelijk in een woonwagen woont en rondtrekt, is beperkt.

Woonwagenbewoners verschillen niet alleen van de modale burger doordat ze in een woonwagen wonen in plaats van in een bakstenen huis. Deze woonvorm is een essentieel onderdeel van de cultuur van deze groep en speelt, zowel sociaal als economisch, een essentiële rol in de overlevingsstrategie. Woonwagenbewoners zijn met mekaar verbonden door hun nomadische roots en een eigen cultuur, die teruggaat op eeuwenoude tradities en de landsgrenzen overschrijdt. De familiestructuur staat centraal en biedt een kader voor alle aspecten van het leven. Woonwagenbewoners worden ook geconfronteerd met meervoudige achterstelling en met de objectieve en subjectieve discriminatie van een minderheidsgroep.

Meerdere groepen woonwagenbewoners

Dé woonwagenbewoner bestaat niet. De woonwagenbevolking bestaat uit een aantal deelgroepen met verschillende herkomst en historische achtergrond. Het woonwagenwerk in Vlaanderen onderscheidt drie deelgroepen: voyageurs, Manoeshen en Rom.

¹ bronnen :

- Dirk Beersmans, Woonwagenbewoners en campingbewoners, een verschillende problematiek met veel gelijkenissen, in ter-Zake- Cahier februari 2000, De Wakkere Burger i.s.m. VIBOSO, p.48-50.
- (Nog niet gepubliceerde) informatiebrochure van de Vlaamse Woonwagencommissie over de woonwagenterreinen (publicatie voorzien voor juni 2000).

Voyageurs

De mensen die zich voyageur noemen zijn autochtonen. Zij stammen af van de trekkende handelaars en ambachtslui van vroeger. Diegenen die nu nog in woonwagens wonen, staan vaak op gemeentelijke woonwagenterreinen.

Velen onder hen wonen, al dan niet door de omstandigheden gedwongen, in huizen maar zij blijven zowel voor zichzelf als voor de groep echte voyageurs. Voyageurs in Vlaanderen zijn Nederlandstalig.

Manoesjen

De zigeunerbevolking die sinds de 15e eeuw in onze streken verblijft, zijn Manoesjen, Romanés voor 'mens'. Zij zouden in de 11e eeuw uit Indië zijn vertrokken. Het levenspatroon van de Manoesjen lijkt sterk op dat van de voyageurs. Gemengde huwelijken tussen deze twee groepen komen dan ook geregeld voor. Ze hechten veel belang aan het in stand houden van hun eigen taal en cultuur. Als eerste taal spreken zij hun Manoesj, als tweede taal Nederlands.

Rom

De Rom-zigeuners kwamen wellicht vanaf het midden van de 19e eeuw in verschillende migratiegolven in België aan vanuit Hongarije en de Balkan. Zij leven sterk nomadisch en in gesloten groep. Ze spreken nog steeds hun Romanés, met als tweede taal Frans. Rom staat in het Romanés voor 'man'. De vrouwen dragen bij voorkeur hun traditionele klederdracht. Mede daardoor zijn ze misschien de meest opgemerkte groep, hoewel ze in aantal het kleinst zijn. De Rom organiseren zich in familieclans die meestal uit drie à vier generaties bestaan. De ouderen genieten veel respect en oefenen gezag uit. Er geldt een strikte seksescheiding in de gemeenschap. Mannen en vrouwen hebben een aparte taakverdeling en specifieke gedragscode.

Oost-Europese Roma

Sinds de val van het IJzeren Gordijn komen grote aantallen Oost-Europese Roma naar West-Europa als vluchteling of als illegaal immigrant. Ook zij spreken Romanés, maar Frans of Nederlands zijn ze meestal niet machtig. Deze Oost-Europese Roma, die in hun land van herkomst in huizen of appartementen wonen, vragen geen woonwagenterreinen, wel een onthaalbeleid en een vestigingsmogelijkheid. Cijfers van de Raad van Europa voor 1994 schatten het aantal zigeuners in België op minimum 10.000 en maximum 15.000.

Andere zigeuners

Jaarlijks wordt ook Vlaanderen bezocht door ongeveer 1.000 gezinnen die vanuit de omliggende landen bij ons op doortocht zijn en vaak familiale of sociale banden hebben met de Belgische zigeuners.

Andere groepen die in een woonwagen wonen

Ook andere groepen kunnen in een woonwagen of caravan wonen. Een eerste groep zijn de permanente campingbewoners. Zij kiezen meestal om financiële redenen voor een woonwagen. Daarnaast worden zij ook aangetrokken door de rust en gezondheid van het groene buitengebied. Ze hebben echter geen nomadische origine en cultuur. Campingbewoners worden bijgevolg niet tot de woonwagenbevolking gerekend.

Circuslui en foorreizigers behoren dan weer tot de trekkende beroepsbevolking. Hun manier van leven en rondtrekken hangt vooral samen met de specifieke eisen van hun beroep. Deze groepen worden bijgevolg evenmin tot de woonwagenbevolking gerekend.

Hoeveel woonwagenbewoners zijn er ?

Het juiste aantal voyageurs en zigeuners in Vlaanderen is niet gekend. Gegeven de ervaringen in de Tweede Wereldoorlog willen zij niet geregistreerd of geteld worden. Bovendien is er geen vaste maatstaf om te bepalen of iemand als voyageur, Manoesj of Rom moet getypeerd worden.

Het woonwagenwerk schat het aantal voyageurs in Vlaanderen en Brussel op 6.000 mensen, het aantal Manoesjen op 1.200 en het aantal Rom op 600. De meeste woonwagenbewoners die bestendig in Vlaanderen wonen hebben de Belgische nationaliteit.

Het aantal woonwagengezinnen dat in Vlaanderen effectief in een woonwagen of caravan woont, wordt op 750 geschat. Samen gaat het om ongeveer 2.000 mensen. Van de 750 woonwagengezinnen stammen er 250 af van zigeuners. Op basis van de huidige aantallen en een inschatting van de natuurlijke aangroei, de huwelijken binnen en buiten de doelgroep en de in- en uitstroom naar huizen, verwacht men dat het aantal woonwagengezinnen dat in een woonwagen leeft tegen 2010 met 180 gezinnen - waarvan 40% Rom-zigeuners - zal aangroeien.

Waar zijn woonwagenbewoners gedomicilieerd ?

Woonwagenbewoners die in een stacaravan wonen, worden in principe gedomicilieerd op deze 'vaste' woning. Wonen ze in een mobiele constructie (een caravan), dan worden ze – net als campingbewoners, schippers en foorreizigers – gedomicilieerd op hun verblijfplaats, zijnde de standplaats of het adres van het woonwagenterrein. Voorwaarde is wel dat ze er minstens 6 maanden per jaar verblijven. Is dit niet het geval, dan kunnen woonwagenbewoners zich inschrijven op een referentieadres, dit is het adres van een persoon die bereid is de post te ontvangen.

Problematiek van het referentieadres

Het referentieadres is een waardevol instrument. Het garandeert een minimum aan onderling contact tussen de adresgever en adreshouder. In het geval van rondtrekkenden is dit een noodzakelijke voorwaarde om de sociale integratie op gang te brengen en te houden.

De huidige bepaling van artikel 1, §2, 2de lid van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters en de identiteitskaarten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, zoals gewijzigd bij de wet van 24 januari 1997 luidt als volgt:

“Het referentieadres is het adres van een natuurlijke persoon die ingeschreven is in het bevolkingsregister van de gemeente waar hij zijn hoofdverblijfplaats heeft gevestigd en waar, met de toestemming van de laatstgenoemde, een persoon zonder verblijfplaats is ingeschreven.

De persoon die op de plaats waar hij zijn hoofdverblijfplaats heeft gevestigd, de inschrijving van een ander persoon aanvaardt als referentieadres, verbindt zich ertoe daar alle voor die persoon bestemde post of alle administratieve documenten te laten toekomen.”

De wet heeft duidelijk bepaald dat een referentieadres alleen maar mogelijk is bij een **natuurlijk persoon**. Hieruit vloeien een aantal problemen voort:

- Er zijn maar heel weinig natuurlijke personen die een referentieadres willen verlenen.
- Er is bijgevolg een hoge concentratie van personen met referentieadres bij enkele adresgevers in sommige gemeenten waar enkele personen aanvaard hebben om als referentieadres te dienen.
- De continuïteit van referentieadressen is niet verzekerd. Een natuurlijk persoon kan steeds zijn toelating intrekken, hij kan ziek worden, verhuizen, ...

Deze wet is bijgevolg niet aangepast aan de woonwagenbewoners. Velen geraken moeilijk ingeschreven in een bevolkingsregister. Bovendien blijft deze inschrijving precair. Ook vanuit het oogpunt van een goed beheer van de bevolkingsregisters is de inschrijving van een zeer groot aantal personen met als referentieadres één en dezelfde natuurlijke persoon niet aanvaardbaar.

De huidige regeling moet dus gewijzigd worden. Dit zou kunnen door een wijziging in de wet waardoor de mogelijkheid gecreëerd wordt om een referentieadres ook toe te laten bij een rechtspersoon die daarvoor een bijzondere toelating moet verkrijgen van de federale minister van Binnenlandse Zaken.

Op haar vergadering van 29 april 1998 heeft de Interministeriële Conferentie voor het Migrantenbeleid deze problematiek besproken en beslist om dit dossier door te verwijzen naar een werkgroep onder voorzitterschap van de minister van Binnenlandse Zaken. Deze werkgroep moest onderzoeken hoe de regeling inzake het beheer van bevolkingsregisters kan aangepast, rekening houdend met zowel de regels van een goed beheer van de bevolkingsregisters, als de belangen van woonwageneigenaren.²

Tot op heden werd de problematiek van het referentieadres niet opgelost.

Waar wonen woonwageneigenaren ?

Rondtrekkende woonwageneigenaren moeten terechtkunnen op doortrekkerterreinen en pleisterplaatsen.

Doortrekkerterreinen zijn terreinen bestemd en ingericht voor het tijdelijk plaatsen van verkeerswaardige woonwagens. Momenteel zijn er geen doortrekkerterreinen voorzien. Enkele gemeenten hebben een regeling rond opvang van doortrekkers op pleisterplaatsen.

Een **pleisterplaats** is een terrein dat normaal gezien niet bestemd is voor het plaatsen van woonwagens maar waarop voor een beperkte periode van enkele weken verkeerswaardige woonwagens kunnen staan. Plaatsen die hiervoor in aanmerking komen, zijn bijvoorbeeld een privé- of openbaar parkeerterrein, een doodlopende of ongebruikte weg, een openbaar plein, een braakliggend stuk grond, enz. Pleisterplaatsen zijn nodig als specifieke voorziening naast doortrekkerterreinen en zijn bedoeld om het onregelmatig verblijf op te vangen. De nood aan pleisterplaatsen stelt zich vooral in de zomerperiode.

Gemeentelijke **residentiële woonwagenterreinen** zijn nagenoeg de enige plaatsen waar woonwageneigenaren legaal kunnen wonen. Een residentiële woonwagenterrein is een terrein bestemd en ingericht voor het sedentair wonen in woonwagens. Op dit terrein kan een beperkte ambachtelijke en/of commerciële activiteit plaatsvinden in overeenstemming met de heersende wetgeving.

De Vlaamse overheid subsidieert de aankoop, inrichting en uitbreiding van deze woonwagenterreinen. In januari 2000 beschikten 27 Vlaamse gemeenten samen over 387 standplaatsen op residentiële woonwagenterreinen. Slechts de helft van de woonwageneigenaren kan m.a.w. op een legaal woonwagenterrein terecht. Ze staan er meestal in familieverband. Door het tekort aan legale standplaatsen geraken de woonwagenterreinen overbevolkt, waardoor het beheer en de goede leefomstandigheden in het gedrang komen.

De overige helft van de woonwagenbevolking is aangewezen op een perceel op een privaat terrein. In een enkel geval wordt een privaat woonwagenterrein uitgebaat door een eigenaar die niet op het terrein verblijft. Doorgaans echter zijn het woonwageneigenaren zelf die een perceel huren of kopen, omdat ze niet terechtkunnen op een gemeentelijk residentiële woonwagenterrein. De meeste terreinen zijn klein met een capaciteit van 1 tot 5 gezinnen. De grond werd gekocht door één van de bewoners die, op zijn verantwoordelijkheid, al dan niet tegen betaling, zijn kinderen en eventueel andere verwanten op het terrein toelaat.

De private terreinen zijn meestal slechts summier uitgerust en zijn meestal niet vergund. Anderzijds is het moeilijk om een bouwvergunning te bekomen voor het gebruiken van een grond voor het plaat-

² Interministeriële Conferentie voor het Migrantenbeleid van 29 april 1998. Goedgekeurde voorstellen, punt 8.1 Woonwageneigenaren - referentieadres

sen van een woonwagen of caravan. Geschat wordt dat hierdoor een honderdtal gezinnen onmiddellijk bedreigd zijn.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de huidige en verwachte aanwezigheid van woonwagengezinnen in de gemeenten. De eerste kolom geeft aan over hoeveel officiële standplaatsen de gemeente beschikt. De tweede kolom geeft aan hoeveel woonwagengezinnen effectief ergens in de gemeente in een woonwagen wonen. Deze cijfers zijn een momentopname in 1999. De woonwagenbevolking is evenwel een mobiele bevolkingsgroep, zodat deze cijfers ondertussen reeds lichtjes kunnen gewijzigd zijn. De laatste kolom geeft de prognoses voor 2010.

De geraamde behoefte aan standplaatsen in 2010 is berekend op basis van de huidige aantallen en een inschatting van de natuurlijke aangroei, de huwelijken binnen en buiten de doelgroep en de in- en uitstroom naar huizen.

Tabel: Overzicht van de vraag naar en het aanbod aan residentiële standplaatsen. Momentopname in 1999 en geschatte behoefte in 2010.

Gemeente	Officiële standplaatsen in 1999	Behoefte aan standplaatsen in 1999	Geschatte behoefte aan standplaatsen in 2010
Antwerpen	38	48	62
Brecht		2	2
Mortsel	26	26	36
Wommelgem		4	5
Bonheiden		5	6
Bornem		1	1
Heist o/d Berg	10	11	13
Mechelen	27	31	37
Nijlen		1	1
Puurs		9	11
St. Kat. Waver	12	15	18
Willebroek		1	1
Geel		1	1
Grobbendonk	10	11	13
Herentals		25	30
Herselt		3	4
Laakdal		2	2
Meerhout		2	2
Mol		1	1
Oud-Turnhout		10	12
Turnhout		1	1
Vorselaar		1	
Totaal Antwerpen	123	211	260
Asse		4	6
Beersel		3	3
Dilbeek		2	2
Halle		4	6
Kampenhout		5	7
St-Pieters Leeuw		19	26
Steenokkerzeel		4	5
Vilvoorde	5	7	11
Aarschot	11	24	28
Bierbeek		3	4
Diest		5	6
Haacht		1	1
Herent		6	7

Gemeente	Officiële standplaatsen in 1999	Behoeftte aan standplaatsen in 1999	Geschatte behoefte aan standplaatsen in 2010
Holsbeek		1	1
Kortenberg		3	4
Leuven	26	23	36
Rotselaar	7	7	8
Tremelo		4	5
Zoutleeuw		4	4
Totaal Vl.-Brabant	49	129	170
As	6	8	9
Genk	45	57	65
Halen		4	5
Ham	8	7	8
Hasselt	18	17	20
Herk de Stad		2	3
Sint-Truiden	18	18	21
Zonhoven		14	17
Bree		5	6
Kinrooi		1	1
Maaseik	24	27	32
Meeuwen-Gruitrode		2	2
Bilzen	3	2	3
Maasmechelen	26	36	41
Tongeren		3	4
Totaal Limburg	148	203	237
Aalst	28	40	47
Denderleeuw		1	1
Erpe-Mere		3	5
Berlare		1	1
Dendermonde		2	3
Hamme		2	2
Waasmunster		1	1
Wetteren	15	16	19
Assenede		1	1
Eeklo		8	9
Maldegem		14	17
Destelbergen		2	2
Gent	12	33	39
Knesselare		9	11
Beveren		10	12
Sint-Niklaas		2	2
Temse		6	7
Tot O.- Vlaanderen	55	151	179
Brugge		7	8
Jabbeke		1	1
Bredene		1	1
De Panne		1	1
Tot W.- Vlaanderen	0	10	11
zonder standplaats		20	32
TOTAAL VLAANDEREN	383	750	930
TOTAAL BRUSSELS GEWEST	8	26	41

DE VLAAMSE WOONWAGENCOMMISSIE

De grote woononzekerheid maakt het bijna onmogelijk om de problemen van achterstand en achterstelling op de andere terreinen (onderwijs, sociale integratie, gezondheid, inkomen, tewerkstelling, cultuur) adequaat aan te pakken. Het emancipatiebeleid naar deze doelgroep moet m.a.w. starten bij een volwaardige erkenning van deze woonvorm en hierbij aansluitend een standplaatsenbeleid.

Om dit beleid vorm te geven, de woonzekerheid voor de woonwageneren naar de toekomst toe beter te garanderen en het inplanten, inrichten en beheren van woonwagenterreinen zo doordacht mogelijk te laten verlopen, werd begin 1997 de Vlaamse Woonwagencommissie opgericht. Hiermee gaf de Vlaamse overheid het startschot voor de uitvoering van project 7 van het strategisch plan voor het minderhedenbeleid, met name aanleggen van voldoende duurzame en aangepaste woonwagenterreinen.

In deze commissie werden de verschillende onderdelen van het standplaatsenbeleid verduidelijkt, werden een aantal sleutelbegrippen eenduidig omschreven en werden een aantal richtinggevende bepalingen geformuleerd over het inplanten, inrichten en beheren van woonwagenterreinen (zie jaarrapport 1998 van ICEM, p. 135-142).

De vorige Vlaamse regering heeft deze voorstellen van de Vlaamse Woonwagencommissie principieel goedgekeurd en heeft de commissie opgedragen volgende bijkomende voorstellen uit te werken:

- Uitwerken van een scenario voor het inplanten van woonwagenterreinen en hierbij aansluitend opmaken van een globaal budgettair plan voor de uitbouw van een adequaat aanbod aan woonwagenterreinen.
- Aanpassen van het subsidiereglement.
- Uitwerken van richtinggevende bepalingen voor het vergunnen van niet-gesubsidieerde terreinen.
- Sensibiliseren van de gemeente.

Deze opdrachten hebben de werkzaamheden van de commissie gedurende de voorbije periode bepaald. Door de regeringwissel medio 1999 is de Woonwagencommissie tijdelijk niet meer samengekomen. In december '99 is deze commissie terug van start gegaan. Sindsdien is er heel wat werk verzet..

Naar een scenario en budgettair plan voor woonwagenterreinen

Woonwagenterreinen kunnen niet om het even waar aangelegd worden. Bij de keuze van een inplantingsplaats moet rekening gehouden met verschillende factoren die zowel betrekking hebben op de omgeving als op de toekomstige bewoners.

Uitgaande van de richtinggevende bepalingen die de Vlaamse Woonwagencommissie in 1998 heeft uitgewerkt (zie jaarrapport 1998 van ICEM, p. 136) legt de commissie momenteel de laatste hand aan een scenario voor het inplanten van woonwagenterreinen. Dit scenario moet als vertrekpunt dienen voor overleg met de provincies en gemeenten over het inplanten van woonwagenterreinen. Het moet een kader bieden waarmee de Vlaamse, provinciale en gemeentelijke overheden een specifieke taakstelling kan worden toegemeten t.a.v. het wonen van woonwageneren. Het moet ook een kader bieden voor de opvang van de verdere aangroei van de woonwageneren. Het moet tenslotte, in samenwerking met de provinciale overheid, een kader bieden voor de opvang van rondtrekkenden.

Het uitbouwen van een voldoende, duurzaam en aangepast aanbod aan woonwagenterreinen is een gedeelde verantwoordelijkheid waarbij elk bestuursniveau een aantal taken dient op te nemen. Met het scenario als vertrekpunt zal de Vlaamse overheid de provincies en gemeenten ondersteunen en stimuleren bij het voeren van een beleid inzake woonwagenterreinen. De uiteindelijke keuzen dienen

echter te gebeuren in het kader van een ruim overleg tussen de Vlaamse Gemeenschap en de provinciale en lokale overheden.

Met het scenario als vertrekpunt zal de Vlaamse Woonwagencommissie eveneens een globaal budgettair plan in kaart brengen waarbij rekening zal worden gehouden met het subsidiereglement (zie verder), de middelen uit het Sociaal Impulsfonds die aangewend worden voor het aanleggen, inrichten of onderhouden van woonwagenterreinen, de gebruikersvergoeding door de bewoners te betalen en de mogelijkheden van de doelgroep om zelf te voorzien in een (niet-gesubsidieerd) residentieel woonwagenterrein.

Scenario en budgettair plan zullen in de loop van 2000 aan de Vlaamse regering voorgelegd worden.

Subsidiëring van woonwagenterreinen

Openbare besturen die een woonwagenterrein aankopen, inrichten of uitbreiden ontvangen hiervoor subsidies van de Vlaamse overheid. Ook in 1999 werd de aankoop, inrichting en uitbreiding van woonwagenterreinen gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap, administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn. Aanvragen voor subsidiëring in dit kader worden naast de afdeling Algemeen Welzijnsbeleid ook behandeld door de afdeling Gesubsidieerde infrastructuur.

De subsidiëring van de woonwagenterreinen gebeurt vanuit progr. 41.7 - ba 6301. Volgende bedragen werden in de loop van 1999 vastgelegd:

Gemeente	Bestemming	Bedrag (BEF)	Bedrag (EUR)
Maaseik	Aankoop gronden	507.000	12568,20
Leuven	Terreinverharding	7.930.670	196596,17
Leuven	Sanitaire units	5.835.847	144666,87
Aalst (Bergemeersen)	Wegenis en riolering	1.472.573	36504,13
Aalst (Bergemeersen)	Sanitaire units	10.772.719	267048,73
Aalst (Bergemeersen)	Waterleidingswerken	876.330	21723,65
Aalst (Hofstade)	Nieuwe verharding	823.284	20408,68
Wilrijk	Aanleg woonwagenterrein	47.116	1167,98
Mortsel	Aanleg woonwagenterrein	465.512	11539,74
Sint-Truiden	Sanitaire units	1.670.176	41402,58
Genk	Bodemonderzoek	778.281	19293,08
Totaal		31.179.508	772919,81

Voor het begrotingsjaar 2000 bedraagt het vastleggingskrediet 45,5 miljoen BEF (1127915,54 EUR).

Het subsidiebesluit dateert van 29 juni 1983. Waar de subsidie oorspronkelijk 60% van de kostprijs betrof, werd deze in 1990 tijdelijk verhoogd tot 90%. In 1994 werd deze verhoging tot 90% voor onbepaalde tijd vastgelegd. Uit de studie van Mens en Ruimte³ bleek trouwens dat de kwaliteit van de woonwagenterreinen gevoelig hoger ligt voor terreinen die met een 90% subsidiëring werden aangelegd.

De Vlaamse regering gaf de Vlaamse Woonwagencommissie op 19 december 1998 opdracht het bestaande subsidiereglement aan te passen rekening houdend met de reflecties, richtlijnen en berekeningen weergegeven in haar verslag aan de regering. In uitvoering van deze opdracht heeft de commissie een voorstel van wijziging van het bestaande subsidiereglement voorbereid. Een eerste aanpassing betreft de mogelijke uitbreiding van de begunstigten van de subsidie met de Vlaamse Huisvestings-

³ Mens en Ruimte, Evaluatie van bestaande woonwagenterreinen en de evoluties in de woonvorm, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 1997.

maatschappij en de door haar erkende socialehuisvestingsmaatschappijen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Op die manier kan beter tegemoet gekomen aan de grote vraag naar erkende en kwalitatieve woonwagenterreinen. Anderzijds wordt voorgesteld om het subsidiebesluit aan te passen aan de geldende regels inzake gesubsidieerde infrastructuur. Dit nieuwe voorstel moet nog door de Vlaamse regering bekrachtigd worden.

Sensibiliseren van de gemeenten

Op 23 maart 1999 organiseerde de Vlaamse Woonwagencommissie een studiedag over het beleid inzake woonwagenterreinen. Na een voorstel van de resultaten en aanbevelingen van het onderzoek van Mens en Ruimte en de krijtlijnen van het Vlaamse standplaatsenbeleid werd in werkgroepen nagedacht en gediscussieerd over volgende vragen: hoe lokaal omgaan met de inplanting van een woonwagenterrein, hoe wordt een terrein ingericht en beheerd en hoe verloopt de communicatie met de bewoners in en rond het terrein. Van deze studiedag werd een verslagboek opgemaakt.

Een informatiebrochure voor initiatiefnemers

Om het standplaatsenbeleid bij een ruimere groep van lokale beleidsvoerders bekend te maken, heeft de Vlaamse Woonwagencommissie het initiatief genomen om – naast de studiedag – eveneens een volwaardige informatiebrochure uit te brengen waarin op een bevattelijke manier wordt aangegeven wat het inplanten, inrichten en beheren van een woonwagenterrein precies inhoudt en welke kostprijs hiermee gemoeid is. Op die manier hoopt de commissie het negatieve beeld van woonwagenterreinen wat bij te stellen enerzijds en bij te dragen tot het aanleggen van kwaliteitsvolle en duurzame woonwagenterreinen anderzijds.

De brochure zal in de loop van de maand juni 2000 gericht worden verspreid. Ze zal ook via de openbare bibliotheken ter beschikking worden gesteld.

HET WOONWAGENWERK

Met het minderhedendecreet van 28 april 1998 is het woonwagenwerk een structureel onderdeel geworden van de categoriale sector. Hiertoe werd het Vlaams Centrum Woonwagenwerk geïntegreerd binnen het Vlaams Minderhedencentrum en werden er cellen voor woonwagenwerk toegevoegd aan de integratiecentra.

Het Vlaams Minderhedencentrum is nauw betrokken bij de Vlaamse en provinciale woonwagencommissies en werkgroepen. Daarnaast biedt het praktisch, juridisch en procedureel advies aan instanties (o.a. gemeenten, provincies, AROHM) betrokken bij de uitbouw en het beheer van woonwagenterreinen en draagt het ook bij tot de informatie- en ervaringsuitwisseling inzake het standplaatsenbeleid. Tenslotte is het woonwagenwerk - als onderdeel van het Vlaams minderhedencentrum - ook werkzaam op het vlak van ondersteuning en belangenbehartiging van de woonwagenbevolking.

Aan de provinciale integratiecentra (één in elke provincie en in Brussel) en aan de lokale integratiecentra van de steden Gent en Antwerpen is telkens een cel woonwagenwerk toegevoegd. Deze cellen bieden in hun regio de inhoudelijke en methodische ondersteuning van het Vlaams Minderhedencentrum aan. Met ingang van 1 mei 1999 werden 5 cellen woonwagenwerk gesubsidieerd (Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant, Brussel en Antwerpen-stad) voor een totaal bedrag van 7.800.000 BEF (193356,95 EUR). In 2000 is voor de cellen woonwagenwerk 9 miljoen BEF (223104,17 EUR) voorzien.

SECTORALE INITIATIEVEN NAAR DE WOONWAGENBEVOLKING

De woonwagenbevolking is en blijft een marginale bevolkingsgroep, ook binnen het minderhedenbeleid. Enkele beperkte initiatieven niet te na gesproken, hebben de respectieve sectoren nagenoeg geen aandacht voor deze minderheidsgroep.

Dit heeft onder meer te maken met het feit dat deze bevolkingsgroep - in tegenstelling tot de andere minderheidsgroepen - weinig redenen ziet om aan te knopen bij het gewone maatschappelijke leven en daar ook weinig heil van verwacht. Sectoren moeten m.a.w. een actief wervingsbeleid voeren naar deze doelgroep willen zij hen ook naar de reguliere maatschappelijke voorzieningen toeleiden.

Het minderhedenbeleid en de bij dit beleid betrokken sectoren hebben in de loop der jaren enige vertrouwdheid opgebouwd in het bestrijden van achterstand en achterstelling. Het beleid werd misschien soms te veel over de hoofden van de betrokkenen heen gevoerd, maar het doelpubliek was hoe dan ook vragende partij voor een emancipatiebeweging. Hoe mensen die daar weinig of niet in geïnteresseerd zijn, kunnen gemotiveerd worden om een emancipatiebeweging op gang te brengen en aandacht te hebben voor de rechten van kinderen, is minder vertrouwd terrein. Klassieke formules en structuren blijken niet te werken en hoe het dan wel moet, is evenmin duidelijk. Er is m.a.w. dringend nood aan visievorming over het ontwikkelen van een emancipatiebeleid naar deze doelgroep toe. Hierbij dienen de kinderen en jongeren specifieke aandacht te krijgen. Het Vlaams Minderhedencentrum kan hierbij, samen met de cellen woonwagenwerk, een belangrijke bijdrage leveren.

Kind en Gezin is - naast Onderwijs - één van de weinige reguliere instanties die - zij het op beperkte schaal - initiatieven ondernemen naar deze doelgroep toe. In Leuven liep er een specifieke actie t.a.v. kinderen van woonwagenbewoners. In samenwerking met de stad Leuven en de PMS-centra werd op het woonwagenterrein voor 47 kinderen in de leeftijdsgroep van 0 tot 15 jaar het vaccinatieschema in orde gebracht.

Het **onderwijsbeleid** dat reeds enkele jaren wordt gevoerd ten aanzien van de woonwagenbewoners en zigeuners (Rom-, Manoesj- en voyageurkinderen) werd in 1999 geëvalueerd. Dit betekende dat de drie basisscholen die tot hiertoe experimenteel de opvang verzorgden van de woonwagenkinderen, een doorlichting kregen. Op basis hiervan werden de verwachtingen vanuit de overheid inzake toeleiding, opvang en integratie van de doelgroep verduidelijkt. Het project werd in twee van de drie scholen geherlocaliseerd.

Ook de opdracht van het Vlaams Centrum Woonwagenwerk (VCW) werd bijgestuurd en meer toegespitst op de toeleiding van de kinderen en de contacten met het woonwagenterrein.

Op het niveau van het departement onderwijs werd de stuurgroep "trekkende bevolking" opnieuw opgestart om alle projecten met betrekking tot deze doelgroep te coördineren.

Een belangrijk aandachtspunt blijft de actualisering van de inventaris die het VCW eind 1997 opmaakte. Dit is nodig om een overzicht te krijgen van de potentiële doelgroep op het niveau van het kleuteronderwijs, het lager en het secundair onderwijs. Het is tevens belangrijk na te gaan in welke mate de doelgroep nu reeds onderwijs volgt en in welke scholen. Tegelijk zouden deze scholen bevestigd kunnen worden op welke wijze ze nu tegemoet komen aan de bijzondere behoeften van deze leerlingenpopulatie.

Emancipatiebeleid naar de trekkende beroepsbevolking

Het emancipatiebeleid richt zich tenslotte ook naar die personen die omwille van hun **trekkend beroep** met specifieke problemen te kampen hebben die een bijzondere aandacht vanwege de overheid vergen. Met de trekkende beroepsbevolking bedoelen we hier de binnenschippers, foorreizigers en circuslui.

Over deze bevolkingsgroep en inzonderheid over de foorreizigers en de circuslui is weinig geweten. Buiten een beperkt onderwijsinitiatief naar kermiskinderen zijn ons momenteel geen door de overheid gefinancierde initiatieven naar dit doelpubliek bekend. Om de trekkende beroepsbevolking en haar noden en behoeften beter te leren kennen, werd er eind 1999 in opdracht van de coördinerend minister voor het minderhedenbeleid en ten laste van de begroting van Gezin en Maatschappelijk Welzijn pr. 41.7 ba 12.01 een **onderzoeksproject** gestart.

Dit wetenschappelijk onderzoek zal een verdere en noodzakelijke input geven aan de algemene kennisopbouw over deze specifieke doelgroep van het minderhedenbeleid. Het zal ook de structurele drempels in kaart brengen die zij ervaren in hun relatie met de reguliere voorzieningen. Inzicht in deze drempels zal de overheid toelaten meer gericht initiatieven te ontwikkelen om de toegankelijkheid van de voorzieningen voor deze bevolkingsgroep te bevorderen.

Dit onderzoek moet:

- 1) Feitelijke kennis verzamelen rond elk van deze doelgroepen: binnenschippers, kermisexploitanten en circuswerkers (aantal, regionale verspreiding, leeftijdsstructuur,...).
- 2) Kwalitatieve kennis aanreiken over de leefwereld van deze groepen, de drempels die zij ervaren in hun contacten met de reguliere voorzieningen (met inbegrip van de hulp- en dienstverlening, het socio-culturele en met uitzondering van onderwijs omdat hierover reeds heel wat informatie beschikbaar is).
- 3) Beleidsaanbevelingen formuleren van mogelijke hefboomen voor een resultaatgericht emancipatiebeleid naar deze doelgroepen toe.

Schipperswerkingen

Binnenschippers zijn personen die beroepshalve met hun schip van haven tot haven reizen. De Belgische vloot bestaat uit 1.400 binnenschepen, waarvan 1.100 Vlaamse. Het aantal binnenschippers in België wordt op een 3.400 geschat. Voor de ligging van de schepen (het aanmeren) is de schipper 'gebonden' aan een bepaalde thuishaven. De havenplaats Antwerpen telt de grootste populatie. Binnenschippers wonen op hun schip waarmee zij rondtrekken van haven tot haven. Vaak zijn zij ook geneigd om terug te keren naar hun thuishaven.

Vlaanderen telt twee werkingen die zich expliciet en exclusief naar schippers richten, met name *De Schroef* (Antwerpen) en *De Boei* (Gent). Beide werkingen bieden een gelijkaardig basispakket aan diensten aan. Beide werkingen worden in stand gehouden dankzij de inzet van vrijwilligers en een beperkte professionele staf.

Via het minderhedendecreet van 28 april 1998 krijgen de schipperswerkingen de kans om hun ont-haalwerking op structurele basis uit te bouwen. Artikel 45 van het minderhedendecreet stelt immers dat de Vlaamse regering de doelgroepen van het minderhedenbeleid kan uitbreiden tot groepen van personen die wegens hun beroepssituatie tot de trekkende beroepsbevolking worden gerekend. De Vlaamse regering kan organisaties die zich tot deze groepen richten, binnen de beschikbare begrotingskredieten en onder de door haar te bepalen voorwaarden erkennen en subsidiëren. In uitvoering van deze bepaling krijgt De Schroef vzw vanaf 1 januari 1999 structurele middelen en dit tot en met eind december 2000. Voor de Boei vzw werd een voorlopig subsidiedossier ingediend in afwachting van de nog te voorziene structurele middelen op de begroting.

Opleidingen voor binnenvaartondernemers

De binnenvaartondernemer werd de laatste jaren geconfronteerd met een aantal ingrijpende evoluties. Sinds 1 juni 1997 moet de nieuwe binnenvaartondernemer kennis van bedrijfsbeheer bewijzen en sinds 1 december 1998 is het toerbeurtsysteem en het forfaitair belastingsstelsel afgeschaft en vervangen door de vrije markt. In het kader van een opwaardering en stimulering door de overheid én de noodzakelijke professionalisering van de binnenvaartsector, dit om te kunnen overleven na de liberalisering van de markt, werden een aantal opleidingsinitiatieven genomen.

In 1996-1997 werd een opleiding bedrijfsbeheer georganiseerd. Méér dan 500 cursisten werden bereikt. Als vervolg hierop werden in 1998 een nieuwe ondernemersopleiding binnenvaartondernemer en een informaticaopleiding uitgewerkt. Voor de uitwerking van deze projecten werd een overeenkomst gesloten tussen VIZO en de VZW Promotie Binnenvaart Vlaanderen. Het VIZO-centrum CMO-Waasland zorgde voor de concrete realisatie.

De *ondernemersopleiding binnenvaartondernemer* ging van start in januari 1998. 156 cursisten startten deze opleiding. In januari 1999 volgde een tweede groep van 75 cursisten. 21 schippers hebben intussen het VIZO-diploma van binnenvaartondernemer behaald. De overige +/- 200 cursisten die de cursus startten, kunnen in de loop van 2000 hun opleiding beëindigen.

Het diploma binnenvaartondernemer wordt erkend door de federale overheid – Ministerie van Verkeer – en geeft rechtstreeks toegang tot het beroep. Deze ondernemersopleiding wordt momenteel geëvalueerd, waarna de Raad Van Bestuur van het VIZO beslist het beroep ‘binnenvaartondernemer’ definitief op te nemen op de officiële beroepenlijst.

VIZO subsidieerde in 1999-2000 deze opleiding voor een bedrag van 2.000.000 BEF (49578,70 EUR). Vanaf nu zal op regelmatige tijdstippen een opleiding van start gaan om alle kandidaat binnenvaartondernemers toegang te verlenen tot het beroep. De subsidiëring valt volledig op het VIZO-budget.

In het kader van de professionalisering van de sector is de kennis van *informatica* en de aanwending van telematicatoepassingen in het bijzonder een must. Eind 1998 werd het BIVAS-systeem ingevoerd. Dit communicatiesysteem staat voor *Binnenvaart Intelligent Vraag en Aanbod Systeem* en brengt de verschillende actoren (verladers en schippers) permanent in verbinding op een virtuele markt zodat deze rechtstreeks met elkaar kunnen onderhandelen.

Om de binnenschippers met dit systeem te leren werken werd eind 1998 een inleidende informatica-opleiding georganiseerd. Dit project is verder doorgegaan in 1999. Elke binnenvaartondernemer moet immers kunnen werken met het BIVAS-systeem, wil hij communiceren met zijn opdrachtgevers om zo opdrachten binnen te halen en te kunnen overleven in de sector. De VZW Promotie Binnenvaart Vlaanderen subsidieert het organiserende VIZO-centrum rechtstreeks voor dit project.

Ligplaatskleuterklassen

Om de integratie van schipperskinderen in het onderwijs te bevorderen, ondersteunt het departement Onderwijs al enkele jaren de werking van de ligplaatskleuterklassen van de Schroef (Antwerpen) en De Boei (Gent). Er is ook een tegemoetkoming in de werking van het Vlaams netwerk voor Onderwijs aan Varende Kleuters (VNOVK) dat de beide scholen begeleidt.

Het internationale netwerk dat, onder impuls van EFECOT, werd uitgebouwd vormt een meerwaarde en zorgt voor een continuïteit in de begeleiding van de kleuters.

Onderwijs voor kermiskleuters¹

Vanuit de vaststelling dat de meeste kleuters van foorkramers geen onderwijs volgen, wordt er sinds het schooljaar '97-'98 gewerkt aan de uitbouw van een netwerk van scholen die kleuters van foorei-zigers willen opvangen. Er werd gestart in de ligplaatskleuterklassen De Schroef en de Boei. Vanaf september '98 is het echte netwerk van start gegaan in de gemeentescholen van Leuven, Oostende, Sint-Niklaas, Sint-Ursula Lier en Luik. Het is de bedoeling om een netwerk van scholen op te richten in de tien steden waar grote foren staan. Via een homepage op internet wil men meer bekendheid geven aan dit project en de scholen sensibiliseren en stimuleren om in het netwerk te stappen.

Voor meer informatie over onderwijs aan kinderen van de trekkende beroepsbevolking verwijzen we naar de homepage van EFECOT (European Federation for the Education of the Children of the Occu-pational Travellers): <http://www.efecot.net/>

¹ Uit EFECOT, Newslinje 1-99, p.26, Netwerk voor kermiskleuters in België, Brussel.

Onthaalbeleid voor nieuwkomers

Uitgaande van de vaststelling dat migratie een blijvend verschijnsel is, is het besef gegroeid dat nieuwkomers zo vlug mogelijk na hun aankomst via aangepaste programma's onthaald moeten worden. Zo kunnen zij gemakkelijker hun weg door de wirwar van instellingen vinden. Deze specifieke, categoriale aanpak is nodig om de deelname van nieuwkomers aan de samenleving te stimuleren en hun zelfredzaamheid te versterken en dit vertrekkende van hun positieve mogelijkheden. Het wegwijs maken van nieuwkomers kan bovendien spanningen voorkomen en een harmonieus samenleven bevorderen.

Om deze specifieke, categoriale aanpak te verzekeren, is het ontwikkelen en implementeren van een onthaalbeleid voor nieuwkomers in het strategisch plan voor het Vlaamse minderhedenbeleid als tweede kerndoelstelling naar voor geschoven. Einddoel is het verzekeren van een optimale deelname van de nieuwkomer aan de samenleving. Het leren van de taal, kennismaking met onze samenleving en de manier waarop ze georganiseerd is en integratie op de arbeidsmarkt worden gezien als de voorname instrumenten om deze deelname te verzekeren.

Wie is nieuwkomer ?

Nieuwkomers zijn volwassen personen van vreemde herkomst die toegelaten worden tot het grondgebied, naar Vlaanderen komen met de bedoeling hier voor langere tijd te verblijven en geen of onvoldoende Nederlands kennen.

In het kader van het minderhedenbeleid wordt deze algemene omschrijving ingeperkt tot die anderstalige nieuwkomers die achterstandskenmerken vertonen die kunnen leiden tot permanente kansarmoede. In concreto worden momenteel binnen het minderhedenbeleid volgende categorieën van nieuwkomers onderscheiden: volgmigranten, asielzoekers wiens aanvraag ontvankelijk is verklaard, erkende vluchtelingen en mensen zonder papieren die door regularisatie recht op verblijf verwerven.

Inspanningen om het onthaalmodel te verfijnen

Het onthaalbeleid is een nieuw spoor binnen het minderhedenbeleid. Pas in juli 1998 heeft de voormalige Vlaamse regering het algemeen concept voor het onthaal van meerderjarige nieuwkomers goedgekeurd. Nederlandse taallessen, maatschappelijke oriëntatie en trajectbegeleiding vanuit een onthaalbureau zijn de sleutelconcepten waarrond het model wordt opgebouwd.

In de loop van 1999 is vooral aandacht besteed aan het verder verfijnen van het onthaalmodel. Er zijn drie onderzoeken van start gegaan om de doelgroep in kaart te brengen. Een vierde onderzoek moet informatie aanreiken over de plaats en organisatie van trajectbegeleiding en maatschappelijke oriëntatie in het onthaalprogramma. Verder is er een computergestuurd cliëntvolgsysteem ontwikkeld en is er een haalbaarheidsstudie 'centrale tolkdienst' doorgevoerd. Daarnaast heeft de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten – in opdracht van de Vlaamse overheid – een project 'lokaal onthaalbeleid' uitgevoerd. En tenslotte is er in elke provincie een intergemeentelijk onthaalproject van start gegaan.

Wat deze projecten precies voorstellen komt in een eerste hoofdstuk aan bod.

Overzicht van de huidige onthaalinitiatieven

Lokaal heeft men anderzijds niet gewacht op een globaal onthaalconcept om werk te maken van het onthaal van nieuwkomers. Momenteel bestaan er reeds verschillende onthaalprojecten. De meeste projecten zijn spontaan, zonder algemeen beleidskader, van onderuit gegroeid.

Welke initiatieven er momenteel bestaan en wat zij doen, komt in een volgend hoofdstuk aan bod.

Onthaalonderwijs voor minderjarige nieuwkomers

Voor minderjarige anderstalige nieuwkomers wordt in het onderwijs – uitgaande van de rechten van het kind – aan het onthaalbeleid een specifieke invulling gegeven. In het basis en secundair onderwijs is er reeds meerdere jaren een onthaalprogramma in uitvoering.

Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers komt in een laatste hoofdstuk aan bod.

Toenemende aandacht voor nieuwkomers

Op de begroting 1999 van de Vlaamse Gemeenschap was voor de eerste keer 15 miljoen extra voorzien om het onthaalbeleid mogelijk te maken. Op de begroting 2000 is voor de eerste keer binnen het programma Maatschappelijk Welzijn een afzonderlijke basisallocatie ‘allerhande subsidies specifiek voor impulsprogramma’s in het kader van het onthaalbeleid voor nieuwkomers’ (pr 41.7 – ba 3402) voorzien. Op deze basisallocatie is 60 miljoen BEF (1487361,15 EUR) ingeschreven.

Sinds eind 1999 is het onthaal van nieuwkomers op de politieke agenda gekomen. Binnen de regering wordt de nood gevoeld om werk te maken van een degelijk en adequaat nieuwkomersbeleid. Op korte termijn moeten er beslissingen genomen over het begrippenkader, het eenduidig afbakenen van de doelgroep, het vrijwillig of verplichtend karakter van het onthaaltraject, de rol van de gemeente, het garanderen van een kwantitatief en kwalitatief toereikend onthaalaanbod, de respectieve verantwoordelijkheden binnen de Vlaamse regering enz..

Om deze beslissingen ook reeds in 2000 in praktijk te kunnen brengen heeft de Vlaamse regering n.a.v. de begrotingscontrole alvast beslist om op programma 41.1 (algemeen welzijnsbeleid) 235 miljoen BEF (5825497,83 EUR) in te schrijven voor allerhande uitgaven in het kader van inburgering. Samen met de reeds voorziene 60 miljoen BEF moeten deze middelen onder meer ook toelaten om mensen zonder papieren die ingevolge de regularisatiecampagne van de federale overheid recht op verblijf verwerven, zo vlug mogelijk naar een aangepast onthaalprogramma toe te leiden.

Het onthaalbeleid is m.a.w. volop uit de startblokken aan het komen. De uitdaging zal er nu in bestaan om dit alles in goede banen te leiden en het beleid op korte termijn dusdanig te operationaliseren, te reglementeren en te implementeren dat elke nieuwkomer zo vlug mogelijk na zijn/haar aankomst in de gemeente terecht kan in een kwalitatief onthaalprogramma.

INSPANNINGEN OM HET ONTHAALMODEL TE VERFIJNEN

Vertrekkend van de decretale opdrachten om een onthaalbeleid te ontwikkelen en te implementeren en inspeland op de ontwikkelingen in het veld en de vraag om te voorzien in een beleidskader heeft ICEM, in samenwerking met de integratiesector, de onthaalbureaus PINA (Project Integratie Nieuwkomers Antwerpen) en KOM-PAS Gent, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP) een algemeen model voor het onthaal van anderstalige nieuwkomers uitgetekend. Dit model werd in juli 1998 door de vorige Vlaamse regering goedgekeurd.

Het onthaalmodel

Doel van het onthaalbeleid is een optimale deelname aan de samenleving voor nieuwkomers. Participatie aan onderwijs en arbeidsmarkt staan centraal. Daarnaast wordt ook voldoende aandacht besteed aan de kennismaking met het sociaal-culturele weefsel van de leefomgeving.

Doelgroepen van het onthaalbeleid zijn volmigranten, erkende vluchtelingen en ontvankelijk verklaarde asielzoekers. Nieuwkomer is men slechts gedurende een beperkt aantal jaren. Mensen zonder papieren die ingevolge regularisering recht op verblijf verwerven, krijgen eveneens de kans om in een onthaalaanbod te stappen.

Het onthaaltraject bestaat uit

- Taallessen Nederlands als tweede taal (NT2). Voor deze lessen wordt doorverwezen naar de centra voor basiseducatie (CBE) en naar de centra voor volwassenenonderwijs (CVO).
- Individuele maatschappelijke begeleiding door een trajectbegeleider aangevuld met een educatief programma inzake maatschappijoriëntatie om zijn/haar sociale redzaamheid te verhogen.
- Een doeltreffende en efficiënte trajectbegeleiding naar de arbeidsmarkt;
- Netwerkvorming naar maatschappelijke en culturele voorzieningen.
- De individuele maatschappelijke begeleiding wordt overgelaten aan de vrijwilligers, het (eigen) verenigingsleven of welzijnsvoorzieningen. Zij vormen de schakel tussen de nieuwkomer en de lokale bevolking.

Het uiteindelijke doel van het onthaaltraject is de zelfredzaamheid.. Er worden drie dimensies onderscheiden:

- a. Sociale zelfredzaamheid: deze is bereikt wanneer de nieuwkomer voldoende Nederlands kent en voldoende vertrouwd is met onze samenleving om er zelfstandig zijn weg te vinden.
- b. Educatieve zelfredzaamheid: deze is bereikt wanneer de nieuwkomer in staat is om aan het reguliere educatieve aanbod deel te nemen. Voor -18 jarigen betekent dit dat men vanuit de onthaalklassen aansluiting vindt bij het reguliere onderwijs. Voor + 18 jarigen betekent dit dat men aansluiting vindt bij het eerste jaar van de gekozen reguliere opleiding.
- c. Professionele zelfredzaamheid: deze is bereikt wanneer de nieuwkomer kan instromen in de arbeidsmarkt of in staat is een beroepsopleiding te volgen. De instapvoorwaarden (o.a. kennis van het Nederlands) moeten in onderling overleg tussen de verschillende partners (Onderwijs, VDAB, VIZO) bepaald worden.

De praktische organisatie en concrete invulling van de trajecten voor nieuwkomers dient onder het gezag van de gemeentelijke overheden te gebeuren. De gemeente moet er voor zorgen dat elk nieuwkomer die tot de doelgroep behoort de kans krijgt om een onthaalprogramma te volgen. Voor wat Brussel betreft, kan de Vlaamse Gemeenschapscommissie deze taak opnemen. De Vlaamse Gemeenschap moet voorzien in de nodige financiële, logistieke en inhoudelijke bijstand. Ook de onthaalbureaus, waartoe de trajectbegeleiders behoren, moeten onder gezag van de plaatselijke overheid staan.

Voor de meeste gemeenten zal het - gezien de beperkte instroom van nieuwkomers - niet haalbaar zijn om het onthaalbeleid binnen de gemeentelijke context te organiseren en een eigen onthaalbureau te

voorzien. Deze gemeenten moeten het onthaal van nieuwkomers via regionale samenwerkingsverbanden vorm geven.

Behoeftedekkend en kwaliteitsvol aanbod NT2

Het onthaalbeleid staat of valt met het voorhanden zijn van een kwaliteitsvol en behoeftedekkend aanbod Nederlands als tweede taal. Het aanbieden van een intensieve cursus Nederlands als tweede taal behoort immers tot de kern van het onthaalbeleid.

Hierbij dient opgemerkt dat nieuwkomers weliswaar een belangrijke, maar niet de enige doelgroep van een NT2-aanbod zijn. Een aantal allochtonen die reeds langer in Vlaanderen wonen en voor wie er bij aankomst geen systematische toeleiding naar een onthaalaanbod voorhanden was, kennen nog steeds geen of onvoldoende Nederlands. Zij behoren duidelijk niet tot de doelgroep van het onthaalbeleid maar behoren wel tot de doelgroepen van het emancipatiebeleid. In het kader van het emancipatiebeleid moeten er extra inspanningen geleverd om deze groepen alsnog naar het aanbod Nederlands als tweede taal toe te leiden.

Over het aanbod NT2 werden er op de Rondetafelconferentie NT2 van 1993 afspraken gemaakt tussen de grote aanbodverstrekkers NT2 voor volwassenen. In uitvoering van deze afspraken moeten laaggeschoolde anderstaligen terecht kunnen bij de centra voor basiseducatie en hogergeschoolden bij de centra voor volwassenenonderwijs. Hooggeschoolde nieuwkomers kunnen bij de universitaire talentcentra terecht. Op deze Rondetafelconferentie werden niet alleen taakafspraken gemaakt, maar werden – op basis van diepgaande analyses – aanbevelingen geformuleerd over de programma's NT2, het nodige studiewerk en de nodige omkadering. Totnogtoe zijn deze aanbevelingen niet in praktijk omgezet. De huidige regeringsploeg heeft de intentie om alsnog de draad terug op te nemen en de aanbevelingen opnieuw te bekijken.

Centra voor basiseducatie

De centra voor basiseducatie (CBE) zijn de reguliere aanbodverstrekker NT2 voor laaggeschoolden¹. Het NT2-aanbod maakt ongeveer een derde tot de helft uit van het totale aanbod in de CBE. De cursisten NT2 zijn onder andere, maar niet uitsluitend nieuwkomers.

In het schooljaar '97-'98 registreerde het Vlaams Ondersteuningscentrum voor de Basiseducatie (VOCB) 566.868 deelnemersuren NT2². In het schooljaar '98-'99 liep dit aantal op tot 648.380 deelnemersuren NT2. In 1998 waren er in totaal 7.047 cursisten NT2 in de basiseducatie, in 1999 liep dit aantal op tot 8.252. Op dit ogenblik wordt een aanzienlijk deel van het NT2-aanbod gefinancierd met additionele - vooral SIF- middelen.

De centra voor basiseducatie registreren ook de wachtenden voor een NT2-opleiding. Wachtenden zijn kandidaat-cursisten die zich hebben aangemeld voor een NT2-groep en waarvan reeds een intakegesprek is afgenomen. Voor hen is het duidelijk in welke groep zij moeten instappen. Die groep is echter reeds volzet of wordt op dat ogenblik niet georganiseerd omdat - omwille van de beperkte middelen - aan andere groepen voorrang wordt verleend. Daarnaast zijn er vaak nog aanmeldingen van potentiële deelnemers, waarvan nog geen intake-gesprek werd afgenomen. Deze aanmeldingen werden niet opgenomen in de lijst met wachtenden.

De registratie van de wachtenden gebeurt ook niet op een gestandaardiseerde wijze. Het ene centrum maakt enkel tijdens de inschrijvingsperiodes systematisch lijsten van wachtenden op, het andere centrum registreert permanent het aantal kandidaat cursisten die zich voor NT2 melden. In januari 2000 werden er door de CBE in totaal 2.304 kandidaat cursisten NT2 geregistreerd.. Dit cijfer geeft enkel

¹ Naast NT2 en alfabetisering van anderstaligen zijn er nog drie andere leerdomeinen in de CBE: Nederlands als Moedertaal, rekenvaardigheid en sociale kennis en vaardigheden.

² Het betreft hier het aantal uren dat de cursisten werkelijk aanwezig was in de cursus. Geschat wordt dat het aantal deelnemersuren op basis van inschrijving en duur van de opleiding ongeveer 15% hoger ligt.

een algemene aanduiding over de omvang van het tekort. Het aantal personen op wachtlijsten kan immers van dag tot dag variëren.

Bovendien dient opgemerkt dat de wachtlijsten een gedeeltelijk vertekend beeld geven:

- Momenteel worden wachtlijsten beperkt door de intensiteit van de cursussen te verlagen van 12 uur tot 9 uur of soms zelfs 6 uur waardoor het leertraject van de cursist verlengd wordt enerzijds maar waardoor méér cursisten in het aanbod kunnen stappen anderzijds.
- Nagenoeg het volledige NT2-aanbod wordt besteed aan niveau 1 (beginnersniveau), eventueel nog niveau 2. Omdat men zoveel mogelijk cursisten wil bereiken en de vraag naar het beginnersniveau het grootst is, komen de hogere taalniveaus niet aan bod. Dit heeft voor gevolg dat gevorderden niet kunnen doorstromen naar niveau 3 en 4, terwijl een basiskennis Nederlands vaak onvoldoende is om een beroepsopleiding van de VDAB te kunnen volgen.
- Om de wachtlijsten te beperken worden er meer deelnemers in de groepen toegelaten dan eigenlijk wenselijk is. Vaak start men een NT2-groep met 20 deelnemers, soms zelfs met 30. In andere programma's van de basiseducatie is dit helemaal niet gebruikelijk.

Centra voor volwassenenonderwijs

De centra voor volwassenenonderwijs zijn de reguliere aanbodesinstelling NT2 voor hogergeschoolden. Net zoals in de CBE zijn de cursisten NT2 ook hier onder andere, maar niet uitsluitend nieuwkomers. In het schooljaar '97-'98 werden er in totaal 76.607 lerarenuren NT2 ingericht. In '98'99 liep dit op tot 85.951 lerarenuren. Voor het schooljaar '99 -'00 zijn er 103.889.lerarenuren NT2.

De meeste CVO-scholen leggen geen wachtlijsten NT2 aan. Dit betekent niet dat hun aanbod NT2 toereikend is. De meeste scholen moeten de inschrijvingsperiode vervroegd afsluiten omdat het maximaal aantal cursisten al veel vroeger bereikt is. Een aantal scholen leggen wel wachtlijsten aan. In januari 2000 registreerden deze scholen in totaal 604 wachtenden.

CVO-scholen vragen vooral een verhoging van het aanbod om meer intensieve cursussen te kunnen aanbieden en om het modulaire aanbod te kunnen verhogen zodat meerdere instapmomenten per jaar mogelijk zijn. Sommige scholen kampen niet zozeer met een tekort aan uren maar met een tekort aan leraren en leslokalen om in hun regio een behoeftedekkend aanbod te kunnen verzorgen.

Bonte Was: een multimediale aanpak

Bonte Was is een multimediale basiscursus Nederlands voor volwassen anderstaligen. Op 17.12.1999 keurde de Vlaamse regering het besluit goed houdende de toekenning van een subsidie 1999 aan de KU Leuven, Steunpunt NT2. Via dit besluit werd een subsidie van 10 miljoen BEF (247893,52 EUR) toegekend bedoeld als ondersteuning van de loon- en werkingskosten voor het werkjaar 1999-2000. De subsidie wordt aangerekend op het programma 41.1 - ba 33.03.

Het betreft hier een verder zetten van de subsidiëring van de ontwikkeling en productie van een taakgerichte multimediale basiscursus Nederlands voor volwassen anderstaligen. De ontwikkeling en productie gebeuren over een periode van drie jaar (1998-2000).

Deze cursus is bedoeld voor een breed publiek anderstalige volwassenen, gealfabetiseerd in het Latijns schrift, die nog geen of slechts weinig Nederlands kennen. Laaggeschoolden vormen de eerste en voornaamste doelgroep maar de cursus biedt ook mogelijkheden voor hogergeschoolden.

De basiscursus bestaat uit een aaneenschakeling van taken geïntegreerd in een soapachtige verhaalstructuur rond zes personages in en rond een wasserette met appartementsblok. De personages en de taalleerders met hen komen in allerlei situaties terecht waarbij ze steeds weer andere opdrachten moeten vervullen. De taalleerders moeten deze opdrachten juist uitvoeren en op die manier neemt zijn/haar taalvaardigheid toe. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat dit zogenaamde taakgericht

onderwijs een efficiënte en effectieve manier is om een nieuwe taal te leren. Met de nieuwe technologieën is het mogelijk dit nu in praktijk te brengen.

De taalleerder heeft tijdens het proces steeds de mogelijkheid om de aangeboden informatie opnieuw te bekijken of te beluisteren (plannen, tabellen, video-/audiofragmenten).

Opdat dit basismateriaal voor taalleerders met verschillende scholingsachtergronden bruikbaar zou zijn, wordt veel aandacht besteed aan de ondersteunende mechanismen die in de cursus ingebouwd worden. Vooral voor de lager geschoolden is dit van belang.

Na het doorlopen van deze cursus (75 uren) bereikt men een basisniveau. Het bevat de elementaire taalvaardigheid die nodig is voor het minimaal functioneren binnen de maatschappij. In het basisniveau worden ongeveer 1500 doelwoorden aangeboden.

Om het gewenste basisniveau te bereiken is een combinatie vereist van multimediale lessen met een aantal contacturen bij een lesgever (of een andere taalvaardig iemand) zodat extra aandacht kan besteed worden aan zuiver communicatieve activiteiten die moeilijk met de computer uitgevoerd kunnen worden. In een vervolgopleiding kan er dan geselecteerd worden voor een cursus in functie van sociale redzaamheid of een cursus in functie van professionele of educatieve redzaamheid.

Het werkstation waarop het materiaal uiteindelijk moet draaien moet een standaard multimediacomputer zijn (in geval van CD-ROM) of een computer met gratis toegang tot het web in bibliotheken, culturele centra, ... (in geval van online-beschikbaarheid).

Naast de eigenlijke cursus wordt ook een gebruikersmodule voor lesgevers/begeleiders en taalleerders ontwikkeld.

Multimediale leermiddelen leiden naar nieuwe manieren van leren. Het combineren van nieuwe technologieën met recente inzichten uit de taaldidactiek is om diverse redenen belangrijk:

- De organisatie van het onderwijs kan veel efficiënter gebeuren wanneer een groot deel van de materialen via de computer wordt aangeboden.
- Het leerproces kan tot op zekere hoogte geïndividualiseerd worden. De taalleerder kan op eigen tempo een eigen leerweg uitstippelen.
- Voor didactisch begeleide werkkaders kunnen de lestijden over een bepaalde periode soepeler verdeeld worden. Het aanbod kan dan intensiever worden. Door het grote aandeel zelfstandig leren hoeft het aantal contacturen per week niet op te lopen.
- Vorderingen en acties van de taalleerders worden geregistreerd wat de evaluatie en opvolging vergemakkelijkt.
- Multimediale leermiddelen laten toe om de realiteit waarin taalleerders zullen moeten functioneren voor een groot stuk in de leersituatie binnen te halen.
- Een belangrijk voordeel van multimediale leermiddelen - zeker op een basisniveau - is dat taalleerders minder drempels ondervinden om te participeren. Tijdens het werken aan communicatieve computertaken kunnen taalleerders makkelijk op niet-verbale wijze input geven.

De globale sturing van het project is in handen van een consortium, met vertegenwoordigers vanuit Steunpunt NT2, de integratiecentra, Onderwijs Sociale Promotie van de verschillende netten, ICEM-werkgroep nieuwkomers, ... die de werking, ontwikkeling en de productie van Bonte Was opvolgen. Het provinciaal integratiecentrum Limburg en het Steunpunt NT2 vormen de drijvende krachten achter dit consortium. De ontwikkeling van Bonte Was wordt nauw opgevolgd door een resonansgroep van taallesgevers uit het Vlaamse volwassenenonderwijs die scripts en scenario's beoordelen en bespreken met de materiaalontwikkelaars.

De samenstelling van het consortium en de werking van de resonansgroep brengen met zich mee dat Bonte Was op dit moment al ruim bekend is bij lesgevers NT2. De wisselwerking tussen lesgevers en ontwikkelaars bevordert de kwaliteit en de inzetbaarheid van het eindproduct en bereidt zowel een vlotte en ruime implementatie voor als de verzameling van gegevens voor evaluatief onderzoek.

Het consortium heeft geopteerd voor het ontwikkelen van een taakgerichte multimediale taal cursus.

Immers wat er aan commerciële educatieve software voor het Nederlands beschikbaar is, is momenteel niet afgestemd op de doelgroep van lagergeschoolde tweede-taalleerders zowel wat talige inhoud als didactische principes betreft.

Op dit ogenblik is het multimediascenario grotendeels ontwikkeld en bestaat er een demo met drie voorbeelden van taken. Eind oktober 1999 was het multimediageraamte van de volledige cursus geprogrammeerd. Resten nog het volledig invullen van het multimediageraamte met de juiste assets, het ontwikkelen van een goede leerders- en begeleidersmodule en het plannen van de implementatie. Men heeft besloten dat het Steunpunt NT2 zal instaan voor de volgende fase, gezien de noodzakelijke wetenschappelijke ondersteuning. Het nog nodige bedrag voor de uiteindelijke multimediaproductie ligt rond de 8 miljoen BEF (198314,82 EUR).

Behoeftedekkend, kwaliteitsvol aanbod MO

Het belang van maatschappelijke oriëntatie (MO) wordt algemeen erkend, maar over de concrete vormgeving is er nog geen eenduidigheid. Ook blijkt de nieuwkomer niet altijd even gemotiveerd om dit onderdeel van het programma te volgen. Op het terrein is er discussie over de wenselijkheid en haalbaarheid van MO in de eigen taal, een contacttaal of het Nederlands. En inhoudelijk zijn er ook grote verschillen.

Om ter zake duidelijkheid te verschaffen en de overheid toe te laten beslissingen te nemen over de uitbouw van een behoeftedekkend, kwalitatief hoogstaand MO-aanbod, loopt momenteel – in opdracht van de coördinerend minister voor het minderhedenbeleid - een onderzoeksproject. Het onderzoek is eind december 1999 van start gegaan. De eindconclusies worden tegen november 2000 verwacht. Het onderzoek wordt van nabij opgevolgd door de ICEM-werkgroep Nieuwkomers.

Het onderzoek moet in de eerste plaats toelaten de finaliteit en organisatie van MO uit te klaren. Volgende vragen moeten in elk geval beantwoord worden: Wat is het belang van MO? Welke informatie moet minimaal in het MO-pakket vervat zitten? Op welk niveau (lokaal, provinciaal, Vlaams) en door wie dient het cursusmateriaal ontwikkeld? Hoe kan de koppeling met NT2 plaatsvinden? Hoe kan het aanbod georganiseerd worden, rekening houdend met de heterogeniteit en de geografische spreiding van de doelgroep? Hoe moeten de lesgevers georganiseerd worden? Gebeurt het aanbod best decentraal, door het onthaalbureau, zo ja, hoe los je dan het probleem op van de taaldiversiteit? Is centrale pooling van aanbodverstrekkers meer aangewezen? Wie neemt dan de organisatie op zich? Kunnen er verschillende methodes worden aangewend in functie van de doelgroepen (klassikaal, gebruik van multimedia,...)? Wat is het profiel van de lesgevers? Welke deskundigheid is vereist om MO te kunnen geven? Hoe wordt deze bijgebracht en onderhouden? Op welke wijze kan aan kwaliteitsbewaking worden gedaan?

Beroepsgerichte trajecten

Zo snel mogelijk werk vinden is één van de grootste bekommernissen van veel nieuwkomers. Sommige nieuwkomers beginnen niet aan een onthaalprogramma of haken voortijdig af omdat ze een (veelal kwalitatief minder goede) job gevonden hebben. Bij het uitwerken van een onthaalbeleid dient hier terdege mee rekening gehouden.

Dit impliceert dat trajecten die leiden naar professionele zelfredzaamheid voldoende aandacht moeten krijgen. Voor veel nieuwkomers duurt een traject gericht op werk te lang. Trajecten moeten kunnen ingekort worden en het deeltraject Nederlands moet kunnen parallel lopen met werk of opleiding. Bovendien moeten beroepsgerichte trajecten meer beogen dan nieuwkomers zomaar snel aan het werk te helpen. Het beroepsgerichte aanbod moet zo gedifferentieerd mogelijk zijn zodat elke nieuwkomer op termijn een job kan vinden die zo goed mogelijk aansluit bij zijn/haar mogelijkheden en verwachtingen. Momenteel komt het merendeel van nieuwkomers en andere anderstaligen terecht in beroeps-

opleidingen in de secundaire sector. Er zijn bijvoorbeeld nauwelijks beroepsgerichte taalcursussen die voorbereiden op een beroepsopleiding of een job in de tertiaire sector.³

VESOC-project 'Werk voor nieuwkomers'

De rol van de onthaalbureaus bij toeleiding naar werk is eerder beperkt. Zij moeten enkel – rekening houdend met het uitgetekende traject voor de nieuwkomer – overdragen naar de reguliere betrokken partners.

Omdat er zich rond deze overdracht een aantal knelpunten en problemen voordoen, gaan er in het voorjaar 2000 twee proefprojecten van start waarin nieuwkomers die het onthaaltraject (bijna) hebben afgerond begeleid worden in de overstap naar beroepsopleiding en arbeidsmarkt. De aandacht gaat specifiek naar (arbeidsmarktgerichte) screening, (criteria voor) afstemming tussen de partners, NT2 (taalstages en Nederlands op de opleidingsvloer), intensieve trajectbegeleiding gestuurd door een coach, maximale alternering (stages) in de beroepsopleiding en onthaal in de onderneming (met nazorg).

Gedurende de loop van het project wordt daarnaast stap voor stap gewerkt aan het uitschrijven van een handleiding of draaiboek voor het opzetten en begeleiden van arbeidsmarktgerichte trajecten voor nieuwkomers. Zo krijgt men een gemakkelijk overdraagbaar en flexibel toepasbaar werkinstrument dat ter beschikking wordt gesteld (via de onthaalbureaus) aan de trajectbegeleiders van nieuwkomers.

Dit project kadert binnen het actieprogramma in uitvoering van het VESOC-akkoord 'Tewerkstelling Migranten' van 8 juni 1998.

Trajectbegeleiding

Een goed onthaalprogramma is een programma op maat van de nieuwkomer. Elke nieuwkomer moet een traject kunnen doorlopen dat zo goed mogelijk aansluit bij zijn/haar scholingsgraad, werkervaring, mogelijkheden en toekomstverwachtingen. Dergelijk maatwerk kan pas wanneer de trajectbegeleiding op een deskundige manier gebeurt én wanneer er daarnaast een goed en gedifferentieerd educatief aanbod voorhanden is.

De trajectbegeleider vervult een sleutelrol binnen het onthaalprogramma. Het is dan ook belangrijk dat trajectbegeleiding ernstig wordt genomen en op een professionele manier gebeurt. Momenteel beperkt de rol van trajectbegeleider zich nog te vaak tot het een doorverwijzen naar het educatief aanbod.

Om de functie van trajectbegeleiding nader uit te tekenen, is er eind 1999 eveneens een onderzoek van start gegaan. Het onderzoek moet toelaten het concept en de finaliteit van trajectbegeleiding duidelijk te bepalen en het profiel en de functie van de trajectbegeleider duidelijk te omschrijven. Aspecten die het onderzoek alvast moet uitklaren zijn: de wijze waarop en de voorwaarden waaronder de trajectbegeleiding kan worden georganiseerd, de setting van waaruit de trajectbegeleiding bij voorkeur wordt georganiseerd, rekening houdend met de diversiteit (centraal of decentraal) en de caseload van een trajectbegeleider, rekening houdend met de diversiteit zowel lokaal als binnen de doelgroep zelf.

De eindconclusies van het onderzoek worden tegen november 2000 verwacht. Dit onderzoek wordt van nabij opgevolgd door de ICEM-werkgroep Nieuwkomers.

Het (lange) onthaaltraject in de praktijk

Nederlands leren en je klaar maken voor het reguliere arbeidscircuit vergt soms veel geduld, wachten en motivatie zoals blijkt uit onderstaand voorbeeld uit Gent⁴.

³ Bron: Fermont Ignace, Een onthaalprogramma voor elke nieuwkomer. Een uitdaging voor de Vlaamse Gemeenschap, de gemeenten, de OCMW's en vele andere partners. Eindverslag van een project uitgevoerd door VVSG in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap, Brussel, maart 2000.

⁴ Uit: Vlaams Minderhedencentrum, Kennen ze nu nog geen Nederlands? Nota vanwege de werkgroep NT2, Brussel, 14 maart 2000

- Maart '99: Ömer, een Turkse nieuwkomer komt toe in Gent. Hij heeft tot zijn 17^e gestudeerd in Turkije. Hij is financieel ten laste van zijn echtgenote. Zijn motivatie om zo snel mogelijk een inkomen te verwerven is hoog. Hij beseft dat hij zijn kansen op werk verhoogt als hij Nederlands leert, dus neemt hij contact op met het nieuwkomersbureau.
- September '99: hij kan beginnen met een intensieve cursus NT2 en MO. Hij wordt bovendien begeleid bij het uitstippelen van zijn traject. Na 4,5 maanden slaagt hij met goede resultaten.
- Februari 2000: Ömer kan niet terecht bij de VDAB. Hij kan immers geen arbeidskaart krijgen omdat zijn verblijfsvergunning nog niet in orde is. Hij beslist zich in te schrijven voor de intensieve cursus van het Talencentrum. Daar hij in aanmerking komt voor een beurs van de stad Gent (hij woont in Gent en is ten laste van zijn echtgenote die een basisinkomen heeft) betaalt hij geen 7.500 BEF maar 2.500 BEF voor één niveau. Hij komt op de wachtlijst terecht en kan in april starten.
- Mei 2000: de cursus van het Talencentrum gaat te snel voor Ömer. Hij slaagt niet voor de test en kan daardoor niet langer een beurs krijgen van de stad Gent. Zelf kan hij geen 7.500 BEF betalen. Vóór september begint er in Gent geen nieuwe cursus. Van mei tot augustus ligt zijn traject stil.
- September 2000: na de instaptoets bij een centrum voor volwassenenonderwijs wordt Ömer ingeschreven voor niveau 1. Terug naar af. In november krijgt hij een verblijfsvergunning en een arbeidskaart. Hij schrijft zich in voor een arbeidsintensieve VDAB-cursus die start in februari.
- Februari 2001: gedurende 20 weken volgt Ömer een cursus Nederlands voor technische beroepen. Met succes.
- Juli 2001: de cursus Nederlands is afgelopen. De beroepsopleiding waarvoor Ömer zich heeft ingeschreven start pas in januari 2002. Zijn traject ligt stil gedurende 6 maand. Hij zoekt werk en doet enkele deeltijdse jobs.
- Januari 2002: start van de beroepsopleiding. Duurtijd: 1 jaar.
- Januari 2003: Ömer is klaar voor het reguliere arbeidscircuit.

Het traject Nederlands heeft 2,5 jaar geduurd. Daarvan heeft hij 1 jaar en 3,5 maand effectief les gekregen, waarvan 10,5 maand intensief. Het volledige opleidingstraject in functie van werk duurde 4 jaar. Gedurende 18 maand heeft hij noodgedwongen gewacht op een instapmoment.

Buiten de steden is de situatie nog minder rooskleurig. Er zijn minder instapmomenten. Bovendien moeten mensen zich vaak verplaatsen om een cursus te kunnen volgen. Het openbaar vervoer is niet altijd goed geregeld. Een (tweede) auto is niet altijd haalbaar.

Cliëntvolgsysteem

Teneinde de krachtlijnen van het onthaalbeleid te kunnen vertalen in een concrete werking, is het onontbeerlijk te kunnen beschikken over een computergestuurd cliëntvolgsysteem. Een dergelijk systeem, dat kan beschouwd worden als een vertaling in informaticatermen van het onthaalbeleid, laat toe om systematisch werving, instroom, profiel, educatief traject, contacten met externen,... te registreren, te beheren en op te volgen.

Dit moet toelaten de individuele voortgang van de nieuwkomer te volgen en waar nodig bij te sturen en is dan ook onmisbaar voor een doeltreffende trajectbegeleiding. Bovendien wordt op die manier tevens managementinformatie gegenereerd die van belang is voor de werking van het onthaalbureau. Tenslotte maakt een uniforme registratie ook een efficiënte en accurate rapportage aan de overheid mogelijk. Een veralgemeend gebruik geeft een duidelijk beeld op de werkzaamheden die op de verschillende locaties worden verricht en is een onmisbaar instrument voor de evaluatie en opvolging van het onthaalbeleid.

Teneinde dit voor heel Vlaanderen te bewerkstelligen, gaf Vlaamse overheid in 1999 opdracht aan de Nederlandse firma 'COACH' om, via een proefproject in 5 onthaalbureaus, de bruikbaarheid van hun registratie- en cliëntvolgsysteem voor de Vlaamse onthaalbureaus te evalueren. Gedurende een perio-

de van 5 maanden werd het systeem door de deelnemende projecten uitgetest en getoetst op zijn gebruiksvriendelijkheid en efficiëntie.

Bij de afsluiting van het proefproject in februari 2000 heerste algemeen een grote tevredenheid over het verloop van het proefproject en de mogelijkheden van het cliëntvolgsysteem.

Dit betekende meteen het startsein voor een bredere implementatie van het cliëntvolgsysteem als instrument van het Vlaamse onthaalbeleid. De voorbereidende stappen worden momenteel genomen zodat eind 2000 reeds in 25 onthaalbureaus het cliëntvolgsysteem in gebruik kan worden genomen.

De nieuwkomers in kaart

De slaagkans van het onthaalbeleid is mede afhankelijk van de mate waarin het doelpubliek bereikt wordt en gemotiveerd wordt om het onthaaltraject te volgen en af te ronden. Het onthaalmodel zoals hierboven beschreven dient bovendien rekening te houden met de diversiteit van de doelgroep.

Omdat er over de nieuwkomers - het aantal, hun profiel, hun noden en verwachtingen - weinig geweten is, lopen er momenteel – in opdracht van de coördinerend minister voor het minderhedenbeleid - drie onderzoeken om de doelgroep - mannen zowel als vrouwen - beter in kaart te brengen, met name:

- Een onderzoek naar het profiel en de verwachtingen van Marokkaanse nieuwkomers.
- Een onderzoek naar het profiel en de verwachtingen van de Turkse nieuwkomers.
- Een onderzoek naar het profiel en de verwachtingen van enkele specifieke doelgroepen van het onthaalbeleid in het kader van het Vlaamse minderhedenbeleid, met name erkende vluchtelingen en ontvankelijk verklaarde asielzoekers enerzijds en volgmigranten andere dan Turken en Marokkanen anderzijds.

De onderzoeken moeten informatie toeleveren over de nieuwkomers zelf, de omgeving van de nieuwkomers en de ervaringen met en de houding tegenover het bestaande onthaalaanbod. De onderzoeken zijn eind 1999 gestart en lopen tot december 2000. De ICEM-werkgroep Nieuwkomers volgt deze onderzoeken van nabij op.

Opstart centrale tolkendienst

Voor een efficiënte werving, intake en begeleiding van de nieuwkomer is het cruciaal om beroep te kunnen doen op een tolk, zeker wanneer communicatie via een gemeenschappelijk contacttaal niet mogelijk is. Ook andere maatschappelijke diensten kampen regelmatig met problemen omwille van een gebrek aan communicatiemogelijkheden met anderstalige nieuwkomers.

Vanuit de vaststelling dat er momenteel onvoldoende professionele tolken zijn om deze communicatieproblemen te ondervangen, werd reeds in 1998 het voorstel gelanceerd om een centrale telefonische tolkendienst voor Vlaanderen op te richten. De haalbaarheid hiervan is gebleken uit een korte studieopdracht uitgevoerd door de Mercator Hogeschool in de zomer van 1999, in opdracht van de toenmalig coördinerend minister voor het minderhedenbeleid, de heer Luc Martens.

De studie bevestigt het nut van een centrale tolkendienst. Alle bevroegde maatschappelijke diensten getuigden een acute behoefte te hebben aan een georganiseerde tolkendienst die op een flexibele manier tolken kan inzetten.

Verder belicht de studie de vorm en voorwaarden voor de oprichting van een tolkendienst. Daarbij wordt ruime aandacht besteed aan de bereikbaarheid, doeltreffendheid en laagdrempeligheid van de dienst, en de beschikbaarheid en professionaliteit van de tolken.

Eind oktober 1999 verleende minister Mieke Vogels, de huidige coördinerend minister voor het minderhedenbeleid, haar akkoord om in 2000 met de opbouw van een centrale tolkendienst van start te gaan. De minister stelt een startkapitaal van 9 miljoen in het vooruitzicht dat moet toelaten om een minimale telefonische dienstverlening – berekend op 16 oproepen per dag - te laten aanbieden door professionele en kwaliteitsvolle tolken.

Vanaf mei 2000 gaat de uitbouw van de tolkendienst effectief van start. Een voltijds coördinator zal instaan voor de begeleiding van dit proces tijdens een voorbereidingsfase van 6 maanden.

De opdracht wordt afgesloten met een kant en klaar concept voor een tolkendienst, dat vanaf november 2000 operationeel is. Parallel hiermee wordt een tolkenregister samengesteld, waarin alle tolken die voldoen aan bepaalde criteria inzake kwaliteit, professionaliteit en deontologie, worden opgenomen.

Ondersteunen van het lokaal onthaalbeleid

Project lokaal onthaalbeleid

De gemeente moet er voor zorgen dat elke nieuwkomer die tot de doelgroep behoort de kans krijgt om een onthaalprogramma te volgen. Om de rol van de lokale besturen in het onthaalbeleid te verduidelijken heeft de Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), in opdracht van de coördinerend minister voor het minderhedenbeleid, een experimenteel project lokaal onthaalbeleid uitgevoerd.

Het project is uitgevoerd in nauwe samenwerking met het Vlaams Minderhedencentrum. Hierdoor kon niet alleen aandacht besteed aan het in kaart brengen van de rol van de lokale besturen in het onthaalbeleid en hun verwachtingen en bekommernissen ter zake, maar kon ook meer duidelijkheid verschaft over de afbakening van de verantwoordelijkheden van de lokale besturen en de categoriale sector op het vlak van lokaal onthaalbeleid.

Er werd gepraat met mandatarissen en ambtenaren van meer dan 20 steden en gemeenten die al met onthaalbeleid bezig zijn. Uit deze gesprekken kwam onder andere naar voren dat veel steden en gemeenten principieel bereid zijn om aan het onthaalbeleid mee te werken op voorwaarde dat de Vlaamse Gemeenschap, als eindverantwoordelijke, eerst zorgt voor een duidelijk kader, voldoende financiële middelen en de nodige ondersteuning. Toch lopen niet alle gemeenten even warm voor een onthaalbeleid voor nieuwkomers. Vooral voor sommige landelijke gemeenten met relatief weinig nieuwkomers is het onthaalbeleid absoluut geen prioriteit. De problematiek is niet zichtbaar in de gemeenten en daarom ziet niet iedereen in de gemeente het nut in om hier middelen voor vrij te maken. Kleine gemeenten voelen zich vaak ook niet deskundig genoeg in deze materie. Verder zijn heel wat gemeenten van oordeel dat de federale en de Vlaamse overheid al te veel taken naar de gemeenten doorschuiven zonder voor de nodige middelen en ondersteuning te zorgen. Het onthaalbeleid vinden ze een zoveelste voorbeeld hiervan.

Dit project liep van 01.06.99 tot 31.03.2000. De bevindingen en resultaten van dit project zijn neergeschreven in een eindverslag⁵ dat op 31 maart 2000 aan de pers werd voorgesteld. De projectsubsidie bedroeg 1.650.365 BEF (40911,48 EUR).

Projecten intergemeentelijke samenwerking

Omdat het voor de meeste gemeenten - gegeven het beperkte aantal nieuwkomers - niet mogelijk is om het onthaalbeleid binnen de gemeentelijke context te organiseren en een eigen onthaalbureau te voorzien, moet er gezocht naar regionale samenwerkingsverbanden.

Om nader inzicht te verwerven in de mogelijkheden en vormgevingen van het regionaal onthaalmodel is in 1999 in elke provincie een project rond intergemeentelijke samenwerking van start gegaan. Deze projecten werden gesubsidieerd met een experimentele projectsubsidie minderhedenbeleid 1999. Volgende intergemeentelijke onthaalprojecten werden goedgekeurd:

Naam	Onderwerp	bedrag (BEF)	bedrag (EUR)
MIKST	Intergemeentelijk nieuwkomersproject fase 1	450.000	11155,21
PRIC Limburg	Regionaal onthaalmodel voor nieuwkomers: intergemeentelijke samenwerking regio Zuid-Limburg	1.248.000	30937,11

⁵ Fermont Ignace, Een onthaalprogramma voor elke nieuwkomer. Een uitdaging voor de Vlaamse Gemeenschap, de gemeenten, de OCMW's en vele andere partners. Eindverslag van een project uitgevoerd door VVSG in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap, Brussel, maart 2000.

Naam	Onderwerp	bedrag (BEF)	bedrag (EUR)
PRIC Limburg	Intergemeentelijke samenwerking rond maatschappelijke oriëntatie voor nieuwkomers in het kader van het onthaalbeleid West-Limburg	200.000	4957,87
De Foyer RIC	Kompas : ontwerp van een onthaal- en oriëntatieproject voor nieuwkomers	2.855.000	70773,60
PRIC-West-Vlaanderen	Intergemeentelijke samenwerking in het kader van het onthaalbeleid West-Vlaanderen regio Kortrijk.	625.000	15493,35
	Intergemeentelijke samenwerking in het kader van het onthaalbeleid in West-Vlaanderen –regio Oostende	625.000	15493,35
PRICMA	Kom-Pas : een intergemeentelijk samenwerkingsverband voor het onthaal van anderstalige nieuwkomers	1.000.000	24789,35
PRIC Vl.-Brab.	Intergemeentelijk nieuwkomersproject deel 2	1.425.000	35324,83
TOTAAL		8.428.000	208924,66

Via de ICEM-werkgroep Nieuwkomers worden deze projecten inhoudelijk opgevolgd. De ervaringen die deze projecten opdoen, moeten toelaten het onthaalbeleid verder conceptueel uit te werken.

HET HUIDIGE ONTHAALAANBOD IN VLAANDEREN EN BRUSSEL

Dat de gemeenten niet gewacht hebben op de Vlaamse overheid om een lokaal onthaalbeleid te ontwikkelen, blijkt uit onderstaand overzicht waarin per provincie een stand van zaken wordt gegeven. Dit overzicht werd, in opdracht van de Vlaamse regering, opgemaakt door de ICEM-werkgroep Nieuwkomers in nauwe samenwerking met de categoriale sector. De gegevens dateren van januari 2000.

Bij het nalezen van onderstaande projectfiches moet men voor ogen houden dat de meeste onthaalprojecten spontaan, van onderuit en zonder algemeen beleidskader zijn gegroeid. Dit heeft voor gevolg dat de onthaalprojecten niet overal dezelfde invulling hebben gekregen. Enkele vaststellingen:

- Een eerste vaststelling is dat de doelgroep van het onthaalbeleid lokaal kan verschillen.
- Wat het onthaalaanbod betreft, kan men stellen dat alle initiatieven voorzien in een aanbod Nederlands als tweede taal (NT2). Bij sommige initiatieven blijft het aanbod daartoe beperkt. Anderen besteden daarnaast ook aandacht aan maatschappelijke oriëntatie. Bij een beperkt aantal initiatieven wordt ook aan trajectbegeleiding gedaan. Basiseducatie en volwassenenonderwijs (CVO) zijn de voornaamste aanbodverstrekkers NT2. Over het aanbod, de intensiteit van het aanbod, de instapmomenten, de financiering van het aanbod, ... moet steeds lokaal onderhandeld worden. Het aanbod NT2 voor nieuwkomers kan lokaal sterk verschillen.
- De meeste onthaalinitiatieven zijn nog vrij jong. Slechts enkele onthaalprojecten dateren van de 1^e helft van de jaren negentig. Bij het ontwikkelen van de onthaalprojecten hebben de integratiecentra veelal het voortouw genomen. Met het minderhedendecreet is deze initiërende en stimulerende rol nog versterkt geworden. Voor de meeste gemeenten betekende het Sociaal Impulsfonds (SIF) een belangrijke stimulans om een onthaalinitiatief op te starten of een bestaande initiatief uit te breiden.
- Op basis van de beschikbare gegevens is het niet steeds mogelijk een duidelijk en helder beeld te schetsen van de middelen die nu reeds voor het onthaal van nieuwkomers worden aangewend. De financieringsbronnen zijn divers (reguliere middelen van het volwassenenonderwijs / basiseducatie, SIF, minderhedendecreet, provincie, eigen middelen van de gemeente, specifieke middelen voor het onthaal binnen de welzijnsbegroting). Bovendien kan veelal niet worden aangegeven welk deel van de middelen voor het onthaalbeleid wordt aangewend.
- Algemeen kan gesteld dat weinig gemeenten reguliere middelen vrij maken voor het onthaal van nieuwkomers. De initiatieven zijn in hoofdzaak aangewezen op SIF-middelen.

- Heel wat gemeenten zien het onthaal van nieuwkomers effectief als een taak van de gemeente en zijn bereid om hun verantwoordelijkheid op te nemen. Ze verwachten wel dat de Vlaamse overheid de eindverantwoordelijkheid draagt en zorgt voor een structureel beleid ter zake.

Het onthaalaanbod in de provincie Antwerpen

Buiten PINA (Antwerpen-stad) en SOCAN (Mechelen) waren er begin 2000 in de provincie Antwerpen geen onthaalbureaus operationeel. Voor heel wat gemeenten is het trouwens niet haalbaar om zelf een onthaalbeleid uit te werken. Daarom is het essentieel dat het onthaal van nieuwkomers, buiten de steden Antwerpen en Mechelen, in een regionaal verband gebeurt. Om alle nieuwkomers te kunnen bereiken, zou er in 6 regio's een intergemeentelijk onthaalinitiatief moeten ontwikkeld worden.

Om de uitbouw van het onthaalbeleid in de provincie te stimuleren, financiert de Vlaamse overheid het **project 'Kom-Pas'**, een intergemeentelijk samenwerkingsverband voor het onthaal van anderstalige nieuwkomers in het **arrondissement Turnhout**. Dit project wordt uitgevoerd door het regionaal integratiecentrum PRICMA in samenwerking met de gemeenten en het provinciebestuur. 27 gemeenten werden aangesproken. Het onthaalbureau heeft als standplaats het lokaal steunpunt (minderhedendecreet). In dit bureau wordt een coördinator en een trajectbegeleider ingezet. Er wordt geen extra educatief aanbod NT2 voor nieuwkomers gefinancierd vanuit het project. Nieuwkomers worden doorverwezen naar het reguliere aanbod. Dit project wordt gefinancierd via experimentele project-subsidies minderhedenbeleid. De gemeenten dragen bij volgens een verdeelsleutel.

STAD ANTWERPEN	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>PINA – stedelijk onthaalbureau voor nieuwkomers</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • PINA is sinds 1999 een operationele dienst van de Stad Antwerpen. Het is een onderdeel van de Stedelijke Integratiedienst en behoort tot de bedrijfseenheid Burgerzaken van de Stad. Van 1996 tot 1998 werd het project uitgevoerd door het CBW (integratiecentrum). • In het kader van SIF dient Antwerpen een minderhedenbeleid te voeren. • De financiering van de 12 personeelsleden (waarvan 6 lesgevers MO-consulenten en waaronder ook 2 halftijdse onthaalbedienden en 1 deeltijdse poetsvrouw) gebeurt tot nu toe met SIF-middelen. Vanaf 2000 zou een deel regulier gedragen worden. • De voorbije jaren werden volgende SIF-middelen voor PINA aangewend: '96-'97 : 15.111.000 BEF; 1998: 20 miljoen BEF en 1999: 28.miljoen BF • Van de SIF-middelen voor PINA gaat niets naar NT2. Wel krijgt basiseducatie , los van PINA, SIF-gelden..:
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritaire doelgroep zijn: volgmigranten, erkende vluchtelingen en asielzoekers waarvan aanvraag ontvankelijk verklaard is. Anderzijds probeert men ook soms voor andere groepen, die niet tot deze prioritaire doelgroep behoren, beperkte, aangepaste programma's te voorzien. • Nog niet iedereen wordt bereikt. Er is niet in alle talen een aanbod en (vooral) bij volgmigranten stelt zich een motivatieprobleem
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Lijsten Dienst Bevolking komen maandelijks. Brief naar alle nieuwkomers, ev.. tweede en derde brief, huisbezoek, ... Asielzoekers die wachten op 1ste interview worden niet ingeschreven • Op de Dienst Vreemdelingenzaken van het District A'pen, afdeling vreemdelingenregister, werkt een contactfunctionaris, die nieuwkomers onmiddellijk informeert over PINA en motiveert om langs te gaan bij PINA • Mond-aan-mond reclame, 1ste lijns vluchtelingenwerk en andere organisaties verwijzen door (worden via folders geïnformeerd over PINA), ... <p>Aantal aanmeldingen bij PINA :</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ 119 in '96 waarvan <u>24</u> cursisten ◦ 609 in '97 waarvan <u>179</u> cursisten, <u>178</u> ander traject en <u>252</u> geen doelpubliek of eenmalig contact (=nieuwkomer behoort wel tot doelgroep maar stelt slechts enkele vragen en engageert zich niet verder) ◦ 761 in '98 waarvan <u>319</u> cursisten.,<u>280</u> ander traject en <u>162</u> eenmalig contact of geen doelpubliek. Daarnaast specifiek aanbod naar <u>157</u> Bosniërs. ◦ 1252 in 1999 waarvan <u>343</u> cursisten, <u>171</u> kandidaat-cursisten. <u>148</u> ander traject, <u>247</u> geen doelpubliek, <u>337</u> eenmalig contact

STAD ANTWERPEN	
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van het intakegesprek wordt een trajectplan opgesteld • Minimaal drie voortgangsgesprekken • Wat betreft individuele problemen en vragen ligt klemtoon op doorverwijzen en informeren • De trajectbegeleiding wordt ondersteund door een computergestuurd cliëntvolgsysteem
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwkomers worden doorverwezen naar het reguliere aanbod (CVO en basiseducatie). • Regelmatig vindt een cursus plaats op PINA zelf, in combinatie met MO. 3 à 4 instapmomenten per jaar, 6 à 9 uur (hooggeschoolden) of 12 uur/week (naast minder intensief aanbod)
MO	<ul style="list-style-type: none"> • MO-cursus van ca. 60 uur, gegeven door PINA zelf, in Frans, Engels, Arabisch, Turks, Spaans, Russisch (Servo-Kroatisch eenmalig voor Bosniërs) • Aantal groepen:: 1 groep in '96; '12 groepen in '97; '17 groepen in '98 en 22 groepen in '99.
DOORSTROMING DOORVERWIJZING	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdens het onthaaltraject wordt soms een co-gesprek voorzien met een trajectbegeleider van Werkwijzer • Overeenkomst met Werkwijzers voor doorstroming naar opleidings- en tewerkstellingssector. • Netwerk met vluchtelingenwerk, OCMW, VDAB, stedelijke wijkkantoren, Centrale voor Sociale Taalbemiddeling, Thema , ... wordt volop uitgebouwd.

MECHELEN	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>SOCAN (stedelijk onthaalcentrum anderstalige nieuwkomers)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • SOCAN is een SIF-project uitgevoerd door de stad en afhankelijk van de Dienst Welzijn van de Stad. Het is gegroeid uit het Educatief Centrum, een vormingscentrum, gelieerd aan de stad, waar diverse taalcursussen, ook Nederlands, gegeven worden. In de toekomst komt er wellicht een integratiedienst, waar SOCAN kan bij ondergebracht worden • Stuurgroep met 3 Schepenen, NT2-aanbieders, OCMW, VDAB, Werkgroep Integratie Vluchtelingen, provinciaal integratiecentrum PRICMA, onderwijsconsulent SIF, SIF sociale tewerkstelling, Sif-coördinator, diensthoofden Welzijn en Bevolking • Mechelen moet in het kader van het SIF een minderhedenbeleid voeren. • De financiering van het onthaalbeleid gebeurt met SIF-middelen: 1997: 7,45 miljoen, 1998: 9,35 miljoen; 1999: 9,23 miljoen; 2000: 16,35 miljoen; 2001: 16,654 miljoen; 2002: 17 miljoen.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Max. 2 jaar in Mechelen, zonder onderscheid volgens statuut. • In 1999 waren er 477 nieuwkomers, gespreid over een 40-tal verschillende nationaliteiten, waarvan hoogstens 1/4de bereikt werd. In de periode juli-nov. '99 werden 263 mensen aangeschreven.
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Met een maand vertraging krijgt SOCAN lijsten van alle mensen die verhuisd zijn, met nationaliteit. Deze lijsten moeten nog uitgezuiverd worden. • Brief wordt verstuurd, vertaald in diverse talen. Huisbezoeken gebeuren systematisch.
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Nadruk ligt op individuele begeleiding. Mensen komen spontaan met hun vragen naar de trajectbegeleider, vaak voor of na de taallessen. • Asielzoekers worden deels begeleid door Werkgroep Integratie Vluchtelingen (vzw met SIF-subsidies), vooral i.v.m. de asielprocedure, deels door trajectbegeleider SOCAN • Niet alle problemen worden door de reguliere diensten opgenomen • Wekelijkse permanentie op basiseducatie
NT2	<p><u>Laaggeschoolden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • krijgen: les van Basiseducatie, twee instapmomenten, 10 à 12 uur per week (340 uur) gedurende een jaar; cursus gefinancierd met SIF <p><u>Hogergeschoolden:</u></p>

MECHELEN	
	<ul style="list-style-type: none"> krijgen nu nog les van SOCAN zelf, twee instapmomenten, 10 uur per week, ongeveer een jaar (340 uur); gefinancierd met SIF. Vanaf februari 2000 wordt het aanbod geleidelijk aan overgedragen aan het CVO (financiering door CVO, reguliere middelen)
MO	<ul style="list-style-type: none"> MO gebeurt tot nu toe door SOCAN, tijdens de uren van de taallessen, met extra lesgevers, in een contacttaal (Frans of Engels) of in het Arabisch of het Assyrisch.. Voor hogergeschoolden wordt ook een MO-cursus in het Nederlands voorzien. <p>In de toekomst: Voor <u>hogergeschoolden</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cursus MO van 4 weken, 4 lessen van 2u30 per week; elke maand, afwisselend een cursus Engels en Frans + cursus in andere taal (les in Nederlands, aanwezigheid van een tolk). Nu beschikt men over Turks-Assyrische, Arabische en Spaanse tolken.. <p>Voor <u>laaggeschoolden</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> Losse infomomenten rond bepaalde thema's, waar men vrijblijvend naar toe komt; infomomenten worden in les Nederlands ingelast (Arabische lesgever en Russische tolk in maart 2000)
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> Doorstroming naar basiseducatie of CVO, naar conversatiecursus van De Nieuwe Volmacht (alleen voor werkzoekenden) of naar de VDAB-cursussen Nederlands.
ANDERE	<ul style="list-style-type: none"> Kinderproject 'pre-onthaalklas' voor anderstalige nieuwkomers van lagere schoolleeftijd.
LOKAAL STEUNPUNT	<p>Acties opgenomen in het actieplan 2002 –2002</p> <ul style="list-style-type: none"> Aanbod NT2 optimaliseren <ul style="list-style-type: none"> samenwerkingsovereenkomst met CBE: wijkgerichte alfabetisering voor moeilijk bereikbare migrantenmoeders emancipatie van overleg en netwerk om educatief aanbod en vraag optimaal af te stemmen maximaal benutten mogelijkheden nieuw OSP decreet Trajectbegeleiding voor nieuwkomers uitwerken en implementeren

HET ONTHAALANBOD IN DE REST VAN DE PROVINCIE ANTWERPEN ⁶	
Kalmthout	<p><i>Gemeentelijk SIF-project</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 200.000 BF Samenwerkingsakkoord tussen gemeente, Centrum voor Basiseducatie Noord-Antwerpen en vzw Gastvrij Kalmthout betreffende de integratie van vluchtelingen Onderhandelingen met PINA geweest om in Kalmthout eenmalig een cursus MO te geven, maar Kalmthout heeft te weinig nieuwkomers. Daar is een intergemeentelijk onthaalproject voor nodig.
Willebroek	<p><i>Integratiedienst gemeente Willebroek (beslissing gemeenteraad 22.6.99)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In het kader van SIF moet Willebroek een minderhedenbeleid voeren. Start van een onthaalinitiatief vanaf januari 2000. In de overeenkomst met de integratiedienst is bepaald dat het onthaalbureau in het najaar 2002 operationeel zal zijn De integratiedienst stelt 1 HT ter beschikking voor het onthaalbeleid.
Lier	<p><i>Informatiedienst stad Lier</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In het kader van SIF dient Lier een minderhedenbeleid te voeren. SIF-project uitgevoerd door de stad 2 HT's wiens taken uitgebreid zijn in functie van een onthaalinitiatief: zij tolken en bemiddelen op dit ogenblik; vanaf januari 2000 staan zij ook in voor de uitbouw van een onthaaldienst SIF-middelen: 70.000 BF in '97; 1.162.800 BF in '98 en 1.186.056 BF in '99. <p><i>Actieplan 2000-2002 van het lokaal steunpunt</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Uitwerken van een beleid naar nieuwkomers volgens het SIF beleidsplan <ul style="list-style-type: none"> Samenbrengen van relevante partners rond dit thema

⁶ exclusief Antwerpen-stad en Mechelen

HET ONTHAALAANBOD IN DE REST VAN DE PROVINCIE ANTWERPEN ⁶

	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoeken mogelijkheden onthaalbeleid op provinciaal niveau <p>startdatum: februari 1999 uitvoerder: SIF coördinatie i.s.m. PRICMA</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Uitwerken van een voorlopig onthaalbeleid op korte termijn <ul style="list-style-type: none"> - Doorgeven adressen nieuwkomers door bevolkingsdienst - Betrekken bestaande organisaties in voorlopig onthaalbeleid <p>timing: maart 1999 uitvoerder: bevolkingsdienst en informatiedienst voor migranten</p>
Boom	<p>Nog niet operationeel</p> <ul style="list-style-type: none"> • In het kader van SIF dient Boom een minderhedenbeleid te voeren. • Het onthaalbeleid is ingeschreven in SIF-beleidsplan 2000-2002 • 164.000 BF SIF-middelen vanaf 2001 • Het is de bedoeling om intergemeentelijk van start te gaan. De onderhandelingen met andere gemeenten zullen na de gemeenteraadsverkiezingen van start gaan.
Sint-Amands	<p>Nog niet operationeel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ingeschreven in SIF-beleidsplan 2000-2002 • 33.000 BF SIF-middelen vanaf 2001 • Het is de bedoeling om intergemeentelijk van start te gaan. De onderhandelingen met andere gemeenten zullen na de gemeenteraadsverkiezingen van start gaan.
Puurs	<p>Nog niet operationeel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ingeschreven in SIF-beleidsplan 2000-2002 • 68.000 BF SIF-middelen vanaf 2001 • Het is de bedoeling om intergemeentelijk van start te gaan. De onderhandelingen met andere gemeenten zullen na de gemeenteraadsverkiezingen van start gaan.
Turnhout	<p><i>Project Integratie Nieuwkomers Turnhout</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het kader van SIF moet Turnhout een minderhedenbeleid voeren. • Reguliere middelen van de stad Turnhout vanaf 2000: 456.000 BF • Op 6 maanden tijd registreerde het project 56 nieuwkomers • Het project is nu (op een laag pitje) operationeel vanuit het lokaal steunpunt (minderhendecreet) via een convenant met de stad • Vanaf maart-april 2000 wordt het project opgenomen in het regionaal onthaalinitiatief Kom-Pas het arrondissement Turnhout <p>Actieplan van het lokaal steunpunt te Turnhout (periode 2000 –2002)</p> <ul style="list-style-type: none"> - In een eerste fase wordt het onthaalbureau operationeel gemaakt. In een latere fase wordt er bekeken hoe dit kan ingepast in een eventueel bovenlokaal (regionaal) onthaalmodel - Jaarlijkse programmatie van cursussen MO in eigen taal - Operationeel concept inzake trajectbegeleiding - Via convenant worden concrete afspraken gemaakt met de integratieambtenaar - Participatie en opvolging van ontwikkelingen mbt. regionalisering van het onthaalbeleid
Arendonk	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 46.000 BF als SIF-project van de gemeente • operationeel vanaf maart-april 2000
Baarle-Hertog	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arr. Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 9.222 BF als SIF-project van het OCMW • operationeel vanaf maart-april 2000
Grobbendonk	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arr. Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 41.000 BF als SIF-project van de gemeente • operationeel vanaf maart-april 2000 • In de periode 1997-1999 werden er telkens 30.000 BF SIF-middelen aangewend voor het onthaal van nieuwkomers en het organiseren van wijkvergaderingen of hoorzittingen.
Herselt	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arr. Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA

HET ONTHAALANBOD IN DE REST VAN DE PROVINCIE ANTWERPEN ⁶

	<ul style="list-style-type: none"> • 50.000 BF als SIF-project van de gemeente • operationeel vanaf maart-april 2000
Herentals	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 157.000 BF als SIF-project van het OCMW • operationeel vanaf maart-april 2000
Hoogstraten	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 70.000 BF als SIF-project van de gemeente • operationeel vanaf maart-april 2000 • voorwaarde is dat er minstens 14/27 gemeenten in het arrondissement participeren
Meerhout	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 30.000 BF als SIF-project van het OCMW • operationeel vanaf maart-april 2000
Merksplas	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 26.000 BF als SIF-project van de gemeente • operationeel vanaf maart-april 2000
Mol	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA in samenwerking met integratiedienst • 189.000 BF als SIF-project van de gemeente • operationeel vanaf maart-april 2000 • in het kader van SIF moet Mol een minderhedenbeleid voeren • In de overeenkomst met de integratiedienst is bepaald dat er tegen het najaar 2002 een (intergemeentelijk) onthaalbureau operationeel zal zijn.
Olen	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 37.000 BF als SIF-project van de gemeente • operationeel vanaf maart-april 2000
Ravels	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 48.000 BF als SIF-project van de gemeente • operationeel vanaf maart-april 2000
Vosselaar	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 39.000 BF als SIF-project van het OCMW • operationeel vanaf maart-april 2000
Balen	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 78.000 BF opgenomen in het SIF-beleidsplan (onder voorbehoud) • operationeel vanaf maart-april 2000 • heeft officieus, maar nog niet officieel positief gereageerd
Beerse	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 61.000 BF SIF-middelen (onder voorbehoud) • operationeel vanaf maart-april 2000 • heeft officieus, maar nog niet officieel positief gereageerd
Geel	<p><i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • 160.000 BF opgenomen in SIF-beleidsplan (onder voorbehoud) • operationeel vanaf maart-april 2000 • heeft officieus, maar nog niet officieel positief gereageerd

HET ONTHAALAANBOD IN DE REST VAN DE PROVINCIE ANTWERPEN ⁶

Herenthout	<i>Regionaal onthaalinitiatief voor het arrondissement Turnhout (Kom-Pas project)</i> <ul style="list-style-type: none"> • uitgevoerd door PRICMA • operationeel vanaf maart-april 2000 • 27.000 BF (onder voorbehoud) • heeft officieus, maar nog niet officieel positief gereageerd
------------	---

Het onthaalaanbod in de provincie Vlaams-Brabant

Enkel in de gemeenten **Diest, Halle, Leuven** en **Vilvoorde** loopt momenteel een onthaalinitiatief. In Halle functioneert PIN als onthaalbureau voor de regio. Het lokaal steunpunt Mikst van Vilvoorde probeerde in 1999 een intergemeentelijk onthaalinitiatief op te zetten, los van het nieuwkomers project van de stad.

In *Tienen* onderhandelt de categoriale sector met de gemeente over het opstarten van een onthaalinitiatief voor vooral Slovaakse asielzoekers van zigeunerorigine.

In *Zellik* worden de mogelijkheden voor het uitwerken van een onthaalinitiatief onderzocht. Dit gebeurt in samenwerking tussen het centrum basiseducatie, het lokaal steunpunt en de gemeente.

Wat de doelgroep betreft, dient er op gewezen dat sommige regio's vooral te maken heeft met asielzoekers en dat er een sterke aanwezigheid is van Franstaligen en EU-vreemdelingen.

HALLE	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<i>PIN (project integratie nieuwkomers) - onthaalbureau voor de regio</i> <ul style="list-style-type: none"> • Het onthaalinitiatief werd opgestart in 1996 met een niet gereguleerde subsidie van de Vlaamse gemeenschap + 1 personeelslid betaald in kader 'Kelchtermans-project'. Trajectbegeleiding en het educatief aanbod werden door PIN Halle (LIC) georganiseerd. • Sinds september 1999 fungeert PIN als onthaalbureau voor de regio georganiseerd vanuit het lokaal integratiecentrum en vanaf 1 januari 2000 vanuit het lokaal steunpunt (minderhedendecreet). Educatieve component is overgedragen aan basiseducatie • De financiering van het onthaalbureau gebeurt met reguliere middelen PIN + artikel 60 OCMW + Kelchtermansproject. Er is geen aparte financiering.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Max. 1 jaar in gemeente, • SIF-vreemdelingen, zonder onderscheid qua statuut
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Onthaalbrochure in enkele talen wordt opgestuurd naar de gemeenten • Van sommige gemeenten krijgt men lijsten met namen (soms tegen betaling), van andere niet (wet op privacy). • Afspraak met aantal OCMW's dat zij nieuwkomers doorverwijzen naar PIN • Mond-aan-mond reclame is het belangrijkste kanaal
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Intake: nieuwkomers worden doorverwezen naar het educatieve aanbod • Individuele vragen en problemen: vooral doorverwijzen; men probeert wel iets meer tijd vrij te maken voor individuele gesprekken (een vluchteling werkt in het kader van art. 60 als onthaalbediende voor PIN) • Er wordt gewerkt aan een netwerk. Er komt CAW waarmee men zal proberen samen te werken

HALLE	
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • Vroeger werd de NT2-cursus gegeven door PIN: geen onderscheid hoog- en laaggeschoolden, maar in praktijk vooral hooggeschoolden (196 uur NT2 + 84 uur MO). 10 à 12 mensen per cursus. • Sinds september 1999 is het aanbod overgedragen aan basiseducatie: 20 weken, hoog- en laaggeschoolden samen, ... Twee cursussen per jaar. 5 à 6 mensen per cursus. Reguliere financiering. • Men wil afzonderlijke cursussen voor hoog- en laaggeschoolden. Daartoe zullen gesprekken worden gevoerd met het CVO • In de regio volgen veel Franstalige Belgen Nederlandse lessen. Het PIN pleit voor aparte groepen voor nieuwkomers, niet samen met Belgen
MO	<ul style="list-style-type: none"> • Wordt gekoppeld aan de cursus Nederlands (afgebakende momenten, bezoeken worden ingelast)
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> • Veel mensen stromen door naar vervolgcursus NT2 op CVO • Enkele nieuwkomers vinden werk (art. 60, Gesco, ...) • Zeer geringe doorstroming naar de beroepsopleidingen van VDAB <ul style="list-style-type: none"> • Probleem van afstemming niveaus taalcursussen, cursus NT2 gericht op secundaire sector: <ul style="list-style-type: none"> • Vooral in de tertiaire sector is er voor hooggeschoolden niets voorzien, • drempel VDAB ligt hoog
ANDERE	<ul style="list-style-type: none"> • Men wil een intergemeentelijke samenwerking uitbouwen (14 gemeenten in werkingsgebied). Er zijn goede contacten met aantal gemeenten, OCMW's,
LOKAAL STEUNPUNT	<p>Actieplan lokaal steunpunt 2000 –2002</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organiseren van onthaalsessies voor nieuwkomers i.s.m. het opleidingsproject van MIKST (Vilvoorde)

VILVOORDE	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>Onthaalinitiatief van de stad ondergebracht bij MIKST vzw (lokaal steunpunt)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het nieuwkomersproject ging van start in 1994-1995, met Europese middelen; Daarna ontving het project subsidies van de adm. GMW. • In het kader van SIF moet Vilvoorde een minderhedenbeleid voeren. • Vanaf 1998 wordt het project - in opdracht van de stad – gefinancierd met SIF-middelen, eerst voor de helft, daarna volledig. • Met de SIF-middelen wordt 1 FT gefinancierd (trajectbegeleiding + NT + MO). Vanaf september 2000 valt 1/4de weg (taallessen niet langer op MIKST) • In de periode 1997-1999 gingen er in totaal 1.986.456 BF aan SIF-middelen naar het onthaalbeleid.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Max. 1 jaar in Vilvoorde. • Het totale aantal nieuwkomers op jaarbasis wordt op 100 à 200 geschat. Vooral asielzoekers komen op het aanbod af. • Met het educatieve aanbod worden 2 keer 15 mensen bereikt per jaar. • Zodra het project volledig met SIF-gelden van Vilvoorde gefinancierd werd, werden nieuwkomers uit omliggende gemeenten – op verzoek van de stad - uit het onthaalaanbod geweerd..
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwkomers krijgen een brief van de burgemeester • MIKST krijgt lijsten van de stad. Mensen die niet komen opdagen, krijgen een huisbezoek • OCMW verwijst mensen door (protocol) • Mond-aan-mondreclame levert het meeste op
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Intakegesprek, waarna mensen in het educatieve aanbod van MIKST stappen of doorverwezen worden naar andere cursussen • Voor heel wat individuele vragen en problemen kunnen nieuwkomers terecht in MIKST zelf; ook voor vertalers en tolken kan men vaak in huis terecht

VILVOORDE	
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • MIKST organiseert zelf twee keer per jaar een cursus van 20 weken, 17 à 18 uren per week. Geen strikte scheiding laag- en hooggeschoolden. Zeer laaggeschoolden volgen les op basiseducatie, anderen soms in het reguliere CVO aanbod. Een deel van de uren is aan MO gewijd. • Het is de bedoeling dat MIKST vanaf september 2000 de Nederlandse taallessen overdraagt aan de reguliere aanbodverstrekkers
MO	<ul style="list-style-type: none"> • Geïntegreerd in de cursus NT2. Aantal uren MO neemt toe, naarmate de cursus vordert. Er worden ook bezoeken ingelast.
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> • Goede samenwerking met VDAB. VDAB-cursus NT2 (6 maanden extra) sluit aan op cursus MIKST.
OPMERKING	<ul style="list-style-type: none"> • In 1999 werd vanuit MIKST een poging ondernomen om een intergemeentelijk onthaalinitiatief op te zetten met de omliggende gemeenten van Vilvoorde (los van het nieuwkomers project van de stad).
LOKAAL STEUNPUNT	<p>Actieplan lokaal steunpunt MIKST 2000 –2002</p> <ul style="list-style-type: none"> • vorming en taalaanbod op maat aanbieden voor nieuwkomers. Resultaat: minstens 24 nieuwkomers volgen een educatief aanbod en er is een aanbod van trajectbegeleiding aan alle geïnteresseerde nieuwkomers.

LEUVEN	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>Onthaalinitiatief - deelwerking van het integratiecentrum</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Onthaalinitiatief is momenteel ondergebracht bij het integratiecentrum. Van zodra de integratiedienst erkend is, gaat deze werking over naar deze dienst. • In het kader van SIF moet Leuven een minderhedenbeleid voeren. • Voor trajectbegeleiding en omkadering financiert het SIF een halftime personeelslid. Een 4/6 lesgeefster, gefinancierd met niet-gereguleerde toelage van de Vlaamse Gemeenschap is gedetacheerd naar Basiseducatie. Vanaf 2000 zouden de SIF-middelen ook aangewend worden voor NT2/MO voor nieuwkomers • Zodra de integratiedienst erkend is, zal met vrijgekomen middelen een fulltime persoonslid voor nieuwkomers ingezet worden.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Laaggeschoolde nieuwkomers, zonder onderscheid naar statuut, max. 2 jaar in Leuven. Hooggeschoolden die elders les volgen kunnen wel met hun vragen op het integratiecentrum terecht. • Leuven telde in 1998 in totaal 1.843. nieuwkomers. Naar schatting een 500-tal behoren tot de doelgroep.
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Integratiecentrum kreeg tot nu toe geen lijsten met nieuwkomers van de Dienst Bevolking. Hierdoor was tot nu toe geen sprake van een gestructureerde werving. Zodra het integratiecentrum een integratiedienst zal hieraan verholpen worden. • Werving gebeurt vooral via wachtlijsten basiseducatie, mond-aan-mondreclame. Maandelijks is er een receptie op het stadhuis voor nieuwkomers in Leuven, maar hier komen vooral studenten op
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Eerste diepgaand gesprek na start cursus • Voor individuele problemen wordt doorverwezen naar diverse organisaties, waarvan enkele in hetzelfde gebouw aanwezig zijn: Cadens, PLOT, ...
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • Speciale groep voor nieuwkomers, de lessen worden gegeven door basiseducatie en gefinancierd met SIF-middelen. Na 6 maanden kan men doorstromen naar niveau 3 van basiseducatie en daarna de VDAB-opleiding Technisch Nederlands aanvatten • Voor hooggeschoolden is er geen apart aanbod. Aanbod CVO in Leuven is onvoldoende: niet intensief genoeg en te weinig instapmomenten
MO	<ul style="list-style-type: none"> • MO geïntegreerd in de lessen Nederlands (basiseducatie). Aantal uitstappen naar stadhuis, VDAB, organisaties, ...
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> • Basiseducatie niveau 3 en vervolgens VDAB-NT2 cursus sluiten aan op nieuwkomerscursus NT2

DIEST	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>Onthaalproject gecoördineerd en uitgevoerd door het Centrum Basiseducatie Hageland i.s.m. het gemeentebestuur en het lokaal steunpunt.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het project is 1998 gestart. • De financiering van NT2-lessen gebeurt met de reguliere middelen van basiseducatie. • In het kader van SIF moet Diest een minderhedenbeleid voeren. Er is ook een lokaal steunpunt . • Financiering van MO door SIF-middelen. • In de periode 1997-1999 werden 860.000 BF aan SIF-middelen aangewend voor het onthaalbeleid.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Volwassen nieuwkomers die minder dan één jaar in België verblijven. Vooral laaggeschoolden maar ook enkele (hoog)geschoolden. • Aanvankelijk werden er twee groepen georganiseerd, één samengesteld uit enkel de Turkse nieuwkomers en een ander uit andere nationaliteiten. Sinds 1999 is deze scheiding opgeheven en wordt er één gemengde groep opgericht.
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Werving gebeurt door Centrum Basiseducatie en het lokaal steunpunt. • Wervingskanalen zijn het gemeentebestuur, migrantenorganisaties, informeel netwerk. Verder worden er folders in het Turks verspreid en wordt er voor de start van een groep een infoavond voor de Turkse nieuwkomers georganiseerd..
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Bij de aanvang van het project was het de bedoeling dat de Turkse lesgeefster MO en een stadspersoneel, eveneens van Turkse origine, dit gedeeltelijk op zich zouden nemen. In de praktijk is dit niet echt gerealiseerd. <p>Het ontbreken van trajectbegeleiding wordt als een serieuze handicap ervaren. De stappen die in die richting naar het gemeentebestuur toe ondernomen zijn, hebben totnogtoe geen resultaat opgeleverd</p>
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • Beginnersniveau van basiseducatie, intensief (12 uur per week).
MO	<ul style="list-style-type: none"> • Een cursus MO in het Turks voor de Turkse cursisten. • Naar het einde van de cursus haken de meeste Turkse cursisten af om te gaan werken omdat het plukseizoen begint. In deze laatste weken wordt er dan vooral aandacht besteed aan MO in het Nederlands voor andere nationaliteiten.
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> • Doorstroming naar NT2-aanbod van VDAB of naar niveau 2 van basiseducatie. Door het ontbreken van trajectbegeleiding gebeurt de doorstroming niet optimaal.

TIENEN (project in voorbereiding)	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p>Onder impuls van het provinciaal integratiecentrum (PRIC) heeft het gemeentebestuur zich principieel akkoord verklaard om een initiatief voor opvang / onthaal van asielzoekers te ontwikkelen en hiervoor de nodige middelen vrij te maken..</p> <p>Concrete afspraken zijn er nog niet maar volgende voorstellen liggen ter tafel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een voltijds personeelslid(of 2 halftijdse) door de stad gefinancierd voor de coördinatie, trajectbegeleiding en MO. • een halftijds personeelslid ingezet door PRIC voor ondersteuning in de regio Hageland met Tienen als prioritaire actiezone. Ook het Vlaams Centrum Woonwagwerk (vanwege haar kennis van de doelgroep) zal ondersteuning verlenen. <p>In het kader van SIF moet Tienen een minderhedenbeleid voeren..</p>
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral Slovaakse asielzoekers van zigeunerorigine (een 350-tal) . • Gezien er nooit eerder een onthaalaanbod geweest is, wordt geen maximumgrens gesteld van verblijfsduur om te mogen instappen.
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • De doelgroep is een zeer moeilijk bereikbare groep. Het afleggen van huisbezoeken lijkt essentieel.
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Rekening houdende met de culturele kenmerken van de doelgroep en hun toekomstperspectieven zal het aanbod trajectbegeleiding in Tienen verschillen van het klassieke aanbod in de meeste andere projecten (nog te concretiseren).
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • PRIC heeft geen specifieke voorstellen i.v.m. NT2 gedaan. Het gemeentebestuur dient hiervoor de reguliere aanbodverstrekkers aan te spreken.

TIENEN (project in voorbereiding)	
MO	<ul style="list-style-type: none"> De lessen MO zullen naast een informatieve gedeelte ook aandacht hebben voor ontmoetingen met de lokale bevolking. De lessen zouden liefst in het Slovaaks gegeven worden.
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> Nog geen concrete afspraken.

ZELLIK (mogelijkheden worden onderzocht)	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p>Centrum Basiseducatie en lokaal steunpunt bereiden een initiatief voor</p> <ul style="list-style-type: none"> Afhankelijk van de evaluatie van het onthaalproject in Halle en afhankelijk van de financiële middelen van het Centrum Basiseducatie Springplank, overweegt het CBE om in periode maart-april-mei 2000 te starten een aanbod NT2 en MO voor nieuwkomers in Zellik. Dit is een experimenteel initiatief. CBE en de stuurgroep van lokaal steunpunt Zellik zullen dit initiatief nauwgezet opvolgen. Afhankelijk van deze evaluatie, en van de beschikbare middelen van CBE zal er een planning worden gemaakt voor de continuering vanaf september 2000. Het lokaal steunpunt Zellik zal de besprekingen met het gemeentebestuur / OCMW aangaan i.v.m. hun rol in het onthaalbeleid, o.a. het organiseren van trajectbegeleiding. Deze besprekingen zullen bepalend zijn voor het verdere verloop. <p>In het kader van SIF moet Zellik een minderhedenbeleid voeren.</p>
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> Laaggeschoolde nieuwkomers.
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> Nog geen concrete afspraken. Besprekingen tussen CBE en Steunpunt zijn voorzien voor de eerst komende dagen.
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> Nog niet uitgewerkt. De vraag zal aan het gemeentebestuur worden gericht.
NT2	<ul style="list-style-type: none"> Nederlands voor beginners (basisniveau).
MO	<ul style="list-style-type: none"> Door basiseducatie geïntegreerd in de Nederlandse taallessen.
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> Nog geen concrete afspraken.
LOKAAL STEUNPUNT	<p>Actieplan 200-2202 van het lokaal steunpunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> Uitbouwen van een onthaalconcept i.s.m. de gemeente en CBE. De gemeente beschikt over de relevante informatie. Nieuwkomers worden systematisch doorverwezen naar de juiste instanties.

Het onthaalaanbod in de provincie Limburg

In de provincie Limburg krijgt het onthaalbeleid via intergemeentelijke samenwerking vorm.

In **Zuid-Limburg** wordt een samenwerkingsverband uitgewerkt tussen 12 gemeenten: Alken, Bilzen, Borgloon, Gingelom, Heers, Hoesselt, Kortesseem, Nieuwerkerke, Riemst, Sint-Truiden, Tongeren en Wellem.

In **West-Limburg**: is er samenwerking mogelijk tussen 5 gemeenten: Leopoldsburg, Ham, Tessenderlo, Houthalen en Heusden-Zolder. In de gemeente Heusden-Zolder loopt er sinds 1995 een onthaalinitiatief.

In het **Maasland** is er samenwerking mogelijk tussen 3 gemeenten: Maasmechelen, Maaseik en Dilsen-Stokkem. In Maasmechelen loopt een onthaalinitiatief.

In de steden **Hasselt** en **Genk** loopt er eveneens een onthaalinitiatief.

GENK	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>Onthaalinitiatief – deelwerking lokale integratiedienst (LID)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het project bestaat sinds 4 jaar. • De coördinatie gebeurt door de coördinator van het LID. • In het kader van SIF moet Genk een minderhedenbeleid voeren. Financiering : minderhedendecreet en SIF. Geïnvesteerde middelen: personeel integratiedienst, betaald door gemeente, minderhedendecreet + een deel van het NT2-aanbod +MO met SIF-middelen. • In totaal op jaarbasis ongeveer 5 miljoen SIF-middelen + ongeveer 1 miljoen reguliere middelen.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwkomers uit het vreemdelingen- en bevolkingsregister, gedurende de eerste 18 maanden na de aankomst. Asielzoekers behoren in principe niet tot de doelgroep maar kunnen wel terecht in het taalaanbod en worden begeleid door OCMW. • 315 mensen komen jaarlijks binnen, waarvan ongeveer de helft tot de doelgroep behoort. Veel volgmigranten (Turken en Marokkanen) en arbeidsmigranten (Italianen). In de periode sept. '97-sept.'98 kwamen er in totaal 102 Turkse en Marokkaanse nieuwkomers (gezinsvormers) naar Genk. 71 hiervan stapten in het onthaaltraject • Algemeen gesproken kan men stellen dat 70% à 80 % van de doelgroep in het onthaalaanbod stapt en 50% de opleiding voltooit.
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Elke week of om de twee weken worden gegevens doorgegeven aan de LID. Daarna wordt er gebeld, brief van burgemeester verstuurd, huisbezoeken afgelegd, ... • Elke maand wordt een lijst doorgespeeld aan BE en CVO.
TRAJECT- BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Een Turkse en Marokkaanse ambtenaar van de integratiedienst staan in voor de trajectbegeleiding. De financiering gebeurt met SIF-middelen. • Er wordt gestreefd naar een één poort – systeem, waarbij elke nieuwkomer hetzelfde basispakket NT2 doorloopt. Daarna krijgt de nieuwkomer een attest dat toegang geeft tot vervolgtraject (beroepsopleiding)
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • Basiseducatie (9u/week x 18 weken waarna instap in regulier aanbod). les per week) • VLL: 3 groepen van 12u/week, 2 instapmomenten (okt. & jan.) (vrouwen) • CTT: bestaand aanbod is 6u/week. Plannen voor tweede instapmoment (jan/feb) 20 weken aan 12u/week. (mannen) • Reguliere financiering + extra groepen met SIF (ook inschrijvingsgeld van 1 CVO)
MO	<ul style="list-style-type: none"> • Korte reeks MO voor Turkse vrouwen, in eigen taal, gedurende 6 halve dagen; daarna en ook voor andere taalgroepen wordt MO in NT2 geïntegreerd. De financiering gebeurt met SIF-middelen..
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> • Na het basistraject kan men doorstromen naar een beroepsopleiding
ANDERE	<p>De LID heeft een 'stroomschema nieuwkomersopvang' ontwikkeld dat men zou willen toepassen in de loop van 2000. De belangrijkste accentverschuivingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Fase 1:</u> werving, intake, ... door de Integratiedienst • <u>Fase 2:</u> intensieve onthaalcursus gedurende 6 weken. Laaggeschoolden krijgen les van Basiseducatie, hooggeschoolden van CVO. De cursus omvat NT2, MO (vooral enkele bezoeken, soms met tolk) en arbeidsoriëntatie, verzorgd door BLM (wellicht, als financiering in orde komt). BLM verzorgt ook individuele arbeidsoriëntatie in deze fase. • <u>Fase 3:</u> nieuwkomers die streven naar professionele redzaamheid, stromen na de 6 weken door naar de Taalwerkplaats van Route (4 maanden, technische beroepsopleiding in combinatie met NT2 op de opleiding) of Taalcel VDAB (6 maanden Nederlands: basiscursus + technisch Nederlands). Na deze opleiding stromen de nieuwkomers door naar een beroepsopleiding of naar werk. <p>Nieuwkomers die streven naar sociale redzaamheid gaan door met de CVO-</p>

GENK	
	<p>cursus (hooggeschoolden) of stromen door naar het reguliere aanbod Basiseducatie.</p> <p>Er zijn afspraken met de educatieve aanbodesverstrekkers dat zij zelf voor een groot deel de cursistenbegeleiding op zich nemen en hiervoor ook de nodige middelen krijgen.</p>
LOKALE INTEGRATIE-DIENST	<p>Bepalingen uit de overeenkomst tussen de integratiedienst en de Vlaamse Gemeenschap voor de periode 2000-2002 :</p> <ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Genk heeft een operationeel nieuwkomersproject passend in het Vlaamse beleid ter zake <ul style="list-style-type: none"> • Het nieuwkomersproject is opgenomen in het SIF-beleidsplan en wordt uitgevoerd. • Engagementen van de gemeente en de partners zijn contractueel vastgelegd • De LID participeert actief aan de regionale stuurgroep nieuwkomers • 90% van de nieuwkomers doorlopen een intake en 75 % stappen in een traject binnen de 8 maanden na inschrijving in de gemeente • Nieuwkomers worden actief begeleid doorheen een onthaaltraject <ul style="list-style-type: none"> • Er is een permanent overleg tussen partners, voorgezeten door de LID • Er is een operationeel systeem van individuele trajectbegeleiding van nieuwkomers doorheen de fases van het traject, opgevolgd door enerzijds de LID en anderzijds door de respectieve partners • Een klanttevredenheidsmeting m.b.t. het onthaaltraject is uitgewerkt en uitgevoerd.

HASSELT	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>Onthaalinitiatief - deelwerking van de lokale integratiedienst (LID)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De oprichting van een onthaalbureau binnen de dienst bevolking wordt in het vooruitzicht gesteld. • In het kader van SIF moet Hasselt een onthaalbeleid voeren.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks stromen er 200 à 300 nieuwkomers in. Veel verschillende nationaliteiten, veel asielzoekers, veelal ook zonder verwanten of kennissen.. • Specifieke aandacht voor het onthaal van de minderjarige nieuwkomers in het basis- en secundair onderwijs
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Bij inschrijving in de gemeente bezorgt de dienst bevolking steeds de onthaalbrochure 'Hoe vind ik mijn weg in Hasselt ?' met de vermelding dat de nieuwkomer ook terecht kan bij de integratiedienst voor meer uitleg. Deze brochure is in vijf talen beschikbaar (Nederlands, Frans, Engels, Turks en Arabisch). Deze brochure wordt ook bij de LID, Gastvrij Hasselt, CBE en OCMW verdeeld. • Maandelijks ontvangt de integratiedienst een lijst met de adressen van nieuwkomers in Hasselt. Daaruit wordt een selectie gemaakt van de mensen die minder dan 1 jaar in Vlaanderen wonen..
TRAJECTBEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Extra toeleiding naar de taallessen. Enkele weken voor de aanvang van een nieuwe introductiecursus NT2, georganiseerd door basiseducatie, worden er brieven verstuurd naar alle nieuwkomers om hen uit te nodigen voor deze cursus. De brief wordt ook in het Turks en Arabisch vertaald. Het bleek niet haalbaar om deze uitnodiging te koppelen aan een huisbezoek
NT2 MO	<ul style="list-style-type: none"> • Introductiecursus NT2 en MO uitgewerkt door LID in samenwerking met basiseducatie. Eerst volgt men NT2 daarna stroomt men door naar MO. (3 x 3u les per week - twee instapmomenten per jaar. • Cursus omvat een 10-tal hoofdstukken waarvan de helft volledig is uitgewerkt op maat van de Hasseltse bevolking. • Inhoud en verloop van de cursus MO worden tijdens en na afloop geëvolueerd binnen basiseducatieteam. LID wordt hierbij betrokken.
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> •

HASSELT	
LOKALE INTEGRATIEDIENST	<p>Bepalingen uit de overeenkomst tussen de integratiedienst en de Vlaamse Gemeenschap voor de periode 2000-2002 (minderhedendecreet):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is overleg met partners en organisaties die met nieuwkomers werken en met vertegenwoordigers van de doelgroep. Tegen het najaar 2000 resulteert dit overleg in een afsprakennota • Tegen het najaar 2002 is er een onthaalbureau dat instaat voor het intakegesprek en de trajectbegeleiding van alle nieuwkomers en voor de organisatie van de cursussen.

ZUID-LIMBURG	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>Uitwerken van een onthaalaanbod via intergemeentelijke samenwerking tussen 12 gemeenten.</i>(in ontwikkeling):</p> <p>De betrokken gemeenten zijn: Alken, Bilzen, Borgloon, Gingelom, Heers, Hoesselt, Kortessem, Nieuwerkerke, Riemst, St-Truiden, Tongeren, Wellen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Algemene coördinatie door het PRIC-Limburg. Stuurgroep / werkgroep waarin de trajectbegeleiders en aanbodverstrekkers vertegenwoordigd zijn.. • Coördinatie wordt gefinancierd door de provincie
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Erkende vluchtelingen, ontvankelijk verklaarde asielzoekers, volgmigranten, buitenlandse arbeidskrachten en leden uit gemengde huwelijken. • In de periode '98-'99 waren er 810 nieuwkomers (Hoesselt niet meegerekend)
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> •
TRAJECT-BEGELEIDING	<p>Ambtenaar aangeduid in elke gemeente</p> <ul style="list-style-type: none"> • In Tongeren werden 2 ambtenaren aangeduid (hoofd dienst bevolking en iemand van OCMW) • In Sint-Truiden zal er geen trajectbegeleiding gebeuren, maar zal een team instaan voor de werving van cursisten
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • CBE start op 21.02.00 met 2 cursussen NT2 (1 in Sint-Truiden en 1 in Tongeren). • CVO: <ul style="list-style-type: none"> • in Sint-Truiden kunnen nog 10 mensen instappen in een basiscursus. • in Bilzen start op 01.02.00 een cursus op LSTL niveau (1 avond - 3u/week) • in Heers is een leerkracht die zich naar gezinnen richt. Kinderen worden ook in de cursus betrokken (2 x 1u30 per week) • 10 nieuwkomers zouden na test van minimale kennis nog kunnen instappen in een cursus. • Financiering met reguliere middelen + niet-gereguleerde toelage Vlaamse Gemeenschap (basiseducatie)
MO	<ul style="list-style-type: none"> • Pool freelancers, in 2000 en max. voor 15 uur per cursus betaald door de provincie
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> •

ZUID-LIMBURG – GEMEENTE BILZEN	
ORGANISATIE FINANCIERING	<i>Onthaalinitiatief van de gemeente</i>
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Schooljaar '98-'99: 28 nieuwkomers die een inburgeringscontract ondertekenden en lessen Nederlands volgen..
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • 19 nieuwkomers vatten de cursus aan in sept. '98 en 9 in febr. '99. Ze werden verwezen naar volgende onderwijsinstellingen: <ul style="list-style-type: none"> • 14 in CVO in Bilzen (240 lessen, 2 namiddagen per week van 3 uur x 40 weken). Inschrijvingsgeld bedroeg 2.800 BF. Dit schooljaar is het inschrijvingsgeld (dossierkosten) teruggebracht op 600 BF (= 300 BF per module van 60 uur). • 11 bij BE Zuid-Limburg in Bilzen (160 lessen - 1 avond per week van 4 lessen x 40 weken). Per cursist dient 150 BF betaald voor het lesmateriaal. • 4 in provinciale school voor moderne talen in Hasselt (keuze tussen 2 avonden (240 uur per jaar) of 4 voormiddagen (480 uur per jaar). Inschrijvingsgeld bedroeg vorig jaar 2.400 BF voor 2 avonden en 4.800 BF voor 4 voormiddagen. Vanaf dit schooljaar dienen starters geen inschrijvingsgeld meer te betalen. Wel dient er 600 BF betaald voor lesmateriaal. • Iedere cursist krijgt van de gemeente een beeldwoordenboek; De prijs hiervan bedraagt 815 BF. • Wie zich met het openbaar vervoer verplaatst, krijgt de ingebrachte onkosten vergoed. • Van de 28 cursisten gingen er 18 regelmatig naar lessen. De 10 overige gingen sporadisch of niet. • In september '99 zijn 15 nieuwkomers gestart bij OSP, 8 bij basiseducatie en 2 volgen een cursus bij VDAB-Genk. • In sept. '99 kon geen vervolgcursus aangeboden bij OSP, mogelijks kan dit wel in februari 2000
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> •

MAASMECHELEN	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<i>Onthaalinitiatief - deelwerking van de lokale integratiedienst (LID)</i> <ul style="list-style-type: none"> • Coördinatie door stuurgroep nieuwkomers • In het kader van SIF moet Maasmechelen een minderhedenbeleid voeren
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Erkende vluchtelingen, ontv. verklaarde asielzoekers, volgmigranten, ..
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> •
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Een personeelslid van het LID dat verantwoordelijk is voor vluchtelingen en nieuwkomers. • Financiering via SIF-middelen
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • Taallessen worden gegeven door CBE en gefinancierd met SIF-middelen • Men geeft voorrang aan de nieuwkomers uit Maasmechelen. Maaseik en Dilsen zijn vragende partij voor een intergemeentelijke samenwerking
MO	<ul style="list-style-type: none"> • MO voor de Turken wordt gegeven door de trajectbegeleider • Financiering via SIF-middelen.
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> •
LOKALE INTEGRATIEDIENST	<p>Bepalingen uit de overeenkomst tussen de integratiedienst en de Vlaamse Gemeenschap voor de periode 2000-2002 (minderhedendecreet):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedere nieuwkomer krijgt een meertalige onthaalbrochure • Het procentueel aantal nieuwkomers dat deelneemt aan het programma is verhoogd. (25 % neemt deel in 2001; 50 % neemt deel in 2002; 10 deelnemers stromen door in 2001 en 2002.

MAASLAND	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>Uitwerken van een onthaalaanbod via intergemeentelijke samenwerking tussen 3 gemeenten (in voorbereiding)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Maaseik en Dilsen zijn vragende partij om samen met Maasmechelen een intergemeentelijke samenwerking uit te bouwen. – Maaseik en Dilsen-Stokkem - beschikken over een lokale integratiedienst <ul style="list-style-type: none"> • Coördinatie door Maaslands overleg nieuwkomers gecoördineerd door PRIC-Limburg. • Maaseik en Dilsen-Stokkem dienen in het kader van het SIF een minderhedenbeleid te voeren.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Erkende vluchtelingen, ontv. verklaarde asielzoekers, volgmigranten, ..
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> •
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Omwille van de taal wisselen de LID's van Dilsen en Maaseik trajectbegeleiders uit. • Financiering door de gemeenten.
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeenten Dilsen en Maaseik zien het niet zitten om een extra cursus NT2 te financieren. Een gemeenschappelijk aanbod voor Maaseik en Dilsen alleen is voorlopig te duur. Zij zijn vragende partij voor een intergemeentelijke samenwerking hierrond met Maasmechelen..
MO	<ul style="list-style-type: none"> • Door freelancers van provincie • Betaald door de provincie
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> •
LID MAASEIK	<p>Bepalingen uit de overeenkomst tussen de integratiedienst en de Vlaamse Gemeenschap voor de periode 2000-2002 (minderhedendecreet):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is een lokaal aanbod voor trajectbegeleiding uitgebouwd; er is een onthaalfolder • In samenwerking met omringende gemeenten worden op regelmatige tijdstippen lessen Nederlands en MO ingericht.
LID DILSEN-STOKKEM	<p>Bepalingen uit de overeenkomst tussen de integratiedienst en de Vlaamse Gemeenschap voor de periode 2000-2002 (minderhedendecreet):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onthaalbeleid voor nieuwkomers en vluchtelingen: <ul style="list-style-type: none"> • De trajectbegeleiding is geoptimaliseerd; er is een geactualiseerde onthaalbrochure; • Er is een aanbod introductiecurssussen Nederlands en een cursus MO georganiseerd voor alle nieuwkomers • Minderjarige nieuwkomers worden onthaald en doorverwezen naar onthaalscholen.

WEST-LIMBURG	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>Intergemeentelijk samenwerkingsproject</i> in voorbereiding tussen de gemeenten Tessenderlo, Ham en Leopoldsburg.</p> <p>Heusden-Zolder (zie afzonderlijke fiche) en Houthalen-Helchteren zouden ook kunnen betrokken worden</p> <ul style="list-style-type: none"> – Leopoldsburg, Heusden-Zolder en Houthalen-Helchteren beschikt over een integratiedienst – Alle gemeenten moeten in het kader van het SIF een minderhedenbeleid voeren. • Coördinatie door een stuurgroep bestaande uit trajectbegeleiders en aanbodverstrekkers, gecoördineerd door PRIC-Limburg.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Erkende vluchtelingen, ontv. verklaarde asielzoekers, volgmigranten, ..
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> •
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Iemand aangeduid door de gemeente (vreemdelingendienst, dienst bevolking) of OCMW • Financiering door gemeente of OCMW

WEST-LIMBURG	
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • Specifieke nieuwkomerscursus door samenwerking basiseducatie en GOSP (120 uren) • Te financieren door de gemeenten via verdeelsleutel
MO	<ul style="list-style-type: none"> • Door pool van freelancers (48 uren) • Financiering middels projectsubsidie van de Vlaamse Gemeenschap
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> •
LID LEOPOLDSBURG	<p>Bepalingen uit de overeenkomst tussen de integratiedienst en de Vlaamse Gemeenschap voor de periode 2000-2002 (minderhedendecreet):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er zijn besprekingen over een samenwerkingsovereenkomst tussen de samenwerkende gemeenten (2000).
LID HOUTHALEN	<p>Bepalingen uit de overeenkomst tussen de integratiedienst en de Vlaamse Gemeenschap voor de periode 2000-2002 (minderhedendecreet):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is een onthaalbrochure voor de nieuwkomers die zich in de gemeente inschrijven. • Er is een stappenplan om tot netwerkvorming te komen. <p>Asielzoekers worden doorverwezen naar het OCMW voor een intakegesprek en voor de nodige individuele maatschappelijke begeleiding..</p>

HEUSDEN-ZOLDER	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>Onthaalinitiatief - deelwerking lokale integratiedienst (LID)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onthaalinitiatief is van start gegaan in 1995 en een deelwerking van het gemeentelijke integratiecentrum. • Er is geen echte stuurgroep, wel een aantal overlegvergaderingen: <ul style="list-style-type: none"> • Intern overleg inwijkelingen (gemeentelijke diensten die met nieuwkomers te maken hebben) • OverlegNT2/MO met aanbodverstrekkers • Overleg met VDAB, Route, ECR, ... per cursus • Structureel NT2-overleg, ... • 1,25 VT equivalent personeelslid van de LID is belast met het onthaal nieuwkomers, • Men probeert een intergemeentelijk aanbod te creëren in de regio West-Limburg. De taal cursus van Heusden-Zolder blijft behouden, maar het aantal uren zou verminderd worden vanaf september 2000. • In het kader van SIF moet Heusden-Zolder een minderhedenbeleid voeren. • Financiering via minderhedendecreet, SIF, Gesco's, ... Het totale budget bedraagt 3,5 miljoen per jaar, waarvan 900.000 BF naar MO en NT2 gaat.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Mensen met een vreemde nationaliteit die nieuw in de gemeente komen wonen en omwille van bepaalde achterstandsfactoren minder kans hebben om in te groeien in de maatschappij. Vroeger was 2/3de Turks, nu ongeveer de helft. Asielzoekers worden door het OCMW opgevangen en begeleid. Zij worden niet actief geworven door het LIC. Trajectbegeleiding gebeurt door het OCMW. Zij worden wel doorverwezen naar het educatieve aanbod. • Jaarlijks stromen er ongeveer 120 nieuwkomers in, waarvan 40 % niet tot de doelgroep behoren (studenten, oudkomers (=ouderen), kinderen, EU'ers, ...). Van de overige 60% wil men op zijn minst iedereen informeren. 55% volgt de volledige cursus.
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Bij inschrijving in gemeente krijgen nieuwkomers een folder in vier talen mee, met info over taallessen, integratiecentrum, ... • Een keer per jaar mutatielijst van de gemeente. Op basis daarvan gebeurt registratie door het onthaalbureau. Brief in Turks of in Nederlands. Men doet ook huisbezoeken.
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Elke nieuwkomer die tot de doelgroep behoort krijgt een verkennend gesprek, zoveel mogelijk in de taal van de nieuwkomer (tolken, onkostenvergoeding). Mogelijk traject wordt bekeken. Sommige mensen worden meteen

HEUSDEN-ZOLDER	
	<p>doorgestuurd naar cursus in Leuven of Hasselt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daarna is er regelmatig contact met de mensen die in huis les volgen. Deelname aan lessen wordt opgevolgd, contacten met doorstromingsinstanties worden georganiseerd, ... • Bij individuele problemen wordt doorverwezen. Integratiecentrum doet ook aan hulpverlening (verblijfsvergunning, naturalisaties, kinderbijslag, ...). Er is een manifeste leemte op het vlak van psychosociale dienstverlening. • OCMW volgt asielzoekers op • De trajectbegeleiding duurt 1 à 1,5 jaar
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • Vroeger volgen hoog- en laaggeschoolden samen les. De lessen werden gegeven door Basiseducatie • Nu zijn er aparte groepen voor hoog- en laaggeschoolden. De lessen worden gegeven door CVO (12 uur/week) en BE (15 uur/week), gedurende ongeveer een half jaar (twee instapmomenten). De lessen hebben plaats in de lokalen van het integratiecentrum. • Het CVO-aanbod wordt regulier gefinancierd (modulair aanbod). De lessen BE worden met SIF-gelden betaald.
MO	<ul style="list-style-type: none"> • MO in Turks, teruggebracht van 90 tot 60 uur (ontmoetingsaspect belangrijk) • Daarnaast beperkt MO-aanbod voor andere taalgroepen, met vertaling (Pools, Albanees, Servo-Kroatisch). Vaak ook gastsprekers. Uitleg over asielprocedure, tewerkstelling/opleiding, gewoonten in België (telkens 2 uur), ziekenhuisbezoek en rondrit in de gemeente, met bezoek aan de belangrijkste diensten. • 2 instapmomenten
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> • Goede doorstroming naar vervolgcursussen NT2, minder naar beroepsopleidingen (VDAB, Route, ...). De helft van nieuwkomers zijn vrouwen die geen behoefte hebben aan werk. Turkse mannen willen zo snel mogelijk werk vinden.
LOKALE INTEGRATIEDIENST	<p>Bepalingen uit de overeenkomst tussen de integratiedienst en de Vlaamse Gemeenschap voor de periode 2000-2002 (minderhedendecreet):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voeren van een onthaalbeleid voor nieuwkomers en vluchtelingen <ul style="list-style-type: none"> • Er is een onthaalbeleid met individuele trajectbegeleiding en een educatief onthaalprogramma. • Tegen het najaar 2002 is er een onthaalbureau opgericht. • Uitbouwen van een onthaalbeleid met goede opvang binnen het onderwijs en erbuiten voor minderjarige nieuwkomers

Het onthaalaanbod in de provincie Oost-Vlaanderen

Buiten Kom-Pas **Gent** en het onthaalbureau van **Sint-Niklaas** zijn er begin 2000 in de provincie Oost-Vlaanderen geen onthaalbureaus operationeel.

In *Ronse* is – op initiatief van de SIF-coördinator - een onthaalinitiatief in ontwikkeling. In *Zele* heeft de integratieambtenaar de opdracht gekregen een onthaalproject op te starten. In *Hamme* staat de sociale dienst in voor het onthaal, het doorverwijzen en het opvolgen van nieuwkomers. In *Lokeren* wil men op de Dienst Bevolking een integratieambtenaar aanwerven. In *Dendermonde* is op korte termijn een overlegvergadering gepland op het gemeentehuis met de aanbodverstrekkers en de integratiesector. En in *Aalst* geraakt het onthaalproject niet uit de startblokken.

Nieuwkomers in de stad Gent

In 1999 waren er in Gent in totaal 1821 aankomsten via het wachtregister: 1097 mannen en 724 vrouwen. Deze nieuwkomers zijn afkomstig uit meer dan 40 verschillende landen. De grootste groepen waren:

- Joegoslavië (Servië-Montenegro) : 893 nieuwkomers
- Slovaakse republiek 449 nieuwkomers
- Bulgarije 208 nieuwkomers

In het vreemdelingeregister waren er in 1999 in totaal 1.257 aankomsten : 665 mannen en 592 vrouwen. Deze nieuwkomers zijn afkomstig uit meer dan 100 verschillende landen. De grootste groepen waren:

- Turkije 220 nieuwkomers
- Joegoslavië (Servië –Montenegro) 168 nieuwkomers

Intergemeentelijke samenwerking

Voor heel wat gemeenten is het niet haalbaar om zelf te voorzien in een onthaalaanbod. Intergemeentelijke samenwerking dringt zich hier op.

In 1999 liep in *de regio Dendermonde* – op initiatief van het regionaal integratiecentrum RIMOV een intergemeentelijk onthaalproject. Dit project wordt voorlopig niet gecontinueerd.

In de *regio Waasland* is eind 1999 – op initiatief van de integratiedienst van de stad Sint-Niklaas - een intergemeentelijk onthaalproject van start gegaan. Naast Sint-Niklaas zijn ook de gemeenten Beveren, Kruikebeke, Temse, Sint-Gillis-Waas en Stekene betrokken.

GENT	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>Stedelijke onthaaldienst Kom-Pas – deelwerking van de stedelijke integratiedienst</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kom-Pas is een uitloper en uitbreiding van de nieuwkomersprojecten die vanuit twee lokale integratiecentra, De Poort Beraber en El Ele, respectievelijk in 1992 en 1995 werden opgestart. • Sinds 1998 is Kom-Pas een stedelijke onthaaldienst, ingebed in de stedelijke integratiedienst maar gehuisvest in een stedelijk schoolgebouw. In dezelfde gebouwen organiseert het stedelijk instituut voor paramedische beroepen ook onthaalklassen voor minderjarige nieuwkomers. • In het kader van SIF moet Gent een minderhedenbeleid voeren. • De financiering van Kom-Pas gebeurt met SIF-middelen. Tot 2000 wordt hiervoor jaarlijks ± 15 miljoen BF uitgetrokken.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Max. 1 jaar geleden van buiten Vlaanderen naar Gent verhuisd • Prioritaire doelgroepen zijn volgmigranten, erkende vluchtelingen (tot 1 jaar na erkenning) en ontvankelijk verklaarde asielzoekers • Voor andere doelgroepen (andere asielzoekers, ontheemden, ...) wordt soms een aangepast aanbod voorzien • Max. capaciteit 240 nieuwkomers op jaarbasis • Van april tot juni '98 was er een eenmalig aanbod voor Bosnische vluchtelingen.
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Maandelijks lijst van bevolkingsdienst. Deze lijst moet nog uitgezuiverd worden (studenten, au pairs, niet-ontvankelijke asielzoekers zijn er niet uit te halen) • Aandacht gaat prioritair naar Turkse en Arabische volgmigranten. • Welkomstbrief burgemeester, uitnodiging voor gesprek, huisbezoek evtl. voor elk instapmoment, ... • Er is een onthaalbrochure in voorbereiding.
TRAJECT- BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Intake, trajectplan en zorgen voor doorstroming • Elementaire dienstverlening gebeurt door Kom-Pas zelf: verblijfsvergunning, diploma, rijbewijs, arbeidskaart, mutualiteit. Voor de rest wordt doorverwezen • Aandacht voor 'counseling': luisteren, advies geven en doorverwijzen
NT2	<u>Laaggeschoolden</u> : aparte groepen voor nieuwkomers,

GENT	
	<ul style="list-style-type: none"> • De lessen gegeven door Leerpunt (basiseducatie Gent), in de lokalen Kom-Pas; • 4 instapmomenten, 12 uur/week (ongeveer 200 uur); • de lessen worden gefinancierd met SIF-middelen <p><u>Hooggeschoolden:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De lessen worden deels nog gegeven door Kom-Pas, deels door CVO (2 scholen), in de lokalen van Kom-Pas; • 4 instapmomenten, 12 uur/week (ongeveer 200 uur); • Kom-Pas en CVO gebruiken dezelfde syllabus. • De lessen van Kom-Pas worden gefinancierd met SIF-middelen, CVO financiert de lessen met reguliere middelen. • Op termijn wordt ook gestreefd naar een volledige overdracht van de taallessen voor hooggeschoolden naar het CVO
MO	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen Kom-Pas is een cursus MO ontwikkeld. Voor anders- of analfabeten is specifiek materiaal vereist, dat nog moet uitgewerkt worden. • De groepen MO worden ingedeeld volgens taal. Bij meer middelen is opsplitsing volgens opleidingsniveau aangewezen. Aantal uren varieert van 30 tot 89 • Kom-Pas geeft cursus in o.m. Turks, Arabisch, Frans, Engels, Russisch, Albanees • Aanbod zo gedifferentieerd mogelijk; inhoud aangepast aan verwachtingen nieuwkomer + statuut • MO en NT2 verlopen parallel en culmineert in een gemeenschappelijke oefening MO/NT2
DOORSTROMING	Opgenomen in TB: VDAB, OSP-opleidingen, werk, ...
STEDELIJKE INTEGRATIEDIENST	<p>Bepalingen uit de overeenkomst tussen de integratiedienst en de Vlaamse Gemeenschap voor de periode 2000-2002 (minderhedendecreet):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Contactlegging en werving als startpunt voor de organisatie van een gedifferentieerd onthaalbeleid: samenwerking met de Dienst Bevolking voor het verkrijgen van gegevens uit het bevolkingsregister op basis van duidelijke taakafspraken; implementatie van het cliëntvolgsysteem ontwikkeld door de Vlaamse overheid; door analyse zicht krijgen op de doelgroep; taakafspraken met de algemene voorzieningen. • De organisatie van trajectbegeleiding: er worden trajectplannen opgesteld waarin alle acties worden opgenomen om te komen tot professionele, educatieve en/of sociale redzaamheid; er zijn taakafspraken met de reguliere voorzieningen rond diverse componenten van een traject; evenredige vertegenwoordiging naar herkomst en geslacht • De organisatie van het onthaalprogramma: organisatie van de verschillende componenten van het onthaalprogramma, in het bijzonder een intensieve basiscursus NT2 & MO, in overleg tussen de sectoren onderwijs en welzijn; evenredige vertegenwoordiging naar herkomst en geslacht; taakafspraken met talentcentrum, centrum basiseducatie, OSP-scholen. • Stimuleren van het onthaalbeleid voor nieuwkomers van 6-12 jaar: ontwikkelen, testen en implementeren van een concept voor de uitbouw van vijf opvangcentra in het kader van het onthaalonderwijs voor minderjarige anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs, in overleg tussen de sectoren onderwijs en welzijn; concept garandeert 100 % doorstroming naar het regulier onderwijs en/of reguliere voorzieningen; taakafspraken zijn geconcretiseerd tegen 30.06.2000 • Stimuleren van het onthaalbeleid voor nieuwkomers van 12-17 jaar: implementatie van een model van trajectbegeleiding, in overleg tussen de sectoren onderwijs en welzijn; volwaardige inpassing in een leertraject afgestemd op de capaciteiten van de leerling; 100 % doorstroming naar regulier onderwijs; taakafspraken zijn geconcretiseerd tegen 30.06.2000.

SINT-NIKLAAS	
ORGANISATIE EN FINANCIERING	<p><i>Onthaalproject – deelwerking van de lokale integratiedienst (LID)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Naast Kom-Pas Gent is dit het meest uitgebouwde onthaalinitiatief in de provincie. Het werd opgestart in de periode '93-'94 • Coördinatie via stuurgroep en werkgroep • In het kader van het SIF moet Sint-Niklaas een minderhedenbeleid voeren • In de periode '98-'99 werd 10,47 miljoen BF aan SIF-middelen aangewend voor het onthaalbeleid <p>Het onthaalinitiatief wordt in 2000 uitgebreid naar een aantal omliggende gemeenten die ook financieel zullen bijdragen (zie afzonderlijke fiche).</p>
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Alle nieuwkomers die maximum 2 jaar in Sint-Niklaas wonen (geen onderscheid naar statuut, ook niet-ontvankelijk verklaarde asielzoekers) • In 1998 waren er <u>57 cursisten</u>. Hiervan hebben er 37 de volledige cursus gevolgd; 20 cursisten zijn gestopt. • In 1999 waren er <u>106 cursisten</u>. Hiervan hebben er 29 de cursus volledig gevolgd, 21 zijn er gestopt en 56 cursisten zijn nog bezig. <p>Redenen om te stoppen: terug naar herkomstland, bevalling, administratieve problemen, werk, ...</p>
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Elke nieuwkomer krijgt bij inschrijving in de gemeente een beknopte meertalige <i>brochure</i> (Nederlands, Frans, Engels, Arabisch en Turks) waarin het onthaalproject wordt voorgesteld. <p>Als de nieuwkomer zich aandient op de integratiedienst kan hij een uitgebreide brochure in de eigen taal krijgen met alle nuttige adressen van de gemeente ('ziekenhuis, postkantoor, OCMW, VDAB, ...) en met een omschrijving van de diensten die daar verleend worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De contacten van de integratiedienst met de gemeente zijn goed. Het verkrijgen van de gegevens over de nieuwkomers verloopt vlot, zij het dat de lijsten manueel moeten nagekeken worden. Er is bijgevolg een 100% werving mogelijk. • Iedere nieuwkomer wordt aangeschreven, wie niet reageert op de eerste brief krijgt een brief waarin een huisbezoek wordt aangekondigd, gevolgd door een huisbezoek. Indien de nieuwkomer niet thuis is, volgt een tweede of derde huisbezoek. Vaak volgt daarna nog een uitnodiging vlak voor de start van de onthaalcursus. <p>Cursisten kunnen instromen tot twee weken na de start van een cursus. Daarna moeten zijn wachten op de volgende cursus. Indien er na enkele weken genoeg cursisten zijn, wordt er getracht een bijkomende cursus op te starten.</p>
TRAJECT- BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Intakegesprek en trajectplan. • Evaluatiegesprekken halverwege en op het einde van de cursus. • Voor de individuele maatschappelijke begeleiding zijn er taakafspraken tussen LID, OCMW, schoolopbouwwerk en vluchtelingenonthaalgroep. • 1 FT personeelslid is verantwoordelijk voor de organisatie, werving, trajectbegeleiding, gefinancierd met SIF-middelen
NT2	<p><u>Laaggeschoolden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De lessen worden gegeven door Basiseducatie Waasland 12u/week + 3u week MO geïntegreerd in NT2, gedurende 16 weken,; 2 instapmomenten • Basiseducatie wordt voor deze cursussen integraal met SIF-middelen vergoed door het onthaalproject. <p><u>Hogergeschoolden:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De lessen worden afwisselend gegeven door Vokans vzw en Welkom vzw (vakbonden); zelfde aantal uren als basiseducatie • Financiering via Kelchtermansprojecten. Enkel voor het MO-aandeel worden zij door het onthaalproject vergoed met SIF-middelen <p>De lessen worden, indien mogelijk, in de lokalen van de integratiedienst gegeven. Bijkomende cursussen gaan soms, wegens plaatsgebrek, door in de lokalen van vzw Welkom..</p>
MO	<ul style="list-style-type: none"> • Gezien de vele verschillende nationaliteiten die per groep samen zitten,, is MO

SINT-NIKLAAS	
	<p>grotendeels geïntegreerd in de taallessen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij bepaalde lessen en uitstappen (VDAB, OCMW, Gemeentehuis) worden wel tolken ingeschakeld. Gesignaleerd wordt dat het inschakelen van tolken (soms 8 tolken nodig voor een groep van 12 cursisten) zeer duur is. In de cursus okt.-jan '00 vb. kostte één namiddag MO met 8 (goedkope) tolken 8000 BF. • Gefinancierd met SIF-middelen
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> • De cursisten stromen door naar vervolgoopleidingen, werk, .. De doorstroming wordt opgevolgd.
LOKALE INTEGRATIE-DIENST	<p>Bepalingen uit de overeenkomst tussen de integratiedienst en de Vlaamse Gemeenschap voor de periode 2000 – 2002 (minderhedendecreet)</p> <ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Sint-Niklaas ontwikkelt i.s.m. het provinciaal integratiecentrum Oost-Vlaanderen een interstedelijk onthaalbeleid voor nieuwkomers • Het gemeentebestuur behoudt het huidige aandeel van de SIF-middelen voor het onthaal van minderjarige en meerderjarige nieuwkomers • Het gemeentebestuur realiseert een stedelijk onthaalbureau binnen de bepalingen van de begroting.

Intergemeentelijk onthaalproject Kom-Pas WAASLAND (in ontwikkeling)	
ORGANISATIE	<p><i>Intergemeentelijk onthaalproject georganiseerd vanuit de LID.</i></p> <p>Sint-Niklaas startte onderhandelingen met omliggende gemeenten die uiteindelijk resulteerden in een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Beveren, Kruibeke, Temse, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas en Stekene</p> <p>Het is mogelijk dat het onthaalproject wordt losgekoppeld van de integratiedienst van Sint-Niklaas en een zelfstandige dienst wordt binnen de stedelijke diensten.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op 15/12/99 werd de overeenkomst ondertekend • Onthaalbureau blijft in principe in Sint-Niklaas gevestigd en de stad zal instaan voor verwarming, verlichting en onderhoud van de lokalen • De aanwervingen voor een HT coördinator en FT trajectbegeleider zijn aan de gang. • Alle gemeenten zetelen in de stuurgroep <p>Financiering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voornamelijk met SIF-middelen van de 6 betrokken gemeenten. Als verdeel-sleutel werd gekozen voor het aantal anderstalige nieuwkomers in het vreemdelingenregister en wachtregister samen per gemeente. • De provincie voorziet voor één jaar het loon van de halftime coördinator. Later dient hiervoor naar andere fondsen gezocht.
TRAJECT-BEGELEIDING	<p>De trajectbegeleider (1 FT) zal halftijds in Sint-Niklaas werken en de overige tijd verdelen over de andere gemeenten (1 of ½ zitdag per gemeente, bij voorkeur op de Dienst bevolking).</p>
NT2	Lesgevende instanties blijven voorlopig dezelfde als in Sint-Niklaas
MO	

AALST	
STAND VAN ZAKEN	<ul style="list-style-type: none"> • Het lokaal integratiecentrum Aalst onderzoekt de mogelijkheden om alsnog met een volwaardig onthaalbureau van start te gaan. • In het kader van SIF moet Aalst een minderhedenbeleid voeren. In het kader van het SIF (periode '97-'99) werd aan Aalst een tewerkstellingsproject toegekend voor een bedrag van 1,75 miljoen BF, gespreid over drie jaar, voor de organisatie van taallessen aan hooggeschoolde anderstaligen (niet specifiek nieuwkomers). Daarnaast werd eveneens 1,75 miljoen BF toegekend aan basiseducatie Aalst voor de organisatie van taallessen voor laaggeschoolden.
TRAJECT-	<ul style="list-style-type: none"> • Momenteel is de HT trajectbegeleider niet meer ingevuld

AALST	
BEGELEIDING	
NT2	<p>Er zijn geen middelen om aanbodverstrekkers in te huren.</p> <p><u>Laaggeschoolden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoewel er 30 mensen op de wachtlijst staan om bij basiseducatie een cursus NT2 te volgen, kan BE geen cursus inlassen. Het LIC beschikt niet over de nodige middelen om BE in te huren. • Als er geen oplossing uit de bus komt, wil het LIC zelf terug een cursus NT2 voor laaggeschoolden organiseren. <p><u>Hogergeschoolden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • OSP is wel bereid vanaf febr. 2000 (tot eind juni) een cursus NT2 te starten, zij het niet intensief (6u/week). OSP is ook bereid om vanaf april 2000 een intensieve cursus (12u/week) op te starten. Het lokaal steunpunt zal een verwijfsfunctie vervullen.

RONSE	
STAND VAN ZAKEN	<p>Onthaalinitiatief in ontwikkeling onder impuls van de SIF-coördinator</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op de Dienst Bevolking zal een FT administratieve kracht worden aangeworven die zich halftijds zal inlaten met het registreren van nieuwkomers en eventueel direct bij inschrijving een afspraak met de medewerker van de Sociale Dienst zal maken. • In het kader van SIF moet Ronse een minderhedenbeleid voeren.
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Bij de Sociale Dienst wordt een HT maatschappelijk werker aangeworven die zal instaan voor de trajectbegeleiding. Deze persoon wordt aangeworven in het kader van SIF 2000-2001.
NT2 en MO	<ul style="list-style-type: none"> • Het educatieve luik wordt uitbesteed aan basiseducatie, OSP en KOPA (Kans OP Arbeid). • Op 07/02/00 start BE met een intensieve cursus NT2 (12u/week). Indien er voldoende cursisten zijn, wordt een maand later MO toegevoegd. Voor deze cursus zijn de nieuwkomers door de SIF-coördinator zelf uitgeselecteerd en aangeschreven. • In dec. '99 startte OSP met een cursus voor 15-18 jarigen op woensdagnam. (3u). De cursus telt ± 30 cursisten. Er moeten minstens 12 nieuwkomers bijkomen om een onthaalklas in te richten. Ronse telt veel Walen of al lang in Wallonië verblijvende allochtonen.

DENDERMONDE	
STAND VAN ZAKEN	<ul style="list-style-type: none"> • Momenteel verwijst het lokaal steunpunt nieuwkomer door naar het bestaand aanbod van basiseducatie en OSP. • Op 18/02/00 is er een overlegvergadering op het gemeentehuis met het lokaal steunpunt, het provinciaal integratiecentrum PICO en alle aanbodverstrekkers • In de periode '97-'99 telde Dendermonde in totaal 89 nieuwkomers (44 mannen en 45 vrouwen). • In het kader van SIF moet Dendermonde een minderhedenbeleid voeren. <p><i>Project Kom-Pas, regio Dendermonde</i></p> <p>Op initiatief van het regionaal integratiecentrum Oost-Vlaanderen liep in 1999 in de regio Dendermonde het project 'Kom-Pas, regio Dendermonde' om de intergemeentelijke samenwerking voor te bereiden. Dit project werd gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap (pr. 41.7- ba 34.01). De gemeenten Dendermonde, Hamme, Lebbeke, Zele, Berlare en Waasmunster waren betrokken bij dit project.</p> <p>In de periode '97 -'99 telde deze regio in totaal 300 nieuwkomers</p>

ZELE	
STAND VAN ZAKEN	<p>Onthaalproject in voorbereiding (vermoedelijke start: najaar 2000)</p> <ul style="list-style-type: none"> • De integratieambtenaar van de gemeente is belast met de opdracht een onthaalproject op te starten. De opdracht –omvat de coördinatie van het project en de trajectbegeleiding • Momenteel wordt bij inschrijving van een nieuwkomer in de gemeente een Nederlandstalige brochure meegegeven. Nieuwkomers worden naderhand gecontacteerd door vzw Plint, het lokaal steunpunt. Daar ontvangen zij een brochure in de eigen taal en worden ze doorverwezen naar het bestaand aanbod. • In de periode '97-'99 waren er in Zele in totaal 90 nieuwkomers.(46 mannen en 44 vrouwen) • In het kader van SIF moet Zele een minderhedenbeleid voeren.
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Samen met een door VDAB en de gemeente aangestelde ambtenaar voor opleiding en tewerkstelling voor alle kansarmen.
NT2 en MO	<ul style="list-style-type: none"> • Basiseducatie Dendermonde is bereid in Zele cursussen te organiseren. De cursussen zullen met SIF-middelen gefinancierd worden. • Het OSP van Lokeren kan met eigen middelen NT2 organiseren. Het aantal uren is nog niet bepaald.

HAMME	
STAND VAN ZAKEN	<ul style="list-style-type: none"> • De Sociale Dienst van de gemeente spreekt nieuwkomers aan, voert een intakegesprek, verwijst door naar een bestaand aanbod NT2, organiseert zelf summiere lessen MO en probeert de nieuwkomers gedurende 1 jaar te volgen (2 opvolgingsgesprekken). • In maart en oktober '99 vond er een inleidingscursus MO en NT2 plaats. • Voor de periode '97-'99 voorzag de gemeente hiervoor 2.443.420 BF. • In Hamme waren er in de periode '97 – '99 in totaal 49 nieuwkomers (17 mannen en 32 vrouwen). • Hamme heeft een aanvraag ingediend om als integratiedienst (minderheden decreet) erkend te worden, maar is nog niet erkend. • In het kader van het SIF moet Hamme een minderhedenbeleid voeren.

LOKEREN	
STAND VAN ZAKEN	<ul style="list-style-type: none"> • In april 2000 zal er vermoedelijk een onthaalambtenaar worden aangeworven die op de Dienst Bevolking zou zetelen. De financiering zou gebeuren met SIF-middelen. • In het kader van SIF moet Lokeren een minderhedenbeleid voeren..

Het onthaalaanbod in de provincie West-Vlaanderen

Enkel in **Oostende** en **Kortrijk** is een onthaalaanbod aanwezig. Hierbij dient opgemerkt dat de nieuwkomers vooral in deze twee steden en ook in Brugge te situeren zijn.

In de regio's Brugge, Menen, Roeselare, Tielt, Westhoek en Ieper zijn meerdere vrijwilligerinitiatieven actief.

OOSTENDE	
ORGANISATIES EN FINANCIERING	<p><i>Nieuw onthaalinitiatief voor de regio Oostende (van start in het voorjaar 2000)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Coördinatie gebeurt door de 'Sociale Dienst Vreemdelingen', lokaal steunpunt. • 2 personeelsleden worden ingezet voor omkadering, trajectbegeleiding en MO,; Taalaanbod regulier gefinancierd • In het kader van SIF moet Oostende een minderhedenbeleid voeren.
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Volgmigranten, ontvankelijk verklaarde asielzoekers, erkende vluchtelingen, geregulariseerden

OOSTENDE	
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Doorgeven lijsten vanuit de gemeente, folder vreemdelingendienst, 1 persoonlijke brief vanuit de stad, 2^e brief vanuit het onthaalbureau, eventueel huisbezoek.
TRAJECTBEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • Zal gebeuren door twee ingezette personeelsleden • Gefinancierd met 'Kelchtermans-gelden'
NT2	<p>Door reguliere aanbodverstrekkers:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Laaggeschoolden</u>: Basiseducatie • <u>Hogergeschoolden</u>: Volwassenenonderwijs, 12 uur/week (240 uur), diverse instapmomenten <p>Het taalaanbod wordt regulier gefinancierd.</p>
MO	<ul style="list-style-type: none"> • Cursus in het Nederlands, na afloop van cursus NT2, • Betaald door de stad met overschot SIF-gelden
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> • Jobclub VDAB en trajectbegeleiding VDAB

KORTRIJK	
ORGANISATIE	<p><i>Nieuwkomersproject sinds 1995, ondergebracht bij het lokaal steunpunt</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stuurgroep met welzijnsdienst stad, Schepen, integratieambtenaar, Basiseducatie, CVO, OCMW, LIC, interculturele bemiddelaar van de stad, ... • Toekomstige plaats van onthaalbureau is nog onduidelijk. Heeft te maken met vraag of Kortrijk een integratiedienst krijgt of niet • FT trajectbegeleidster en HT administratieve kracht, betaald met SIF. Vroeger was er ook een halftijds educatieve, voor het geven van taallessen. • Regie wordt overgenomen door integratieambtenaar • In het kader van SIF moet Kortrijk een minderhedenbeleid voeren. In het nieuwe SIF-beleidsplan zijn middelen aangevraagd voor extra taallessen en voor een medewerker op Dienst Burgerzaken (ter plaatse tijd vrijmaken voor eerste oriëntatie nieuwkomer); halftijdse trajectbegeleider vanaf 2001 extra
DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • Max. 2 jaar in de stad + verblijfsvergunning. Voor de rest geen onderscheid volgens statuut. Wie zich eerst aanmeldt, heeft plaats in lessen. • Van de nieuwkomers die bereikt worden is naar schatting de helft volgmigrant, de helft asielzoeker. Volgmigranten worden over het algemeen moeilijker bereikt.
WERVING	<ul style="list-style-type: none"> • Elke maand krijgt men de lijst met nieuwkomers van Dienst Burgerzaken. Deze lijst moet nog uitgezuiverd worden. Op basis van de lijst worden mensen aangeschreven. • Men krijgt ook namen van nieuwkomers door van Basiseducatie en CVO. Nieuwkomers komen vaak eerst daar terecht en dan pas bij trajectbegeleider.
TRAJECT-BEGELEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • In begin intakegesprek • Trajectbegeleider gaat vooral in op vragen van nieuwkomers. Tot nu toe worden veel problemen op het LIC opgelost (sociaal-juridische dienst), maar met het nieuwe decreet zal dit moeten afgebouwd worden. Klemtoon zal meer komen te liggen op doorverwijzing. Er wordt gewerkt aan een netwerk. Trajectbegeleider is vertegenwoordigd in o.a. tewerkstellingsforum, permanente werkgroep risicogroepen STC, ... Knelpunt is psycho-sociale hulpverlening • Na 4 à 5 maanden groepsmoment samen met VDAB, waarin informatie gegeven wordt over opleidings- en tewerkstellingsmogelijkheden. • Op einde van schooljaar effectieve doorverwijzing naar VDAB (persoon VDAB T&O komt naar het LIC) • Trajectbegeleider verwerkt per jaar ongeveer 90 nieuwe dossiers (+ 30 à 40 van vorige jaren) • Trajectbegeleiding wordt gefinancierd met SIF-middelen.
NT2	<ul style="list-style-type: none"> • Laaggeschoolden krijgen les van Basiseducatie. Twee instapmomenten per jaar. 3 x 2 uur . • Hogergeschoolden krijgen les van CVO (Hitec). Twee instapmomenten per jaar. 4 x 2 uur. De lessen van CVO vinden plaats op het LIC. Te grote groepen in CVO

KORTRIJK	
	<p>wordt als probleem aangevoeld</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het aanbod is onvoldoende. Er zijn wachtlijsten. • Men voorziet via SIF 3,5 miljoen extra voor NT2: 2,2 miljoen, voor BE, gespreid over 3 jaar en 1,3 miljoen voor CVO (1 jaar, daarna regulier via historisch forfait)
MO	<ul style="list-style-type: none"> • Oorspronkelijk uitgebreide MO-cursus in het Nederlands, na afloop NT2; grote uitstroom, weinig interesse • Daarna MO geïntegreerd in cursus NT2 en extra module tewerkstelling • Momenteel is er geen volwaardige cursus MO meer tenzij soms in kleine groepjes (beperkte oriëntering). • In toekomst wil men MO in eigen taal of contacttaal uitproberen
DOORSTROMING	<ul style="list-style-type: none"> • Van de 90 deelnemers vorig jaar waren er 40 die werk vonden (vaak seizoensarbeid) of naar een vervolgopleiding doorstroomden. Doorstroming naar VDAB blijft moeilijk. • Sollicitatietraining door Werkpunt (gelieerd aan OCMW) of VDAB zelf.

Het onthaalaanbod in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In Brussel is het aantal onthaalinitiatieven zeer beperkt.

Nivo-Brussel

In september 1998 startte Nivo Brussel een onthaalcursus voor nieuwkomers. Deze cursus bestond uit maatschappelijke oriëntatie in het Turks (georganiseerd door Nivo zelf) en Nederlandse taallessen (die werden gevolgd bij CNM of Brusselleer). Van de 6 deelnemers die aan het volledige project deelnamen, zijn er 2 aan het werk, zoekt er 1 persoon werk en volgt 1 persoon een opleiding.

Nivo kreeg voor dit project van de Vlaamse Gemeenschapscommissie volgende subsidie:

- in 1998: 625.000 BEF (15493,35 EUR)
- in 1999: 1.500.000 BEF (37184,03 EUR)

In de praktijk bleek het moeilijk om de nieuwkomers te bereiken en dit hoewel uit de vrouwenwerking bleek dat er nood was aan een dergelijk initiatief was. Dit is onder meer te wijten aan de moeilijke samenwerking met de gemeenten. Een ander knelpunt betreft de taalkeuze (in dit geval het Nederlands) die de nieuwkomers onmiddellijk moeten maken. Het project werd eind 1999 stopgezet.

Project KomPas van het Integratiecentrum Foyer

Het provinciaal integratiecentrum Foyer diende in 1999 een aanvraag voor experimentele projectsubsidies in voor het project KomPas, een onthaal- en oriëntatieproject voor nieuwkomers in Brussel. Voor dit project is 2.855.000 BF voorzien (pr. 41.7- ba 34.01). Dit project moet nog van start gaan.

NT2-aanbod

Over het algemeen kan worden gesteld dat het voor de initiatiefnemers moeilijk is om na te gaan hoeveel nieuwkomers er precies aan de lessen deelnemen. Gewezen wordt op het tekort aan taallessen en het gebrek aan instapmomenten.

Er is een *brochure* beschikbaar 'Spraakmakers', met daarin alle Brusselse taalinitiatieven.

Centrum Nederlands voor Migranten

Dit centrum organiseert geen specifieke lessen voor nieuwkomers. Het aantal nieuwkomers binnen hun deelnemerspubliek wordt geraamd op een 100-tal. Vanuit de VGC (directie Welzijn en Gezondheid) kreeg het CNM in 1999 een subsidie van 3.450.000 BEF voor haar algemene werking.

Brusselleer - Centrum voor Basiseducatie

Het CBE organiseert geen speciale lessen voor nieuwkomers. In 1998-1999 werkte het in samenwerking met Nivo mee aan de onthaalcursus voor nieuwkomers. Deze nieuwkomers werden binnen de gewone groepen opgenomen.

Op basis van de intake kan de initiatiefnemer nagaan hoeveel nieuwkomers er aan de taallessen deelnemen: van de 1094 cursisten die dit werkjaar (start in september '99) actief zijn er 25 aangekomen in 1999 (2,3%) en 29 in 1998 (2,7%).

Dit initiatief wordt gesubsidieerd vanuit de directie Onderwijs van de VGC aangezien het hier een centrum voor basiseducatie betreft. In 1999 ontving de vzw Brusselleer een subsidie van 9.300.000 BEF voor haar werking vanuit de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Voorheen werd een gedeelte van het NT2-project dat niet kon worden gerealiseerd met de middelen van de Vlaamse Gemeenschap ook in dit subsidiebedrag verrekend. Door extra middelen van de Vlaamse Gemeenschap is dit sinds 1998 niet meer nodig.

Taallessen Nederlands aan Jonge Migranten (TJM)

Deze initiatiefnemer organiseert geen speciale lessen voor nieuwkomers. Twee keer per jaar start TJM een cursus voor beginners. Hieraan nemen vaak nieuwkomers deel. Precieze cijfers kunnen echter niet worden gegeven. TJM ontving in 1999 voor haar algemene werking een subsidie van 2.450.000 BEF vanuit de directie Welzijn en Gezondheid van de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

HET ONTHAALONDERWIJS VOOR MINDERJARIGE NIEUWKOMERS

Sedert 1991 wordt in Vlaanderen een onderwijsbeleid gevoerd voor migranten. Immers vanuit de educatief socio-economisch zwakke positie van de meeste allochtone ouders én het feit dat hun kinderen opgroeien in een niet Nederlandstalige thuis- en directe omgeving, hebben veel allochtone leerlingen een leerachterstand opgelopen al van bij de aanvang van het onderwijs. Het onderwijs is niet steeds afgestemd om kinderen met een leerachterstand of kinderen met een verschillende culturele of sociale achtergrond, op te vangen binnen de reguliere klassen. Een veel gehoorde opmerking is dat het onderwijs nog teveel is afgestemd op het 'gemiddelde Vlaamse kind uit de middenklasse'. Het geeft aan dat binnen het onderwijs onvoldoende inzichten aanwezig zijn inzake het gericht omgaan met sociale verscheidenheid. Het onderwijskundig handelen faalt dan: differentiatietechnieken ontbreken, de noodzakelijke interculturele en sociale vaardigheden zijn niet ontwikkeld, enz. Het gevolg is dat de initiële leerachterstand wordt vergroot wanneer binnen de onderwijsleersituatie geen erkenning wordt gegeven aan de sociaal-culturele en individuele verscheidenheid van de leerlingengroep. Het vergroten van leerachterstanden via het onderwijsleerproces, wordt achterstelling genoemd.

Dit beleid richt zich dan ook op het wegwerken van leerachterstanden van kansarme allochtonen en het voorkomen van achterstelling en sociale uitsluiting. De pijlers van het beleid zijn intercultureel onderwijs, taalvaardigheidsonderwijs of NT2, onthaal voor anderstalige nieuwkomers en onderwijs in eigen taal en cultuur (OETC).

Anderstalige nieuwkomers

Zowel kinderen van allochtonen als die in het kader van gezinshereniging zich in Vlaanderen vestigen, of kinderen van vluchtelingen en asielzoekers worden dikwijls reeds op lagere of middelbare schoolleeftijd voor het eerst in het Vlaamse onderwijs ingeschreven.

De individuele kenmerken van deze leerlingen variëren: ze stromen het Nederlandstalig onderwijs in op uiteenlopende leeftijden, hebben uiteenlopende onderwijservaringen, zijn al dan niet gealfabetiseerd, leven met al dan niet recente traumatische ervaringen uit hun herkomstland, hebben lang niet altijd even duidelijke toekomstperspectieven in hun nieuwe omgeving, enz. Het gaat hier om leerlin-

gen die veelal van de ene (vaak niet-Westerse) in de andere (Vlaamse) socio-culturele realiteit worden geplaatst.

Niettegenstaande de heterogene samenstelling van deze groep leerlingen hebben ze allen hetzelfde gemeen: Ze beheersen onvoldoende de onderwijstaal om met goed gevolg de lessen te kunnen volgen. Zij kunnen niet zonder meer aansluiten bij hun leeftijdgenoten in de reguliere leerlingengroepen of op het niveau van het secundair onderwijs, dat ze in het land van herkomst reeds hadden bereikt.

Binnen het onthaalbeleid worden deze leerlingen gegroepeerd als anderstalige nieuwkomers. Het zijn leerlingen die ingeschreven zijn in een school van de Vlaamse Gemeenschap en die aan de volgende voorwaarden voldoen:

- leerplichtig zijn;
- niet de Belgische of Nederlandse nationaliteit bezitten;
- niet in België of in Nederland geboren zijn;
- niet het Nederlands als moedertaal hebben;
- onvoldoende de onderwijstaal beheersen om met goed gevolg de lessen te kunnen volgen;
- nog geen volledig schooljaar onderwijs gevolgd hebben in een school met het Nederlands als onderwijstaal.

Het onthaalonderwijs

Het onthaalbeleid richt zich sinds 1991 op het onthaal van anderstalige nieuwkomers in de Vlaamse lagere en secundaire scholen. Het wegwerken van hun taalachterstand, het vermijden van achterstelling in de school en de bevordering van hun sociale integratie staan centraal in het onthaalbeleid. Binnen een onthaalperiode van één schooljaar krijgen deze leerlingen specifiek onderwijs i.f.v. het verwerven van de nodige taalvaardigheid en de nodige kennis van ons onderwijssysteem. Zij kunnen dan zowel tijdens als na de onthaalperiode optimaal geïntegreerd worden in de reguliere klassen. Tegelijkertijd worden in de school vaardigheden ontwikkeld om de integratie van de anderstalige nieuwkomers te bevorderen en achterstelling te vermijden. De bedoeling van het onthaalonderwijs is duidelijk: de anderstalige nieuwkomer op een zo vlot mogelijke manier, zonder te veel tijdsverlies zijn opleiding te laten voortzetten. Voor kinderen die nooit eerder schoolliepen, is de doelstelling hen zo goed mogelijk taal- en schoolse vaardigheden bij te brengen, opdat ze in het onderwijsleerproces kunnen worden ingeschakeld.

Het onthaalonderwijs wordt gedefinieerd als het specifieke onderwijsaanbod ter bevordering van de taalvaardigheid Nederlands en van de sociale integratie van anderstalige nieuwkomers. Scholen die onthaalonderwijs organiseren ontvangen hiervoor bijkomende lestijden.

Na het doorlopen van het onthaaljaar kan de anderstalige nieuwkomer zich inschrijven in de klas naar keuze. Hij/zij kan doorstromen naar elke onderwijsvorm en naar elke klas. Uiteraard is daartoe een geschikte vooropleiding nodig. De anderstalige nieuwkomer kan op twee manieren bewijzen dat hij/zij die heeft. Ten eerste kan hij/zij dat doen door het voorleggen van studiebewijzen waaraan gelijkwaardigheid is verleend. Wanneer de studiebewijzen niet in zijn of haar bezit zijn, bestaat er een tweede mogelijkheid. Op grond van verklaring op eed wordt dan gelijkwaardigheid gegeven aan de gevolgde vooropleiding in het land van herkomst.

Zoals geldt voor het reguliere leerplichtonderwijs, kunnen illegaal op het grondgebied verblijvende leerlingen worden ingeschreven in het onthaalonderwijs. De Vlaamse Gemeenschap maakt hierin, op basis van het gewaarborgd recht op onderwijs, geen onderscheid. In 1994 werd tussen de ministers van Onderwijs en Binnenlandse Zaken afgesproken dat scholen illegale leerlingen mogen inschrijven. Onderwijsambtenaren dienen de inschrijving van illegaal in ons land verblijvende leerlingen niet aan te geven en de politiediensten kunnen niet aan de schoolpoorten komen controleren. Het is evenwel zo dat het schoolgaan van de kinderen niet kan ingeroepen worden om de verblijfssituatie te regulariseren.

Onthaalonderwijs in het lager onderwijs

Het onthaalonderwijs in het lager onderwijs richt zich sinds 1991 op scholen waar een minimum aan anderstalige nieuwkomers zijn ingeschreven. Het kan slechts georganiseerd worden in niet-concentratiescholen om de sociale integratie van de anderstalige nieuwkomers te bevorderen.

Dit kan het best gebeuren via het contact met Nederlandstalige leeftijdsgenoten. Slechts in steden (Gent, Antwerpen) waar in bepaalde wijken geen andere mogelijkheden zijn, kan, mits verantwoording, hieraan uitzondering worden verleend..

In het lager onderwijs wordt gedurende een beperkt aantal uren een gecondenseerd leeraanbod Nederlands gegeven. Dit aanbod beslaat slechts een gedeelte van de schooltijd. Eén van de redenen ligt bij de leeftijd van de kinderen. Kinderen tussen 6 en 12 zijn te jong om constant in een aparte groep taallessen te volgen. Een andere reden is de sociale integratie: de kinderen kunnen een groot gedeelte van de schooltijd doorbrengen met hun leeftijdsgenoten in de reguliere klas.

Uiteraard is deze integratie in de reguliere lestijden ook bedoeld om op een minder gestructureerde wijze, in “normale” klassituaties te leren omgaan met de nieuwe taal.

In gebieden met relatief veel anderstalige nieuwkomers werd aanvankelijk geopteerd om de anderstalige nieuwkomers te groeperen in één of meerdere “onthaalscholen”. Het “aparte” taalvaardigheidsonderwijs werd in deze onthaalscholen georganiseerd, de sociale integratie kon gebeuren in de school van inschrijving of in de onthaalschool zelf.

De wijze waarop het onthaalonderwijs wordt georganiseerd werd sinds 1991 gewijzigd n.a.v. enerzijds evaluaties door de VLOR (1993 - 1997) en de inspectie basisonderwijs (1997) en anderzijds n.a.v. het wetenschappelijk onderzoek (1997) naar de effectiviteit van het onthaalonderwijs. Er werd onderzoek verricht inzake de effectiviteit van het taalvaardigheidsonderwijs (Steunpunt NT2 K.U.Leuven) en inzake de sociale integratie van de anderstalige nieuwkomers in de school (Steunpunt ICO R.U.Gent).

Belangrijke resultaten hierin waren dat:

- de doorstroming van anderstalige nieuwkomers wordt bevorderd in de mate dat de ganse school betrokken is bij het proces van sociale integratie en zich richt op een efficiënt taalvaardigheidsonderwijs;
- rekening houdend met de heterogene samenstelling van de doelgroep is het belangrijk dat de ganse school leert omgaan met sociale en culturele verscheidenheid;
- het specifieke taalvaardigheidsonderwijs apart van de leerlingengroep dient in het lager onderwijs beperkt te worden i.f.v. de sociale integratie. Dit houdt in dat in de ganse school een efficiënt taalvaardigheidsonderwijs wordt georganiseerd;
- de doorverwijzing naar onthaalscholen verloopt niet optimaal;
- nog teveel anderstalige nieuwkomers worden niet opgevangen binnen het onthaalonderwijs.

Het onthaalonderwijs in het lager onderwijs werd vanuit deze vaststellingen aangepast.

Dit betekent dat in het lager onderwijs vandaag alle niet-concentratiescholen in elke gemeente of stad kunnen participeren aan het onthaalonderwijs op het moment dat ze 4 anderstalige nieuwkomers ingeschreven hebben.

Voor de realisatie van het onthaalonderwijs worden bijkomende lestijden ter beschikking gesteld. Per anderstalige nieuwkomers bekomt de school 1,5 bijkomende lestijden die besteed worden i.f.v. het onthaalonderwijs (+ een opstartbonus van 2 lestijden). Deze omkadering kan steeds tijdens de loop van het schooljaar aangepast worden op het moment dat 4 bijkomende anderstalige nieuwkomers zich hebben ingeschreven.

Om het onthaalonderwijs te kunnen organiseren verbindt de school zich tot het realiseren van een aantal voorwaarden:

- de anderstalige nieuwkomers kunnen tot maximaal 8 lestijden afgezonderd worden van hun leerlingengroep;
- per anderstalige nieuwkomer wordt i.f.v. zijn leervordering en zijn sociale integratie een werkplan opgemaakt;
- de school organiseert bijscholing gericht op het onthaalonderwijs (taalvaardigheidsonderwijs en omgaan met sociale en culturele verscheidenheid) waaraan alle personeelsleden kunnen participeren.

Onthaalonderwijs in het secundair onderwijs

Het onthaalonderwijs in het secundair onderwijs wordt sinds 1991 georganiseerd in een vast aantal regionaal gespreide scholen. Het centraliseren van de anderstalige nieuwkomers die zich ingeschreven hebben in het secundair onderwijs, op vaste onthaalpunten is ingegeven vanuit twee vaststellingen:

1. Gezien de gevorderde leeftijd van de anderstalige nieuwkomers en de moeilijke tot onmogelijke initiële integratie in de verschillende vakgebieden, is het leerprogramma van het onthaaljaar secundair onderwijs zeer sterk gericht op het verwerven van het Nederlands. Dit houdt in dat ongeveer alle bijkomende lestijden uitsluitend gebruikt worden voor het aanleren van het Nederlands. Dit gebeurt via aparte onthaalklassen. Om aparte onthaalklassen te kunnen organiseren is het nodig dat de anderstalige nieuwkomers worden opgevangen in groep. Deze groepsvorming kan niet gerealiseerd worden via een te versnipperd aanbod. Door het aanbod te organiseren op vaste punten zal tevens de expertise binnen de onthaalklas kunnen ontwikkelen.
2. De leerlingen op dit niveau zijn meer mobiel, wat een opvang in regionaal gespreide vaste onthaalscholen toelaat.

In het secundair onderwijs kunnen vanaf het schooljaar 1999-2000 maximaal 18 regionaal gespreide scholen onthaalonderwijs organiseren. Voordien was die mogelijkheid voorzien voor 10 vaste en maximaal 5 bijkomende scholen (na motivering). In 1998 werd het schema van 5 bijkomende scholen (na motivering en evaluatie van de lokale noodzaak aan onthaalonderwijs) verlaten en werden 14 vaste scholen aangeduid als onthaalschool. De evaluatie van 1997 gaf immers aan dat deze opdeling kon verlaten worden, aangezien in 14 scholen, de afgelopen jaren minstens 10 anderstalige nieuwkomers zich hadden ingeschreven vanaf het begin van het schooljaar. Door de verhoogde instroom van leerplichtige asielzoekers werd de noodzaak aan meer onthaalscholen alsnog groter. Momenteel zijn er dus 18 onthaalscholen waarvan 5 in Antwerpen of omgeving.

Deze scholen mogen geen concentratiescholen zijn. Niet alleen is het contact met Nederlandstalige studiegenoten tijdens de formele en de informele momenten op de school immers belangrijk voor de taalontwikkeling van de anderstalige nieuwkomers, er werd ook aangetoond dat de organisatie van het onthaalonderwijs een factor is die de concentratiegraad van scholen sterk verhoogt (deze jongeren stromen al te vaak niet door naar andere scholen). Het beleid wil voorkomen dat concentratiescholen nog meer allochtonen gaan concentreren. De scholen moeten ook toegankelijk zijn voor jongens en meisjes. Bovendien moeten zij één van de onderwijsvormen ASO, TSO of KSO aanbieden, tenzij het om een middenschool gaat, i.f.v. een optimale doorstroming van de anderstalige nieuwkomers. De anderstalige nieuwkomers moeten immers kunnen kiezen voor een studierichting, op basis van hun capaciteiten en hun voorkeur. Wanneer enkel het beroepsonderwijs wordt aangeboden worden hun opties en hun perspectieven sterk beperkt.

Elk van de aangeduide onthaalscholen kan onthaalonderwijs organiseren vanaf september als ze minstens één inschrijving hebben. Om verder gesubsidieerd te worden dienen deze scholen op 1 oktober minimum 10 anderstalige nieuwkomers ingeschreven te hebben. Per anderstalige nieuwkomer ontvangen de scholen 2,5 bijkomende lestijden of een minimum van 28 lestijden. Om de regionale spreiding te verbeteren wordt de organisatie van het onthaalonderwijs in België en Nederland samen georganiseerd.

ding te optimaliseren en omwille van budgettaire beperkingen worden het aantal bijkomende uren die de school kan krijgen, beperkt (naargelang de regio).

De bijkomende lestijden worden gebruikt voor het aparte taalvaardigheidsonderwijs aan de anderstalige nieuwkomers. Toch is de mogelijkheid voorzien dat de anderstalige nieuwkomers 4 lestijden van het lessenrooster kunnen integreren in gewone vakken.

Dit is voorzien om, met het oog op latere doorstroming, de integratie in de leervakken te bevorderen. Zo kunnen leerlingen bijvoorbeeld Frans, Engels of wiskunde volgen in een leerlingengroep waartoe ze potentieel behoren. De onthaalscholen verbinden zich ertoe om een aantal voorwaarden te realiseren.

De onthaalscholen moeten nascholing organiseren voor hun personeel inzake intercultureel onderwijs en taalvaardigheidsonderwijs. Het opvolgen van de leervorderingen via een werkplan, laat de school tevens toe gerichte inspanningen te doen om de integratie van de anderstalige nieuwkomers na en tijdens het onthaaljaar te bevorderen en hen beter te ondersteunen.

Aantallen anderstalige nieuwkomers in het lager en in het secundair onderwijs en toegekende lestijden/uren-leraar voor de schooljaren 1998-1999 en 1999-2000

	Basisonderwijs		secundair onderwijs	
<i>Schooljaar 1998-1999</i>				
Maand	anderstalige nieuwkomers	Lestijden (gecumuleerd)	anderstalige nieuwkomers	uren-leraar (gecumuleerd)
September 98	311	485,5		
Oktober 98	467	748	360	900
November 98	616	983,5	476	1190
December 98	667	1027,5	505	1262,5
Januari 99	786	1240	509	1272,5
Februari 99	829	1286	535	1337,5
Maart 99	844	1301,5	539	1347,5
april 99	848	1309,5	554	1385
mei 99	852	1315,5	567	1417,5
juni 99	852	1315,5	567	1417,5
juli 99	-	-	-	-
Augustus 99	-	-	-	-
<i>Schooljaar 1999-2000</i>				
September 99	1059	1847	579	1447,5
Oktober 99	1157	2018,5	637	1592,5
November 99	1209	2100,5	752	1880
December 99	1222	2124	764	1910
Januari 2000	1281	2218,5	834	2085
Februari 2000	1335	2302	834	2085

Trajectbegeleiding

De trajectbegeleiding van de leerlingen wordt sterk centraal gesteld, met andere woorden: de toeleiding van nieuwkomers naar onthaalscholen, maar nadien ook de begeleiding van de nieuwkomers naar een school, een onderwijstype en –afdeling naar keuze en overeenstemmend met het potentieel en de vooropleiding van de leerling, zijn uitermate belangrijk. Daartoe moet worden samengewerkt met centra voor leerlingbegeleiding, en met externe partners. Deze trajectbegeleiding is extra belangrijk voor leerlingen secundair onderwijs, maar moet net zo goed worden bekeken voor leerlingen in het basisonderwijs. Het is een vrij nieuw aandachtspunt en de trajectbegeleiding staat nog in de kinder-

schoenen. Daarom heeft de Minister van Onderwijs in december 1999 beslist om naar het model van KOM-PAS (Gent) een concept te laten uitwerken dat aansluit bij de trajectbegeleiding voor meerderjarige nieuwkomers en dat veralgemeenbaar moet zijn voor Vlaanderen.

Opvangbeleid voor mensen zonder wettig verblijf

De laatste jaren krijgt de problematiek van mensen zonder wettig verblijf geleidelijk aan meer aandacht. Hamvraag hierbij is hoe deze problematiek in een coherent beleid kan vertaald worden. Mensen zonder papieren zijn hier niet legaal. Hun statuut bepaalt meteen ook de marge waarbinnen de Vlaamse overheid acties kan ondernemen. Gegeven de verantwoordelijkheid van de federale overheid in deze materie kan het opvangbeleid bovendien slechts in complementariteit met het federale niveau gerealiseerd worden.

Het decreet op het Vlaamse minderhedenbeleid van 28 april 1998¹ heeft ter zake voor het eerst duidelijke lijnen getrokken. Het decreet stelt duidelijk dat de Vlaamse overheid een verantwoordelijkheid heeft t.a.v. mensen zonder papieren die op haar grondgebied verblijven. Deze verantwoordelijkheid omvat de opvang en oriëntering van mensen zonder wettig verblijf die zich in het Nederlandse taalgebied of in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad bevinden en die wegens hun noodsituatie opvang of bijstand vragen. Het decreet bepaalt ook de prioritairere beleidsdomeinen waar er een opvangbeleid moet gevoerd worden, met name de sectoren welzijn, gezondheidszorg en onderwijs.

MENSEN ZONDER PAPIEREN: WIE ZIJN ZE ?²

Hoeveel mensen zonder wettige verblijfspapieren er in België verblijven is niet bekend. Het is moeilijk, zonet onmogelijk om daar een juiste berekening van te maken. Mensen die het terrein kennen, schatten het aantal mensen zonder papieren op verscheidene tienduizenden. De recente regularisingscampagne van de federale overheid toont alvast aan dat deze ruwe schatting een vrij goede indicatie is. In totaal werden ongeveer 33.000 dossiers voor regularisatie ingediend. Eén dossier betreft vaak meerdere personen. Bovendien konden of durfden niet alle mensen zonder papieren een regularisatieaanvraag indienen.

De ene mens zonder papieren is de andere niet. Mensen zonder papieren kunnen in ongeveer tien verschillende categorieën ondergebracht worden:

- * Uitgeprocedeerde asielzoekers: vreemdelingen die in de asielprocedure hebben gezeten en na afwijzing van hun dossier een bevel kregen het land te verlaten, maar daar geen gevolg aan gaven.
- * Uitgeprocedeerden in het kader van gezinshereniging: vreemdelingen die een aanvraag deden om met hun echtgeno(o)t(e) of familieleden, die een vast verblijfsrecht in België hebben, herenigd te worden, maar van wie het dossier werd afgewezen omdat ze niet beantwoorden aan de wettelijke criteria voor gezinshereniging.
- * Uitgeprocedeerden in het kader van mensenhandel: vreemdelingen die in toepassing van de omzendbrief van 7 juli 1994 betreffende de afgifte van verblijfs- en arbeidsvergunningen een (tijdelijk) verblijfsstatuut bekwamen maar dit verloren omdat ze geen verklaring of klacht neerlegden bij de politiedienst / parket of omdat de klacht onvoldoende bleek om de zaak door het gerecht verder te laten onderzoeken, of omdat de verklaring of klacht van betrokkene bij de gerechtelijke procedure niet meer van belang bleek te zijn.
- * Buitenlandse studenten zonder verblijfsrecht: vreemdelingen die het statuut van student niet meer kunnen invoeren om hun verblijf te wettigen daar de voorwaarden om hun statuut te behouden of te verlengen niet meer vervuld zijn.

¹ Decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden, BS 19.06.98, art. 2 §1,4° en art. 4 §1,3°

² Steunpunt Mensen zonder Papieren, Gezondheidsteam. Eindverslag periode 01.01.98 - 30.06.99, Brussel, juli 1999.

- * Arbeidsmigranten zonder verblijfsrecht: vreemdelingen die na stopzetting of verbreking van hun arbeidscontract, hun arbeids- annex verblijfsvergunning kwijtspelen maar toch verder illegaal in België verblijven.
- * Au-pairs die na afloop van hun vergunning verder illegaal in België verblijven.
- * Clandestiene migranten: vreemdelingen die zonder papieren, of ten hoogste met een toeristenvisum het land binnenkwamen en na afloop van de geldigheidstermijn van het visum verder illegaal in België verblijven zonder ooit een aanvraag voor een verblijfsvergunning te hebben gedaan.
- * Vreemdelingen die een ministerieel besluit tot terugwijzing of een koninklijk besluit tot uitzetting kregen (voor een periode van 10 jaar).
- * Vreemdelingen die na ontslag hun diplomatiek/consulair statuut verloren zijn (vb. personeel van een ambassade/consulaat) maar toch verder illegaal in België verblijven.
- * Vreemdelingen die vroeger een onbeperkt verblijfsrecht in België hadden, na vertrek hun verblijfsrecht verloren zijn en bij terugkeer niet aan de voorwaarden van het KB van 07/08/95 voldoen en aldus geen machtiging tot verblijf na terugkeer krijgen.

Mensen zonder papieren wonen meestal, maar niet altijd, in de grote steden. Grote steden bieden immers een aantal voordelen en mogelijkheden. Het vinden van werk in het informeel circuit is door het stadsleven (restaurants en andere kleine of grote bedrijven) en het groot aantal mensen (schoonmaak, kinderoppas, kleine karweien, bouwnijverheid, ...) niet zo moeilijk. Onderdak is er gemakkelijker te vinden, zij het meestal niet echt comfortabel (in een oud leegstaand pand, bij vrienden of familie of zelfs het huren van een matras samen in één kamer met 10 à 20 anderen). Deze 'faciliteiten' vindt men meestal in de kansarme buurten. Bovendien is ondersteuning door familie, vrienden of de eigen etnische groep makkelijker realiseerbaar in de grote steden. Het belangrijkste pluspunt van de grote steden is echter dat zij anonimiteit bieden.

Sommige mensen zonder papieren trekken van de ene plek naar de andere (de moderne nomaden) en leven meestal teruggetrokken, in de anonimiteit van de grootstad. Deze categorie mensen is zeer moeilijk bereikbaar.

Een andere groep mensen zonder papieren wil zich hier echt vestigen en is bereid een (lange) tijd onder moeilijke omstandigheden te leven. Zij willen hun kinderen hier baren en/of grootbrengen. Zij zijn vaak al min of meer in een buurt geïntegreerd en leven tussen de plaatselijke bevolking. Hoewel zij tot zwartwerk gedwongen zijn, is het uitbouwen van een volwaardig leven in België voor hen het belangrijkste. Deze mensen zijn via reguliere voorzieningen (de school, de centra van Kind en Gezin, zelforganisaties, kerken en moskees, sociale organisaties, exotische winkeltjes en hun eigen 'stamcafé' of een cultureel lokaal, ...) te bereiken.

BASISRECHTEN GARANDEREN

Project 28 van het strategisch plan voor het minderhedenbeleid had tot doel op een adequate manier basisrechten te garanderen aan hulpbehoevende mensen zonder wettig verblijfsstatuut. Om dit project nader uit te werken werd in mei 1997 binnen de administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn een werkgroep 'Mensen zonder Papieren' opgericht.

In de eerste helft van 1999 heeft deze werkgroep diverse items besproken:

- Bijdrage van Vlaamse Gemeenschap aan het rapport over de kinderrechten voor de Verenigde Naties m.b.t. de niet-begeleide minderjarigen.
- Problematiek van de inschrijving van mensen zonder papieren in het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH).
- Onduidelijkheid inzake de meldingsplicht van illegaal verblijf vanuit de scholen.

- Bespreking van het project rond de opvang en de huisvesting van mensen zonder papieren (zie verder - recht op welzijn).
- Discussie m.b.t. de toegang tot de sociale huisvesting voor mensen zonder wettig verblijf.
- Opvolging van het project aanspreekpunt niet-begeleide minderjarige (zie jaarrapport 1998 van ICEM, p. 184).
- Bespreking van het onderzoek ‘Hulpverlening zwart op wit: een kwantitatief onderzoek naar de hulpverlening aan documentlozen in Antwerpen.’ (zie verder - recht op welzijn).
- Opvolging van de omzendbrief waarin het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut wordt verduidelijkt (zie verder - recht op onderwijs).
- Bespreking van een memorandum aan de nieuwe Vlaamse regering m.b.t. het opvangbeleid. Naast aanbevelingen i.v.m. het recht op onderdak, voeding, gezondheidszorg en onderwijs (zie verder) pleit de werkgroep er ook voor om in het kader van de effectrapportage rond de Rechten van het Kind bijzondere aandacht te besteden aan de toetsing van de situatie van de begeleide en niet-begeleide minderjarigen zonder wettig verblijf aan de diverse bepalingen van de kinderrechten.

Naar aanleiding van de regeringswissel is de werkgroep tijdelijk op non-actief gezet. In overleg tussen ICEM en minister Mieke Vogels, coördinerend minister voor het minderhedenbeleid, is beslist om de werkgroep om te vormen tot een volwaardige werkgroep in de schoot van ICEM. Eind april 2000 zal deze werkgroep opnieuw van start gaan.

Recht op welzijn

Het garanderen van het recht op welzijn aan mensen zonder papieren in nood heeft te maken met het recht op voeding, het recht op onderdak en het recht op hulpverlening. Of en in welke mate deze rechten niet geschonden worden en welke inspanningen worden geleverd om de toegang tot deze rechten te verbeteren, wordt hieronder beschreven.

Recht op onderdak

Wat het recht op onderdak betreft, werd in het memorandum van de ambtelijke werkgroep aan de nieuwe Vlaamse regering volgende aanbeveling geformuleerd: het recht op onderdak voor mensen zonder wettig verblijf in nood kan gekaderd in de algemene zorg en verantwoordelijkheid voor de thuislozen in de Vlaamse Gemeenschap. Het is derhalve wenselijk in het kader van het algemeen welzijnswerk en op basis van experimenten ter zake, middelen te voorzien voor een kwalitatieve opvang van de betrokkenen in de erkende en gesubsidieerde instellingen voor thuislozenzorg.

Project ‘Onderdak voor en oriëntatie van mensen zonder wettig verblijf in een noodsituatie’

Om het recht op onderdak voor mensen zonder papieren concreet vorm te geven loopt momenteel het project ‘Onderdak voor en oriëntatie van mensen zonder wettig verblijf in een noodsituatie’. Dit project wordt uitgevoerd door het Steunpunt Mensen zonder Papieren in samenwerking met het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk. Het wordt gefinancierd vanuit de experimentele projectsubsidies in het kader van het minderhedendecreet (pr 41.7-ba 34.01). Voor de periode van 1 juli ‘99 tot 30 juni ‘00 is 2,13 miljoen BEF (52801,32 EUR) voorzien. Eind augustus 2000 wordt het activiteitenverslag verwacht.

Het project vertrekt van de vaststelling dat de hulpverleningsrelatie met de doelgroep mensen zonder wettig verblijf bemoeilijkt wordt door de precare woonsituatie van de betrokkenen. Het niet kunnen beschikken over sociale bijstand bemoeilijkt de stabiliteit in het wonen en het vindbaar zijn van de betrokkenen voor het maatschappelijk werk.

Het beoogt, door de realisatie van de experimentele opvang in de onthaalhuizen van het algemeen welzijnswerk, de begeleiding van mensen zonder wettig verblijf effectiever en efficiënter te maken.

Het project bouwt verder op een Brussels huisvestingsproject van het Steunpunt Mensen zonder Papieren dat op 1 juli 1998 van start is gegaan en zal in het kader van de opdracht op zoek gaan naar structurele middelen voor de financiering van de opvangkosten van deze mensen zonder wettig verblijf.

Het heeft tot doel een contractuele samenwerking met onthaalhuizen te realiseren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Oost-Vlaanderen.

Er worden 18 opvangplaatsen voorzien: 12 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 6 in Oost-Vlaanderen. Gedurende de opvangperiode wordt gewerkt aan de oriëntatie van de betrokkenen in de richting van een zinvol toekomstperspectief.

Dit project is een hefboomproject. Het moet de nodige elementen aanreiken voor een structurele inbedding van onderdakvoorzieningen voor mensen zonder papieren in het bevoegdheidsdomein welzijn en in het bijzonder in het decreet betreffende het algemeen welzijnswerk van 19 december 1997.

Het project wil tevens de hulpverleners in het algemeen welzijnswerk en meer in het bijzonder in de onthaalhuizen bekwamen in het hulpverleners aan mensen zonder papieren. Bijzondere aandacht gaat naar het activeren van het verblijfsdossier met het oog op een eventuele regularisatie van het verblijf of vrijwillige terugkeer. Daarnaast worden ook vormingsmomenten voorzien.

Hulpverlening aan mensen zonder papieren

In opdracht van de Katholieke Hogeschool Kempen, departement Sociaal Werk werd er tijdens het academiejaar '97-'98 onderzoek verricht naar de hulpverlening aan mensen zonder papieren in Antwerpen³. Het onderzoek kan opgevat worden als een verkennende studie in een reeks van meerdere onderzoeken naar de leefwereld en de overlevingsstrategie van mensen zonder papieren in België.

De centrale focus van het onderzoek was de hulpverlening, de gastvrijheid die welzijnsdiensten aan de dag leggen t.a.v. mensen zonder papieren. 279 welzijnsdiensten in het Antwerpse werden aangeschreven en 178 hiervan wilden meewerken aan het onderzoek. Deze diensten werden bevraagd over hun omgang met vreemdelingen als cliënteel. Er werd gepeild naar hun omgang met allochtonen, vluchtelingen en mensen zonder papieren dit om de hulpverlening aan mensen zonder papieren te kunnen kaderen in de algemene zorg voor vreemdelingen.

Hieronder worden de voornaamste conclusies beknopt weergegeven. De cijfers hebben betrekking op het aantal diensten (178) die meewerkten aan het onderzoek. Gegeven de relatief hoge non-respons en de opgegeven oorzaken van non-respons is het aantal diensten dat vreemdelingen en/of mensen zonder papieren als cliënteel heeft vermoedelijk overschat. Ook de 'hospitality-waarden' zijn vermoedelijk wat overtrokken.

- 97 % van de Antwerpse welzijnsdiensten die meewerkten aan het onderzoek zeggen vreemdelingen als cliënteel te hebben en evenveel diensten beweren dat de hulpverlening soms in een andere taal dan het Nederlands verloopt. De meeste anderstalige hulpverlening gebeurt in het Frans (94 %), dan in het Engels (88%) en vervolgens in het Duits (58%), het Arabisch (26%) en het Spaans (19%). Wanneer men de taal van de vreemdeling niet begrijpt, wordt in de meeste gevallen een kind ingeschakeld. 55 % van de diensten zeggen wel eens het kind van de cliënt te betrekken bij de hulpverlening om te vertalen.
- 73% van de diensten die meewerkten aan het onderzoek vindt het hulpverleningsaanbod t.a.v. illegalen ontoereikend en slechts 9% is het daar niet of eerder niet mee eens. 10 % van de diensten

³ A. Devillé m.m.v. H. Schrooten en B. Storms, Hulpverlening zwart op wit : een kwantitatief onderzoek naar de hulpverlening aan documentlozen in Antwerpen.', Onderzoek vanuit de Katholieke Hogeschool Kempen –departement sociaal werk, academiejaar 1997-1998, Geel.

vindt het normaal dat mensen zonder papieren geen hulp kunnen genieten tegen 77 % van de diensten die dit niet normaal vinden.

52% van de diensten vindt dat mensen zonder papieren evenveel recht op hulp hebben als legale vluchtelingen. 84% van de diensten zeggen wel eens of vaker mensen zonder papieren als cliënteel te hebben.

- Wat de aard van de hulpverlening aan mensen zonder papieren betreft, blijkt uit het onderzoek dat er in 83,5 % van de gevallen wordt doorverwezen. Verder scoort het verlenen van psycho-sociale hulp het hoogst (60%), gevolgd door juridische hulp (59%), materiële hulp (32%) en financiële hulp (21%).
- Van de diensten die hulp bieden aan vluchtelingen zegt 23,5 % resoluut te stoppen met deze hulp als de vluchteling uitgeprocedeerd is, 13 % zegt soms te stoppen en 18% stopt de hulp gedeeltelijk. Anderzijds zegt 45% nooit te stoppen met de hulpverlening wanneer de asielzoeker uitgeprocedeerd is. 87% van de diensten verwittigen de autoriteiten niet wanneer er zich een cliënt zonder papieren aandient, 8 % van de diensten doet dat zelden of soms. Slechts 5% van de diensten doet dit altijd en 1% doet dit meestal.
- Hoe stedelijker, hoe hoger de hospitality (gastvrijheid) t.a.v. mensen zonder papieren. Diensten die in dorpen gevestigd zijn, staan minder gastvrij tegenover mensen zonder papieren dan stedelijke diensten. Opmerkelijk is ook dat diensten gelegen in een concentratiewijk van vreemdelingen beduidend meer hospitality vertonen t.a.v. mensen zonder papieren dan diensten gelegen in een buurt met minder vreemdelingen. Bovendien heeft de mate waarin inspraak van de leiding vereist is bij beslissingen over individuele dossiers een grote invloed op de gastvrijheid t.a.v. mensen zonder papieren. Diensten waar er altijd inspraak van de leiding vereist is bij beslissingen over individuele dossiers zijn beduidend minder gastvrij. Tenslotte blijkt ook dat de hospitality nauw samenhangt met de wijze waarop men denkt over mensen zonder papieren.

Vanuit het onderzoek werden ook enkele aandachtspunten naar voor geschoven:

- Bijna alle welzijnsdiensten hebben in mindere of meerdere mate vreemdelingen als cliënteel. Toch krijgt slechts een kleine minderheid ook extra subsidies voor het werken met allochtonen of vreemdelingen. Het gaat in bijna de helft van de gevallen om SIF-middelen wat inhoudt dat de continuïteit niet verzekerd kan worden.
- OCMW's en welzijnsdiensten opereren in een grijze zone. Hulpverlening is niet verboden maar de subsidies blijven achterwege. Meer dan 80 % van de diensten zeggen illegaal als cliënteel te hebben terwijl de voornaamste hulpverleningsactiviteit (83,5 %) t.a.v. deze mensen bestaat uit doorverwijzen naar andere diensten.
- Het aantal diensten dat op regelmatige basis met vreemdeling geconfronteerd wordt, staat in schril contrast met het aantal diensten dat een ervaringsdeskundige in dienst heeft.

Recht op voeding

Wat het recht op voeding betreft, werd in het memorandum van de ambtelijke werkgroep aan de nieuwe Vlaamse regering volgende aanbeveling geformuleerd: het recht op voeding voor mensen zonder wettig verblijf is moeilijk realiseerbaar indien het recht op toegang tot de maatschappelijke dienstverlening beperkt blijft voor de betrokkenen. Dienaangaande heeft de Vlaamse Gemeenschap een signaalfunctie t.a.v. de federale overheid om de implementatie van dit grondrecht te bepleiten, waarbij armoede en noodsituaties wetenschappelijk gerapporteerd dienen te worden.

Er dient ook nagegaan wat ter zake vanuit de Vlaamse Gemeenschap kan gerealiseerd worden in relatie tot de voedseldistributie vanuit sommige centra voor algemeen welzijnswerk, de logo's (lokaal gezondheidsoverleg) en andere diensten.

Recht op gezondheidszorg

Gezondheidszorg is een basisrecht, erkend door de belangrijkste multilaterale organisaties actief in de volksgezondheid (Wereldgezondheidsorganisatie, Raad van Europa). Dit basisrecht is omschreven in nationale en internationale verdragen.

Wat het recht op gezondheidszorg betreft, werd in het memorandum van de ambtelijke werkgroep aan de nieuwe Vlaamse regering volgende aanbeveling geformuleerd: het recht op gezondheidszorg kan door de Vlaamse Gemeenschap opgenomen worden in zoverre het gaat over de preventieve aspecten ervan. Hier ligt een belangrijke taak weggelegd om mensen zonder papieren voortdurend te informeren over het beperkte recht op dringende medische hulp op basis van het KB van 12 december 1996.

Gezondheidszorg als basisrecht beperkt zich in België tot dusver immers tot het koninklijk besluit van 12 december 1996 inzake Dringende Medische Hulp. Mensen zonder papieren zijn meestal niet aangesloten bij een ziekenfonds. Vanuit hun behoeftigheid kunnen zij een beroep doen op het OCMW voor toepassing van vermeld KB.

Het KB bepaalt dat dringende medische hulp aan vreemdelingen zonder wettig verblijf zowel van preventieve als van curatieve aard kan zijn. Het gaat dus om een ruim spectrum van zorgverstrekkingen. Enkel een erkend medisch zorgverstrekker is bevoegd om aan de hand van een medisch getuigschrift de dringende noodzakelijkheid van de verstrekkingen te bepalen. De formule “dringende medische hulp”, door de arts vermeld op het medisch attest is één van de voorwaarden voor terugbetaling door het federaal ministerie van Volksgezondheid.

Knelpunten in de toepassing van het KB inzake dringende medische hulp

Het Gezondheidsteam van het Steunpunt Mensen zonder Papieren heeft actief geholpen bij de implementatie van het KB in Vlaanderen. Hiertoe financierde de administratie Gezondheidszorg sinds september 1997 het project ‘Gezondheidsteam – Mensen zonder papieren’. Dit project liep tot 30 juni 1999.

Vastgesteld werd dat de meeste zorgverstrekkers inmiddels kennis hebben van het KB maar dat er knelpunten zijn in de toepassing.

- Vele wijkgezondheidscentra zijn gevestigd in kansarme buurten en het aantal mensen zonder papieren in de consultaties neemt toe. Als hun aantal te groot wordt, kunnen anderstaligheid, culturele verschillen, het ontbreken van de meest essentiële levensvoorwaarden, de specifieke psychologische problematiek en de bijkomende administratieve last van dit KB te opslorpend zijn voor het personeel. Hierdoor dreigen autochtone zieken minder aandacht te krijgen en af te haken om elders verzorgd te worden. Een mogelijke oplossing zou zijn deze centra extra financiële middelen te geven.
- Hetzelfde probleem stelt zich in sommige OCMW-ziekenhuizen in grote steden. Ook hier zou vorming, sensibiliseren en ondersteuning tegemoet kunnen komen aan de overbelasting van de zorgverstrekker. Interculturele bemiddelaars, die een onmisbare en onmiskenbare meerwaarde bieden, zouden op ruimere schaal aanwezig moeten zijn in het zorgveld.

Taak van de LOGO's naar mensen zonder papieren

Het Gezondheidsteam ging ook na welke taak de LOGO's (lokaal gezondheidsoverleg) hebben naar de mensen zonder papieren. De Vlaamse minister voor Gezondheidsbeleid moet er over waken dat in hun beleidsplannen en concrete programmering mensen zonder papieren een aandachtspunt zijn.

De LOGO's, die een schaalgrootte hebben van 250.000 tot 300.000 inwoners, onderschrijven de verbintenissen de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen, die elke vijf jaar worden vastgelegd, uit te voeren. Bij het realiseren van de 5 huidige gezondheidsdoelstellingen dienen ook de mensen zonder papieren betrokken, uiteraard rekening houdend met hun specifieke situatie.

De 5 gezondheidsdoelstellingen zijn:

1. Verminderen van het aantal rokers in Vlaanderen: acties in dit kader zullen ook invloed hebben op het rookgedrag van mensen zonder papieren.
2. Minder vetrijke en meer vezelrijke voeding: de voedselpakketten van Voedselbanken dienen evenwichtiger samengesteld te worden en de deelname aan schoolmaaltijden bevorderd.
3. Doelmatiger borstkankerscreening: vrouwen uit de doelgroep kunnen hiervan gebruik maken, dankzij de toepassing van het KB Dringende Medische Hulp.
4. Verminderen van dodelijke ongevallen in de privé-sfeer en in het verkeer: bijzondere aandacht dient te gaan naar CO-intoxicatie, onveilige thuisomgeving.
5. Verbeteren van de preventie van infectieziekten: Kind en Gezin en MST verzetten veel werk op dit terrein. Volwassenen kunnen dan weer gebruik maken van het KB Dringende Medische Hulp bij vaccinatie, bloedonderzoek, laboratorium onderzoek, röntgen, ... Opsporing van tuberculose verdient bijzondere aandacht bij de doelgroep, vooral omdat de levensomstandigheden een ideale voedingsbodem leveren om de ziekte te bevorderen en te verspreiden (slechte voeding, donkere vochtige slecht verluchte en overbevolkte behuizing).

Toegang van mensen zonder papieren tot de geestelijke gezondheidszorg

Het projectteam van het Steunpunt Mensen zonder Papieren kwam tenslotte ook tot de bevinding dat er meer onderzoek nodig is in de centra voor Geestelijke Gezondheidszorg m.b.t. begeleiding en ondersteuning van hulpbehoevende mensen zonder papieren.

In de ambulante geestelijke gezondheidszorg staat men wel open voor de problematiek van mensen zonder papieren maar te weinig personeel is gevormd om specifieke problemen te behandelen (ont-heemding, 'personal empowerment' bij mensen van een andere cultuur...).

Aandacht voor chronisch zieke minderjarigen zonder papieren

Vanuit de vaststelling dat chronisch zieke minderjarigen zonder wettig verblijf vaak een lange lijdensweg moeten afleggen vooraleer er uitzicht komt op een adequate medische behandeling heeft het Medisch Steunpunt Mensen zonder Papieren Brussel met middelen van het Johnson en Johnson Fonds een actieonderzoek gevoerd bij chronisch zieke minderjarigen zonder papieren. Het project liep van november 1998 tot januari 2000.

Het project situeerde zich voornamelijk in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en had tot doel:

- a) Te voorzien in een intensieve begeleiding van concrete dossiers van chronisch zieke minderjarigen zonder wettig verblijf. Deze begeleiding was in de eerste plaats gericht op het bijdragen tot een effectieve toegang tot de gezondheidszorg. Daarnaast werd eveneens aandacht besteed aan de verblijfsproblematiek.
- b) De omvang en aard van de problemen in kaart te brengen waarmee deze minderjarigen geconfronteerd worden in hun toegang tot de gezondheidszorg.

De resultaten van dit actieonderzoek werden voorgesteld op een studiedag⁴ georganiseerd door het Medisch Steunpunt. De voornaamste bevindingen uit dit project worden hieronder beknopt weergegeven. Voor meer gedetailleerde gegevens verwijzen we naar het rapport⁵.

⁴ Studiedag 'Gezondheidszorg, een basisrecht voor volwassenen en kinderen zonder papieren', Brussel, 10 februari 2000, Medisch Steunpunt Mensen zonder Papieren..

⁵ Medisch Steunpunt Mensen zonder Papieren, rapport van het actieonderzoek 'chronisch zieke minderjarigen zonder wettig verblijf', Brussel, april 2000.

Chronisch zieke minderjarigen zonder wettig verblijf: wie zijn ze ?

Onder chronisch zieke minderjarigen wordt verstaan minderjarigen met een aandoening die minstens 6 maanden zorg vereist en die ernstige consequenties voor het functioneren van de minderjarige met zich mee kan brengen.

- In de loop van het project werden 74 individuele gevallen geregistreerd van chronisch zieke minderjarigen zonder wettig verblijf. Zij waren gemiddeld 7 jaar oud, het ging om nagenoeg evenveel jongens als meisjes. In bijna de helft van de gevallen ging het om minderjarigen van Afrikaanse oorsprong. Verder werden er gevallen gemeld uit Centraal - en Oost-Europa (34%), Zuid-Amerika (12%) en Azië (4%). Deze spreiding over de continenten loopt parallel met het herkomstprofiel van het cliënteel van het Medisch Steunpunt.
- Nagenoeg de meerderheid van de kinderen van Afrikaanse oorsprong (17 kinderen) zijn uitgeprocedeerde asielzoekers terwijl bijna de helft van de kinderen afkomstig uit Centraal- of Oost-Europese staten (11 kinderen) geboren zijn uit een illegale moeder. 7 van de 9 kinderen afkomstig uit Zuid-Amerika zijn dan weer clandestien. Er werden geen gevallen geregistreerd van niet-vergezeld minderjarigen.
- Van de 74 kinderen werden er 38 in België geboren. De meerderheid van de kinderen verblijft reeds minstens 5 jaar in ons land. Rekening houdend met het feit dat de jonge kinderen (0-6 jaar) het sterkst vertegenwoordigd zijn in de studie, zijn deze cijfers vermoedelijk een onderschatting van de gemiddelde verblijfsduur. Heel wat van deze kinderen beschikten echter tijdens een deel van hun verblijf over geldige verblijfsdocumenten.
- Van de 36 kinderen die niet in België geboren zijn, heeft slechts in 9 gevallen het medisch probleem de beslissing om naar België te komen in zeer sterke mate beïnvloed. In de meerderheid van de gevallen blijkt de beschikbaarheid van een aangepaste medische zorg in België een zekere rol te spelen in de beslissing om al dan niet naar het herkomstland terug te keren.
- In 21 van de 74 gevallen (28%) was er meer dan 6 maanden verstreken tussen het begin van de gezondheidsprobleem en de diagnosestelling. In meer dan de helft van de gevallen werd het kind uitsluitend in het ziekenhuis behandeld.
- In 17 gevallen had het kind medisch materiaal nodig, maar in 10 gevallen kon het kind niet beschikken over het vereiste toestel of de vereiste hulpmiddelen. Medisch materiaal is een typisch voorbeeld van een prestatie die moeilijk erkend wordt als dringende medische hulp.

De gezondheidszorg voor chronisch zieke minderjarigen zonder papieren: enkele vaststellingen

- Minderjarigen zonder papieren worden voornamelijk verzorgd in de (spoedgevallendiensten van) ziekenhuizen en raadplegen eerder uitzonderlijk een huisarts. Dit heeft tot gevolg dat chronisch zieke minderjarigen zonder papieren op een acute wijze behandeld worden.
- Minderjarigen zonder papieren kunnen slechts zeer uitzonderlijk genieten van ziekteverzekering. De dringende medische hulp kent een moeilijke toepassing o.a. door een gebrek aan informatie bij artsen, ziekenhuizen, OCMW's, een omslachtige en hoogdrempelige procedure, verwarring en onduidelijkheid omtrent het begrip 'dringende medische hulp' en de toepassing ervan.
- Het uitblijven of uitstellen van een aangepaste medische verzorging is soms ook te wijten aan culturele verschillen of kenmerken die eigen zijn aan de doelgroep. Tijdens het project werden volgende knelpunten genoteerd: taalproblemen, therapie(on)trouw hetzij door de angst om niet te kunnen betalen of de angst voor een identiteitscontrole of omdat men niet gewoon is om met afspraken te werken, het feit dat deze groep niet altijd vertrouwd is met ons gezondheidssysteem (o.a. huisarts), een verschillend gezondheidsinzicht en het probleem van de medische identiteit (patiënten bieden zich onder andermans naam aan waardoor de arts geen juist medisch beeld krijgt).

- In het algemeen is de reguliere eerstelijnsgezondheidszorg vrij toegankelijk voor mensen zonder papieren. Laagdrempelige eerstelijnspraktijken zoals wijkgezondheidscentra, de Maisons Médicales, de praktijken van Geneeskunde voor het Volk, Free Clinic en Artsen zonder Grenzen zien de laatste jaren het aandeel van niet-legale verblijvers in hun patiëntenbestand aanzienlijk toenemen. Voor deze organisaties is het begeleiden van mensen bij het afdwingen van hun recht op dringende medische hulp onderdeel geworden van hun takenpakket.
- In de loop van het project werd een nauwe samenwerking uitgebouwd met de preventiecentra van Kind en Gezin in Brussel. Deze centra blijken in de mate van het mogelijke individuele oplossingen te vinden. Maar in het algemeen zijn deze diensten niet goed uitgerust voor een dergelijke intensieve begeleiding. Bovendien wordt in die omstandigheden de druk op artsen groot om hun preventietaak te overstijgen en toch curatieve zorgen aan te bieden.
- In de loop van het project werd ook contact opgenomen met het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Brussel-Halle-Vilvoorde. Dit comité verwees naar de knelpuntennota die zij opstelden aangaande niet begeleide buitenlandse minderjarigen. In deze nota wordt onder meer aangeklaagd dat deze zeer kwetsbare groep jongeren onvoldoende toegang hebben tot de gezondheidszorg. Voor minderjarigen die geplaatst zijn in een instelling worden de kosten gedragen door het Fonds voor de Bijzondere Jeugdzorg. Voor andere minderjarigen zonder papieren wordt geval per geval gezocht naar een oplossing. Indien de minderjarige geplaatst is in een pleeggezin, kan hij/zij ingeschreven worden als kind ten laste van het pleeggezin. In andere situaties levert de verantwoordelijke begeleider inspanningen om de minderjarige te verzekeren van de nodige zorg via de procedure ‘dringende medische hulp’. Bij de Service Aide à la Jeunesse wordt dit onderscheid niet gemaakt. De procedure ‘dringende medische hulp’ wordt meestal niet toegepast omdat deze als té log en té tijdsintensief ervaren wordt. Bij ernstige medische problemen neemt de Service de kosten ten laste.

De gezondheidszorg voor chronisch zieke minderjarigen zonder papieren: enkele conclusies

- In de huidige situatie is een chronisch zieke minderjarige zonder papieren afhankelijk van de goodwill van zorgverstrekkers, hulpverleners en sociaal assistenten om een adequate medische verzorging te krijgen.
- Het feit dat de toepassing van het wettelijk kader - de dringende medische hulp - enkele jaren na de inwerkingtreding nog steeds te wensen overlaat, heeft het werkveld (huisartsen, sociaal verpleegkundigen, sociaal assistenten, wijkgezondheidscentra, artsen zonder grenzen, comité voor bijzondere jeugdzorg, ...) er toe aangezet om ad hoc oplossingen te zoeken. Soms doet men beroep op eigen middelen, soms wordt gezocht naar manieren om de toepassing van de wettelijke regeling te vergemakkelijken. Bij alle betrokken actoren is er een grote bereidheid om binnen de beperkingen van hun mogelijkheden extra inspanningen te leveren om de minderjarige de nodige medische zorg te geven. Deze bereidheid is des te groter omdat het om minderjarigen gaat.
- De huidige situatie heeft tot gevolg dat initiatieven / zorgverstrekkers die erin slagen de doelgroep op te vangen een aanzuigeffect hebben en overbelast (dreigen te) worden.
- Niet alleen de slechte toegang tot de gezondheidszorg maar de situatie van onzekerheid, rechteloosheid en marginaliteit waarin deze groep leeft, maakt dat chronisch zieke kinderen niet optimaal opgevangen worden. In de praktijk kunnen de meeste gezinnen die illegaal in ons land verblijven onmogelijk de levensomstandigheden garanderen die nodig zijn voor een aangepaste zorg voor een chronisch zieke minderjarige. In het verslagboek van dit project worden scenario's voor een oplossing aangereikt die in de nabije toekomst met de bevoegde overheden en organisaties dienen overlegd te worden.

- Tenslotte is er het gegeven van het onzeker juridisch statuut. Minderjarigen zonder papieren bevinden zich vaak in uiterst complexe gezinssituaties met als gevolg heel wat onduidelijkheid over hun juridisch statuut qua afstamming, nationaliteit enz. ... Deze onduidelijkheid inzake het persoonlijk statuut brengt ook soms onzekerheid over het verblijfsstatuut met zich mee.
- Het onzeker juridisch statuut heeft ook te maken met de onzekere en ondoorzichtige rechtspositie waarin deze jongeren verkeren.. De rechtspositie van buitenlandse minderjarigen in België wordt beheerst door twee rechtsgebieden: het vreemdelingenrecht en het jeugdbeschermingsrecht.

De dubbele hoedanigheid van de minderjarige stelt de overheid voor de vraag hoe beide belangen evenwichtig kunnen worden afgewogen. Enerzijds is de minderjarige een vreemdeling anderzijds is de overheid t.a.v. diezelfde minderjarige ook gehouden om het belang van het kind te behartigen. In het algemeen wordt de rechtspositie van deze minderjarigen gekenmerkt door onzekerheid en ondoorzichtigheid. Het ontbreken van een duidelijk en specifiek juridisch statuut voor deze minderjarigen betekent voor vele hulpverlenende instanties vaak dat zij slechts een beperkte impact hebben op de situatie van de jongere.

Dienstverleningsaanbod van Kind en Gezin

De dienstverlening van Kind en Gezin is gericht op preventieve zorg aan gezinnen met jonge kinderen en aanstaande moeders. Het uitgangspunt is dat eenieder gelijke toegang heeft tot deze gratis dienstverlening, ongeacht het verblijfsstatuut. Het aantal illegale gezinnen dat beroep doet op de consultatiebureaus is de afgelopen jaren sterk toegenomen. In het algemeen bestaat trouwens de tendens bij heel wat sociaal-zwakkere groepen om deze diensten meer en meer te gebruiken als centrale contactpersoon voor gezondheidsproblemen van het jonge kind en voor de rest aan shopping te doen.

Enkele Centra voor het Jonge Kind (CJK) hebben door hun laagdrempelig karakter (tijdelijke opvang van de kinderen op initiatief van de ouders) vrij regelmatig aanvragen van ouders zonder papieren die op zoek zijn naar opvang voor hun kind terwijl zij zelf huisvesting of werk proberen te vinden.

Voor het gesloten opvangcentrum te Steenokkerzeel heeft Kind en Gezin in overleg met de verantwoordelijken een dienstverleningsaanbod uitgewerkt voor de gezinnen met kinderen die in het centrum verblijven. Wekelijkse bezoeken aan deze gezinnen moet hen mede ondersteunen in de zorg voor hun kinderen. Een systematisch overleg met de medische en sociale staf van het opvangcentrum garandeert een kwalitatieve doorstroming van noodzakelijke informatie. Met dit initiatief werd gevolg gegeven aan de vraag van de toenmalige federale regering op het vlak van de humanisering van het opvang- en uitwijzingsbeleid.

Recht op onderwijs

Wat het recht op onderwijs betreft, werd in het memorandum van de ambtelijke werkgroep aan de nieuwe Vlaamse regering volgende aanbeveling geformuleerd: het recht op onderwijs voor minderjarigen zonder wettig verblijf in Vlaamse onderwijsinstellingen moet worden gevrijwaard en gestimuleerd. De bijdrage aan de ontwikkelingskansen van minderjarigen in precaire situaties moet geëvalueerd worden in het licht van de realisatie van het kinderrechtenverdrag. De minister bevoegd voor Onderwijs zal met zorg toezien op de implementatie van dit recht.

Omdat er in een aantal scholen onzekerheid bestond over de praktische toepassing van het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut, heeft de werkgroep Mensen zonder Papieren in 1997 het initiatief genomen om een voorstel van omzendbrief uit te werken die het recht op onderwijs voor deze kinderen duidelijk zou stellen. Het betreft hier kinderen waarvoor geen bewijs van wettig verblijf kan worden voorgelegd, zoals een inschrijving in het bevolkingsregister, een voorlopige of definitieve inschrijving in het vreemdelingenregister of een inschrijving in het wachtregister als asielzoeker.

Dit voorstel van omzendbrief werd in de loop van 1998 door de bevoegde instanties nader uitgewerkt tot een ontwerpomzendbrief. In 1999 is de omzendbrief van 24.06.99 betreffende het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut naar de scholen verspreid geworden.

De omzendbrief geeft een aantal concrete richtlijnen voor het garanderen van het recht op onderwijs van deze kinderen binnen het basisonderwijs en het secundair onderwijs.

- De omzendbrief regelt de inschrijving en bepaalt dat een inschrijving niet kan geweigerd op grond van de vaststelling dat het verblijfsstatuut van de kandidaat-leerling of zijn ouders niet in orde is.
Indien bij een inschrijving de bewijsstukken die de identiteit van de jongere aantonen (zoals bepaald in een omzendbrief NO/205/SH/AS/MPV van 10.11.1983) niet kunnen geleverd worden en er evenmin een inschrijving is in een van de registers kan de inschrijving toch plaats vinden op voorwaarde dat het kind op het moment van de inschrijving effectief aanwezig is. Eenmaal ingeschreven dienen deze leerlingen zoals andere leerplichtigen regelmatig aanwezig te zijn.
- Kinderen zonder wettig verblijfsstatuut zijn subsidieerbaar en kunnen indien ze aan de voorwaarden voldoen, in aanmerking komen voor de programma's van het onthaal- en onderwijsvoorrrangsbeleid.
- Directies en leerkrachten dienen deze inschrijvingen van leerlingen zonder wettig verblijfsstatuut niet aan te geven aan de vreemdelingen- of politiediensten.
- Wanneer er een buitenlands studiebewijs kan worden voorgelegd, worden de bestaande procedures voor het bekomen van de gelijkwaardigheid van buitenlandse getuigschriften en diploma's gehanteerd. Wanneer er geen studiebewijs kan worden voorgelegd kan gelijkwaardigheid worden verkregen zoals van toepassing binnen het onthaalonderwijs, met name op basis van een verklaring op eer. Jongeren kunnen deze gelijkwaardigheid niet verliezen op grond van beslissingen die genomen worden m.b.t. het verblijfsrecht. Deze bepaling is vooral van toepassing in het secundair onderwijs.
- Aan iedere leerling die ongeacht zijn verblijfsstatuut op regelmatige wijze de lessen heeft gevolgd en geslaagd is op het einde van een studieperiode moet een diploma worden afgeleverd.
- De inschrijving in een school, het schoollopen of het behalen van een diploma biedt geen garantie voor de betrokken leerling of zijn /haar familie m.b.t. de asielprocedure, het verblijfsrecht en de toepassing van de wet van 15.12.1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.⁶

SPECIFIEKE ONDERSTEUNING VAN HET OPVANGBELEID

In uitvoering van het minderhedendecreet van 28 april 1998 is de kernwerking van het Steunpunt Mensen zonder Papieren vzw vanaf 1 mei 1999 geïntegreerd in het Vlaams Minderhedencentrum. Artikel 11 § 1 van het uitvoeringsbesluit van 14 juli 1998⁷ situeert onder andere de activiteiten in het kader van het opvangbeleid (zoals bedoeld in artikel 4 §1 3° van het decreet) binnen het coördinatieplan van het Vlaams Minderhedencentrum. Deze activiteiten dienen verder te worden georganiseerd in overleg en in samenwerking met organisaties die zich tot deze doelgroep richten.

Voor haar werking in Brussel werd het Steunpunt Mensen zonder Papieren bijkomend gefinancierd vanuit de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor een bedrag van 1.465.000 BEF (36316,40 EUR). Eind 1999 kreeg het Steunpunt een subsidie van 822.000 BEF (20376,85 EUR) toegekend voor de

⁶ Bij het indienen van een dossier voor regularisering tijdens de recente regulariseringscampagne van de federale overheid was het naar school gaan van de kinderen voor mensen zonder papieren wel een bijkomend element om de integratie in de maatschappij aan te tonen.

⁷ Besluit van de Vlaamse regering van 14 juli 1988 betreffende de erkenning en subsidiëring van de centra en diensten voor het Vlaamse beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden, BS 02/10/98.

continuering van de werking gedurende de eerste helft van 2000. Ook het Medisch Steunpunt Mensen zonder Papieren ontving subsidies van de VGC (1.625.000 BEF (40282,70 EUR).

Ook de provincie Oost-Vlaanderen en de steden Antwerpen en Gent stelden - in het kader van tijdelijke overeenkomsten - middelen ter beschikking van het opvangbeleid van mensen zonder wettig verblijf.

Experimentele projectsubsidies minderheden

Artikel 43 van het minderhedendecreet van 28 april '98 voorziet de mogelijkheid om jaarlijks ten minste 5% en ten hoogste 10% van het totale budget vast te leggen om projecten met een experimenteel, aanvullend en/of vernieuwend karakter te ondersteunen. Deze projecten kunnen zowel door de categoriale sector als door andere sectoren worden uitgevoerd. Zij moeten betrekking hebben op één of meerder sporen van het minderhedenbeleid

De projecten ingediend in het kader van het opvangbeleid moeten zich bij voorkeur richten op het ontwikkelen van methodieken en modellen om mensen zonder papieren te begeleiden met het oog op het activeren van hun dossiers, hetzij door de regularisatie van hun verblijf na te streven, hetzij door hen gericht te oriënteren naar een terugkeer.

Voor 1999 werden in totaal 5 projecten rond opvangbeleid ingediend

Projectindiener	Onderwerp	Bedrag
Steunpunt Mensen Zonder papieren	Onderdak en oriëntatie van mensen zonder wettig verblijf in een noodsituatie (zie hierboven, recht op welzijn)	2.130.000 BEF (52801,32 EUR)
Centrum Algemeen Welzijnswerk vzw	Interculturele coaching van hulpverleners en beleid	1.300.000 BEF (32226,16 EUR)
CAW De Mare vzw	Begeleiding alleenstaande ontvankelijk verklaarde jonge asielzoekers	1.525.000 BEF (37803,76 EUR)
Werkgroep Integratie Vluchtelingen	Opvang van mensen zonder papieren te Mechelen	1.300.000 BEF (32226,16 EUR)
Provinciaal integratiecentrum W-Vlaanderen	Draaischijf vangnet niet-legale verblijvers	640.000 BEF (15865,19 EUR)
Totaal		6.895.000 BEF (170922,59 EUR)

Opvang van mensen zonder papieren te Mechelen (Werkgroep Integratie Vluchtelingen vzw)

Het project richt zich naar personen die zonder verblijfsdocumenten in Mechelen verblijven en die ofwel via regularisatie of vrijwillige terugkeer hun situatie willen aanpakken ofwel een band hebben met Mechelen, vb. doordat zijzelf of een familielid minstens 6 maanden in Mechelen verblijven. Men streeft er naar meer dan 100 personen te bereiken. Via dit project wenst men het lokale opvangbeleid te Mechelen mee vorm te geven.

Het project richt zich in hoofdzaak tot:

- a) Afgewezen asielzoekers die het bevel om het grondgebied te verlaten niet opvolgen. Binnen deze groep is er veel roulatie. Het gaat om gezinnen of alleenstaanden.
- b) Familieleden van erkende vluchtelingen, allochtonen en andere personen die wel over verblijfsdocumenten beschikken. Het gaat hier meestal om enkelingen die volwassen zijn en hier reeds lang zijn.

Het project wenst in de eerste plaats de problemen in kaart te brengen die mensen zonder papieren ondervinden op vlak van gezondheidszorg, onderwijs, onderdak, voedsel, maatschappelijke begeleiding door het OCMW, rechtsbijstand, recht op gezins- en familieleven, inkomenszekerheid, integriteit en veiligheid.

Verder zal men samenwerkingsverbanden opzetten tussen openbare diensten (stad, OCMW, politie, ziekenhuizen, huisvestingsdiensten en -maatschappijen, lokaal steunpunt (minderhedensector), andere dienstverlenende sectoren (dokters, advocaten,...) en relevante socio-culturele groepen en organisaties (migrantenwerking, vluchtelingenwerking, zelforganisaties, vrijwilligers, wereldwinkel, welzijnszorg).

Binnen het project zal ook vorming georganiseerd worden voor het personeel van de openbare diensten die in contact komen met mensen zonder papieren.

Interculturele coaching van hulpverleners en beleid (CAW Leuven)

Met dit project richt het centrum algemeen welzijnswerk zich zowel naar allochtonen en hun kinderen die in de regio Leuven wonen of er tijdelijk verblijven als naar diegenen die illegaal in ons land verblijven. Wat de werking naar mensen zonder papieren betreft, is een samenwerkingsverband aangegaan met het IOM (International Organisation for Migration). De focus is gericht op de vrijwillige repatriëring van mensen zonder papieren.

Anderzijds richt men zich ook naar de hulpverleners in zowel de ambulante als residentiële settings binnen het algemeen welzijnswerk. Het project beoogt de verbetering van de toegankelijkheid en de kwaliteit van het bestaande hulpverleningsaanbod binnen het algemeen welzijnswerk in het Leuvense voor allochtone cliënten. Men wil dit bereiken door integratie van de te ontwikkelen specifieke deskundigheid inzake interculturele hulpverlening in de bestaande diensten.

Draaischijf vangnet niet-legale verblijvers (provinciaal integratiecentrum West-Vlaanderen)

Het project richt zich naar mensen zonder wettig verblijfsstatuut. West-Vlaanderen is een provincie met heel wat asielzoekers. In Oostende alleen al zijn 375 personen ingeschreven in het wachtregister. Velen van hen worden na verloop van tijd mensen zonder geldige verblijfspapieren. Een aantal van hen komen terecht op de Sociale dienst voor Vreemdelingen. In 1998 ging het om 89 dossiers .

Het project dient de resulteren in:

- Een netwerk van voorzieningen voor het bieden van een menswaardige opvang.
- De realisatie en de verspreiding van een opvangbrochure voor de regio voor mensen zonder papieren.
- Dossiervorming en registratie van niet-legale verblijvers (regularisatie, repatriëring,...).
- Overleg met de regionale partners en taakafspraken in functie van decategorialisering.
- Opzetten van een zelfhulpgroep voor mensen zonder papieren.
- Deelnemen aan de federale, Vlaamse en provinciale overlegplatforms en bewegingen.

NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGEN

Begin 2000 is – in opdracht van de Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen – een kortlopende studie naar niet-begeleide minderjarigen doorgevoerd. Naast het nauwgezet in kaart brengen van de problematiek van de niet-begeleide minderjarigen, zal de studie ook voorstellen formuleren over het te voeren beleid naar deze doelgroep en de verantwoordelijkheid van de Vlaamse en de federale overheid ter zake. De resultaten zullen in de loop van de maand april 2000 beschikbaar zijn.

BASISNETWERK OPVANG SLACHTOFFERS MENSENHANDEL

Bij de start van het project 'Basisnetwerk' in juni 1995 werd de oprichting van een aantal lokale steunpunten mensenhandel binnen de eerstelijnsdiensten in Vlaanderen vooropgesteld. Doelstelling was en is om een ondersteunend netwerk rond de gespecialiseerde onthaalcentra Payoke en Pag-Asa op te bouwen. Pag-Asa ontvangt ook bijkomende subsidies van de Vlaamse Gemeenschapscommissie

(750.000 BEF - 18592,01 EUR) voor de humanitaire opvang en begeleiding van slachtoffers van internationale mensenhandel.

Zeven centra voor algemeen welzijnswerk, verspreid over Vlaanderen, sloten een akkoord met de VZW Gezin en Samenleving om in hun regio als lokaal steunpunt mensenhandel op te treden. Dit steunpunt werd in de meeste gevallen gesitueerd binnen de centra voor slachtofferhulp.

De oorspronkelijke opdracht van deze steunpunten berustte op drie pijlers:

- a) *Sensibiliseren in de regio inzake de problematiek mensenhandel.* Na de eerste twee jaar werking werd de sensibiliseringsopdracht volledig doorgeschoven naar de coördinator van het project in samenwerking met meer gespecialiseerde mensen van Payoke en Pag-Asa.
- b) *Optreden als meldpunt mensenhandel en instaan voor het eerste onthaal* van (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel. Zowel politionele, justitiële diensten en inspectiediensten als welzijnsorganisaties en privé-personen kunnen met een melding inzake mensenhandel bij de steunpunten terecht. Toch blijft het totale aantal meldingen zeer klein. Daar zijn verschillende redenen voor:
 - Heel wat politionele diensten nemen rechtstreeks contact op met Payoke en/of Pag-Asa wanneer zij met een vermoedelijk slachtoffer geconfronteerd worden.
 - In verschillende regio's worden geen slachtoffers gemeld. Dit kan betekenen dat de problematiek hier niet aanwezig is. Toch rijzen er geregeld vragen betreffende de intensiteit van de controleacties op het terrein en het gebrek aan kennis inzake de bestaande procedures voor het opvangen van slachtoffers enerzijds en betreffende de bereidheid om slachtoffers ook als dusdanig te erkennen anderzijds.
 - De Centra Slachtofferhulp (waar de steunpunten zich meestal situeren) hebben geen 24u/24u permanentie.

Vastgesteld wordt dat het aantal meldingen hoger ligt bij die lokale steunpunten die zich binnen een centrum situeren dat een lage drempel heeft t.a.v. vreemdelingen en asielzoekers. Hulpverleners binnen deze steunpunten worden vlugger aangesproken wanneer er bij andere diensten problemen rijzen en/of vragen worden gesteld bij de verblijfspapieren, het verhaal of de situatie van een vreemdeling.

- c) *Begeleiden van slachtoffers van mensenhandel.* De begeleiding van slachtoffers mensenhandel is een arbeidsintensieve opdracht die enige kennis veronderstelt inzake vreemdelingenwetgeving, de problematiek van asielzoekers, nieuwkomers en begeleide terugkeer. Voor de steunpunten zijn driemaandelijks intervisie- en vormingsmomenten voorzien. In het begin waren de werkers van de steunpunten sterk gemotiveerd, maar de verwijzingen bleven op de meeste plaatsen uit en de motivatie verminderde. Ook als er verwijzingen waren, liep de samenwerking met de gespecialiseerde opvangcentra niet optimaal. De aanvankelijk afgesproken splitsing tussen het juridisch-administratieve luik en het psycho-sociale bleek niet werkbaar. Ook in een tweede fase van de begeleiding bleken de 'slachtoffers van mensenhandel' eerder in de buurt van de opvangcentra te blijven wonen (Brussel of Antwerpen) en een verwijzing naar een West-Vlaams of Limburgs steunpunt kwam dus vrijwel niet voor.

De VZW Gezin en Samenleving waar het project aanvankelijk werd ondergebracht, werd in juni 1999 om administratieve redenen opgegeven. Het Centrum Algemeen Welzijnswerk Visserij heeft er zich contractueel toe verbonden het project voort te zetten. Vanaf september 1999 wierf het een nieuwe coördinator aan en de resterende projectmiddelen werden naar dit centrum overgeheveld.

Dit project wordt gefinancierd met middelen uit het Impulsfonds voor het migrantenbeleid. Gezien de eerste termijn van vijf jaar van dit Impulsproject in juni 2000 verstrijkt, lijkt het ogenblik gekomen om dit pilootproject grondig te evalueren.

De evaluatie, die de coördinator, samen met de stuurgroep en met het beleid zou moeten kunnen opnemen, zal verder moeten gaan dan de steunpunten. Ook de werking van de bestaande opvangcentra en het volledige traject van de opvang en begeleiding van de slachtoffers van mensenhandel moet hierbij in het vizier blijven.

Op basis van deze evaluatie zal moeten beslist worden over het eventueel bestendigen en structureel opnemen van dit initiatief binnen de geëigende structuren. Of dit impliceert dat het project moet in-

gebed binnen het Vlaamse welzijnsbeleid moet in overleg met de gespecialiseerde onthaalcentra Payoke en Pag-asa en in overleg met de federale overheid bekeken worden.

De wet op de mensenhandel stelt immers duidelijk dat het slachtoffer recht heeft op behandeling indien het bereid is tot medewerking aan het onderzoek naar de mensenhandelaars. In dat geval verwerft het slachtoffer recht op tijdelijk verblijf, een situatie die vergelijkbaar is met die van asielzoekers wat een federale aangelegenheid is.

Initiatieven gericht op het verhogen van het draagvlak voor het voeren van een minderhedenbeleid

Zonder draagvlak is het onmogelijk om een doeltreffend emancipatie-, onthaal- en opvangbeleid te voeren. Omdat het voorhanden zijn van dit draagvlak niet zo vanzelfsprekend is, is het versterken van het bestuurlijk en het maatschappelijk draagvlak voor het voeren van een minderhedenbeleid als vierde kerndoelstelling voor de komende jaren naar voren geschoven.

Politieke consensus binnen regering en parlement over de uitgangspunten, doelstellingen en strategie is nodig wil men een doeltreffend inclusief en gecoördineerd minderhedenbeleid voeren. Werken aan een verdraagzaam Vlaanderen dat oog heeft voor de noden en behoeften van allochtonen, vluchtelingen en asielzoekers, trekkende bevolkingsgroepen en mensen zonder papieren is immers een zaak van de voltallige regering en alle beleidssectoren. Daar het minderhedenbeleid meerdere raakpunten heeft met andere beleidsniveaus moet deze politieke consensus bovendien over de beleidsniveaus heen worden opgebouwd.

Het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden (BS 19.06.1998) bepaalt het institutioneel kader voor de verwezenlijking van het minderhedenbeleid. Het bepaalt dat het minderhedenbeleid in een samenspel tussen drie partners - de Vlaamse overheid en de betrokken beleidssectoren, de categoriale sector en de doelgroepen - tot stand moet komen. Voor het realiseren van de doelstellingen van het minderhedenbeleid zijn de drie partners, elk vanuit hun invalshoek en met hun opdrachten en verantwoordelijkheden, nodig. De rol van de categoriale sector enerzijds en van de Vlaamse overheid anderzijds en de wijze waarop dit in 1999 verder geconcretiseerd werd, wordt hieronder toegelicht. Voor informatie over de rol van de doelgroepen verwijzen we naar het vijfde en laatste deel van dit rapport.

Naast de categoriale sector en de doelgroepen is ook het lokale niveau een belangrijke partner voor de Vlaamse overheid. Op welke wijze de lokale besturen in 1999 het lokaal minderhedenbeleid verder vorm hebben gegeven, komt eveneens hieronder aan bod.

De mate van politieke consensus wordt op zijn beurt sterk bepaald door de mate waarin de samenleving overtuigd is van de noodzaak om dit beleid te voeren. De slagkracht van het minderhedenbeleid wordt met andere woorden mede bepaald door de publieke opinie. Het versterken van de maatschappelijke consensus over de uitgangspunten, doelstellingen en strategie van het minderhedenbeleid moet dan ook de nodige aandacht krijgen. Welke inspanningen er op dit vlak in 1999 zijn geleverd, komt eveneens aan bod.

Het minderhedenbeleid is niet het enige inclusieve beleidsdomein. Gelijkekansenbeleid, armoedebeleid, kinderrechtenbeleid en stedelijk beleid, zijn andere voorbeelden van inclusieve beleidsvoering. Stuk voor stuk hebben ze ook raakvlakken met het minderhedenbeleid. Het meest duidelijk is dit bij het gelijkheidsbeleid dat zich onder meer naar allochtonen als minderheidsgroep richt. Het geheel wordt dan ook afgerond met een overzicht van de projecten gericht naar allochtonen die de Cel Gelijke Kansen in 1999 ondersteunde.

ORGANISATIE VAN HET VLAAMSE MINDERHEDENBELEID

Het minderhedendecreet bepaalt duidelijk de wijze waarop de Vlaamse overheid zich moet organiseren om de doelstellingen van het minderhedenbeleid te realiseren. Hierbij staat het inclusiviteitsprincipe centraal. Dit houdt in dat elke functioneel bevoegde minister samen met zijn/haar diensten verantwoordelijk is voor het realiseren van de doelstellingen van het minderhedenbeleid in de respectieve beleidsdomeinen. Daarnaast moet het minderhedenbeleid ook op een gecoördineerde wijze gebeuren.

Dit is nodig om de coherentie te bewaken, overlappingsen en contradicties te vermijden en te stimuleren waar nodig.

Organisatie van het inclusieve minderhedenbeleid

Artikel 7 §1 van het minderhedendecreet stelt dat de departementen of administraties van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse openbare instellingen die bevoegd zijn voor een domein waarop het inclusieve minderhedenbeleid betrekking heeft, als opdracht hebben het sectorale inclusieve minderhedenbeleid voor te bereiden, uit te voeren en te evalueren en de nodige initiatieven te nemen om de doelgroepen en het werkveld waar en wanneer nodig bij dit beleid te betrekken. Zij dienen ook een gemandateerd vertegenwoordiger naar de coördinerende commissie af te vaardigen.

Artikel 7 §2 stelt dat de Vlaamse regering de departementen of administraties van het ministerie moet aanduiden waarbinnen personeelsleden belast worden met het voorbereiden en uitvoeren van het minderhedenbeleid, teneinde bovenvermelde opdrachten te kunnen realiseren.

De nadere vormgeving van deze bepalingen moet via een afzonderlijk uitvoeringsbesluit gebeuren. Op 20 oktober 1999 heeft het college van secretarissen-generaal gunstig advies uitgebracht over het ontwerpbesluit van de Vlaamse regering tot uitvoering van de artikelen 6 en 7 van het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden en tot wijziging van het Vlaams personeelsstatuut van 24 november 1993, wat de coördinatoren minderhedenbeleid betreft, en het aan de regering overgemaakt voor beslissing. Dit besluit omvat onder meer de noodzakelijke bepalingen om het inclusieve minderhedenbeleid binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap een duidelijk wettelijk kader te bieden.

Tot op heden heeft de Vlaamse regering (nog) geen beslissing genomen over dit ontwerp.

Coördinatie van het minderhedenbeleid

Om het minderhedenbeleid op een gecoördineerde wijze tot stand te laten komen, beschikt de Vlaamse overheid over twee instrumenten: een coördinerend minister en een coördinerende commissie.

De minister bevoegd voor de bijstand aan personen is belast met de coördinatie van het minderhedenbeleid. Deze opdracht hangt samen met de bepalingen uit de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 waardoor het beleid inzake het onthaal en de integratie van inwijkelingen overgedragen is naar de Vlaamse Gemeenschap en toegewezen aan de minister bevoegd voor de bijstand aan personen. (artikel 5 §1, II 3°). In de huidige regering is minister Mieke Vogels coördinerend minister voor het minderhedenbeleid.

Artikel 6 van het minderhedendecreet stelt dat er binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap een coördinerende commissie wordt opgericht die toeziet op de coherentie, synergie en coördinatie van het Vlaamse minderhedenbeleid door middel van organisatie, voortgangsbewaking en rapportage. In overleg met het college van secretarissen-generaal rapporteert de commissie jaarlijks aan de Vlaamse regering over de realisatie en de voortgang van het gevoerde beleid.

Deze bepaling is een formele bevestiging en bestendiging van de werkzaamheden van de interdepartementale commissie etnisch-culturele minderheden (ICEM) gedurende de voorbije tien jaar. Hierdoor verwerft de commissie een structurele plaats binnen het Vlaamse minderhedenbeleid.

In het ontwerpbesluit van de Vlaamse regering tot uitvoering van de artikelen 6 en 7 van het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden en tot wijziging van het Vlaams personeelsstatuut van 24 november 1993, wat de coördinatoren minderhedenbeleid betreft, dat van het college van secretarissen-generaal op 20 oktober 1999 een gunstig advies kreeg, worden de opdrachten en samenstelling van de commissie nader bepaald.

CATEGORIALE SECTOR

De categoriale sector verwijst naar het netwerk van centra en diensten door de Vlaamse overheid be-toelaagd om op het terrein mee uitvoering te geven aan het minderhedenbeleid. De categoriale sector zoals hij in het decreet wordt uitgetekend vormt het (voorlopig) sluitstuk van de evolutie die deze sector, samenhangend met en aansluitend bij de ontwikkelingen in het Vlaamse migranten -/ minder-hedenbeleid, de voorbije 20 jaar heeft gekend.

Van klassieke ‘onthaaldiensten’ die migrerende arbeiders dienden te onthalen, werden ze een eerste keer omgevormd tot ‘begeleidingsdiensten voor migranten’ op centraal en provinciaal niveau. Hun taak bestond er in het integratieproces van migranten zoveel mogelijk te begeleiden. In een volgende fase worden ze omgevormd tot integratiecentra voor migranten en krijgen ze een eigen reglementering (het besluit van de Vlaamse Executieve van 18 juli 1990). Door dit besluit konden de openbare en private initiatieven die als sociale diensten, opbouwwerkorganen of begeleidingsdiensten voor mi-granten begaan waren met de integratie van migranten als integratiecentrum erkend worden. Uitein-delijk werden er 1 Vlaams, 8 regionale en 43 lokale integratiecentra erkend.

Met het minderhedendecreet van 28 april 1998 krijgt het netwerk van integratiecentra een inhoudelij-ke en organisatorische samenhang. Bovendien wordt het doelpubliek uitgebreid van migranten naar minderheden. Alle centra en diensten moeten zich naar alle doelgroepen van het minderhedenbeleid richten. Voor specifieke benaderingen van de doelgroep vluchtelingen en woonwagenbewoners kun-nen zij cellen voor vluchtelingenwerk en cellen voor woonwagenwerk inschakelen.

In uitvoering van het minderhedendecreet en het besluit van de Vlaamse regering betreffende de er-kenning en subsidiëring van de centra en diensten voor het Vlaamse minderhedenbeleid van 14 juli 1998¹ werd de erkenning van volgende voorzieningen in de loop van 1999 voorbereid. De meeste van deze voorzieningen werden erkend vanaf 1 januari 2000, enkele reeds vroeger.

- 1 Vlaams minderhedencentrum,
- 5 provinciale integratiecentra,
- 1 integratiecentrum voor Brussel-Hoofdstad,
- 2 lokale integratiecentra (Gent en Antwerpen),
- 14 integratiediensten

Het Vlaams Minderhedencentrum

Ter ondersteuning van de categoriale sector werd op 1 mei 1999 het Vlaams Minderhedencentrum erkend samen met de drie ondersteuningscentra die deel uitmaken van het Vlaams Minderhedencentrum.: het ondersteuningscentrum voor allochtonen (OCA), het ondersteuningscentrum voor vluchte-lingen (OCIV) en het ondersteuningscentrum voor woonwagenbewoners (VCW).

De taak van het Vlaams Minderhedencentrum bestaat erin :

- De samenhang en integratie van de activiteiten van de ondersteuningscentra uit te werken en te bewaken.
- In samenwerking met de ondersteuningscentra en met leden van de doelgroepen en hun organisa-ties ondersteuning te bieden aan de sector etnisch-culturele minderheden, zodat deze uitvoering kunnen geven aan de doelstellingen van het minderhedenbeleid
- Een samenwerking op te zetten met voor het Vlaamse minderhedenbeleid relevante organisaties en instellingen. Deze samenwerking moet gericht zijn op het voeren van een inclusief beleid .

¹ Besluit van de Vlaamse regering van 14 juli 1998 betreffende de erkenning en subsidiëring van de centra en diensten voor het Vlaamse beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden (BS 02.10.98)

Aangezien het Vlaams Minderhedencentrum een nieuw centrum is, werd er voor geopteerd een overeenkomst van één jaar op te maken, waarin vooral afspraken werden opgenomen met betrekking tot het opstarten van een nieuw centrum. Samen met de drie ondersteuningscentra (voor allochtonen, vluchtelingen en woonwagengewoners) moesten zij tegen 15 oktober 1999 volgende resultaten behalen: een gemeenschappelijk adres (locatie), een huishoudelijk reglement, het uitwerken van een gemeenschappelijk permanentie, een personeels- en functieorganigram opstellen en een inventaris maken van de gemeenschappelijke acties en initiatieven.

In de loop van 2000 dient het Vlaams Minderhedencentrum zijn werking te verdiepen. De concrete opdrachten werden onderhandeld en vastgelegd in een convenant. Door middel van tussentijdse evaluaties worden de vorderingen door de Vlaamse administratie opgevolgd. Deze opdrachten zijn:

- het kwaliteitsdecreet op de voet opvolgen, in de eigen werking concretiseren en de toepassing ervan in de sector stimuleren;
- over centrale begrippen uit het decreet binnen de sector een gemeenschappelijke visie ontwikkelen;
- samen met de sector een documentatie- en informatienetwerk inzake minderhedenbeleid ontwikkelen;
- methodieken ontwikkelen ter ondersteuning van de sector en een programma voor vorming, training en opleiding van het personeel in de sector;
- communicatiekanalen organiseren en samenwerkingsprocessen begeleiden.

Het is nu reeds duidelijk dat er wordt gestreefd naar een grote samenhang en gemeenschappelijkheid van acties en initiatieven, waardoor het Vlaams Minderhedencentrum als één organisatie naar buiten treedt en minder vanuit de onderscheiden ondersteuningscentra afzonderlijk optreedt.

Provinciale cellen voor woonwagenwerk en vluchtelingenwerk

Bij het Vlaams Minderhedencentrum worden vanaf 1 mei 1999 5 provinciale cellen voor woonwagenwerk en 5 provinciale cellen voor vluchtelingenwerk gesubsidieerd. Het personeel dat werkzaam is in de cellen is werknemer van het Vlaams minderhedencentrum. Na 3 jaar wordt deze formule van werkgeverschap geëvalueerd. Mocht het dan wenselijk zijn, dan kan de minister beslissen dat het provinciale integratiecentrum waarbij een cel is opgericht, als werkgever van het personeel van die cel zal optreden.

Integratiecentra

Vanaf 1 januari 2000 wordt binnen elke provincie een provinciaal integratiecentrum erkend en gesubsidieerd. Het tweetalig gebied Brussel - hoofdstad wordt als provincie beschouwd en beschikt ook over een integratiecentrum. In de steden Antwerpen en Gent wordt telkens één lokaal integratiecentrum erkend en gesubsidieerd. In totaal zijn er 8 integratiecentra.

De integratiecentra hebben een ondersteunings- en stimuleringsopdracht t.a.v. lokale besturen opdat deze besturen een kwaliteitsvol lokaal minderhedenbeleid zouden kunnen uitbouwen. Ze hebben specifieke opdrachten voor het uitwerken van netwerken rond opvangbeleid en het uitbouwen van een onthaalbeleid voor nieuwkomers. Ze werken nauw samen met de doelgroep(organisaties) en zetten met hen resultaatgerichte doelgroepwerkingen op. Tenslotte detecteren zij binnen de hun toegewezen regio de problematiek en hebben zij een signaalfunctie.

Integratiecentra kunnen lokale steunpunten oprichten. Bij de provinciale integratiecentra zijn in totaal 22 steunpunten opgericht. Bij het lokaal integratiecentrum van de stad Antwerpen werden er 7 steunpunten voorzien en bij de stad Gent 4.

Personeelsformatie

Het Vlaams Minderhedencentrum en de integratiecentra worden op basis van het minderhedendecreet gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. De subsidie omvat een basistoelage, werkingskosten en loonkosten. Het bedrag van de subsidie is afhankelijk van de effectieve personeelskosten.

Het totale bedrag voor de subsidiëring van de onderstaande centra en cellen wordt geraamd op 259,5 miljoen BEF (6432836,97 EUR).

Tabel: overzicht van de personeelsformatie van en het aantal cellen/steunpunten bij het Vlaams Minderhedencentrum, de provinciale integratie (PRIC) en de lokale integratiecentra (LIC)

	Personeelsformatie VTE	Aantal Cellen
Vlaams Minderhedencentrum	19,00	
Provinciale cellen woonwagenwerk	5,00	5
Provinciale cellen vluchtelingen	5,00	5
Totaal	29,00	10

	Personeelsformatie VTE	Aantal Steunpunten
PRIC West-Vlaanderen	5,25	2
PRIC Oost-Vlaanderen (PICO)	16,50	6
PRIC Antwerpen (- provincie) (PRICMA)	16,00	5
PRIC Limburg	9,50	0
PRIC Vlaams-Brabant	14,00	5
PRIC-Brussel	13,80	4
Totaal	75,05	22

	Personeelsformatie VTE	Aantal Steunpunten
LIC Antwerpen (- stad)	25,00	7
LIC Gent	9,00	4
Totaal	34,00	11

Integratiediensten

Integratiediensten hebben in eerste instantie als opdracht het lokaal minderhedenbeleid te ondersteunen. Zij werken aan de toegankelijkheid van de eigen lokale voorzieningen, creëren inspraakkanalen werken mee aan een informatiebeleid, stimuleren het inclusieve minderhedenbeleid binnen de lokale besturen (zie ook verder - lokaal minderhedenbeleid).

Vanaf 1 januari 2000 zijn er 14 integratiediensten erkend en gesubsidieerd. De subsidiëring gebeurt op basis van een overeenkomst voor drie jaar tussen de Vlaamse regering en de betrokken gemeente. Hierin worden operationele doelstellingen en resultaten opgenomen die aan het eind van de looptijd van de overeenkomst moeten bereikt zijn. Er zijn indicatoren opgenomen om na te gaan of deze resultaten ook daadwerkelijk bereikt zijn.

De Vlaamse Gemeenschap subsidieert maximaal twee derde van de kosten voor de werking van een integratiedienst. De rest van de kosten moet de gemeente zelf financieren. De geraamde subsidie wordt uitgekeerd als een forfaitair bedrag.

Dit betekent dat de subsidie niet afhankelijk is van de gemaakte loonkosten, werkingskosten of kosten voor infrastructuur. De werkelijke subsidie kan wel minder bedragen, als blijkt dat de kosten lager uitvallen dan anderhalf keer de geraamde subsidie.

De subsidie blijft afhankelijk van de minimale personeelsformatie, maar voor alle integratiediensten wordt het subsidiebedrag op dezelfde manier berekend.

Een dienst met een minimale personeelsformatie van één of twee voltijdse personeelsleden krijgt voor 2000 1.863.000 BEF (46182,56 EUR) geraamde subsidie per personeelslid. Voor de volgende personeelsleden komt daar 1.701.500 BEF (42179,08 EUR) per personeelslid bij. In de tabel hieronder wordt een overzicht gegeven van de geraamde subsidies en de minimale personeelsformatie voor de 14 erkende integratiediensten. De gemeenten hebben er zich in de overeenkomst toe verbonden om de minimale personeelsformatie uit te breiden met minimum 50%.

Tabel: overzicht van de minimale personeelsformatie en de geraamde subsidies van de integratiediensten

Gemeente	FTE	Aantal FTE à 1.863.000 BEF	Bedrag (BEF)	Aantal FTE à 1.701.500 BEF	Bedrag (BEF)	Totaalbedrag (BEF)	Totaal (EUR)
Beringen	1,50	1,50	2.794.500	0,00	0	2.794.500	69273,85
Dilsen-Stokkem	1,00	1,00	1.863.000	0,00	0	1.863.000	46182,56
Genk	6,00	2,00	3.726.000	4,00	6.806.000	10.532.000	261081,46
Gent	3,00	2,00	3.726.000	1,00	1.701.500	5.427.500	134544,21
Hasselt	1,00	1,00	1.863.000	0,00	0	1.863.000	46182,56
Heusden-Zolder	4,00	2,00	3.726.000	2,00	3.403.000	7.129.000	176723,29
H.-Helchteren	2,50	2,00	3.726.000	0,50	850.750	4.576.750	113454,67
Leopoldsburg ²	1,00	1,00	1.863.000	0,00	0	1.863.000	46182,56
Lommel	1,00	1,00	1.863.000	0,00	0	1.863.000	46182,56
Maaseik	1,00	1,00	1.863.000	0,00	0	1.863.000	46182,56
Maasmechelen	2,00	2,00	3.726.000	0,00	0	3.726.000	92365,13
Mol	1,00	1,00	1.863.000	0,00	0	1.863.000	46182,56
Sint-Niklaas	2,00	2,00	3.726.000	0,00	0	3.726.000	92365,13
Willebroek	1,50	1,50	2.794.500	0,00	0	2.794.500	69273,85
Totaal	28,50	21,00	39.123.000	7,50	12.761.250	51.884.250	1286176,96

Sectorspecifieke minimale kwaliteitseisen voor de integratiesector

Het decreet inzake de kwaliteitszorg in de welzijnsvoorzieningen van april 1997 bepaalt dat elke welzijnsvoorziening die door de Vlaamse gemeenschap erkend wordt of een erkenning aanvraagt, een kwaliteitsbeleid uitbouwt. In het decreet, dat een kaderdecreet is, werd uitdrukkelijk gekozen om de verdere concretisering te laten gebeuren in samenspraak met de diverse betrokken partners. Daartoe heeft de overheid het initiatief genomen om voor elke welzijnssector een overleggroep op te starten. Deze overleggroepen hebben het decreet vertaald naar hun specifieke sector toe.

Elke sectorale overleggroep, ook die voor de integratiesector, bestond uit:

- relevante actoren binnen de sector
- de functionele afdeling van de administratie
- de inspectie

² De overeenkomst met Leopoldsburg loopt maar tot 30 juni 2000 met een geraamde subsidie van 931.500 BEF.

- de kwaliteitscel (die waakte over de congruentie tussen de verschillende sectorale overleggroepen)

Deze overleggroepen hadden als belangrijke opdrachten in 1999 om de minimale kwaliteitseisen voor de sector te operationaliseren en de minimale elementen te bepalen van een kwaliteitssysteem, kwaliteitsplanning en kwaliteitshandboek.

Het operationaliseren van de minimale kwaliteitseisen voor de sector.

Het kwaliteitsdecreet bepaalt dat elke welzijnsvoorziening verantwoorde hulp- en dienstverlening moet geven aan de gebruikers. In essentie komt dit neer op een hulp- en dienstverlening die gebruikersgericht, maatschappelijk aanvaardbaar, doeltreffend, doelmatig en continu is. Dit zijn minimale kwaliteitseisen, die in het decreet zijn opgenomen.

De verschillende sectorale overleggroepen hebben deze minimale eisen vertaald voor hun (deel)sector. De verschillende leden van de sectorale overleggroep voor de integratiesector moesten zo onder meer nagaan wat een gebruikersgerichte hulp -en dienstverlening voor de voorzieningen binnen de integratiesector kon betekenen.

Het bepalen van de minimale elementen van een kwaliteitssysteem, kwaliteitsplanning en kwaliteitshandboek.

Er is nagegaan hoe deze drie instrumenten, die dienen om de kwaliteitszorg vorm te geven, best ingevuld konden worden, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de integratiesector.

Implementatie van het kwaliteitsdecreet in de integratiesector

Het kwaliteitsdecreet stelt het principe van her-/deregulering voorop. Het decreet wil een instrument zijn om de bestaande regelgeving te vereenvoudigen en te harmoniseren, daar waar nodig. De sectorale regelgeving zal daarom verder aan de specifieke sectorale minimale kwaliteitseisen aangepast worden.

In de loop van 1999 werd door de integratiesector een brochure voorbereid met “handvaten voor kwaliteitszorg” waarin de specifieke betekenis van een aantal sleutelbegrippen van het decreet vertaald werd in sectorspecifieke minimale kwaliteitseisen. Wat betekenen concepten als gebruikersgericht, doelmatig, doeltreffend, continu en maatschappelijk aanvaardbaar voor de sector van etnisch-culturele minderheden? Ook de minimale sectorspecifieke eisen met betrekking tot het uit te werken kwaliteitssysteem, de kwaliteitsplanning en het kwaliteitshandboek werden in overleg bepaald en worden weergegeven in deze brochure. De brochure zal in de loop van 2000 verspreid worden in de sector. Dit alles zal in een volgende fase geïntegreerd worden in de regelgeving.

Na de definitieve aanpassing van de sectorale regelgeving aan het kwaliteitsdecreet hebben de voorzieningen nog 3 jaar de tijd om zich aan de hernieuwde regelgeving aan te passen. Vanaf 1 januari 2003 wordt het kwaliteitsdecreet van kracht en wordt het voeren van een kwaliteitsbeleid een erkenningsnorm.

LOKAAL MINDERHEDENBELEID

Heet minderhedendecreet stimuleert lokale besturen om een lokaal minderhedenbeleid te ontwikkelen. Artikel 28 van dit decreet stelt immers dat de lokale besturen verantwoordelijk zijn voor de uitwerking, de coördinatie en de uitvoering van het inclusieve beleid en voor het betrekken van de doelgroepen bij dit beleid.

Het sociaal impulsfonds (SIF) is een ander belangrijk instrument dat lokale besturen kunnen aanwenden om hun lokaal minderhedenbeleid gestalte te geven. Van gemeenten die hoger dan het Vlaamse gemiddelde scoren op het criterium SIF-migranten en/of tot het werkgebied van een lokaal integratiecentrum behoren, wordt verwacht dat hun SIF-beleidsplan ook een resultaatgericht programma voor een lokaal minderhedenbeleid omvat.

Het partnerschap met lokale besturen wordt ook in de beleidnota 'Welzijn, gezondheid en gelijke kansen' beklemtoond. Wat het minderhedenbeleid betreft, stelt de beleidsnota dat "het lokale niveau prioritaire aandacht zal krijgen. Het streven naar een verdraagzamer en kansrijker Vlaanderen wordt immers gedragen door de lokale overheden. Het lokaal sociaal beleid en de lokale integratiesector zijn belangrijke instrumenten om deze consensus te bevorderen en het lokale minderhedenbeleid te ondersteunen.

Uit de praktijk blijkt dat via het SIF de aandacht van de lokale besturen voor de minderhedenthema-tiek werd aangescherpt. Het blijft echter nodig de lokale besturen te ondersteunen, begeleiden en sensibiliseren bij het voeren van een lokaal minderhedenbeleid. Voorts kan worden nagedacht over de instrumenten van een inclusief lokaal en sociaal beleid, bv. om het huidige criterium SIF-vreemdelingen accurater toe te spitsen op de doelgroepen van het minderhedenbeleid. Bij dit alles zal er voldoende oog zijn voor een continu proces van dialoog met de lokale overheden. Waar nuttig en relevant zal dit aansluiten bij de besprekingen in het kader van het Pact tussen de Vlaamse regering en de Vlaamse gemeenten en OCMW's."

Lokale integratiediensten

Op grond van artikel 28 van het minderhedendecreet werden zoveel mogelijk lokale besturen warm gemaakt om een eigen lokale integratiedienst op te richten. Binnen de afgesloten convenant werden de te bereiken minimale resultaten onderhandeld en vastgelegd tussen de Vlaamse regering en de lokale besturen. Vanaf 1 januari 2000 zijn 14 integratiediensten erkend en gesubsidieerd in volgende gemeenten (zie ook hierboven): Beringen, Dilsen-Stokkem, Genk, Hasselt, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Maasmechelen, Leopoldsburg, Lommel, Maaseik, Gent, Sint-Niklaas, Mol en Willebroek.

De steden en gemeenten die nog geen eigen lokale integratiedienst hebben of niet van plan zijn om er één op te richten, worden via het SIF-beleidsplan aangemaand aandacht te hebben voor het minderhedenbeleid binnen hun lokaliteit. De steden en gemeenten die een erkenning hebben aangevraagd, dienden in hun meerjarenplan de verbanden aan te geven met andere beleidsplannen zoals jeugdwerk-beleidsplan en SIF.

Onderstaand voorbeeld van een convenant met een integratiedienst toont aan hoe het minderhedendecreet ingezet wordt om het lokaal minderhedenbeleid mee vorm te geven. De convenant omschrijft de minimale resultaten die binnen de 3 jaar moeten behaald worden.

Operationele doelstellingen	Resultaat	Wijze en tijdstip van evaluatie
<i>Resultaatgebied 1</i>	<i>Verhogen van het bestuurlijk draagvlak voor het voeren van een lokaal minderhedenbeleid</i>	
De integratiedienst ondersteunt de lokale beleidsmakers en stimuleert hen bij het voeren van een minderhedenbeleid	<ul style="list-style-type: none"> •De integratiedienst implementeert samen met de schepen en de ambtenaar, verantwoordelijk voor het minderhedenbeleid, het minderhedenbeleidsplan. •De integratiedienst en de verantwoordelijke ambtenaar leveren beleidsvoorbereidend werk. 	<ul style="list-style-type: none"> •Evaluatie van de beleidsnota : 1/11/00 en verder jaarlijks. •Nota's
Via een bevraging van de gemeentelijke diensten en van de diensten van het OCMW een	<ul style="list-style-type: none"> •Er is een inventaris van alle inclusieve maatregelen in de verschillende diensten. •Samen met de personeelsdienst wordt 	<ul style="list-style-type: none"> •De inventaris van het inclusieve werken : 1/11/00 november 2000.

Operationele doelstellingen	Resultaat	Wijze en tijdstip van evaluatie
inventarisatie opmaken van het inclusief werken binnen de eigen voorzieningen in het kader van het minderhedenbeleid.	een vormingspakket samengesteld en een vorming georganiseerd inzake interculturele communicatie.	<ul style="list-style-type: none"> • Het vormingspakket: 1/11/00 • Het aantal vormingsmomenten: 1/11/02
Formeel overleg organiseren met alle gemeentelijke diensten en deze van het OCMW om het inclusief minderhedenbeleid binnen de diensten vorm te geven en te stimuleren.	<ul style="list-style-type: none"> • Tweemaal per jaar is er structureel overleg met de diensthoofden van de verschillende diensten en de diensten van het OCMW over het inclusief beleid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het aantal overlegmomenten: 1/11/00 en verder jaarlijks. • De verslagen van het dienstenoverleg: 1/11/00 en verder jaarlijks.
Een tewerkstellingsbeleid voeren binnen de diensten van de gemeente en het OCMW, gericht op de bevordering van de aanwervingskansen van allochtonen.	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een overzicht van het personeel binnen alle afdelingen en van de aanwezigheid van de doelgroepen in het personeelsbestand. • Er is een actieplan (vacatures naar de bevolking en de doelgroepen in het bijzonder en duidelijke informatie rond de vacatures verstrekt door de personeelsdienst) om te komen tot een grotere aanwezigheid van de doelgroepen in het personeelsbestand. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het personeelsbestand van alle afdelingen: 1/11/00. • Het actieplan: 1/11/00 • Evaluatie van de resultaten: 1/11/02 met opgave van: <ul style="list-style-type: none"> * aantal informatievragen bij de personeelsdienst, * hoeveel allochtonen zich inschreven voor het examen, * hoeveel allochtonen werden geselecteerd.
Met andere relevante actoren voor het minderhedenbeleid wordt overleg gevoerd om te komen tot een inclusief beleid.	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een lijst van prioritaire partners in de sectoren onderwijs, wonen, tewerkstelling en jeugd. • Er is een structureel en regelmatig overleg met de prioritaire partners over het inclusief beleid. 	<ul style="list-style-type: none"> • De lijst: 1/11/00 • De verslagen van het overleg: 1/11/02
<i>Resultaatgebied 2:</i>	<i>Het verhogen van inspraak en participatie van de doelgroep</i>	
De migrantenraad van de gemeente is omgevormd tot een integratieraad en is een adviesorgaan voor het minderhedenbeleid van het gemeentebestuur.	<ul style="list-style-type: none"> • De integratieraad is bij besluit van de gemeenteraad aanvaard als een volwaardig adviesorgaan inzake minderhedenbeleid. • De integratiedienst geeft administratieve en inhoudelijke ondersteuning aan de integratieraad. • De integratieraad brengt adviezen uit over het minderhedenbeleid en volgt de uitvoering van het beleidsplan op. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het gemeentebesluit van de erkenning integratieraad als volwaardig adviesorgaan minderhedenbeleid: 1/11/00 • Een tevredenheidstoets: 1/11/00 en jaarlijks. • Het aantal adviezen en de wijze van opvolging ervan: 1/11/00 en jaarlijks.
Het bevorderen van de deelname van allochtonen aan de lokale inspraakorganen	<ul style="list-style-type: none"> • De participatie van leden van de doelgroep aan de adviesraden is verhoogd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het aantal leden van de doelgroep in adviesraden: 1/11/00 en jaarlijks
<i>Resultaatgebied 3</i>	<i>Aan de bevolking en aan de doelgroepen informatie verstrekken over het gevoerde minderhedenbeleid</i>	
De gemeente past haar communicatiekanalen naar inhoud en vorm aan in haar communicatie met de bevolking rekening houdend met haar multi-etnische realiteit.	<ul style="list-style-type: none"> • De bevolking wordt regelmatig geïnformeerd over het minderhedenbeleid via lokale tekst (driemaandelijks) en het lokale informatieblad. • Er is een plan voor communicatie en de evaluatie ervan met de doelgroepen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluatie lokale tekst: 1/11/00 • Aantal artikels (minstens 2 per jaar) in het infoblad: 1/11/00 en jaarlijks. • Een communicatie- en evaluatieplan: 1/11/00
Het gemeentebestuur speelt een actieve voortrekkersrol in sensibiliseringsactiviteiten.	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente is een interculturele gemeente en informeert haar burgers hierover. • Het gemeentebestuur ondertekent een charter tegen racisme en nodigt alle verenigingen en scholen uit om deze te ondertekenen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een interculturele routebinnen de gemeente. Info via infobrochure en verslagen 1/11/00 en 31/12/02 • Er is een charter, het is door scholen en verenigingen ondertekend: Jaarverslag en

Operationele doelstellingen	Resultaat	Wijze en tijdstip van evaluatie
	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerkingsinitiatieven tussen gemeentelijke diensten, autochtone verenigingen en etnisch-culturele minderheids-groepen worden blijvend gestimuleerd d.m.v. interculturele activiteiten. 	31/12/02. <ul style="list-style-type: none"> • Er zijn verslagen van overleg en activiteiten: 1/11/00 en jaarlijks.
<i>Resultaatgebied 4</i>		
<i>De gemeente realiseert een onthaalbeleid voor nieuwkomers</i>		
De gemeente voert een onthaalbeleid voor nieuwkomers en vluchtelingen.	<ul style="list-style-type: none"> • De trajectbegeleiding van alle nieuwkomers is geoptimaliseerd. • Er is een aanbod introductiecurssusse Nederlands en een cursus maatschappelijke oriëntatie georganiseerd voor alle nieuwkomers. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is verslaggeving van het overleg. Er is een geactualiseerde onthaalbrochure. Het aantal intake / trajectbegeleiding, het aantal organisaties die deelnemen aan het overleg: 1/11/00 • Het aantal deelnemers: 1/11/00 en jaarlijks
Minderjarige nieuwkomers worden onthaald en doorverwezen naar onthaalscholen	<ul style="list-style-type: none"> • Doorverwijzing na intake van minderjarige nieuwkomers naar onthaalscholen verloopt optimaal. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is jaarlijks een verslag van het overleg met het PMS: 1/11/00 en jaarlijks • De eindevaluatie (met vermelding van het aantal intakes en het aantal deelnemers): 31/12/02

Sociaal Impulsfonds

Gemeenten wiens aantal SIF -migranten hoger ligt dan het Vlaamse gemiddelde en / of gemeenten die tot het werkgebied van een lokaal integratiecentrum behoren, dienen in het kader van het decreet op het Sociaal Impulsfonds hun beleidsplan aan te vullen met een resultaatgericht programma voor een lokaal minderhedenbeleid.

Om dit resultaatgericht programma te operationaliseren werden resultaten en indicatoren met deze gemeenten overeengekomen. Uitgangspunt hierbij is om in de onderhandelingen met deze gemeenten zoveel mogelijk het zogenaamde '10-puntenprogramma' in het SIF-convenant te doen opnemen. Voor die gemeentebesturen die een aanvraag indienen voor de erkenning en subsidiëring van een integratiedienst gaat het over dezelfde 10-punten waaraan het huidige lokaal minderhedenbeleid moet voldoen. Op die wijze is er sprake van afstemming tussen beide decreten .

Rekening houdend met de inhoud van het SIF-beleidsplan van de gemeenten en hun startpositie (m.n. beginnende gemeenten versus gemeenten met ervaring op het vlak van minderhedenbeleid) wordt er gekozen voor het inschrijven van een algemene passage onder artikel 4 van de overeenkomst en /of het opnemen van resultaten en indicatoren in de doelstellingen van het convenant. Dit laatste doet zich vooral voor in de SIF-plusgemeenten (= de gemeenten met extra middelen).

Vooral in *beginnende gemeenten* werd er voor gekozen om artikel 4 aan te passen in functie van tegen eind 1998 en tegen eind 1999 te behalen resultaten op het vlak van hun lokaal minderhedenbeleid:

- tegen eind 1998: een beleidsnota waarin een analyse van de bestaande situatie wordt gemaakt en waarin beleidslijnen en – prioriteiten worden vastgelegd;

- tegen eind 1999: de implementatie van voornoemde beleidsnota wordt als resultaat vooropgesteld, met daaraan gekoppeld indicatoren (nulmetingen: participatiegraad, graad van bekendheid van de bevolking met het gevoerde beleid, toegankelijkheid van de gemeentelijke voorzieningen ...).

Gemeenten met (enige) *ervaring* in het voeren van een minderhedenbeleid kozen vaak uit eigen beweging voor het opnemen van concrete resultaten en indicatoren op beleidsniveau (geen middelen aan verbonden) of op het niveau van de operationele doelstellingen (wel middelen aan verbonden).

Iedere gemeente beschikt over de mogelijkheid om jaarlijks met de Vlaamse overheid te onderhandelen over eventuele aanpassingen (pro-actief) van het SIF-convenant. Dit was voornamelijk het geval in die gemeenten waar bij het afsluiten van het convenant onvoldoende rekening werd gehouden met de stand van zaken in de betrokken gemeenten en/of de implementatie van het nieuwe decreet inzake etnisch – culturele minderheden. Dit maakte dat de vooropgestelde timing niet langer haalbaar was.

Effect van de SIF-beleidsovereenkomsten op het lokaal minderhedenbeleid

Naar het lokaal minderhedenbeleid toe had en heeft het SIF ongetwijfeld een belangrijke ondersteunende functie. Zo werden er heel wat SIF-middelen (bijkomend) aangewend voor het onthaal van nieuwkomers (zie ook deel 3 - onthaalbeleid) en voor acties naar allochtone jongeren (zie ook deel 1 - jeugdbeleid).

Over de mate waarin men met de beleidsovereenkomsten voor de periode 1997–1999 daadwerkelijk de vooropgestelde effecten heeft behaald, kunnen momenteel nog geen uitspraken gedaan. Een evaluatie van het SIF-convenant '97–'99 is momenteel (nog) niet voorhanden. Via de addenda 1998 werd voor een aantal gemeenten de timing verschoven van eind 1998 naar eind 1999, wat sowieso betekent dat men eind 1999 nog niet kon spreken van de 'implementatie' van een beleidsnota minderhedenbeleid. Dit geldt eveneens voor de gemeenten waar het 10-puntenprogramma via het addendum 1998 werd ingeschreven.

Anderzijds worden SIF-voortgangsrapporten 1999 pas begin 2000 op de administratie verwacht. Uitgaande van de inhoud van het luik minderhedenbeleid moet het mogelijk zijn om te achterhalen of de resultaten van de eerste beleidsovereenkomst de basis kan vormen voor realistische doelstellingen in het convenant 2000–2002. Intussen zullen de meeste convenanten 2000–2002 reeds goedgekeurd zijn en zal hier - indien nodig - middels een addendum nog een bijsturing kunnen gebeuren.

Het SIF en het stedelijk beleid.

Het enige instrument tot dusver voor het voeren van een stedenbeleid was het Sociaal Impulsfonds. Zoals voorzien in het regeerakkoord, zullen de 10 SIF-criteria herzien worden en is het de intentie van de bevoegde minister om hierbij meer expliciet uit te gaan van de mogelijkheden en de kansen van de stad en (meer) aandacht voor achtergestelde buurten. De operationalisering van deze beleidsintenties dient echter nog te gebeuren.

In de beleidsnota 'Stedenbeleid' worden enkele linken gelegd naar allochtonen:

- Om het wonen in de stad weer betaalbaar en aantrekkelijk te maken wordt de noodzaak van een optimale mix van bewoners benadrukt : jong en oud, rijk en arm Belg en niet-Belg, allemaal in één wijk.
- Een andere hefboom voor een stedenbeleid heeft betrekking op het creëren van een "thuisgevoel" voor kinderen en jongeren. In een dergelijk positief jeugdbeleid wil men ook aandacht schenken aan specifieke doelgroepen, o.m. allochtonen en jongeren met weinig uitkomstmogelijkheden.
- Allochtonen krijgen ook bijzondere aandacht bij de oplossingsporen die onder het luik onderwijs worden voorgesteld en waarvoor een specifiek actieprogramma in overleg met de bevoegde minister zal worden opgemaakt: een trajectbegeleidingsmodel voor kinderen van asielzoekers, 'taalbaden' voor anderstalige nieuwkomers en de optimalisering van het schoolopbouwwerk.

VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

In de loop van 1999 werd niet rechtstreeks gewerkt aan het ontwikkelen van een strategische aanpak voor het sensibiliseren van de publieke opinie inzake intercultureel samenleven en het minderhedenbeleid. Wellicht was de tijd en energie die de hervorming van de integratiesector vergde hier mede de oorzaak van.

Anderzijds kunnen we stellen dat het groot aantal gemeentebesturen die een aanvraag indienden voor het oprichten van een integratiedienst een uiting was van het sensibiliserende karakter van het minderhedendecreet. Het feit dat er nu 14 gemeenten integratiediensten opstarten is een positief signaal naar de bevolking dat de lokale besturen het ernstig menen met de participatie en emancipatie van etnisch-culturele minderheden in hun gemeente.

In haar beleidsnota 'Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen' geeft minister Mieke Vogels duidelijk te kennen dat zij wil streven naar een verdraagzaam Vlaanderen en dit in communicatie met de bevolking. Over het minderhedenbeleid - aldus de beleidsnota - bestaan uiteenlopende opvattingen en het doelpubliek van dit beleid is niet altijd en overal welkom. Dit besef dwingt tot de nodige realiteitszin maar mag in geen geval leiden tot immobilisme of tot het ontlopen van onze verantwoordelijkheden. Daarbij is het nodig systematisch en continu met de bevolking te communiceren over het gevoerde beleid. Maatschappelijke voorzieningen moeten hun deuren willen openzetten voor etnisch-culturele minderheden en de publieke opinie moet overtuigd zijn van de noodzaak en het belang van dit beleid. Een antiracistische samenleving is immers de beste preventie tegen etnische discriminatie.

De marges van de overheid om houdingen en meningen van mensen in de gewenste zin te veranderen zijn (gelukkig) beperkt. Hoe bescheiden de rol van de overheid in deze ook is, toch zullen we de komende jaren zoeken naar geschikte instrumenten om de boodschap over te brengen dat Vlaanderen een multiculturele samenleving is en dat de overheid de nodige inspanningen wil doen om dit samenleven harmonieus te laten verlopen.

Daarnaast zal systematisch in woord en daad kenbaar worden gemaakt dat de Vlaamse overheid geen onverdraagzaamheid duldt en dat racisme in onze samenleving ontoelaatbaar is. Via een doorgedreven antidiscriminatiebeleid zullen we bestaande vooroordelen proberen weg te werken. Zo wordt voorkomen dat etnische herkomst tot ongelijke kansen leidt. Samen met het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding zal een doorgedreven antidiscriminatiebeleid en een actief antiracismebeleid worden uitgetekend."

Tot zover de beleidsintenties van de nieuwe coördinerend minister voor het minderhedenbeleid.

RAAKVLAKKEN MET HET GELIJEKANSENBELEID

Het minderhedenbeleid en het gelijkekansenbeleid hebben veel met elkaar gemeen maar overlappen elkaar niet. Het emancipatiebeleid, het eerste spoor van het minderhedenbeleid, is een gelijkekansenbeleid, maar het minderhedenbeleid heeft daarnaast ook aandacht voor het onthaal van nieuwkomers en het opvangen van mensen zonder papieren.

Het uitgangspunt van het gelijkekansenbeleid is het waarborgen van de gelijke kansen voor alle burgers door het voeren van een gestructureerd en geïntegreerd beleid. Het voeren van een inclusief of mainstreamingsbeleid wordt internationaal erkend als instrument om de gelijke kansen te bevorderen op alle domeinen van het maatschappelijk leven, naast het voeren van een specifiek gelijkekansenbeleid.

Het gelijkekansenbeleid heeft in de eerste plaats tot doel de gelijke kansen voor mannen en vrouwen op alle maatschappelijke domeinen en alle beslissingsniveaus te bevorderen. Het gelijkekansenbeleid richt zich daarnaast tot drie minderheidsgroepen die af te rekenen hebben met een feitelijke discrimi-

natie of met onvoldoende gelijke persoonlijke en maatschappelijke kansen, namelijk homo's, lesbiennes en biseksuelen (holebi's), gehandicapten en allochtonen.

Met het aantreden van de nieuwe minister voor Gelijke Kansen zijn de doelgroepen van het gelijkheidskansenbeleid uitgebreid tot ouderen en kinderen, met name die groepen die kunnen geconfronteerd worden met leeftijdsgebonden discriminaties.

Samengevat kan men stellen dat het Vlaamse gelijkheidskansenbeleid gericht is op het bevorderen van de gelijke kansen voor die groepen die omwille van hun geslacht, seksuele geaardheid, etnische herkomst, handicap of leeftijd af te rekenen hebben met feitelijke discriminaties of met onvoldoende gelijke persoonlijke en maatschappelijke kansen.

Wat de doelgroep allochtonen betreft, werden er ook in 1999 vanuit het gelijkheidskansenbeleid verschillende initiatieven ondersteund die tot doel hebben de gelijkheid in kansen of het intercultureel samenleven te bevorderen. De projecten worden hieronder beknopt beschreven.

Projecten om het allochtoon ondernemerschap te bevorderen

National Foundation for Teaching Entrepreneurship (NFTE)–België: Teaching Entrepreneurship

Bedrag: 932.000 BEF (23103,68 EUR)

Met dit project wil men kansarme jongeren in Brussel en Vlaanderen een basistraining geven in het economisch denken en hen ondernemerschap bijbrengen waardoor de integratiekansen van deze jongeren in onze maatschappij gevoelig toenemen. Doelstelling van de training is dat jongeren een positiever beeld van zichzelf krijgen en van het functioneren van de maatschappij, waardoor zij gemotiveerd worden om zich te integreren in het klassieke opleidingsproces, gemakkelijker toegang krijgen tot de arbeidsmarkt of besluiten zich als ondernemer te vestigen. De training dient ondersteunend te zijn bij het effectief opzetten van een eigen zaak en moet leiden tot een motivatie voor bijkomende studies en tot een vlottere integratie op de arbeidsmarkt.

BOM vzw – LIA-project: Maken en verspreiden van een brochure over “Etnisch ondernemen”

Bedrag: 240.000 BEF (5949,44 EUR)

Voor allochtonen is het starten van een eigen zaak een steeds geliefder alternatief voor de arbeidsmarkt. Het aantal allochtonen dat een eigen zaak start is de laatste jaren opmerkelijk gestegen. Deze ‘zelf-tewerkstelling’ is dus een belangrijke mogelijkheid inzake tewerkstelling voor allochtonen. De allochtone ondernemers nemen op hun beurt vaak personeel in dienst; zo zorgen zij zelf opnieuw voor tewerkstelling. Met dit project wil men een aantal “best practices” verspreiden. Met de brochure hoopt men de beleidsmakers te informeren en te sensibiliseren. Men wil een aantal problemen belichten, maar vooral ook aangeven welk potentieel er zit in het allochtoon ondernemen.

NCMV West-Vlaanderen: ADAPT-project “INSIDE OUT - Into Business For Ethnic Minorities”

Bedrag: 480.000 BEF (11898,89 EUR)

Via de aanmaak van een "handige gids voor de succesvolle allochtone ondernemer" beoogt men met dit project:

- een ondernemersopleiding voor allochtone ondernemers met als doel hen te beschermen tegen faillissementen (die bij hen procentueel gezien vaker voorkomen dan bij hun Belgische collega's);
- integratie van allochtonen in lokale KMO's om deze laatste te helpen bij hun exportpolitiek naar het Middellandse zeegebied, met als doel migranten progressief te integreren in het lokale arbeids-circuit.

Projecten om de (socio-)culturele participatie van allochtonen te bevorderen

Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek: Aanbod voor Turken in de bibliotheek

Bedrag: 500.000 BEF (12394,68 EUR)

Met dit project wil men aan de Turken een collectie aanbieden in de eigen taal om beter in hun recreatieve en informatieve behoeften te voldoen. Tegelijkertijd moet dit aanbod een drempelverlagend effect hebben, zodat op termijn ook de rest van de collectie zal gebruikt worden.

Turkse Unie van België: De nieuwe Belgische kiezers

Bedrag: 250.000 BEF (6197,34 EUR)

Met dit project wil men nieuwe Belgen informeren en sensibiliseren rond politiek in België en Vlaanderen en politieke partijen en organisaties bewust maken van problematiek van deze doelgroep. Dit wil men bereiken via ontmoeting, sociale actie, educatie en socio-culturele activiteiten. Binnen dit project zijn er informatieve bijeenkomsten waarbij vorming gegeven wordt rond Europa, België en Vlaanderen, politieke partijen en verkiezingen en cursussen voor meer geïnteresseerden die zich willen verdiepen in de bovenstaande items.

Stedelijke Integratiedienst Gent: Taalactivering en intercultureel werken in het jeugdwerk

Bedrag: 250.000 BEF (6197,34 EUR)

Met dit project wil men kinderen taalvaardiger en intercultureel vaardiger maken door deel te nemen aan georganiseerde vrijetijdsbesteding. Dit kan in de eerste plaats gebeuren door de jeugdwerkers deskundigheid bij te brengen m.b.t. taalactivering en intercultureel werken tijdens de activiteiten van hun organisatie.

Projecten om de (politieke) emancipatie van allochtone vrouwen te bevorderen

VREDE vzw: Turkse en Marokkaanse vrouwen in België

Bedrag: 25.000 BEF (619,73 EUR)

Met dit project wil men een colloquium organiseren omtrent de ongelijke rechtspositie van Turkse en Marokkaanse vrouwen in België. Hierbij worden er twee workshops georganiseerd waarbij de eerste de juridisch technische kant van de zaak belicht. De tweede workshop zoekt naar de betekenis van vrouw zijn in België anno 1999. Er wordt gezocht naar verschillen, overeenkomsten en solidariteit tussen allochtone en autochtone vrouwen. Het colloquium wordt beëindigd met een politiek debat, waarbij politici geconfronteerd worden met de probleemstellingen.

Gentse Turkse Vrouwenvereniging GTKB vzw: Panelgesprek: Politieke participatie van migrantenvrouwen

Bedrag: 90.000 BEF (2231,04 EUR)

Met dit project wil men de participatie van allochtone vrouwen aan het maatschappelijk en politiek leven bevorderen en hen bewust maken omtrent hun rol en mogelijkheden in het politiek gebeuren. Dit wil men bereiken door de organisatie van een panelgesprek rond politieke participatie van allochtone vrouwen met allochtone politieke en/of politiek geëngageerde vrouwelijke figuren uit binnen- en buitenland. Het panelgesprek bestaat uit twee luiken:

- historiek en situering van het stemrecht en de vrouwenrechten in België en Turkije;
- participatie van allochtone vrouwen in de politiek (wat met de huidige deelname van allochtone vrouwen, welke belemmeringen, op welke manier stimuleren en ondersteunen,...).

Oudergroep De Linde (i.s.m. basisschool De Linde): Participatie van allochtone moeders aan Speel-o-theek

Bedrag: 60.000 BEF (1487,36 EUR)

Met dit project wil men de actieve participatie van allochtone moeders aan de Speel-o-theek bevorderen, een verdere bewustmaking tot stand brengen van de waarde “spel en spelen”, een deelname aan het schoolgebeuren creëren als middel tot maatschappelijke integratie van de allochtone moeders.

Onder Ons: Vrouwen aan de basis van buurtontwikkeling

Bedrag: 200.000 BEF (4957,87 EUR)

Met dit project wil men de maatschappelijke participatie van allochtonen en de aanwezige autochtone vrouwen bevorderen, dit door het creëren van een ontmoetingsruimte. Hierdoor wil men de vrouwen uit hun sociaal isolement halen. Het sociaal weefsel wordt op die manier versterkt. De vrouwen zullen er de kans krijgen zich te ontspannen, te uiten en te vormen.

Integratiecentrum vzw: Internationale vrouwendag 11 maart: Vrouwen maken er werk van!

Bedrag: 150.000 BEF (3718,40 EUR)

Op 11 maart 2000 wordt de internationale vrouwendag gevierd. Door een samenwerking tussen de allochtone vrouwenverenigingen enerzijds en tussen allochtone en autochtone vrouwen anderzijds, wil men deze dag uitbouwen tot een stimulans om wederzijdse betrokkenheid en samenwerking te bevorderen. Dit doet men door:

- de vrouwenverenigingen de kans te geven zichzelf voor te stellen;
- door infosessies te organiseren m.b.t. het thema arbeid (onderwijssituatie kinderen, vormings- en opleidingsmogelijkheden,...);
- door animatieactiviteiten te organiseren, gedragen door de verenigingen. Daartoe zal de stad Leuven het Cultureel Centrum ter beschikking stellen via de dienst Gelijke Kansen.

Per thema zullen aparte vergaderingen worden georganiseerd en de besluiten zullen op de algemene vergadering worden samengelegd. Per thema worden coördinatoren aangeduid. Reeds vastgelegde thema's zijn: animatie in de theaterzaal, kinderanimatie, debatten, poëzie, films en documentaires, ateliers, public relations.

Stad Gent, Stedelijke Integratiedienst: Internationale vrouwendag 2000

Bedrag: 250.000 BEF (6197,34 EUR)

Met dit project wil men:

- allochtone vrouwen en hun begeleidsters uit Gent en de regio in contact brengen met internationale delegaties van allochtone vrouwen uit buurlanden, om wederzijds kennis te maken en om samenwerkingsverbanden op te zetten om gemeenschappelijk ervaren problemen aan te pakken in functie van een betere maatschappelijke integratie via onderwijs, opleiding en tewerkstelling;
- de buitenlandse vrouwenorganisaties laten kennis maken met een aantal basiswerkingen op dat vlak voor allochtone vrouwen in Gent;
- Europese beleidsmakers bewust maken dat allochtone vrouwen in de diverse Europese landen gelijkaardige behoeften, verlangens en obstakels kennen om via onderwijs, opleiding en tewerkstelling tot een betere maatschappelijke integratie te komen;
- Europese beleidsmakers wijzen op het blijvend belang van de noodzaak en de meerwaarde van een Europees beleid en samenwerking om dit te verwezenlijken.

Intercultureel Centrum voor Migranten (ICCM): Steunpunt voor allochtone vrouwen in Vlaanderen en Brussel

Bedrag: 2.900.000 BEF (718891,22 EUR)

Het onderbouwen en stimuleren van het emancipatie- en participatieproces van de allochtone meisjes en vrouwen, door middel van het ondersteunen, begeleiden en professionaliseren van het allochtone vrouwenverenigingsleven en het zichtbaar maken van deze groep binnen de samenleving. Dit wil men bereiken door het oprichten van een steunpunt voor allochtone vrouwen in Vlaanderen en Brussel. Voor het steunpunt worden de volgende hoofddoelen vooropgesteld:

- het zich profileren naar buiten;
- bereiken dat de allochtone vrouwenverenigingen op de hoogte zijn van informatie die voor hen relevant is;
- de allochtone vrouwenverenigingen stimuleren om zich in te schakelen in een breder netwerk;
- de allochtone vrouwenverenigingen ondersteunen en begeleiden in hun groeiproces;
- de deskundigheid bevorderen binnen het allochtone vrouwenverenigingsleven;
- samen met de Nationale Vrouwenraad beleidssuggesties formuleren.

Projecten om de emancipatie van allochtone meisjes te bevorderen

Centrum West: De toekomstverwachtingen van allochtone meisjes

Bedrag: 100.000 BEF (2478,94 EUR)

Met dit project wil men jonge allochtone meisjes ertoe aanzetten na te denken over hun toekomstperspectieven, vanuit een reflectie over de mogelijkheden die hun levenscontext hen biedt om aan deze verwachtingen te voldoen. Zo wil men komen tot een stapsgewijs denkproces teneinde een bewustwording en mentaliteitsverandering i.v.m. het zelfbeeld en de toekomstoriëntatie te bekomen. Anderzijds wil men de meisjes een kans geven om zich te laten horen en op die manier de meisjeswerkingen in het voetlicht te plaatsen.

Arktos: Toekomstoriëntatie

Bedrag: 80.000 BEF (1983,15 EUR)

Men wil allochtone meisjes individueel begeleiden in hun zoektocht naar toekomstperspectieven. Men zal hierbij vooral werken aan het verwerven van inzichten m.b.t. de eigen competenties en mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Eerst zal men 5 meisjes selecteren op basis van motivatie en behoeften. Niet alleen de meisjes maar ook hun ouders zullen gesensibiliseerd worden omtrent dit project. Daarna zullen de meisjes een profielschets invullen m.b.t. hun "voorbeeldvrouw". De organisatie zal dan op zoek gaan naar deze voorbeeldvrouwen. Eenmaal gevonden, worden er 3 bijeenkomsten gepland tussen de meisjes en hun voorbeeldvrouwen. Na elke samenkomst volgt een evaluatie en bijsturing, zowel in groep als tijdens individuele gesprekken.

AGORA: Vormingscentrum voor jonge mensen: Zoektocht naar toekomstperspectieven

Bedrag: 250.000 BEF (6197,34 EUR)

Via een intensief vormingsproces wordt gestreefd naar een goed zelfbeeld bij de cursisten (laaggeschoolde allochtone meisjes) en naar het positief en realistisch inschatten van de eigen mogelijkheden en beperkingen. Dit vormt de basis voor het realiseren van een persoonlijk, individueel actieplan dat de concrete stappen tot een maatschappelijke en professionele integratie omvat. Het meten van de doelstellingen gebeurt via een evaluatie van zowel de kwaliteit van het opgemaakte actieplan als van de gerealiseerde stappen. Deze evaluatie wordt doorgevoerd door de cursisten zelf, de voorbeeldvrouwen, de begeleiders en de betrokkenen vanuit het netwerk. Het vormingsproces wordt gerealiseerd vanuit de basisspelers van AGORA: competentievorming, empowerment en levensplanbegeleiding.

Coördinatie Jeugdwerk Maatschappelijk Achtergestelden vzw (CoJeMa) i.s.m. het Meisjesoverleg Gent: Onderzoek naar de psychosociale behoeften en het identiteitsbeleven van migrantenmeisjes

Bedrag: 250.000 BEF (6197,34 EUR)

Het betreft hier een kwalitatief onderzoek ter profilering van de meisjeswerkingen in Gent en de ontwikkeling van emancipatorische beleidsadviezen. De beoogde effecten zijn de volgende:

- via de gegevens van het onderzoek een aanzet bieden tot de ontwikkeling van beleidsmethodes inzake allochtone meisjes;
- sensibiliseren van verschillende segmenten van het brede jeugdwelzijnsbeleid tot erkenning en ondersteuning van de doelgroep;
- aan de hand van onderzoeksresultaten relevante gegevens verschaffen voor het lopende jeugdwerkbeleidsplan 1999-2001 en het jeugdwerkbeleidsplan 2002-2005 Gent.

Projecten inzake het seksueel geweld tegenover vrouwen

Amnesty International Vlaanderen vzw: Medisch Project Tsjaad Amnesty International

Bedrag: 249.000 BEF (6172,55 EUR)

Het doel van het project is primaire medische verzorging verstrekken aan meisjes en vrouwen die slachtoffer werden van verkrachting en seksueel geweld door regeringssoldaten en gewapende oppositiegroepen tijdens interne conflicten en vergeldingsacties in Tsjaad.

GAMS-België: Hier en daar. Vrouwen als veranderingsagenten in de strijd tegen seksuele verminking.

Bedrag: 100.000 BEF (2478,94 EUR)

Met dit project wil men een mentaliteitsverandering stimuleren i.v.m. seksuele verminking van vrouwen, door een publiek te bereiken dat verandering kan bevorderen en preventieve acties bezielen. Men wil eveneens de netwerken waar seksuele verminking van vrouwen en meisjes uitgevoerd wordt, identificeren en een netwerk voor uitwisseling van info en ervaring op het Europese niveau in het leven roepen. Daarom wil men rond dit onderwerp een colloquium met twee studie- en werkdagen organiseren.

Projecten gericht op het bevorderen van het intercultureel samenleven

KAV Limburg: Onbekend is onbemind

Bedrag: 75.000 BEF (1859,20 EUR)

Met dit project wil men de positieve beeldvorming van migranten bevorderen door een vormingsavond te organiseren en door bezoeken te brengen aan de tentoonstelling 'Magisch Marokko' (Molenbeek, uitwisselingsactiviteit met de vrouwenwerking van De Foyer en 'De Vaartkapoen') en aan de tentoonstelling 'Vrouwen en kinderen in de wereld'.

Unesco Centrum Vlaanderen: Ramadan

Bedrag: 250.000 BEF (6197,34 EUR)

Om de moslimcultuur te ontdekken wil men met dit project een festival organiseren van twee weken tijdens de vastenmaand Ramadan. Het project zal bestaan uit een educatief luik, een socio-cultureel luik en animatie. Het educatief luik houdt een debat in op universitair niveau waarbij specialisten van Belgische, Joodse, Indische, Marokkaanse en Turkse origine worden uitgenodigd die informatie zullen verstrekken over het vasten in het algemeen. Men gaat na wat de culturen gemeenschappelijk hebben. Er worden eveneens workshops georganiseerd die begeleid worden door specialisten. Het luik animatie houdt aangepaste modeshows, volksdansen, concerten, lezingen en filmvoorstellingen in. Het socio-culturele luik bestaat uit een tentoonstelling en videovoortellingen over de vastenmaand Ramadan.

Jeugd & Vrede vzw: Multicultureel Brussel

Bedrag: 100.000 BEF (2478,94 EUR)

Met dit project wil men een bijdrage leveren tot de verbreding van kennis en inzichten in de verschillende culturen. Het beoogt de verschillende culturen dichter bij elkaar te brengen en zo een vreedzaam en tolerant samenleven te bevorderen in een maatschappij die al eeuwen een multiculturele stempel draagt. Dit wil men bereiken door het organiseren van multiculturele wandelingen met verschillende thema's (de Joodse cultuur, de Islam, Afrika). De wandelingen worden begeleid door een gids die hiervoor speciaal opgeleid is.

Kerkwerk Multicultureel Samenleven: Gemengd verbonden

Bedrag: 920.000 BEF (22806,20 EUR)

Via een actieonderzoek wil men met dit project de bestaande partner- en huwelijksrelaties van mensen met een verschillende ethnisch-culturele en religieuze eigenheid bestuderen. Een bijzondere aandacht wordt daarbij besteed aan de probleemvelden inzake de gelijke kansen van vrouwen en mannen in het kader van deze relaties, de creativiteit van de betrokkenen inzake het overbruggen van en omgaan met de verschillen inzake geloofsovertuiging en levensbeschouwing en de opvoeding van de kinderen, de positieve bijdrage van deze relaties voor een samenleving met een diversiteit aan cultuurgroepen.

Daarna wil men de noden inventariseren en opdrachten formuleren t.a.v. maatschappelijke instellingen die hierin een verantwoordelijkheid dragen.

Jongeren Tegen Racisme-Brussel: Brussel anders Bekeken

Bedrag: 500.000 BEF (12394,68 EUR)

Met dit project wil men hogeschoolstudenten een zicht meegeven van het Brussels werkveld en specificiteiten, evengoed op niveau van het maatschappelijk werk als op het niveau van het onderwijs. Dit wil men bereiken door een specifiek begeleidingsprogramma en begeleidersmap uit te werken voor hogeschoolstudenten met o.a. gesprekken met directies van Brusselse basisscholen i.v.m. hun problematieken, gesprekken met jeugdwerkers of vertegenwoordigers van centra voor maatschappelijk werk, een bezoek aan het Klein Kasteeltje, etc....

Kameroen Leeft vzw: Buren en vrienden

Bedrag: 100.000 BEF (2478,94 EUR)

Met dit project wil men de integratie bevorderen van allochtone jongeren door de concrete emancipatie van de gemeenschappen (individueel en collectief) en een dynamische deelname van de autochtone en allochtone jongeren aan de keuze en de organisatie van de activiteiten. Dit wil men bereiken door het organiseren van creatieve ateliers. De expressiemogelijkheden die deze ateliers bieden zijn een aangenaam middel om een goede samenleving en wederzijds respect te bevorderen. Eveneens kan men zo het gevoel van burgerschap bij jonge migranten stimuleren door activiteiten waar ze trots op mogen zijn.

Cultuurcentrum Belgica: Halqa!

Bedrag: 240.000 BEF (5949,45 EUR)

Met dit project wil men een echte 'halqa' organiseren in het stadspark van Dendermonde van 11 tot 18 maart 2000. De doelstellingen hiervan zijn:

- naar de autochtone gemeenschap toe: een positievere beeldvorming bevorderen over de migranten van Noordafrikaanse en Arabische herkomst en over hun (meng)cultuur. Het meten hiervan is bijzonder moeilijk, al kan de participatiegraad in de diverse activiteiten een graadmeter zijn voor de openheid waarmee naar een andere cultuur toegegaan wordt;
- naar de allochtone gemeenschap toe: een actieve participatie bij het totstandkomen van het project, van in de ontwikkelingsfase tot in de uitvoering (promotioneel en organisatorisch);
- naar de basisscholen toe: in het kader van een intercultureel onderwijs een stimulans zijn tot de ontwikkeling van een positieve beeldvorming bij kinderen, zodat een wederzijds respect tussen de culturen tot stand kan komen. Men streeft er in dat kader ook bewust naar allochtonen te betrekken bij de activiteiten voor het basisonderwijs.

Initiatieven gericht op het verhogen van de betrokkenheid van het doelpubliek bij het beleid

De doelgroepen vormen een wezenlijke partner van het minderhedenbeleid. Minderheden als volwaardige gesprekspartner bij het beleid betrekken werd in het strategisch plan voor het minderhedenbeleid als kritisch ervaren voor het realiseren van de doelstellingen. En in het minderhedendecreet worden de doelgroepen naar voren geschoven als de derde pijler van het minderhedenbeleid, naast de overheid en de categoriale sector. Deze vraag naar samenspraak en inspraak is vooral van belang voor de doelgroepen van het emancipatiebeleid. Bij deze groepen staan volwaardig burgerschap en integratie immers centraal.

Het minderhedendecreet van 28 april 1998¹ voorziet in een betrokkenheid via drie gezichtspunten: het sectorale inclusieve minderhedenbeleid, vertegenwoordiging in reguliere adviesorganen en een forum van etnisch-culturele minderheden.

Dit vijfde en laatste deel van het jaarrapport beschrijft de specifieke inspanningen die in 1999 geleverd zijn op elk van deze terreinen. Hiermee wordt ook tegemoet gekomen aan de beslissing van de Vlaamse regering van 22 april 1997 dat ICEM in haar jaarrapport verslag zou uitbrengen over de stand van zaken m.b.t. de betrokkenheid van de doelgroepen.

BETREKKEN VAN DE DOELGROEPEN BIJ DE ADVIESORGANEN

Artikel 8 van het minderhedendecreet stelt dat de adviesraden bij het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, bij de Vlaamse openbare instellingen en bij de Vlaamse Gemeenschapscommissie concrete maatregelen moeten nemen om de doelgroepen bij hun besluitvorming te betrekken. Zij moeten daarover rapporteren aan de coördinerende commissie.

Totnogtoe heeft deze bepaling uit het decreet weinig aandacht gekregen. Het uitblijven van een regeling voor de ondersteuning van het inclusief minderhedenbeleid en voor de coördinerende commissie (zie hierboven - deel 4: Organisatie van het Vlaamse minderhedenbeleid) is hier mede verantwoordelijk voor.

Gezins -en Welzijnsraad

In het oprichtingsdecreet van de Gezins- en Welzijnsraad spreekt men niet over vertegenwoordigers, maar over deskundigen. Het lidmaatschap van de raad en de commissies berust m.a.w. op deskundigheid en wordt niet gezien als een vertegenwoordiging van een bepaalde groep.

Vermits er bij de samenstelling van de raad en commissies gezocht werd naar deskundigheid uit de hele welzijnssector, zijn er ook leden die hun lidmaatschap ontlenen aan hun expertise (ervaring en kennis) op het vlak van etnisch-culturele minderheden.

Af en toe kwam de doelgroep etnisch-culturele minderheden expliciet ter sprake, meestal werden de thema's echter zo breed benaderd dat etnisch-culturele minderheden eerder impliciet vervat zijn in de aangehaalde conclusies. Het was de bedoeling om alle adviezen via de commissie Ontwikkeling en Emancipatie te laten doorlichten op inspraak en betrokkenheid van alle minder betrokken groepen, maar dit werd doorkruist door de lange termijnaanpak bij het formuleren van adviezen en door de inactiviteit van de raad.

Sedert november 1999 is er geen voorzitter meer, de raad en de commissies hebben sindsdien niet meer vergaderd, er werden dus nog geen activiteiten voor 2000 gepland.

¹ Decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden (BS19.06.98)

Vlaamse Onderwijsraad

Binnen de Commissie Onderwijs Migranten (COM) van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) zijn sinds 1997 vertegenwoordigers van de migrantenorganisaties afgevaardigd. Hun aanwezigheid wordt globaal genomen positief geëvalueerd.

Toch dient opgemerkt te worden dat het vinden van geschikte gesprekspartners moeilijk is. Daarom wordt er voor gepleit een structurele oplossing te creëren voor de vertegenwoordiging van migrantenorganisaties in adviesorganen. Het forum van organisaties van etnisch-culturele minderheden dat in uitvoering van artikel 9 van het minderhedendecreet zal worden erkend (zie verder), biedt hiertoe mogelijkheden.

BETROKKENHEID BIJ HET SECTORALE EMANCIPATIEBELEID

Artikel 7 §1,2° van het minderhedendecreet bepaalt dat de departementen of administraties en de Vlaamse openbare instellingen die bevoegd zijn voor een domein waarop het inclusieve minderhedenbeleid betrekking heeft, als opdracht hebben de nodige initiatieven te nemen om de doelgroepen en het werkveld waar en wanneer nodig bij het sectorale inclusieve minderhedenbeleid te betrekken.

Beleidsdomein werkgelegenheid

Met de ondertekening van het VESOC-akkoord van 8 juni 1998 hebben de Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners zich geëngageerd om de werkloosheidsgraad bij allochtonen terug te dringen. Hiertoe zullen zij jaarlijks een concreet actieprogramma opstellen met meetbare objectieven.

Het akkoord stelt dat de Vlaamse regering en de sociale partners over de verbetering van de arbeidsmarktpositie van allochtonen een dialoog wensen aan te gaan met de vertegenwoordigers van de allochtone gemeenschappen in Vlaanderen. Het VESOC-Jaarprogramma 2000 stelt dat de georganiseerde migrantengemeenschappen actief zullen betrokken worden bij de opvolging van het VESOC-akkoord. Om dit te realiseren zal het overleg geïntensifieerd worden

Beleidsdomein categoriale sector

In het minderhedendecreet en uitvoeringsbesluit m.b.t. de categoriale sector wordt veel aandacht geschonken aan de betrokkenheid van het doelpubliek bij het beleid. Wat de raden van beheer van de integratiecentra en de stuurgroepen van de lokale steunpunten betreft, is bepaald dat er een vertegenwoordiging van de doelgroep moet zijn die 1/3 uitmaakt van het voltallige ledenaantal.

Bij het opstellen van de overeenkomsten met de integratiecentra en integratiediensten is er op gelet dat deze participatie binnen de resultaatgebieden werd opgenomen. Voor integratiediensten, opgericht door lokale besturen, is de vertegenwoordiging minder vast omljnd. Wel wordt er duidelijk aangegeven dat de gemeente de participatie van de doelgroepen moet organiseren en dat zij overleg moet organiseren, waarbij de betrokken doelgroepen een advies uitbrengen over het lokale minderhedenbeleid.

In gemeenten waar een integratiedienst werd opgericht bestaat er gewoonlijk een integratieraad. Deze integratieraden worden beschouwd als een volwaardig adviesorgaan, waardoor men beoogt de doelgroep nauw te betrekken bij het inclusieve beleid. Deze raden brengen niet louter een vrijblijvend advies uit, maar men moet ook aangeven hoe men deze adviezen opgevolgd heeft. Globaler dienen de lokale diensten de deelname van de allochtonen aan alle lokale inspraakorganen (alle andere adviesraden) te bevorderen.

Beleidsdomein gelijke kansen

Op initiatief van de Vlaamse minister bevoegd voor het gelijkekansenbeleid en in samenwerking met ICCM (Intercultureel Centrum voor Migranten) vond er in 1998 een migrantenvrouwforum plaats. In opvolging van dit project werd in 1999 binnen het ICCM een Steunpunt voor allochtone meisjes en vrouwen opgericht.

Het Steunpunt heeft de opdracht het emancipatie- en participatieproces van de allochtone meisjes en vrouwen te ondersteunen en te stimuleren door middel van het ondersteunen, begeleiden en professionaliseren van het allochtone vrouwenverenigingsleven en het zichtbaar maken van deze groep binnen de samenleving. Aan de oprichting van het Steunpunt is een actieonderzoek voorafgegaan (zie ook deel 1 - sociaal-cultureel werk).

Nood aan strategieën om sectoren en doelgroepen te bekwamen in samenspraak

In het Jaarrapport 1998 over het minderhedenbeleid is gewezen op de nood aan strategieën om zowel de sectoren als de doelgroepen te bekwamen in samenspraak en inspraak. Een jaar later kunnen we stellen dat deze nood nog steeds bestaat.

Algemeen kunnen we stellen dat meerdere sectoren in toenemende mate inspanningen doen een samenspraak tot stand te brengen over hun beleid naar allochtonen. Voor dit overleg spreekt men doorgaans de landelijke migrantenverenigingen aan. Hierbij zijn enkele kanttekeningen te maken.

Niet elke beleidsmaatregel moet in dialoog met het doelpubliek tot stand te komen. Goed besturen houdt ook in dat men zorgvuldig omgaat met het participatiemodel. Het komt er op aan die beleidsaspecten te detecteren die kritisch zijn voor het realiseren van de kerndoelstellingen van het minderhedenbeleid en waarvoor het bijgevolg aangewezen is om het doelpubliek te betrekken. Op dit punt hebben alle sectoren nog een hele weg af te leggen.

Allochtonen vormen weliswaar de belangrijkste, maar niet de enige doelgroep van het emancipatiebeleid. Daar waar stappen gezet worden om het doelpubliek bij het beleid te betrekken, beperkt men zich echter tot de doelgroep allochtonen. Erkende vluchtelingen, woonwagenbewoners en trekkende beroepsgroepen moeten ook de kans krijgen om - waar nodig - hun stem te laten horen. Ook op dit punt hebben alle sectoren nog een hele weg af te leggen.

Voor alle sectoren die inspanningen doen om de stem van de doelgroep te horen, zijn de landelijke migrantenverenigingen de gesprekspartners bij uitstek. Landelijke verenigingen zijn echter in wezen sociaal-culturele verenigingen met welomschreven opdrachten binnen het sociaal-cultureel werk. Zij zijn niet opgericht in de hoedanigheid van allround gesprekspartner voor de overheid en beschikken niet over de nodige middelen en mensen om deze functie op een deskundige manier op te nemen. Hoe het dan wel moet en wat hierbij van de landelijke verenigingen mag en kan verwacht worden is niet meteen duidelijk. Of en in welke mate het forum van verenigingen van etnisch-culturele minderheden (zie hieronder) een alternatief kan zijn, zal de toekomst moeten uitwijzen.

De doelgroepen van hun kant dienen ook de nodige inspanningen te doen om de hun toegemeten rol van gesprekspartner te valoriseren. Het is aan de gemeenschappen zelf om zich in deze taak te bekwamen. Voor ondersteuning kunnen ze terecht bij het ICCM of bij de categoriale sector. Ze kunnen ook beroep doen op de Vlaamse overheid die via welomschreven initiatieven (vb. ondersteunen van de eigen organisaties, aanbieden van kadervorming, ...) bij kan dragen tot het versterken van de emancipatiebewegingen binnen de gemeenschappen. Ze kunnen er ook op aandringen om bestaande inspraakkanalen - bijvoorbeeld ouderverenigingen - maximaal voor hen open te stellen. Het is evenwel aan de gemeenschappen zelf om te bepalen wat zij van het ICCM, de categoriale sector en de overheid verwachten.

FORUM ETNISCH-CULTURELE MINDERHEDEN

Om de communicatie met en betrokkenheid van de doelgroepen en hun organisaties bij het minderhededecreet te verzekeren, dient de Vlaamse regering - in uitvoering van artikel 9 van het minderhededecreet - een forum van organisaties van etnisch-culturele minderheden te erkennen. Dit forum biedt een kader om overleg te plegen en visies of standpunten uit te brengen over alle aangelegenheden die de doelgroepen aanbelangen en die de integratie in de samenleving bevorderen. Het forum komt tegemoet aan de vraag van de doelgroepen om zelf te kunnen beschikken over een instrument voor belangenbehartiging op Vlaams niveau.

Het besluit van de Vlaamse regering van 29 juni 1999 houdende de erkenning en subsidiëring van het forum van organisaties van etnisch-culturele minderheden (BS 10.09.99) geeft uitvoering aan deze bepaling uit het decreet. Hiermee krijgen de doelgroepen - via hun vertegenwoordigers - een structurele plaats binnen het minderhedenbeleid. Het besluit trad in werking op 1 juli 1999, de start van het forum wordt voorzien voor het voorjaar 2000.

Doelstellingen en opdrachten van het forum

De doelstellingen van het forum zijn :

- Beschikken over een instrument voor belangenbehartiging op Vlaams niveau.
- Verhogen van de betrokkenheid van de etnisch-culturele gemeenschappen in hun geheel bij het minderhedenbeleid.
- Verhogen van het maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak van minderheden.
- Bevorderen van de emancipatie en participatie van minderheden in de samenleving.
- Bieden van een kader om overleg te plegen en visies en standpunten uit te brengen over alle aangelegenheden die de doelgroepen aanbelangen en die hun integratie in de samenleving bevorderen.

Deze doelstellingen vertalen zich in volgende opdrachten:

1° Bijdragen tot:

- a) Het ontwikkelen van een communicatienetwerk tussen organisaties, georganiseerd zowel op lokaal als op landelijk vlak.
- b) Het organiseren van overleg tussen de organisaties, zowel binnen elke doelgroep als tussen de doelgroepen.

2° Op basis van de bijdrage bepaald in 1°, visies ontwikkelen en standpunten bepalen m.b.t. aangelegenheden die de doelgroepen aanbelangen en de integratie in de samenleving bevorderen.

3° Minstens éénmaal om de twee jaar een open-forumbijeenkomst organiseren, waarop alle organisaties en individuele leden die tot de doelgroepen behoren en wegens hun deskundigheid of positie kunnen bijdragen tot het realiseren van de doelstellingen van het forum, worden uitgenodigd. Op die bijeenkomst worden de resultaten van de werking besproken en worden belangrijke standpunten of visies voorgelegd.

Werking van het forum

Om het forum de nodige draagkracht te geven werd binnen het forum een Uitvoerend Comité opgericht. De werking van het forum en het Uitvoerend Comité wordt versterkt door een secretariaat bestaande uit een voltijds educatief medewerker en een halftijdse administratieve kracht. Het personeel wordt toegevoegd aan de personeelsformatie van het Intercultureel Centrum voor Migranten. De financiering gebeurt vanuit het minderhededecreet.

Begin 2000 heeft het Uitvoerend Comité het huishoudelijk reglement en een werkplan 2000 goedgekeurd. Uit het werkplan blijkt dat het eerste werkjaar van het forum in hoofdzaak beleidsvoorbereidend werk zal omvatten.

Volgende werkzaamheden worden voorzien:

- Inventariseren van de bestaande relevante informatie m.b.t. het minderhedenbeleid en de verschillende doelgroepen.
- Kwantificeren van gegevens rond demografische en sociaal-politocologische aspecten.
- Contact leggen met de bestaande structuren die in het kader van het minderhedenbeleid actief zijn.
- Zichtbaar maken van formele en niet-formele kanalen en netwerken die relevant kunnen zijn voor het forum en de doelgroepen.

Andere aandachtspunten van het forum in 2000 zijn:

- Formuleren van beleidssuggesties m.b.t. minderheden.
- Vervullen van een signaalfunctie.
- Informeren van de doelgroepen over de voor hen relevante ontwikkelingen.
- Voorbereiden van de organisatie van een open-forumbijeenkomst in 2001.
- Opstarten van werkgroepen die de open-forumbijeenkomst kunnen voorbereiden.

In een eerste fase zal het forum voornamelijk door de landelijke migrantenverenigingen gedragen worden. Het vluchtelingenwerk en het woonwagenwerk beschikken immers (nog) niet over een vertegenwoordiging in het uitvoerend comité. Het betrekken van deze twee doelgroepen zal wel de nodige aandacht krijgen. Het forum verwacht dat het Vlaams Minderhedencentrum in overleg met de doelgroepen hiertoe de nodige initiatieven zal nemen.

Met de erkenning en subsidiëring van het forum krijgen de doelgroepen een belangrijk structureel instrument in handen om hun betrokkenheid bij het beleid concreet vorm te geven. Het is nu aan de doelgroepen om het forum te laten uitgroeien tot het instrument bij uitstek voor belangenbehartiging en voor overleg met de Vlaamse overheid en de sectoren.